MAGYAR NEMZETI BANK

ÉVES JELENTÉS

1998

Éves jelentés

1998

Készült a Magyar Nemzeti Bank
Közgazdasági és kutatási főosztályán
H-1850 Budapest, V., Szabadság tér 8–9.
Vezető: Neményi Judit ügyvezető igazgató
Telefon: 312-2469
Telefax: 269-0753
Szerkesztő: Garbainé dr. Kovács Katalin
Telefon: 331-9982
Telefax: 269-4285

Kiadja a Magyar Nemzeti Bank Titkársága
Vezető: dr. Kajdi József ügyvezető igazgató
A kiadványt szerkesztette, tördelte és az interneten megjelentette
a Magyar Nemzeti Bank Tájékoztatási osztályának Kiadványi csoportja
Terjesztés: Molnár Miklós
Telefon: 312-4484
Telefax: 302-3714
Internet: http://www.mnb.hu
*
ISSN: 1216 6197

A kézirat lezárva: 1999. június 30.

Tartalomjegyzék

ELSŐ RÉSZ

ELNÖKI BEVEZETŐ 7

AZ MNB TEVÉKENYSÉGÉNEK FŐBB JELLEMZŐI 1998-BAN 11
1. Monetáris politika 11
2. A hitelintézeti rendszer 1998. évi tevékenysége 21

I. A MAGYAR GAZDASÁG FEJLŐDÉSÉNEK NEMZETKÖZI KÖRNYEZETE 25

1. Fejlett országok 25
2. A délkelet-ázsiai, valamint az orosz gazdasági és pénzügyi válság 25
3. Közép-Kelet-Európa 26

II. AZ INFLÁCIÓ ALAKULÁSA 29

1. Az importált infláció alakulása 30
2. A fogyasztói árak változásának összetevői 31

III. MONETÁRIS POLITIKA 35

1. A monetáris bázis kereslete és a monetáris kondíciók alakulása 1998-ban 37
2. A kereskedelmi bankok kamatpolitikája 43
2.1 Hozamgörbe és inflációs várakozások 44
3. Monetáris aggregátumok 46

IV. KERESLETI TÉNYEZŐK 49

1. A háztartások kiadásai 49
2. Beruházások 50
2.1 Állóeszköz-beruházások 50
2.2 Készletfelhalmozás 51
3. Az államháztartás kereslete 52
3.1 Finanszírozás 53
3.2 Az államadósság alakulása és a fenntarthatóság 55
4. Külföldi kereslet 57

V. KÍNÁLATI TÉNYEZŐK 63

1. Munkaerő-piaci folyamatok 63
1.1. A foglalkoztatottság alakulása 63
1.2. A munkanélküliség alakulása 63
1.3. Béralakulás 65
2. A termelékenység alakulása 67
3. Versenyképesség 67
4. Kapacitáskihasználtság 70
5. A gazdaság szerkezetének változása 71
5.1 A termelés szerkezete 71
5.2 A vállalkozói szektor átalakulása 71

VI. KÜLSŐ EGYENSÚLY 75

1. A nettó finanszírozási igény és kapacitás 75
2. A folyó fizetési mérleg és finanszírozása 77
3. A külföldi adósság- és követelésállomány alakulása 80
3.1 Az MNB kölcsönfelvételi politikája 81

VII. TŐKEPIACOK 83

1. Az állampapírpiac 83
2. Részvénypiac 83
3. A származtatott (derivatív) piacok 85
3.1 A BUX határidős piaca a BÉT-en 85
3.2 A határidős devizatőzsdék: a BÁT és a BÉT 87
4. Intézményi befektetők 90

VIII. A HITELINTÉZETI RENDSZER 1998. ÉVI TEVÉKENYSÉGE 93

1. A bankrendszer makrogazdasági környezete 93
2. Változások a bankrendszer szabályozásában 93
3. A piac mérete, növekedése 94
4. Tulajdonosi struktúra 95
5. A mérlegstruktúra alakulása 95
5.1. Források 97
5.2. Kihelyezések 98
5.3. A bankrendszer mérlegen kívüli tevékenysége 100
6. A bankrendszer portfóliójának minősége 101
7. A bankrendszer eredménye 102

IX. AZ MNB EMISSZIÓS TEVÉKENYSÉGE 105

1. Új bankjegysorozat 105
2. A forgalomban lévő készpénz 105
2.1. Készpénzállomány 105
2.2. Forgalomban lévő bankjegyek 106
2.3. Forgalomban lévő érmék 106

3. Készpénzforgalom, feldolgozási tevékenység 107
4. Hamisítványok 107
5. Emlékérme-kibocsátás 108

X. PÉNZ - ÉS ELSZÁMOLÁSFORGALOM 109

1. Pénzforgalom 109
1.1 Bankszámlák forgalma 109
1.2 Készpénz-helyettesítők 109
1.3 Szabályozás 110
2. Elszámolásforgalom 111
2.1 Az elszámolást és kiegyenlítést szolgáló rendszerek 111
2.2 A lebonyolított forgalom 111
2.3 Folyamatban lévő fejlesztések 113

XI. MAGYARORSZÁG KAPCSOLATAI A NEMZETKÖZI INTÉZMÉNYEKKEL 115

1. Magyarország kapcsolatai a nemzetközi pénzügyi intézményekkel 115
1.1 Nemzetközi Valutaalap (IMF) 115
1.2 Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank (Világbank) 115
1.3 Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) 116
1.4 Európai Beruházási Bank (EIB) 116
1.5 Nemzetközi Pénzügyi Társaság (IFC) 116
1.6 Nemzetközi Fejlesztési Társulás (IDA) 117
1.7 Globális Környezetvédelmi Alap (GEF) 117
2. Magyarország kapcsolatai a nemzetközi gazdasági szervezetekkel 117
2.1 Magyarország és a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) 117
2.2 Magyarország és az Európai Unió (EU) 118

XII. AZ MNB KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL KÉSZÜLT JELENTŐSEBB PÉNZÜGYI JELLEGŰ JOGSZABÁLYOK 119

MÁSODIK RÉSZ

I. A MAGYAR NEMZETI BANK MÉRLEGE ÉS EREDMÉNYE 123

1. Az MNB mérlegét és eredményét meghatározó makrogazdasági folyamatok 123
2. A mérleg és az eredmény alakulása 124
2.1 A nettó forintkamatok és kamatjellegű ráfordítások alakulásának meghatározó tényezői 125
2.2 A deviza kamat- és kamatjellegű eredményt meghatározó tényezők 126
2.3 A deviza árfolyamváltozásból származó eredmény 126
2.4 Az eredményt meghatározó egyéb tényezők 127

II. FEJLESZTÉS, ÜZEMGAZDASÁG, AZ 1998. ÉVI BELSŐ GAZDÁLKODÁSRÓL ÁLTALÁBAN 129

III. HUMÁNPOLITIKAI RENDSZER 131

IV. FÜGGETLEN KÖNYVVIZSGÁLÓI JELENTÉS,
A KÖZGYŰLÉS HATÁROZATAI 133

Független könyvvizsgálói jelentés 133
A Magyar Nemzeti Bank mérlege 1998. 134
A Közgyűlés határozatai 140

FÜGGELÉKEK

1. sz. függelék: Az Igazgatósági ülések napirendi pontjai 143
2. sz. függelék: A Jegybanktanács üléseinek napirendi pontjai 145
3. sz. függelék: A Felügyelő Bizottság ülésének témái 146
4. sz. függelék: A Magyar Nemzeti Bank vezető testületeinek tagjai 1998. december 31-én. 148
5. sz. függelék: A Magyar Nemzeti Bank szervezeti felépítése 149
6. sz. függelék: A Magyar Nemzeti Bank területi hálózata 150

MELLÉKLETEK 153

Elnöki bevezető

A gazdasági átalakulás fájdalmas első évtizedének vége felé közeledve kezdenek látszani a meghozott áldozatok eredményei. Ezzel egy időben sajnos szembe kell nézni azzal is, hogy a nemzetközi gazdasági feltételek kedvezőtlen irányba fordultak. Hiba lenne, ha ezt a fordulatot nem vennénk figyelembe, és nem lennénk óvatosabbak a gazdaságpolitika és ezen belül a monetáris politika alakításában.

1998 alapvetően kedvező éve volt a magyar gazdaságnak. A gazdasági növekedés üteme több évtizede nem volt ilyen magas, és napjainkra a legmagasabb lett Kelet-Európában. Ez a növekedés úgy ment végbe, hogy lényegében nem veszélyeztette a gazdaság külső egyensúlyát, és közben az infláció üteme is jelentősen (mintegy 8 százalékponttal) csökkent. A növekedés motorja az export és a beruházás volt, de az utolsó időszakban már a fogyasztás is felzárkózott a növekedéshez.

E teljesítmény mögött az az immár kilencéves következetes piacépítő politika áll, amely kezdetben sok áldozattal, gazdasági visszaeséssel járt, ezért erélyes végrehajtást igényelt, de az áldozatok minden esetben a gazdaság növekedési potenciálját erősítették. Visszatekintve és a hasonló helyzetből indult országokkal összehasonlítva az áldozatok elkerülhetetlennek tűnnek.

Az infláció csökkenése többéves kiszámítható politikának az eredménye. Ez a politika a fenntartható dezinflációra épült, ezért soha nem tűzött ki évi 4–5 százalékos inflációcsökkenésnél nagyobb célt. Ezt az egyébként nemzetközi összehasonlításban nem alacsony ütemet sikerült úgy megvalósítani, hogy a dezinfláció lényegében nem járt növekedési áldozattal.

1998-ban a dezinfláció üteme minden várakozást felülmúlt. Ebben a gazdaságpolitikától független, világgazdasági tényezők is szerepet játszottak, melyek azonban bármikor ellenkező irányú hatást is kiválthatnak. Ezekre a dolog természeténél fogva sem a gazdaságpolitika, sem a munkaadók és munkavállalók nem számíthattak előre. Az infláció szempontjából kedvező fejlemény volt, hogy 1998-ban megindult a nominális bérek növekedési ütemének csökkenése. A nominális bérnövekedés valamelyest meghaladta ugyan a gazdasági programban előirányzottat, de a mérsékeltebb bérnövekedés irányába való elmozdulás azt mutatja, hogy a munkavállalók is, és a munkaadók is bíztak abban, hogy az infláció tervezett csökkentése tényleg bekövetkezik, és a reálbérek növekedése kisebb ütemű bérnövekedés mellett is létrejöhet. Ez tette lehetővé a költség-ár spirál jelentős ütemű megfékezését anélkül, hogy a gazdaság növekedését megszorításokkal kellett volna megtörni. Az elmúlt évek tapasztalataiból leszűrhető az a következtetés, hogy a jövedelempolitika a jövőben is kiemelt szerepet játszik az inflációs nyomás mérséklésében, valamint a külső és belső pénzügyi egyensúly megőrzésében.

A világgazdaság 1998-ban nemcsak kellemes meglepetéssel szolgált. Az év augusztus–szeptemberében összeomlott Oroszország fizetőképessége, pénzügyi zavarokat idézve elő a világgazdaságban. Ez a válság egyrészt közvetlenül gazdasági hátrányokkal járt Magyarország számára, másrészt ráébresztett arra, hogy a makrogazdasági politika prudenciális követelményeit ma másképpen, sokkal szigorúbban kell megítélnünk, mint akár egy évvel ezelőtt.

Az oroszországi válság tulajdonképpen egy olyan válságsorozatnak volt utolsó eleme, amely Mexikóban kezdődött, Kelet-Ázsiát is érintette, és amely átrendezte a nemzetközi piacok kockázati megítélésének a normáit. Ami azelőtt normális kockázatnak számított, az ma a hitelezők

számára elfogadhatatlan. Ez a változás elkerülhetetlenül szigorítja a nemzeti gazdaságpolitikák kereteit. A nemzetközi közösség sokkal érzékenyebben figyeli az egyes országok makrogazdasági változóinak alakulását, és azonnal reagál, ha kockázatot észlel. A Maastricht-i kritériumok, amelyek korábban egy „elit-klubba" való csatlakozás feltételei voltak, mára a gazdaságpolitikai prudencia általános normáivá váltak. Akár tagja valamelyik ország az Európai Közösségnek, akár nem, e kritériumok teljesülését várják el a növekedés finanszírozásának feltételeként.

Magyarország az elmúlt tíz év erőfeszítései alapján olyan helyzetbe került, hogy felzárkózási programot valósíthat meg Európához. Ehhez olyan gazdaságpolitikára van szükség, amely az eddigieknél is következetesebben a gazdaság e középtávú érdekét követi. A rövid távú előnyök érdekében vállalt kockázatok megtörhetik a csatlakozási folyamatot, mert partnereink könyörtelenül figyelik és értékelik, hogy az új jelölt milyen kockázatot kíván a közösségbe bevinni. Ebben a gazdasági programban a fiskális politika kulcsszerepet játszik. Az 1997–1998-as periódusban a költségvetési politika szigora enyhült. A gazdaságpolitika ennek a trendnek a megfordítását tervezi 1999–2000-ben. Középtávon – az EU-csatlakozásig – elengedhetetlen a növekvő fiskális fegyelem, amihez egy ésszerűen szigorú monetáris politikával célszerű kapcsolódni.

E néhány gondolattal kísérve ajánlom az Olvasók figyelmébe a Magyar Nemzeti Bank 1998-as éves jelentését.

Dr. Surányi György

ELSŐ RÉSZ

Az MNB tevékenységének főbb jellemzői 1998-ban

1. Monetáris politika

A Magyar Nemzeti Bank legfontosabb feladata az infláció fenntartható csökkentése, hosszabb távon az árstabilitás elérése. A jegybank az **infláció alakulását** alapvetően **három tényezőre vezeti vissza,** amelyeket folyamatosan figyelemmel kísér a monetáris politika alakítása során. A fenntartható inflációcsökkentés szempontjából a gazdaság aggregált **keresleti és kínálati viszonyainak** alakulása az egyik legfontosabb tényező. Továbbá mind az árképzésben, mind a nominális béralakulás meghatározásában jelentős szerepet játszanak az **inflációs várakozások.** A harmadik komponens az **importált infláció,** mely a forint árfolyam-változásának és a külföldi inflációnak az összege. E tényezők határozzák meg az inflációs folyamat trendjét. Emellett az infláció alakulását egyedi hatások is befolyásolják, mint pl. az árszint egyszeri megváltozását okozó adóváltoztatások, kínálati sokkok.

A fenntartható dezinflációs pálya megvalósulását a fiskális és monetáris politika együttműködése segíti elő. Az előre bejelentett csúszó leértékelésre épülő árfolyampálya fenntartása befolyásolja a piaci szereplők árazási magatartását és a jövőbeli áralakulásra vonatkozó várakozásait, a leértékelési ütem fokozatos csökkentése megerősíti a hatóságok inflációs prognózisának hitelességét. A jegybank a belföldi monetáris kondíciók változtatásával igyekszik megakadályozni az aggregált keresletnek a kínálat bővülésétől elszakadó növekedését. Bár a tőkeáramlás nagyfokú liberalizálása mellett a kamat- és árfolyampolitikai lépések egymástól nem függetleníthetők, az MNB a nominális árfolyam és a belföldi kamatláb meghatározásával olyan monetáris kondíciókat igyekszik kialakítani és fenntartani, amelyek sem a versenyképesség, sem a megtakarítási-beruházási mérleg oldaláról nem veszélyeztetik a külső egyensúlyt. A jegybanki lépések azonban csak közvetett módon és időben késleltetve képesek hatást gyakorolni az aggregált keresletre. A fennálló monetáris rendszerben a nemzetközi tőkepiaci folyamatok is korlátozzák a jegybank lehetőségeit a belföldi kamatalakulás befolyásolásában. Ezért az aggregált kereslet szabályozásában fontos szerep hárul a fiskális politikára.

A jegybank által alkalmazott monetáris politikai eszközök, a monetáris politikai lépések 1998. évi főbb jellemzőinek összefoglalása előtt bemutatjuk azokat a makrogazdasági folyamatokat, amelyek az infláció alakulását befolyásolták.

1.1 A monetáris politika céljainak megvalósulása

A **nemzetközi gazdasági környezet változásai** 1998-ban eltérő módon befolyásolták a magyar gazdaság helyzetét. A Nyugat-európai fellendülés folytatódása a magyar termékek iránti keresletet növelve pozitív hatást gyakorolt a magyar gazdaság növekedésére. Az orosz válság közvetlen

és közvetett hatására az áru- és szolgáltatás-exportbevételek kiesése a folyó fizetési mérlegben mintegy 400 millió dolláros egyenlegromlást eredményezett. Ezt azonban ellensúlyozta az olaj világpiaci árának eséséhez köthető külkereskedelmi cserearány-javulás hatása, ami éves szinten az exportbevétel-kieséssel azonos nagyságú megtakarítást eredményezett. A nemzetközi tőkepiacok hangulatváltozásai szintén hatással voltak a belföldi gazdasági folyamatokra. Az év első felében, az ázsiai válságot követő konszolidációs időszakban a reálgazdaság finanszírozási szükségletét meghaladó tőkebeáramlás történt. Az orosz, majd a brazil válság hatására a feltörekvő országokkal szembeni bizalom megingott. Bár Magyarország megítélése a hasonló befektetési kategóriába tartozó országokhoz képest mindvégig kedvező maradt, a külföldi finanszírozás költségei megemelkedtek.

E kedvező és kedvezőtlen folyamatok eredőjeként **a gazdaság növekedése 1998-ban tovább gyorsult,** az 1997. évi 4,6% után 1998-ban 5,1%-ot ért el a GDP reálértékének növekedése. A növekedés húzóerejét 1998-ban is az exportértékesítés jelentette, amely mellé felzárkózott a belföldi kereslet élénkülése. A gyorsuló növekedés 1998-ban az infláció számottevő mérséklődésével járt együtt. Az árnövekedés ütemének lassulását támogatta a nemzetközi dezinflációs környezet. A belföldi kereslet gyorsuló növekedése elsősorban a folyó fizetési mérleg romlásában csapódott le, így az inflációra gyakorolt hatása mérsékelt maradt.

Az **infláció csökkenése** 1998-ban felgyorsult, a megelőző tizenkét hónap árnövekedésének mértéke az 1997. végi 18,4%-ról 1998 végére 10,3%-ra, 1999. áprilisára 9,4%-ra csökkent. Az inflációcsökkenés mértéke meghaladta az MNB 1997. év végén készített prognózisát, amely szerint az infláció 1998 decemberére 13,5–14%-ra mérséklődött volna. A vártnál gyorsabb inflációcsökkenést nagymértékben az importált infláció mérséklődése okozta, de fontos szerepet játszott az is, hogy a külkereskedelemmel közvetlenül nem versenyző termékek és szolgáltatások árának növekedési üteme is csökkent.

Az importált infláció mérséklődéséhez **a forint kisebb leértékelődése** és a devizában számított importárak csökkenése egyaránt hozzájárult.

1998-ban – a január elsején hatályba lépett csökkentéssel együtt – három alkalommal került sor a leértékelési ütem csökkentésére. Ezt 1999. január elsején újabb leértékelésiütem-csökkentés követte, melynek bejelentésére még december elején került sor. Ennek következtében a forint éves, valutakosárral szembeni leértékelődése 1998. decemberre 10,3%-ra, 1999. februárra 9,9%-ra mérséklődött. 1999 első hónapjaiban tapasztalt sávon belüli nagyobb ingadozás ellenére az árfolyam hatékony nominális horgonynak bizonyult. A külkereskedelemmel versengő szektorokban az áralakulás 1998-ban az importált infláció alakulását követte, a külkereskedelemmel nem versengő piaci szolgáltató szektor árazása és a termelési költségek alakulása is összhangban állt a meghirdetett árfolyampályával.

Az élelmiszer, az energia és egyes nyersanyagok világpiaci árának csökkenése szintén kedvezően befolyásolta a hazai árszint alakulását. Legfontosabb kereskedelmi partnereinknél az infláció üteme 1998-ban tovább mérséklődött, s a feldolgozóipari árak esetében számos országban deflációs jelenségek is megfigyelhetők voltak. Összességében a külföldi árak kedvező változása a hazai árnövekedés ütemének közel 3 százalékpontos mérséklődését eredményezte. Ezen importált, egyszeri tényezőktől eltekintve is jelentős volt az infláció csökkenésének mértéke, a belföldi folyamatok eredményeként az árszínvonal növekedési üteme 5 százalékponttal mérséklődött.

Azokon a területeken, ahol sokkal kisebb a nominális árfolyam áralakulást közvetlenül befolyásoló hatása, szintén jelentős mértékben mérséklődött az infláció. A megélénkülő belföldi ke-

reslet a piaci szolgáltató szektorokban hozzájárult a forint leértékelődését mintegy 4%-kal meghaladó áremelkedéshez. Az árnövekedési ütemkülönbség azonban nem nőtt tovább az előző évhez viszonyítva, ami azt jelzi, hogy e szolgáltatások kínálatának növekedése lépést tartott a kereslet növekedésével. Az inflációs folyamatot kedvező irányba befolyásolta a szabályozott árak mérsékeltebb növekedése is.

A monetáris politika mozgásterét jelentős mértékben korlátozta, hogy az inflációs várakozások csak időbeli késéssel alkalmazkodtak az infláció 1998. évi – a korábbi prognózisokat jelentősen meghaladó – csökkenéséhez. Egyes területeken, mint például a költségvetésben a tervezési periódusok determináltsága is akadályozta, hogy az előre nem látható inflációcsökkenéshez alkalmazkodjanak a bevételek és a kiadások. Az **inflációs várakozások** lassabb alkalmazkodása tetten érhető a nominális bérek és egyes szolgáltatói árak alakulásában is. A bruttó átlagkeresetek éves növekedése (18,3%) meghaladta az érdekegyeztető tárgyalásokon előirányzott sáv felső határát (16%), ami a váratlan inflációcsökkenés miatt reálértéken az előirányzottnál nagyobb emelkedést jelentett, s ez hozzájárult a belföldi kereslet, azon belül a szolgáltatások iránti kereslet erősödéséhez. A **reálbérek** 1998-ban átlagosan 3,5%-kal növekedtek. Figyelembe véve a termelékenység javulását, ez a reálbérnövekedés – aggregált szinten – lehetővé tette a vállalati szektor jövedelmezőségének emelkedését. A költségoldali inflációs nyomást tovább csökkentette az élelmiszer, valamint a különböző nyersanyagok világpiaci árának mérséklődése is.

A dezinflációs folyamat jövőbeli alakulását a gazdaságpolitika számára adottságként jelentkező külföldi infláció, valamint a belföldi kereslet és kínálat viszonya határozza meg. A belföldi keresleten belül a költségvetés keresletteremtő tevékenysége igényel különös figyelmet.

A dezinflációs folyamat belföldi tényezői közül az aggregált kereslet kapacitásokat meghaladó bővülését kell kiemelnünk. 1998-ban a korábbi években végrehajtott beruházások termelésbe állításának köszönhetően a potenciális GDP növekedése is felgyorsult, de a belföldi kereslet növekedése még ezt is meghaladta, ami a folyó fizetési mérleg romlását eredményezte.

A **belföldi kereslet** legdinamikusabban növekvő tényezője az állóeszköz-felhalmozás volt. A **beruházási tevékenység** első három negyedévben tapasztalt dinamikus bővülése után, 1998 utolsó negyedévében a beruházási kereslet növekedése mérséklődött. Az ütemcsökkenést azonban jelentős mértékben a lakosság átmenetileg elhalasztott lakásberuházásai okozták, amihez hozzájárult az államháztartási beruházási kiadások mérséklődése is. A vállalkozási szektorban is megfigyelhető volt a beruházási kereslet növekedési ütemének kisebb visszaesése, amit a nemzetközi tőkepiaci válság miatt megnövekedett nagyobb bizonytalanságnak, és az orosz exportban érintett vállalkozások piacvesztésének tulajdoníthatunk.

Az előző évhez viszonyítva 1998-ban a **fogyasztási kereslet** növekedése is felgyorsult. Becsléseink szerint a lakosság fogyasztása[1] a reáljövedelmek növekedésénél nagyobb ütemben, éves szinten 4,3%-kal bővült. Ez annak köszönhető, hogy az 1998. évi jövedelemnövekedés a korábbi évekhez viszonyítva kevésbé volt polarizált, s a magas fogyasztási hajlandósággal jellemezhető rétegeket is érintette. Bár a lakosság megtakarítási hajlandósága aggregált szinten csökkenő tendenciát mutatott, ez az 1998. évi pénzügyi megtakarítások alakulásában nem tükröződött. A lakossági beruházások visszaesése (11,3%-os volumencsökkenése) miatt átmenetileg megnőtt a pénzügyi befektetések súlya a lakosság megtakarításában. A fogyasztási kereslet növekedése elsősorban a tartós fogyasztási cikkek vásárlására irányult, míg a folyó fogyasztás, és ezen belül a szolgáltatások kereslete sokkal lassabban, 2,5% körüli ütemben nőtt.

[1] Az anyagban felhasznált éves és negyedéves GDP-számítások MNB-becslések, amelyek eltérhetnek a KSH hivatalosan publikált adataitól.

Az infláció vártnál gyorsabb csökkenése természetesen fontos tényezője volt a lakossági fogyasztás akkor tapasztalt jelentős gyorsulásának, hiszen a nominális jövedelmek jelentős része már nem tudott alkalmazkodni a dezinflációhoz. Mivel a kereslet összetétele a külkereskedelmi forgalomban lévő termékek javára rendeződött át, a fogyasztás növekedésének inflációra gyakorolt hatása mérsékelt maradt, s a belföldi kapacitásokat meghaladó keresletbővülés a folyó fizetési mérleg egyenlegének romlásában csapódott le.

Az **államháztartás** keresletteremtő hatásának 1997-ben elkezdődött erősödése 1998-ban tovább folytatódott, az elsődleges többlet (a kamategyenleg nélkül számított államháztartási egyenleg) a GDP százalékában mérve (körülbelül 1,6 százalékponttal) 1,5%-ra mérséklődött. Ugyanakkor a költségvetés bevételeit csökkentették az adóterhelés mérséklése érdekében hozott intézkedések és a vámok további leépítése, ami a magánszektor elkölthető jövedelmét növelve szintén az aggregált kereslet bővülését erősítette.

A megnövekedett belső kereslet kielégítésére nem állt rendelkezésre elegendő mennyiségű és minőségű kapacitás, így az **áruimport** 24,8%-kal nőtt 1998-ban. A végső felhasználási célú importon belül a tartós fogyasztási cikkek importja nőtt a legdinamikusabban, ezt követően a beruházási javak behozatala emelkedett a leggyorsabban, míg a nem tartós fogyasztási cikkek behozatalának növekedése jelentősen, mintegy 30 százalékponttal alatta maradt a tartós fogyasztási cikk import ütemének.

A külföldi kereslet növekedésének üteme a korábbi évekhez hasonlóan 1998-ban is meghaladta az aggregált kereslet belföldi komponenseinek növekedését. Az **áruexport** növekedése az 1997. évi 29,9%-tól ugyan elmaradt, de továbbra is magas ütemben, 22,2%-kal emelkedett. Az exportnövekedés dinamikája régiónként eltérő volt. Míg Oroszország fizetési problémái jelentős forgalomvisszaesést eredményeztek, a fejlett országokba irányuló kivitel dinamikusan tovább emelkedett. Az alacsonyabb exportnövekedéshez az is hozzájárult, hogy a világgazdaság növekedésének lelassulása miatt főként az alacsony feldolgozottsági fokú termékeket gyártó szektorokban szűkültek az értékesítési lehetőségek.

Bár az elmúlt évek erőteljes beruházási aktivitása nyomán a belföldi kínálat jelentősen bővült, a magyar gazdaságban általában nincsenek számottevő szabad kapacitások. A feldolgozóiparban mind az átlagos kapacitáskihasználtság, mind a kapacitáshiánnyal küszködő vállalkozások aránya magas szinten stabilizálódott, annak ellenére, hogy az orosz válság érzékenyen érintette ezen szektor egyes vállalatait. A keresletnövekedés inflációra gyakorolt hatását mérsékli, hogy az elmúlt két évben a beruházások tekintélyes hányada a szolgáltatási szférában valósult meg, amely az erősödő versenyen és a növekvő termelékenységen keresztül ezekben a szektorokban korlátozza majd az árnövelési törekvéseket.

A **munkanélküliség** az európai átlag alá csökkent: a KSH munkaerő-piaci felmérése alapján éves átlagban 7,8% volt. A magyar gazdaság ennél nagyobb munkaerő-tartalékokkal rendelkezik, mivel az aktivitási ráta szintén elmarad az európai országokra jellemző szinttől. A munkaerőkínálatból a gazdasági átmenet éveiben kilépett emberek munkába állítása azonban aktív munkaerő-piaci eszközöket igényel. A munkaerőpiacon szűk keresztmetszetek kialakulására különösen a szellemi munkaerő esetében lehet számítani, ami abban is tükröződik, hogy a szellemi munkaerőt legmagasabb arányban foglalkoztató kereskedelem nélküli szolgáltató szektorokban a 18,7%-os átlagot meghaladó volt a bérinfláció (23%). A magasan kvalifikált munkaerő szűkössége miatt a magasabb bérnövekedési ütem potenciálisan a többi ágazatra is átgyűrűződhet, de ezt a hatást mérsékli, hogy a feldolgozóiparban és a kereskedelemben főként a fizikai munkaerő iránti kereslet nő.

A **külső egyensúly** 1998-ban bekövetkezett romlásában a keresleti tényezőknek a fizetési mérlegre gyakorolt kedvezőtlen alakulása játszott szerepet. A külső keresletnek az orosz válság miatti csökkenését ellensúlyozta az olajáresés kedvező hatása, a belföldi felhasználásnak a kapacitásoknál nagyobb bővülése azonban nagymértékben hozzájárult a külső egyensúly 1998. évi romlásához. A kereskedelmi mérleg 1998 második negyedévétől megfigyelhető romlása az év vége felé megállt, s alapvetően a nyugat-európai kivitel fellendülése eredményeként az export ismét valamivel gyorsabban növekedett, mint az import. A szolgáltatás kereskedelmét a deficit nagyobb növekedése mellett hasonló folyamatok jellemezték. A külső egyensúly romlásához hozzájárultak továbbá a külföldi működőtőke-befektetések jövedelmezőségének emelkedése következtében megnövekedett osztalékkifizetések. Jövedelemtulajdonosok szerint vizsgálva, a folyó fizetési mérleg romlásához (1,3 milliárd dollár) közel azonos mértékben járult hozzá az államháztartás és a vállalati szektor finanszírozási igényének növekedése. A lakosság finanszírozási kapacitása a lakásberuházások elhalasztása miatt 1998-ban növekedett, ami mérsékelte a folyó fizetési mérleg hiányának növekedését. Mindezek eredményeként 1998-ban a folyó fizetési mérleg hiánya 2,3 milliárd dollárra, a GDP-hez viszonyítva 4,8%-ra nőtt. A folyó fizetési mérleg hiányát az 1,5 milliárd dollár nem adóssággeneráló tőkebefektetés – közvetlen tőke- és portfóliófektetések –, valamint a külföldiek közel 900 millió dollár forintban denominált állampapírbefektetése finanszírozta.

A külfölddel szemben devizában fennálló nettó **adósságállomány** az év egészében 400 millió dollárral 8,9 milliárd dollárra csökkent. A devizában denominált bruttó adósságállomány 1,5 milliárd dolláros növekedéséből csaknem 1 milliárd dollár a keresztárfolyam-változások hatásának tulajdonítható. A nemzetközi tartalékok állománya – a 900 millió dollár emelkedés eredményeként – az év végén elérte a 9,3 milliárd dollárt.

1.2 A monetáris politika lépései 1998-ban

A monetáris politika **közbülső céljának,** a forint előre bejelentett csúszó leértékelésére alapozott árfolyampályának a fenntartásával segíti elő a gazdaság stabilizálását. Ennek érdekében kulcsfontosságú az inflációs várakozások befolyásolása. Az árfolyampálya csak akkor befolyásolja hatékonyan a várakozásokat, ha hiteles. A hitelesség feltétele pedig az, hogy a kijelölt nominális pálya mellett a makrogazdasági egyensúly megőrizhető legyen. A monetáris rendszer hitelessége a bevezetése óta eltelt négy év során fokozatosan erősödött, az árfolyampálya hatékonyan befolyásolja a piaci árak és bérek alakulását, ezáltal a magyar termelők versenyképességét megőrizve segíti elő a dezinflációt. A nemzetközi tőkepiaci helyzet radikális változásai ellenére az MNB-nek sikerült fenntartania az árfolyamsáv hitelességét, a csúszó leértékeléses árfolyamrendszer megőrizte az erős nominális horgony szerepét.

A monetáris politika **operatív célját,** a pénzpiaci kamatszintet úgy alakítja, hogy a forint iránti keresletet befolyásolva biztosítsa a fenti szempontoknak megfelelően meghirdetett nominális árfolyampálya megvalósulását. A jegybank kamatpolitikája arra irányul, hogy egy változó nemzetközi környezet mellett is mérsékelje a kamatok – belföldi fundamentumok által nem indokolt – ingadozását. Látni kell ugyanakkor, hogy az árfolyamrendszer hitelességének megőrzése miatt a jegybank tartósan nem tudja a belföldi kamatszintet eltéríteni a pénzpiaci szereplők által várt kamatoktól.

A nemzetközi tőkepiacok Magyarországgal kapcsolatos megítélésének változásai 1998 során jelentősen befolyásolták a belföldi **monetáris kondíciók** alakulását. A belföldi gazdasági folya-

matok stabilizálása érdekében az MNB sterilizációs politikájával, és az árfolyamnak a 4,5%-os intervenciós sávon belüli mozgatásával mérsékelte a kamatok ingadozását. Az árfolyampálya hitelességének megőrzése azonban a tőkepiaci várakozásokkal összhangban álló kamatszint kialakítását tette szükségessé. A délkelet-ázsiai válság által kiváltott átmeneti bizonytalanság lecsillapodásával az év első periódusában jelentős mennyiségű tőke áramlott az országba, és az MNB-nek intenzív sterilizációs politikát kellett folytatnia a fundamentumok javulását meghaladó mértékű kamatesés fékezése érdekében. Az év második felében a tőkepiaci szereplők magatartásában bekövetkezett változások hatására a leértékeltebb reálárfolyam mellett a reálkamatok szintje tartósan megemelkedett, ezáltal a monetáris kondíciók változása támogatta a makrogazdasági egyensúly megőrzését.

A reálgazdasági döntéseket befolyásoló legfontosabb pénzügyi árak, a reálárfolyam és a reálkamatok – azaz együtt a monetáris kondíciók – alakulását az infláció, a forint leértékelési ütemének változásai, az MNB és a releváns külföldi jegybankok kamatlépései, valamint a pénz- és tőkepiaci szereplők által a forintbefektetésektől elvárt kamatprémium változásai együttesen határozzák meg. A reálárfolyam gyengülése ellenére a jelentős reálkamatláb-emelkedés miatt az 1998. évet a monetáris politika szigorodása jellemezte – részben a jegybank szándékai, részben a piaci szereplők magatartásában és várakozásaiban bekövetkezett változások hatására.

A **reálárfolyam** elmúlt évekre jellemző folyamatos f elértékelődése 1998 második negyed-évében mérséklődött, majd az infláció ütemének vártnál erőteljesebb csökkenése következtében 1998 közepétől leértékelődésbe ment át, annak ellenére, hogy augusztus 29-én, november 6-án leértékelési ütemcsökkentésre került sor. Az év második felében a leértékelési ütem nagyobb mértékű csökkentésére alapvetően a nemzetközi környezet, illetve a pénz- és tőkepiaci szereplők magatartásában bekövetkezett változások miatt nem kerülhetett sor. Az ázsiai válság miatt ugyanis több olyan ország valutája is leértékelődött, amelyek harmadik piacon versenyeznek a magyar exporttal, és az 1998 nyarán kibontakozott orosz válság hatásait illető bizonytalanság miatt a befektetők egy leértékeltebb forintárfolyamot tartottak reálisnak. Így az infláció csökkenése nyomán megemelkedett reálkamatok ellenére is – a korábbi időszaktól eltérően – a sáv belsejében maradt az árfolyam.

A belföldi **reálkamatszint** számottevő emelkedése 1998-ban több tényező együttes hatásaként alakult ki. A csúszó leértékeléses árfolyamrendszerben a forintkamatszintet a bejelentett leértékelési ütem, az árfolyam sávon belül várható elmozdulása, a külföldi kamatok, valamint a megkövetelt kockázati prémium összege alakítja. Az orosz válság után a feltörekvő piacokkal szembeni általános bizalmatlanság tartósan megnövelte a befektetők által elvárt kockázati prémiumot. Ehhez adódott hozzá, hogy az előző évek fogyasztóiár-alapon reálfelértékelő politikájával szemben 1998-ban a forint reálértelemben leértékelődött.

Érdemes összehasonlítani a Magyarországhoz hasonló befektetői megítélés alá eső lengyel és cseh kamatprémium alakulását a tőkepiaci válságok idején. A nemzetközi pénzügyi piacok Magyarországot 1997 óta a két legstabilabb, térségünkbeli országhoz képest is kevésbé kockázatos befektetésnek tartják, hiszen a cseh és lengyel prémium 1997 óta folyamatosan meghaladta a magyarét. Az orosz válság ebben a kontextusban először úgy jelentkezett, hogy 1998 szeptemberében a magyar prémium a cseh-lengyel szintre ugrott fel. Másodszor, az orosz válság átterjedésnek veszélye enyhülésével mind a három országban csökkent a kamatprémium, így a korábbihoz hasonló kamatprémiummal zártuk az 1998-as évet. **A kamatprémium alakulása azt mutatja, hogy a választott árfolyamrendszerünk nem eredményezett magasabb reálkamatokat.** Az orosz válság alatti bizalomvesztés pontosan a – magyarnál rugalmasabb árfolyamrendszerű –

cseh és lengyel gazdaságot jellemző kamatprémiumszintre tornászta fel a magyar prémiumot; azaz az árfolyamrendszer merevsége nem magyarázza a hazai kamatok emelkedését.

A reálkamatokra döntő hatást gyakorló kamatprémium változásai, illetve a jegybank kamatpolitikája szerint az 1998. évet négy időszakra oszthatjuk. 1998 első hónapjaiban a jegybank a megtakarítások növelése érdekében magasan tartotta kamatait. Az optimista nemzetközi környezetben számottevő érdeklődés mutatkozott így a forintbefektetések iránt, ami a konverziós forintkereslet növekedésében is megmutatkozott.

1998 közepén, a parlamenti választások idején kialakult bizonytalanság miatt megemelkedett a forintbefektetésektől elvárt prémium, és a sávon belül gyengült a forint. Folytatódott az infláció csökkenése, amit a jegybank irányadó kamatának mérséklésével fokozatosan követett, így a belföldi reálkamatok tovább emelkedtek. Ez azonban összhangban állt a befektetők által elvárt kockázati prémium emelkedésével, amit az is mutat, hogy ebben az időszakban nem volt szükség devizapiaci intervencióra, és a kamatindukálta tőkemozgások sem voltak jelentősek.

Az orosz válság kitörése utáni időszakban a jegybank monetáris politikája arra irányult, hogy megpróbálja mérsékelni a belföldi fundamentumok által nem indokolható mértékű kamatemelkedést. Ennek részeként az MNB verbális intervencióval igyekezett ráirányítani a piaci szereplők figyelmét arra, hogy az ország fundamentumai nem indokolják a forint elleni spekulációt. A tőke beáramlása idején folytatott óvatos sterilizációs politika lehetővé tette, hogy az orosz válság nyomán beindult tőkekiáramlást is sterilizálja a jegybank. Így a gazdaságból a tőkekivonás miatt eltűnt likviditást a korábban – a tőkebeáramlás sterilizációjakor – felhalmozott rövid lejáratú jegybanki betétállomány leépítése pótolta. Ez azt szolgálta, hogy az orosz válság kezdetén jelentős mértékű tőkekiáramlás a belföldi szereplők számára ne okozzon hitelösszehúzódást, hiszen az a gazdasági növekedés megtorpanását hozhatta volna magával.

Az árfolyamrendszer hitelességének megőrzése érdekében azonban a jegybank tartósan nem tudta eltéríteni a belföldi kamatszintet a pénzpiaci szereplők által elvárt kamatoktól, arra volt lehetősége, hogy a piaci szereplők pánikreakciói által előidézett kamatemelkedést mérsékelje. Az orosz válság miatti kockázati prémium emelkedése ellenére a jegybank nem tartotta indokoltnak a kamatemelést, a reálkamatok növekedésére elsősorban az infláció csökkenése miatt került sor. A forintbefektetésektől elvárható hozam emelkedését a nominális leértékelési ütem – reálárfolyam alakulása által indokolt – csökkentése szolgálta. Az irányadó jegybanki kamatok emelése 1998. szeptember végén, elsősorban az árfolyamsáv hitelességének megerősítése érdekében, azonban átmenetileg szükségessé vált. A forintnak, az orosz válság időszakában bekövetkezett jelentős mértékű gyengülését nem annyira a külföldi tőke kiáramlása, mint inkább a hazai pénzpiaci szereplők kényszerű portfólióátrendezése magyarázza: az MNB devizapiaci intervencióira lényegében a tőkekiáramlást követően került sor, amikor is a hazai bankrendszer magatartásában bekövetkezett változások tették szükségessé az árfolyam védelmét. A hazai bankrendszer számára a kockázatkezelést lehetővé tevő derivatív piac likviditása az ősz során ugyanis olyan alacsony szintre süllyedt, hogy a bankok az elégtelen határidős devizakínálat folytán kénytelenek voltak az azonnali piacon vásárolt devizával fedezni hosszú forintpozícióikat. Ez a megugró devizakereslet vezetett a forint gyengüléséhez. Az adott helyzetben a jegybank volt az egyetlen piaci szereplő, amely az intervenciók révén növelni tudta a devizakínálatot annak érdekében, hogy a forint egyensúlyi árfolyama a sáv belsejében maradjon. Ezzel összhangban vált szükségessé szeptember 22-én az irányadó jegybanki kamat egy százalékpontos emelése, a jegybank így jelezte a piaci szereplők számára, hogy költségek árán is kész az árfolyamsáv védelmére, ami jótékonyan hatott a deviza azonnali és határidős kínálatára is.

Az év utolsó hónapjaiban a kedvezőbbé váló nemzetközi környezetben a jó fundamentumok előtérbe kerülésével csökkent az országspecifikus kockázati prémium és megerősödött a forintárfolyamsáv hitelessége. A csökkenő kockázati felár és a folyamatosan javuló infláció ismét tőkebeáramlást indukált. A kedvező fejlemények lehetővé tették a jegybanki kamatok fokozatos, 1999 elejére már összesen két százalékpontot elérő mértékű csökkentését. Ezen lépések ellenére a reálkamatszint csak lassan mérséklődött. Az 1997. évinél jóval magasabb reálkamatokat azonban a jegybank nem tudta volna agresszívabb kamatcsökkentésekkel lejjebb vinni, hiszen a forint még a hozamok adott szintje mellett is az árfolyamsáv belsejében lebegett.

Összességében a jegybank politikája minimalizálta a nemzetközi pénzügyi válságjelenségek belföldi reálgazdasági szereplőkre gyakorolt hatását. Ahogy a korábbi időszakban jelentős tőkebeáramlás nem okozta a pénzmennyiség ugrásszerű növekedését, a válság alatti tőkekivonás sem vezetett likviditáshiányhoz. A reálárfolyam leértékelődését, illetve a reálkamatok emelkedését az infláció ütemének vártnál erősebb csökkenése, illetve a hazai pénz- és tőkepiaci szereplők magatartásában és várakozásaiban bekövetkezett változások magyarázzák.

A piaci közvetítő rendszer szereplői magatartásában bekövetkezett változások azonban a hazai reálgazdasági szereplők helyzetét érdemben nem befolyásolták. A bankrendszer nehézségei ellenére a lakossági megtakarításokban nem tört meg a forintbetétek súlyának emelkedő tendenciája, a tőkepiaci bizonytalanságok ellenére a lakosság megőrizte a forinteszközökbe vetett bizalmát. A jegybank a fentiekben ismertetett lépéseivel lehetővé tette, hogy a válság ne vezessen a növekedést veszélyeztető mértékű hitelösszehúzódáshoz.

Az 1998. év gazdasági-pénzügyi folyamatainak alakulása röviden a következőkkel jellemezhető:

Az infláció jelentősen csökkent, A fogyasztói árak növekedésének üteme a korábbi prognózisokat jelentősen meghaladó mértékben, az 1997. végi 18,4%-ról 1998 végére 10,3%-ra csökkent. Az importált inflációt a forint kisebb leértékelődési üteme és a devizában számított importárak csökkenése egyaránt mérsékelte. Az inflációs folyamatot kedvező irányba befolyásolta a szabályozott árak és a termelési költségek mérsékeltebb növekedése is.

a növekedés gyorsult, A gazdaság 1998-ban 5,1%-kal nőtt reálértéken. A növekedés üteme az első háromnegyed évben folyamatosan gyorsult, majd az utolsó negyedévben valamelyest mérséklődött.

a külső egyensúly romlott. A GDP növekedésénél gyorsabb belföldi felhasználásbővülés a külső egyensúlyhiány növekedését eredményezte. A folyó fizetési mérleg hiánya a GDP százalékában az 1997. évi 2,1%-ról 4,8%-ra nőtt 1998-ban. A nettó külföldi finanszírozási igény a lakosság finanszírozási kapacitásának (megtakarítás-beruházás egyenlege) növekedése, valamint a vállalati és az államháztartási pozíció egyidejű romlása eredményeként emelkedett.

Jelentősen bővültek a háztartások kiadásai, A lakosság fogyasztása 1998-ban jövedelménél magasabb ütemben, 4,3%-kal emelkedett. A lakásberuházások elhalasztása miatt a beruházási kiadások 11,3%-kal csökkentek, így összességében a lakosság pénzügyi megtakarításai nőttek. Az átmeneti és az intézményi változások hatásával korrigálva, a megtakarítási hajlandóság 1998-ban csökkenő tendenciát mutatott.

folytatódott az államháztartás keresletteremtő hatásának erősödése, Az államháztartás keresletteremtő hatásának 1997-ben elkezdődött erősödése 1998-ban tovább folytatódott: a nyugdíjreform változásának hatásával korrigált elsődleges egyenleg változásában mérve az államháztartás a GDP 1,3%-ával járult hozzá a belföldi felhasználás növekedéséhez.

de az export maradt továbbra is a kereslet legdinamikusabban bővülő komponense.

Az áruexport növekedése ugyan elmaradt az 1997. évi ütemtől, de továbbra is magas ütemben, 22,2%-kal emelkedett. Az exportdinamika mérséklődését elsősorban az orosz válság miatti forgalomvisszaesés okozta, a fejlett országokba irányuló kivitel továbbra is erőteljesen emelkedett. Az alacsonyabb exportnövekedéshez az is hozzájárult, hogy a világgazdaság növekedésének lassulása miatt főként az alacsony feldolgozottságú termékeket gyártó szektorokban szűkültek az értékesítési lehetőségek.

A foglalkoztatottság növekedett,

A gazdasági aktivitási ráta emelkedése mellett a munkanélküliség 1998-ban jóval az európai átlag alá, éves átlagban 7,8%-ra csökkent. Szűk keresztmetszetek kialakulására különösen a szellemi munkaerő esetében lehet számítanunk. A feldolgozóiparban és a kereskedelemben a bérinfláció üteme az infláció csökkenését követve jelentősen mérséklődött. A szellemi munkaerőt legmagasabb arányban foglalkoztató kereskedelem nélküli szolgáltató szektorokban azonban átlagot meghaladó volt a bérinfláció.

a versenyképesség tovább javult.

A magyar gazdaság versenyképessége mind az ár-, mind pedig a költségalapon számolt reálárfolyam-mutatók szerint javuló tendenciát mutatott 1998-ban. A vállalkozások jövedelmezősége aggregált szinten javult, annak ellenére, hogy a magyar exportőrök egy csoportja jelentős piacvesztést és jövedelmezőségromlást szenvedett el az oroszországi forgalom visszaesése, valamint a megerősödő harmadik piaci verseny miatt.

Nőtt a kapacitáskihasználtság.

Az elmúlt évek igen aktív beruházási tevékenysége és jelentős létszámbővülése ellenére a feldolgozóipari vállalkozások kapacitáskihasználtsága magas szinten stabilizálódott. Kapacitásfelesleg csak az orosz válság által közvetlenül érintett vállalati körben alakult ki.

A monetáris politika peremfeltételei kedvezőtlenebbé váltak.

A monetáris politika vitelét 1998-ban döntően a belföldi kereslet felgyorsulása ellenére kedvező inflációs folyamatok, a növekvő külső egyensúlytalanság, valamint a nemzetközi pénzügyi környezet változásai befolyásolták. Az év egészét tekintve a monetáris kondíciók szigorúbbá váltak.

A nemzetközi tőkepiacokat jelentős sokkok érték,

Az ázsiai és orosz válságok és ezzel párhuzamosan a feltörekvő gazdaságok általános megítélésének romlása miatt 1998 első felében csökkent, majd a második félévben jelentősen megemelkedett a forintbefektetésektől elvárt kockázati prémium.

az árfolyam-alakulás – a sávon belül – hektikusabbá vált.

A leértékelési ütem többszöri csökkentése ellenére a forint reáleffektív árfolyama leértékelődött. Az árfolyampálya alakulását két tényező befolyásolta: a pénz- és tőkepiaci szereplők magatartásában az ázsiai és orosz válság direkt és indirekt hatásainak megítélésével kapcsolatos bizonytalanság miatt bekövetkezett változások, valamint az inflációs várakozások lassabb alkalmazkodása az infláció szintjének gyors csökkenéséhez.

A reálkamatok növekedtek,

A befektetői elvárásokkal és a csúszó leértékeléssel konzisztens kamatpolitika rövid távon magas reálkamatokat eredményezett, annak ellenére, hogy a jegybank sterilizációs eszközei segítségével pótolta a pénzpiaci válság miatt kialakult likviditáscsökkenést. A reálkamat emelkedése részben magyarázható a forintbefektetésektől elvárt kockázati prémium növekedésével, részben pedig a forint reálleértékelődésével.

a pénzkínálatot azonban sikerült függetleníteni a külső sokkoktól.

A jegybank kamat- és sterilizációs politikája eredményeként a monetáris bázis a gazdasági növekedéssel összhangban emelkedett, miközben a viszonylag magas reálkamatok fékezőleg hatottak a belföldi hitelkereslet növekedésére.

Főbb makrogazdasági mutatók

	1994	1995	1996	1997	1998*
	növekedési ütem (változatlan áron) %				
GDP	2,9	1,5	1,3	4,6	5,1
ebből: belföldi felhasználás	2,2	–3,1	0,8	4,0	7,4
– végső fogyasztás	–2,3	–6,6	–2,9	2,3	4,0
= lakossági fogyasztás	–0,2	–7,1	–2,7	1,7	4,3
– felhalmozás	19,8	8,2	12,8	8,6	16,1
= állóeszköz-felhalmozás	12,5	–4,3	6,7	9,2	11,4
export (GDP)	13,7	13,4	7,4	26,4	16,0
import (GDP)	8,8	–0,7	5,7	25,5	22,2
Árindexek					
Fogyasztói ár (december/december)	21,2	28,3	19,8	18,4	10,3
Fogyasztói ár (átlag)	18,8	28,2	23,6	18,3	14,3
Ipari belföldi értékesítési ár (december/december)	13,3	29,7	20,8	19,3	6,6
Ipari belföldi értékesítési ár (átlag)	10,2	27,3	22,6	20,8	10,6
Reáleffektiv árfolyamindex**					
Fogyasztói ár alapú	1,0	3,2	–3.2	–4,2	0,5
Termelői ár alapú	4,9	5,6	–4,2	–4,8	4,0
Fajlagos munkaköltség alapú (GDP-alapon)	5,0	22,7	10,4	–1,2	6,7
Fajlagos munkaköltség alapú (bruttó termelés alapján)	7,5	19,3	9,0	2,9	8,5
	a GDP százalékában				
Hiány és adósság					
Folyó fizetési mérleg	–9,4	–5,5	–3,7	–2,1	–4,8
Államháztartás egyenlege (pénzforgalmi szemléletű)	–8,4	–6,7	–3,1	–4,8	–4,7
Államháztartás egyenlege (eredmény szemléletű)	–9,6	–7,3	–4,6	–5,1	–4,9
Államháztartás elsődleges egyenlege	–2,7	1,6	4,3	3,1	1,5
Államháztartás bruttó adóssága	87,9	87,0	72,6	63,7	61,4
Nettó külföldi adósságállomány***	43,7	34,1	27,7	20,3	18,7
	milliárd USD				
Árudeviza egyenleg (fizetési mérleg)	–3,6	–2,4	–2,6	–1,7	–2,1
Folyó fizetési mérleg	–3,9	–2,5	–1,7	–1,0	–2,3
Külföldi működőtőke-befektetés Magyarországon****	1,1	4,5	2,0	2,1	1,9
Nettó kamatkiadás az áru- és szolgáltatásexport százalékában	12,0	9,4	6,1	3,9	3,6
Megtakarítási ráta† (%)	7,7	8,4	10,8	10,4	10,7
Munkanélküliségi ráta†† (%)	10,7	10,2	9,9	8,7	7,8
Egy főre jutó bruttó átlagkereset növekedése††† (%)	24,9	16,8	20,4	22,3	18,3
Egy főre jutó nettó átlagkereset reálnövekedése††† (%)	7,2	–12,2	–5	4,9	3,6

* MNB-becslés.
** A pozitív értékek reálleértékelődést mutatnak; nominális árfolyamindexek 1995-től piaci árfolyammal számítva; a deflátorok a feldolgozóiparra vonatkoznak.
*** Tulajdonosi hitelek nélküli, devizában denominált adósság.
**** Tulajdonosi hitellel együtt.
† A háztartások nettó pénzügyi megtakarítása az összes lakossági jövedelem százalékában. (A nettó pénzmegtakarítás az árfolyam-különbözeteket nem tartalmazza.)
†† KSH munkaerő-piaci felmérése alapján, a nemzetközi (ILO) gyakorlat fogalmi rendszere szerint, munkanélküliek az aktív népesség százalékában.
††† A költségvetési szerveknél és a 10 főnél többet foglalkoztató vállalkozásoknál a teljes munkaidőben foglalkoztatottak.

Főbb monetáris mutatók

	1995	1996	1997	1998
	*Áralakulások (%)**			
Infláció (fogyasztói árindex)	28,3	19,8	18,4	10,3
Ipari termelői árindex	30,2	20,1	19,5	7,1
Forint középárfolyamának leértékelése	29,9	15,5	14,2	10,9
	*A monetáris aggregátumok reálnövekedése (%)**			
M0	-5,9	-0,1	-2,5	6,1
M1	-17,1	-0,3	9,8	6,9
M3	-6,4	2,2	1,0	4,7
M4	-2,6	7,4	5,8	10,0
	*A hitelállományok reálnövekedése (%)**			
Vállalati (külföld + belföld)	9,5	1,6	6,7	11,3
Vállalati belföldi	-7,6	8,0	17,0	6,7
Lakossági	-30,2	-23,3	-14,0	0,2
	*Kamatok (%)**			
Passzív repo 1 hónapos	–	22,25	19,75	16,75
90 napos diszkont kincstárjegy	30,54	22,24	19,28	16,21
12 hónapos diszkont kincstárjegy	31,30	21,46	19,01	16,08
3 éves államkötvény	–	21,47	17,97	14,80
BUX*	1529	4134	7999	6308
Kamatprémium (bázispont)**	1129	351	459	533
	Konverziós forintkereslet			
Konverzió (millió USD)	3448	3991	3416	862
Hitelintézetek nettó külföldi forrásbevonása*** (millió USD)	497	-751	423	284
Vállalati szektor nettó hitelfelvétele**** (millió USD)	1011	700	370	590

* Az időszak végén.
** Kamatprémium: a 3 hónapos diszkont kincstárjegy befektetések többlethozama a leértékelési ütem és a külföldi kamatok felett. Az aktuális leértékelési ütemet változásának hivatalosan bejelentésekor módosítottuk. A kamatprémium számolása 1997 februárjától a benchmarkhoz képest.
*** Privatizációnak minősülő bevételek nélkül, 1996-tól egységes szerkezetben.
**** Tulajdonosi hitelekkel együtt, 1996-tól egységes szerkezetben.

2. *A hitelintézeti rendszer 1998. évi tevékenysége*

A magyar bankrendszer 1998 végére tőkehelyzetét tekintve megfelelően erőssé, tulajdonosi struktúráját tekintve megnyugtatóan stabillá vált. Ezt a 15,8%-os (évközi eredmény nélkül számított) tőkemegfelelési mutató és a 60%-os, többnyire stratégiai befektetőket tartalmazó külföldi tulajdoni hányad is alátámasztja. Ugyanakkor továbbra is gyenge maradt a bankrendszer egészének jövedelemtermelő képessége és költséghatékonysága.

A gazdaság dinamikus növekedése 1998 első hat hónapjában folytatódott, ami a hazai bankok tevékenységének bővülő dinamikájában és jövedelmezőségének kedvező alakulásában is tükröződött. A második félévben azonban az oroszországi válság a bankokat saját mérlegeiken és brókercégeiken keresztül is érintette. A tőzsdei árzuhanás, valamint a forint árfolyamváltozásai mi-

atti veszteségek következtében számos bank tőkeemelésre kényszerült brókercégében. Az országkockázati szabályozás bevezetése, illetve a bankok – az MNB engedélyezési gyakorlata által kikényszerített – prudens céltartalékképzése az országkockázatok tekintetében mérsékelte a válság okozta problémákat. Az orosz gazdaság megrendülése a vállalati ügyfélkör egy részét súlyosan érintette, szektorális „credit crunch" azonban nem alakult ki.

A bankszektor 1998. évi tevékenységét a vállalkozói és a lakossági piacon egyaránt az 1997-ben kifejlesztett termékek és szolgáltatások piaci elterjesztése jellemezte, új termékek bevezetésére csak kisebb mértékben került sor.

Folytatódott az az elmúlt években jól megfigyelhető folyamat, hogy a korábban kizárólag nagyvállalati ügyfeleket kiszolgáló bankok óvatosan elmozdulnak a kisebb vállalkozások irányába. A jövedelmezőség fenntartása, illetve növelése érdekében a pénzintézetek a technológiai fejlesztések növekvő forgalmat biztosító hasznosítására törekednek. Speciális termékeiket standardizálják és egyre szélesebb ügyfélkörben kívánják elterjeszteni, termékeik és szolgáltatásaik kínálatát egyre szélesítik. A nagyvállalati ügyfélkör hitelezését az egyedi, személyre szabott konstrukciók kialakítása mellett az éles árverseny fennmaradása jellemezte.

A lakossági piacon 1998-ban sem történt meg a piac újbóli felosztása. A lakossági piacon aktív bankok többsége továbbra is a felső középrétegbe tartozó ügyfeleket tekinti célügyfélkörének, megfelelő kereslet hiányában nem tapasztalható az alacsonyabb jövedelmű ügyfelek felé való nyitás. A bankkártyák száma 1998-ban is gyors ütemben nőtt, év végére meghaladta a 2,9 millió darabot.

A kártyák használatának lehetősége is dinamikusan bővült, amihez nagymértékben hozzájárult az elektronikus készpénzfelvételt biztosító POS-terminálok postai telepítése.

A **bankszektor mérlegfőösszege** 1998-ban 17,7%-kal nőtt, takarék- és hitelszövetkezetekkel együtt a nominális növekedés 18%-ot tett ki. A teljes hitelintézeti rendszer mérlegfőösszegének GDP-hez viszonyított aránya (év végi mérlegfőösszeggel számolva) 68% volt 1998-ban.

A mérlegfőösszeg növekedése egyenletesen oszlott meg a két félév között, de –összhangban a gazdasági környezetben bekövetkezett változásokkal – a két félévben markánsan különböző folyamatok alakították a bankszektor mérlegstruktúráját.

Az első félévben folytatódott a forint hozamelőnyének kihasználására irányuló **külföldi forrásbevonás** dinamikus növekedése, ami a betétek és jegybanki források mérlegen belüli részarányának csökkenésével járt együtt. Eszközoldalon a hitelállomány és a jegybanki forintkihelyezések (sterilizációs eszközök) állománya bővült a legdinamikusabban. A második félévben a külföldi források állománya nominálisan is csökkenésnek indult (bár a második félévi visszaesés kisebb volt, mint az első félévi növekedés). Ugyanakkor az első félévi nominális csökkenés után a második félévben 11%-kal nőttek a vállalati betétek. A lakossági betétállomány növekedése is csak a második félévben kapott lendületet.

A **vállalati hitelkihelyezések** dinamikája az év második felében valamelyest kisebb volt, mint az első félévben, egyidejűleg növekedésnek indult az állampapírok és a kereskedési céllal vásárolt értékpapírok állománya.

A két félév közötti markáns különbségek a bankok mérlegen kívüli tevékenységének alakulásában is megmutatkoztak. Az év első hat hónapjában folytatódott a mérlegen kívüli kötelezettségek előző évekre jellemző dinamikus növekedése. A második félévben a függő kötelezettségek növekedése a hitelállomány bővülési ütemével megegyező szintre esett vissza, a jövőbeni kötelezettségek pedig (elsősorban a deviza-határidős ügyletek kiesése miatt) ugyancsak jelentősen csökkentek.

A vállalati hitelek állománya az év egészben 15,7%-kal növekedett. A vállalkozói hitelállomány lejárati szerkezetében további eltolódás történt az éven túli hitelek irányába. Ezáltal az éven túli hitelek a fennálló hitelállománynak már majdnem a felét tették ki. A vállalkozói hitelállományon belül a kisvállalkozói[2] hitelállomány – az elmúlt évek tendenciájával ellentétben – reálértékben közel 17%-kal emelkedett.

A **lakossági hitelállomány** alakulásánál új jelenségként – hosszú idő óta először – 1998-ban az új hitelnyújtások meghaladták a lejáró állományok összegét. Mind a folyószámla, mind az áruvásárlási, mind pedig az egyéb célra nyújtott hitelek állománya emelkedett. A jelzálog típusú lakáshitelállomány és az értékpapír-vásárlásra nyújtott hitelállomány ugyanakkor jelentősen visszaesett.

A bankok által realizált jövedelem és a **bankrendszer jövedelmezőségi mutatói** 1998-ban jelentősen visszaestek, megtört az előző éveket jellemző javuló folyamat. A tőkearányos jövedelmezőség az inflációnál alacsonyabb, 9% volt 1998 végén, az előző évinél pedig 7,7 százalékponttal kisebb. A bankrendszer eszközarányos jövedelmezősége az 1997. évi 1,7%-ról 1,1%-ra csökkent.

A bankrendszer (Postabank, Reálbank és MFB nélkül számított) 1998. évi adózott eredménye 40 milliárd forintot, az előző évinél 31,7%-kal kevesebbet tett ki. Az eredmény romlása egyértelműen az év második felében következett be, miután az első félévi 41 milliárd forintos nyereséggel szemben a bankok a második félévben 1 milliárd forint veszteséget realizáltak. Mivel a bankok nettó kamat- és jutalékjövedelme a két félévben megközelítően azonos nagyságrendű volt, az eredmény második félévi romlásában egyértelműen a céltartalékképzés játszott elsődleges szerepet. Ennek eredményrontó hatása – az első félévi 2 milliárd forinttal szemben – a második félévben 51 milliárd forintot tett ki.

A bankok hitelkockázati kitettsége számottevően nőtt 1998 folyamán. Megfordult a megelőző évekre jellemző portfóliójavulás folyamata. Ha eltekintünk a Postabank, a Reálbank és az MFB portfóliójának korábbi években lezajlott, de csak 1998-ban kimutatott romlásától, akkor is nőtt a bankok mérlegében a nem problémamentes követelések aránya. Tekintettel azonban arra, hogy a minősített állományon belül a legnagyobb mértékű növekedés a kevésbé kockázatos külön figyelendő kategóriánál, valamint a kétes kintlévőségek kategóriájánál mutatkozott, a mérlegben lévő portfólió kategóriánkénti összetételében nem mutatható ki a rosszabb kategóriák felé való elmozdulás.

[2] A jogi személyiség nélküli vállalkozók és az egyéni vállalkozók (jogi személyiség nélküli társaság, polgári jogi társaság, jogi személyiség nélküli munkaközösség, építőközösség, társasház, közkereseti társaság, betéti társaság, jogi személy részlegét szerződéses rendszerben üzemeltető magánszemély, a gazdálkodó szervezet részlegét jogszabályban meghatározott átalányelszámolásos rendszerben üzemeltető magánszemély, mezőgazdasági termelést folytató magánszemély, kisiparos, magánkereskedő stb.).

I. A magyar gazdaság fejlődésének nemzetközi környezete

Az elhúzódó délkelet-ázsiai válság, a japán gazdaság recesszióba süllyedése és újabb válsággócok megjelenése következtében 1998-ban az előző évhez képest mintegy 2 százalékponttal lassulva 1,9% volt a világgazdaság növekedése. A növekedés lassulása a fejlett, az átalakuló és a fejlődő országokat egyaránt érintette, de a Magyarország fő piacát jelentő fejlett országokban volt a legkisebb mértékű. Ezen belül a számunkra különösen fontos Európai Unióban az 1997-ben elért 2,7%-os növekedési ütem némileg még gyorsult is. A külpiaci konjunktúra oldaláról így elsősorban az orosz válság befolyásolta kedvezőtlenül a magyar gazdaság növekedési feltételeit. Ennek hatását azonban tompította, hogy az orosz reláció jelentősége a külkereskedelemben már korábban jelentősen lecsökkent. A rendkívül nyomott, az 1997. évi csökkenés után tovább mérséklődő világpiaci árak, az általában alacsony áremelkedéssel jellemezhető nemzetközi környezet segítette a magyarországi infláció további, számottevő csökkenését. A válságok terjedésének, elmélyülésének hatására valamennyi átalakuló ország iránti befektetői bizalom gyengült, és a viszonylag stabil gazdasági alapokkal rendelkező, kisebb kockázatot jelentő országok, így Magyarország külső finanszírozási költségei is nőttek.

1. Fejlett országok

Az Európai Unió tagországaiban az elmúlt néhány évben általában az export volt a gazdasági növekedés fő forrása. Az exportot támogatta a nagyrészt kedvező világgazdasági környezet, valamint az alacsony hazai infláció és az erős dollár eredményeként javuló versenyképesség. Az alacsony infláció mellett az országok többségében a szigorú fiskális politika lazább monetáris politikával párosult, lehetővé téve a hazai kereslet bővülését, az 1998. évi gazdasági expanzióval kapcsolatos várakozások erősödését. Az ázsiai válság külkereskedelmen keresztül érvényesülő, a növekedést fékező hatását így az Unió tagállamainak többségében 1998 nagyobb részében az élénkülő hazai fogyasztás és a gazdasági közösségen belüli kereslet növekedése ellensúlyozta.

Természetesen számítani lehetett arra, hogy az ázsiai és az orosz pénzügyi válság előbb-utóbb a nyugat-európai konjunktúrát is visszafogja. A IV. negyedévben az Európai Unióban a GDP mindössze 0,2%-kal nőtt az előző negyedévhez képest, míg a III. negyedévi bővülés még 0,6%-os volt, az előző évhez képest pedig a III. negyedévben 2,8, a IV. negyedévben viszont már csak 2,3%-kal nőtt a GDP.

A magyar export mintegy 35%-át felvevő Németországban az 1997. évi 2,2%-os növekedés 1998-ban 2,7%-ra gyorsult. A külső piacok mérsékeltebb bővülését szeptemberig több, mint ellensúlyozta a belső kereslet élénkülése. Az elmúlt néhány évben a vállalati profitok általában jelentősen emelkedtek, ami a kedvező finanszírozási feltételekkel együtt a beruházásokat, a munkanélküliségi ráta mérséklődése, a rendelkezésre álló jövedelmek növekedése és a megtakarítási ráta csökkenése pedig a lakossági fogyasztás növekedését ösztönözte. Az utolsó negyedévben azonban a német gazdaság növekedése is jelentősen lassult: míg az első három negyedévben mintegy 3, a IV. negyedévben már csak 1%-kal nőtt a GDP 1997 megfelelő időszakaihoz képest, a feldolgozóiparban pedig közel kétévi gyors növekedés után először esett vissza a termelés. A gazdasági növekedés év végi lassulása elsősorban a válságrégiókba irányuló export IV. negyedévi csökkenésével és az Európai Unióba irányuló kivitel mérsékeltebb növekedésével magyarázható.

2. A délkelet-ázsiai, valamint az orosz gazdasági és pénzügyi válság

Az 1997 júniusában Thaiföldön kirobbant és azóta a délkelet-ázsiai térség számos országára kiterjedt pénzügyi válság az 1998 elején várthoz képest jobban elhúzódik. A nemzeti valuták erőteljes leértékelődése, a bankszektor magas behajthatatlan követelésállománya

és a restriktív hitelfeltételek a korábban feltételezettnél erősebben fékezik a válság által közvetlenül érintett országok gazdasági tevékenységét. Különösen kedvezőtlenül érintette ezeket az országokat a japán gazdaság recesszióba süllyedése, ami nyilvánvalóvá tette, hogy egyelőre nem lehet arra számítani, hogy egy japán fellendülés segít a térség országainak a válságból való kilábalásban. Az új körülményekhez való alkalmazkodás részeként a válság által a legerősebben érintett öt országban (Korea, Thaiföld, Indonézia, Malaysia, Fülöp-szigetek) 1996–1998-ban összesen mintegy 120 milliárd dollárral javult a fizetésimérleg-pozíció, amely így az 1996. évi 3–8%-os GDP arányos deficitből 1–13%-os GDP arányos aktívummá változott. A fordulatot nagyrészt az import visszaesése okozta, míg a jórészt a versenyképesség javulásán alapuló, az Ázsián kívüli régiókba irányuló gyors exportvolumen-növekedést részben ellensúlyozta az ázsiai importkereslet és az exportárak esése.

A délkelet-ázsiai pénzügyi válság a kelet-európai országok közül mindenekelőtt a fiskális szféra működési zavaraival küzdő és az olajárak csökkenése által is erősen sújtott orosz gazdaságot befolyásolta, ami a rubel elleni ismételt támadásokban és az értékpapírpiacok változékonnyá válásában nyilvánult meg. A feltörekvő országokkal szembeni általános bizalmatlanság is hozzájárult az orosz pénzügyi rendszer augusztusi összeomlásához (a rubel de facto leértékelése, a nem kormányzati adósságfizetésre bejelentett moratórium), de a válság hátterében alapvetően az elhalasztott adóreformokkal és a vállalati szektor rendkívül lassú átalakulásával összefüggő krónikus, súlyos fiskális egyensúlyhiány áll.

A korábban vártnál jobban elhúzódó délkelet-ázsiai és az egyre mélyülő japán recesszió, az orosz gazdasági és pénzügyi nehézségek súlyosbodása, valamint egy újabb dél-amerikai válság esetleges létrejöttére utaló jelek hatására augusztus–szeptemberben a feltörekvő piacok egészét, sőt egyes fejlett országokat is érintő bizalmi válság volt kialakulóban. A súlyos ázsiai és orosz gazdasági-pénzügyi problémák továbbterjedésétől, ennek a fejlett országok gazdaságaira gyakorolt hatásától való félelem rendkívül változékonnyá tette a részvénypiacokat, a feltörekvő piacok által fizetendő kockázati prémiumok az 1997-re átlagosan jellemző 600 bázispontról 1998. szeptember elejére 1700 bázispontra emelkedtek, és néhány valuta folyamatos leértékelő nyomás alá került.

A globális növekedéslassulás és egy esetleges nemzetközi hitelválság kialakulása miatti aggodalom következtében októbertől több, az augusztus-szeptemberi kiterjedt pénzpiaci zavarokat csillapító intézkedés született. Ezek közé tartozott számos fejlett és néhány feltörekvő ország központi bankjainak kamatcsökkentése, újabb, a bankrendszer megerősítését és a kereslet élénkítését célzó intézkedések bejelentése Japánban, egy jelentős nemzetközi támogatást biztosító megállapodás megkötése a brazil pénzügyi válság megelőzésének érdekében, valamint az IMF nemzetközi válságok leküzdésére fordítható pénzeszközeinek bővítése.

A felsorolt intézkedések pozitív hatásának tulajdonítható a részvényárfolyamok IV. negyedévi általános emelkedése. A feltörekvő országok ismét valamivel könnyebben jutottak külső finanszírozási forrásokhoz, sor került néhány új kötvénykibocsátásra és némileg módosult a feltörekvő országokat a kockázat szempontjából egységes blokként kezelő befektetői magatartás. Összességében 1998. október elejétől enyhültek a nemzetközi tőkepiaci feszültségek, de továbbra is jellemző, hogy a befektetők nemcsak 1996–1997 azon időszakaihoz képest lettek sokkal óvatosabbak, amikor a kockázati prémiumok szokatlanul alacsonyak voltak, hanem a normálisnak tekinthető állapothoz képest is.

Az év egészében a feltörekvő piacokra irányuló nettó magántőke-beáramlás a már nagymértékben visszaesett 1997. évi értékhez képest további 40%-kal csökkent. Ezen belül az ázsiai országokban az 1996-ban még 100 milliárd dollárt kitevő nettó magántőke-beáramlás 1997-ben 80%-kal csökkent, 1998-ban pedig már nettó kiáramlásra került sor.

3. Közép-Kelet-Európa

Az 1993 óta folyamatosan növekvő közép-kelet-európai régióban[1] az 1997-ben még 3,6%-os növekedési ütem 1998-ban 3%-ra csökkent. 1997-ben a tizenhárom kelet-közép-európai országból még hat olyan volt, közöttük a térség legnagyobb gazdasága Lengyelország, ahol a GDP 5% feletti ütemben nőtt. Az addig a túlfűtöttség jeleit mutató lengyel és szlovák gazdaság, valamint a balti államok növekedése egyaránt lelassult 1998-ban. Csehországban az 1997. májusi valutaválság által kikényszerített szigorú fiskális és monetáris politika folytatása, a strukturális reformok megvalósításának igénye következtében eleve gyenge növekedési teljesítményre lehetett számítani: az 1997. évi 1%-os növekedést követően a GDP 2,7%-kal esett vissza. A kilencvenes években végbement strukturális átalakulás és az 1995–1996. évi makrogazdasági stabilizáció talaján Magyarországon már 1997-ben jelentősen gyorsult, 1998-ban pedig meghaladta az 5%-ot a GDP bővülése.

Az 1997. évi mérséklődés után tovább csökkenő világpiaci árak hozzájárultak ahhoz, hogy a közép-kelet-európai országok többségében 1998-ban folytatódott az infláció mérséklődése. 1998 végén a fogyasztói

[1] Albánia, Bulgária, Csehország, Észtország, Horvátország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Macedónia, Magyarország, Románia, Szlovákia, Szlovénia.

árnövekedés az országok többségében egyszámjegyű volt, vagy éppen elérte a 10%-ot. Különösen látványosan csökkent az infláció az előző évi igen magas szintről a stabilizációs programot megvalósító Albániában és Bulgáriában, a régió élvonalába tartozó országok közül pedig Magyarországon volt a legjelentősebb a fogyasztói árak csökkenése. Lengyelországban az alacsony importált infláción kívül a belföldi kereslet lassuló növekedése és a bérinfláció mérséklődése támogatta az infláció csökkenését. Csehországban pedig a kedvező külső feltételek, az 1997. májusi valutaválság óta követett szigorú fiskális és monetáris politika és a GDP közel 3%-os csökkenése ösztönözte az infláció mérséklődését: az év végére mind a termelői, mind a fogyasztói infláció több, mint 3 százalékponttal csökkent.

A délkelet-ázsiai válság világkereskedelemre és a világpiaci árakra gyakorolt hatása, valamint augusztustól az orosz válság elmélyülése kedvezőtlenül befolyásolta a régióhoz tartozó országok külső egyensúlyi helyzetét. Annak ellenére, hogy a délkelet-ázsiai térséggel folytatott kereskedelmi kapcsolatok nem túl intenzívek, az ázsiai országok által harmadik piacokon támasztott verseny hatását pedig általában ellensúlyozta a nyugat-európai gazdasági élénkülés, az ázsiai válságövezethez Japánt is hozzászámítva, az erőteljes ázsiai importbehatolás számos esetben járult hozzá a közép-kelet-európai országok kereskedelmimérleg-pozíciójának romlásához. Míg a részvénypiacoknak és a valutaárfolyamoknak az orosz válság kiéleződésére való reagálása nem mutatott szoros kapcsolatot az egyes országok gazdasági stabilitásával, a kamatprémiumok és a tartalékpozíciók alakulása sokkal inkább összhangban van az egyes országok sérülékenységével kapcsolatos, a gazdasági stabilitáson alapuló előzetes várakozásokkal. Az orosz válság elmélyülésének azonnali hatásaként az augusztus közepét követő egy hónap alatt általánosan, jelentősen estek a részvényárfolyamok – Csehországban, Magyarországon, Horvátországban, Lettországban, Litvániában, Romániában és Ukrajnában nagyobb, Szlovákiában és Szlovéniában pedig kisebb mértékben –, a lebegő vagy széles árfolyamsávban mozgó valuták, közöttük a cseh korona és a lengyel zloty pedig számottevően leértékelődtek. Az eurókötvények kockázati prémiumai ezzel szemben a kibocsátó országok gazdasági fejlettsége szerint differenciálódtak, Lengyelországtól Ukrajnáig 200-tól 10 000 bázispontig terjedtek.

1998 fontos eseménye, hogy az Európai Unióval társulási szerződést kötött tíz kelet-európai országból Csehország, Észtország, Lengyelország, Magyarország és Szlovénia megkezdhette a csatlakozási tárgyalásokat, amelyek eredményeként a következő évtizedben, az országok felkészültségétől függően különböző időpontokban kerülhet sor a csatlakozásra.

A fejlett országok néhány gazdasági mutatója

%

	Év	Fejlett országok	Egyesült Államok	Japán	Németország	EU 15	EU 11
GDP (év/év)	1997	3,2	3,9	0,9	2,2	2,6	2,5
	1998	2,0	3,6	–2,8	2,8	2,8	2,9
Infláció (év/év)	1997	2,1	2,3	1,7	1,7	1,7	1,6
	1998	1,6	1,6	0,4	1,0	1,3	1,1
Munkanélküliség (%)	1997	7,0	4,9	3,4	11,4	10,7	11,7
	1998	6,9	4,5	4,2	11,2	10,0	11,1
Államháztartási hiány*	1997	–1,1	0,2	–3,3	–2,7	–2,3	–2,5
	1998	–1,2	1,1	–6,2	–2,0	–1,5	–2,1
Bruttó államadósság*	1997	..	59,1	87,4	61,5	71,7	74,6
	1998	..	57,4	99,9	61,1	69,5	73,8
Folyó fizetési mérleg egyenlege (milliárd US dollár)	1997	72,0	–155,0	94,0	–4,1	131,1	115,7
	1998	44,0	–231,0	128,0	..	99,0	99,7
Folyó fizetési mérleg egyenlege*	1997	..	–1,9	2,2	–0,2	1,8	1,9
	1998	..	–2,7	3,4	–0,5	1,2	1,5
Áruexport (év/év)**	1997	10,1	15,4	11,8	9,2	9,6	..
	1998	5,3	2,3	–1,5	7,9	6,3	..
Áruimport (év/év)**	1997	8,8	14,7	1,7	5,7	7,9	..
	1998	5,8	11,8	–7,5	6,7	7,3	..

* A GDP százalékában.
** Változatlan áron.

A közép-kelet-európai országok néhány gazdasági mutatója[2]

%

	Év	Magyar-ország	Cseh-ország	Lengyel-ország	Szlovákia	Szlovénia	Bulgária	Románia	Orosz-ország	Ukrajna
GDP	1997	4,6	1,0	6,9	6,5	3,8	–6,9	–6,6	0,8	–3,2
(év/év)	1998	5,1	–2,7	4,8	4,4	4,0	3,0	–7,3	–4,6	–1,7
Infláció	1997	18,3	8,5	15,0	6,1	8,4	118,5	154,0	14,8	15,9
(év/év)	1998	14,3	10,0	11,8	6,7	8,0	22,6	60,0	32,5	11,5
Infláció	1997	18,4	10,0	13,2	6,4	8,8	580,0	151,0	11,0	10,0
(dec./dec.)	1998	10,3	6,8	8,6	8,0	6,5	1,0	40,1	84,4	22,0
Munkanélküliség	1997	8,7	5,2	10,3	13,0	14,5	13,7	8,8	10,9	2,8
(%)	1998	7,8	7,5	9,7	15,6	14,4	12,0	9,4	11,5	5,0
Államháztartási	1997	–4,8	–2,1	–3,1	–3,8	–1,1	–2,1	–3,6	–7,4	–5,6
hiány*	1998	–4,7	–2,4	–2,4	–5,3	–1,0	–2,0	–5,5	–8,0	–4,0
Fizetési mérleg	1997	–1,0	–3,2	–4,3	–1,3	0,0	0,3	–2,2	3,3	–1,3
egyenlege**	1998	–2,3	–1,0	–4,5	–2,0	40,0	–0,3	–3,0	–3,0	–1,2
Fizetési mérleg	1997	–2,1	–6,2	–3,2***	–6,6	0,2	4,2	–7,1	0,7	–2,6
egyenlege**	1998	–4,8	–1,9	–3,8***	–10,0	0,0	–2,4	–7,0	–1,0	–3,3
Bruttó külső	1997	21,7	21,4	38,5	9,9	4,2	9,8	10,9	125,4	11,8
adósság**	1998	23,2	20,0	36,1	13,1	5,0	10,0	11,7	145,6	12,2
Bruttó külső	1997	47,5	41,0	26,9	50,9	23,1	96,8	31,0	28,1	24,5
adósság*	1998	48,9	43,0	22,7	63,0	..	78,9	..	69,3	28,8

Forrás: Transition Report, 1998 EBRD.
* A GDP százalékában.
** Milliárd dollár.
*** Beleértve a nem regisztrált kereskedelem aktívumát.

[2] A nemzetközi kiadványokban Oroszország nem szerepel a közép-kelet-európai országok között, a táblázatban azonban a magyar gazdaság külső környezetének alakításában játszott szerepe miatt Oroszország adatait is közöljük.

II. Az infláció alakulása

Az éves inflációs ráta 1998 decemberére 10,3%-ra csökkent, ami az 1997. decemberi 18,4%-os rátához viszonyítva 8,1 százalékpontos javulást jelentett. Az éves átlagos infláció ennél kisebb ütemben mérséklődött, az 1997. évi 18,3% után tavaly átlagosan 14,3%-kal emelkedtek a fogyasztói árak. 1999-ben az infláció tovább csökkent, februárban 9,4%-ra.

Az árnövekedés üteme a fogyasztói kosár mindegyik összetevője esetében mérséklődött. A benzin és az élelmiszerek árnövekedése lényegesen kisebb volt, mint az inflációs folyamat trendjét tükröző maginflációé. A legmagasabb árnövekedés a nominális árfolyam által nem fegyelmezett piaci szolgáltatások és a szabályozott árak esetében következett be.

A fogyasztói árindex növekedésének mérséklődésében fontos szerepe volt az importált infláció alakulásának. Az importált infláció mindkét komponense, a külföldi árak alakulása és a forint nominális leértékelődése egyaránt a hazai inflációcsökkenés irányába hatott. Legfontosabb kereskedelmi partnereinknél az infláció üteme 1998-ban tovább mérséklődött, és a világpiaci nyersanyag, energia- és élelmiszerárak csökkenése szintén kedvezően hatott a belföldi árnövekedésre. Összességében a külföldi árak kedvező változása a hazai árnövekedés ütemének 3 százalékpontos mérséklődését eredményezte.

A kormány a Magyar Nemzeti Bankkal egyetértésben – szem előtt tartva a makrogazdasági mutatókat és a pénzpiaci fejleményeket – 1998. június 15-i, október 1-jei és 1999. január 1-jei hatállyal csökkentette a forint havi csúszó leértékelésének mértékét. E lépések hatására a forint éves leértékelődése a valutakosárral szemben az 1997. évi 13,9%-ról 1998 decemberére 10,3%-ra, 1999. februárra 9,9%-ra mérséklődött. Mivel az árfolyam megőrizte erős nominális horgony szerepét, az árfolyampálya megváltoztatása 4 százalékponttal járult hozzá az infláció csökkenéséhez.

Az árnövekedés üteme az előző év azonos hónapjához viszonyítva

%

	Súly a fogyasztói árindexben	1997. december	1998. december	1999. február
Fogyasztói árindex	100,0	18,4	10,3	9,4
Ipari termékek élelmiszer és benzin nélkül	33,3	13,5	11,3	10,1
Benzin	4,9	14,7	5,1	6,3
Élelmiszerek	27,6	20,0	6,1	4,1
Szabályozott árak	16,5	26,8	13,1	13,3
Piaci szolgáltatások	17,7	18,7	14,7	13,3
Maginfláció[1]	91,0	18,2	10,8	9,7
Nominálleffektív árfolyam leértékelődése		11,2	13,9	10,9
A forint bejelentett nominális leértékelése		13,9	10,4	9,9

A beruházási kereslet és a lakossági fogyasztás növekedésével párhuzamosan 1998-ban a kormányzat keresleti hatása is nőtt, ami a belföldi keresletnek a termelési kapacitások bővülésénél gyorsabb növekedését eredményezte. A bővülő belföldi kereslet elsősorban a külkereskedelmi mérleg romlásában csapódott le, így az árnövekedést az importverseny fékezte. A kereskedelmi forgalomba nem kerülő termékeknél az előző évben megvalósult beruházások eredményeként kiépülő új kapacitások mérsékelték a bővülő kereslet árnövelő hatását, de ebben a termékkörben még így is 4%-kal gyorsabb árnövekedés következett be, mint a külkereskedelemmel közvetlenül versengő termékeknél.

Keresleti hatásán túl a kormányzat a szabályozott árú termékeken keresztül közvetlenül is befolyásolja a fogyasztói árindex alakulását. Míg 1998 első hónapjában még 25,5%-os inflációt regisztráltunk a szabályozott termékkörben, 1999 februárjában már csak 13,3%-ot, ami önmagában 2%-kal csökkentette az inflációs rátát, és a termelési költségek kisebb növekedésén keresztül más termékcsoportoknál is hozzájárult az alacsonyabb árnövekedési ütem kialakulásához. E kedvező hatás az energiahordozók árának alacsonyabb növekedéséből adódott, az árszabályozás alá eső szolgáltatások ára az átlagos inflációt lényegesen meghaladó mértékben emelkedett.

[1] Az MNB júliustól kezdve egy újfajta maginflációs mutatóval méri az árak emelkedését. Ez a mutató a fogyasztói árindexet megtisztítja az idényjellegű élelmiszerek (tojás, burgonya, zöldségek, gyümölcsök), a szilárd és cseppfolyós fűtőanyagok (szén, brikett, koksz, tűzifa, tüzelőolaj), valamint a jármű-üzemanyag árváltozásának hatásától. Az ilyen módon számított maginflációs mutató az eredeti fogyasztói árindex 91%-át fedi le.

*A fogyasztói árindex piaci és szabályozott komponensének alakulása**

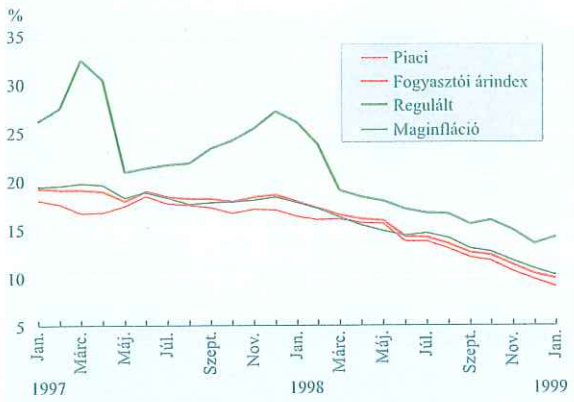

*Növekedési ütem az előző év azonos hónapjához viszonyítva, piaci árak az ipari termékek és a piaci szolgáltatások árának változása.

*A nem szabályozott árak alakulása**

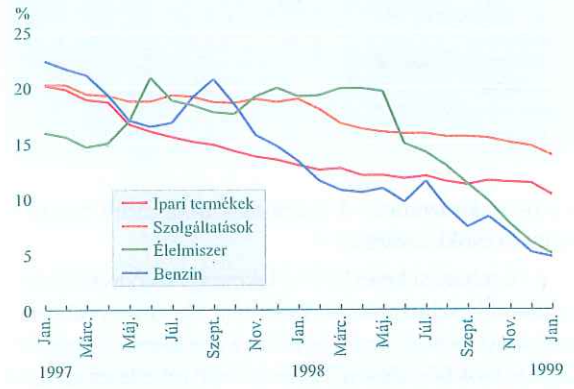

* Növekedési ütem az előző év azonos hónapjához viszonyítva.

A mérsékelt költségoldali inflációs nyomás ellentétes folyamatok eredőjeként alakult ki. A nemzetgazdaság egészét tekintve 1998 során a reálbérek átlagosan 3,5%-kal növekedtek, ami figyelembe véve a termelékenység javulását, a vállalati jövedelmezőség kismértékű javulását is lehetővé tette. Kedvező fejlemény, hogy a feldolgozóiparban és a kereskedelemben a bérinfláció 1997-hez viszonyítva jelentősen mérséklődött (Feldolgozóipar 1997. IV. negyedév: 22,7%, 1998. IV. negyedév: 16,6%). A kereskedelem nélküli szolgáltató szektorokban – amely a legszűkösebben rendelkezésre álló szellemi munkaerőt a legnagyobb arányban foglalkoztatja – a bérinfláció tartósan magas szinten stabilizálódott (1998. IV. negyedév: 23%). A magasan kvalifikált munkaerő szűkössége miatt a magasabb bérnövekedési ütem a többi ágazatra is átgyűrűződhet. A reálbér-növekedés jövedelmezőségre gyakorolt hatását részben a korábbi évek beruházásai hatására hatékonyabbá váló munkaerő-felhasználás mérsékelte, de az egyéb szolgáltatásoknál a magasabb reálbér-növekedés az átlagosnál gyorsabb árnövekedésben is tükröződött. A költségoldali inflációs nyomást tovább csökkentette az élelmiszer, az energia és a különböző nyersanyagok világpiaci árának mérséklődése. Mindezen tényezők eredményeként az árnövekedés üteme azon termékek esetében is jelentősen csökkent, amelyeket közvetlenül nem fegyelmez a nominális árfolyam.

1. Az importált infláció alakulása

Legfontosabb kereskedelmi partnereinknél 1998-ban tovább mérséklődött a fogyasztói infláció. Ebben fontos szerepe volt az alapanyag- és az energiaárak világpiaci esésének, ami a délkelet-ázsiai és az orosz válság nyomán csökkenő kereslet és az exportbevételeik növelésére kényszerülő országok növekvő kínálatának eredőjeként jött létre.

A fejlett országokban a kedvező külső hatásokon kívül az áralakulást meghatározó belső költségtényezők is az árnövekedés alacsony szinten tartását támogatták. Az Európai Unióban a mérsékelt ütemű gazdasági növekedés mellett továbbra is nagyarányú munkanélküliség lehetővé tette a béremelések visszafogását és a konvergenciakövetelmények által is meghatározott szigorú fiskális politika ugyancsak az árnövekedés fékezése irányában hatott. Az Egyesült Államokban az alacsony importált infláción kívül a jelentős termelékenységnövekedésnek köszönhetően a mérsékelt munkaköltség-növekedés és az erős dollár járult hozzá az áremelkedés mérséklődéséhez. Így az év végére az Egyesült Államokban és az eurórégióban 35 éves mélypontra süllyedt a fogyasztói árak emelkedése, a recesszió sújtotta Japánban pedig a második félévben csökkentek az árak.

A fejlett országok mérsékelt árnövekedése az import devizaárak növekedését fékezve hozzájárult ahhoz, hogy a kelet-európai országok többségében 1998-ban folytatódott az infláció mérséklődése. Lengyelországban az alacsony importált infláción kívül a belföldi kereslet lassuló növekedése és a bérinfláció mérséklődése is támogatta az infláció csökkenését. Csehországban a kedvező külső feltételek, az 1997. májusi valutaválság óta követett szigorú fiskális és monetáris politika és a GDP több mint 2 %-os csökkenése is az infláció mérséklődése irányában hatott: az év végére mind a termelői, mind a fogyasztói infláció több mint három százalékponttal csökkent. Szlovákiában a lassan meginduló strukturális reformok, a rögzített árfolyamrendszer évközben történt megváltoztatása ellenére a fogyasztói árak csak kismértékben, 8%-kal nőttek.

Főbb kereskedelmi partnereink csökkenő inflációjának hatására az importált infláció a leértékelési ütemnél

nagyobb mértékben csökkent, 1998 harmadik negyedévében az import-egységértékindex 1997 harmadik negyedévéhez képest 9,8%-kal emelkedett. Ha a külföldi árak csökkenését is figyelembe vesszük, és az effektív külföldi árat a leértékelési ütem és a külföldi feldolgozóipari ár szorzataként definiáljuk, az importárak változása ezt is alulmúlta. A cserearány-változások is hozzájárultak az importált infláció csökkenéséhez.

Világpiaci* árváltozások 1997–1998-ban
(december/ december)

%

	1997	1998
Élelmiszer	-5,3	-13,7
Olaj	-28,1	-29,4
Alapanyagok energiahordozók nélkül	-6,5	-13,7

Forrás: IMF IFS.
* Világpiaci árak US dollárban.

Termelői és fogyasztói árak változása 1996–1998-ban
(december/ december)

%

	1996		1997		1998	
	termelői	fogyasztói	termelői	fogyasztói	termelői	fogyasztói
	árak változása		árak változása		árak változása	
Egyesült Államok	2,8	3,3	-0,6	1,8	-3,2	1,6
Japán	-0,4	0,6	1,3	2,1	-2,0	0,6
Németország	0,2	1,4	1,0	1,9	-1,2	0,5
Csehország	4,4	8,6	5,7	10,0	2,2	6,8
Lengyelország	11,2	18,5	11,5	13,2	5,8	8,6
Magyarország	20,1	19,8	19,5	18,4	7,9	10,3
Szlovákia	4,7	5,4	4,4	6,4	.	8,0
OECD összesen	8,2	4,7	2,7	4,3	0,7	2,0
EU-15	0,2	2,2	1,4	2,1	-1,7	1,4
G-7	1,1	2,4	0,3	1,9	-0,9	1,3

Forrás: OECD Main Economic Indicators, 1997 Feb., 1998 Feb., 1999 Feb.
EBRD Transition Report, 1998.

A külkereskedelmi egységértékindexek és a különböző árfolyamindexek változása (előző év azonos időszaka=100)

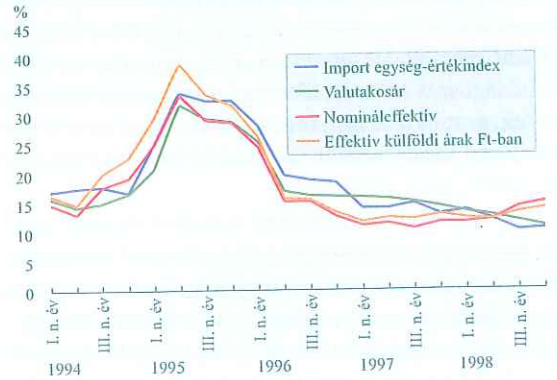

2. A fogyasztói árak változásának összetevői

A fogyasztói árak alakulását elsősorban a gazdasági folyamatok alakulása, valamint a külpiaci árak alakulása határozza meg. Az MNB csak közvetetten, közbülső célja, a nominális árfolyampálya meghirdetése révén befolyásolja a belföldi árak alakulását.

A leértékelési ütem fokozatos csökkentése biztosítja a belföldi árnövekedés mértékének konvergenciáját kereskedelmi partnereink inflációjához. Az árfolyampálya árnövekedést fegyelmező hatása a különböző termékcsoportoknál eltérő mértékben érvényesül, attól függően, hogy milyen mértékben kell az adott termék piacán a külkereskedelem versenyével számolni. A nominális árfolyam antiinflációs hatékonyságának szemléltetése érdekében az alábbiakban a fogyasztói kosár összetevőinek áralakulását felbontjuk az árfolyampálya megváltozásából eredő és az azon felüli komponensekre. *Az árfolyampályát akkor tekinthetjük a fenntartható dezinflációt hatékonyan támogató eszköznek, ha az egyes termékcsoportokban az áralakulás nem szakad el a nominális árfolyampályától olyan mértékben, amely a forint reálfelértékelődése miatt a jövőben az árfolyampálya módosítását tenné szükségessé.*

A monetáris politika közbülső céljának választott nominális árfolyam legközvetlenebbül a külkereskedelmi forgalomban részt vevő termékek árát befolyásolja, amelyeket az egyszerűség kedvéért ipari termékeknek nevezünk. Az árfolyamrendszer árnövekedést fegyelmező erejét tükrözi, hogy az elmúlt két évben *az ipari termékek ára követte a nominális árfolyamot.* A gazdaság szereplői a bejelentett leértékelési ütemhez áraznak, a keresztárfolyam-várakozásokat átmenetinek tekintik, és így nem építik be áraikba. Mivel az árak felülvizsgálatára csak időközönként kerül sor, a forint átmeneti meggyengülése az orosz válság kitörését követően nem épült be az

*Az élelmiszerek és benzin nélkül számított termékek éves árnövekedése a forint leértékeléséhez viszonyítva**

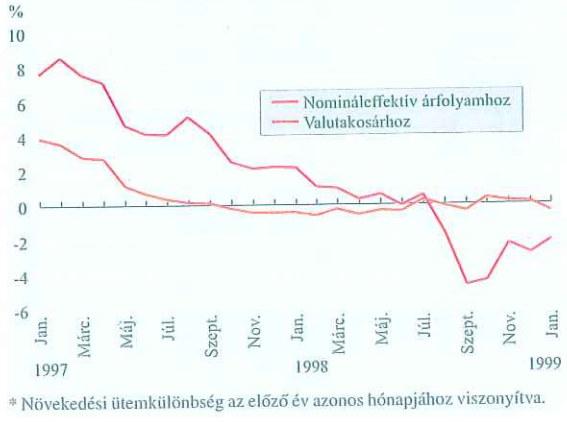

* Növekedési ütemkülönbség az előző év azonos hónapjához viszonyítva.

ipari termékárak alakulásába. A jövőbeli árfolyam-alakulással kapcsolatos bizonytalanság növekedését azonban jelzi, hogy 1998 utolsó negyedévében az árnövekedés üteme közel 0,5 százalékponttal meghaladta a forint leértékelődésének mértékét. Az átmenetileg magasabb növekedési ütem az árfolyampályával továbbra is konzisztens, de az árfolyamsáv erős szélétől elszakadó árfolyamalakulásra vonatkozó várakozásokat mutat.

Az infláció csökkenésének az MNB várakozásait is meghaladó mértéke alapvetően a fogyasztói kosár 27,6%-át adó *élelmiszerárak* alakulásához köthető. E termékkör áralakulását két termékkör dominálja, az idényjellegű, főként belföldi forgalmazású termékek, illetve azok a termékek, melyek a külpiacokon jelentős versenynek vannak kitéve. Belföldön mindkét termékkör jelentős vámvédelmet élvez, ennek ellenére a világpiacon kialakuló kereslet-kínálati viszonyok az exportárakon keresztül befolyásolják az élelmiszer-ipari termékek hazai értékesítési árát is.

*A dollárban és kosárvalutában mért magyar élelmiszer-árszínvonal**

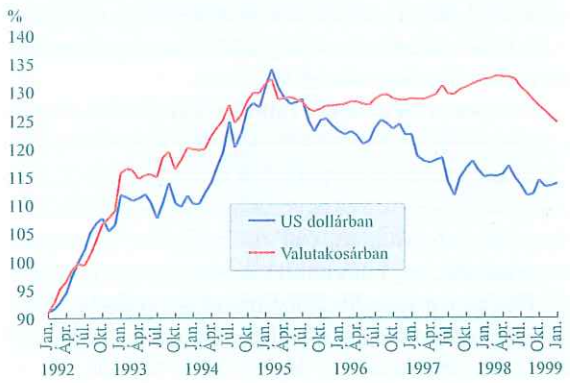

*1992 átlaga = 100

*A szabályozott áras termékek éves árnövekedése a forint leértékeléséhez és az ipari termékekhez viszonyítva**

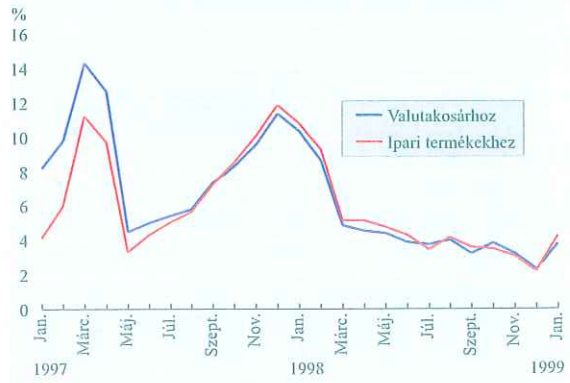

* Növekedési ütemkülönbség az előző év azonos hónapjához viszonyítva.

Az idényjellegű termékek árának alakulása 1998-ban kedvezően befolyásolta az infláció alakulását. A külkereskedelemben versengő élelmiszerek világpiaci ára az orosz kereslet kiesését követően jelentősen csökkent, amit a belföldi áralakulás is követett. A belföldi élelmiszerárak a dollárban mért világpiaci árakat követik, így a keresztárfolyamok változása is befolyásolja a belföldi árak alakulását. Ez a dollár erősödésének időszakában (1996–97) kedvező volt a termelők számára, mivel a dollárban számított árak csökkenése ellenére a kosárvalutában számított bevételek emelkedtek. 1998-ban viszont rendkívül hátrányosan érintette őket, hogy a világpiaci árak további csökkenésével egyidőben a dollár is gyengült.

A *szabályozott áras termékek és szolgáltatások* árnövekedése jelentős mértékben csökkent: míg 1997 decemberében a hatósági árak 26,8%-os emelkedése 8,4 százalékponttal haladta meg a leértékelési ütemet, az 1999. februári 13,3%-os árnövekedési ütemmel ez a rés 3,4 százalékpontra zsugorodott.

A szabályozott árú termékeket két csoportra oszthatjuk: a háztartási energiára és a szabályozott árú szolgáltatásokra, termékekre. Az elmúlt években az energiaárak emelkedése rendre meghaladta a többi termékcsoportban mért árnövekedési ütemet. A tartósan magasabb árnövekedési ütem nemcsak a folyó költségek növekedését tükrözte, hanem egy árkorrekcióra is sor került, amire elsősorban azért volt szükség, mert e szolgáltatások árai többnyire nem fedezték az előállításukhoz szükséges tőke költségeit. E korrekciós periódus lezárultával az árszabályozás sokkal szorosabb együttmozgást eredményez a nominális árfolyam és az energiaárak alakulása között.

Az árszabályozás másik fontos területe a piaci erőfölénnyel rendelkező cégek áralakításának kontrollja. E területeken a szabályozó hatóság feladata az, hogy megakadályozza a piaci erőfölénnyel való visszaélést, és ezáltal hatékony működésre ösztönözze e vállalkozásokat. Ha sikerül elérni, hogy az árképzésben egyre nagyobb hangsúly jusson az előretekintő inflációhoz kapcsolódó elemeknek, az árszabályozás aktívan járulhat hozzá az infláció mérséklődéséhez. Ezt eddig nem sikerült elérni, a hatósági árak az inflációt meghaladó mértékben emelkedtek, és más tevékenységek költségeinek növelésével jelentősen akadályozzák az infláció további csökkenését.

Míg hosszabb távon az ipari termékek és a piaci szolgáltatások árnövekedési dinamikája közötti különbség a két tevékenység termelékenységének növekedése közötti különbséggel magyarázható, rövid távon a keresleti-kínálati viszonyok is befolyásolják a szolgáltatások relatív árának alakulását. 1998-ban a belföldi kereslet bővü-

*A szabályozott áras energia és a szabályozott áras szolgáltatások és termékek éves árnövekedése a forint leértékeléséhez viszonyítva**

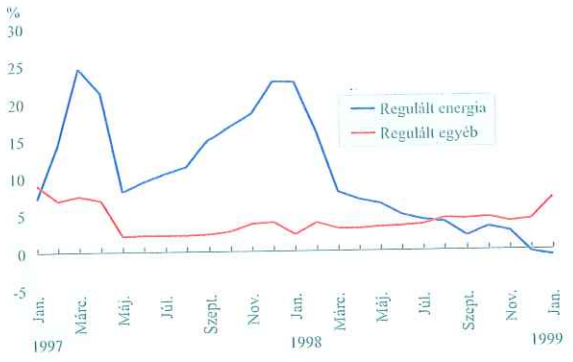

* Növekedési ütemkülönbség az előző év azonos hónapjához viszonyítva.

lése az ipari termékek árnövekedését 4 százalékponttal meghaladó inflációt eredményezett a piaci szolgáltató szektorban. Az 1997-ben tapasztalt árnövekedési ütemkülönbség úgy alakulhatott ki, hogy a gyorsabb keresletnövekedés árnövelő hatását ellensúlyozta a szolgáltatói kapacitások számottevő bővülése. Az új beruházások feltehetően a szolgáltatói tevékenységek termelékenységét is javították.

A fogyasztói kosár komponensei áralakulásának vizsgálata azt mutatja, hogy a csúszó árfolyamrendszer *az elmúlt időszakban hatékony antiinflációs eszköznek bizonyult.* Az árfolyampálya fokozatos csökkentése hiteles volt, beépült a gazdaság szereplőinek árképzésébe. A piaci alapon meghatározott árak termékcsoportok közötti eltérése nem tért el jelentősen a termelékenységkülönbség által indokolttól. Amint jelentésünk hátralévő részében részletesen is bemutatjuk, a nominális árfolyam a költséginflációt is hatékonyan fegyelmezi, a *leértékelési ütem csökkentése mellett az egységnyi bérköltségen alapuló reálárfolyam-index az elmúlt időszakban kedvezően változott, aggregált szinten a vállalkozások jövedelmezősége javult.*

*A piaci szolgáltatások éves árnövekedése a forint leértékeléséhez és a külkereskedelmi forgalomba kerülő ipari termékekhez viszonyítva**

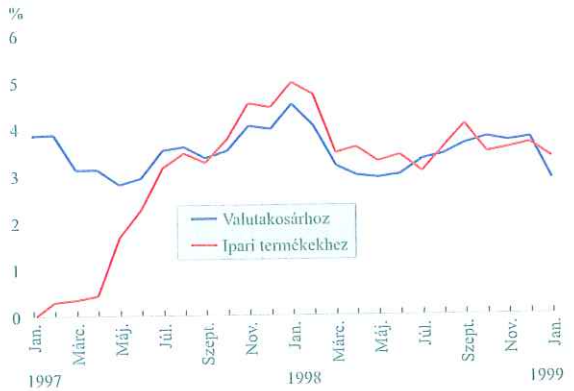

* Növekedési ütemkülönbség az előző év azonos hónapjához viszonyítva.

III. Monetáris politika

A monetáris politika közbülső céljának, a forint előre bejelentett csúszó leértékelésére alapozott árfolyampályának a fenntartásával segíti elő a gazdaság stabilitását. A fennálló rendszerben a leértékelési ütem fokozatos, de mindig egyirányú változtatása a külkereskedelemmel versengő termékek árára gyakorolt közvetlen és az inflációs várakozásokra gyakorolt közvetett hatásán keresztül támogatja a hazai árnövekedés konvergenciáját az eurózóna alacsony inflációjához. Az árfolyampálya csak akkor befolyásolja hatékonyan a várakozásokat, ha hiteles, a hitelesség feltétele pedig az, hogy a kijelölt nominális pálya mellett a makrogazdasági egyensúly megőrizhető legyen. Ezért az árfolyampálya meghatározása során az aggregált kereslet és kínálat várható alakulását, valamint a fiskális politika alkalmazkodó képességét egyaránt figyelembe kell venni.

A monetáris politika *operatív célját*, a pénzpiaci kamatszintet úgy határozza meg, hogy a forint iránti keresletet befolyásolva biztosítsa a meghirdetett árfolyampálya megvalósulását.

A forintkamatszint alakulását a bejelentett leértékelési ütem, az árfolyam sávon belül várható elmozdulása, a külföldi kamatok, valamint a megkövetelt kockázati prémium összege határozza meg. A jegybank kamatpolitikája arra irányul, hogy a nemzetközi pénzügyi környezet változásai esetén simítsa a kamatok belföldi fundamentumok által nem indokolható mértékű ingadozásait. Ugyanakkor az árfolyamrendszer hitelességének megőrzése érdekében a jegybank tartósan nem tudja eltéríteni a belföldi kamatszintet a pénzpiaci szereplők által elvárt kamatoktól.

A gazdasági növekedés megélénkülésével párhuzamosan 1998-ban a fogyasztói árinfláció jelentős mértékben csökkent. Az infláció csökkenésében fontos szerepet játszott az importált infláció, valamint a szabályozott árak dinamikája is mérséklődött. Mindazonáltal a monetáris politikának azt is figyelembe kellett vennie, hogy a belföldi kereslet felgyorsulásával párhuzamosan érzékelhetően nőtt a kapacitáskihasználtság, a munkaerőpiac egyes szegmenseiben erőforráskorlátok mutatkoznak. A gazdaság olyan szektoraiban, ahol az árfolyam fegyelmező hatása nem érvényesül, a potenciális belföldi inflációs nyomás felerősödött, a kapacitásokat meghaladó keresletnövekedés eredményeként a külső egyensúlyi pozíció jelentősen romlott. Ezért a kedvező inflációs eredmények ellenére a belföldi gazdasági folyamatok a monetáris politika szigorítását tették indokolttá.

A nemzetközi pénzügyi környezet változásai is befolyásolták a monetáris politika döntéseit. Míg az év első hónapjaiban az optimista tőkepiaci várakozások miatt a tőkebeáramlás a belföldi kamatszint csökkenése irányába hatott, az év egészét tekintve a monetáris kondíciók elősegítették a belföldi kereslet visszafogását. Tekintetbe kell venni ugyanakkor, hogy a monetáris kondíciók szigorodását különösen a második félévben, elsősorban a pénzpiaci szereplők magatartásában és várakozásaiban beállt változások idézték elő, így annak mértéke és időzítése nem feltétlenül esett egybe azzal, amit az MNB a belföldi gazdasági folyamatok szempontjából optimálisnak tartott volna.

Az év első hónapjaiban az MNB a megtakarítások ösztönzése érdekében az akkor igen optimista nemzetközi pénzügyi környezet által elvártnál magasabb kamatszintet tartott fenn. Ez jelentős kamatérzékeny tőkebeáramlást váltott ki, az árfolyam fenntartása csak folyamatos sterilizált intervencióval volt lehetséges. Az orosz válság időszakában a kamatpolitika a tőkekiáramlás lefékezését és az árfolyamrendszer hitelességének megerősítését szolgálta.

A feltörekvő piacok általános megítélésének romlása miatt a forint leértékelődött a sávon belül, megközelítette és augusztus–szeptemberben egy átmeneti időszakra elérte a gyenge intervenciós sávhatárt. Szeptemberben az árfolyamsáv védelme érdekében a jegybank sávszéli intervencióra, majd kamatemelésre kényszerült. A tőkekiáramlás likviditási hatását semlegesítő politikával sikerült biztosítani, hogy ne kerüljön sor súlyos reálgazdasági következményekkel járó drasztikus hitelösszehúzódásra. A negyedik negyedévben az orosz krízis okozta bizonytalanság elmúltával az elvárt kamatprémium csökkent, de az első félévinél magasabb szinten stabilizálódott. A forint reálleértékelődése és a tőkepiaci elvárásokkal konzisztens kamatszint együttesen a korábbinál magasabb reálkamatokat eredményezett. Az MNB a jegy-

banki kamatokat azonban csak kismértékben, az infláció mérséklődésénél lassabban csökkentette, mivel a megemelkedett prémium ellenére a forint a sávon belül lebegett. A pénzpiaci kamatokat követve a kereskedelmi banki kamatok esése is jóval elmaradt az infláció mérséklődésétől, a hitelkiáramlás és a megtakarítások szempontjából releváns 3 hónapos lejáraton a reálkamatlábak 6% fölé emelkedtek.

Az inflációs folyamatok kedvező alakulása a turbulens pénzpiaci környezet ellenére lehetővé tette a leértékelési ütem csökkentését. A kormány és az MNB együttesen 1998. június 15-től 0,8%-ra, október 1-től havi 0,7%-ra, valamint 1999. január 1-től havi 0,6%-ra csökkentette a leértékelési ütemet. A vártnál nagyobb mértékű inflációcsökkenés miatt 1998-ban reáleffektív leértékelődésre került sor, és a keresztárfolyam-változások is a forint leértékelődése irányába hatottak. A reálleértékelődés azonban csak átmeneti jelenségnek tekinthető és konzisztens a monetáris politika óvatos, a hosszabb távú trendeket is figyelembe vevő magatartásával.

Az MNB sterilizációs politikája eredményeként a konverziós forintkereslet ingadozásai nem befolyásolták a monetáris bázis alakulását, tartósan 17% körüli éves ütemben bővült a jegybankpénz mennyisége, a lakosság és a vállalkozások forint iránti kereslete a gazdaság növekedésével és a csökkenő inflációval összhangban emelkedett. A magasabb reálkamatszint azonban mérsékelte a hazai bankrendszer által teremtett hitelek keresletét.

Az MNB kamatlépései

%

Érvényes	Aktív repókamatláb		Passzív oldali betét			MNB éves kötvény*	Keretkiegészítő repó kamatlába
	O/N	1 hét	O/N	1 hét	1 hónap		
1998.01.01.	25,250	25,250	14,50	19,250	19,750	19,25	35,00
1998.02.06.	25,000	25,000		19,000	19,500		
1998.03.02.	24,750	24,750		18,750	19,250		
1998.03.23.	24,375	24,375		18,375	18,875	19,00	
1998.04.14.	24,125	24,125		18,125	18,625		
1998.05.25.	23,875	23,875		17,875	18,375		
1998.06.15.	23,500	23,500		17,500	18,000		
1998.07.10.	23,000	23,000					
1998.08.03.	22,500	22,500	14,50	16,500	17,000		
1998.08.15	20,500		13,50				
1998.09.22.	21,500		14,50		18,000		28,00
1998.11.11.	21,000				17,750		
1998.11.24.	20,750		14,25		17,500		
1998.12.11.	19,750				17,000		
1998.12.21.	19,500		14,00		16,750		

* Kamatjegyzés megszűnt, április 24.-től az éves kötvény aukció útján kerül értékesítésre.

A jegybanki eszköztár változásai 1998-ban

Az MNB eszköztára 1998 folyamán számottevően átalakult. A változtatások során a jegybanki eszközrendszer egyszerűbbé, átláthatóbbá vált. Emellett a módosítások lehetővé tették, hogy a hozamgörbe meghatározódásában és a bankközi likviditásmenedzselésben a piaci folyamatok a korábbinál nagyobb szerephez jussanak. Az új eszköztár ugyanakkor közeledést jelentett az Európai Központi Bank által alkalmazott eszközrendszerhez is.

Az eszköztárral kapcsolatos egyik legfontosabb intézkedés az egy éves futamidejű MNB-kötvény rögzített kamat mellett történő folyamatos kibocsátásának március 31-i felfüggesztése volt. A lépést megelőzően a jegybank két ponton: az egyhónapos, illetve az egy éves lejáraton is aktívan befolyásolta a hozamgörbét. A folyamatos, fix kamat melletti rendelkezésre állás felfüggesztésének hatásaként az egy hónapnál hosszabb futamidejű kamatok alakulása kizárólag a piaci hatások függvénye. Az intézkedés egyrészről javította a jegybanki kamatpolitika átláthatóságát, másrészt lehetővé tette, hogy a hozamgörbe alakjában a korábbinál jobban tükröződjenek a piaci várakozások. Április 24-től kezdődően az MNB az egy éves kötvényt kéthetenként, rögzített mennyiségű és változó hozamú tenderek formájában bocsátotta ki.

Az eszköztár átfogó átalakítására nyár végén került sor. Augusztus 15-ét követően megszűnt az egyhetes jegybanki betételhelyezési lehetőség és az egyhetes aktív repó. Az egyhónapos betét esetében az addigi napi rendelkezésre állást a heti kétszeri elhelyezési lehetőség váltotta fel. A *lender of last resort*-funkciót betöltő keretkiegészítő repó kamata a korábbi, 35 százalékról 28 százalékra csökkent. Szeptember 1-től a korábbi két hétről egy hónapra nőtt a kötelező tartalékolás átlagolási periódusa, miközben a tartalékráta nem változott. Ezzel párhuzamosan pedig folytatódott az egynapos betét és az egynapos aktív repó kamata közötti különbségnek – az *overnight* kamatfolyosónak – a folyamatos szűkítése, melynek eredményeképpen 1999 januárjára az irányadó egyhónapos betét hozama körül szimmetrikus, ±2,5 százalékos kamatfolyosó jött létre.

A módosítások során kialakult eszközrendszer a korábbinál nagyobb önállóságot biztosít a bankok likviditásmenedzsmentje számára. A tartalékperiódus meghosszabbításával lehetővé vált, hogy a pénzintézetek számlaállományuk alakulásának havi szezonalitását a perióduson belüli átlagolás kihasználásával kezeljék. Ez feleslegessé tette az egyhetes betétet, melyet korábban főként az adott hónap két tartalékperiódusa közötti likviditás-átcsoportosításra használtak a bankok. Az egyhónapos betét esetében a folyamatos rendelkezésre állás megszüntetése az első lépést jelentette egy szofisztikáltabb, a mennyiségi szabályozást is magában foglaló jegybanki likviditásmenedzselés irányába. A szimmetrikus *overnight* kamatfolyosó kialakításával pedig a jegybank arra törekedett, hogy a bankok számára a fölös és az elégtelen likviditás költsége megegyezzék.

1. A monetáris bázis kereslete és a monetáris kondíciók alakulása 1998-ban

A reálgazdasági döntéseket befolyásoló legfontosabb pénzügyi árak, a reálárfolyam és a reálkamatok – együtt monetáris kondíciók – alakulását több tényező határozza meg. Befolyásolják az infláció és a forint leértékelési ütemének változásai, az MNB, illetve a kosárvalutákat jegyző jegybankok kamatlépései, valamint a pénz- és tőkepiaci szereplők által a forintbefektetésektől elvárt kamatprémium változásai is.

Az előző évek reálfelértékelő politikája után 1998 második negyedévében változás történt a reálárfolyam pályájában. Az infláció vártnál nagyobb csökkenése miatt a felértékelődés mérséklődött, májustól a forint kosárral szembeni leértékelődése közel ugyanakkora volt, mint az árszínvonal elkövetkező három hónapban várható növekedése. Bár júniusban és októberben további leértékelési ütemcsökkentésre került sor, e lépések csak követték az infláció további mérséklődését. A reálárfolyampálya további korrekciójára alapvetően a pénz- és tőkepiaci szereplők magatartásában bekövetkezett változások miatt nem kerülhetett sor. 1997–98-ban több olyan ország valutája is jelentősen leértékelődött, amelyek harmadik piacokon versenyeznek a magyar kivitellel, és az orosz válságnak a magyar gazdaságra gyakorolt direkt és indirekt hatását sem tudták pontosan felmérni a befektetők. A külkereskedelem várható alakulására vonatkozó bizonytalanság miatt a befektetők egy leértékeltebb forint árfolyamot tartottak reálisnak. Az orosz válság kitörését követő időszakban hiába csökkent a belföldi infláció, a kialakult magasabb reálkamatszint mellett is a sáv belsejében maradt az árfolyam. Így az orosz válság kitörése óta történt kétszeri leértékelési ütemcsökkentés ellenére a forint reál értelemben leértékelődött.

Az árfolyampálya kijelölését befolyásoló további tényező, hogy az inflációs várakozások lassabban alkalmazkodtak az infláció szintjének gyors csökkenéséhez. 1998 harmadik negyedévében a makroelemzők kétszámjegyű inflációt vártak 1999-re, ami magasabb nominális bérköveteléseket és – részben ennek köszönhetően – a szabályozott szolgáltatások körében magasabb áremelkedést eredményezett. Az ebből fakadó bér- és ármerevség veszélybe sodorhatta volna a gazdaság nominális pályájának hitelességét. Az inflációs inercia átmeneti megemelkedése csak az árfolyampálya meredekségének fokozatos csökkentését tette indokolttá.

Az árfolyampályával konzisztens kamatpálya ingadozásait döntő mértékben a tőkepiaci szereplők által elvárt kamatprémium változásai határozták meg, bár a kosárvaluták hozamai is változtak az év során. Az év első tíz hónapjában sem a Federal Reserve Bank, sem a Bundesbank nem változtatott irányadó kamatain, a dollárban és márkában denominált piaci instrumentumok hozamai mégis csökkentek. A kamatcsökkenési várakozások a negyedik negyedévben beigazolódtak: az Egyesült Államokban a rendkívül dinamikus gazdasági növe-

A monetáris kondíciók változása

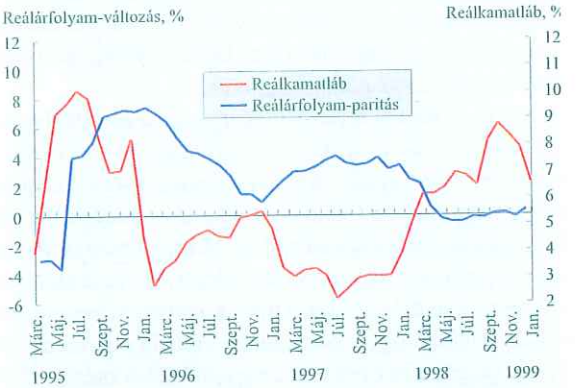

* A grafikonon előretekintő inflációval három hónapos kincstárjegyhozamok alapján számított reálkamatokat ábrázoltunk. A monetáris kondíciókat mutató reálárfolyam-index nem egyezik meg a versenyképességet mérő, később bemutatásra kerülő mutatókkal, mivel ez az elkövetkező három hónapban bekövetkező bejelentett árfolyamváltozás és az előretekintő infláció hányadosát mutatja.

A forint pozíciója az intervenciós sávban

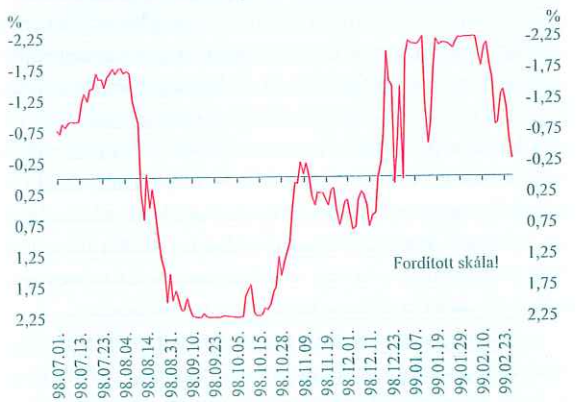

*A magyar, cseh és lengyel kamatfelár alakulása (1996–99)**

* Kamatprémium: a hazai kamatszint eltérése a releváns külföldi kamatszint és a bejelentett leértékelés összegétől; azaz a be nem jelentett leértékelésre vonatkozó várakozások és a kockázati prémium kombinációja.

kedés ellenére is elhanyagolható inflációs nyomás lehetővé tette a Federal Reserve három lépcsőben, október, illetve november közepén végrehajtott kamatcsökkentését. Az Európai Unióban a gazdasági növekedés érezhető lelassulása, illetve a történelmi léptékkel mérve is alacsony infláció miatt a monetáris unióra készülő országok jegybankjai (a kis késleltetéssel lépő Olaszország kivételével) december elején egységesen csökkentették irányadó kamataikat, amelyet az Európai Központi Bank 1999 elején változatlanul hagyott.

Egyes nézetek szerint a viszonylag merev árfolyamrendszerrel – mint például a hazai csúszó leértékelés – rendelkező országok a kamatprémium növekedésében mérve nagyobb árat fizetnek a tőkepiaci válságok idején. Ha azonban összehasonlítjuk a Magyarországhoz hasonló befektetői megítélés alá eső lengyel és cseh kamatprémium alakulását, ettől eltérő következtetésre juthatunk. Látható, hogy a nemzetközi pénzügyi piacok Magyarországot 1997 óta a két legstabilabb térségünkbeli országhoz képest is kevésbé kockázatos befektetésnek tartják, hiszen a cseh és lengyel prémium 1997 óta folyamatosan meghaladja a magyart. Az orosz válság ebben a kontextusban először úgy jelentkezett, hogy 1999 szeptemberében a magyar prémium a cseh-lengyel szintre ugrott fel. Másodszor, az orosz válság átterjedésének veszélye enyhülésével mind a három országban csökkent a kamatprémium, így a korábbihoz hasonló kamatprémiummal zártuk az 1998-as évet. *A kamatprémium alakulása nem igazolja, hogy az árfolyamrendszer okozta volna a hazai reálkamatok magas szintjét.* Az orosz válság alatti bizalomvesztés pontosan a – magyarnál rugalmasabb árfolyamrendszerrel bíró – cseh és lengyel gazdaságot jellemző kamatprémiumszintre tornászta fel a magyar prémiumot; azaz az árfolyamrendszer merevsége nem magyarázza a hazai kamatok emelkedését.

A forintbefektetésektől elvárt kamatprémium változásai alapján négy időszakra oszthatjuk az 1998. évet, melyek részben Magyarország egyedi megítélésével kapcsolatos tényezőkkel, részben a feltörekvő piacok általános megítélésében bekövetkezett változásokkal álltak összefüggésben:

- az év első hónapjait a feltörekvő piacokkal szembeni bizonytalanság csillapodása, és ezen belül is a relatíve jobb fundamentumokkal rendelkező országok előtérbe kerülése jellemezte, ami az elvárt kamatprémium csökkenését eredményezte.
- más fejlett tőkepiaccal rendelkező országok tapasztalatához hasonlóan a választásokkal kapcsolatos bizonytalanság a forint befektetésektől elvárt prémium emelkedésével járt együtt.
- a harmadik negyedévet az orosz válság átgyűrűző hatásaként megugró prémium elvárások jellemezték.
- az ősz második felében kedvezőbbé vált nemzetközi pénzügyi környezet az országspecifikus kockázati prémium csökkenésében mutatkozott meg, de az elvárt prémium az év elejénél magasabb szinten stabilizálódott.

1998 első negyedévében a forint szinte folyamatosan az erős intervenciós sáv szélén tartózkodott, és a jegybank intervenciós devizavásárlással akadályozta meg a forint árfolyamsávon kívülre kerülését. A konverziós forintkereslet megnövekedéséhez hozzájárult, hogy a kosárvalutákat jegyző országokban csökkentek a piaci kamatok, és csökkent a feltörekvő országokban történő befektetésektől elvárt kockázati prémium is, amit az MNB nem követett irányadó kamatainak csökkentésével. Ellenkezőleg, a jegybank március végéig éves és 1 hónapos lejáraton is jegyzett kamatot, ezzel meghatározta a pénzpiaci hozamgörbe éven belüli szakaszának meredekségét is. Így a kamatcsökkentési várakozások nem tükröződtek a kereskedelmi banki kamatokat meghatározó éven belüli hozamok alakulásában sem. Tovább növelte a konverziós forintkeresletet az, hogy a magyar fizetőeszköz felértékelődésével (sávszélesítéssel) kapcsolatos híresztelések terjedtek el a piacon, amelyre a magyar gazdaság 1997. évi jelentősen javuló makrogazdasági mutatói adtak alapot. Ebben az időszakban a legnagyobb mértékű devizapiaci intervenciót a külföldiek portfólióbefektetései, elsősorban állampapír-vásárlásai okozták. Növelte a forintkeresletet a bankrendszeren kívüli szereplők nettó határidős devizaeladása, amely a kereskedelmi bankok mérleg szerinti és mérleg alatti pozíciójának a szétnyílásában is megjelent. A konverzió növekedéséhez hozzájárult a folyó fizetési mérleg hiányát meghaladó működőtőke-beáramlás is.

A konverziós forintkereslet április végére leállt, mivel a forintbefektetések hozama összhangba került a külföldi befektetők által elvárt prémiummal. A spekulációnak az vetett véget, hogy a kormány és az MNB megerősítette: nem változtat a jelenlegi szűk sávos csúszó árfolyamrendszeren, és bejelentette a leértékelési ütem 0,1%-os csökkentését. Márciustól az infláció mérséklődését kö-

A három hónapos DKJ kamatprémiumának alakulása 1998-ban

A forint iránti kereslet komponensei

Milliárd forint

	1997	1998. I. n. év	1998. II. n. év	1998. III. n. év	1998. IV. n. év	1998 összesen
A) Konverzió	877,6	540,5	204,2	-508,3	-44,9	191,6
a) Az MNB devizapiaci vásárlása	642,0	511,2	196,4	-508,3	-45,2	154,2
b) MNB-vásárlások az államháztartástól	235,6	29,3	7,8	0,0	0,2	37,4
A konverzió forrásai (I.+...+VIII.)	877,6	540,5	204,2	-508,3	-44,9	191,6
I. Az MNB nettó külföldi kamatfizetéseivel korrigált folyó fizetési mérleg (1+2.)	-40,8	-24,8	-90,5	-76,3	-191,8	-383,5
1. Folyó fizetési mérleg	-177,9	-79,4	-112,8	-94,7	-208,6	-495,5
2. MNB nettó külföldi kamatfizetései	137,0	54,6	22,3	18,4	16,8	112,0
II. Működőtőke-beáramlás	308,8	68,4	114,5	37,0	91,9	311,8
III. Bankok konverziós hatása*	-5,9	-3,5	-9,6	-46,6	-13,3	-72,9
IV. Derivatívok hatása**	160,6	200,7	87,5	-369,3	-125,3	-206,4
V. Belföldi devizabetétek konverziós hatása	10,0	13,0	3,2	4,1	-12,2	8,0
VI. Nettó portfólióbefektetések (1+2.)	334,9	280,7	104,1	-103,7	139,3	420,4
1. Állampapír	22,7	129,8	121,9	-157,4	100,1	194,4
2. Részvény	312,2	151,0	-17,8	53,6	39,1	226,0
VII. Vállalati devizahitel (1+2)=(a+b)	87,8	-3,9	-18,3	28,7	65,9	72,4
1. Belföldi	37,1	11,7	41,2	-6,4	6,3	52,8
2. Külföldi	50,7	-15,6	-59,5	35,1	59,6	19,7
a) Egy évnél rövidebb	-12,5	-12,6	2,2	-45,6	0,8	-55,1
b) Éven túli	100,3	8,7	-20,5	74,3	65,1	127,6
VIII. Tőketranszferek	22,1	8,9	13,0	17,9	0,8	40,6
B) Kamatérzékeny (III.+IV.+V.+VI/1.+VII.)	275,2	336,1	184,7	-540,5	15,5	-4,1
C) Spekulatív (B.-V.-VII./b)	165,0	314,4	202,0	-618,9	-37,6	-140,0

* Bankok teljes nyitott pozíciójának változásából adódó konverziós hatás, azaz a mérleg szerinti nyitott pozíció derivatív ügyletekkel nem fedezett része.
** A határidős kontraktusok változásának konverziós hatása.

vetve több lépésben csökkentette irányadó kamatait is, ami júniusig a forinthozamok jelentős, 200–250 bázispontos esését eredményezte, miközben a háromhónapos reálkamatlábak tovább emelkedtek. Az árfolyam változására spekulálók extraprofit lehetőségét az is csökkentette, hogy az MNB felfüggesztette az éves kötvény kamatjegyzését, és mennyiségi aukcionálására tért át.

A *májusi választáskor kezdődő második időszakot* a forintbefektetésektől elvárt prémium jelentős emelkedése és a forint sávon belüli tartós gyengülése jellemezte. Ebben az *időszakban az elvárt prémium növekedése jórészt a választásokkal magyarázható,* a devizapiaci intervenció megszűnése és a tőzsde számottevő májusi zuhanása is azt jelezte, hogy Magyarország kockázati megítélése a hasonló befektetési kategóriába tartozó országokhoz képest romlott. Bár a jegybank több lépésben csökkentette az 1 hónapos betét kamatát, de a kamatszint mérséklődése kisebb volt, mint az infláció csökkenése, így a belföldi reálkamatok tovább emelkedtek. Ez a kamatemelkedés összhangban állt *a befektetők által elvárt kockázati prémium emelkedésével.* Így májusban és júniusban nem volt devizapiaci intervenció, és a kamatérzékeny tőke állománya sem változott.

Az oroszországi válság kitörését követő *harmadik időszakban* a jegybank politikáját alapvetően az vezérelte, hogy az árfolyamsáv hitelességének megőrzése mellett minimalizálja a válság reálgazdasági következményeit. Az MNB verbális intervencióval igyekezett ráirányítani a piaci szereplők figyelmét, hogy az ország fundamentumai nem indokolják a forint elleni spekulációt. A tőke beáramlása idején folytatott óvatos sterilizációs politika lehetővé tette, hogy a tőke kiáramlását is sterilizálja a jegybank. Az ország stabil fundamentumai alapján az MNB a kamatprémium megugrását átmeneti jelenségnek tekintette, és likvid tartalékai lehetőséget adtak az átmeneti tőkekiáramlás tolerálására. A csökkenő infláció miatt megemelkedett reálkamatszint mellett további kamatemelést nem tartott indokoltnak, a prémium növelésére a reálárfolyam alakulása alapján indokolt leértékelési ütemcsökkenés révén került sor. Mindezek ellenére az árfolyamsáv hitelességének megerősítése érdekében szeptember végén az irányadó kamatok emelése is szükségessé vált.

Az orosz válság kitörését követő, a feltörekvő piacokat általánosan érintő bizalmi válság hatására augusztus végére a forint az intervenciós sáv széléig gyengült, és

szeptembertől jegybanki intervenció is szükségessé vált. Az intervenció mögött csak kisebb mértékben állt a tőke kiáramlása, alapvetően a belföldi pénzpiaci szereplők kényszerű portfólióátrendezése tette szükségessé a jegybank forintvásárlását. Az oroszországi válság átgyűrűződése, valamint a nemzetközi tőkepiacokon kialakult likviditásszűkösség megnövelte a forintbefektetésektől elvárt kamatprémiumot, melynek a válság előtti magyar hozamszint nem felelt meg. Ennek következtében az állampapírpiacon a külföldiek részéről eladási hullám bontakozott ki, augusztus–szeptember folyamán összesen 250 milliárd forinttal csökkent a külföldiek kezében lévő államkötvény-állomány. A részvénypiacról is történt tőkekivonás, de ennek mértéke meg sem közelítette a pénzpiaci szereplők korábbi becsléseit, legfeljebb 50–70 milliárd forint között lehetett.[1] A tőkekivonás döntő hányada már az első jegybanki intervenció előtt bekövetkezett, a külföldiek állampapír-eladásaiból származó devizakeresletet a bankok nyitott pozíciójának növekedése fedezte. A többi közép-európai országgal éles ellentétben a jelentős állampapír-piaci hozamemelkedés is csak szeptember közepén, a külföldi tőkekivonás után következett be. Ennek az volt a magyarázata, hogy a kereskedelmi bankok az állampapírokat a jegybanki betétek közeli helyettesítőinek tekintették, így a jegybanki betétállomány leépülése fékezni tudta a hozamok emelkedését. Szeptember második felére a tőkekiáramlás lényegesen lelassult. Ennek ellenére a jegybank jelentős devizapiaci intervencióra kényszerült, majd szeptember 22-én az irányadó kamatokat is megemelte 100 bázisponttal. Ebben az időszakban nem került napvilágra olyan releváns új információ, amely a külföldi befektetők magatartását, illetve az országspecifikus kockázati prémiumot érdemben befolyásolta volna. A forint sávon belüli tartós gyengesége és a szükségessé vált jegybanki intervenció a tőkekivonáson kívül részben a hazai bankrendszer és az intézményi befektetők magatartásában bekövetkezett változással magyarázható. Amint az a konverzió forrásait bemutató táblázatból leolvasható, a harmadik negyedévi, összesen 508 milliárd forintos jegybanki intervencióból 416 milliárd forintot tett ki ez az utóbbi tétel (III.+IV. sorok összege).

A határidős devizapiacok és a kereskedelmi bankok portfólióátrendezésének hatása a forintkeresletre

Az orosz válság előtti időszakban a bankrendszer jellemzően mérleg alatti, tőzsdei és OTC derivatív ügyletekkel fedezte mérleg szerinti hosszú forintpozícióját. A tőzsdei határidős deviza pozíciók kínálatát a kosárspekulánsok képviselték. A forint kamatprémiuma miatt a fedezett kamatparitás által előrevetített jövőbeli árfolyamok leértékeltebbek a meghirdetett leértékelési ütem és a változatlannak feltételezett sávon belüli pozíció által meghatározottnál. Emiatt a sáv hitelességében bízó spekulánsok határidős deviza eladással nyereségre tudtak szert tenni. A krízis előtti időszak árfolyam alakulása alapján a sávon belüli leértékelődés veszélyét nem tekintették jelentősnek, a tőzsdéken olyan elszámoló árak alakultak ki, melyek a derivatív pozíciók magas tőkeáttétele miatt már viszonylag kis sávon belüli elmozdulás esetén is veszteséget okoztak a spekulánsoknak.

A forint gyengülése utáni első időszakban a piaci szereplők egy része a tőzsdei elszámoló árak manipulálásával igyekezett késleltetni a veszteségek realizálódását. Abban bíztak, hogy a szeptemberi lejárat kifutásáig a piaci árfolyam visszatér a sáv erős szélére, így pozícióik ex post nyereségesek lettek volna, csak a krízisszakaszban lett volna marginbefizetési kötelezettség. A brókercégek jelentős részénél a partnerkockázat kezelése kívánnivalókat hagyott maga után, emiatt a cégek nem lehettek biztosak abban, hogy képesek lesznek a marginkövetelményeket, illetve a pozíciók zárása esetén a realizált veszteségeket az ügyfelektől behajtatni.

A szeptemberi lejárat közeledtével egyre valószínűbbnek tűnt, hogy e veszteségeket realizálni kell, s mivel az árfolyammanipuláció a tőkepiac alapvető funkcióját veszélyezteti, mindkét tőzsde lépéseket tett az árfolyam kordában tartására. Az árfolyam várható alakulása körüli nagyobb bizonytalanság csökkentette a kosárpozíciók várható nyereségét, s feltételezhető, hogy a kosárspekulánsok likviditási korlátba ütköztek az elszenvedett veszteségek miatt. Ily módon a határidős devizakínálat drasztikusan csökkent, a lejárt, illetve kényszerlikvidált határidős pozíciókat nem újították meg. A forgalom és a nyitott kötésállomány mindkét tőzsdén gyakorlatilag folyamatosan zuhant az ősz során, a kínálat hiánya miatt a derivatív piac elvesztette kockázatkezelő funkcióját.[2]

A bankok fedezetlen nyitott devizapozíciójának mértékét törvényi szabályozás korlátozza. Mivel szeptember elejétől kezdve sem OTC-ügyletekkel, sem tőzsdei derivatívákkal nem volt lehetőség a mérleg szerinti hosszú forintpozíciók mérleg alatti műveletekkel történő fedezésére, a bankok számára a kívánatos fedezeti szint elérésére mérlegben szereplő azonnali műveletekkel nyílt lehetőség, ami a devizakereslet jelentős növekedéséhez vezetett.

[1] A KELER által *névértéken* nyilvántartott befektetési állomány változása a jelentős áringadozások miatt a részvények esetében jóval kisebb kapaszkodóul szolgál, ehhez a potenciális hazai vásárlók viselkedésének elemzésével juthatunk el.

[2] Az OTC derivatívák piacán jelentős szerepet betöltő brókercégek esetében is megfigyelhető volt a kockázatviselő képesség csökkenése.

Mivel a nemzetközi tőkepiacok attitűdje október végéig meglehetősen hűvös maradt, és a fizetési mérleg is viszonylag kedvezőtlenül alakult, a jegybank volt az egyetlen piaci szereplő, ami az intervenció révén növelni tudta a devizapiaci kínálatot annak érdekében, hogy az egyensúlyi árak az árfolyamsáv belsejében maradjanak. A devizavásárlásokat a bankok a jegybanki betétállományuk leépítésével finanszírozták, s devizapozíciójukat főleg jegybanki devizabetéteik növelésével, kisebb mértékben rövid lejáratú külföldi forrásaik csökkentésével is javították. Ez azt jelenti, hogy az intervenció során az MNB által eladott deviza jelentős része a bankok jegybanki devizabetéteit növelte, s nem a tőkekiáramláshoz kapcsolódott.

Mivel a pénzpiaci szereplők a jegybanki jelzések ellenére sem ismerték fel, hogy az effektív tőkekivonás, azaz a jegybanki tartalékok csökkenése nagyságrendileg elmarad a devizapiaci intervenció összegétől, szeptember végén a jegybank mégis kamatemelésre kényszerült. E lépés alapvető funkciója az volt, hogy a piaci szereplők számára demonstrálja, hogy költségek árán is kész az árfolyamsáv védelmére. Bár a derivatív piacok leépülésében alapvetően szabályozási és intézményi problémák játszottak szerepet, a jegybank jelzése, hogy a befektetői elvárásoknak megfelelő hozamszintet kialakítva fenn fogja tartani az árfolyamsávot, mind a spot, mind a határidős devizakínálatra is ösztönzőleg hatott. Mivel a pénzpiaci szereplők portfólióátrendezése nem járt együtt tőkekivonással, a spot devizakínálat agresszív kamatlépésekkel történő növelése helyett a jegybank hagyta „lecsorogni" a határidős devizaállományt. Ez a politika az elkövetkező hónapokban leértékeltebb árfolyamot, de simább reálkamat-alakulást eredményezett.

A piaci szereplők helyzetértékelése a szeptember 22-ei kamatemelést követően még jobban eltávolodott a jegybankétól, az állampapír-piaci hozamok a hozamgörbe minden pontján a jegybanki kamatemelést messze meghaladó mértékben emelkedtek, ami az árfolyamsáv hitelességének csökkenését jelezte. A rövid lejáratú hozamok emelkedése összefüggésben állt a határidős devizapiac szeptember 16-ai lejáratának kifutásával: a nyitott kötésállomány a BÁT és a BÉT határidős márka- és dollárpiacán ekkor mintegy 600 millió dollárral csökkent, melyet a határidős devizaeladói oldal (spekulánsok) eltűnésével a bankok nem tudtak megújítani. A kereskedelmi bankok fennálló nyitott pozícióikat spot devizavásárlással igyekeztek csökkenteni, ami nyomást gyakorolt a forintra, s a bankközi pénzpiacon likviditáshiányhoz vezetett. A hosszabb lejáratú hozamok emelkedésére azonban csak az árfolyamkockázati prémium növekedése adhat magyarázatot.

Az ősz második felében kedvezőbbé vált a nemzetközi pénzügyi környezet, a befektetők növekvő mértékben tettek különbséget az egyre mélyebb válságba sodródó Oroszország és a jóval kedvezőbb makroökonómiai fundamentumokkal rendelkező közép-európai országok között. Ez az országspecifikus kockázati prémium csökkenésében mutatkozott meg. Ezen kívül a szeptemberi válsághangulat elmúltával megerősödött az árfolyamsáv hitelessége, indokolatlanná vált az árfolyamrendszer

A BÁT és a BÉT együttes nyitott kötésállománya kosárvalutákban

Rövid hozamok: becsült zéró-kupon hozamok negyedéves, féléves és éves lejáratokon, 1998. 01. 05. – 1999. 02. 18.

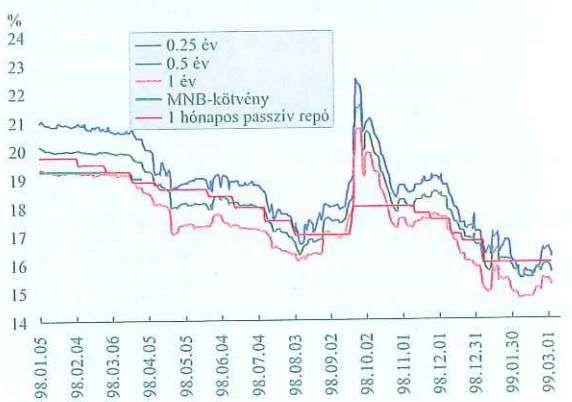

életképességével kapcsolatos kockázatot kompenzáló prémium. A csökkenő prémium és a javuló inflációs kilátások jelentős tőkebeáramlást indukáltak, s lehetővé tették a jegybanki kamatok fokozatos csökkentését. A derivatív piacok leépülése miatt az ősz során a bankok tovább csökkentették mérlegen belüli nyitott pozíciójukat, s a folyó fizetési mérleg hiánya is jelentős volt. Az ebből származó devizakereslet kompenzálta a kockázati prémium csökkenésére reagáló külföldi portfólióbeáramlást, emiatt a forint többnyire a sáv közepén ingadozott, erős oldali intervencióra az év végéig nem került sor.

*A monetáris bázis és összetevőinek alakulása**

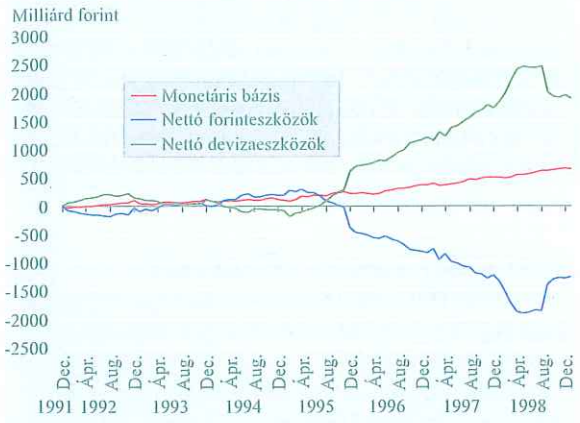

* Az ábra kumulált értékeket tartalmaz, 1991 december = 0.

si–szeptemberi devizakiáramlás időszakában pedig a sterilizációs instrumentumok állományának számottevő csökkenését figyelhettük meg. Ennek következtében a jegybanki devizaeladás nem okozott likviditásszűkülést a gazdaságban, a kiáramló likviditást a jegybanknál levő követeléseik leépítésével pótolták a kereskedelmi bankok, legfeljebb a lejáratok egybe nem esése okozott átmeneti forrásszűkét, ami az overnight bankközi kamatok volatilitásának megnövekedésében is tükröződött.

A monetáris bázis keresletének növekedése a számottevően emelkedő készpénztartás és a magánszektor kereskedelmi banki eszközeinek növekedése miatt emelkedő tartalékolási kötelezettség eredőjeként alakult ki. A reál készpénzkereslet gyors bővülése miatt a pénzteremtésből származó bevétel az infláció csökkenése ellenére a GDP 0,2 %-ával emelkedett 1997-hez képest.

A monetáris bázis alakulása

Milliárd forint

	1998						Éves változás
	nyitó állomány	I. n. évi állományváltozás	II. n. évi állományváltozás	III. n. évi állományváltozás	IV. n. évi állományváltozás	záró állomány	
I. Monetáris bázis (II.+III.)	994,4	0,8	57,7	62,5	45,5	1160,9	166,5
Készpénz	621,3	–20,3	42,3	62,8	29,9	736,0	114,7
Tartalék	373,1	21,1	15,4	–0,3	15,6	424,9	51,8
II. Nettó forinteszközök (b+c+d–a)	410,2	–491,5	–173,4	502,0	94,8	342,1	–68,1
a) Sterilizációs instrumentumok*	537,7	449,6	82,9	–498,2	–46,7	525,4	–12,3
b) Pénzintézeti hitelek**	169,5	–2,5	–12,3	31,8	–19,4	167,1	–2,4
c) Kormánnyal szembeni nettó követelések	757,5	–0,4	–128,4	54,3	35,4	718,4	–39,1
ebből: KESZ (–)	119,5	–55,7	136,6	–77,9	–89,4	33,1	–86,4
Állampapír (+)	464,8	–19,5	–4,0	–0,5	–63,9	376,9	–87,9
Egyéb (+)	412,2	–36,6	12,2	–23,1	9,9	374,6	–37,6
d) Egyéb	20,9	–39,0	50,2	–82,2	32,1	–18,0	–38,9
III. Nettó devizaeszközök	584,2	492,3	231,1	–439,5	–49,3	818,8	234,6
Nettó külföld	–662,0	304,5	118,6	–301,4	38,4	–501,9	160,1
Követelések	1910,3	321,5	83,7	–168,3	112,8	2260,0	349,7
Tartozások	2572,3	17,0	–34,9	133,1	74,4	2761,9	189,6
Nettó belföld	1246,2	187,8	112,5	–138,1	–87,7	1320,7	74,5
Követelések	1911,4	40,4	75,6	110,5	–0,3	2137,6	226,2
Tartozások	665,2	–147,4	–36,9	248,6	87,4	816,9	151,7

* Pénzpiaci betét és MNB-kötvény.
** Pénzintézeti hitelek, viszontleszámított váltók és aktív repóállomány.

Az MNB sterilizációs politikájának eredményeként sem a konverziós forintkereslet 1998 első négy hónapjában tapasztalt gyors növekedése, sem a májustól tapasztalható csökkenése nem befolyásolta a monetáris bázis alakulását. Az elmúlt három évben a jegybank sikeresen akadályozta meg, hogy a tőkebeáramlás a pénzmennyiség gyors növekedésében csapódjon le. A beáramló pénz csak korlátozott mértékben vett részt a gazdaság finanszírozásában, a tőke nagyobbik hányada a jegybank sterilizációs instrumentumainak növekedésében csapódott le. A sterilizációs instrumentumok állományának növekedése 1998 májusában megállt, az augusztu-

A pénzteremtésből származó bevétel és ennek összetevői
(seignorage, a GDP százalékában)

%

	1995	1996	1997	1998
1. A pénzteremtésből származó bruttó bevétel (1.1+1.2)	2,0	2,1	1,6	1,6
1.1 A monetáris bázis reálkeresletének változása	–0,9	0,0	–0,3	0,6
1.2 Az inflációs adó	2,9	2,1	1,8	1,0
2. A tartalékokra fizetett kamat	0,7	0,7	0,6	0,4
3. A pénzteremtésből származó nettó bevétel (1–2)	1,3	1,4	1,0	1,2

2. A kereskedelmi bankok kamatpolitikája

A belföldi kamatszint befolyásolja a gazdasági szereplők fogyasztási és beruházási döntéseit, ezért a kamatra gyakorolt hatásán keresztül az MNB-nek lehetősége van az aggregált kereslet alakulásának befolyásolására. A jegybanknak csak a pénzpiaci kamatokra van közvetlen befolyása, a hosszabb lejáratú kamatok alakulására az MNB által közvetlenül nem befolyásolható tényezők gyakorolnak hatást, mint például a gazdaságpolitika iránti általános bizalom, a forint árfolyamával kapcsolatos várakozások és a nemzetközi tőkepiaci események is. A reálgazdasági döntések szempontjából releváns kamatok általában a kereskedelmi bankok által kínált betéti és hitelkamatok. A magyar pénzügyi piacok sajátossága, hogy főként a várható infláció bizonytalansága miatt a pénzügyi megtakarítások és hitelek meghatározó része rövid lejáratú, vagy rövid lejáratú kamatokhoz kötött változó kamatozású. Így ezek árának alakulását a kereskedelmi bankok számára a marginális befektetési és forrásköltséget jelentő rövid pénzpiaci kamatok alakulása befolyásolja. Ezen felül a hitelkockázat vagy a kereskedelmi bankok közötti verseny is hatással van a reálgazdasági szereplők döntéseit meghatározó kamatok alakulására. A kereskedelmi banki konstrukciók kamatai követték a piaci kamatok alakulásának trendjét. A bankok árazási magatartásában két érdekes jelenségre figyelhetünk fel. Egyrészt az éven belüli vállalati hitelkamatok és a rövid lejáratú állampapírok kamata közötti rés csökkenésének 1996 eleje óta tartó trendje megtorpant, sőt 1998 elején jelentősen emelkedett. Ezt az emelkedést a hitelállomány szerkezetének megváltozásával hozhatjuk összefüggésbe, nőtt azon vállalatok hitelezése is, amelyek feltehetően kevésbé férnek hozzá a külföldi forrásokhoz. Az augusztus–szeptemberi válság idején a kereskedelmi bankok csak időbeli késéssel érvényesítették a piaci kamatok emelkedését a hitelkonstrukciók árában. Így szeptemberben és októberben a kamatrés összezsugorodott, novemberre viszont visszatért az orosz válságot megelőző szintre.

A lakossági betéti kamatok és az állampapír-piaci hozamok közötti különbség a vállalati kamatoknál kialakult réssel ellentétesen alakult 1998-ban. Az állampapír-piaci hozamok márciusban megindult csökkenését a bankok nem követték lakossági betéti kamataik csökkentésével, ami a kamatrés összezsugorodását eredményezte. A kamatrés csökkenését elsősorban annak tulajdoníthatjuk, hogy a bankszektor csak lassabban alkalmazkodott a piaci kamatok március–áprilisi gyors eséséhez, de a kereskedelmi bankok piacszerzési törekvései és az alternatív befektetési lehetőségek növekvő versenye is a vonzó banki kamatok fenntartása irányába hatottak.

Vállalati hitelkamatok, lakossági betéti kamatok és állampapír-piaci hozamok

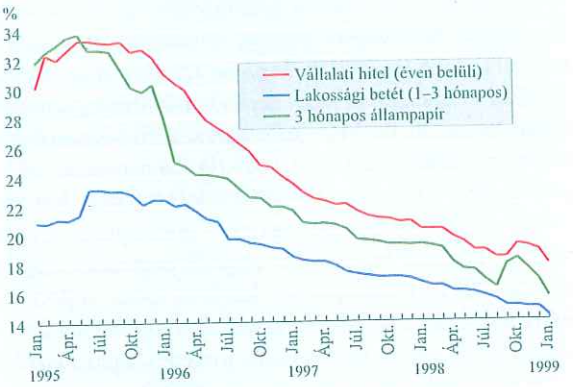

Az éven belüli hitelkamatok, a háromhónapos diszkont kincstárjegy hozama és a közöttük lévő eltérés

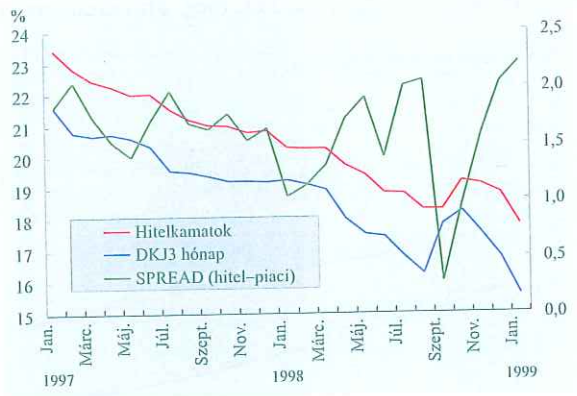

Az állampapír-piaci hozamok és a lakossági betétek kamatai közötti eltérés

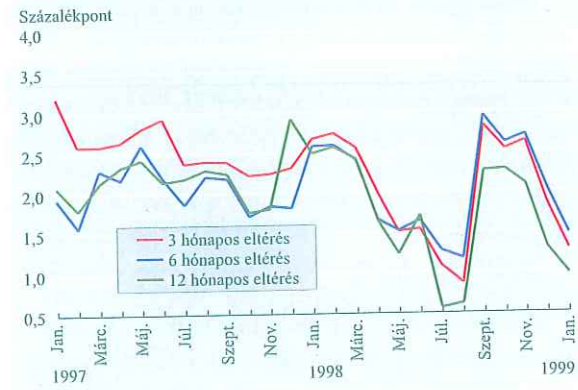

Az orosz válság kitörése után a betéti konstrukciók kamata nem követte a piaci kamatok emelkedését, így a kamatrés az 1998 év elejei 2,5–3 százalékpontos szintre emelkedett vissza. Ez a jelenség ismét magyarázható a piaci kamatok óvatos, késéssel való követésével. De az árazási magatartást egyre erőteljesebben befolyásolta, hogy a bankrendszeren kívüli befektetésekkel szembeni bizalom megingása miatt a lakosság a banki konstrukciók javára rendezte át pénzügyi vagyonát.

2.1 Hozamgörbe és inflációs várakozások

1998 végére a zéró-kupon hozamgörbe[3] a meredekség kismértékű növekedése mellett körülbelül 400 bázisponttal lejjebb tolódott az év elejei szinthez viszonyítva. Az eltolódás azonban az év során korántsem egyenletes ütemben zajlott le. Március elejétől április közepéig a hozamok minden lejáraton 180–200 bázisponttal csökkentek, azaz a teljes hozamgörbe lefelé tolódott. Ezt egy – április végétől július elejéig tartó – viszonylag nyugodt szakasz követte, majd július elejétől augusztus elejéig újabb 100–180 bázispontos lefelé tolódás zajlott le, melynek során a hosszabb hozamok a rövideknél kevesebbet estek, azaz a hozamgörbe meredeksége (abszolút értékben) csökkent. Augusztus közepétől – az oroszországi válság hatására megnövekedett pénz- és tőkepiaci bizonytalansággal összefüggésben – minden lejáraton hozamemelkedést figyelhettünk meg, ami szeptember utolsó hetén érte el csúcspontját. A forint iránti befektetői bizalom megszilárdulásával november közepére a hozamok stabilizálódtak, a válságot megelőző szintek felett 100 (hosszú hozamok) – 200 (rövid hozamok) bázisponttal. Decemberben régóta nem tapasztalt hozamcsökkenés zajlott le, az implikált forward kamatok által jelzett kamatvárakozások minden lejáraton 200–250 bázisponttal csökkentek.

*Zéró-kupon hozamgörbék**

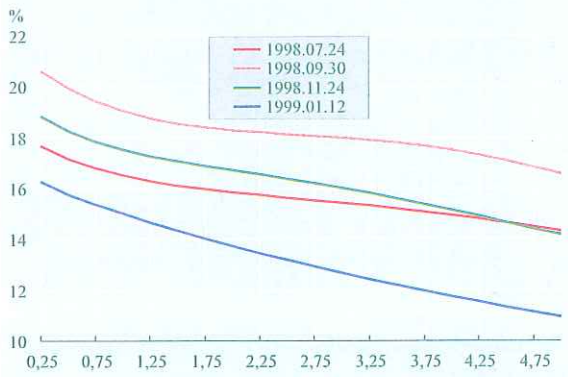

* Az ábrázolt hozamok éven belül is kamatos kamatozással számítottak.

A spot 1 éves kamat és az implikált 1 éves kamatok 1, 2 és 3 év múlva

A hosszabb lejáratú pénz- és tőkepiaci hozamok alakulásából a jegybank jövőbeli politikájára vonatkozó várakozásokra lehet következtetni,[4] amelyek alapján a reálkamatok alakulására vonatkozó megszorító feltételezések mellett a pénzpiaci szereplők hosszabb távú inflációs várakozásairól alkothatunk képet. 1998-ban a hozamgörbe változásainak értelmezése ennél összetettebb feladat, mivel a magyar állampapírpiacon az év első hónapjaiban nagymértékben megnőtt a külföldi befektetők súlya.[5] A külföldiek az állampapírokat más változókra vonatkozó várakozások alapján árazzák, mint a hazai befektetők: a külföldiek számára a saját devizájukban elvárt reálhozamon felül a forint várt nominális leértékelődése, a várt külföldi infláció és a sávon belüli elmozdulás bizonytalansága miatti kockázati prémium a mérvadó, míg a hazaiak a forintban elvárt reálhozam és a várt hazai infláció alapján áraznak. Reálfelértékelődési várakozások esetén a külföldiek várható reálhozama nagyobb, mint a hazai befektetőké, így a külföldiek a belföldieknél magasabb árat hajlandóak fizetni az állampapírokért.[6]

Egy ilyen helyzetben azonban nehéz eldönteni, hogy a (hosszú lejáratú) állampapír-piaci hozamok változása az inflációs várakozások, vagy a nominál-leértékelődési (és külföldi inflációs) várakozások megváltozásának hatására következett-e be. Ennek megítéléséhez némi segítséget nyújthat a külföldiek kezében lévő állampapír-állomány alakulása. Az állomány változását a következő egyszerű módon használjuk a hozamgörbe-változások értelmezésében: amennyiben a (hosszú lejáratú) hozamok változása egybeesett a külföldi tulajdonú állomány jelentős ellenkező irányú változásával, akkor a hozamgörbe változását elsősorban a külföldiek hozamelvárásában meghatározó tényezőknek (a nominál-leértékelődési várakozásoknak, az elvárt prémiumnak, a várt külföldi inflációnak) tulajdoníthatjuk. Ellenkező esetben pedig (változatlan forintreálkamatot feltételezve) a

[3] A zéró-kupon hozamgörbe az MNB-ben az ún. Svensson-módszerrel kerül becslésre. A becslés módszertanáról bővebben ld. *Csajbók Attila*: „*Zéró-kupon hozamgörbe-becslés jegybanki szemszögből*" *(MNB Füzetek 1998/2).*

[4] Az implikált forward kamatok szintjei nem feltétlenül egyeznek meg a piac által várt jövőbeli kamatok szintjeivel (csak abban az esetben, ha az úgynevezett várakozási hipotézis teljesül), a *változásaik*ból azonban enyhébb feltételezések mellett is következtethetünk a piaci kamatvárakozások változásaira.

[5] A külföldiek tulajdonában lévő KELER által regisztrált államkötvény-állomány 1998. május közepére elérte a 350 milliárd forintot, ami az ekkor kinnlévő nyílt kibocsátású államkötvények állományának kb. 30%-a.

[6] Feltételezve, hogy a külföldiek által elvárt kockázati prémium kisebb, mint a várt reálfelértékelődés.

hazai inflációs várakozások változása magyarázza a hozamok alakulását.

A hozamgörbe első, március–áprilisi lefelé tolódása a külföldiek állampapír keresletének erőteljes növekedésével járt együtt, ami megerősíti, hogy az árfolyam felértékelődésére vonatkozó várakozások és nem egy kedvezőbb inflációs pálya indokolta a hozamok esését. A várt forintfelértékelődés ugyan nem következett be, de a hozamok április végéig tartó esésével az állampapírokból korábban bevásárló külföldiek jelentős tőkenyereségre tettek szert, és a hozamcsökkenés folytatódását várták, így május–június során az állomány nem épült le. *Ezzel szemben a hozamgörbe második (július–augusztusi) lefelé tolódásában már komoly szerepet játszott a hazai befektetők inflációs várakozásainak csökkenése.* Ebben az időszakban csak kisebb mértékben nőtt a külföldiek államkötvény-állománya, és felértékelési spekuláció sem volt jellemző.

A piaci elemzők inflációs és kamatelőrejelzéseinek változása[7] is alátámasztja, hogy a március–április folyamán lezajlott nagymértékű hozamcsökkenés elsősorban árfolyam- és nem inflációs várakozásokkal hozható összefüggésbe, július–augusztusban viszont a forint inflációs várakozások csökkenése már nagyobb mértékben magyarázza a hozamgörbe lefelé tolódását. Az inflációs várakozások alakulása azt is mutatja, hogy a hozamok augusztus közepétől kezdődő emelkedése[8] a külföldi befektetők kockázati prémiumának, a forint árfolyamsávon belüli várhatóan nagyobb változékonyságának és a jövőbeli árfolyamsávra vonatkozó várakozások nagyobb bizonytalanságának köszönhető.

Az inflációs várakozások csökkenését magyarázhatja, hogy a júniusi és júliusi inflációs ráta a piac által vártnál kedvezőbben alakult. A jegybank ezen időszakban meghozott kamatlépései is befolyásolhatták a piaci kamatok elmozdulását. Korábban a jegybank a piaci kamatmozgásokat követő magatartást folytatott, és ezért kamatlépéseinek nem volt szignifikáns hatása a másodpiaci rövid hozamokra. A július 10-ei, majd az augusztus 3-ai lépés a piacok számára váratlan mértékű repókamat-csökkentés váltást jelentett, melyekkel a jegybank aktívan befolyásolta a rövid állampapírhozamokat. A piac arra következtetett, hogy a jegybank optimistábban ítéli meg az infláció alakulását a hosszabb, 2–3 éves horizontokon, mint azt a piac korábban tette. A jegybanki üzenetet hitelesnek ítélve, a piac lefelé módosította hosszabb távú inflációs várakozásait, illetve ennek megfelelően a rövid kamatok várt pályáját.

[7]Előrejelzői konszenzusnak a „Reuters poll of forecasters" felmérésben résztvevő elemzők által közölt becsléseknek a legmagasabb és legalacsonyabb érték nélkül számított átlagát tekintettük.

[8]Az inflációs előrejelzéseket augusztus 19-i dátummal tette közzé a Reuters, a külföldiek állampapír-állománya viszont már augusztus 10-én csökkenni kezdett, illetve a hozamemelkedés is ebben az időpontban kezdődött.

A külföldiek tulajdonában lévő államkötvények KELER által regisztrált állománya (bal skála) és a 3 éves zéró-kupon hozam

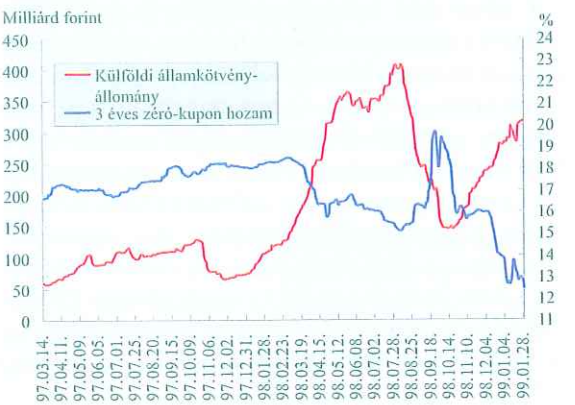

Az 1999 végére előrejelzői konszenzussal várt év/év CPI infláció

* A „Reuters poll of forecasters"alapján.

A hozamgörbe jövőbeli kamat- és inflációs várakozásokra vonatkozó információ tartalma jelentősen csökkent az orosz válság kirobbanása és az ezt követő, feltörekvő piacokat sújtó bizalmi válság során. *A hozamok szeptemberi, minden lejáratot érintő emelkedéséből, majd az októberi csökkenésből hiba lenne bármilyen következtetést levonni az inflációs várakozásokkal kapcsolatban; a hozamváltozások ebben az időszakban a forintról elvárt kamatprémium átmeneti növekedésével voltak összefüggésben.* Ezt alátámasztja a külföldi befektetők tulajdonában lévő állampapír-állomány kérdéses időszak alatti alakulása is.

November közepére az állampapír-piaci hozamok stabilizálódtak. Ekkor a rövid távú kamatvárakozások még óvatosabbak voltak a válságot megelőző időszakhoz képest, hosszabb távon azonban már erőteljesebb kamatcsökkenést vártak a piaci szereplők. A decemberi hozamcsökkenéssel kapcsolatban – melynek során az implikált forwardok által jelzett kamatvárakozások minden lejáraton 200–250 bázisponttal csökkentek – felmerül a kérdés, hogy vajon a csökkenés a forintkockázati prémi-

um további jelentős mérséklődésének, vagy pedig az inflációs várakozások csökkenésének volt-e tulajdonítható.

E tekintetben figyelemre méltó, hogy a decemberi csökkenés zöme a novemberi inflációs statisztika nyilvánosságra hozatalát közvetlenül követve zajlott le (a bejelentést követő 5 nap alatt a hozamgörbe kb. 130 bázisponttal tolódott lefelé). Ebben a néhány napban a külföldi állampapír-állomány növekedésének dinamikája nem volt kiemelkedően erős, és a feltörekvő piacok megítélése sem változott pozitívan. Mindez *arra enged következtetni, hogy a vártnál jóval alacsonyabb novemberi inflációs adatok hatására a piaci szereplők mintegy 150–200 bázisponttal lefelé módosították az infláció várt pályáját.* Ezt részben alátámasztja a piaci makroelemzők 1999. évi inflációs előrejelzéseit tartalmazó felmérés is, bár az elemzők itt óvatosabbnak tűntek: a december 22-én végzett felmérésben az 1999 decemberére várt év/év előrejelzésüket az egy hónappal korábbihoz képest átlagosan 102 bázisponttal 9%-ra csökkentették.

3. Monetáris aggregátumok

A gazdasági növekedés megélénkülésével párhuzamosan 1998-ban mind a szűkebb (M1), mind a szélesebb értelemben vett (M3 és M4) monetáris aggregátumok reálértéke növekedett. A reálpénzkereslet gyorsabb növekedését a pénzügyi vagyonon belüli portfólióátrendeződés és a tranzakciós pénzigény növekedése okozta.

Az 1998-at megelőző három évben a pénzügyi vagyonban folyamatosan nőtt a banki kamatoknál magasabb hozamot kínáló bankrendszeren kívüli eszközök súlya. A tőkepiaci bizonytalanság növekedése és a banki és nem banki befektetések várható hozamának közeledése 1998-ban a bankrendszeri eszközök javára történő átrendeződést indított el. Ez tükröződik abban is, hogy az

Monetáris aggregátumok reálértékének növekedése
(előző év azonos hónap = 100)

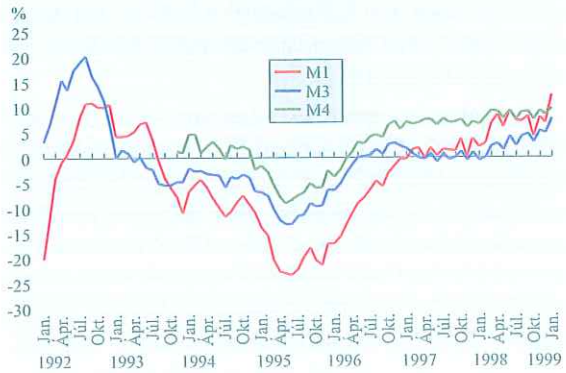

A pénzkereslet és a hitelállomány összetevőinek alakulása

Milliárd forint

	1998				
	jan. 1.	márc. 31.	jún.30.	szept. 30.	dec. 31.
Források					
Készpénz a bankrendszeren kívül	562,6	551,7	587,7	640,6	666,6
Háztartások betétei	2166,4	2205,6	2261	2388,3	2597,9
– forint	1643,6	1668,8	1700,9	1787,7	1982,3
– deviza	522,8	536,8	560,1	600,6	615,6
Vállalati betét	962,9	881,8	943,1	945,9	1032,1
– forint	729,6	654,8	709,2	713,9	802,8
– deviza	233,3	227,0	233,9	232,0	229,3
Önkormányzatok és nem profitorientált szervezetek betétei	207,5	210,1	190,7	212,3	229,4
Egyéb betétek	69,7	48,1	65,0	53,1	71,2
Kötvények és értékpapírok	37,3	35,5	32,9	31,8	28,9
M3	4006,4	3932,8	4080,4	4272,0	4626,1
Eszközök					
Háztartás hitelei	311,9	302,2	324,8	341,1	355,2
Államháztartás	3493,8	3454,6	3386,1	3701,0	3894,9
Vállalkozások hitelei	1706,6	1756	1880,2	1993,1	1983,7
Egyéb hitelek	66,2	63,6	73,2	92,8	94,5
Belföldi hitelek összesen	5578,5	5576,4	5664,3	6128	6328,3
Egyéb belföldi eszközök, nettó	–444,9	–636,7	–651	–781,8	–700,7
Külföld, nettó	–1127,2	–1006,9	–932,9	–1074,2	–1001,5

Az M3 monetáris aggregátum lakossági és vállalati komponensének növekedése
(reálnövekedés az előző év azonos hónapjához viszonyítva)

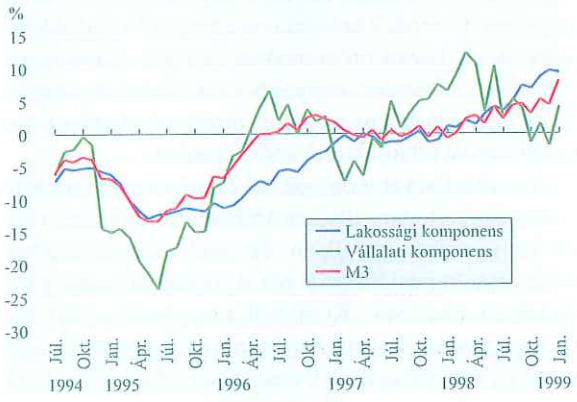

M4 és M3 monetáris aggregátumok közötti növekedési ütemkülönbség összeszűkült.

A szélesebb monetáris aggregátum az M3 gyors növekedését elsősorban a lakossági eszközök expanziója okozta, a vállalati betétek növekedési üteme az év során jelentősen mérséklődött. Mindkét szektor esetében visszaesett a devizában denominált eszközök súlya a bankrendszerrel szembeni követelések között.

A lakossági lekötött betétállomány gyors növekedési üteme a lakossági megtakarítások növekedését és az egyéb befektetési formák közötti portfólióátrendezést tükrözi. A szűk monetáris aggregátum (M1) lakossági része alapvetően tranzakciós célokat szolgál. A lakosság tranzakcióinak nincs pontos mérőszáma, ha a GDP-vel, illetve a lakossági fogyasztás volumenével vetjük össze a

lakosság készpénztartásának alakulását, akkor csökkenő forgási sebességet kapunk, míg a kiskereskedelmi forgalmat választva skálaváltozónak, a forgási sebesség stagnálását figyelhetjük meg.

Vizsgálataink azt mutatták, hogy az M1 iránti kereslet készpénzkomponense a fogyasztással egyidejűen változik, és a látra szóló betétállománynak is legfeljebb egy-két hónapos előrejelző ereje van. A forgási sebesség elmúlt időszaki – potenciális – lassulása alapján ezért nem következtethetünk a lakossági fogyasztás további gyorsuló ütemű bővülésére.

Az M1 gyorsabb növekedését a likviditási prémiumnak az infláció csökkenése miatti mérséklődése is indokolhatja. Mindemellett a leggyorsabban bővülő látra szóló betétállomány növekedésében nemcsak a tranzakció motívumok, hanem a portfólióátrendezés is szerepet kapott, mivel a lakossági látraszóló betétekre, illetve a kevésbé likvid eszközökre fizetett kamatok közötti különbség csökkent. Ezen felül jelentősen bővültek a lakossági látra szóló, illetve folyószámlához kapcsolódó szolgáltatások, elsősorban a különböző kártyaműveletek.

Az MNB és a kereskedelmi bankok eszközeit összevontan tekintve a belföldi bankrendszer által kihelyezett hitelek összetételében jelentős szerkezeti változások történtek 1998-ban.

A belföldi bankrendszer *külföld*del szembeni tartozásainak csökkenése az első félévben két ellenkező irányú folyamat eredőjeként alakult ki: a mérleg szerinti nyitott pozíciók szétnyílása miatt a külföld kereskedelmi bankokkal szembeni pozíciója romlott, ezt azonban meghaladta az MNB devizatartalékok növekedéséből következő pozíció javulása. A második félévben pontosan ellenkező irányú folyamatok következtek be, ami miatt a külfölddel szembeni pozíció romlott.

Az első félévben a külföldiek részéről megnyilvánuló erős kereslet hatására a bankok leépítették állampapírállományukat. Az orosz krízis után a folyamat megfordult, a külföldiek által eladott állampapírok tekintélyes hányadát a kereskedelmi bankok vették meg. Ezen felül a rezidens gazdasági szereplők is csökkentették állampapír-állományukat, ami szintén a kereskedelmi bankok eszközei közé került. E két tétel együttesen az *államháztartás* jelentős pozícióromlását eredményezte a harmadik-negyedik negyedévben. E portfólióátrendezés nem járt együtt a reálgazdasági szereplőknek nyújtott hitelek kínálatának visszafogásával, mivel a kereskedelmi bankok az állampapír-vásárlásokat a jegybankkal szembeni követeléseik (sterilizációs eszközök) leépítéséből finanszírozták.

Az előző évekhez képest a *lakosság*i hitelállomány növekedésnek indult, de a lakossági hitelfelvétel még mindig marginális módon járult csak hozzá a bankrendszeri eszközök növekedéséhez.

A vállalati szektor nettó hiteligénye az 1995. évi visszaesés után 1996-ban stabilizálódott. A kedvező jövedelmi helyzet miatt a növekvő beruházások sem vezettek a vállalati szektor gyorsuló ütemű eladósodásához, mivel a beruházási kiadásokat részben a korábban felhal-

A lakossági tranzakciós pénztartás forgási sebességének változása
(1994. I. n.év = 1)

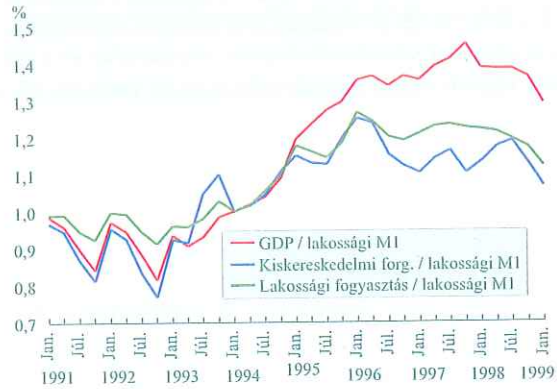

A vállalati szféra reál-hitelfelvételének trendje 1993. eleji áron (1994. I. n. év = 1)*

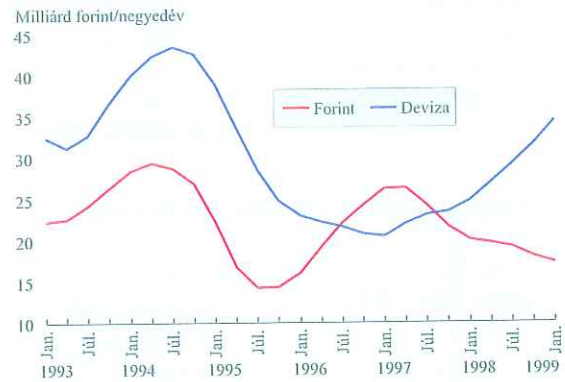

*1992-es árakon, fogyasztói árindexszel deflálva.

A lakossági M1 és komponensei
(éves nominális növekedés)

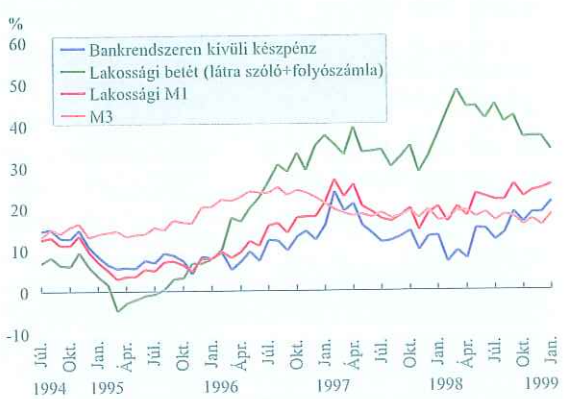

mozott pénzügyi eszközökből finanszírozták. 1998-ban is folytatódott ez a tendencia, a nettó forrásbevonás reálértéke nem nőtt az előző két év átlagához viszonyítva. A korábbi másfél év tendenciáitól eltérően a kereskedelmi bankoknál jelentkező átmeneti forrásszűke és a külföldi hitelek relatív árának változásának hatására 1998 második félévében újra nőtt a külföldi hitelek aránya a vállalatok hitelfelvételében. Azon vállalkozások számára, amelyek devizában kockázatsemlegesek, a megnövekedett árfolyamkockázatot tartalmazó belföldi kamatoknál olcsóbb hitelfelvételi lehetőséget jelentett a devizában történő eladósodás.[9]

[9]Az állampapírok kockázati prémiumának növekedése alapján valószínűsíthetjük, hogy a devizafinanszírozás költségei is emelkedtek.

IV. Keresleti tényezők

A bruttó hozzáadott érték (GDP) volumene 1998-ban 5,1%-kal bővült 1997-hez képest. A GDP növekedési üteme 1998 első három negyedéve során folyamatosan gyorsult, majd az utolsó három hónap folyamán valamelyest mérséklődött. A GDP növekedését a belföldi felhasználás még gyorsabb, 7,4%-os expanziója kísérte, ami a külső egyensúlyhiány növekedésében csapódott le. A kereslet belföldi komponensei közül figyelemre méltó a lakossági fogyasztás növekedési ütemének gyorsulása az év során, ami a bruttó felhalmozás 16,1%-os éves reálnövekedése mellett nagyban hozzájárult a belföldi felhasználás kiugró bővüléséhez. Mindez az import iránti kereslet jelentős emelkedésével járt együtt, ami az exportdinamika előző évhez viszonyított visszaesése miatt a külső egyensúly romlását eredményezte. A GDP szerkezetű export 16%-os növekedése azonban még így is a kereslet legfontosabb komponensének számított 1998-ban, tehát a külkereskedelmi mérlegpozíció kedvezőtlen változása igen magas export- és importdinamika mellett ment végbe.

A GDP és komponenseinek éves növekedési üteme és szerkezete

%

	Volumenváltozás			Szerkezet (folyó áron)		
	1996	1997	1998*	1996	1997	1998*
GDP	1,3	4,6	5,1	100,0	100,0	100,0
Végső fogyasztás	–2,9	2,3	4,0	74,3	72,6	72,2
Lakossági fogyasztás	–2,7	1,7	4,3	64,1	62,0	61,8
Közösségi fogyasztás	–4,2	5,7	2,6	10,2	10,5	10,3
Bruttó felhalmozás	12,8	8,6	16,1	26,8	27,6	29,3
Állóeszköz-felhalmozás	6,7	9,2	11,4	21,4	22,2	23,1
Belföldi felhasználás összesen	0,8	4,0	7,4	101,1	100,2	101,5
Export	7,4	26,4	16,0	38,9	45,5	50,0
Import	5,7	25,5	22,2	39,9	46,0	52,5
Külkereskedelmi egyenleg				–1,1	–0,5	–2,6
Statisztikai eltérés**					0,3	1,1

* MNB-becslés.
** A KSH 1997 előtt ezt a tételt a készletváltozás számtól elkülönülten nem mutatta ki. A GDP-ből való részesedése korábban is 0,3–1% között mozgott.

1. A háztartások kiadásai

A lakosság pénzügyi helyzete 1998-ban a várakozásoknál kedvezőbben alakult, a rendelkezésre álló jövedelem volumenének 3,4%-os bővülése mellett a reálfogyasztás gyorsabban, mintegy 4,3%-kal növekedett 1997-hez képest. A lakossági beruházások jelentős visszaesése miatt azonban az inflációszűrt pénzügyi megtakarítási ráta még így is emelkedett, illetve a lakosság felhalmozási tevékenységét is magában foglaló bruttó mutató szinten maradt.

A lakosság inflációszűrt * megtakarításai[1] a rendelkezésre álló jövedelem százalékában

%

	1996	1997	1998
Inflációszűrt bruttó** megtakarítási ráta	12,4	12,0	12,0
Inflációszűrt pénzügyi megtakarítási ráta	6,6	6,0	6,2

* Az *inflációszűrt* megtakarítások kiszámolásánál a kamatkifizetések inflációt kompenzáló része levonásra kerül a pénzügyi megtakarításokból, valamint a lakosság rendelkezésre álló jövedelméből.
** *Bruttó* megtakarítás = pénzügyi megtakarítás + lakossági beruházás.

Meg kell jegyezni, hogy 1998 során olyan intézményi változások mentek végbe, amelyek közvetlen hatást gyakoroltak a lakossági megtakarítások és jövedelmek alakulására. Az év elején életbe lépett nyugdíjreform eredményeképpen megjelent kötelező nyugdíjpénztári megtakarításokat a korábbi esztendőkben társadalombiztosítási járulékként számolták el, tehát ez a tétel 1998 januárjától kezdve egy technikai jellegű megtakarítás- és reáljövedelem növelő tényezőként jelenik meg. A reform előtti időszakkal konzisztens elemzés készítéséhez ezért a továbbiakban is figyelembe kell venni a fentihez hasonló intézményi változásokat. Becsléseink szerint a kötelező nyugdíjpénztári befizetések 1998-ban meghaladták a 25 milliárd forintot, amely összeggel korrigálva a reáljövedelem 0,1%-kal, míg a megtakarítási ráták 0,3%-kal lennének alacsonyabbak.

[1] A számításokhoz felhasznált statisztika nem tartalmazza a háztartások pénzügyi vagyonában és annak változásában a tőzsdén nem jegyzett részvényeket és egyéb tulajdonosi követeléseket.

Az 1998-ban tapasztalt számottevő fogyasztásbővülés elsősorban a megváltozott jövedelemszerkezetnek tulajdonítható. A munkából származó jövedelmek mellett évek óta először a juttatásos jövedelmek, mindenekelőtt a pénzbeni társadalmi juttatások reálértéke is növekedett, ami a lakosság korábbi éveknél szélesebb rétege számára tette lehetővé a fogyasztás bővítését. Az 1998 előtti évekre ezzel szemben az volt a jellemző, hogy a munka- és tulajdonosi jövedelmek inflációt meghaladó növekedését részben ellensúlyozta a társadalmi juttatások reálértékének csökkenése.

A lakossági beruházások drasztikus visszaesésében feltehetően komoly szerepet játszott a lakásépítések utáni ÁFA-kedvezmény 1999. évi bevezetése, ami az építkezések néhány hónapos elhalasztását, valamint a rendelkezésre álló források pénzügyi eszközökbe történő befektetését eredményezte.

A lakosság jövedelmének, fogyasztásának és beruházásának növekedési üteme

%

	1996	1997	1998*
Összes jövedelem	–0,1	0,9	3,4
Ebből:			
Munkajövedelmek nettó értéke**	0,7	0,4	4,6
Tulajdonosi jövedelem	25,8	16,8	9.5
Pénzbeni társadalmi juttatások	–11,8	–1,3	6.1
Természetbeni társadalmi juttatások	1,5	2,1	1,2
Fogyasztás	–2,7	1.7	4,3
Beruházás	2,0	–0,1	–11,3

* Előzetes adatok.
** Bérek, keresetek, vállalkozói munkajövedelmek.

Bár a nemzeti számlák lakossági fogyasztási tétele nincs részletesen megbontva, a kiskereskedelmi forgalomra vonatkozó statisztika[2] szerint a fogyasztási kiadásokon belül a legdinamikusabban bővülő elem a tartós fogyasztási cikkek vásárlása volt. E tétel növekedése reálértékben meghaladta a 30%-ot, míg a folyó fogyasztási kiadások növekedése jelentősen elmaradt a rendelkezésre álló jövedelem bővülésétől, körülbelül 2,5%-ot tett ki. Egy fejlett hitelpiaccal rendelkező országban a folyó fogyasztás általában együtt változik a permanens jövedelemmel, míg a beruházási kiadásokat és a tartós fogyasztási cikk vásárlását hitelből, illetve a korábbi megtakarításokból finanszírozzák. A folyó jövedelemből finanszírozott tartós fogyasztási cikkek iránt megnyilvánuló erőteljes kereslet azt tükrözi, hogy a háztartások jelentős része likviditáskorlátos. Ez a réteg részben a lakossági hitelezés fejletlensége miatt nem hitelképes, továbbá nincs szabadon felhasználható pénzügyi vagyona sem. A likviditáskorlátos háztartások tehát extra jövedelmeiket alapvetően tartós fogyasztási cikk vásárlására költötték, míg a korábban is hitelképes lakossági rétegek fogyasztásukat lassabban növelték jövedelmük bővülésénél, így pénzügyi megtakarításaik emelkedtek. A fogyasztásnövekedés elsősorban a folyó fizetési mérleg romlásában csapódott le, a fogyasztási kereslet növekedésének közvetlen inflációs hatása mérsékelt maradt.

A korábbi évek tendenciáját folytatva a háztartások pénzügyi vagyona dinamikusan növekedett. A második és különösen a harmadik negyedévben tapasztalt tőzsdei árfolyamzuhanás jelentős mértékben csökkentette a lakosság pénzügyi vagyonát.[3] A pénzügyi megtakarítások növelésével viszont a háztartások igyekeztek a tőzsdei folyamatok pénzügyi vagyonra gyakorolt kedvezőtlen hatását valamelyest tompítani, ami arra utalhat, hogy a háztartások pénzügyi vagyon/jövedelem rátája még mindig jelentősen alatta marad az általuk optimálisnak tekintett szintnek.

A lakosság nettó pénzügyi vagyona a jövedelem trendjének százalékában

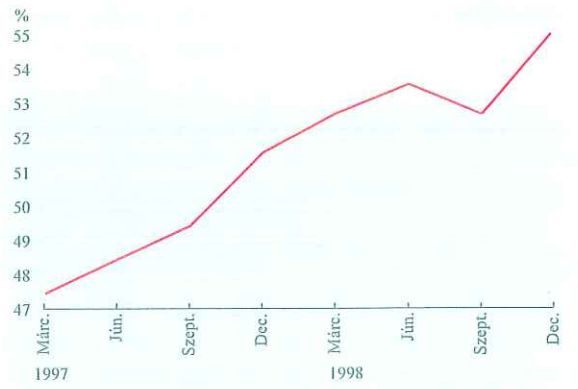

2. Beruházások

2.1 Állóeszköz-beruházások

Az állóeszköz-beruházások reálértékének éves növekedési üteme 1998 első három negyedéve során folyamatosan gyorsult, majd az utolsó három hónapban jelentősen mérséklődött. 1998 egészében így 11%-os reál-

[2] A kiskereskedelmi forgalomra vonatkozó statisztika a lakossági fogyasztáson túl természetesen regisztrálja a kisvállalkozók vásárlásait is, tehát a számadatok értelmezésél ezt mindenképpen figyelembe kell venni.

[3] A lakosság részvényportfóliójának piaci értéke 1998 második negyedévében 22,5 milliárd forinttal, míg a harmadik negyedévben 147,2 milliárd forinttal csökkent a Budapesti Értéktőzsdén bekövetkezett árfolyamzuhanás miatt. Az utolsó három hónap során bekövetkezett tőzsdei árfolyam-emelkedés viszont 107,7 milliárd forinttal járult hozzá a lakosság pénzügyi vagyonának növekedéséhez. Az állampapírok árfolyamingadozása jóval kisebb hatást gyakorolt a lakosság pénzügyi vagyonának változására, hiszen a harmadik negyedév 2,5 milliárd forint árfolyamvesztesége után a lakosság az év utolsó három hónapja során 2,2 milliárd forint árfolyamnyereséget realizált a kincstárjegyeken, valamint az államkötvényeken.

növekedés alakult ki, a gazdaság egyes szektorainak eltérő beruházási aktivitása eredőjeként.

A *vállalati szektor* beruházásai bővültek a legdinamikusabban, éves szinten reálértékben 21%-kal. A világgazdasági környezetben bekövetkezett kedvezőtlen változások hatására (orosz válság, nyugat-európai konjunktúra visszaesése) a vállalati beruházások növekedése is lelassult az utolsó negyedévben, de még ekkor is meghaladta az 1997-re jellemző beruházási dinamikát. A kedvezőtlen változások csak a vállalati kör egy szegmensét érintették, a belföldi kereslet további élénkülése, valamint a Nyugat-Európában tovább bővülő fogyasztási-cikk-kereslet miatt a vállalkozások többségének nem romlottak az üzleti kilátásai, így a beruházási aktivitás is feltehetően csak átmenetileg mérséklődött. A beruházási gépimport alakulása is csak átmeneti visszaesést mutatott augusztus – szeptemberben, amit újra dinamikus növekedés követett.

Az *állami szektor* felhalmozási tevékenységét jellemző éves volumenindex meghaladta a 4,5%-ot. Az állami beruházási kiadások dinamikája az év két félévében eltérően alakult, míg az első félévben folytatódott az állami beruházások gyors növekedése, a második félévben a beruházási kiadások nominálisan is csökkentek az előző év azonos időszakához viszonyítva.

A *lakossági* beruházások jelentősen, mintegy 11%-kal estek vissza 1997-hez képest. Mivel a tartós fogyasztási cikk vásárlása ezalatt 30%-kal bővült (a kiskereskedelmi forgalomra vonatkozó statisztikák alapján), a visszaesést nem ciklikus tényezők okozták. Feltételezéseink szerint a háztartások beruházási tevékenységének szűkülését főként a lakásépítések elhalasztása magyarázza, ami az 1999-től igénybe vehető ÁFA-kedvezmény bevezetésének tulajdonítható. Ezért 1999-ben a lakossági beruházások jelentős bővülésére számítunk.

A beruházási volumenindexeket nemzetgazdasági áganként vizsgálva szembetűnő az ingatlanügyletekkel és bérbeadással kapcsolatos szolgáltatások és lakásberuházások 12%-os csökkenése. Ha kiszűrjük a lakásberuházások értékének 25%-os csökkenését, akkor az ingatlanügyletekkel kapcsolatos szolgáltatási területen is növekedés következett be. 1998 folyamán tovább folytatódott a feldolgozóipari ágazatok expanziója, ezen belül is a gépipar térnyerése. Az előző évhez hasonlóan a piaci szolgáltatói tevékenységekbe történő befektetések elérték az összes beruházás 40%-át. A szolgáltatási ágazaton belül különösen a pénzügyi tevékenységek fejlődése szembeötlő, hiszen az 1997. évi 16%-os mérséklődés után ebben a szektorban 1998-ban 47,7%-kal nőtt a beruházások reálértéke.

A nemzetgazdasági beruházások gazdasági ágak szerint

%

Ágazatok	Megoszlás folyó áron 1997-ben	Megoszlás folyó áron 1998-ban	Volumenindex, 1997	Volumenindex, 1998
Mezőgazdaság, erdőgazdaság, halászat	3,6	3,7	16,3	11,6
Bányászat	0,3	0,3	6,2	7,6
Feldolgozóipar	23,2	26,0	9,0	23,2
Villamosenergia-, gáz-, hő- és vízellátás	6,7	7,2	3,2	17,3
Építőipar	1,7	1,9	–10,7	20,2
Kereskedelem, közúti jármű és háztartási cikk javítása, karbantartása	6,4	7,1	–11,4	23,0
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	1,0	1,0	31,5	13,7
Szállítás, raktározás, posta, távközlés	18,9	18,9	27,3	9,7
Pénzügyi tevékenység és kiegészítő szolgáltatás	2,5	3,4	–16,3	47,7
Ingatlanügyletek, bérbeadás, gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás és lakásberuházás	22,6	18,0	–0,2	–12,0
Közigazgatás, védelem, kötelező TB	3,9	3,6	38,5	1,9
Oktatás	2,1	1,8	7,2	–5,0
Egészségügy és szociális ellátás	2,5	2,5	17,9	8,1
Egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás	4,5	4,7	25,7	17,1
Nemzetgazdaság összesen	100,0	100,0	8,5	10,2

2.2 Készletfelhalmozás

A készletfelhalmozás az aggregált kereslet egyik legdinamikusabban bővülő komponense volt 1997–98-ban. Részletes készletváltozási adatok a feldolgozóiparra állnak rendelkezésre, az alábbiakban ezek alakulását értékeljük.[4]

A *feldolgozóipar készleteinek* alakulását a gépipar határozta meg. A gépiparban 1998-ban folyamatosan emelkedett a félkész- és késztermékeket tartalmazó *saját termelésű készletek* és a zömmel fűtő- és nyersanyagokat tartalmazó, *vásárolt készletek* állománya. A növekvő készletberuházást nem tartjuk a konjunktúralassulás jelének, a készletnövelés ugyanis összhangban állt az *értékesítés* alakulásával. Az értékesítés dinamikájának 1996–1997 során bekövetkezett, nem anticipált megugrása ugyanis az optimálisnál alacsonyabb szintre apasztotta a készleteket, amit a vállalatok 1998-ban a készletfelhalmozás, illetve az értékesítéshez vett készletarány növelésével korrigáltak. A termelési, illetve értékesítési

[4] A készletváltozás és a GDP felhasználási oldali tételét jelentő készletfelhalmozás több szempontból is eltérő tartalmú kategória. A készletváltozás elemzése a KSH által negyedévente publikált részletes statisztikai adatokon alapul, és az 50 főnél többet foglalkoztató feldolgozóipari vállalkozásokra vonatkozik. A GDP készletfelhalmozás tétele ezen túlmenően tartalmazza az egyéb nemzetgazdasági ágazatok és a kisebb méretű szervezetek adatait is. Jelentős tételt képeznek például a mezőgazdasági készletek. A GDP-mérleg készletfelhalmozás és egyéb, nem specifikált felhasználás sora a tényleges készletváltozás mellett tartalmazza a termelési és a felhasználási oldal közötti statisztikai diszkrepanciát is, ami a jelenség kezelési módszerei közül az egyik nemzetközileg elfogadott és alkalmazott megoldás. Ez a statisztikai hiba az előzetes adatokban általában jelentősebb mértékű, de a végleges számok is tartalmazzák.

*Saját termelésű készletek értékesítéshez viszonyított arányának alakulása**

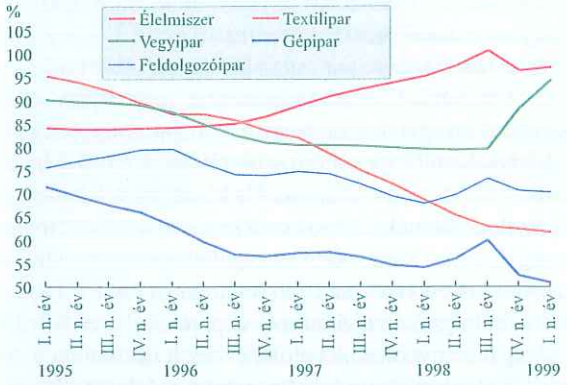

*A hányadosok képzésekor a negyedéves zárókészlet-állományt osztottuk a negyedévet alkotó hónapok értékesítésének átlagával. A hányadosok képzése szezonálisan igazított adatokból történt.

*Vásárolt készletek értékesítéshez viszonyított alakulása**

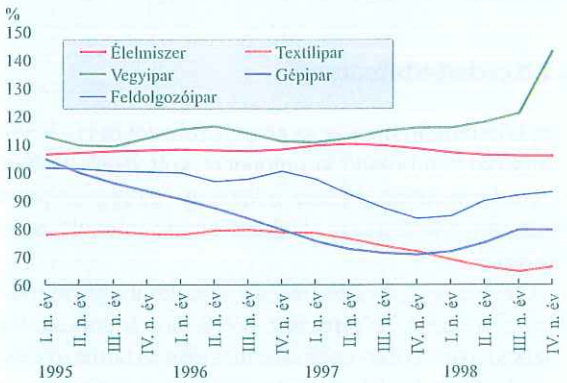

*A hányadosok képzésekor a negyedéves zárókészlet-állományt osztottuk a negyedévet alkotó hónapok értékesítésének átlagával. A hányadosok képzése szezonálisan igazított adatokból történt.

dinamika alapján a vállalatok – várakozásaik szerint – 1999-ben sem számítanak készleteik növelését szükségtelenné tevő visszaesésre.

A *textiliparban* viszont ellentétesen alakultak a folyamatok, a készletek értékesítéshez viszonyított aránya 4 éve folyamatosan csökken, ami romló értékesítési várakozásokra utalhat. Az élelmiszeripar esetében pedig a *mezőgazdasági készletszint* nem szándékolt emelkedésével is összefüggésben állt a készlet/értékesítés arány tartós emelkedése.

3. Az államháztartás kereslete

Az államháztartás elsődleges egyenlege 1998-ban az 1997. évi 3,1%-os GDP arányos többlettel szemben – az előzetes számok[5] szerint – 1,5%-os szufficitet ért el, miközben pénzforgalmi hiánya alig változott.

Az államháztartás aggregált keresletre gyakorolt hatása az 1995-96. évi jelentős fiskális megszorítás után 1997–1998-ban növekedett.[6] A keresleti hatás különböző mérőszámai kissé eltérő eredményeket mutatnak. A legdurvább becslést jelentő elsődleges egyenleg a GDP 1,3%-ával bővülő keresleti hatást jelez, ha figyelembe vesszük, hogy az elsődleges egyenleg 1,6%-os romlásából 0,3%-ot a nyugdíjreform eredményezett, az állami bevételek magánnyugdíj-pillérbe történő átcsoportosítása pedig nem jár a keresleti hatás növekedésével. Az operacionális hiány változásában mérve a GDP 1,5%-ával bővült a keresleti hatás.[7]

A keresleti hatás legpontosabb mérőszámát úgy kapjuk, ha a korábbi mutatókat a gazdasági ciklus állapota szerint korrigáljuk.[8] (*ld. P. Kiss: A költségvetés tervezése és a fiskális átláthatóság problémái, MNB Füzetek, 1998/11*) Ekkor azt is figyelembe vesszük, hogy az adóbevételek általában a GDP növekedésével egyenes arányban változnak, fellendülés idején többletbevétel keletkezik, amit azonban felemészt a bevételek csökkenése a recessziós periódusokban. A ciklikusan igazított keresleti hatás azt mutatja meg, hogy mekkora lenne az átlagos keresleti hatás, ha a jelenlegi költségvetés egy teljes gazdasági cikluson keresztül fennmaradna. Számításaink szerint a ciklikus korrekció további, a GDP 0,5%-át kitevő keresleti hatás növekedést eredményezett, ami közel azonos az 1997. évi szinttel.

Az elsődleges egyenleg romlását az eredményezte, hogy az elsődleges bevételek – az előzetes információk alapján – a GDP arányában 1,5–1,9%-kal csökkentek,

[5] A helyi önkormányzatok hiányára vonatkozóan egyelőre csak előzetes számok állnak rendelkezésre. A központi költségvetésnél a hivatalos prezentációhoz hasonlóan nem számoltuk el a Postabank tőkejuttatását (132 milliárd forint), valamint az ÁPV Rt.-nek átadott 50 milliárd forintot. Ezen összegek ugyanis nem növelték a keresleti hatást, valamint rendkívüli jellegük miatt a fenntarthatóságot is csak az államadósság növekedésén keresztül érintették. A társadalombiztosítás hiányánál módszertani okokból térünk el a részvényeladás elszámolása miatt. Ez a pénzügyi művelet mintegy 10 milliárd forint volt 1998-ban, és tartalmilag privatizációnak minősíthető. A mi elszámolásunktól eltérően a hivatalos, privatizációs bevétel nélküli GFS-deficitben ez az összeg hiánycsökkentő elsődleges bevételként jelentkezik.

[6] A keresleti hatást – feltételezve, hogy a befektetőket nem befolyásolja a pénzilluzió – nem az inflációs kamatkompenzációt is magában foglaló deficit elmozdulása, hanem az operacionális hiány változása mutatja. Mivel ez utóbbinak számítása nem egyszerű, közelítésként használható az elsődleges egyenleg is, ami abban tér el az operacionálistól, hogy eltekint a kamatkiadások reálkomponensének változása által generált keresleti hatástól.

[7] Számításaink során nem vettük figyelembe a hiányt korrigáló pénzügyi tételek (befolyó törlesztések stb.) és az ÁPV Rt. hiányát, de ezek szintje az előző évhez képest nem változott szignifikáns mértékben.

[8] Azt feltételeztük, hogy a gazdasági növekedés a hosszabb távon elérhető átlagos növekedési ütemet 1–1,5%-kal meghaladta. Az adóbevételek nagyjából egységnyi rugalmassággal kötődnek a növekedéshez és a GDP 35%-át teszik ki, ami a GDP 0,5%-át kitevő átmeneti bevételnövekedést eredményezett.

Az államháztartás hiányának alakulása (GDP százalékában)

%

	1996 tény	1997 tény	1998 előirányzat	1998 várható
1. Központi költségvetés egyenlege privatizáció nélkül	-2,0	-4,0	-4,2	-3,6
Ebből:				
2. Elsődleges egyenleg (MNB nélkül)	5,3	4,0	1,9	2,8
3. Kamategyenleg	-6,5	-7,7	-6,7	-6,9
4. MNB-támogatás és -befizetés egyenlege	-0,8	-0,3	0,6	0,4
5. Elkülönített alapok egyenlege privatizáció nélkül	-0,1	0,1	0,0	0,1
6. TB egyenlege privatizáció nélkül	-1,0	-0,6	-0,2	-0,9
7. Önkormányzatok egyenlege privatizáció nélkül	0,0	-0,3	-0,1	-0,3
8. Államháztartás egyenlege privatizáció nélkül	**-3,1**	**-4,8**	**-4,6**	**-4,7**
9. Elsődleges egyenleg	4,3	3,1	1,7	1,5
10. Államháztartás hiánya eredményszemléletben*	**-4,6**	**-5,1**	**-4,5**	**-4,8**
11. Operacionális deficit	**0,6**	**-0,7**	**-2,0**	**-2,2**
12. Hiány korrekciója hitelműveletekkel, hitelátvállalással	-0,5	-0,6	-0,4	-0,6
13. ÁPV Rt. hiánya	-0,8	-0,7	-0,9	-0,7
14. Pénzügyi eszközök tranzakciós változása (10+12+13)	**-5,8**	**-6,4**	**-5,8**	**-6,2**
			0,2	0,3

* Emlékeztető tétel: nyugdíjreform miatti hiány:

miközben a kiadások csak 0,3–0,7%-kal mérséklődtek az előző évi szinthez képest. A bevételcsökkenés annak ellenére haladta meg ilyen mértékben a kiadások mérséklődését, hogy a vártnál gyorsabb gazdasági növekedés a GDP 0,5%-ával növelte az adóbevételeket.

Az elsődleges többlet GDP arányában 1,3%-os csökkenéséből 0,5%-ot tett ki a tőkebevételek elkerülhetetlen csökkenése.[9] A folyó bevételeket további 0,6%-kal mérsékelték a vámok leépítésének esedékes lépései,[10] a nyugdíjreform pedig 0,3% bevételkiesést eredményezett. Az előre meghatározott tételeken felül a költségvetési törvény további bevételcsökkenést irányzott elő. Az adóterhek csökkentése érdekében hozott intézkedések[11] a GDP arányában 0,2%-kal mérsékelték a bevételeket. A kivetett bírságok és pótlékok GDP aránya is csökkent 0,2%-kal. A tervek szerint mindezt bizonyos mértékben ellensúlyozta volna a forgalmi adóknál és a TB-járulékoknál erősödő behajtási tevékenység, ez azonban csak részben valósult meg.

Az elsődleges kiadásoknál megfigyelhető GDP arányos csökkenés a tőkekiadásoknál és ezen belül is nagyrészt a beruházásoknál és a lakásépítési támogatásoknál jelentkezett, így a beruházások GDP-hez viszonyított aránya az 1997. évi növekedés után csaknem a kiigazítás éveinek szintjére csökkent. A folyó kiadások – strukturálisabb jellegűnek tekinthető – szintje ezzel szemben lényegében nem változott. A változatlan szinten belül ugyanakkor lényeges szerkezeti elmozdulás történt, a közösségi és juttatott fogyasztás mérséklődése mellett a transzferek nőttek. Ezen belül a lakossági transzferek GDP arányában 0,5%-os növekedése volt a meghatározó. A reálértékben még jelentősebb bővülés elsősorban a nyugdíjmegállapítás – 1999-től megváltozó – rendszere miatt következett be, hiszen a nyugdíjak a csökkenő infláció mellett az előző évi magasabb nominális bérkiáramlást követték. A közösségi és juttatott fogyasztáson belül az áru- és szolgáltatásvásárlás GDP aránya csökkent, míg a bérkiadásoké lényegében változatlan maradt.

3.1. Finanszírozás

Az államháztartás finanszírozásának elemzése során a következőkben a korábban használt bruttó és nettó adósság változása helyett egy szélesebb kategória, a pénzügyi tartozások és követelések alakulását vizsgáljuk. Ebben az államháztartás egyes alrendszereinek pénzügyi mérlegét felbontjuk a vagyon változásának tranzakció miatti (SNA típusú hiánykategória) átértékelődési és egyéb állományváltozási összetevőjére. Mindebből nyomon követhető a hiány pénzügyi eszközökkel történő finanszírozása.

[9] Csökkentek a törlesztések, megszűnt a Jamburgi gázszállítás árbevétele és az adóskonszolidációs bevétel, az önkormányzatok által értékesíthető reálvagyon is egyre korlátozottabb.

[10] Mivel a vámpótlék 1997 I féléve után szűnt meg, a csökkenés hatása 1998-ra is áthúzódott.

[11] Az SZJA átlagos terhelésének csökkentése, illetve a bérgarancia-befizetések megszüntetése.

Az államháztartás pénzügyi követeléseinek és tartozásainak változása, az egyenleg finanszírozása*

Milliárd forint

Az államháztartási alrendszerek követelései és tartozásai	Állomány			Ebből		
	1997. dec. 31.	1998. dec. 31.	változás jan.–dec.	tranzakció (egyenleg finansz.)	átértékelődés	egyéb állományváltozás
Központi költségvetés az elkülönített állami pénzalapokkal és az ÁPV Rt.-vel együtt						
Követelések	614,8	484,2	–199,1	–158,7	17,6	–58,0
Betétek hitelintézeteknél és MNB–nél	335,9	198,6	–137,4	–146,9	9,5	–0,0
Államháztartáson kívülre nyújtott hitelek**	202,9	183,8	–29,2	–35,0	8,1	–2,3
Társadalombiztosításnak nyújtott hitel	76,0	101,8	25,8	81,5	0,0	–55,7
Részvények és egyéb tulajdonosi követelések	...	...	–68,5	–68,5	...	...
Tartozások	5722,0	6450,0	728,0	319,2	276,7	132,1
Társadalombiztosítás betéte	7,4	0,0	–7,4	–7,4	0,0	0,0
MNB és hitelintézeti hitelek, felhalmozott kamatokkal	2504,2	2664,9	160,7	–88,5	249,2	0,0
Állampapírok, felhalmozott kamatokkal	2916,4	3528,6	612,2	474,5	5,7	132,0
Társadalombiztosítás által nyújtott előleg	5,4	6,7	1,3	1,3	0,0	0,0
Egyéb tartozások***	288,6	249,7	–38,9	–60,7	21,8	0,1
Nettó pénzügyi követelés	–5107,2	–5965,8	–937,3	–448,1	–259,1	–190,1
Társadalombiztosítási alapok						
Követelések	38,3	35,6	–12,6	–12,6	0,0	0,0
Betét Kincstárnál	7,4	0,0	–7,4	–7,4	0,0	0,0
Államkötvény	5,7	4,9	–0,8	–0,8	0,0	0,0
Előlegnyújtás	25,2	30,7	5,6	5,6	0,0	0,0
Részvények és egyéb tulajdonosi követelések	...	...	–10,0	–10,0	...	...
Tartozások	76,0	101,8	25,8	81,5	0,0	–55,7
Hitel a központi költségvetéstől****	76,0	101,8	25,8	81,5	0,0	–55,7
Nettó pénzügyi követelés	–37,8	–66,2	–38,4	–94,1	0,0	55,7
Helyi önkormányzatok						
Követelések	212,6	226,5	12,1	12,1	0,1	0,0
Hitelintézeti betétek	115,8	123,5	7,7	7,6	0,1	0,0
Állampapírok, felhalmozott kamatokkal	87,7	84,0	–3,7	–3,7	0,0	0,0
Egyéb értékpapírok (MNB-kötvény, befektetési jegyek)	9,1	19,0	9,9	9,9	0,0	0,0
Részvények és egyéb tulajdonosi követelések	...	...	–26,0	–26,0	...	...
Tartozások	58,2	84,4	26,2	24,8	2,5	–1,1
Külföldieknél lévő kötvények	0,0	19,6	19,6	18,2	1,4	0,0
Hitelintézeti hitelek	30,3	44,4	14,1	14,1	0,0	0,0
Külföldiek által nyújtott hitelek	17,1	7,0	–10,1	–10,1	1,1	–1,1
Társadalombiztosítás által nyújtott előleg	10,8	13,4	2,6	2,6	0,0	0,0
Nettó pénzügyi követelés	154,4	142,1	–38,3	–36,9	–2,5	1,1
Államháztartás összesen+						
Követelések	672,6	535,4	–251,9	–267,3	17,7	–2,3
Tartozások	5662,9	6425,2	762,2	352,0	279,2	131,0
Nettó pénzügyi követelés	–4990,3	–5889,7	–1014,1	–619,3	–261,5	–133,3

* Bizonyos követelések és tartozások esetében nem állnak rendelkezésre az állományokra, illetve az állományváltozásokra vonatkozó adatok. Ilyen esetekben három ponttal (...) jeleztük az adatok hiányát. Az összesített állományok természetesen nem tartalmazhatják a hiányzó adatokat. A részvények és egyéb tulajdonosi követelések esetében csak a tranzakciókra vannak adatok, az átértékelődésekre és az egyéb állományváltozásokra nincsenek. Ezeknél az instrumentumoknál az állományváltozást a tranzakcióknak feleltettük meg.

** Az ÁPV Rt. kezelésébe december végén átadott 50 milliárd forint állampapírt nem tekintettünk államadósságnak. A Postabanknak december végén átadott 132 milliárd forint államkötvényt egyéb volumenváltozásként vettük figyelembe.

*** Az egyéb tartozások tartalmazzák a külföldi hiteleket, kárpótlási jegyeket és a munkabér-tartozás miatti korrekciós tételt.

**** Az Egészségbiztosítási Alap hiteltartozásából elengedett 55,7 milliárd forintot egyéb volumenváltozásként vettük figyelembe.

\+ Az államháztartás követeléseit és tartozásait, illetve azok változását konszolidálva mutatja, vagyis nem tartalmazza az államháztartási alrendszerek egymással szembeni követeléseit és tartozásait, illetve azok változását.

Egy alternatív deficitmutató

A korábban használt kategóriákkal szemben a nettó pénzügyi vagyon magában foglalja a felhalmozott (még ki nem fizetett) kamatot is, így változása a korábban bemutatott eredményszemléletű deficittel (hiány tábla 10. sor) van összhangban. A nettó pénzügyi vagyonba ezen túlmenően beleértendő az ÁPV Rt. kezelésében levő részvényállomány is, így annak értékesítése, finanszírozásba történő bevonása miatti csökkenése is követhető (13. sor). A pénzügyi vagyon változása és a hagyományos deficit kategória között az jelent még eltérést, hogy azokat a bevételeket (törlesztések) és azokat a kiadásokat (hitelnyújtás), amely során ezzel párhuzamosan pénzügyi követelés szűnik meg, vagy keletkezik, ki kell emelni a sor feletti (hiányt befolyásoló) tételek közül. (12. sor nagyobb része) Ugyanígy korrigálni lehet az olyan nem rendkívüli jellegű, azaz visszatérő adósságnövekedéssel is, amely a deficitben nem került elszámolásra (12. sor kisebb része). A rendkívülinek tekinthető tételek befolyásolják ugyan a pénzügyi eszközök változását, de nem tranzakcióként, hanem egyéb állományváltozásnak minősítve.

Az operacionális deficit* és finanszírozásának forrásai
(a GDP százalékában)

%

	1994	1995	1996	1997	1998**
1. Operacionális hiány (2+3+4)	5,5	2,1	–0,6	0,7	2,2
2. Nettó bevétel pénzteremtésből	–0,6	1,3	1,4	1,0	1,2
3. Forintfinanszírozás	3,0	2,0	4,4	5,7	3,0
4. Devizafinanszírozás	3,1	–1,2	–6,4	–6,0	–2,0

* Az inflációs kompenzáció nem szerepel a kamattételekben és a jegybanki befizetésben, + előjel hiányt, – előjel többletet jelent.
** Előzetes adat.

Egy többéves időszak finanszírozási szempontú áttekintése az előző kategória segítségével a magyar esetben még nem megvalósítható, mivel az államháztartás és a jegybank szerepvállalása, finanszírozási kapcsolatai az időszak során jelentősen módosultak. Az időbeli összehasonlíthatóság az operacionális deficit és ennek finanszírozásában bekövetkezett változások alapján megbízhatóbban valósítható meg. Megállapítható, hogy a forintfinanszírozás tovább nőtt, a devizafinanszírozás csökkenése folytatódott. Ez utóbbi tétel 2%-os GDP arányos mérséklődése teljes egészében endogén tényezőknek, a magánszektor döntéseinek tulajdonítható, mivel a devizában beérkező privatizációs bevétellel eleve korrigáltuk az adatokat. A pénzteremtésből eredő finanszírozás 1998. évi mértéke átlagosnak mondható, megfelel az előző évek átlagának és a fejlett piacgazdaságokban tapasztalt mértékeknek.

3.2 Az államadósság alakulása és a fenntarthatóság

A bruttó államadósság a GDP arányában 2,5%-kal csökkent, úgy, hogy az év végi rendkívüli kiadások (Postabank, MFB-átutalás)[12] 1,3%-kal növelték, és az egyéb tényezők 3,6%-kal csökkentették. A bruttó adósságot a GDP 1,4%-ával mérsékelte, hogy a finanszírozás részben a betétállomány felhasználásával történt. A GDP arányában kifejezett devizaadósság 0,3%-os csökkenését eredményezte, hogy a leértékelés alacsonyabb volt a GDP-deflátornál.[13] A privatizációs törlesztések hatására csak 0,2%-kal csökkent a GDP arányos adósság. A gazdasági ciklus kedvező alakulása[14] a GDP 1,5%-ával javította az adósságmutatót. A ciklus hatásától megtisztított elsődleges többlet a GDP 0,7%-ával járult hozzá a bruttó adósság csökkenéséhez, eközben azonban az állam követeléseinek[15] csökkenése (a tábla 12–13. sora) a GDP 1,3%-át tette ki.

A költségvetés belföldi adósságállományából 1998. év végén mintegy 3257 milliárd forintot tett ki az a portfóliórész, amely pénzpiaci kamatszinten történő eladósodásnak minősíthető. Az év végén forgalomban lévő piaci kamatozású államkötvények 52,5%-a fix kamatozású volt (egy évvel korábban 45,2%-os volt részesedésük), ami adósságkezelési szempontból azt jelenti, hogy a hosszú lejáratú piaci államadósság szerkezete a fejlett állampapírpiaccal rendelkező országokban tapasztalható adósságszerkezet irányába változott 1998-ban.

A devizaadósság alakulása szempontjából a költségvetés adósságát érintő legjelentősebb művelet a devizahitelek előtörlesztése volt. 1998-ban két alkalommal került sor ilyen tranzakcióra, a Világbank által nyújtott Single Currency Pool típusú hitelcsomagból. Márciusban került sor a devizahitel-tartozások egyéb hitelei között nyilvántartott (tranzakciós árfolyamon) 52,8 milliárd forint értékű világbanki kölcsön törlesztésére. Májusban pedig egy szintén Single Currency Pool típusú, az MNB-nél devizabetétként elhelyezett hitel előtörlesztésére is sor került, 26,2 milliárd forint értékben.

1997 végéig a külföld felé történő állami eladósodás túlnyomórészt a Magyar Nemzeti Bank bevonásával történt, ezért a finanszírozás végső szerkezete, a tényleges adósságteher és az adósságszolgálat a konszolidált államadósság alapján elemezhető, az államháztartás és a jegybank egymás közötti hitel-betét kapcsolatainak kiszűrésével. Így válik láthatóvá a végső finanszírozási források szerepe, a belföldi – MNB-én kívüli – adósságállomány alakulása, a külföldi adósság finanszírozásban betöltött szerepe, valamint a jegybankpénz finanszírozásban való részvétele.

Az államadósság konszolidációja a költségvetés és az MNB közötti finanszírozási kapcsolat kiszűrését jelenti. A konszolidációs eljárás módszertanának újragondolását, a konszolidációba bevont állományok kibővítését indokolta egyrészt az 1997 elején végrehajtott adósságcsere, másrészt az az elvi indok, hogy a jegybanknál lévő összes olyan forrás amely nem része a monetáris bázisnak, az közgazdasági szempontból adósságként definiálható, ténylegesen államadósságnak minősíthető. Az új módszertan szerint számított, konszolidált adósságrátát a következő oldalon lévő táblázat tartalmazza (a nettó konszolidált adósságra vonatkozó idősor esetében – a költségvetés követelésállományának nem piaci értéken való nyilvántartása következtében – az adatok a későbbiekben változhatnak).

[12] Az ÁPV Rt.-nek átadott 50 milliárd forint államkötvény nem növelte az államadósságot, mert nem került ki az államháztartási körből. (Az ÁPV Rt.-t gyakorlatilag az államháztartás részének lehet tekinteni).

[13] Ez azt jelenti, hogy a devizaadósság forintban kimutatva lassabban nőtt, mint az osztóban szereplő nominális GDP a GDP árindex következtében.

[14] Azaz az, hogy a gazdaság 1998-ban gyorsabban nőtt, mint a hosszú távú növekedés potenciálja.

[15] A betéteken kívüli követeléseinek változása: az állam által nyújtott követelések (12. sor nagyrészt ilyen), és a részvényvagyon csökkenéséből (13. sor) áll. (A privatizációs bevételt az ÁPV Rt. által az állam által meghatározott célokra költi.)

Az államháztartás bruttó adóssága (év végén)

Milliárd forint

	1994	1995	1996	1997	1998
	tény				előzetes
1. a) Hiányt finanszírozó MNB-hitelek	434,9	422,7	377,6	275,0	231,3
b) Hiányt finanszírozó államkötvények	465,2	574,1	726,0	1024,0	1447,4
c) Kincstárjegyek	315,1	417,0	684,4	902,1	1034,9
1. Hiányt finanszírozó költségvetési adósság	**1215,2**	**1413,8**	**1788,1**	**2201,1**	**2713,6**
a GDP százalékában	27,8	25,4	25,9	25,8	26,6
2. Egyéb hitelek	**306,9**	**346,1**	**253,8**	227,7	**203,7**
ebből: MNB (ÁFI)	298,5	292,1	233,3	227,5	203,6
3. Egyéb államkötvények	**552,9**	**630,4**	**1037,3**	**740,0**	**836,2**
Kincstári államkötvény	76,0	72,4	68,8	65,2	61,7
Lakás Alap Fedezeti Kötvény	19,0	17,1	15,2	13,3	11,4
Rubelkövetelések megvásárlása	48,3	48,3	48,3	39,9	37,7
Hitelkonszolidációs államkötvény	332,7	338,7	347,7	261,8	261,8
Egyéb államkötvény	17,8	22,8	18,9	26,6	132,1
A leértékelési adósság átváltása	59,1	131,1	538,4	333,2	331,5
4. A központi költségvetés összes belföldi adóssága (leértékelési, vagy belföldi devizahitel nélkül)	**2075,0**	**2390,3**	**3077,0**	**3168,8**	**3753,5**
a GDP százalékában	**47,5**	**43,0**	**44,6**	**37,1**	**36,7**
5. Forintleértékelés, belföldi devizaadósság* MNB-nél	1440,1	2023,3	1563,3	1886,7	2118,2
a GDP százalékában	33,0	36,0	22,8	22,5	20,7
6. A központi költségvetés összes belföldi adóssága (4+5)	**3515,1**	**4409,4**	**4640,9**	**5048,8**	**5871,7**
a GDP százalékában	**80,5**	**78,5**	**67,8**	**60,1**	**57,5**
7. A költségvetés külföldi adóssága**	236,5	319,9	289,9	315,3	294,1
a GDP százalékában	5,4	5,8	4,2	3,7	2,9
8. A központi költségvetés összes adóssága (6+7)	**3751,6**	**4733,5**	**4930,2**	**5370,8**	**6165,8**
a GDP százalékában	**85,9**	**85,1**	**71,5**	**62,9**	**60,3**
9. Az alrendszerek tartozásai***	68,3	91,6	73,9	69,5	91,8
10. Az államháztartás bruttó adóssága (8+9)	**3836,4**	**4841,6**	**5004,1**	**5440,3**	**6257,6**
a GDP százalékában	**87,9**	**87,0**	**72,6**	**63,7**	**61,2**
változatlan áron****	**6981,6**	**6867,4**	**5924,9**	**5440,3**	**5673,3**

* A Magyar Nemzeti Bank előzetes mérlege alapján.
** A Magyar Nemzeti Bank fizetésimérleg-statisztikája alapján.
*** Az MNB pénzügyi statisztikái alapján.
**** Az 1997. decemberi árszínvonalon.

A kibővített konszolidált államadósság alakulása* (év végén)

Milliárd forint

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
1. Kibővített konszolidált bruttó államadósság (3+4+5-6)	**1973,0**	**2204,4**	**3395,8**	**4201,2**	**5579,4**	**5762,8**	**6345,8**	**7440,7**
a GDP százalékában	**79,0**	**74,9**	**95,7**	**96,2**	**100,3**	**83,6**	**74,3**	**72,8**
ebből:								
– belföldi	426,6	640,3	1259,0	1623,9	2165,8	2568,4	3094,2	3762,6
a GDP százalékában	17,1	21,8	35,5	37,2	38,9	37,3	36,2	36,8
– külföldi	1546,4	1564,1	2136,8	2577,3	3413,6	3194,4	3251,6	3678,2
a GDP százalékában	61,9	53,2	60,2	59,0	61,4	46,3	38,1	36,0
2. Konszolidált nettó államadósság (1–7–8)	**972,2**	**1194,6**	**1962,3**	**2629,4**	**3217,1**	**3450,6**	**3853,7**	**4598,1**
a GDP százalékában	**38,9**	**40,6**	**55,3**	**60,2**	**57,8**	**50,1**	**45,1**	**45,0**
Emlékeztető tételek:								
3. Az államháztartás bruttó adóssága	1865,1	2324,8	3206,4	3836,4	4841,6	5004,1	5440,3	6257,6
a GDP százalékában	74,7	79,0	90,4	87,9	87,0	72,6	63,7	61,2
4. Az MNB-nél lévő bruttó külföldi adósság	1427,6	1430,2	1934,1	2339,4	3088,4	2847,2	2845,2	3078,0
a GDP százalékában	57,1	48,6	54,5	53,6	55,5	41,3	33,3	30,1
5. Az MNB-nél lévő egyéb belföldi tartozások**	302,3	292,0	422,1	586,0	802,2	820,1	914,3	1035,2
6. A költségvetés jegybanki finanszírozása	1622,0	1841,9	2166,8	2560,5	3152,8	2908,6	2854,0	2930,0
a GDP százalékában	64,9	62,6	61,1	58,7	56,7	42,2	33,4	28,7
7. Az MNB-nél lévő külföldi követelések	419,6	461,6	775,5	882,9	1808,3	1761,1	1973,3	2340,0
a GDP százalékában	16,8	15,7	21,9	20,2	32,5	25,5	23,1	22,9
8. Az MNB és az állam egyéb követelései* **	581,2	548,1	658,0	688,9	554,1	551,1	518,8	502,6

* Az államháztartás konszolidált adósságállományának (tartalmazza az intézmények pénzintézeti hiteleit) és a jegybank tartozásállományának összevonásával, kiszűrve a költségvetés és az MNB közötti finanszírozási kapcsolatokat.
** A monetáris bázis (bankjegy, érme és kötelező tartalék) nélkül.
*** Az MNB Statisztikai főosztályán készített államháztartási statisztika alapján

4. Külföldi kereslet

A korábbi prognózisokkal szemben 1998-ban kedvezőbb, de tendenciájában az év vége felé erősen lassuló nyugat-európai konjunktúra, az elhúzódó délkelet-ázsiai, majd az orosz válság, valamint a tovább gyorsuló belföldi keresletnövekedés, időnként egymásnak ellentmondó, máskor egymást felerősítő hatásai alakították a magyar külkereskedelmi folyamatokat. Az év egészében ez azt eredményezte, hogy a GDP szerkezetű export és import volumenének növekedési üteme, bár továbbra is kiemelkedő volt 1997-hez képest, mérséklődött. Minthogy az exportbővülés lassulásától elmaradt az importdinamika lassulásának mértéke, a korábban az export javára mutatkozó növekedési ütemkülönbség 1998-ban az import javára változott. Az áru és szolgáltatás külkereskedelem hiánya így 1,2 milliárd dollárra nőtt olymódon, hogy az áruforgalomban kialakult mintegy 2 milliárd dollár hiányt a szolgáltatáskereskedelem közel 800 millió dollár aktívuma mérsékelte.

A GDP szerkezetű export és import, valamint a külkereskedelmi termékforgalom volumenének növekedése[16]

%

	1996	1997	1998
GDP szerkezetű			
Export	7,4	26,4	16,0
Import	5,7	25,5	22,2
Termékforgalom			
Export	12,9	29,9	22,2
Import	11,7	26,4	24,8

A magyar export szempontjából rendkívül kedvező folyamatok – új kapacitások felfutása, növekvő külföldi, elsősorban nyugat-európai kereslet – 1998. év elején még folytatódtak, amelyek kiugróan magas exportdinamikához (28,3%) vezettek az első negyedévben. Ennek a magas ütemnek a további fennmaradása azonban nem volt várható. A külföldi működőtőke-befektetések révén az előző években megvalósított beruházások bázisán az áruexport kiemelkedő ütemű bővülése ugyanis már második éve tartott, aminek természetes lassulása valószínűsíthető volt. Mégsem ez a tényező játszott elsősorban szerepet a kivitel 1998. évi lassulásában. Az export növekedési ütemének második negyedévtől megfigyelhető fokozatos csökkenésében az érlelődő orosz válság hatása követhető nyomon, ami teljes terjedelmében az év második felében bontakozott ki. Bár az orosz export összexporton belüli aránya nem jelentős (az 1997. évi 5,1%-kal szemben 1998-ban 2,9% volt), így érdemben a magyar gazdaság export teljesítményét csak kismértékben befolyásolta, külkereskedelmi egyenlegrontó hatása miatt mégis említést érdemel. Érdemes megemlíteni, hogy ugyanakkor az importoldalon az energiahordozó árak csökkenéséből közel azonos mértékű egyenlegjavító hatás adódott.

A legfontosabb piacunkat jelentő eurórégióban, ahova kivitelünk több mint 70%-a irányul, a GDP növekedése az 1997. évi 2,5%-ról 1998-ban 3%-ra gyorsult. Míg az elmúlt néhány évben a fejlett európai országokban általában az export volt a növekedés fő forrása, 1998-ban az export növekedési üteme jelentősen mérséklődött. Ezt a hatást azonban ellensúlyozta a belföldi felhasználás dinamikus bővülése, ezen belül is mindenekelőtt a magánfogyasztás gyors növekedése hatott kedvezően a magyar exportra: az eurórégióba irányuló exportunk igen dinamikusan, 20%-ot meghaladó ütemben nőtt.

A *termékforgalomban* mind az exportnál, mind az importnál jelentős értéknövekedés következett be: az export értéke 3,9 milliárd dollárral 23 milliárd dollárra emelkedett, az importé pedig ennél nagyobb mértékben, 4,5 milliárd dollárral, 25,7 milliárd dollárra. Az import magasabb induló szintje és valamivel gyorsabb növekedése következtében a külkereskedelmi deficit 0,6 milliárd dollárral nőtt.

A szezonálisan kiigazított külkereskedelmi egyenlegek alapján az éven belüli folyamatokat az jellemezte, hogy az orosz válság hatására a harmadik negyedévben megugró deficit a negyedik negyedévben már stabilizálódott. Figyelembe véve az export és import közötti szintbeli különbséget, ez azt jelenti, hogy a harmadikról a negyedik negyedévre az export már ismét gyorsabban nőtt, mint az import.

Külkereskedelmi termékforgalom
(szezonálisan igazított adatok)

Millió US dollár

	Export	Import	Egyenleg
1997. I. n. év	4 409,8	4 924,6	–514,8
1997. II. n. év	4 554,6	5 176,2	–621,6
1997. III. n. év	4 866,4	5 352,0	–485,6
1997. IV. n. é.v	5 209,8	5 706,8	–497,0
1997. év	**19 040,6**	**21 159,6**	**–2119,1**
1998. I. n. év	5 414,7	6 005,9	–591,2
1998. II. n. év	5 702,2	6 276,6	–574,4
1998. III. n. év	5 787,3	6 557,4	–770,0
1998. IV. n. év	6 035,6	6 805,8	–770,2
1998. év	**22 939,8**	**25 645,6**	**–2705,9**

[16] A továbbiakban a külkereskedelmi áruforgalmat a termékforgalmi adatok– a GDP szerkezetű áruforgalomnál szélesebb fogalom– alapján elemezzük. GDP szerkezetű export és import = áru- és szolgáltatásforgalom.
GDP szerkezetű áruforgalom = külkereskedelmi termékforgalom (–) bérmunka anyag forgalom.
Az elemzés külön említés hiányában a továbbiakban értékadatok alapján történik.

A külkereskedelmi egyenleg alakulása

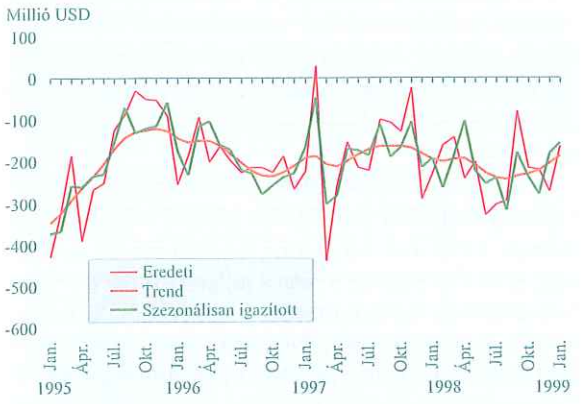

A FÁK-országokba irányuló export alakulása

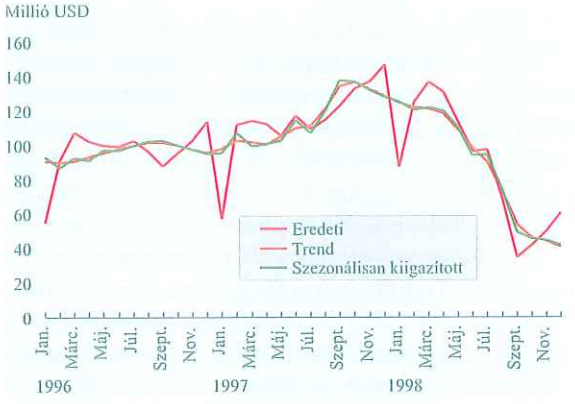

A volumenfolyamatok dinamikája némileg eltért az értékadatokétól.[17] Az exportvolumen első félévi dinamikus növekedése a második félévben ellaposodott. A kedvező cserearány-változás eredményeként azonban ez a lassulás az értékadatokban tompítottan jelentkezett, sőt a negyedik negyedévben újra felgyorsult az export. 1998 folyamán a cserarányok 1,7%-kal javultak. Ezen belül a gépiparé 1,6%-kal, az energiahordozóké 15,9%-kal javult, miközben az élelmiszeripar cserearánya a kedvezőtlen világpiaci ártrendek miatt 3,5%-kal romlott. Mivel mind az exportban, mind az importban a gépipar részaránya a legjelentősebb, az ágazat cserarányjavulása a változás kis mértéke ellenére is jelentős szerepet játszott az aggregált index javulásában. Ezzel szemben az energiahordozók részaránya igen alacsony, a változás mértéke azonban igen nagy volt, aminek következtében ez a tétel is jelentősen befolyásolta a cserearány alakulását. A gépipar cserearány-javulását nehezen magyarázhatjuk mással, mint a változó (javuló) termékösszetétel hatásával. Az energiahordozók esetében pedig a kedvező világpiaci tendenciák voltak a meghatározóak, a kőolaj ára éves átlagban 30%-kal csökkent. Az export növekedési ütemének lassulása elsősorban a FÁK-országokba irányuló kivitel csökkenésével magyarázható. Ez a csökkenés kisebb mértékben már a válság kitörését megelőzően, folyamatosan jelentkezett. A gazdálkodók egy része az orosz piac problémáival fokozatosan szembesült, bár a válság augusztusban tetőzött. A FÁK viszonylatú export az év egészében 24,5%-kal, 340 millió dollárral, ezen belül az orosz export 308 millió dollárral csökkent 1997-hez képest. (Részletes elemzést ld. a külön boxban.)

Az orosz válság külkereskedelmi hatásai

Oroszországba irányuló exportunk a 90-es évek elejétől folyamatosan zsugorodott. Az összes forgalomban az orosz export részaránya 1997-ben, amikor még nem beszélhetünk az orosz válság hatásáról, mindössze 5,1% volt. Ez az arány csökkent tovább 1998-ban, 2,9%-ra. Az oroszországi válság elmélyülése 1998 második felében, az összexport növekedési ütemének mérséklésén keresztül, rontotta a magyar exportteljesítményt. Orosz viszonylatú exporttermékeink alacsony importtartalma, valamint amiatt, hogy a második félévre tervezett exporthoz az import nagy része már korábban beérkezett, az importot mérséklő hatás jelentéktelen volt, és az export kiesése nagyrészt a külkereskedelmi egyenleg romlásában mutatkozott. Bár az orosz válság a magyar exportteljesítményt csak minimálisan érintette, az összexport dinamikája emiatt csak mintegy 2 százalékponttal csökkent, egyes termékcsoportok és vállalatok tevékenységét súlyosan érintette. Így az élelmiszergazdasági, a gyógyszer- és közútijármű-kivitelt, amelyen belül az orosz piac jelentősége nagy, vagy domináns volt, 1997 megfelelő időszakához képest az export növekedése már az első félévben lassult, 1998 január–augusztusban 6%-kal, január–decemberben pedig már 32%-kal esett vissza az export, amely így 1998-ban 308 millió dollárral maradt el az 1997. évi teljesítménytől. Az export visszaesése 1998 első félévében a kivitel mintegy 40, illetve 30%-át képviselő élelmiszer-gazdasági és feldolgozott termékeknél szeptembertől vált különösen nagymértékűvé. A gépexport, amelynek részesedése az orosz viszonylatú exportban a válság kiéleződése előtt több, mint 20% volt, szeptemberben töredékére esett vissza, októberben és novemberben azonban a visszaesés már a korábban legyártott termékek egy részének a kiszállítása

[17] A volumenadatok értékelését megnehezíti, hogy azok ún. egységértékindexekből képződnek, amelyek nagymértékben torzítanak jelentős struktúra- és minőségváltozások esetén. Magyarország esetében, így feltehetőleg cserearány-javulásként mutatkoznak a fejlettebb technikát képviselő, új termékek.

következtében jelentősen mérséklődött. Az orosz export visszaesésében az egyik legjelentősebb szerepet az autóbuszexport csökkenése játszotta.

A magyar-orosz kereskedelem export- és importoldalát együtt nézve, a második félévben bekövetkezett jelentős exportcsökkenés egyenlegrontó hatását az év egészében már nem volt képes ellensúlyozni az alacsony nyersanyag- és energiahordozóárak következtében elért importmegtakarítás. Míg a magyar-orosz kereskedelmi deficit 1998 január–novemberben még 20 millió dollárral elmaradt 1997 megfelelő időszakának hiányától, január–decemberben már 20 millió dollárral meghaladta azt.

Az autóbuszexport alakulása

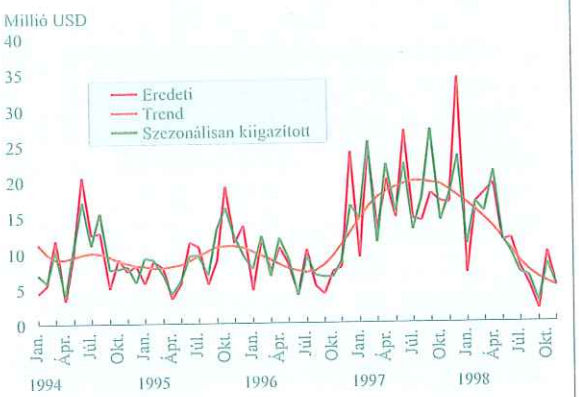

Az áruforgalmat érintő hatáson túl az orosz válság közvetett hatásaként értékelhető az ebből a régióból származó idegenforgalmi bevételek csökkenése. Az Oroszországból érkező turisták számának mintegy 70%-os, és az Ukrajnából érkezők 26%-os visszaesése meghatározó szerepet játszott az idegenforgalmi bevételek 1998. évi mintegy 80 millió dolláros csökkenésében.

A teljesség – közvetett hatások részbeni számbavételével – igénye nélkül, a jelenleg kimutatható külkereskedelmi exportbevétel kiesés az orosz és a FÁK-országok viszonylatában, az említett idegenforgalmi bevétel kiesésével együtt összesen mintegy 420 millió dollárt tett ki.

Az orosz válság által közvetlenül nem érintett régióba, elsősorban a fejlett országokba, exportunk viszont továbbra is rendkívül dinamikusan, éves szinten 24,8%-kal emelkedett, ami meghaladta az 1997. év 23,7%-os növekedési ütemét is. Ebben a teljesítményben meghatározó szerepe volt annak, hogy az utóbbi években létrehozott exportkapacitások kihasználása tovább nőtt, illetve újabb beruházások léptek be. A vámszabadterületi export – amely az összkivitel mintegy 36%-át adja – dinamikája a vártnál sokkal kisebb mértékben csökkent: az 1996. évi 93%, az 1997. évi 77% után 1998-ban is jelentősen, 64%-kal bővült. Az összes export negyedik negyedévi ismételt felgyorsulása is a nyugat-európai piacokon bekövetkezett értékesítésnövekedésnek volt köszönhető. Legjelentősebben a járműexportunk gyorsult fel – önmagában ez az egy termék 200 millió dollár többletexport realizálását tette lehetővé –, ami a második félévben megnövekvő tartós fogyasztásicikk-keresletnek volt köszönhető.

A magyar export *termékcsoportok* szerinti alakulását vizsgálva megállapítható, hogy a gépipari kivitel növekedési üteme az 1997. évi 51% után továbbra is kiemelkedő, közel 40% volt. Mindez azt eredményezte, hogy részaránya az előző évi 45%-ról 52%-ra emelkedett. A gépek árufőcsoportján belül az export több mint egyötödét adó energiafejlesztő gépek kivitele nőtt a leggyorsabban (85%-kal).

Az egyéb termékcsoportok közül az élelmiszer-, a nyersanyag- és az energiahordozó export esetében visszaesést tapasztalhattunk 1997-hez képest, míg a feldolgozott termékek kivitelének növekedési üteme meg-

Az autóbuszexport nélkül számított járműexport alakulása

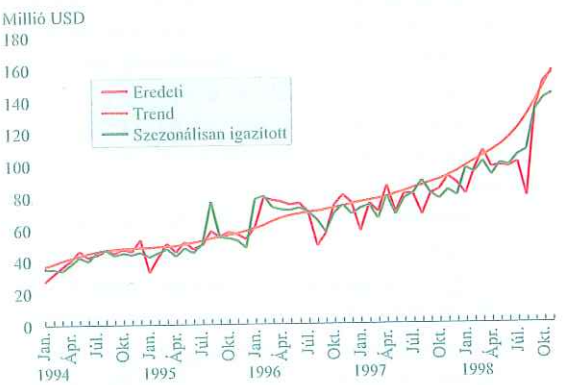

Az export termékcsoportjainak növekedési üteme
(előző év azonos időszaka = 100)

%

	Élelmiszer, ital, dohány	Nyersanyagok	Energiahordozók	Feldolgozott termékek	Gépek, gépi berendezések
1997. I. n. év	4,7	13,0	17,5	3,7	25,4
1997. II. n. év	5,6	3,5	–20,1	4,8	49,7
1997. III. n. év	–2,5	1,1	5,5	6,3	60,3
1997. IV. n. év	6,6	6,4	–14,0	9,3	66,2
1997	**3,5**	**5,9**	**–3,9**	**6,0**	**49,5**
1998. I. n. év	13,4	3,0	–18,7	12,7	53,4
1998. II. n. év	–3,4	–3,9	–3,2	13,5	37,1
1998. III. n. év	–0,9	–12,5	–23,4	11,9	35,1
1998. IV. n. év	–11,2	–13,0	–10,1	5,8	33,7
1998	**–0,9**	**–6,9**	**–14,2**	**10,9**	**39,6**

Különféle termékcsoportok importjának növekedési üteme
(előző év azonos időszaka = 100)

%

	Nem tartós fogyasztási cikkek	Tartós fogyasztási cikkek	Beruházási javak	Egyéb
1997. I. n. év	3,0	40,0	23,7	14,6
1997. II. n. év	8,1	60,4	11,3	19,2
1997. III. n. év	8,4	38,6	9,6	18,4
1997. IV. n. év	17,8	42,7	11,9	19,5
1997	**9,2**	**45,2**	**14,0**	**17,9**
1998. I. n. év	25,7	57,3	21,5	19,0
1998. II. n. év	20,9	42,7	44,4	17,3
1998. III. n. év	18,7	45,7	35,7	15,8
1998. IV. n. év	5,2	34,3	27,3	14,3
1998	**17,4**	**44,8**	**32,0**	**16,6**

Az áruforgalom relációs szerkezetében az eddig vázolt folyamatok tükröződtek: az exportban és az importban egyaránt nőtt az OECD-országok, míg visszaesett a FÁK-országok részesedése, illetve az exportban csökkent, az importban pedig nőtt az ázsiai országok aránya. Az ázsiai régió súlya exportunkban 3% alá csökkent, míg az importban 10-ről 12%-ra emelkedett. Ez utóbbi jelenség figyelemre méltó, mivel ez a válságrégió erőteljesen csökkentette importját, és nemzeti valutáik jelentős reálleértékelése nyomán növelte versenyképességét. A régióval szemben keletkezett passzívum 1997-hez képest 867 millió dollárral, 2420,5 millió dollárra nőtt. Ebből 304 millió dollárt tett ki a japán-magyar külkereskedelmi egyenleg romlása, a délkelet-ázsiai válság által legerő-

Magyarország összes és ázsiai viszonylatú külkereskedelmének alakulása

Millió US dollár

	Export			Import			Egyenleg		
	1997	1998	98/97 (%)	1997	1998	98/97 (%)	1997	1998	98/97
Áruforgalom összesen	19 099,9	23 005,3	120,4	21 234,0	25 706,4	121,1	-2134,1	-2701,1	-567,0
ebből: Ázsia összesen	582,1	683,4	117,4	2 135,2	3 103,9	145,4	-1553,1	-2420,5	-867,4
ebből: Japán	101,4	93,9	92,6	691,2	987,5	142,9	-589,8	-893,6	-303,9

Forrás: Gazdasági Minisztérium, havi tájékoztatók.

haladta az előző év hasonló mutatóját. A feldolgozott termékeken belül csökkent a vegyipari export, stagnált a fa-, papír- és műanyagipari kivitel, és nőtt a textilipar exportja. A visszaeső könnyűipari, nyersanyag- és élelmiszerexportot jelentős részben a oroszországi értékesítési lehetőségek beszűkülésével és a nyomott világpiaci árakkal magyarázhatjuk, de nem zárható ki a délkelet-ázsiai válság nyomán erősödő harmadik piac versenyhatása sem.

Az áruforgalmi *import* 1998. évi növekedése szoros kapcsolatba hozható a továbbra is magas export dinamikával, de egyre nagyobb mértékben a belföldi felhasználás növekedésével, az erőteljes beruházási tevékenységgel, illetve a megnövekedett fogyasztási, elsősorban a tartós fogyasztási cikk kereslettel.[18] 1997-ben és 1998-ban az üzleti ciklus felfutásával egyidejűleg a tartós fogyasztási cikkek importja nőtt a legdinamikusabban. A második leggyorsabban bővülő termékcsoport a beruházási javak voltak. A nem tartós fogyasztási cikkek behozatalának növekedése, bár a gyorsuló lakossági fogyasztás eredményeként jóval meghaladta az előző évit, mégis jelentősen, 25–30 százalékponttal alatta maradt a tartós fogyasztási cikkek importbővülési ütemének. Az import esetében a megfigyelések egybevágnak azzal a nemzetközi üzleti ciklusokban tapasztalható jelenséggel, hogy a ciklusra a tartós fogyasztási cikkek és a beruházási termékek sokkal érzékenyebben reagálnak, mint a nem tartós fogyasztási javak, illetve intermedier termékek.

[18] A külkereskedelmi forgalom felhasználási célú különválasztása a HS 4 jegyű bontása szerint saját kategorizálás alapján történt.

sebben sújtott 5 ország esetében (Malaysia, Korea, Thaiföld, Fülöp-szigetek, Indonézia) pedig a passzívum 245 millió dollárral emelkedett az előző évhez képest.

A *szolgáltatásokból* származó nettó bevételek 680 millió dolláros értéke 500 millió dollárral volt alacsonyabb az 1997. évinél, amiatt, hogy az alig növekvő szolgáltatásexport mellett – az üzleti ciklussal is összefüggésben – a szolgáltatásimport jelentősen emelkedett. Az idegenforgalom nélküli egyéb szolgáltatások külkereskedelmének felfutása szorosan összefügg a liberalizálással, a piacgazdaság kiszélesedésével, a gazdasági növekedés beindulásával és annak tartósulásával. A szolgáltatási aktívum lemorzsolódása 1997-től figyelhető meg, amit eddig eredményesen fékezett az idegenforgalmi aktívum növekedése.

A szolgáltatási aktívum jelentősebb csökkenésének irányában hatott 1998-ban a tovább növekvő belföldi felhasználás és az orosz válság közvetlen és közvetett hatása is. A környező országokból származó idegenforgalmi bevételek, meghatározóan az orosz válság hatásaként, csökkentek. Ugyanakkor az idegenforgalmi kiadásoknál, a növekvő fogyasztással összhangban mérsékelt növekedés volt megfigyelhető. Így a korábbi várakozásokkal szemben, amelyek az aktívum növekedését valószínűsítették, az idegenforgalom pozíciója 130 millió dollárral romlott. A kereskedelem fuvarozási és szállítmányozási tevékenységen realizált bevételi többletét meghaladták a pénzügyi szolgáltatások, a technikai és kulturális szolgáltatások növekvő nettó kiadásai. (Lásd: a boxban.)

A szolgáltatások külkereskedelmének alakulása[19]

A szolgáltatásexport nettó bevétele 1998-ban mintegy 500 millió dollárral, 700 millió dollárra csökkent. A visszaesés a technikai-kulturális, a pénzügyi szolgáltatások növekvő nettó behozatalának és az idegenforgalom csökkenő nettó exportjának az eredményeként következett be.

Szolgáltatások részletezése

Millió US dollár

	1996. I–XII.	1997. I–XII.	Változás	1998. I–XII.	Változás
1.+2. Szolgáltatások összesen					
Bevétel	**4933**	**4871**	**–62**	**4908**	**37**
Kiadás	**3507**	**3694**	**187**	**4230**	**537**
Egyenleg	**1426**	**1177**	**–249**	**678**	**–500**
1. Idegenforgalom					
Bevétel	2246	2582	336	2504	–78
Kiadás	957	1153	196	1205	52
Egyenleg	1288	1428	140	1298	–130
2. Egyéb szolgáltatás összesen					
Bevétel	2687	2289	–398	2404	115
Kiadás	2549	2540	–9	3025	485
Egyenleg	138	–251	–389	–621	–369
2.1. Építési–szerelési szolgáltatások					
Bevétel	32	60	27	108	48
Kiadás	72	67	–5	123	56
Egyenleg	–39	–7	32	–15	–8
2.2. Kereskedelmi szolgáltatások					
Bevétel	393	274	–120	561	288
Kiadás	204	129	–75	450	321
Egyenleg	190	144	–45	112	–33
2.3. Fuvarozás és szállítmányozás					
Bevétel	418	503	85	648	145
Kiadás	316	426	110	452	26
Egyenleg	102	76	–26	196	120
2.4. Üzleti szolgáltatások					
Bevétel	228	322	94	186	–136
Kiadás	236	344	108	350	6
Egyenleg	–8	–22	–14	–164	–142
2.5. Technikai és kulturális szolgáltatások					
Bevétel	1555	1083	–472	861	–222
Kiadás	1662	1513	–148	1591	78
Egyenleg	–107	–430	–324	–730	–300
2.6. Kormányzati szolgáltatások					
Bevétel	60	48	–12	40	–9
Kiadás	60	61	1	59	–2
Egyenleg	0	–13	–13	–19	–7

Az *idegenforgalmi* nettó exporttöbblet 1,3 milliárd dolláros értéke 130 millió dollárral volt alacsonyabb, mint 1997-ben. A turizmusból származó *bevételek* dollárban számítva 3%-kal csökkentek. A hazánkba látogató külföldiek száma 10%-kal esett vissza. Ebből meghatározó volt a Kelet-Európából érkező – orosz, ukrán, horvát, jugoszláv, cseh, lengyel – utasok számának csökkenése. Az idegenforgalmi kiadások 4,5%-os növekedése a lakossági fogyasztás emelkedésével volt összhangban, és évközi lefutása is követte a lakossági fogyasztását.

Az idegenforgalmon kívüli egyéb szolgáltatásexport összesen 2,4 milliárd dollárt ért el. 5%-os növekedése mindössze 100 millió dollár többletet jelentett 1997-hez képest. Ezzel szemben az egyéb szolgáltatásimport 3 milliárd dollárt tett ki, amelynek 19%-os növekedése közel 500 millió dollár többletimportot eredményezett az előző évhez képest. Mindezek következtében az egyéb szolgáltatások egyenlege 1998-ban ugyanolyan mértékben romlott (370 millió dollárral), mint 1997-ben.

[19] Az értékelés a fizetésimérleg-statisztika alapján történik. A GDP-alapú szolgáltatásforgalom ennél valamivel szélesebb kört tartalmaz.

Az idegenforgalom export- és importtrend alakulása

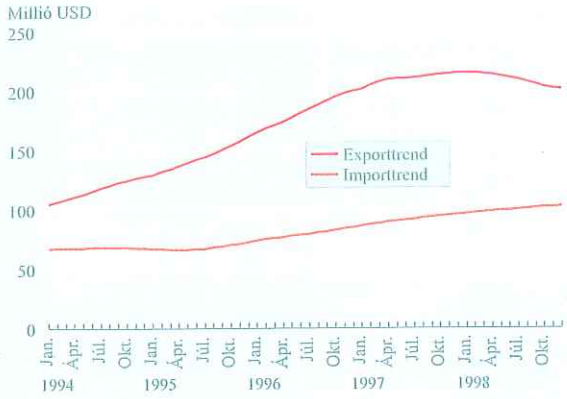

densek vállalatalapítással és fenntartással járó rezsiköltségei mérséklődtek.

A *technikai és kulturális szolgáltatások* a fenti jogcímeken kívül a kommunikációs, számítógépes és informatikai, szabadalmi és licencdíjakat, bérleti díjakat, audiovizuális és a hozzá kapcsolódó, egyéb kulturális és szórakoztatási szolgáltatásokat tartalmazzák.

A szabadalmi és licencdíjak bevételei jelentősen csökkentek, miközben a kiadások is emelkedtek. A bérleti díjaknál közel 50%-os kiadásnövekedés járult hozzá a passzívum növekedéséhez. Mindkét változás a liberalizáció hatását jelezheti. Az első esetben az innovációs készség csökkenése is szerepet játszhat, míg a második esetben a külföldiek ingatlanvásárlásának lehetővé tétele és elterjedése egyértelműen a bérleti díjak növekedéséhez kell, hogy vezessen.

Az egyes szolgáltatási tételeken belül az 1998. évi egyenlegromlást – 1997-hez hasonlóan – elsősorban a technikai kulturális szolgáltatások, ezen belül is az egyéb üzleti és professzionális szolgáltatások bevételeinek csökkenése okozta. Ezen a rendkívül vegyes jogcímen kell például a jogi tanácsadási, képviseleti, hirdetési, kutatási-fejlesztési, mérnöki és egyéb fordítási, tolmácsolási, „public relation" szolgáltatásokat elszámolni. Itt szerepelnek a leányvállalati rezsiköltség hozzájárulások is. A korábbi években a multinacionális vállalatok leányvállalatainak létrehozásakor tehát itt jelentek meg az anyavállalati befizetések. A bevételek csökkenésében szerepet játszhatott az, hogy a vállalatalapítások száma a kezdeti erőteljes felfutás után mérséklődött, illetve a korábban létrehozott magyarországi leányvállalatok nyereségessé váltak és a nem rezi-

Egyéb szolgáltatásexport- és importtrend alakulása

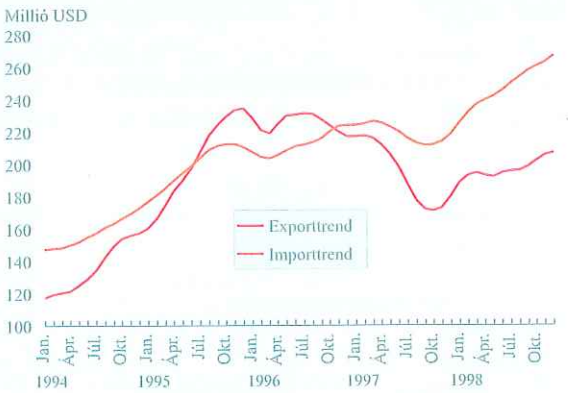

A technikai és kulturális szolgáltatás jogcímen együttesen 730 millió dollár nettó importtöbblet keletkezett. *1998-ban,* 1997-hez hasonlóan, *a passzívum növekedése 75%-ban a bevételek csökkenésével magyarázható. Emiatt nem tekinthető megalapozottnak az a feltételezés, hogy az egyenleg romlásában rejtett jövedelemátutalások játszanának jelentősebb szerepet.*

Az *üzleti szolgáltatások* jogcímein *164 millió dollár nettó kiadási többlet* keletkezett. Itt szerepelnek a rezidens biztosítási vállalkozók bevételei és kiadásai, valamint a pénzügyi szolgáltatások, ezen belül az értékpapírokhoz kapcsolódó díjak és a brókerdíjak.

1998-ban a nemzetközi tőkepiac megrázkódtatásai nyomán a magyar részvénypiac teljesítménye messze elmaradt az 1997. évitől. Mivel a különféle díjak és jutalékok nagyrészt a piaci árfolyamhoz kötődnek, nyilvánvaló, hogy az ezekből származó bevételek is alacsonyabbak voltak. A magyarországi rezidens bankok bevételeinek csökkenésében szerepet játszhatott az is, hogy a növekvő számú multinacionális vállalat nem rezidens bankok pénzügyi szolgáltatásait veszi nagyobb részt igénybe.

A *kereskedelmi szolgáltatásokon* belül a bérmunkadíj a meghatározó tétel. A jelenleg követett fizetésimérleg-módszertan szerint itt kellene elszámolni a bérmunkavégzés után kapott és a külföldön végeztetett (passzív) bérmunka után fizetett díjat. 1997-ben a vámstatisztika szerinti aktív bérmunkadíjnak csupán egyötöde került itt elszámolásra. 1998-ban a bérmunkadíjból itt elszámolt nettó bevételi többlet csak 100 millió dollárt ért el.

A *fuvarozási és szállítmányozási szolgáltatások aktívuma* az előző évi 70 millió dollárról 200 millió dollárra növekedett, elsősorban a személyszállítási fuvardíjbevételek és a külföldi árufuvarozási bevételek emelkedése miatt.

Az *építési és szerelési szolgáltatások* egyenlege 15 millió dollár passzívummal zárt, miközben a bevételek és a kiadások is 80%-kal növekedtek. Az építési, szerelési díjak tartalmazzák az export/importtal kapcsolatos építési, szerelési díjtételeket, építőipari javításokat, a fővállalkozói tevékenységet és ingatlanfenntartási kiadásokat és bevételeket.

V. Kínálati tényezők

1. Munkaerő-piaci folyamatok

A munkaerő-piaci helyzet 1998-ban kedvezően alakult. Bővült a foglalkoztatás, folytatódott a munkanélküliség szintjének csökkenése; és a legfontosabb változás, hogy ezek eredőjeképpen megállt a gazdasági aktivitási ráta évek óta tartó esése. Ennek ellenére a relatíve kedvező munkanélküliségi mutatók mögött Magyarországon még mindig a munkaerő-piaci aktivitás rendkívül alacsony szintje áll. Az 1998 során lassan emelkedő aktivitási rátákból az év egészére már a 1997. évi átlagot megközelítő 51,7%-os átlagos aktivitási ráta adódott. Figyelembe kell venni azonban a népesség *demográfiai szerkezetének* változását is: a kor és nem szerinti összetétel változása a következő években *pozitívan* hat az aktivitási rátára, ami így fokozatosan, de tartósan emelkedni fog.[1]

*A foglalkoztatottak számának alakulása**

* Szezonálisan igazított adatsor a KSH Munkaerőpiaci jellemzők c. kiadványa alapján, időben összehasonlítható módon számítva.

1.1 A foglalkoztatottság alakulása

A KSH lakossági felmérése szerint 1998-ban folyamatosan emelkedett a foglalkoztatottak létszáma, az év átlagában mintegy 0,7%-kal. A 15–74 éves népességhez viszonyított *foglalkoztatási arány* az év átlagában elérte a 47,7%-ot, az 1997-ben mértnél mintegy 0,5 százalékponttal magasabb rátát mutatott.

A KSH intézményi statisztikája ágazati bontású adatokat az 5 fő feletti vállalkozásokra, illetve a költségvetési intézményekre közöl. Ezen adatok szerint a létszámnövekedés 1998-ban 0,4% volt. Az év egészét tekintve *átlag feletti létszámnövekedés következett be a feldolgozóiparban* (1,5%), ezen belül a *gépiparban* (6,1%) és a *kohászatban* (4,9%). A szolgáltatásokon belül kiemelkedő létszámnövekedést mutatott az *ingatlanügyek és gazdasági* (számítástechnikai, jogi, tanácsadási stb.) *szolgáltatások* ágazat (2,3%). *A költségvetési intézményekben alkalmazottak száma gyakorlatilag stagnált, ezen belül azonban emelkedett a közigazgatás és kötelező társadalombiztosítás létszáma (3,2%).*

1.2 A munkanélküliség alakulása

A KSH által mért munkanélküliségi ráta 1998 utolsó negyedévére 7,5%-ra csökkent, 1998 egészében így átlagosan 7,8%-os – az 1997-ben mértnél 1,1 százalékponttal alacsonyabb – értéket mutatott.

*A munkanélküliségi ráta alakulása**

* Szezonálisan igazított adatsor, a munkanélküliség az ILO definíció szerint, időben összehasonlítható módon számítva.

[1] Erről bővebben ld. Ferenczi Barnabás *A hazai munkaerő-piaci folyamatok jegybanki szemszögből* c. tanulmányát (MNB Füzetek 1999/5).

Munkanélküliség – infláció – növekedés

A gazdasági növekedés és az infláció alakulását két csatornán keresztül is befolyásolja a munkaerő-piaci helyzet. Egyrészt a munkanélküli állomány munkaerő-tartalékként szolgál a termelésüket bővítő vállalatok számára, visszafogja a bérnövekedési tendenciákat. A hatás erőssége attól függ, hogy a munkanélkülieket a munkaadók és a már állásban levő munkavállalók a foglalkoztatottak közeli helyettesítőinek tekintik-e. Amennyiben nem, ebben az esetben még a munkanélküliség jelenlegi, „középmagas" szintjének sincs bérnövekedést fékező hatása. Ennek következtében nem zárható ki annak a veszélye, hogy (1) a nagyobb munkanélküliséggel jellemezhető régiókban, bár a bérköltségek alacsonyak, mégsem elegendően vonzóak ahhoz, hogy ott gyorsabb gazdasági növekedés induljon be, illetve, hogy (2) a fejlett, dinamikusan növekvő régiókban a vállalatok – munkaerőhiányba ütközve – lendületes, termelékenységjavulásukat meghaladó béremelkedést, illetve termelésük növekedésének visszafogását lesznek kénytelenek elszenvedni.

A munkaerő-piaci fejlemények arra utalnak, hogy a munkanélküliek *összességén* belül megkülönböztethetők olyan csoportok, melyek nem tekinthetők a foglalkoztatottak közeli helyettesítőinek, így jelenlétük nem járul hozzá a releváns munkaerő-tartalékhoz. A munkanélkülieket az állástalanul töltött idő, illetve iskolai végzettségük/szakképzettségük szerint csoportosítva tudjuk megkülönböztetni. A munka nélkül töltött idő szerinti csoportosítást az indokolja, hogy munkapiaci kutatások szerint a tartós munkanélküliek jelenléte gyengíti a helyi munkanélküliségi ráta és a bérek közti negatív kapcsolatot. A tartósan – legalább fél vagy egy éve – állástalan egyén humán tőkéje már feltehetően erodálódott, a munkához jutást elősegítő társadalmi kapcsolatai fellazultak, és munkakeresési intenzitása is csökkent, például a jövedelempótló támogatás lehetősége miatt.

*Munkanélküliségi ráták a munkanélküliség időtartama szerint**

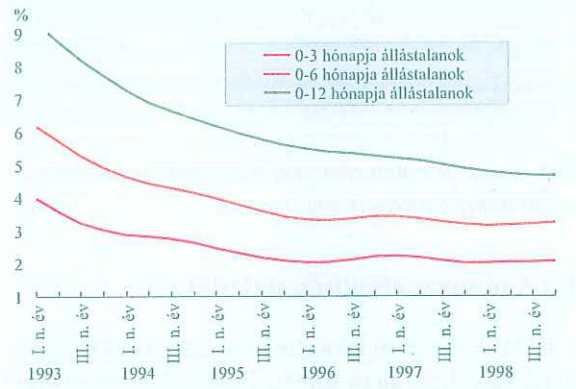

* Szezonálisan igazított adatok, 1998-tól közvetlenül nem összevethetők a megelőző időszakkal. A ráták számítása során mind a munkanélküliek, mind a viszonyítási alapként használt gazdaságilag aktívak kategóriájából *kihagyjuk* a 3, 6, illetve 12 hónapnál hosszabb ideje állástalanokat.

A legfeljebb 6 hónapja állástalanok esetében 3%, a legfeljebb 12 hónapja állástalanok esetében pedig 5% alatti szintre csökkent a munkanélküliségi ráta. Ez azt jelenti, hogy a munkaerő-tartalék szempontjából effektív munkanélküliségi ráta – országos, aggregált szinten is – közel járhat a súrlódásos munkanélküliség szintjéhez. A fejlett régiókban az országos átlagnál jóval magasabb aktivitási rátákat figyelhetünk meg, így ott a munkapiacon már jelenlévő munkanélkülieken túl nem számíthatunk számottevő munkaerő-tartalékra. Ezekben a régiókban helyi szinten a fellendülés már felszívta a rövid ideje állástalanokat, rontva a munkanélküliek összetételén, így ott szűk keresztmetszetek kialakulásával számolhatunk. Országos szinten azonban nem számítunk munkaerőhiány jelentkezésére, mivel a kedvezőtlen helyzetű régiók továbbra is igen alacsony aktivitási rátái potenciális munkaerő-tartalékokat jeleznek.

A magasabb képzettséggel rendelkezők esetében a munkanélküliségi ráta a szakmunkások körében csökkent a leggyorsabban. Ezt a feldolgozóipari foglalkoztatásbővülés szakképzett fizikai munkaerőigénye magyarázza.

A felsőfokú végzettséggel rendelkezők körében továbbra is stabilan 2% körül alakul a munkanélküliségi ráta. Ez azt jelzi, hogy a jövőben a gazdasági növekedést korlátozhatja az iskolázott munkaerő-tartalék hiánya, bérnövekedésekhez, illetve a termelés visszafogásához vezető szűk keresztmetszeteket valószínűsíthetünk.

*Munkanélküliségi ráták képzettség szerint**

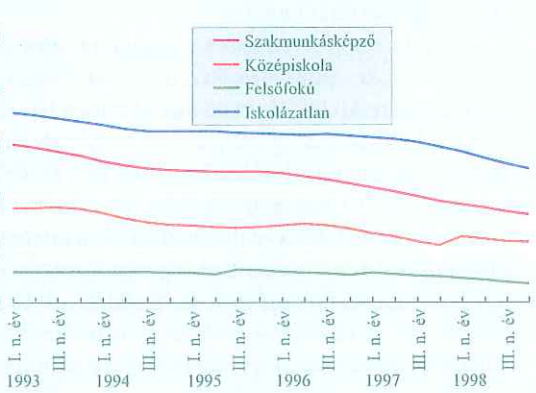

* Szezonálisan igazított adatok, 1998-tól közvetlenül nem összevethetők a megelőző időszakkal. A ráták számítása során a megfelelő iskolai kategóriába tartozó munkanélküliek számát viszonyítjuk az adott kategóriába tartozó munkanélküliek és foglalkoztatottak (azaz gazdaságilag aktívak) számához.

A regisztrált munkanélküliségi ráta emelkedése

A köztudatban gyakran keveredik két különböző munkanélküliségi mutató használata: a KSH által publikált, kérdőíves lakossági felmérésre alapozott mutató mellett sokan az Országos Munkaügyi Módszertani Központ (OMMK) által a *regisztrált munkanélküliek* számából készített ráta alakulását vizsgálják. Két probléma merül fel a regisztrációs rátával kapcsolatban. Egyrészt nem a ténylegesen munka nélkül lévő és aktívan állást kereső populáción, hanem a munkaügyi központoknál hivatalosan regisztrált állományon alapul. Más felmérésekből tudjuk, hogy a regisztrált állomány mintegy fele valójában nem munkanélküli, hanem inaktív vagy foglalkoztatott. A regisztrált létszám alakulása tehát nem kizárólag a munkapiaci kereslet-kínálat függvénye, hanem legalább ilyen mértékben hatnak rá *szabályozási sokkok*, azaz a különféle jogcímeken szociális transzferekhez való hozzájutás szabályainak változása. További gondot jelent, hogy a regisztrációs ráta nevezőjében nem az éppen aktuális aktív létszám, hanem az évente egyszer összeállított ún. Munkaerőmérlegben szereplő aktív állomány szerepel. Így a ráta számlálója folyamatosan, nevezője viszont csak évente – januárban – változik, ami megnehezíti a ráta értelmezését. A regisztrációs ráta a KSH-rátához képest eltérő tendenciájú képet festett – 1998. év végén a KSH-ráta az állástalanság *csökkenését vetítette előre, míg az OMMK-ráta szerint az 1998. novemberben mért 8,8%-ról két hónap alatt 10,3%-ra ugrott fel a munkanélküliség*! A regisztrált munkanélküliségi mutató által jelzett negatív fordulatot valójában módszertani problémák okozzák. Először is, a munkanélküliség, mint a legtöbb gazdasági folyamat, meglehetősen szabályos, éven belüli *szezonális ingadozást* mutat – a folyamat trendjétől függetlenül ősszel mindig esik, míg az év elején mindig emelkedik a regisztrált munkanélküliek száma. Ez a regisztrációs ráta 1,5%-os emelkedésének közel kétharmadát magyarázza. További gond az OMMK-mutató *számítási módszerének 1999. januári megváltoztatása*. Korábban a munkanélküliségi ráta viszonyítási alapjául szolgáló gazdaságilag aktív népesség a munkahelyükről gyes/gyed miatt távollévőket is magában foglalta; 1999-től azonban – a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően – kiveszik az aktívak közül ezt az éves átlagban közel negyedmilliós csoportot. A módszertani váltást azonban a korábbi adatokon nem vezették végig, így a váltás miatt zsugorodó aktív létszám kizárólag az új, 1999. januári ráta értékét emelte meg. Ezt az adatot azonban csak a vele módszertanilag konzisztens módon, azaz a gyesen/gyeden lévők kihagyásával újraszámított korábbi adatokkal szabad összevetni. Időben összehasonlíthatóvá tett és szezonálisan is igazított idősor szerint az 1998 őszén mért 9,7%-os ráta emelkedett 1999. januárra 9,8%-ra, a tényleges romlás *0,1% volt csupán.*

*Az eredeti és a korrigált regisztrált munkanélküliségi ráta**

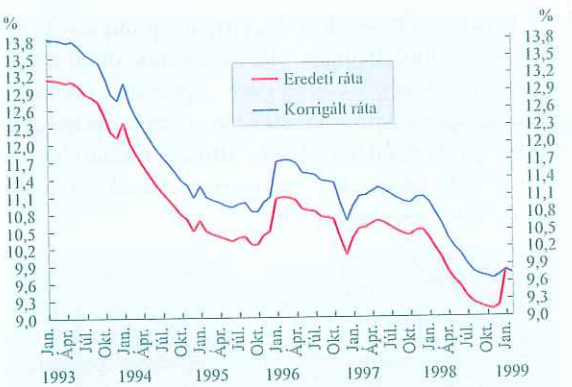

* A korrigált ráta az 1999-es definíciót alkalmazza a múltbeli adatokra is, mindkét idősor szezonálisan igazított.

1.3 Béralakulás

A KSH adatai szerint az előző év azonos időszakához viszonyítva 1998 utolsó negyedévében a bruttó nominális bérek átlagosan 15,5%-kal nőttek, így 1998 egészére az *átlagbér-növekedés* üteme 18,3% volt. Az inflációt figyelembe véve ez az utolsó negyedévben 3,8%, 1998 egészében pedig 3,6% reálbér-növekedésnek felelt meg.

Bérinfláció – átlagbér növekedés

Korábbi elemzéseinktől eltérően a munkaerő-piaci helyzet elemzésének középpontjába az átlagbér változása helyett az úgynevezett bérinflációs mutató került. Az átlagbér által mért bérnövekedés egy része abból ered, hogy a foglalkoztatás eltolódik a magasabb iskolai végzettséggel, szakképzettséggel, illetve termelékenységgel, így magasabb bérezéssel jellemezhető területek irányába. A bérnövekedésnek ez a komponense valószínűsíthetően termelékenységnövekedéssel „megalapozott" béremelkedést takar, és a piacgazdaságban nagyrészt kívül áll a gazdaságpolitika hatókörén. Ezért – több fejlett ország gyakorlatához hasonlóan – az átlagbér változásából kiszűrtük az összetétel-változás hatását, s az így kapott, bázisidőszaki, változó súlyozású láncindexet (Laspeyres-index) nevezzük bérinflációs mutatónak. Az index (negyedév/előző év azonos negyedéve) változatlan állományra vetített bérinflációt számít annyiban, hogy kiszűri egyrészt az ágazatokon belül a fizikai/szellemi munkát végzők aránya változásának, másrészt a foglalkoztatás nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlása változásának hatásait.

A bérinfláció alakulása nemzetgazdasági szektoronként*

%

	1997	1998				
	IV. n. év	I. n. év	II. n. év	III. n. év	IV. n. év	I–IV. n. év
Mezőgazdaság, halászat	17,1	16,8	16,6	16,4	16,1	16,5
Bányászat	32,0	23,6	10,6	5,1	5,9	11,3
Feldolgozóipar	20,5	19,4	18,1	17,2	16,6	17,8
Villamosenergia, gáz-, hő- és vízellátás	21,3	20,8	19,9	18,7	17,7	19,3
Építőipar	20,9	18,9	16,8	15,1	14,1	16,2
Kereskedelem, járműjavítás	18,5	17,6	16,9	16,6	16,5	16,9
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	14,2	13,9	13,3	13,0	12,6	13,2
Szállítás, raktározás, posta és távközlés	21,9	21,7	21,5	21,4	21,3	21,4
Pénzügyi tevékenység	27,2	26,7	26,1	25,6	25,2	25,9
Ingatlanügyek, gazdasági szolgáltatás	21,3	26,8	30,9	32,0	31,9	30,4
Közigazgatás, védelem, TB	18,4	17,9	17,8	18,0	18,2	18,0
Oktatás	27,3	26,4	23,8	19,6	15,9	21,4
Egészségügyi és szociális ellátás	19,7	20,6	19,5	15,4	9,4	16,2
Egyéb szolgáltatás	16,3	16,6	16,5	15,7	14,3	15,8
Nemzetgazdaság összesen	20,8	20,3	19,4	18,2	17,0	18,7

* Szezonálisan igazított béradatokból, MNB saját számítása.

A magas és emelkedő arányú fizikai munkaerőt foglalkoztató feldolgozóipar előretörésének eredményeképpen a piaci szektorban és 1998 végére már a nemzetgazdaság egészében is *emelkedett a fizikai munkaerő aránya*, így az ilyen összetétel-változást kiszűrő bérinflációs mutató az átlagbér-emelkedési ütemeknél rendre *magasabb bérnövekedést* jelez.

Bérnövekedés és infláció

A bérnövekedés alakulása több csatornán keresztül is befolyásolja a gazdaságpolitikai célkitűzések megvalósítását. A bér a lakossági jövedelem, és ezáltal az aggregált kereslet egyik összetevője (az összes jövedelemnek körülbelül fele származik bérjellegű jövedelemből), és a termelési költségeknek is meghatározó komponense. A kínálati versenytől függően a bérköltségek gyorsabb emelkedése a termékek árainak növekedését eredményezheti, vagy a vállalkozás jövedelmezőségét csökkenti. A külkereskedelemmel versengő szektorok esetében a bérnövekedést általában nem követi az árak emelkedése. Amennyiben a magasabb bérköltséget nem kíséri a termelési hatékonyság javulása, az a hazai termelők versenyképességének romlásához vezet. Ezzel szemben a külkereskedelemmel nem versengő területeken (elsősorban a piaci szolgáltatásoknál) a bérnövelést általában az árak emelkedése követi, mivel e területen kisebb lehetőség van a munka hatékonyságának növelésére, és általában kisebb a kínálat árrugalmassága is. Vannak olyan területek, ahol a termékárak és a bérek alakulása nincs közvetlen összefüggésben, a szabályozott áras termékkörben az árak nem feltétlen mozognak együtt a termelési költségekkel. E területeken a gyorsabb bérnövekedés elsősorban az államháztartás keresleti hatásának növelésén keresztül fokozza az inflációs nyomást.

*Bérinfláció a piaci és a közszolgálati szektorban**

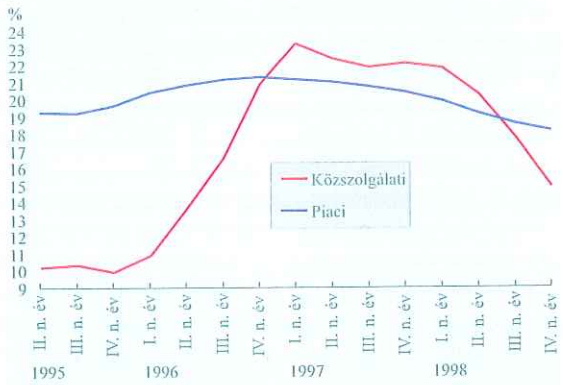

* Szezonálisan igazított béradatokból számítva. *Piaci szektoroknak* a KSH-terminológia szerinti A-K jelű ágakat tekintettük: mezőgazdaság, bányászat, feldolgozóipar, villamosenergia, gáz-, hő- és vízellátás, építőipar, kereskedelem, szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, szállítás, raktározás, posta és távközlés, pénzügyi tevékenység, ingatlanügyek és gazdasági szolgáltatás. *Közszolgálati szférának* az L-N jelű ágazatokat tekintettük: közigazgatás és kötelező társadalombiztosítás, védelem, oktatás, egészségügyi és szociális ellátás.

A *közszolgálati szektor* bérinflációja az 1995-ben tapasztalt nagy elmaradás után fokozatosan felzárkózott a versenyszférában mérthez, majd 1997–1998 során azt meg is haladta. Az 1998. végi adatok alapján azonban úgy tűnik, nem állandósult a relatíve magas közszolgálati bérdinamika; a versenyszféra mellett a közszolgálati szektor béremelkedése is alkalmazkodott a mérséklődő inflációhoz. A közösségi szektor 1998 utolsó negyedévi, meglepően alacsony bérinflációja mögött azonban *átmeneti jelenségek* is meghúzódnak. A béreket rendszeres és nem rendszeres kifizetésekre bontva azt tapasztaljuk, hogy *a teljes bér 1998. végi alacsony emelkedése mögött, különösen az oktatás, egészségügy és szociális ellátás szektorokban, a nem rendszeres kifizetések nominális szintjének esése állt*. Ez egyfelől magyarázza az említett

*Bérinfláció a feldolgozóiparban, kereskedelemben és az egyéb szolgáltatói szektorban**

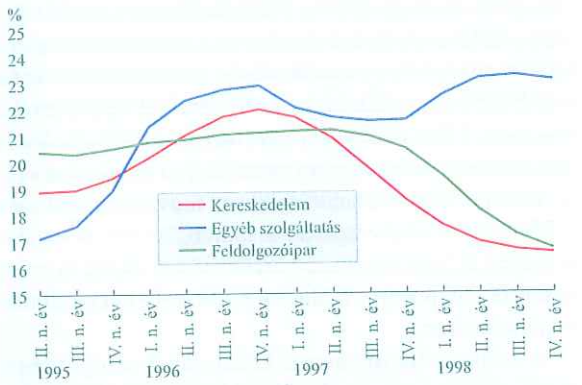

* Szezonálisan igazított béradatokból számítva. Az *egyéb szolgáltatói szektor* a kereskedelem kihagyásával képzett piaci szolgáltatások aggregátuma: szálláshely-szolgáltatás, szállítás, raktározás, posta és távközlés, pénzügyi tevékenység, ingatlanügyek és gazdasági szolgáltatások tartoznak ide.

szektorok 1998 első három negyedévében tapasztalt relatíve magas bérnövekedését – az utolsó negyedéves „extra-kifizetések" egy részét az év során, ütemezve, már kifizették. Másfelől arra is számíthatunk, hogy az 1998 végén „visszatartott" bértömeg másik részét 1999 elején fizetik ki, így a közösségi szektor 1998. év végi alacsony bérinflációja relatíve magas 1999. évi bérnövekedésben csapódik majd le.

A foglalkoztatottságát dinamikusan növelő *feldolgozóipar* bérinflációja 1998-ra tovább mérséklődött, az év végére 17% alá süllyedt. *A piaci szolgáltatások* szektorán belül eltérő béralakulást tapasztalhattuk a kereskedelemben és az egyéb ágazatokban. A *kereskedelmi szolgáltatók* belföldi versenye, illetve a munkaerő könnyű helyettesíthetősége kikényszeríti a bérdinamika dezinflációs folyamathoz való alkalmazkodását. A feszítettebb munkaerőpiaccal jellemezhető *egyéb szolgáltatások* nominális bérnövekedése azonban továbbra is magasan az infláció fölött halad. Ez *szűk keresztmetszetekre* is utalhat. Noha a gazdasági növekedés eddig a feldolgozóipari foglalkoztatás bővülésében testesült meg, hosszabb távon valószínűsíthető a jelenleg az összes foglalkoztatott ötödét sem képviselő egyéb szolgáltatások térnyerése. A már most tapasztalt szűk keresztmetszetek azonban inflációs veszélyre utalnak: ha nem áll készen megfelelő munkaerő-tartalék, béralkalmazkodásra az egyéb szolgáltatások szektorában hosszabb távon sem számíthatunk.

Nominális bérnövekedési tehetetlenségnek a gazdaság többségében tehát nincs jele. Várakozásaink szerint 1999-ben is folytatódnak a kedvező folyamatok; a csökkenő inflációhoz a piaci és közösségi szektorok többségében alkalmazkodni fognak. Az *egyéb piaci szolgáltatásokban* tapasztalt, kiugróan magas bérinfláció a szektorra jellemző feszített munkaerőpiac következménye, a béralkalmazkodás itt az 1999. év nagy kérdése marad.

2. A termelékenység alakulása

A termelékenység, mint az egy foglalkoztatott által előállított hozzáadott-érték (GDP) alakulása, alapvető információforrás, ami jelzi a gazdaság szerkezetének változását, és kiegészíti a béralakulás elemzését.

A bérek kapcsán felmerült, hogy a kereskedelmen kívül vett egyéb piaci szolgáltatások szektorára jellemző kiugróan magas bérnövekedés mögött áll-e hasonlóan dinamikus termelékenységnövekedés. Alábbi táblázatunk mutatja a GDP reálváltozása és a létszámváltozás indexeinek hányadosaként definiált termelékenységindexek alakulását.

A nemzetgazdasági szinten 1998 egészében mért 4,4%-os termelékenységjavulás mögött az ipari szektor lendületes termelékenységemelkedése és a piaci szolgáltatások igen vegyes termelékenységalakulása állt.

A termelékenység éves változása

%

	1995	1996	1997	1998
Nemzetgazdaság*	3,5	2,2	4,7	4,4
Piaci szektor	4,0	2,5	4,5	4,4
Mezőgazdaság	14,0	1,6	4,5	3,8
Ipar	13,0	4,1	9,1	8,0
Feldolgozóipar	13,0	3,9	11,3	N/A
Építőipar	–6,3	–7,4	8,1	2,7
Piaci szolgáltatások	–2,9	1,2	0,7	2,3
Kereskedelem, javítás	–1,2	–6,0	2,9	11,0
Szálláshely, vendéglátás	–10,6	2,4	1,7	5,4
Szállítás, posta, távközlés	10,8	2,6	12,4	11,3
Pénzügyi, gazdasági szolgáltatás	–12,9	6,8	–9,5	–7,5
Közszolgáltatás	–3,3	2,2	3,9	N/A

* 1995–97 között a fel nem osztott szolgáltatási díjak és termékadó-egyenlegek miatt a nemzetgazdaság egésze eltér a táblában szereplő szektorok átlagától! A létszámadatok forrása a KSH munkaerő-piaci felmérése.

A bérekkel összefüggésben figyelemre méltó, hogy relatíve alacsonyabb bérdinamikát éppen a termelékenységüket legjobban javító ágazatokban tapasztaltunk. A piaci szférában legerőteljesebb bérnövekedés a hatékonyságban erőteljes *csökkenést* mutató pénzügyi és gazdasági szolgáltatások szektorban történt.

3. Versenyképesség

A különféle reálárfolyam-mutatók alapján 1998 során a versenyképesség javulását tapasztalhattuk. Az infláció ütemének 1998 második felében mért erőteljes csökkenésének eredményeképpen az év során megfordult a fogyasztói árindex alapú reálárfolyam felértékelődése is.

A különféle reálárfolyamok éves átlagos alakulása

%

	Fogyasztói-árindexalapon	Feldolgozóipari-árindexalapon	Fajlagos bérköltségalapon bruttó kibocsátással	Fajlagos bérköltségalapon hozzáadott értékkel
1991	90,3	94,8	89,8	83,7
1992	93,2	100,6	96,4	103,3
1993	91,2	97,5	103,3	105,9
1994	101,0	104,9	107,5	105,0
1995	103,2	105,6	119,3	122,7
1996	96,8	95,8	109,0	110,4
1997	95,8	95,2	102,9	98,8
1998	100,5	104,0	108,5	106,7

Fogyasztói árindexen és a feldolgozóipar belföldi értékesítési árindexén alapuló reálárfolyam
(1994 = 100, szezonálisan kiigazított adatok)

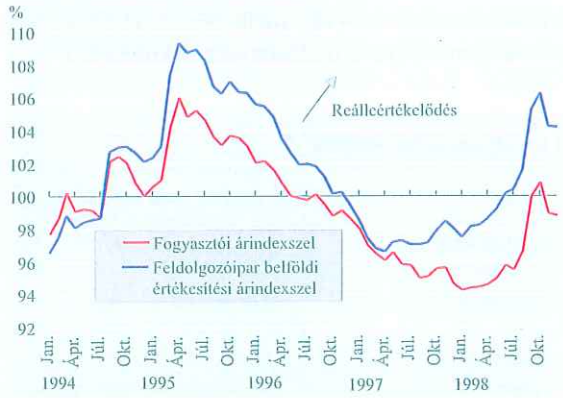

Bruttó és nettó kibocsátással számított fajlagos munkaköltség alapú reálárfolyam (1994 = 100)

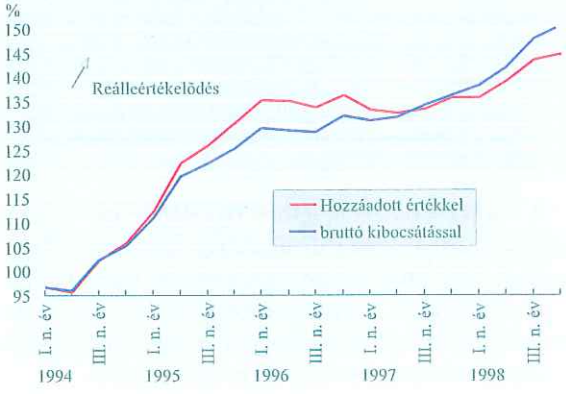

[2] A közgazdasági szakirodalomban – nem teljesen precízen fogalmazva – egyensúlyi reálfelértékelődésnek nevezik azt a mértéket, amely mellett a versenyképesség változatlan. Ez a jelenség a fejlődő országoknak a fejlettekhez történő felzárkózása kapcsán ismert és empirikusan is alátámasztott. Lényege, hogy mivel a gazdasági fejlődés nyomán általában gyorsabb a technológiai haladás – termelékenységnövekedés – a külkereskedelmi javakat gyártó szektorban, mint a szolgáltató szektorban, a szolgáltatások árának növekedése a külkereskedelmi javakhoz képest szükségszerű, ha a termelők ott is azonos profitabilitást akarnak. Ez azért van így, mert a bérek ütemkülönbségének eltérése általában nagyságrendileg kisebb, mint amekkora termelékenységkülönbség lehet a két szektor között. A jelenség egyébként Magyarország esetében is relevánsnak tűnik.

Az év első felében a fogyasztóiárindex-alapú reálárfolyam még enyhe, az előző év azonos időszakához viszonyítva mintegy 2%-os felértékelődést mutatott. Ez még a külkereskedelmi szektor és a szolgáltató szektor közötti termelékenységkülönbség által indokolt határon[2] belül volt, s a dinamika a reálleértékelődés irányába mutatott. 1998 második félévében a reálleértékelődés felé mutató tendencia felgyorsulása volt megfigyelhető. A forint 1998 második felében fogyasztóiár-alapon 3,3%-kal, feldolgozóipariár-alapon 6,3%-kal, bruttó kibocsátás, illetve hozzáadott érték szerinti fajlagos munkaköltség alapon 10,4, illetve 8,8%-kal értékelődött le reálértelemben.

A forint reálárfolyama a közép-kelet-európai régió országaival szemben értékelődött le a legerőteljesebben, a versenyképesség-javulás itt az egész év folyamán folyamatos és egyenletes volt. Az 1997. év végén és az 1998. elején bekövetkezett délkelet-ázsiai válság következtében a forint 1997 októberéről 1998 januárjára jelentősen, mintegy 20%-kal felértékelődött ehhez a régióhoz képest.

Februártól azonban a fenti tendencia megfordult, s az év folyamán folyamatosan leértékelődött a hazai valuta a fenti régióval szemben is, míg az év végére a reálárfolyam megközelítette a válság előtti szintet. A fejlett kereskedelmi partnereinkkel szembeni versenyképesség az előbbiekhez hasonlóan alakult, csak a reálfelértékelődés, illetve az azt követő reálleértékelődés sokkal kisebb amplitúdóval zajlott le.

A reálárfolyamokban tükröződő reálleértékelődés annak is köszönhető, hogy a keresztárfolyam-változások ellensúlyozták a leértékelési ütem csökkentésének hatását, és így a külkereskedelem szerkezetével súlyozott nominális árfolyamindex leértékelődése az előző évhez hasonló mértékű volt.

Ezzel egyidőben a belföldi árindexek mérséklődése meghaladta a legfontosabb kereskedelmi partnereinknél bekövetkezett inflációcsökkenést.

Különféle régiókkal szembeni reáleffektív árfolyamindexek fogyasztóiárindex-alapon (1994 = 100)

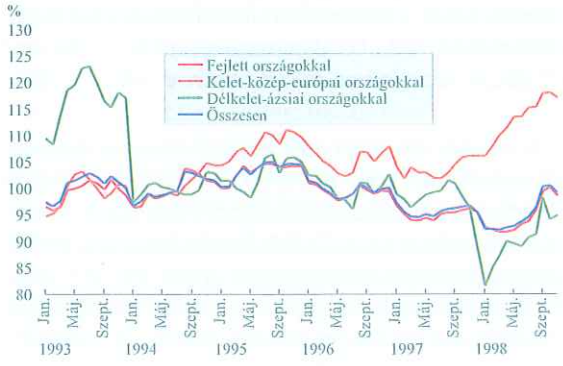

A versenyképesség alakulásánál figyelembe kell venni, hogy az elmúlt időszakban a magyar exportőrök egyes csoportjainak megváltoztak a piaci pozíciói, jelentős piacvesztést, illetve jövedelmezőségromlást szenvedtek el, miközben az exportszektor jövedelmezősége aggregált szinten nem romlott. A forint reálleértékelődése elősegítette, hogy a megerősödő harmadik piaci versenynek kitett exportőrök, elsősorban a kohászat és vegyipar területén kisebb jövedelmezőségromlással tudjanak alkalmazkodni az alacsonyabb világpiaci árakhoz. A forint reálleértékelődése mérsékelte az orosz válság miatti piacváltási kényszer negatív következményeit is.

Miközben e strukturális problémák kezelését megkönnyítette az árfolyam reálleértékelődése, az árfolyampálya kijelölése során a jegybankot nem ez a szempont vezérelte. A vállalkozói szektor egészének, de különösen az exportáló vállalatoknak a jövedelmezősége aggregált szinten tovább javult, ami azt mutatta, hogy a leértékelés versenyképességi szempontból nem volt indokolható. Az alacsonyabb feldolgozottsági fokú termékeket előállító szektorokban a kivitel csökkent, de a visszaesés mértéke összhangban volt az összes külföldi kereslet mérséklődésével, a versenytársakhoz viszonyított relatív piaci pozíciók nem romlottak számottevő mértékben.

Magyarország, Lengyelország és Csehország piaci részesedésének alakulása 1995. és 1998. I. féléve között

1995 és 1998 első féléve között az OECD, illetve az EU-régió részaránya nőtt a magyar kivitelben (75-ről 83%-ra, illetve 68-ról 72%-ra), míg két legfőbb kelet-európai versenytársunknál, Csehországnál és Lengyelországnál[3] ugyanez a részarány csökkent.

	1995	1996	1997	1998
OECD-be irányuló export az összes kivitel százalékában				
Csehország	81,2	70,8	73,4	76,2
Lengyelország	75,1	71,7	69,1	71,4
Magyarország	75,0	80,2	81,5	82,9
EU-ba irányuló export az összes kivitel százalékában				
Csehország	60,9	58,2	59,9	63,1
Lengyelország	70,1	66,3	64,2	66,5
Magyarország	68,0	69,7	71,1	72,0

A vizsgált országok kivitelének részesedése hasonló nagyságrendű, de rendkívül alacsony mértékű volt 1998. I. félévében az OECD importjából (0,5% körüli). A közel 40 milliós lélekszámú Lengyelország részesedése nem nagyobb, mint a 10 milliós Csehországé, és alig haladja meg az ugyancsak 10 milliós Magyarország részesedését.

	1995	1996	1997	1998. I. f. év
Kivitel részesedése az OECD importjából, százalékban				
Csehország	0,51	0,43	0,46	0,53
Lengyelország	0,50	0,49	0,49	0,53
Magyarország	0,32	0,35	0,43	0,49

Az 1995 és 1998 közötti időszakban a legdinamikusabban Magyarország tudta növelni értékesítéseit, 0,3%-ról 0,5%-ra nőtt részesedése, ami 53%-os növekedést jelent. Csehország csupán mintegy 4%-os, Lengyelország pedig 5%-os növekedést ért el. Így míg 1995-ben a versenytársak részesedése több mint 0,2 százalékponttal meghaladta hazánkét, addig 1998-ra ez az előny 0,04 százalékpontra apadt. Magyarország évről-évre folyamatosan növelni tudta részarányát, amíg Lengyelország részesedése viszonylag stabilan 0,5% körül mozgott (csak 1998 és 1997 között emelkedett kb. 8%-kal), Csehországnál pedig 1996-ban egy jelentősebb (16%-os) csökkenés történt. A legutóbbi időszakban azonban (1997-ről 1998 első félévére) Csehország részesedése nőtt a legnagyobb mértékben (16,5%-kal százalékponttal, szemben a magyarországi 14,2%-os, illetve a lengyelországi 8,2%-os növekedéssel).

[3] Lengyelország esetében a viszonyítási alap a fejlett országok, mivel kizárólag erre a csoportra állt rendelkezésre statisztika.

Exportrészesedés az OECD importjából

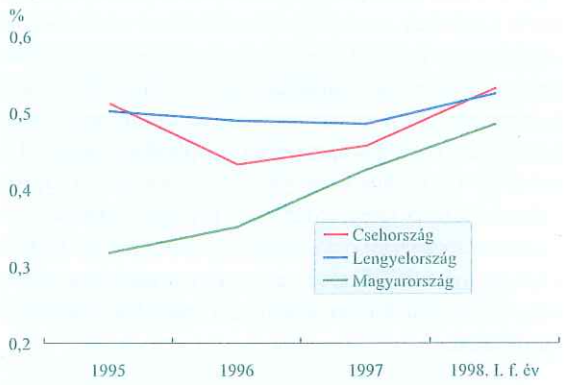

Az egyes országok exportjának részesedése az EU importjából hasonló képet mutat, de értelemszerűen valamivel magasabb a vizsgált országok EU-importból valórészesedése.

E vonatkozásban is Magyarország növekedése volt a legdinamikusabb, hiszen 0,5%-ról 0,77%-ra, mintegy 53%-kal emelkedett a részesedése. Lengyelország esetében szintén megfigyelhető a viszonylagos stabilitás, valamint az utolsó időszakban egy kisebb fellendülés (1995 és 1998 között összesen 9%-kal nőtt részaránya), illetve Csehországnál az 1996. évi – az OECD-re vonatkozó adatoknál kisebb mértékű – csökkenés. 1997 és 1998. I. féléve között ebben a térségben is Csehország fejlődött a leggyorsabb ütemben, 17,1%-kal,

Kivitel részesedése az EU importjából, százalékban

	1995	1996	1997	1998. I. f. év
Csehország	0,67	0,64	0,69	0,80
Lengyelország	0,82	0,81	0,83	0,89
Magyarország	0,50	0,55	0,68	0,77

míg hazánk 12,5%-kal, Lengyelország pedig 7,4%-kal.

A magyarországi dinamikus aránynövekedés következtében az 1995. évi lengyelországi 0,32 százalékpontos, illetve csehországi 0,17 százalékpontos többletrészesedés az EU importjából 1998-ra 0,09, illetve 0,03 százalékpontra apadt.

A magyar export két legfontosabb versenytársunkhoz vett dinamikus növekedésében jelentős mértékben szerepet játszott az a tény, hogy 1998-ig bezárólag Magyarországra érkezett a legtöbb GDP arányos működőtőke-befektetés. Mindez jelentősen megnövelte a magyar exportszektor versenyképességét.

Exportrészesedés az EU importjából

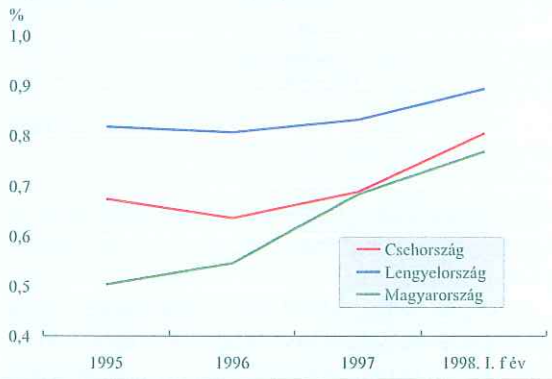

4. Kapacitáskihasználtság

Magyarországon a kapacitás-kihasználtság figyelése nem tekint vissza hosszú múltra, és a gazdaság gyors szerkezeti átalakulásának időszakában feltehetően a kihasználatlan kapacitások normál (inflációt nem generáló) szintje is magasabb volt. A kapacitás-kihasználtsági mutatók alakulásából nehéz megbízható következtetéseket levonni, hiszen az aggregált szintű mutatók alakulásából nem tudjuk, hogy a fölös kapacitások összetétele milyen mértékben felel meg a kereslet növekedésének. A kapacitás-kihasználtság emelkedésével azonban egyre nagyobb a valószínűsége annak, hogy a kereslet növekedése nem találkozik fölös kapacitásokkal, szűk keresztmetszetek keletkeznek, amelyek inflációs nyomást jelenthetnek a gazdaságban.

A kapacitások alakulására vonatkozó statisztikák csak a feldolgozóiparra állnak rendelkezésre. Itt azonban a kapacitások hiánya általában nem jelent inflációs nyomást, mivel a szűk keresztmetszetek megjelenése a külkereskedelmi termékforgalom változásában csapódik le. Közvetlen árfelhajtó tényező a külkereskedelmi forgalomba nem kerülő termékeknél jelentkező kapacitáshiány lenne, ennek alakulásáról azonban nincs információnk.

Ez utóbbi területen a szűk keresztmetszetek kialakulásának valószínűségét csökkenti, hogy 1997–98-ban a beruházások közel fele a piaci szolgáltató szektorokban történt.

*Átlagos kapacitáskihasználtság a feldolgozóiparban**

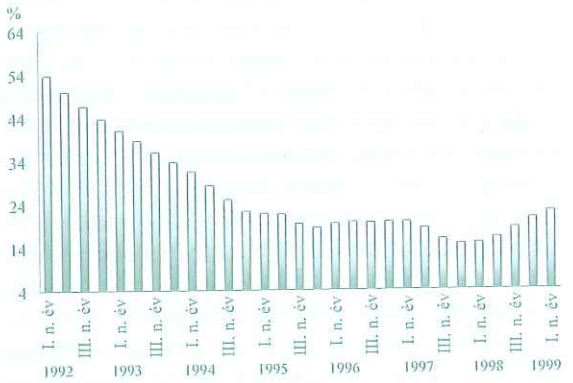

* Szezonálisan igazítva, az alapadatok forrása Kopint-Datorg.

*A kapacitáshiányos vállalkozások aránya a feldolgozóiparban**

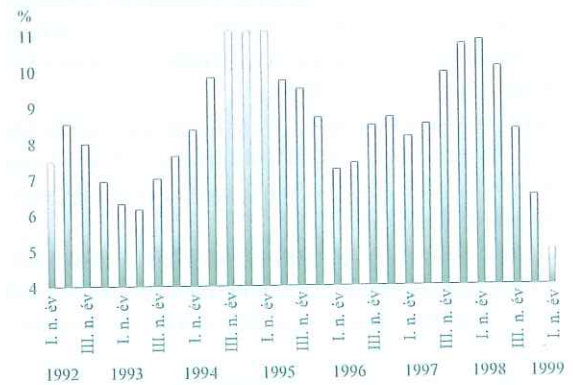

* Szezonálisan igazított és simított adatok, az alapadatok forrása Kopint-Datorg.

Az első félévi emelkedés után 1998 második felében az átlagos kapacitáskihasználtság csökkent a feldolgozóiparban. A csökkenés mögött két tényező állt, egyrészt a feldolgozóipar ebben az időszakban is jelentős mértékben növelte kapacitásait, ami megmutatkozott a szektor beruházási és foglalkoztatási mutatóiban, másrészt ez a szektor volt az, melyet legközvetlenebb módon érintett az orosz válság hatása.

Miközben az átlagos kapacitáskihasználtság enyhén csökkent, a kapacitáshiánnyal küzdő vállalatok részaránya az év során alig változott. Ez arra utal, hogy nem az orosz válság által sújtott vállalkozások voltak azok, amelyek eleve kapacitáshiánnyal küzdöttek, s az a tény, hogy ez a csoport kapacitásait még mindig szűkösnek ítéli, arra utal, hogy mind az általános, mind a beruházási konjunktúra folytatódására számítanak.

A feldolgozóipari termelőkapacitások (technikai és humán kapacitások) kihasználtságának növekedését mutatja a legnagyobb feldolgozóipari vállalatokra vonatkozó empirikus kutatás is,[4] amely szerint ennek átlagos aránya 1997-ben 78–82% körüli volt, 1998-ban 80–84%. A felmérés eredményeiből megfigyelhető, hogy kiegyenlítődött a cégek egyes csoportjai között az előző évben még érzékelhető különbség: míg 1997-ben a vegyes és a többségi tulajdonban lévő cégeknél a kapacitások kihasználtsága szignifikánsan magasabb volt, mint a többi cégnél, addig 1998-ban ezek az eltérések csökkentek, illetve eltűntek.

Összességében a kapacitás-kihasználtsági mutatók alapján a feldolgozóipari beruházások és a foglalkoztatás további gyors bővülése valószínűsíthető.

[4] A legnagyobb feldolgozóipari cégek helyzete és kilátásai – 1998, Tárki Konjunktúra Teszt 1998/3

5. A gazdaság szerkezetének változása

5.1 A termelés szerkezete

A hozzáadott érték termelésének szerkezete az elmúlt években közeledett a fejlett országokban jellemző arányokhoz. Ennek során a mezőgazdaság aránya mérséklődött, a szolgáltatásoké emelkedett. Az ipar és építőipar együttes súlya (folyó árakon számolva) az évtized közepéig csökkenő tendenciát mutatott, majd a gépipar elsősorban külföldi tőke motiválta fellendülésének és a villamosenergia-ipar alulértékeltsége megszüntetésének köszönhetően növekedésnek indult. Ez a folyamat becsléseink szerint 1998-ban is folytatódott, mivel a feldolgozóipar, és ezen belül a gépipar által megtermelt hozzáadott érték volumenindexe – az előző évihez hasonlóan – kiemelkedően magas volt.

A hozzáadott érték termelésszerkezete (folyó áron)

%

	1980*	1991	1998**
Mezőgazdaság	19,1	8,5	5,1
Ipar és építőipar	47,1	34,4	33,8
Szolgáltatások	33,8	57,1	61,1

* Korábbi ágazati osztályozás szerint, amelynek tartalma részben eltér a jelenlegitől.
** MNB-becslés.

5.2 A vállalkozói szektor átalakulása

Az elmúlt évtizedben a vállalkozói szektor markáns átalakuláson ment keresztül.

Az 1990-es évek elején a termelés drámai visszaesése, a piacgazdasági körülményekhez való alkalmazkodás képessége, a versenyképesség erősen szelektálta a gazdasági szervezeteket, a vállalkozások jövedelmi helyzete megrendült, nagyszámú csőd- és felszámolási eljárás indult.

1994-től a vállalkozások helyzete a megindult növekedésnek, majd 1995-ben a vállalkozások javára megvalósult jövedelemátrendeződésnek köszönhetően érezhetően javult. Nőtt a profitabili-

tás, megindult a beruházási aktivitás. 1995-ben a kialakult egyensúlytalanságok miatti elkerülhetetlen belföldi kereslet-visszafogás a gazdasági szervezetek nagymértékű differenciálódását vonta maga után: az export meghatározóvá vált a termelés növelésében, az egyéb területeken stagnálás, illetve hanyatlás mutatkozott. 1996 folyamán a vállalatok belföldi fogyasztói keresletnövekedéssel kapcsolatos várakozásaikat – a konjunktúratesztek szerint – egyre későbbre helyezték. 1997 második felétől azután a termelést ösztönző keresleti tényezők között egyre markánsabban megjelent a lakossági fogyasztás bővülése is, ami a belföldi piacra termelő cégek számára is a korábbiaknál kedvezőbb feltételeket teremtett.

A privatizáció és a zöldmezős beruházások révén a *külföldi tőke jelentős szerepet* játszott a gazdaság alkalmazkodóképességének javulásában. A vállalkozói szektorban[5] a külföldi tulajdon részaránya az 1994. évi 18,9%-ról 1997 végére 35,4%-ra emelkedett, és a növekedés feltehetően 1998-ban is folytatódott. A külföldi tulajdonban lévő vállalkozásokat az előző évekhez hasonlóan általában a többi vállalkozásnál jelentősebb forgalombővülés, különösen kiemelkedő exportteljesítmény, magasabb jövedelmezőség, jobb tőkeellátottság, erőteljesebb beruházási aktivitás jellemezte. A vállalkozásokra vonatkozóan szerteágazó, mégis kevés információ áll rendelkezésre, ezek azonban már 1997-ben is, de különösen 1998-ban arra utalnak, hogy a belföldi kereslet élénkülésével párhuzamosan a túlnyomórészt belföldi tulajdonban lévő, illetve a lokális és belföldi piacra termelő vállalkozások helyzete is kissé javuló tendenciájú.

A magyar export az utóbbi évekhez hasonlóan 1998-ban is nagyfokú koncentráltságot mutatott. Az 1500 *legnagyobb exportáló feldolgozóipari vállalkozás* körében végzett empirikus kutatás[6] lefedi a feldolgozóipari export több mint 95%-át, a forgalom háromnegyedét, a feldolgozóiparban foglalkoztatottak mintegy felét. Ez a vállalati kör az árbevétel tekintetében a legnagyobb feldolgozóipari cégek közé tartozik, és ezen a vállalatcsoporton belül mind számarányában, mind gazdasági teljesítményében a külföldi többségi tulajdonban lévő cégek játszanak domináns szerepet. A foglalkoztatott létszám tekintetében a vizsgált kör mintegy negyede 300 fő feletti, több mint fele pedig 51–300 fő közötti. Ezen vállalkozások körében az előző néhány évhez hasonlóan 1998-ban is jellemző volt a magas beruházási hányad (a beruházási volument növelő cégek aránya 56% volt), a magas és kissé növekvő kapacitáskihasználtság (80–86%). E körben a létszámbővülés a nemzetgazdasági átlaghoz viszonyítva intenzívnek mutatkozott (0,8–1,1%). A cégek eredményessége 1998-ban az előző évi kedvező helyzethez képest is tovább javult. Kedvező jelenség, hogy az 1500 legnagyobb exportáló feldolgozóipari vállalkozás körében a növekedés 1998-ban a korábbiaknál kiegyenlítettebbé vált.

Az eredményesség javulása nemcsak a nagyobb, hanem a kisebb méretű vállalkozásoknál is jellemző volt már 1997-ben is, és becsléseink szerint ez a tendencia 1998-ban folytatódott.

A döntően *kis- és közepes méretű* vállalkozások körében 1998 végén készített konjunktúrateszt[8] szerint 1998 végén viszonylag magas és javuló volt a jó vagy kielégítő

A vállalkozások nyereségessége[7]

Adózás előtti eredmény a nettó árbevétel százalékában

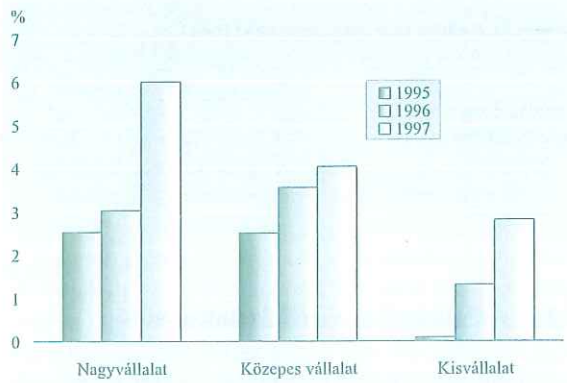

Adózás előtti eredmény a saját tőke százalékában

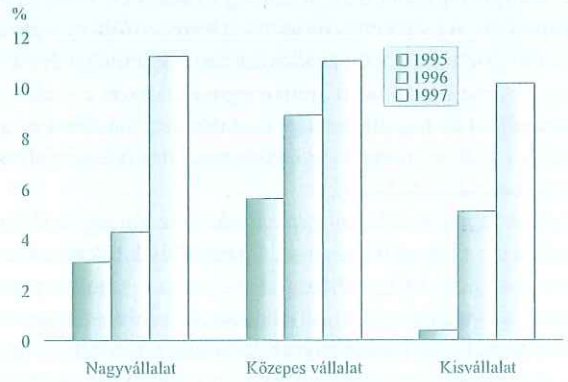

[5] Kettős könyvvitelt vezető vállalkozások (forrás: APEH TÁSA gyorsjelentések).

[6] Tóth I. J. (1999): A legnagyobb feldolgozóipari cégek helyzete és kilátásai 1998-1999. TÁRKI Konjunktúra Teszt, 1998/4, február, TÁRKI Rt., Budapest.

[7] Kettős könyvvitelt vezető vállalkozások (forrás: APEH TÁSA gyorsjelentések). Nagyvállalat: 1995-96 – 300 fő felett, 1997 – 249 fő felett, közepes vállalat: 1995-96 – 51–300 fő között, 1997 – 50-249 fő között, kisvállalat: 1995-96 51 fő alatt, 1997: 50 fő alatt.

[8] Magyar Kereskedelmi és Iparkamara 1998. december, Világgazdaság, 1999. március 18. A válaszadó vállalkozásoknak a foglalkoztatottak száma szerinti megoszlása: 68,4% 50 fő alatti (ezen belül 35,3% 10 fő alatti), 22,1% 50-250 fő közötti, 9,4% 250 fő feletti.

üzleti helyzetről beszámoló vállalkozások aránya. Ez azt is jelzi, hogy az 1998 második felében Magyarország külső konjunkturális feltételeiben bekövetkezett kedvezőtlen változások nem rontották olyan mértékben a kisebb méretű vállalatok helyzetét, mint amennyire a belföldi kereslet hajtóereje javította azt. A felmérésben szereplő vállalatok körében a megrendelések igen kedvezően alakultak, mind a belföldi, mind a külföldi relációban. A külföldi megrendelések növekedéséről elsősorban az 50 fő feletti vállalkozások számoltak be, a kisebb vállalkozásoknál pedig főként a belföldi megrendelések emelkedtek. A vállalkozások jövedelmezősége összességében enyhe javulást mutat, ezen belül a 10 fő alatti vállalati körben kissé emelkedett, a 250 fő felettieknél pedig csökkent a jó jövedelmezőségről beszámolók aránya a korábbiakhoz képest. Bár továbbra is a 10 fő alatti vállalkozások helyzete a legkedvezőtlenebb, valamennyi méretkategória közül ezen vállalkozások helyzete mutatta a legjelentősebb javulást 1998 második félévében.

VI. Külső egyensúly

1. A nettó finanszírozási igény és kapacitás

A két éve tartó, dinamikus gazdasági növekedést 1998-ban a külső egyensúly romlása kísérte. Ennek oka egyrészt az volt, hogy az év során egyre kedvezőtlenebb külső hatások érték a magyar gazdaságot. Az elhúzódó és tovaterjedő ázsiai, majd pedig az orosz válság közvetlen és közvetett hatása szűkítette az exportlehetőségeket, illetve növelte az importversenyt. Ezzel egyidejűleg az előirányzottat is meghaladó belföldi keresletnövekedés következett be, amely az ettől elmaradó belföldi kapacitásbővülés miatt hozzájárult a külső egyensúly romlásához.

A rendelkezésre álló GDP-arányos jövedelem a korábbiaknál jobban csökkent annak következtében, hogy a külföldiek befektetett tőkéjük utáni profitátutalásai 1998-ban nőttek, és elérték a GDP 2%-át. A belföldi fogyasztás bővülése (lakossági + közösségi) a GDP növekedési ütemét közelítette. Az ország bruttó megtakarítása a GDP arányában kissé mérséklődött, így csökkenő mértékben volt képes az erőteljes növekedési várakozások miatt dinamikusan bővülő felhalmozási tevékenységet finanszírozni. Az ország külső finanszírozási igénye megnőtt.

[1] A megtakarítási-beruházási egyenleget a nemzetközi szóhasználatnak megfelelően nettó finanszírozási kapacitásnak/szükségletnek nevezzük más korábbi MNB-publikációtól eltérően. A finanszírozási igény (a megtakarítási-beruházási egyensúly) egy „elméleti" folyó fizetési mérleget határoz meg, amely azonban a fizetésimérleg-statisztika alapján aktuálisan kimutatott adatoktól eltér.

A nettó finanszírozási szükséglet és a folyó fizetési mérleg hiányának alakulása a GDP százalékában

	1995	1996	1997	1998
Folyó fizetési mérleg	–5,5	–3,7	–2,1	–4,8
Nettó külföldi finanszírozási igény	–2,9	–2,3	–1,4	–4,4

A publikált és az elméleti folyó fizetési mérleg közötti különbség abból származik, hogy a magyar fizetésimérleg-statisztika jelenleg még pénzáram alapú, azaz azon rezidensek és nem rezidensek közötti tranzakciókat, melyek nem járnak pénzmozgással, nem rögzíti. Ezen felül a reálfolyamatok és a pénzfolyamatok között időbeli eltolódás is lehet.

Az egyes szektorok jövedelemmérlegekből levezethető (a bruttó megtakarításokat és a felhalmozásokat figyelembe vevő) nettó finanszírozási igénye/kapacitása[1] a táblázat szerint alakult.

Megtakarítási és felhalmozási ráták*
(folyó áron, a GDP százalékában)

%

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Bruttó hazai termék	100	100	100	100	100	100	100
Nettó jövedelemátutalások	–2,8	–3,0	–3,5	–4,1	–3,2	–3,1	–4,0
Viszonzatlan átutalások	2,3	1,9	2,2	2,5	2,0	2,2	2,1
Rendelkezésre álló jövedelem	99,5	98,9	98,7	98,4	98,8	99,1	98,1
ebből: háztartások	85,7	82,6	82,1	77,0	76,5	74,0	73,4
vállalatok	1,8	2,3	6,4	13,2	12,0	14,2	14,1
államháztartás	12,0	14,0	10,2	8,2	10,3	10,9	10,6
Végső fogyasztás	84,2	88,3	84,3	77,3	74,3	72,6	72,2
ebből: háztartások	72,8	74,5	72,2	66,3	64,1	62,0	61,8
közösség	11,4	13,8	12,1	11,0	10,2	10,6	10,4
Bruttó nemzetgazdasági megtakarítás**	15,3	10,6	14,4	21,1	24,5	26,5	25,9
ebből: háztartások	12,9	8,1	9,9	10,7	12,4	12,0	11,6
vállalatok	1,8	2,3	6,4	13,2	12,0	14,2	14,1
államháztartás	0,6	0,2	–1,9	–2,8	0,1	0,3	0,2
Nettó tőketranszfer							
háztartások	0,9	0,9	1,0	0,7	0,8	0,5	0,2
vállalatok	0,6	0,5	0,4	0,8	0,6	1,1	1,2
államháztartás	–1,5	–1,4	–1,4	–1,5	–1,4	–1,6	–1,4
Felhalmozás	16,0	20,0	22,3	23,9	26,8	27,9	30,3
ebből: háztartások	4,9	5,1	4,6	4,9	5,0	4,8	3,9
vállalatok	5,1	9,4	11,4	16,1	18,5	19,3	22,7
államháztartás	5,9	5,5	6,3	2,9	3,3	3,8	3,7
Nettó finanszírozási igény (–), kapacitás (+)							
külföldről***	–0,8	–9,4	–7,9	–2,8	–2,3	–1,4	–4,4
Háztartások	8,9	3,9	6,3	6,5	8,2	7,7	7,9
Vállalatok	–2,9	–6,6	–4,6	–2,1	–5,9	–4,0	–7,4
Államháztartás	–6,8	–6,7	–9,6	–7,2	–4,6	–5,1	–4,9

Megjegyzés: MNB-becslés
* A háztartások megtakarításai nem tartalmazzák a pénzügyi eszközökön az átértékelődések hatását és a devizabetét-állományokon az árfolyamváltozásból eredő forinthatásokat. Az államháztartás egyenlegében (GFS szemléletű hiány – privatizáció) a kamatkiadások eredményszemléletűek. A külföldiek nettó pozíciója csak közelíti az eredményszemléletet, mert a kamat- és az osztalékkifizetés a fizetési mérleggel azonos, azaz pénzforgalmi szemléletű.
** Bruttó megtakarítás = rendelkezésre álló jövedelem (GDP-ből számított érték) mínusz végső fogyasztás (lakossági, közösségi fogyasztás). A rendelkezésre álló jövedelem tartalmazza az adott időszak bruttó hazai termék értékének és a külföld felé, illetve külföldről Magyarországra irányuló jövedelemtranszferek és viszonzatlan átutalások (fizetési mérleg szerinti) egyenlegének összegét.
*** Nettó finanszírozási igény/kapacitás = bruttó megtakarítás – tőketranszferrel korrigált felhalmozás. A külföldi sor tükrözi a nemzetgazdaság külfölddel szembeni forrásigényét („–" = forrásigény).

A gazdaságot ért változások mérete azonban nem volt akkora, hogy a jövedelemeloszlás belső szerkezetét érdemlegesen megváltoztatta volna. A korábbi közel hét esztendőt jellemző erőteljes, belső szerkezeti átrendeződések 1996–1997-re már lezajlottak.

Az 1990–1995-ös évek alapvető változásokat hoztak a lakosság, a vállalatok és az államháztartás jövedelmi helyzetében. A piacgazdaságra való átállás, a pénzügyi források hatékonyabb felhasználását szolgáló piacorientált reformok, a fiskális és monetáris kiigazítások növelték a gazdaság hatékonyságát, és egyúttal érezhetően hatottak a jövedelemeloszlásra. Nőtt a jövedelmek differenciálódása, ami befolyásolta a gazdasági szereplők addigi megtakarítási szokásait. Az államháztartás jövedelemelosztó szerepe mérséklődött, a vállalatok saját forrásai nőttek, jövedelemhelyzetük javult, változott a lakosság megtakarítási magatartása.

A jövedelemallokációban azonban kisebb elmozdulások történtek.

1998-ban a bruttó nemzetgazdasági megtakarításon belül a lakossági megtakarítások aránya lényegében nem változott, mivel a reálfogyasztás folyamatos bővülése ellenére az kissé elmaradt a gazdasági növekedés ütemétől. A vállalatok megpróbáltak igazodni a kedvezőtlenebb külpiaci kereslethez és profitorientált magatartásuk biztosította, hogy részesedésük az ország megtakarításából nem csökkent annak ellenére, hogy a külföldi tulajdonosok a korábbiaknál nagyobb arányban vittek ki jövedelmet az országból.

A gazdasági növekedést erős beruházási aktivitás támogatta, amely elsősorban a produktív kapacitásokat növelte. A nemzetgazdasági felhalmozási kiadásokon belül továbbra is a vállalatok játszották a meghatározó szerepet. A lakossági beruházás súlya csökkent.

A bruttó nemzetgazdasági megtakarítás megoszlása
(folyó áras adatokból számított értékek)

%

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Bruttó megtakarítás	100	100	100	100	100	100	100
Lakosság	85	77	68	51	51	45	45
Vállalat	12	21	45	62	49	54	54
Privát szektor	97	98	113	113	100	99	99
Államháztartás	3	2	–13	–13	0	1	1
Bruttó megtakarítás a GDP százalékában	15,3	10,6	14,4	21,1	24,5	26,5	25,9
GDP volumenindex	–3,1	–0,6	2,9	1,5	1,3	4,6	5,1

Megjegyzés: MNB-becslés.

Az állóeszköz-felhalmozás megoszlása a belföldi jövedelemtulajdonosok között (1995. évi változatlan áron)

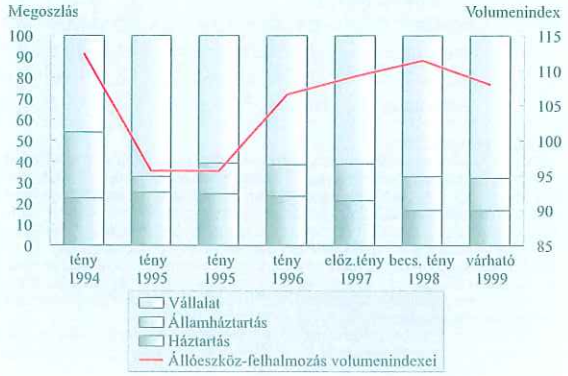

Nettó finanszírozási kapacitás a GDP százalékában

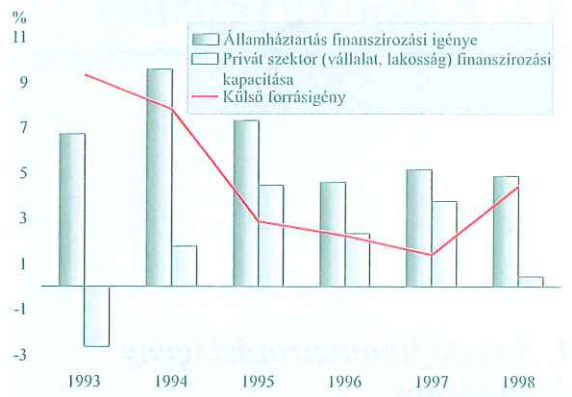

Megjegyzés: A privát szektor finanszírozási igénye a címben jelzettől eltérően a negatív tartomány.

Nettó finanszírozási igény (–)/kapacitás (+) jövedelemtulajdonosként (eredményszemléletben, folyó áron)

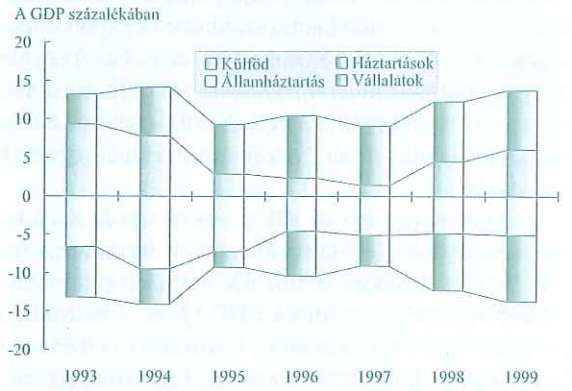

Az élénk felhalmozási tevékenységnek megfelelően a vállalatok eladósodása jelentően nőtt. Míg 1997-ben a jövedelemallokáció során a lakosság nettó finanszírozási kapacitásának GDP arányos mérséklődése nem okozott forrásszűkét, és a privát szféra megtakarító volt, addig 1998-ban a vállalati szektor finanszírozási igényének növekedését a lakosság finanszírozási kapacitása alig fedezte.

Az államháztartás nettó finanszírozási igénye a GDP százalékában ugyan kissé csökkent, de messze nem bizonyult elegendőnek ahhoz, hogy a vállalati szektor jelentősen megnövekedett nettó finanszírozási igényét ellensúlyozza. A privátszféra elolvadó finanszírozási kapacitása nem járt együtt az állami szféra tevékenységének kellő mértékű visszahúzódásával. Így az ország külföldi forrásigénye megnőtt és mértéke számottevően meghaladta az előző évit.

A nettó finanszírozási kapacitás/igény jövedelemtulajdonosonkénti szerkezetét a fenti ábra szemlélteti.

A jövedelemtulajdonosok megtakarítói magatartása pontosabban közelíthető, ha a folyóáras megtakarításo-

kat korrigáljuk az infláció hatásával[2] és a külföldi tulajdonú vállalatok jövedelemrepatriálásának eredményszemléletű elszámolásával.[3]

Az inflációszűrt adatok a jövedelempozíciókban hasonló irányú változásokat jeleznek, a külső forrásigény évek közötti változása azonban az 1995–97 közötti időszakban kisimultabbá vált. 1998-ban, a már korábban említett okok miatt, ezen adatok alapján is a nettó külföldi finanszírozási igény jelentősebben, 2,2%–kal emelkedett, ami az alig javuló lakossági finanszírozási kapacitás mellett a vállalati és államháztartási pozíció egyidejű romlása eredményeként állt elő.

Az éves mutatók alapján az államháztartás nettó finanszírozási szükséglete 1997-ben és 1998-ban kb. a GDP 1,3–1,5%-ával romlott.

A magánszektor finanszírozási kapacitása az 1997. évi átmeneti javulás után romlott. A lakosság növekvő finanszírozási kapacitását két tényezőre vezethetjük vissza:

- a nyugdíjreform a GDP 0,3%-ával növelte a lakossági megtakarításokat.
- a lakásberuházáshoz kapcsolódó ÁFA-visszaigénylési lehetőség 1999. januári hatállyal történő visszaállítása miatt a lakossági beruházások jelentősen csökkentek, ami a GDP 0,9%-ával emelte meg a pénzügyi megtakarítási rátát.

E két tétellel korrigálva a lakosság finanszírozási kapacitása csökkent.

A vállalati szektor nettó finanszírozási szükségletének alakulása jól leírható standard közgazdasági megfontolásokkal. A gazdasági fellendülés során általában a vállalati nettó finanszírozási kapacitás romlását tapasztalhatjuk. 1995-ben a kiigazítási program a GDP növekedés lassulását okozta, a vállalati jövedelmeket előre nem látható módon növelte, mind a (reál) bérköltségek csökkentése, mind az átmeneti reál alulértékeltségen keresztül. Az 1997. évi pozícióalakulást is lehet hasonló érveléssel magyarázni, hiszen itt egyrészt a gazdaság szereplői lényegesen alábecsülték a növekedés mértékét, amit jól tükrözött a vállalati nettó finanszírozási igény hónapról-hónapra történő csökkenése. Paradox módon a vállalati szektor javuló nettó finanszírozási kapacitásához ekkor jelentősen hozzájárulhatott a költségvetés 1997-ben tapasztalt gyors romlása is, hiszen adott beruházási döntések mellett az államháztartásból kiáramló pénzek a vállalati szektorban csapódtak le profitként. 1998 részben a korrekció éve volt, a növekvő beruházási kereslet jelentősen megnövelte a vállalati szektor nettó finanszírozási szükségletét.

Az inflációszűrt nettó finanszírozási igény (–) / kapacitás (+) a repatriált profit eredményszemléletű elszámolásával (a GDP százalékában)

	1995	1996	1997	1998
Nettó finanszírozási igény külföldről	–2,9	–2,7	–2,5	–4,7
Háztartások finanszírozási kapacitása	3,9	4,9	4,2	4,3
Vállalatok finanszírozási igénye	–4,7	–8,2	–6,0	–6,8
Magánszektor (háztartás és vállalat)	–0,8	–3,3	–1,8	–2,5
Államháztartás finanszírozási igénye	–2,1	0,6	–0,7	–2,2

Megjegyzés: MNB-becslés.

Az államháztartás finanszírozási szükségletének növekedése 1997-ben a folyó finanszírozási mérleg romlását okozta volna, de ezt a hatást ellensúlyozta, hogy a vállalati szféra finanszírozási igénye – átmenetileg, a vártnál kedvezőbb növekedés miatt – csökkent. 1998-ban a vállalati szektor a gazdasági ciklus várható alakulásának megfelelően korrigálta, azaz növelte nettó finanszírozási szükségletét. Ezt részben ellensúlyozta a lakosság – feltehetően átmeneti tényezőknek tulajdonítható – nettó finanszírozási kapacitásának növekedése, de összességében a magánszektor nettó finanszírozási szükséglete növekedett. A külső egyensúly romlása csak akkor lett volna elkerülhető, ha az államháztartási pozíció ellensúlyozta volna a magánszektor autonom pozícióromlását, ezzel szemben az államháztartás finanszírozási kapacitásának alakulása a folyamatokat destabilizáló irányba hatott.

2. A folyó fizetési mérleg és finanszírozása

Az 1995. évi stabilizációs csomag bevezetését követően, elsősorban a belföldi kereslet visszafogása, majd egyre inkább az exportteljesítmények dinamikus növekedése bázisán, a külső egyensúly folyamatosan javuló trendje érvényesült. Ennek eredményeként a folyó fizetési mérleg hiánya 1997-ben – minden várakozást meghaladóan – a GDP 2,1%-ára csökkent.

A gazdasági növekedést 1998-ban a továbbra is kiemelkedő ütemben növekvő export mellett már a belföldi kereslet – a beruházások és a fogyasztás – növekedése is generálta. Ez az importkereslet emelkedésén keresztül a kereskedelmi mérleg és a folyó fizetési mérleg hiányának növekedése irányában hatott. Magyarországon a 90-es években jelentős külföldi közvetlen tőkebefekteté-

[2] Az infláció mértékének erőteljes változása a jövedelemtulajdonosok megtakarítására különféle mértékben hat. Ezért – a korábbi MNB-publikációtól eltérően – a gazdasági szereplők pozícióját operacionális szemléletben adjuk meg, ami könnyebben értelmezhető összefüggésben áll a pozícióváltozásokat meghatározó reálgazdasági döntésekkel. Ez azt jelenti, hogy míg korábban a nettó pénzügyi vagyon inflációs értékvesztése miatti kompenzációt jövedelemként, illetve folyó megtakarításként számoltuk el, ezentúl csak a kamatok inflációs kompenzáció feletti részét tekintjük jövedelemnek, illetve a pénzügyi vagyon inflációs értékmegőrzés feletti részét megtakarításnak.

[3] Az osztalék tényleges kivétele és annak kitermelése általában elszakad egymástól. Ezért a repatriált profitot abban az évben számoljuk el, amikor megtermelték és nem akkor, amikor az országból kivitték.

sekre került sor, amelyek eredményeként a működőtőke-állomány, a reinvesztíciókat is figyelembe véve, meghaladja a 20 milliárd dollárt. Ennek eredményei követhetők nyomon a magyar export 1995 óta megfigyelhető rendkívül dinamikus bővülésében. A Magyarországon befektetett működőtőke magas állománya, az ennek révén megvalósult beruházások felfutása és teljes kapacitással való működése, a profitabilitás 1997–98. évi emelkedését, a megtermelt jövedelmek növekedését vonta maga után, ami a reinvesztíciós arány változatlansága mellett is nagyobb jövedelemkiáramlást valószínűsített 1998-ra. A szolgáltatási aktívum mérséklődése az egyéb szolgáltatási tételek passzívumának második éve megfigyelhető emelkedő trendje miatt volt várható. Így a folyó fizetési mérleg belső strukturális átrendeződése, ennek alapján a folyó fizetési mérleg hiányának növekedése 1998-ban nem volt váratlan jelenség. Inkább az volt

A folyó fizetési mérleg 12 havi hiánya és finanszírozása

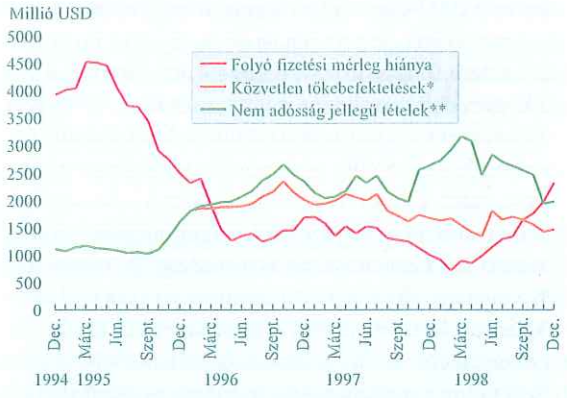

*Az 1995. decemberi privatizációs bevételek nélkül.
** Közvetlen tőkebefektetések + (1996 januárjától) nem adósság jellegű portfólióbefektetések.

Folyó fizetési mérleg

Millió US dollár

	1997	1998	Változás
(1a) Áruexport	19 637	20 749	1112
(1b) Áruimport	21 371	22 870	1499
(1) Áruk (=1a–1b)	**–1 734**	**–2 121**	**–387**
(2a) Idegenforgalom, egyenleg	1 428	1 298	–130
(2b) Egyéb szolgáltatások, egyenleg	–251	–621	–370
(2) Szolgáltatások (=2a+2b)	**1 177**	**678**	**–500**
(3a) Közvetlen tőkebefektetések jövedelmei, egyenleg	–431	–936	–505
(3b) Portfólióbefektetések jövedelmei, egyenleg	–588	–683	–95
(3c) Egyéb befektetések jövedelmei, egyenleg	–401	–277	124
(3d) Egyéb jövedelmek, egyenleg	–1	24	25
(3) Jövedelmek (=3a+...+3d)	**–1 421**	**–1 872**	**–451**
(4) Folyó átutalások	**996**	**1 018**	**21**
Folyó fizetési mérleg (=1+...+4)	**–981**	**–2 298**	**–1316**

A fizetési mérleg egyes összetevőinek alakulása

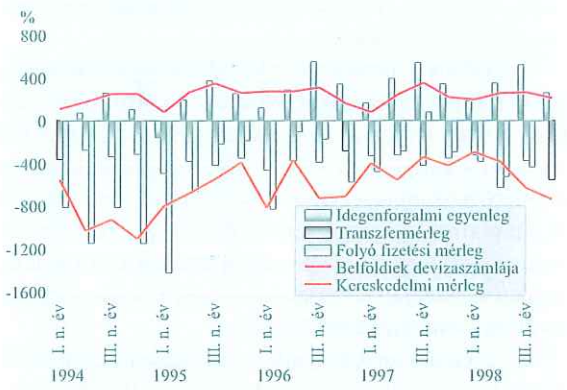

meglepő, hogy a fogyasztás későbbi és lassabb beindulása, valamint a magas exportdinamika 1997 végére a folyófizetésimérleg-hiány rendkívül alacsony szintjéhez vezetett, és még 1998 első félévében is ez a tendencia maradt fenn. Ezt követően azonban bekövetkezett az előrejelzett trendváltás, amit az eredeti előirányzatokat is meghaladó belföldi felhasználás növekedése, valamint az ázsiai és az orosz válság közvetlen és közvetett hatásai felgyorsítottak. Mindezek eredményeként 1998-ban a folyó fizetési mérleg hiánya az 1997. évihez képest, 1,3 milliárd dollárral, a GDP-hez viszonyítva 4,8%-ra nőtt.

A folyó fizetési mérleg 1998. évi növekedése kétharmad részben a reálfolyamatokkal, ezen belül is elsősorban a magasabb belföldi felhasználás – beruházás és fogyasztás – által generált áru- és szolgáltatás behozatali többletének, illetve az export növekedési üteme mérséklődésének tulajdonítható, míg a további egyharmada a külföldiek működőtőke-befektetései révén képződött nagyobb jövedelem utáni megemelkedett profittranszferrel magyarázható.

A kereskedelmi mérleg az év első felében a továbbra is rendkívül dinamikus exportteljesítmény hatására még kedvezőbben is alakult, mint 1997 hasonló időszakában. Az export értékének dinamikája 1998. év egészében ugyan az előző évitől némileg elmaradt, de a második félévi, az orosz válság kitörését követő lassulás ellenére is, magas maradt. Az orosz export kiesését a fejlett országokba irányuló kivitel növekedése, valamint a cserearányok javulása nagyrészt ellensúlyozta. Ezt elősegítette, hogy a legfőbb piacainkat jelentő EU-országokban a konjunktúra előrejelzett lassulása csak az év utolsó negyedévében jelentkezett, ami a magyar exportlehetőségeket 1998-ban érdemben nem érintette. Az import folyamatosan magas, az év legvégén azonban már mérséklődő ütemű növekedését, a továbbra is dinamikusan bővülő export, a növekvő beruházási aktivitás és az élénkülő lakossági – elsősorban tartós fogyasztási cikk – fogyasztás generálta. A vázolt folyamatok azt eredményezték, hogy a kereskedelmi mérleg hiánya, amely az év

során növekvő tendenciát mutatott, az év utolsó hónapjaiban a korábbiaknál magasabb szint mellett stabilizálódott.

A szolgáltatások aktívumának mérséklődése[4] részben annak tulajdonítható, hogy az idegenforgalmi aktívum a korábbi évek emelkedésével szemben elmaradt az előző évitől. Másrészt, az üzleti ciklussal is összhangban nőtt a szolgáltatások nettó kiadási többlete. Az egyéb szolgáltatások passzívuma azonban egy magasabb szinten stabilizálódni látszik, azt vetítve előre, hogy a szolgáltatások aktívumának lemorzsolódása a jövőben mérséklődhet, illetve megállhat.

Ezen túlmenően a romlás a jövedelemkivonás növekedésének: a nem adósság jellegű külföldi befektetések (főleg működőtőke-befektetések) utáni profitátutalások megemelkedésének a következménye, miközben az adósság jellegű befektetések utáni jövedelmátutalások valamelyest csökkentek. A profitátutalások növekedése, mint már erről szó volt, nem jelent valamiféle radikális fordulatot a külföldi működőtőke-befektetők Magyarországhoz, az itt megvalósított befektetésekhez való hozzáállásában. A korábbi külföldi működőtőke-befektetések révén létrejött vállalkozások érett szakaszba fordulása, egyben nyereségessé válása minden egyéb körülménytől függetlenül is megemelte volna a jövedelemátutalások szintjét 1997-hez képest. Emellett azonban valószínűleg hatása volt annak is, hogy a tőlünk keletre kibontakozott válság eredményeképpen, ottani gyengébb eredményeik miatt a Magyarországon működő „multik" az általuk eredetileg előirányzottnál valamivel nagyobb mértékben repatriálták a Magyarországon megtermelt profitjukat. Míg tehát a megnövekedett jövedelemkiáramlás hozzájárult a folyó fizetési mérleg deficitjének növekedéséhez, a mögöttes folyamatok megítélése egyáltalán nem tekinthető kedvezőtlennek. A profitabilitás alakulásától függően, a folyó fizetési mérlegben ennek a tételnek tartósan magasabb szintjével kell számolni a jövőben is.

A folyó fizetési mérleg 2,3 milliárd dollár hiányát az 1,5 milliárd dollár nem adóssággeneráló tőkebefektetés – közvetlen tőke- és portfólióbefektetések –, valamint a közel 900 millió dollár forintban denominált állampapír-befektetés finanszírozta.

Éves szinten a nettó közvetlen tőkebefektetések mérséklődése részben a rezidens vállalkozások élénkülést mutató, külföldön megvalósított befektetéseihez köthető. Szerepet játszott azonban az is, hogy a privatizációs folyamat lényegében lezárult, és 1998-ban ezen a címen már nem valósult meg külföldi működőtőke-befektetés.

Az év első felében a folyó fizetési mérleg hiányát a beáramló működőtőke- és portfólióbefektetések lényegében finanszírozták. Sőt az év elején, Magyarország kedvező befektetői megítélése a portfóliócsatornán még jelentős tőkebeáramlást indukált, amely lényegében a jegybanki tartalékokban akkumulálódott. A választások körüli időszak a külföldi tőkét kivárásra késztette, így nem került sor jelentősebb tőkemozgásra. A harmadik negyedévben azonban, az orosz válság mélypontján, a folyó fizetési mérleg hiányát már döntően az MNB finanszírozta nemzetközi tartalékaiból. Ebben az időszakban a külföldiek részéről jelentős nettó állampapír-eladásokra került sor, és a magánszektor is devizát vásárolt, amit külföldi bankoknál helyezett el elsősorban rövid lejáratú betétekben. Abban az időszakban, amikor több, a válság által érintett országból jelentős nettó kiáramlás volt megfigyelhető a részvénycsatornákon, Magyarországon a tőzsdei árfolyamok jelentősebb csökkenése mellett minimális volt a külföldiek nettó tőkekivonása.

A negyedik negyedév változást hozott: a forintra nehezedő nyomás csökkenésével az MNB intervenciós devizaeladásai megszűntek. Az enyhülő nemzetközi tőkepiaci helyzetben hitelfelvétellel az MNB feltöltötte nemzetközi tartalékait. Egyidejűleg újra jelentős nettó állampapír-vásárlásokra került sor a külföldi befektetők részéről. Ezzel együtt a finanszírozás fő erejét a nem adósság jellegű befektetések adták: a nettó közvetlen tőkebefektetések és a portfólió-befektetés jellegű nettó külföldi részvényvásárlások. Meg kell ugyanakkor jegyezni, hogy az előbbieken belül a viszonylag mobilabb tulajdonosi hitellel történő finanszírozás magasabb mértéket ért el. Ugyancsak hozzájárult a finanszírozáshoz (ha még csekély mértékben is), hogy a magánszektor bi-

A folyó fizetési mérleg finanszírozása

Millió US dollár

	1997	1998	Változás
(1) Magyar Nemzeti Bank	–2697	–1203	1494
Ebből			
– hitelforgalom	–2868	–406	2461
– nemzetközi tartalékok változása*	170	–797	–967
(2) Kormányzat	230	745	514
Ebből			
– forintban denominált állampapírok	143	869	726
(3) Hitelintézetek	424	285	–139
(4) Vállalkozói és egyéb szektorok	958	597	–361
(5) Közvetlen tőkebefektetések, egyenleg	1653	1453	–200
Ebből			
– részvény és tulajdonosi részesedés Magyarországon, egyenleg	1811	1410	–402
– részvény és tulajdonosi részesedés külföldön, egyenleg	–286	–462	–177
– tulajdonosi hitelek Magyarországon és külföldön, egyenleg	128	506	378
(6) Tőkemérleg	117	188	71
(7) Specifikált finanszírozás (=1+...+6)	685	2065	1380
(8) Tévedések és kihagyások	296	232	–64
Összes finanszírozás (=7+8)	981	2298	1316

* Pozitív előjel tartalékcsökkenést, tehát tartalékból való finanszírozást jelez.

[4] Részleteiben lásd a „Külföldi kereslet" részben.

zalma a forint iránt gyorsan helyreállt, így a negyedik negyedévben már nem került sor külföldön való nettó betétkihelyezésre, sőt, már nettó forrásbevonás volt ismét megfigyelhető a nem részvénycsatornán is.

3. A külföldi adósság- és követelésállomány alakulása

A külfölddel szemben devizában fennálló adósságállomány – a korábbi évek egyöntetű erőteljes csökkenését követően – 1998 folyamán másként alakult a bruttó, illetve a nettó adósság vonatkozásában. Míg az előbbi 23,2 milliárd dollárra nőtt, addig az utóbbi – az előző évekénél valamivel ugyan enyhébb ütemben – továbbra is csökkent, és 9 milliárd dollár alá került. A külfölddel szembeni követeléseink növekedése tehát meghaladta a külső adósság növekedését. A folyamatok alakulása szempontjából az év két fordulatot is hozott. 1998 első felében az MNB és a kormányzat, az adósságállomány aktív menedzselésének részeként, előtörlesztések révén igyekezett a magasabb kamatozású forrásokat kedvezőbb kondíciójú kibocsátásokkal helyettesíteni. Ezek a műveletek, továbbá a nemzetközi tartalékok intervenciós devizavásárlásokon keresztüli feltöltése elsősorban a nettó adósság csökkentését tették lehetővé. A magánszektoron belül a hitelintézetek viszonylag mérsékeltebben ugyan, de növelték külföldi adósságukat, míg a vállalkozói szektor a forintfinanszírozás növekvő arányán keresztül csökkentette külföldi forrásait.

Július végétől azonban az Oroszországban kibontakozott válság más szerepbe kényszerítette a jegybankot. Az eladási nyomás alá került forintot csak a nemzetközi tartalékai terhére lebonyolított erőteljes intervencióval tudta lebegtetési sávon belül tartani a Magyar Nemzeti Bank. A megnövekedett devizakeresletnek külföldi és belföldi komponense egyaránt volt, minthogy a korábban jelentős határidős forintvételi pozíciókat nyitó gazdasági szereplők nagyrészt lezárták pozícióikat, sőt határidős forinteladási pozíciókat nyitva további nyomást gyakoroltak a forintra. A nemzeti valuta gyengülése miatt a hitelintézetek már nem vontak be több devizaforrást külföldről, sőt nettó külföldi pozícióikat még javították is külföldi bankokhoz történő devizabetét-kihelyezéseik révén. A vállalkozói szektor ezzel ellentétben megnövelte külföldi forrásait. Újabb fordulat október első két hete után következett, amikor a forintra nehezedő nyomás enyhült, majd az újból kedvezővé vált befektetői magatartás nyomán ismét az erős sávszélre került. Ez alkalmat adott a jegybanknak arra, hogy külföldi hitelfelvételekkel, majd ismét intervenciós devizavásárlásokkal is, feltölthesse nemzetközi tartalékait. Az év egészében ezen folyamatok eredményeként a devizában denominált bruttó külföldi adósságállomány végül 1,5 milliárd dollárral nőtt, amiből azonban csaknem 1 milliárd dollár volt a keresztárfolyam-változások hatása. A nettó külföldi adósságállomány azonban enyhén (0,4 milliárd dollárral) csökkent, holott a keresztárfolyamok ugyancsak az adósság növekedése irányába hatottak: ennek mértéke mintegy 350 millió dollár volt.

A nemzetközi tartalékok a 8,4 milliárd dolláros év elejei szintről májusig 10 milliárd dollárt meghaladó szintre emelkedtek, innen azonban rövid stagnálást követően az orosz válság magyar pénzpiacokat érintő hatása miatt októberig 2 milliárd dollárral csökkentek. A helyzet normalizálódásával és az MNB hitelfelvételei következtében a tartalékok szintje év végére 9,3 milliárd

A külső adósságállomány* fő adósok szerint

	1997		1998		Változás	
	millió USD	%	millió USD	%	millió USD	%
Bruttó külső adósság	**21 702**	**100,0**	**23 212**	**100,0**	**1510**	
MNB és kormányzat	13 428	61,9	13 146	56,6	–282	–5,2
– MNB	11 792	54,3	11 677	50,3	–115	–4,0
– Kormányzat	1 635	7,5	1 469	6,3	–166	–1,2
Magánszektor	8 274	38,1	10 066	43,4	1792	5,2
– Hitelintézetek	4 541	20,9	5 464	23,5	922	2,6
– Vállalati szektor	3 733	17,2	4 603	19,8	870	2,6
Nettó külső adósság	**9 294**	**100,0**	**8 927**	**100,0**	**–367**	
MNB és kormányzat	4 374	47,1	3 269	36,6	–1105	–10,4
– MNB	3 332	35,8	2 304	25,8	–1027	–10,0
– Kormányzat	1 042	11,2	964	10,8	–78	–0,4
Magánszektor	4 920	52,9	5 658	63,4	738	10,4
– Hitelintézetek	2 047	22,0	2 161	24,2	114	2,2
– Vállalati szektor	2 873	30,9	3 497	39,2	624	8,3

* Devizában denominált, tulajdonosi hitelek nélkül.

A devizában denominált külső adósság- és követelésállomány

Milliárd US dollár

	1997	1998	Változás
(1) Bruttó külső adósság (=1a+1b)	**21,7**	**23,2**	**1,5**
(1a) Portfóliótartozások	10,0	11,0	1,0
– Közép- és hosszú lejáratú	9,4	10,9	1,5
– Rövid lejáratú	0,6	0,1	–0,5
(1b) Egyéb tartozások	11,7	12,3	0,6
– Közép- és hosszú lejáratú	8,4	8,6	0,2
– Rövid lejáratú	3,3	3,7	0,4
(2) Bruttó külső követelések (=2a+2b+2c)	**12,4**	**14,3**	**1,9**
(2a) Nemzetközi tartalékok	8,4	9,3	0,9
(2b) Portfóliókövetelések	0,1	0,2	0,1
– Közép- és hosszú lejáratú	0,1	0,2	0,1
– Rövid lejáratú	0,1	0,0	0,0
(2c) Egyéb követelések	3,8	4,7	0,9
– Közép- és hosszú lejáratú	1,3	1,3	0,0
– Rövid lejáratú	2,6	3,4	0,8
Nettó külső adósság (=1–2)	**9,3**	**8,9**	**–0,4**

dollárra emelkedett. A keresztárfolyam-változások az MNB által folytatott fedezeti politika eredményeként a tartalékokon gyakorlatilag nem játszottak jelentős szerepet: az állomány 900 millió dollárnyi növekedéséből kevesebb mint 80 millió dollárt magyaráznak.

A devizában denominált külföldi adósság szektoronkénti bontásából a magánszektor részesedésének további növekedése állapítható meg. (A második félév folyamán a tőkepiaci hatások ellensúlyozása miatt bekövetkezett MNB-tartalék csökkenése, majd az azt követő hitelfelvételek miatt a nettó adósságban ebben az időszakban a magánszektor részesedése csökkent).

A forintban denominált külföldi adósság alakulását is két szakaszra bonthatjuk. A külföldiek nettó állampapírvásárlásai július végére közel 2 milliárd dollárra emelték a forintban denominált külföldi adósság állományát. Az augusztusban kibontakozott válságot követő időszakban nagyarányú nettó állampapír-eladás volt tapasztalható a külföldi befektetők részéről, de az év utolsó hónapjaiban visszatértek a külföldiek az állampapírpiac vásárlói oldalára. Az év végén a teljes bruttó külföldi adósságon belül valamivel több mint 5, a nettó külföldi adósságon belül mintegy 12,5 százalék volt a forintban denominált külföldi adósság aránya, ami dollárban kifejezve közel 1,3 milliárdot jelentett.

A lejárati struktúra alapvetően kedvező irányban változott: a külföldi adósságon belül csökkent a rövid lejáratúak hányada, a külföldi követeléseken belül pedig nőtt a rövid befektetések amúgy is magas részesedése. A rövid lejáratú adósság nagy részét a hitelintézetek jegyzik, kisebb része a vállalkozói szektort terheli. A követeléseknél a nemzetközi tartalékok adják a legnagyobb részt, de magas a rövid lejáratú követelések hányada a hitelintézeti (80%) és a vállalkozói szektor esetében (66%) is.

A fontosabb adósságmutatók, a nettó külföldi adósság, a kamatfizetés és az adósságszolgálat mutatói továbbra is javuló tendenciát mutattak. Kis törés mutatkozott azonban azoknál a mutatóknál, ahol a bruttó külső adósság állomány a viszonyítási alap.

Adósság- és adósságszolgálati mutatók*

%

	1996	1997	1998
Bruttó külföldi adósság/GDP	57,7	47,5	48,7
Nettó külföldi adósság/GDP	27,9	20,3	18,7
Bruttó külföldi adósság/XGS	134,8	88,6	90,5
Nettó külföldi adósság/XGS	65,2	37,9	34,8
Folyó fizetési mérleg/GDP	–3,7	–2,1	–4,8
Bruttó kamatfizetés/XGS	12,1	9,2	7,7
Nettó kamatfizetés/XGS	6,1	3,9	3,6
TDS-1/GDP	17,1	16,4	12,3
TDS-2/GDP	14,5	13,6	10,1
TDS-1/XGS	39,9	30,6	22,9
TDS-2/XGS	33,9	25,3	18,8
Nemzetközi tartalékok áruimport-fedezete (hó)	7,0	4,7	4,9

Megjegyzés:
XGS: áru- és szolgáltatásexport.
TDS-1: közép és hosszú lejáratú hitelek törlesztése bruttó kamatfizetéssel az MNB és a kormányzat előtörlesztései nélkül.
TDS-2: közép- és hosszú lejáratú hitelek törlesztése nettó kamatfizetéssel az MNB és a kormányzat előtörlesztései nélkül.
A táblázatban használt GDP 1997. és 1998. évi adatai előzetesek, az előtörlesztések 1998. évi adata ugyancsak előzetes.
* Csak a devizában denominált külföldi adósságra vonatkozóan.

A devizában denominált külföldi adósság és adósságszolgálat mutatói

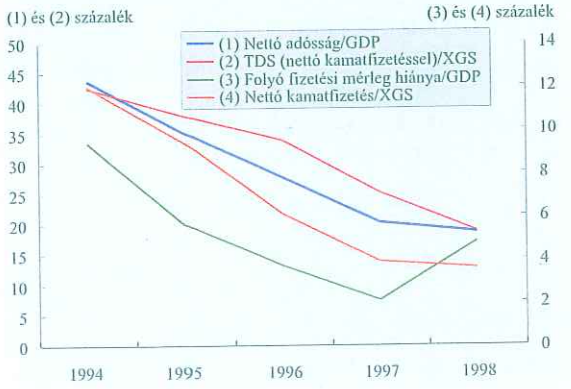

3.1 Az MNB kölcsönfelvételi politikája

Az ország makrogazdasági eredményeit a nagy hitelminősítő intézetek sorra elismerték: a Moody's 1998 májusában Magyarország hitelbesorolását Baa2-re javította, a Standard & Poor's decemberben javított besorolásán BBB (flat) minősítést adva. Az év folyamán Magyarország volt az egyetlen szuverén kibocsátó, amelynek országkockázati értékelésén mindkét nagy amerikai hitelminősítő intézet javított, egyben a Fitch IBCA-val megegyezően valamennyien „pozitív kilátást" is mellékeltek a besoroláshoz. A magyar kötvények iránt megfelelő kereslet mutatkozott a befektetők körében, elsődleges kibocsátásaink feltételei és másodpiaci áraink kockázati kategóriánknál kedvezőbben alakultak.

A forrásbevonások instrumentumainak megválasztásánál fontos szempont volt, hogy a Magyarország iránt hagyományosan lojális német, osztrák és svájci, elsősorban banki és magánbefektetői réteg megtartásán túl fokozatosan szélesítsük az egyéb intézményi befektetői kört is. Mindezek alapján 1998-ban összesen három önálló nyilvános kötvénykibocsátásra került sor. Az MNB január végén tért vissza (1996 után először) a márkapiacra. Az 500 millió német márka összegű, változó kamatozású kötvény kedvező fogadtatásra talált a befektetők körében, amit a februári 250 millió márka összegű emelés egyértelműen jelzett. A Libor + 44 bázispontos kamatfelár révén Magyarország első ízben ért el jobb piaci feltételeket, mint az EU-tag Görögország. A márkakötvényt márciusban egy 300 millió USD összegű eurodollár kibocsátás követte US Treasury + 81 bázispontos kamatfelár mellett. Magyarország befekteté-

si-kategória minősítésének köszönhetően, a kötvényt túlnyomó részt az ún. „minőségi" intézményi befektetők körében (azaz elsősorban biztosítótársaságoknak, nyugdíjalapoknak) sikerült teríteni.

Oroszország augusztusi pénzügyi nehézségei, a befektetők és a pénzintézetek jelentős veszteségei és emiatt minimálisra csökkenő kockázatviselő hajlandóságuk következtében októberig rendkívüli mértékben megnehezültek a külső finanszírozás feltételei.

A kamatfelárak valamennyi kockázati kategóriában kiszélesedtek. A befektetők differenciálási hajlandósága csak az év utolsó negyedében erősödött: fokozódó érdeklődést mutattak az ún. „konvergenciaországok", illetve a nagy nemzetközi válsággócoktól magukat jelentős mértékben függetleníteni tudó kibocsátók iránt. Ennek eredményeként októberben az év elején kibocsátott márkakötvény került ismételt megemelésre, míg november végén és december elején az euro dollár kötvény újranyitására került sor. Az év vége előtt új kibocsátásként még egy hétéves, fix kamatozású márkakötvény is a piacra került.

A kötvénytranzakciók révén 1998-ban összesen kb. 1,8 milliárd dollár külső forrásbevonás történt, amivel sikerült biztosítani a devizatartalékok év végi biztonságos, 9 milliárd dollár szintjét. A fentiekben részletezett forrásbevonással párhuzamosan 1998 folyamán jelentős, 1,1 milliárd dollár körüli összegű előtörlesztésre került sor az IMF és Világbank felé.

VII. Tőkepiacok

1. Az állampapírpiac

A másodpiacon 1998-ban is a piac dinamikus mélyülését figyelhettük meg. A másodpiaci forgalom alakulásáról a BÉT forgalmi adataiból és a KELER OTC forgalom nyilvántartásából nyerhetünk képet. A másodpiac e két szegmensén zajló forgalom összegének alakulása (mindkét piacon egyszeres számbavétellel) mindkét piacról azt a képet mutatja, hogy a forgalom különösen az év második felében növekedett erőteljesen, pl. a tőzsdei állampapír-forgalom mintegy 70%-a a második félévre esett. A KELER statisztikái alapján a KELER OTC elszámolás keretében bonyolódó állampapír-forgalom 2817,5 milliárd forint volt, amely 55%-os növekedést jelentett az 1997. évi forgalomhoz képest. A forgalom 74%-át államkötvények adásvétele adta. A tőzsdén lebonyolított állampapír-forgalom 3435,0 milliárd forintot tett ki, ami több mint 80%-os forgalombővülést jelent. A teljes tőzsdei állampapír-forgalom 70%-át az államkötvények adásvétele adta. Az államkötvény-forgalom dinamikus növekedése a külföldi befektetők magatartásának következménye.

Az állampapírok állományának alakulása

%

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Állampapír-állomány a GDP százalékában	4,7	15,9	28,4	30,9	30,6	36,2	31,6	32,5
Államkötvények	2,3	10,5	22,1	23,7	22,0	26,1	20,9	22,4
ebből:								
piacképes	1,1	5,1	9,1	10,7	8,5	10,7	12,2	13,3
konszolidációs	0,0	0,0	8,1	7,6	6,1	5,2	3,1	2,6
egyéb különleges kibocsátású	1,2	5,4	4,9	5,4	7,4	10,2	5,6	6,5
Kincstárjegyek	2,4	5,4	6,3	7,2	8,6	10,1	10,7	10,1
ebből:								
DKJ	1,0	2,2	5,1	5,4	7,2	8,3	7,8	6,7
lakossági	1,4	3,2	1,2	1,8	1,4	1,8	2,9	3,4
Állampapírok aránya a lakosság pénzügyi vagyonában	...	...	2,38	6,83	8,55	9,9	11,65	11,94
Állampapírok aránya a BÉT forgalmában	2,97	81,44	85,29	63,96	62,51	54,52	56,10	49,61

A kötelező árjegyzésben szereplő fix hozamú állampapírok másodpiaci forgalma (hátralévő lejárat szerint) a BÉT-en és a KELER OTC-n összesen

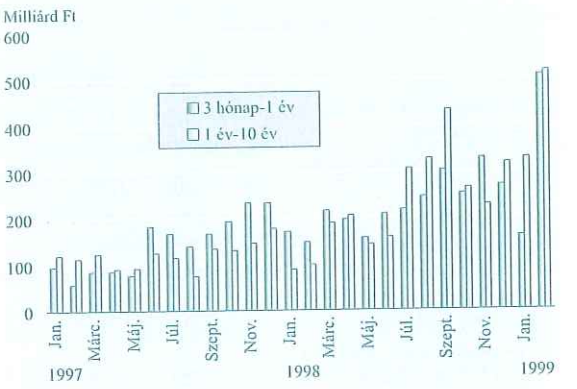

Az első jelentősebb forgalomnövekedés március–április hónapokra esett, ami elsősorban a külföldi befektetők megélénkülő vásárlási kedvének volt tulajdonítható. Az augusztus–szeptember havi kiemelkedően magas forgalmat viszont ugyanezen külföldi befektetők – az oroszországi válság, illetve a feltörekvő piacok iránti világméretű bizalomvesztés által kiváltott – eladásai okozták. Ezt követően újra tapasztalható volt a külföldi befektetők visszatérése és a tulajdonukban lévő államkötvény-állomány újbóli növekedése. Új jelenség, hogy elsősorban a hosszabb futamidejű államkötvények vásárlásával lendítették fel ismét a forgalmat. A KELER statisztikája szerint 1998. december végén a külföldiek tulajdonában lévő állampapír-állomány 297,7 milliárd forint volt.

2. Részvénypiac

1998-ban a BÉT-en hektikus ingadozások történtek. A BÉT a leglikvidebb tőkepiac Közép-Kelet-Európában, s e tekintetben nem marad le érdemben a legfejlettebb angolszász piacoktól sem. Mivel 1998-ban nagyságrendileg kevesebb új bevezetés történt, mint 1997-ben, a kapitalizáció igen jól együtt mozgott a tőzsdei árakkal, s ugyanez mondható el a forintban mért napi for-

A BUX dollárban és a CESI, 1997. dec. 30. = 1,00

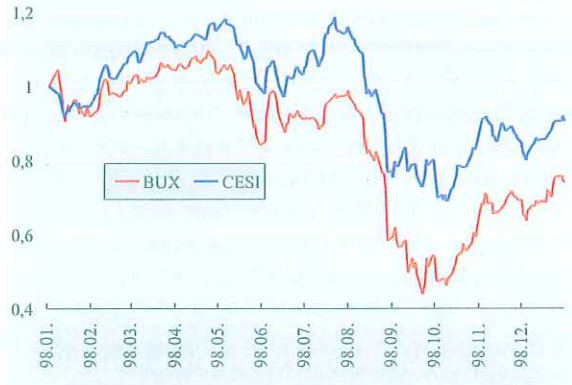

A részvénypiac forgalmi és állományi mutatói

	1995	1996	1997	1998
Részvényforgalom, (egyszeresen, a GDP százalékában)	0,8	3,6	16,8	34,0
Részvénypiaci üzletkötések száma, ezer	60,8	153,9	478,2	1 011,5
Átlagos napi kötésszám	244,4	620,7	1936,2	4 090,7
Átlagos napi részvényforgalom (millió forint)	175,3	988,9	5815,2	13 952,8
Egy kötésre jutó forgalom (egyszeresen, millió forint)	0,7	1,6	3,0	3,4
Részvénykapitalizáció az időszak végén, (a GDP százalékában)	5,8	12,4	35,8	29,7

Napi forgalom a kapitalizáció százalékában és 15 napos mozgóátlaga

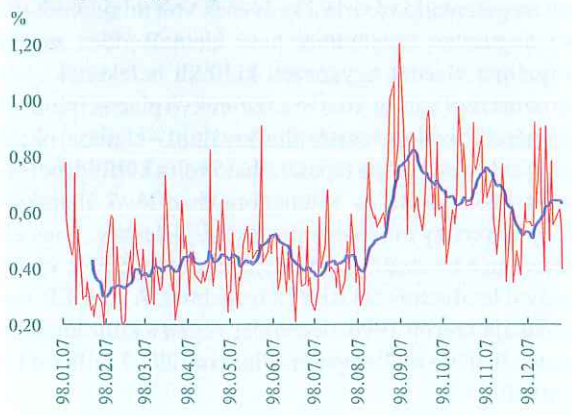

galomról is, hiszen a likviditás egy viszonylag stabil szint körül ingadozott az első félév során. Az orosz krízissel egyidőben a likviditás megugrott, az augusztus-szeptemberi krachok igen jelentős forgalom mellett mentek végbe. Sajnálatos módon azonban nem rendelkezünk megfelelő adatokkal annak megítélésére, hogy e forgalomnövekedés mekkora hányada tudható be a brókercégek saját számlás napon belüli kereskedésének, illetve a releváns befektető csoportok magatartásában beállott változásoknak.

Az év első hónapjaiban a befektetők passzív magatartást tanúsítottak, amely az árak és a forgalom alakulásán is tükröződött. Márciustól jelentős tőkebeáramlás volt megfigyelhető az állampapírpiac mellett a tőzsdére is, s a befektetői várakozások is kedvezően alakultak. Az igen optimista belföldi és nemzetközi pénzügyi környezet hatására a BUX 1997. augusztusi csúcsa fölé emelkedett, április közepére meghaladta a 9000 pontot. Május–június folyamán a választásokkal kapcsolatos belpolitikai bizonytalanság ingadozásokat generált az országspecifikus kockázati prémiumban. Ez előbb egy hirtelen esésben, majd a bizonytalanság elültével jelentős emelkedésben öltött testet. Statisztikailag szignifikáns különbséget nem lehet kimutatni a hazai kis- és külföldi nagybefektetőknek a választásokra adott reakcióját illetően.

A harmadik negyedévben az oroszországi krízissel összefüggésben jelentősen romlott a hazai részvénypiac számára releváns nemzetközi környezet, amelyet a továbbra is egészséges képet mutató vállalati eredmények sem tudtak kompenzálni. Ez tükröződött a feltörekvő piacok kockázati prémiumában is. A nyár második felétől kezdve – minden bizonnyal az oroszországi problémákkal összefüggésben – növekedett a feltörekvő piacok kockázati prémiuma, a mexikói válság óta nem látott szintre emelkedett, s októbertől egy viszonylag magas szinten stabilizálódott.

Noha az orosz krízis egyes szektorokat és cégeket érzékenyen érintett, kétségtelen, hogy a krach okai jelentős részben a befektetői gondolkodásmódban és az intézményi sajátosságokban kereshetők. A fertőzés pszichológiai csatornájára vonatkozóan két általánosan elfogadott magyarázat létezik:

- A külföldi befektetők azonosan ítélik meg Oroszországot az átmenet jóval előrehaladottabb fázisában lévő közép-európai országokkal. Emiatt az oroszországi krízis megnövelte Magyarország kockázati prémiumát.
- Moszkvában a krízis során gyakorlatilag megszűnt a tőzsdei forgalom, a BÉT viszont igen likvid

Feltörekvő piaci szuverén kötvények kamatfelára bázispontban (J. P. Morgan)

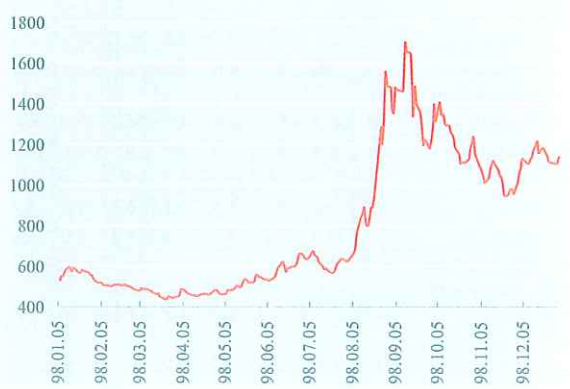

maradt, a magyar tőzsdén volt lehetőségük a Közép-Kelet-Európából kivonulni kívánó befektetőknek arra, hogy komoly részvényeladásokat eszközöljenek.

A rendelkezésre álló információk nem elégségesek e két hatás pontos szétválasztására. Az első magyarázat ellen szól, hogy az igen likvid lengyel Brady kötvénypiacról nyerhető információk alapján megállapítható, hogy a lengyel kockázati prémium a válság során a feltörekvő piaci átlagnál kisebb mértékben emelkedett. Ez azt jelenti, hogy a tőkepiacok Lengyelország prudens gazdaságpolitikáját és jó makro-fundamentumait pozitív diszkriminációval jutalmazták, s noha a megfelelően összehasonlítható adatok a magyar kötvényekre nem állnak rendelkezésre, nincs okunk feltételezni, hogy ez Magyarország esetében másként lenne.

Ugyanakkor a kényszerlikvidálásokkal kapcsolatos második magyarázat ellen szól, hogy amennyiben ez lett volna a fertőzés fő csatornája, akkor jelentős tőkekivonásra kellett volna, hogy sor kerüljön a tőzsdén keresztül, hiszen aligha valószínűsíthető, hogy a külföldi intézményi befektetők kényszereladásai forinteszközökben Magyarországon maradtak volna. A fizetésimérleg-adatokból és a potenciális vásárlóként szóba jöhető rezidens befektetői csoportok magatartásának elemzéséből kitűnik, hogy a külföldiek nettó részvényeladása minimális volt a krach során, nem haladhatta meg az 50–70 millió dollárt.[1] Ez azt jelenti, hogy az orosz krízis idején a BÉT-en lévő krach előtti árszinten mintegy 4–5 milliárd dollárnyi külföldi portfólióbefektetés túlnyomó része a krach során is a magyar tőzsdén maradt, ami arra utal, hogy a reprezentatív külföldi portfólióbefektető időhorizontja lényegesen hosszabb, mint azt gyakran feltételezik.

Az említett két hatás nemcsak közvetlenül, hanem a forintárfolyam várakozásokon keresztül is hatott a tőzsdére. Amíg általános volt az a várakozás, hogy a forint tartósan a sáv erős szélén mozog majd, a sávon belüli leértékelődés veszélye nem jelent érdemi kockázatnövekedést. Az orosz válság során azonban a forint a sáv gyenge szélére tapadt. Amennyiben a befektetők nem teljesen kockázat semlegesek, a sávon belüli ingadozás ténye még akkor is kockázati prémiumot indokol (azaz csökkenti az egyensúlyi részvényárfolyamot) ha magának a sávnak a hitelessége nem kérdőjeleződik meg.

Az elemzők túlnyomó részének az MNB által is osztott véleménye szerint 1996/97 tőzsdei fellendülése nem buborék volt, azt a vállalati eredmények és a makrogazdasági környezet javulása indokolta. Emiatt várható volt, hogy a szeptember második felében a piaci szereplők túlreagálásával kialakult nyomott tőzsdei árszint nem lehet tartós. Októberre nyilvánvalóvá vált, hogy az orosz krízisnek valóban vannak nemkívánatos hatásai a növekedési kilátásokra, de ezek a problémák prudens konzervatív költségvetés és körültekintő monetáris politika esetén kezelhetőek. A hangulat megnyugvását az év utolsó két hónapjában a tőzsde tekintélyes pozitív korrekciója is jelezte.

[1] A külföldi portfólióbefektetések értéke természetesen együtt zuhant az árakkal, de ennek jó része átértékelődés volt.

3. A származtatott (derivatív) piacok

Az elmúlt év izgalmas időszak volt a származtatott piacon aktív szereplők számára. Makrogazdasági szempontból három piaci szegmens tekinthető jelentősnek. Az egyik a BUX határidős piaca. Ennek a piacnak a szerepe makroszempontból abban foglalható össze, hogy lehetőséget ad az intézményi befektetőknek teljesítményük javítására. Az elmúlt év első felében a piac emelkedésekor növelték, és stabilizálták a hozamokat, a piac süllyedése idején pedig fékezték teljesítményük csökkenését. Így az intézményi befektetők szerepe egyre fontosabb, és a bennük felhalmozott megtakarításaik értékének alakulása befolyásolja egyéb makromutatók alakulását is.

A másik fontos szegmens a tőzsdei származtatott devizapiacok a BÁT-on és a BÉT-en. E piacok a múlt év végéhez képest igen gyors növekedést mutattak. Amint azonban az orosz válság következményei érzékelhetőkké váltak a hazai devizapiacon, kiderült, hogy a felfutást főként a magasabb forintkamatok lefölözése okozta. A válság következtében a spekulánsok által elszenvedett veszteségek miatt a piac az év végére minimális nagyságúra zsugorodott. Ez sajnálatos, mert a hazai szereplők számára igen fontos, hogy olcsó árfolyamkockázat-kezelési eszközök álljanak rendelkezésre. A tőzsdei visszaesés rontotta egy ilyen piac stabilizálódásának esélyeit.

Végül a legkevesebb információról a bankközi derivatív piacokról rendelkezünk. A névleges szerződési értékekből látható, hogy ez a legnagyobb szegmens a hazai származtatott piacok között. A szerződések legnagyobb részét itt devizára kötik. Ami némileg megnyugtató, az az, hogy a tőzsdei származtatott devizapiac visszaesését valamelyest ellensúlyozza a bankközi piac viszonylagos stabilitása, így a gazdaság szereplői nem maradtak teljesen korszerű kockázatkezelési eszközök nélkül. Az alábbiakban részletesebben bemutatjuk a felsorolt származtatott részpiaci eseményeket.

3.1 A BUX határidős piaca a BÉT-en

A BÉT határidős szekciójában a határidős BUX forgalom 1998-ban megőrizte korábbi túlsúlyát: a csaknem 2900 milliárd forintnyi forgalomból mintegy 1800 milliárd forintnyit tett ki. A legnépszerűbb lejáratok továbbra is az 1999 és a következő év december, amelyek

az összes határidős BUX forgalom és kötésállomány gyakran kétharmadát is meghaladó részét teszik ki, a többi lejárat általában nem mondható kielégítő likviditásúnak.

A határidős BUX árfolyamoknak azonnali árfolyamokhoz viszonyított alakulását mutatja az ábra. Látható, hogy a távolabbi határidők a beszámolási időszak nagyobb részében tíz százalékot meghaladó implicit kamatot tartalmaztak az azonnali indexértéken felül, habár a mértékek némileg csökkentek a korábbi időszakhoz képest. A határidős tőzsdei árfolyamok többnyire szélsőségesen reagáltak, az azonnali piaci reakciót meghaladó áresések gyakran negatív implicit kamatokat eredményeztek.

A kockázatmentes hozamon felüli határidős prémiumok továbbra is gyakran értek el olyan szinteket, amelyeken érdemes volt pozíciókat nyitni.[2] Az augusztus–szeptemberi visszaesés hatására a forgalom megnövekedett és átmenetileg csökkent a határidős vevők (spekulánsok) aktivitása. A vételi oldalon a spekulánsok nem számíthattak a jövőbeni azonnali árfolyamok gyors növekedésére, ami nem kínált számukra ígéretes nyereséget. A válság elmúltával azonban az optimizmus részlegesen visszatért az indexpiacra, és végül a második félévben az első félév forgalmának csaknem háromnegyedét bonyolították le.

A határidős indextermék népszerűségének alapja az, hogy lehetővé teszi a „short selling"-et, azaz részvényportfólió határidőre való eladását akkor is, ha az eladó nem rendelkezik az alapeszközzel, aki ekkor spekulatív pozíciót nyit. Azok az intézményi befektetők, amelyek számára a szabályozás ezt nem engedi meg, csak fedezeti célú határidős tranzakciókat végezhetnek, tehát határidős eladóként csak akkor léphetnek fel, ha ténylegesen rendelkeznek az alapeszközökkel (azoknak is csak egy meghatározott százalékáig, például 10 vagy 30%). A már említett kockázatmentes arbitrázslehetőséget ezért részben kihasználhatják az intézményi befektetők. A részvényindex azért is népszerű, mert lehetővé teszi a részvényportfólió kockázat/hozam tulajdonságainak megváltoztatását, ezzel rugalmasan és olcsón hozzáigazíthatják az intézményi befektetetők és ügyfeleik preferenciáihoz. Az index vásárlása továbbá olcsón helyettesíti az alapul szolgáló részvényeknek a megvásárlását is. Egy diverzifikált részvényportfólió helyett egyetlen tranzakcióval ahhoz hasonló tulajdonságú pozíció kialakítását teszi lehetővé. Mivel általában az indexek piaca likvid, sokszor olcsóbb a részvénypiacra való belépés, illetve az onnan való kilépés az indexek révén, mint az azonnali piacon, és a viszonylag nagyobb tételek eladása vagy vétele is kisebb hatást gyakorol az árra („*market impact*"). A lehetséges stratégiák körét nagymértékben kibővíti, hogy a „short selling" gyorsabban és kisebb kezdő összeggel teszi lehetővé a kívánt pozíciók kialakítását, mint az azonnali piac.

A határidős BUX árfolyamok határidős prémiumainak alakulása az azonnali BUX indexhez viszonyítva

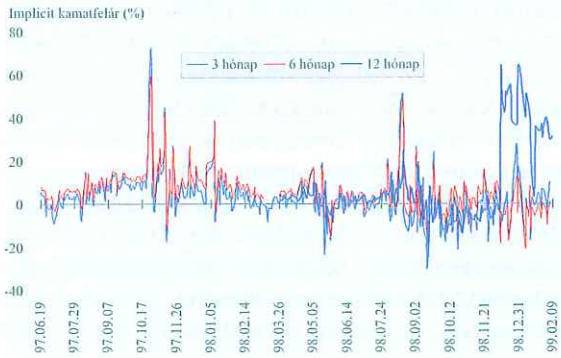

Megjegyzés a fenti ábrához: Mivel a BUX határidős ügyletek – jellegükből adódóan – fix határidőre köttetnek, az implicit kamattartalom lejárata egyre rövidül, ahogy a határidő közeledik. A kamatprémium számításakor tehát egyre rövidebb lejáratú állampapírhozamokhoz kellene hasonlítani a határidős implicit kamattartalmat. Alternatív megoldásként szóba jöhet egy fix futamidejű (például 6 hónapos) „határidős" BUX konstruálása, két egymást követő határidőre vonatkozó BUX index közötti lineáris interpolációval. A 6 hónapos lejáratú BUX esetén ez a két határidő mindig a jelenleg élő második és harmadik, 9 hónapos esetén a harmadik és a negyedik, és így tovább. Az így konstruált „fix futamidejű határidős" BUX idősorok már összehasonlíthatók a 6 és 9 hónapos állampapír-piaci hozamokkal.

A 6 hónapos „fix futamidejű határidős" BUX konstruálásához használt képlet:

$$BUX(6h) = BUX(T2) + [BUX(T3) - BUX(T2)]\left(\frac{182-(T2-t_0)}{91}\right)$$

ahol t_0 a mai nap, Ti a t_0-kor élő i-edik határidő dátuma, $BUX(Ti)$ pedig az ehhez a határidőhöz tartozó határidős BUX index.

[2] A stratégia lényegét az MNB 1997. évi jelentésében ismertettük (66–68. o.).

A határidős BUX kontraktusok forgalmának, nyitott kötésállományának és az azonnali BUX volatilitásának alakulása

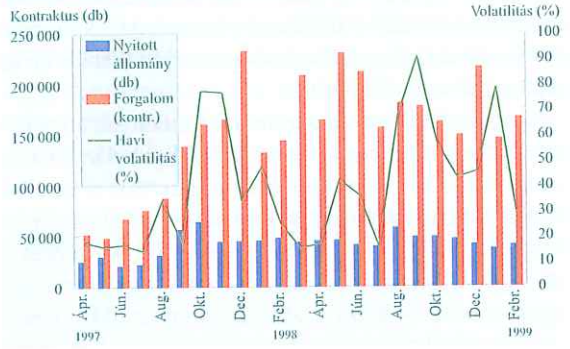

Az ábra a határidős BUX forgalmát és a nyitott kötésállományt mutatja a volatilitás[3] alakulásával. Látható, hogy a december hónap illetve a többi negyedév végi hónapok a legforgalmasabbak (csakúgy, mint ahogy a decemberi lejáratok a leglikvidebbek). Év végére az év elejei 47 milliárd forint értékű kötésállomány 30 milliárd forintra csökkent, miközben a kontraktusokban mért állományok hasonlóak voltak a két időpontban.

A részvényárfolyamok többszöri korrekciója, augusztusi zuhanásszerű esése sok befektető pénzügyi lehetőségeit kimerítette. Egyes értékpapír-forgalmazókhoz pénzügyi nehézségeik miatt felügyeleti biztost kellett kinevezni, néhány pedig már csődbe is került.

A határidős index kereskedelem aránya a részvénypiac egészéhez képest a fejlett piacokhoz hasonló. A nyitott pozíciók piaci értékének az azonnali piaci kapitalizációhoz viszonyított aránya a BÉT-en 1997 decemberében 1,5% volt (1998 végén 1%). Összehasonlításul, ugyanez az arány a FTSE-100, illetve a Swiss Market Index esetében nem haladta meg az 1%-ot, a DAX esetében pedig a 2,9%-ot.[4] A BÉT esetében ezt magyarázhatja, hogy azok a hazai intézményi befektetők, amelyek számára az arbitrázs gazdaságosan folytatható, a részvényeknek még csak kis hányadát birtokolják a BÉT teljes kapitalizációjából.

[3] A volatilitást (az árfolyamok változékonyságát kifejező mutatót) a napi százalékos árfolyamváltozások évesített értéke normál eltéréseként (szórásaként, „standard deviation") értelmezzük. A definícióból következően a volatilitás nem érzékeny az árfolyammozgások irányára, csak a mértékére. Az árfolyam változékonysága az eszköz kockázatosságát, illetve ezzel szimmetrikusan potenciális nyereségességét mutatja. A nagyobb érték nagyobb kockázatot/potenciális hozamot képvisel a kisebbnél. Mivel a származtatott pénzügyi eszközök elsősorban kockázatkezelésre szolgálnak, ezért a piacukat a pénzügyi kockázatokkal együtt célszerű tárgyalni. Ennek legegyszerűbb módja a pénzügyi termékek volatilitásának alapul vétele. Az aggregált szintű kép közvetlenül keveset mond az egyes szereplők szintjén létező kockázatokról, mert ez utóbbi függ az egyedi portfóliók, mérlegek összetételétől is. A derivatívák segítségével a piaci kockázatokat az egyes szereplők a maguk szempontjából csökkenthetik, de növelhetik is.

[4] Forrás: BÉT Havi Jelentés, 1997. december, és BIS International Banking and Financial Market Developments, Bázel, 1998. május, 28. o.

Egyedi határidős részvény kontraktusok a BÉT-en

A BÉT-en júliusban három részvényre (MOL, MATÁV és TVK) bevezették az *egyedi határidős* kereskedést, amelyeknek kezdetben gyorsan nőtt a forgalmuk. Az árfolyamok hamar megközelítették a határidős index piacán kialakult szinteket. A számítottól eltérően nem a kisbefektetők, hanem elsősorban az intézményi befektetők körében váltak népszerűvé. Ennek oka az, hogy a határidős arbitrázsstratégia megvalósításában olcsóbbnak és rugalmasabbnak bizonyult, ha nem pontosan reprodukálták az azonnali BUX index portfóliót, hanem csak megközelítették azt a legfontosabb papírok kiválogatásával.

3.2 A határidős devizatőzsdék: a BÁT és a BÉT

Mindkét tőzsdén továbbra is a német márka, illetve az USA dollár volt a legnépszerűbb határidős valuta 1998-ban. A BÉT-en a márka nyitott kötésállományának értéke a múlt év végi 31 milliárd forintról júniusra 87 milliárd forintra nőtt, majd szeptemberre 14 milliárd forintra zuhant. A dolláré 13 milliárd forintról júniusig 35 milliárd forintra nőtt, majd 4,8 milliárd forintra esett. Mindkét valuta esetében a nyitott kötésállomány csökkenése főként szeptemberben történt: az augusztusi állományok még viszonylag közel voltak a félévi értékhez. Mindkét valutára igaz, hogy a forgalom különösen szeptemberben növekedett meg, de ez a forgalom nagyrészt pozíciózárásokat takart. Az éves jelentés monetáris politikát ismertető részében bemutatott okok miatt a devizatőzsdéken az év utolsó negyedévére visszaesés következett be a nyitott kötésállományokban.

Az alábbi ábrán látható, hogy a forgalom és a kötésállomány az augusztust megelőző időszakban jóval magasabb volt, miközben az árfolyamok kevésbé ingadoztak.

A devizakosár, a márka és a dollár volatilitásának, határidős tőzsdei forgalmának és kötésállományának alakulása

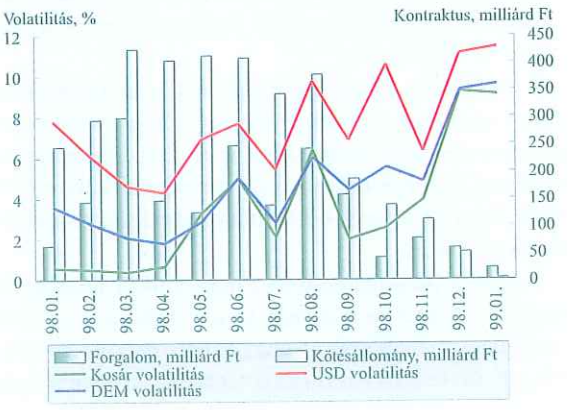

A BÁT határidős kosárárfolyamok eltérése a fedezett kamatparitástól

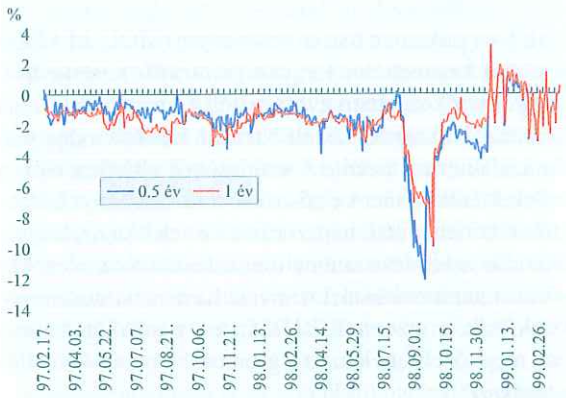

Megjegyzés: az implicit kamattartalmat mindig az adott (féléves, illetve éves) lejárathoz legközelebb eső (de annál kisebb) határidős devizapiaci lejárat dollár, illetve DEM elszámolóáraiból, a kosárszerkezetnek megfelelően kombinálva számítottuk. Az így kiszámított implicit kamatból kivontuk az aznapi féléves, illetve egyéves lejáratú mérvadó („benchmark") hozamokat; az ábra az így kapott különbségeket tartalmazza.

Augusztustól azonban a forgalom és a kötésállományok gyorsan csökkentek, miközben az árfolyamok ingadozása többszörösére nőtt. A forgalom még februárban sem tért vissza a devizatőzsdékre, holott a volatilitások már visszaálltak az augusztusi szintre. Ellenkezőleg, régen látott mélypontra süllyedt a két devizatőzsde kötésállománya és forgalma.

A devizatőzsdei aktivitás összezsugorodása nem megnyugtató makrogazdasági szempontból. Az ázsiai válság súlyosságának egyik okaként például az árfolyamkockázat fedezésének elégtelenségét tekintik. Ez is azt mutatja, hogy *a gazdaságpolitika és a piaci szereplők együttesen abban érdekeltek, hogy az utóbbiak minél nagyobb arányban éljenek a fedezeti lehetőségekkel.* Mivel a csúszó leértékelés bevezetésétől egészen az oroszországi krízisig a forint – rövid periódusokat leszámítva – a sáv erős széle közelében tartózkodott, egy sávon belüli leértékelődés lehetősége nem épült bele kellőképpen a piaci szereplők várakozásaiba.

A határidős árfolyamoknak a szereplők arbitrázstevékenysége miatt az ún. kamatparitás körül kell alakulniuk. Az attól való ±1–2%-os eltérés magyarázható a tranzakciós költségekkel.

A fenti ábrán a határidős árfolyamoknak a devizakosárhoz viszonyított eltérése látható kamatparitáson számítva. A szereplők tavaly augusztus–szeptemberben az árfolyamokat ettől az árfolyamtól nagymértékben eltérítették, hogy az ügyfeleik és a saját veszteségeik realizálását elkerüljék.

A szereplők magatartását az magyarázza, hogy bizonyos esetekben a forgalmazók nem vizsgálták meg kellő gondossággal ügyfeleik anyagi hátterét, ezért e veszteségek egy része a brókercégeket terhelte, növelve a saját számlás ügyleteken elszenvedett veszteségeiket.

A tanulságokat leszűrve mindkét tőzsde elszámolóár-bizottságot alakított, amelyek feladata az áralakulás tisztaságának biztosítása. Részben ennek következtében a határidős árfolyamok visszatértek a kamatparitás által indokolt szinthez, ahogyan mindkét ábrán az szeptember végétől látható.

Az augusztusi és szeptemberi fejlemények a spekulánsok táborát alaposan megritkította. Spekulánsok hiányában a bankok nem tudtak az augusztust megelőző időszakéhoz hasonló mértékben határidős fedezeti ügyleteket kötni. Ezért a mérleg szerinti nyitott pozíciójukat határidős ügyletekkel egyre kevésbé tudták fedezni, így nem maradt más hátra számukra, mint csökkenteni a mérleg szerinti nyitott devizapozíciójukat. A következő ábrán jól látható, hogy a bankok mérleg szerinti nyitott pozíciója, a bankok tőzsdei devizakövetelései és a tőzsdéken fennálló nyitott devizahatáridős kötésállományok a két kosárvalutában folyamatosan együtt csökkentek az év második felében. A tőzsdei kötésállományok és forgalom drasztikus csökkenése tovább folytatódott januárban és februárban.

A bankrendszer deviza nyitott pozíciója, tőzsdei devizahatáridős követelésállománya és a tőzsdék nyitott deviza kötésállományai (1998. június–december)

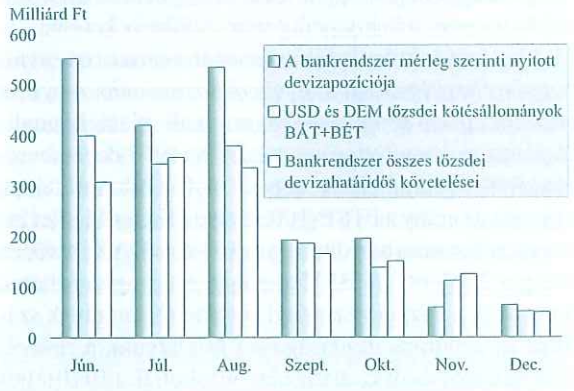

Végül, de nem utolsó sorban a tőzsdén kívüli származtatott piaci aktivitás a bank rendelkezésére álló információk szerint az év második felében szintén csökkent. Ennek oka részben hasonló a tőzsdei határidős aktivitás visszaeseséhez, ugyanis a tőzsdén kívüli piacon is a devizaszegmens a legfejlettebb Magyarországon. A tőzsdén kívüli határidős tranzakciók amellett, hogy kevéssé láthatók a monetáris politika számára, módszertani okok miatt nehezen is értelmezhetők aggregált kockázati szempontból. Egy részük ráadásul – amint az ázsiai válság tapasztalataiból már láthatóvá kezd válni – arra irányul, hogy a meglévő prudenciális előírásokat és tőkeáramlási korlátozásokat megkerülve befektetési lehetőséget nyújtson a végső befektetők és a pénzügyi intézmények számára.

A bankrendszer egészének összes származtatott követelése és kötelezettsége az év közepén fennállóhoz képest év végére észrevehető mértékben esett: névértéken számolva több mint 1500 milliárd forintról 1000 milliárd forint körüli értékre (a táblázat azon sorainak összege, amelyek nem nulla kockázati súlyúak – ez utóbbiak tőzsdei kontraktusok). Látható, hogy az OECD országbeli székhelyű bankokkal (köztük a hazaiakkal) kötött tőzsdén kívüli szerződések adják a kötésállomány legnagyobb részét. Az év közepén arányuk 53 % volt, ami év végére 72%-ra nőtt (a táblázat 20% kockázati súlyú tételei). A 100%-os súlyú ügyletek vállalati és egyéb nem banki ügyfeleket takarnak (beleértve a nem OECD-országban bejegyzett bankokat is). Az 50%-os kockázati súlyú tételek jelzálog-finanszírozáshoz kapcsolódnak. Ennek az üzletágnak az alappiaca (a jelzálogpiac) még

A bankrendszer összes származtatott kötésállománya 1998. június és december végén

Millió forint

1998. június 30.	Kötelezettségek és követelések								
Ügyletkockázati súly és -típus	<3 hó	%	3 hó–1 év	%	1–2 év	%	2 év felett	összesen	%
100%-os	**774 681**	**40**	**255 559**	**19**	**73,389**	**42**	**8667**	**1 112 296**	**31**
Kamatlábszerződések	7 830		20 840		34 502		8 667	71 839	2
Devizaszerződések	644 935		230 298		38 622		0	913 855	25
Értékpapír határidős ügyletek	121 916		4 181		0		0	126 097	4
Index határidős ügyletek	0		240		265		0	505	0
50%-os	**292**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**292**	**0**
Kamatlábszerződések	0		0		0		0	0	
Devizaszerződések	292		0		0		0	292	
Értékpapír határidős ügyletek	0		0		0		0	0	
Index határidős ügyletek	0		0		0		0	0	
20%-os	**1 010 588**	**52**	**689 811**	**52**	**85 196**	**48**	**116 361**	**1 901 956**	**53**
Kamatlábszerződések	9 523		76 765		55 590		87 577	229 455	6
Devizaszerződések	931 483		609 574		29 606		28 784	1 599 447	45
Értékpapír határidős ügyletek	69 582		3 472		0		0	73 054	2
Index határidős ügyletek	0		0		0		0	0	0
0%-os	**168 066**	**9**	**391 616**	**29**	**18 071**	**10**	**0**	**577 753**	**16**
Kamatlábszerződések	30 032		40 300		0		0	70 332	2
Devizaszerződések	114 203		347 846		16 892		0	478 941	13
Értékpapír határidős ügyletek	23 831		3 470		1 179		0	28 480	1
Index határidős ügyletek	0		0		0		0	0	0
Összesen	**1 953 627**		**1 336 986**		**176 656**		**125 028**	**3 592 297**	**100**
Opciók	8 906		87 431		8 937		3 630	108 904	
Mindösszesen	**1 962 533**		**1 424 417**		**185 593**		**128 658**	**3 701 201**	
Emlékeztető: mérleg szerinti nyitott pozíció: kötelezettség (–)								**551 182**	
1998. december 31.									
100%-os	**177 417**	**16**	**215 596**	**32**	**50 748**	**31**	**20 050**	**463 811**	**21**
Kamatlábszerződések	852		2 066		35 520		18 704	57 142	3
Devizaszerződések	152 002		209 585		15 228		1 346	378 161	16
Értékpapír határidős ügyletek	24 563		3 440		0		0	28 003	1
Index határidős ügyletek	0		505		0		0	505	0
50%-os	**3 270**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**3 270**	**0,1**
Kamatlábszerződések	0		0		0		0	0	
Devizaszerződések	3 270		0		0		0	3 270	
Értékpapír határidős ügyletek	0		0		0		0	0	
Index határidős ügyletek	0		0		0		0	0	
20%-os	**844 915**	**76**	**408 867**	**60**	**103 461**	**64**	**209 123**	**1 566 366**	**72**
Kamatlábszerződések	1 526		18 462		95 393		162 067	277 448	13
Devizaszerződések	843 389		390 405		8 068		47 056	1 288 918	59
Értékpapír határidős ügyletek	0		0		0		0	0	0
Index határidős ügyletek	0		0		0		0	0	0
0%-os	**91 355**	**8**	**56 484**	**8**	**7 146**	**4**	**26**	**155 011**	**7**
Kamatlábszerződések	20 723		4 308		46		26	25 103	1
Devizaszerződések	58 273		51 749		6 478		0	116 500	5
Értékpapír határidős ügyletek	12 359		427		622		0	13 408	1
Index határidős ügyletek	0		0		0		0	0	0,0
Összesen	**1 116 957**	**100**	**680 947**	**100**	**161 355**	**100**	**229 199**	**2 188 458**	**100**
Opciók	5 976		79 569		27 068		32 632	145 245	
Mindösszesen	**1 122 933**		**760 516**		**188 423**		**261 831**	**2 333 703**	
Emlékeztető: mérleg szerinti nyitott pozíció: kötelezettség (–)								**64 455**	

csak most van kialakulóban, ezért nem meglepő az alacsony részaránya. A határidős devizatőzsdei és a bankközi devizapiaci bizonytalanságok nem változtattak azon, hogy továbbra is a devizaderivatívák maradtak a legfontosabb tőzsdén kívüli eszközök.

A következő két ábra a bankok mérlegének nagyságát és a származtatott kötésállományok névértékét hasonlítja össze, különválasztva a forintban és a devizában fennálló instrumentumokat. A követeléseket és a kötelezettségeket mind a mérlegen belül, mind a származtatott eszközök esetében összeadtuk. Ezek a számok nem tükrözik pontosan a bankrendszer piaci kockázatait, csak az árkockázat transzferének, kereskedésének nagyságrendjéről tájékoztatnak. A mérlegtételek mellett ábrázolt, származtatott kötésállományok névértéke azt mutatja, hogy a bankok a mérlegeszközök és -források mekkora hányadát „csomagolhatták újra" árkockázattranszfer céljából.

Látható, hogy a devizában fennálló mérlegtételekhez képest a devizaárfolyam-kockázati transzfer jelentős volt 1998 második felében. Arányuk csak októbertől esett 50% alá.

Ezzel szemben (a hagyományos banki hitelkockázat mellett) az elsősorban kamatkockázatnak kitett forint instrumentumokhoz képest a származtatott állomány még nem jelentős.

Egy fentihez hasonló ábrán csak néhány százalékot tenne ki az arányuk a bankok mérlegeszközeihez és -forrásaihoz képest.

Ezek a számok, mint említettük nem értelmezhetők könnyen. A származtatott eszközök névértéke csak „referenciaérték", azaz, a névérték alapján számítják ki, hogy a szóban forgó piaci (ár-) típusú kockázat felek közötti átruházása során ki nyert és mekkora össszeget.[5] Csak a nyereséget utalja át a vesztes fél a partnerének. Ez sokkal kisebb összeg, mint a névérték. Ez azonban igaz magának a fedezendő eszköznek vagy követelésnek a piaci kockázatára is, éppen ezért szolgálhat a származtatott eszköz fedezeti instrumentumként.

A bankok mérlege és származékos állományai devizában denominálva 1998. június és december között (kötelezettségek és követelések összesen)

Befektetésialap-indexek

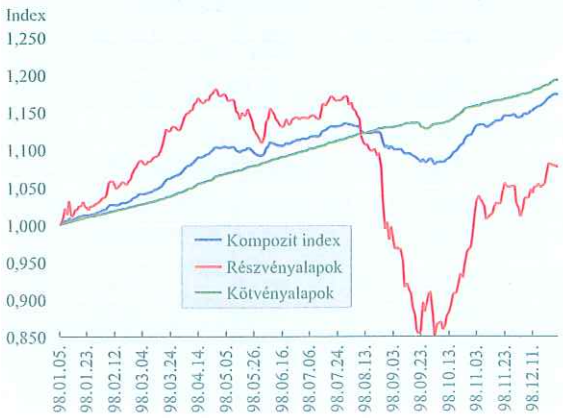

4. Intézményi befektetők

1998-ban első felében folytatódott a nyíltvégű befektetési alapok dinamikus növekedése. Az orosz krízis hónapjait leszámítva folyamatosan áramlott a tőke a befektetési alapokba, s növekedett részesedésük a lakosság

[5] Illusztrációként tegyük fel, hogy egy bank 1 millió Ft-os hitelt nyújt egy vállalatnak. Általában változó kamatozásra adja, például a bankközi kamat (BUBOR) plusz 2%-ért. A vállalat ugyanezzel a bankkal köthet egy határidős kamatszerződést is (kamat forward), amelyben fix kamat fizetését vállalja a kamatkockázata csökkentésére. Legyen ez a fix kamat 15%. Ha a törlesztés idejére a BUBOR+2% például 16 % lenne, akkor a bank ezen a származtatott üzleten 1%-ot veszítene, amit Ft-ra az 1 millió hitelösszeg (azaz a „névérték") alapján számíthatunk ki: 1 millió * 1%= 10 000 Ft. A kamat forward nem változtat az eredeti hitelüzletből származó pénzáramlásokon: a vállalat megfizeti a 15%-os kamatot, amit a bank megkap, mint kamatbevételt. Itt a valójában a bank csak viszonylagosan veszített: ahhoz képest, hogy ha nem adott volna el forwardot a vállalatnak. Számviteli vesztesége pedig akkor keletkezik a banknak, ha a bankközi kamatok növekedése az ő saját finanszírozási költségeiben is jelentkezik („marginális forrásköltség"), ami ebben a helyzetben valószínű, csak idő kérdése. A bank nyerhetett is volna a forwardon, ha a BUBOR+2% kisebb lenne, mint a fix 15% (pl. 14%). A példa leegyszerűsítő és hipotetikus. Csak azt akartuk érzékeltetni, hogy 1 millió Ft névértékű származtatott termék esetén a tényleges jövedelemtranszfer tipikusan nem több mint annak 1–3%-a. A deviza derivatívák esetében ez az érték nagyobb akkor, ha viszonylag nagyobb árfolyamváltozással kell számolni (pl. jelentősebb leértékelés). Ez következett be Ázsiában, ahol a külföldi valutában eladósodott bankok és vállalatok tartozásának nem csak a kamata, hanem a tőkeösszege is tükrözte a hazai valuta leértékelődését. Ennél fogva a piaci kockázatból fakadó jövedelemtranszfer is nagyobb volt, amit mindig tükröztek a derivatívák kötési árfolyamai (elérhette, sőt meg is haladhatta a tíz százalékot). Az opciókkal kockázati szempontból a helyzet bonyolultabb, de ezek még kis részarányt képviselnek a magyar bankok tevékenységében (lásd a táblázatot).

pénzügyi vagyonából is.[6] Az alapok hozamának értékelésére még nem alakultak ki általánosan elfogadott benchmarkok, ezért saját használatra konstruáltunk egy kompozit, egy részvény- és egy kötvényalapindexet.[7]

A befektetési alapok teljesítménye értelemszerűen szoros összefüggést mutat az értékpapír-piaci fejlemények kel. Ugyanakkor a professzionális portfóliókezelés és a fedezeti műveletek használatának eredményeképpen a befektetési alapok viszonylag jól kisimították a tőkepiaci ingadozásokat. A tőzsdei és állampapír-piaci fejlemények a befektetési alapok népszerűségét sem hagyták érintetlenül: szeptemberben jelentős tőkekivonás következett be, s a következő két hónapban is igen alacsony volt a befektetési jegyekbe történő nettó megtakarítás. E kedvezőtlen trend 1998 legvégén megtörni látszott, decemberben és 1999 első hónapjaiban az 1998 elejére jellemző 10% körüli értékre emelkedett a befektetési jegyek vásárlásának részesedése a lakosság megtakarítási tranzakcióiból.

Megállapítható, hogy mind a hozam-kockázat kombináció, mind a rugalmasság és a tranzakciós költségek szempontjából a befektetési alapok a lakossági portfólió egyik legkorszerűbb elemét jelentik, így még kedvezőtlenebb adózási környezetben is további térnyerésük valószínűsíthető.

Az életbiztosítás egy lényegesen érettebb piacnak tűnik. A biztosítók portfóliója a befektetési alapokénál jóval kisebb ütemben növekszik, s a biztosítási díjtartalék súlya a lakosság pénzügyi vagyonában stabil. Az életbiztosításokhoz kapcsolódó tranzakciós költségek kirívóan magasak, de ezt ellensúlyozza a többi megtakarítási formánál lényegesen kedvezőbb adócsökkentési lehetőség. A biztosítók továbbra is rendkívül konzervatív befektetési politikát folytatnak, portfóliójuk jóval kockázatkerülőbb a törvényes lehetőségeknél. Ennek oka több esetben a külföldi tulajdonos üzletpolitikájában rejlik. Megjegyzést érdemel, hogy az elmúlt másfél évben a biztosítási állomány növekedése nagyrészt a „unit-linked" termékeknek volt köszönhető, melyek közgazdasági tartalmukat tekintve egy kockázati életbiztosítás és egy befektetési alap kombinációi, életbiztosításként való besorolásuk adóarbitrázst tesz lehetővé.

Az önkéntes nyugdíjpénztárak befektetési állományának dinamikus növekedése folytatódott 1998-ban, 57,4 milliárd forintról 103 milliárd forintra. A magánnyugdíjpénztárak 1998 jelentős részében még szervezési fázisban voltak, portfóliójuk az év végén 28 milliárd forintot tett ki, amelyet túlnyomórészt kincstárjegyekbe és bankbetétbe fektettek.

Nyíltvégű befektetési alapok portfólió-összetétele

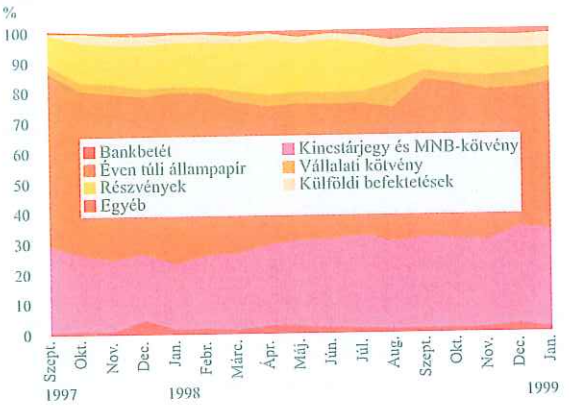

Biztosítótársaságok portfólió-összetétele

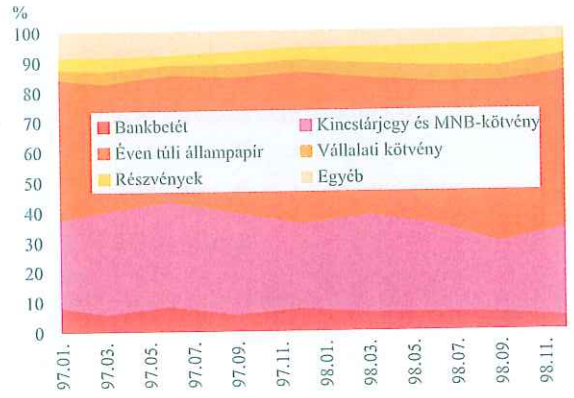

Önkéntes nyugdíjpénztárak portfólió-összetétele

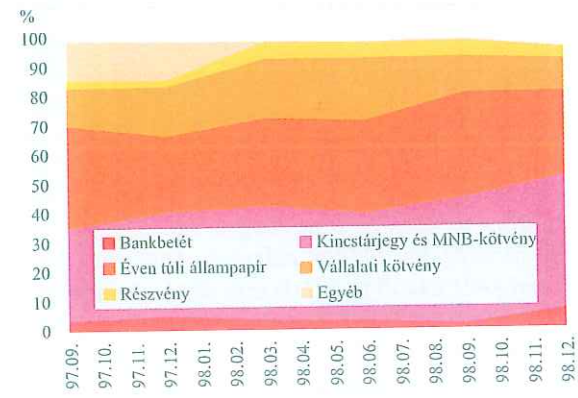

[6] Igen jelentős (nagyságrendileg 80 milliárd forint) a befektetési alapok által kezelt nem lakossági (önkormányzati, vállalati stb.) vagyon is.
[7] A mintaösszetétel: OTP Optima, Budapest I., CA Kötvény, Hunnia Kötvény, Postabank Hozamgarancia kötvényalapok, Budapest Növekedési, CA Részvény, OTP Paletta részvényalapok, a kompozit indexben ezek, valamint a Budapest II. és a CA Devizakötvény alap szerepel. Az indexek a napi eszközértékkel súlyozott egy jegyre jutó eszközérték alakulását mutatják.

VIII. A hitelintézeti rendszer 1998. évi tevékenysége

1. A bankrendszer makrogazdasági környezete[1]

A hazai és a nemzetközi pénz- és tőkepiacokon 1998 *optimista várakozásokkal* indult. Általános vélemény volt, hogy az ázsiai országok a válság nehezén túl vannak. A hazai makrogazdasági és pénzügyi mutatók kedvezően alakultak, az MNB által folytatott monetáris politika a stabil makrogazdasági környezet további fennmaradását ígérte, ami *a bankszektor 1997. évihez hasonló mértékű fejlődését vetítette előre* (erről tanúskodnak a bankok 1998. évi üzletpolitikai tervei is). A magyar gazdaság kedvező kilátásai és a nemzetközi fejlemények (kamatcsökkentések a kosárvalutákat jegyző országokban és a feltörekvő országok kockázati prémiumának csökkenése) oda vezettek, hogy az év elejétől áprilisig növekedett a konverziós forintkereslet és a forintkamatok egyenletesen csökkentek.

Májustól a forintbefektetésektől elvárt kamatprémium és ezen keresztül a piaci hozamszint és a részvényárak volatilitásának növekedése és a forint árfolyamának sávon belüli gyengülése vált jellemzővé. Míg májustól július közepéig főként az országgyűlési választások okozta átmeneti bizonytalanság, addig a nyár közepétől elsősorban az oroszországi válság határozta meg a folyamatokat. Szeptember elejétől október második feléig a jegybank intervencióra kényszerült az árfolyamsáv gyenge szélén a tőkeáramlás irányának megfordulása miatt. Az *intervenció jelentősen megcsapolta a bankrendszer likviditását, ami költségesebbé tette a bankok likviditásmenedzselését* (amihez hozzájárultak a megváltozott jegybanki eszköztárhoz való alkalmazkodás problémái is). A bankok esetenként aktív repó igénybevételére is kényszerültek.

A válság a bankokat *saját mérlegeiken* és *brókercégeiken* keresztül is érintette. Számos bank kényszerült tőkeemelésre brókercégében, a tőzsdei árzuhanás, valamint a forint árfolyamváltozásai miatt bekövetkezett veszteségek miatt. Az *országkockázati szabályozás bevezetése,* illetve a *bankok* – az MNB engedélyezési gyakorlata által kikényszerített – *prudens céltartalékképzése* az országkockázatok tekintetében mérsékelte a válság okozta problémákat. Az orosz gazdaság megrendülése a vállalati ügyfélkör egy részét súlyosan érintette. Szektorális „credit crunch" azonban nem alakult ki.

2. Változások a bankrendszer szabályozásában

Az 1996-ban elfogadott Hitelintézeti törvény módosítása (1997. évi CLVIII. tv.) 1998. január elsejétől lépett hatályba, de a nagyrészt technikai jellegű változások érdemben nem befolyásolták a bankrendszer működését. A legfontosabb változás, melynek hatása hosszabb távon jelentős lehet, a külföldi hitelintézetek *fióknyitásának engedélyezése*. A módosított Hpt. még nem EU-konform módon szabályozza a külföldiek magyarországi fiókjait, ugyanis *dotációs tőkekövetelményt állít*, amely a prudenciális szabályok (tőkemegfelelési-mutató, nagyhitel és befektetési korlátok stb.) alapjául is szolgál, azaz gyakorlatilag leányintézményként kezeli a bankfiókokat. A fióknyitás további feltétele az ÁPTF és az anyabank felügyeleti hatóságai közötti együttműködési megállapodás megkötése is. A korábbi várakozásokkal ellentétben egyetlen külföldi tulajdonban lévő magyarországi bank sem alakult át fiókká 1998-ban. A jelenleg érvényben lévő korlátozó rendelkezések azonban Magyarország EU csatlakozásakor megszűnnek, vagyis a prudenciális előírások a külföldi bank tőkéjéhez lesznek kötve. Mindez hosszabb távon jelentős mértékben átstrukturálhatja a hazai bankrendszert. Különös aktualitást adott az ázsiai és az oroszországi pénzügyi válság az *országkockázat* kezeléséről szóló prudenciális szabályok megalkotásának. Bár az előkészítő munkák már több éve folytak – s az MNB devizahatósági szerepéből fakadó engedélyezési jogkörével élve már a rendelet

[1] A bankszektor mérlegének elemzésekor a teljes bankrendszert mutatjuk be, azonban az eredményalakulás és a portfólió minőségének elemzésekor a Postabank és a Reálbank számait figyelmen kívül hagytuk, mivel a bankok esetében több év alatt felhalmozott veszteségek kerültek 1998-ban elszámolásra, így mind a bázis, mind a tárgyév adatai torzítottak. A Postabank konszolidációjában aktív szerepet játszó MFB ugyanezen adatait is kihagytuk az elemzésből. A Postabank és az MFB tőkehelyzete azóta állami közreműködéssel rendeződött, a Reálbank pedig felszámolás alatt áll.

hatálybalépését megelőzően is kizárólag szigorú céltartalék-képzési kötelezettség előírásával adott engedélyt külföldi kihelyezésekre –, végül 1998 októberében egy pénzügyminiszteri rendelettel (25/1998 PM rendelete) került bevezetésre az új szabályozás, amely az országkockázat fedezésére céltartalékképzést ír elő a bankok számára.

Az országkockázati céltartalékképzés szabályozása

A rendelet négy kockázati kategóriába sorolja be az egyes országokat, és minden egyes kategóriához különböző, a kockázat mértékével együtt növekvő céltartalék igényt rendel, melyet negyedévente kell teljesíteniük a hitelintézeteknek. A rendelet bevezeti a „tőkealap" fogalmát, ami tulajdonképpen a szavatoló tőkét jelenti, figyelmen kívül hagyva a szavatoló tőkét csökkentő bizonyos tételeket. A tőkealap arányában az egyes kategóriákra különböző limiteket állapít meg a jogszabály, és ennek függvényében ír elő céltartalékképzést a hitelintézetek számára a következő táblázat szerint:

Országkockázatra képzendő céltartalék

Kategóriák	Limit (a tőkealap százalékában)	Céltartalékképzés a limit alatti részre, %	Céltartalékképzés a limit és a tőkealap közötti részre, %	Céltartalék a tőkealapot meghaladó részre, %
1.	–	–	–	–
2.	75	10	20	100
3.	50	15	25	100
4.	20	20	30	100

Az egyes kategóriába tartozó országokat tételesen felsorolja a jogszabály. A rendelet emellett azt is előírja, hogy a hitelintézeteknek országkockázat kezelési szabályzatot és az egyes országok tekintetében országlimiteket kell megállapítaniuk, továbbá személyi, szervezeti rendelkezéseket is tartalmaz.

Ha garanciavállalás esetén nem az egyenes adós, hanem a garantőr hitelképessége alapján történik a kockázati besorolás, akkor ez alapján kell az országkockázatot is meghatározni. Bizonyos kockázatokra ugyanakkor nem kell céltartalékot képezni. A kivételek közé tartozik például az EXIM Bank és a központi költségvetés garanciájával vállalt kockázat és bizonyos esetekben a Mehib-biztosítással fedezett kockázat is.

3. A piac mérete, növekedése

A részvénytársasági formában működő hitelintézetek száma 1998. december 31-én *44 volt* (1997 végén: szintén 44), a szövetkezeti formában működő hitelintézeteké 243 (1997-ben: 250). A piaci szereplők körében a következő változások történtek: 1998. január elsejével megtörtént a CIB és a CIB Hungária Bank, valamint az ABN-Amro Bank Magyarország és a korábbi MHB fúziója. Az első félévben működési engedélyt kapott, és megkezdte működését a Földhitel és Jelzálogbank Rt., valamint szintén megkezdte működését a már korábban engedélyt kapott Cetelem Bank, mint szakosított hitelintézet. A Nomura Befektetési Bank pénzügyi vállalkozássá alakult. December 30-i időponttal a Polgári Bank beolvadt a Pénzintézeti Központ Bankba, és így létrejött a Polgári Kereskedelmi Bank. Decemberben megkezdte működését a francia tulajdonú Societé Generale Hungária Bank Rt. Egy lakás-takarékpénztár is alakult, Otthon néven, ami osztrák-magyar tulajdonban van (85% Bausparkasse, 15% Konzumbank).

A részvénytársasági formában működő hitelintézetek összesített mérlegfőösszege 1998-ban *nominálisan 17,7%-kal, 5574 milliárd forintról 6559 milliárd forintra emelkedett*. A 985 milliárd forintos mérlegfőösszeg-növekmény egyenletesen oszlott meg a két félév között. A bankok 1998-ra vonatkozó üzletpolitikai terveikben átlagosan 15%-os nominális mérlegfőösszeg-növekedést prognosztizáltak (az előző évhez hasonlóan alulbecsültek). Az 1998 december havi 10,3% fogyasztóiárindex alapján, a bankszektor mérlegfőösszege reálértéken[2] 6,8%-kal nőtt. A takarék- és hitelszövetkezetekkel együtt a nominális növekedés 18% (a reálnövekedés 7%) volt. *A teljes hitelintézeti rendszer mérlegfőösszegének GDP-hez viszonyított aránya* (év végi mérlegfőösszeggel számolva) *68% volt 1998-ban* (1997-ben 69%).

A mérlegen kívüli tételek növekedési üteme messze elmaradt az 1996–1997-ben tapasztalttól. A teljes mérlegen kívüli kötelezettségállomány *14%-kal emelkedett* (1996: 114%, 1997: 86%). Az alacsony növekedési ütem

Az egyes hitelintézeti csoportok növekedése és piaci részaránya

Bankcsoportok	Mérlegfőösszeg			Megoszlás	
	1998, milliárd forint	1998, milliárd forint	változás, %	1998, %	
	január 1.	december 31.	december/január	január 1.	december 31.
Nagybankok	3652,3	4164,4	114,0	62,14	60,06
ebből: 3 legnagyobb	2349,0	2756,1	117,3	39,97	39,75
5 legnagyobb	3054,5	3519,4	115,2	51,97	50,75
Középbankok	1316,8	1660,2	126,1	22,40	23,94
Kisbankok	400,9	429,78	107,2	6,82	6,20
Kereskedelmi bankok összesen	**5370,0**	**6254,3**	**116,5**	**91,37**	**90,19**
Szakosított hitelintézetek	197,5	277,3	140,4	3,36	4,00
Lakás-takarékpénztárak	9,1	27,2	298,9	0,15	0,39
Szövetkezeti hitelintézetek	300,7	375,5	124,9	5,12	5,41
Hitelintézeti rendszer összesen	**5877,3**	**6934,3**	**118,0**	**100,00**	**100,00**

[2] Természetesen más árindexszel deflálva más eredményt kapunk. A kézenfekvőnek tűnő GDP-deflátor csak flow és éves átlagos stock változók deflálására alkalmas.

a határidős kötelezettségek utolsó negyedévbeli 540 milliárd forintos csökkenésének és a függő kötelezettségek második félévi alacsony dinamikájának tulajdonítható. A teljes évet tekintve a függő kötelezettségek 30%-kal emelkedtek, míg a jövőbeni kötelezettségek közel 4%-kal csökkentek.

A *nagybankok* (7 db) *piaci részaránya tovább csökkent*, bár csoportjuk meglehetősen heterogén képet mutatott. Az elmúlt években tapasztaltaknak megfelelően 1998-ban is *a középbankok* (12 db) *mutattak kiugró fejlődést*. A heterogenitás azonban 1997–1998-ban, a korábbi évektől némileg eltérően, már erre a csoportra is fenn állt. A középbankok 343 milliárd forint mérlegfőösszeg növekményének közel 70%-a esett az első félévre. Az orosz válság ezeknél a bankoknál is éreztette hatását. A *kisbankok* (17 db) *összességében nagyon csekély növekedést tudtak felmutatni*. Kiemelkedő mértékben az alacsony bázisról induló, de erős anyabanki bázissal rendelkező bankok növekedtek. A *szakosított hitelintézetek* (4 db) száma kettővel gyarapodott, de a már meglévő két hitelintézet önmagában is *dinamikusan növekedett*. A *lakás-takarékpénztárak* (4 db) még növekedési potenciáljuk elején vannak, így *nagy növekedési ütemet* tudtak produkálni, bár az új kötésállomány dinamikája elmaradt a várttól. *A bankrendszer koncentrációja lényegében nem változott*. A legnagyobb, a három legnagyobb és az öt legnagyobb bank piaci részesedése ugyan némileg tovább csökkent 1998 folyamán (a legnagyobb öté jobban), de a piaci koncentrációt mérő Herfindhal index valamelyest emelkedett: 1996: 1107, 1997: 961, 1998: 973. Ez az enyhe emelkedés a mutatóban a kisbankok alacsony ütemű növekedésének tulajdonítható.

4. Tulajdonosi struktúra

Az állami tulajdonú bankok privatizációja 1997-ben gyakorlatilag befejeződött Magyarországon, ezért 1998-ban már nem történt jelentős változás a bankrendszer tulajdonosi struktúrájában. Megállt az a korábbi évekre jellemző tendencia, mely szerint a külföldiek – elsősorban hitelintézetek – egyre nagyobb részesedést szereztek a magyar bankokban. A belföldi és külföldi tulajdonosok tulajdoni részarányának múlt évi változása éppen ezért csak tized százalékokban mérhető.

Szignifikáns változások történtek azonban az állami tulajdonon belül az ÁPV Rt. javára, melynek súlya elsősorban a TB-alapok „államosítása" és a Postabank tőkehelyzetének rendezése következtében nőtt meg.

Az egyéb belföldi tulajdon kategóriáján belül két jelentősebb változás említhető meg. Egyrészt a vállalkozások 8 milliárd forintot meghaladó részesedésének csökkenése, amely teljes egészében a Postabank és a Reálbank tőkeleszállításából ered, másrészt a belföldi magánszemélyek tulajdoni részarányának megduplázódása, ez utóbbi a tőzsdén forgalmazott banki részvények tulajdoni átstruktúrálódásából ered. Ebben a körben az eladói oldalon elsősorban külföldi intézményi befektetők álltak. A magánszemélyek körét csak kisebb mértékben, mintegy 1 milliárd forint erejéig érintette a Postabank és a Reálbank tőkeleszállítása.

A bankrendszer tulajdonosi struktúrája[3]

Részvénytulajdonosok	1997. december 31.		1998. december 31.	
	millió forint	%	millió forint	%
ÁPV Rt.	47 578,2	15,54	68 763,1	20,87
Egyéb állami	14 800,9	4,83	2.782,9	0,84
Állami összesen	**62 379,1**	**20,37**	**71 546,0**	**21,71**
Hitelintézetek	18 835,8	6,15	24 574,7	7,46
Befektetési vállalkozás, biztosító	6 086,9	1,99	2 821,5	0,86
Vállalkozások	21 510,2	7,03	13 007,0	3,95
Magánszemélyek	4 804,4	1,57	9 209,7	2,79
Egyéb	426,4	0,14	621,5	0,19
Egyéb belföldi összesen	**51 663,7**	**16,87**	**50 234,4**	**15,24**
Belföldi összesen	**114 042,8**	**37,25**	**121 780,4**	**36,96**
Külföldi hitelintézetek	148 536,6	48,51	164 682,1	49,97
Egyéb külföldi	36 999,7	12,08	34 236,8	10,39
Külföldi összesen	**185 536,3**	**60,60**	**198 918,9**	**60,36**
Elsőbbségi részvény-tulajdonosok	4 154,5	1,36	5 816,2	1,76
Visszavásárolt részvény	2 448,2	0,80	3 014,0	0,91

Bár a külföldi hitelintézetek több mint 16 milliárd forinttal növelték tulajdonrészüket a magyar bankrendszerben, összességében ez csak 1,5 százalékpontos részarány-növekedést jelentett. Az egyéb külföldi tulajdonosok – mint említettük – nettó eladók voltak 1998-ban.

Az elsőbbségi részvénytulajdonosok tulajdoni hányada és a visszavásárolt saját részvények állománya jelentős ütemben nőtt az elmúlt évben, mindezzel együtt azonban továbbra is elhanyagolható hányadát teszik ki a magyar bankrendszer jegyzett tőkéjének.

5. A mérlegstruktúra alakulása

A gazdaság 1998. évi dinamikus növekedése, a pénzintézetek első félévi hitelkihelyezéseinek dinamikájában is tükröződött. Az év második felében lezajlott események (oroszországi válság hatása, tőkekiáramlás) azonban megváltoztatták a bankok üzletpolitikai magatartását, ami a mérlegszerkezet jelentős átrendeződésében is megmutatkozott.

[3] Az 1997. december 31-i összes tőkére vonatkozó adatok a CIB I, CIB II, illetve az MHB és az ABN-AMRO Bank 1998. január 1-jei egyesülése miatt különböznek az anyag más részeiben használt 1998. január 1-jére vonatkozó jegyzett tőkeszámoktól. Mivel az egyesülések utáni összevont adatok tekinthetők megfelelő bázisnak, a következőkben az elemzés során mindenütt az egyesült bankok január 1-jei adatait használjuk, bár a jelölés 1997. december 31.

Az *év első felében* a betétállomány mérlegfőösszegen belüli aránya jelentős mértékben visszaesett, a devizaforrások állománya ugyanakkor az előző évi tendencia folytatásaként tovább növekedett, ami részarányának több mint 3 százalékpontos emelkedésében is megmutatkozott. A kamatkülönbözet indukálta konverzió során a hitelintézetek a birtokukban lévő jelentős nagyságrendű – részben külföldről bevont, részben MNB-betétben lévő – devizát forintosították, és ezzel párhuzamosan az árfolyamkockázat lefedezésére határidős ügyleteket kötöttek. A forintosított devizát részben a vállalkozói hitelállomány növelésére, részben a jegybanki forintaktíváik növelésére fordították.

A bankok birtokában lévő állampapír-állomány a március–áprilisban elkezdődött hozamesés eredményeként jelentősen csökkent – amit a mérlegen belüli részarány visszaesése is tükröz –, ugyanakkor dinamikusan növelték a kereskedési céllal vásárolt részvényeik állományát.

A *második félévben* – de különösen augusztus–szeptemberben – a külföldi források állománya a félév végéhez képest nominálisan csökkent. A forint sávon belüli gyengülése miatt a bankok a jegybanknál lévő forintbetéteiket ismét csökkentették, és a piacon jelentős nagyságrendű devizát vásároltak. A tranzakciók hatására a külföldi források mérlegen belüli részaránya visszaesett, a jegybanki forintbetétek aránya pedig szeptemberben a félév végéhez képest 8 százalékpontot csökkent. Ezzel párhuzamosan – bár kisebb mértékben – ismét megnőtt a jegybanki devizabetétek, valamint a külföldi kihelyezések állománya és aránya.

A bankok tárcájában lévő állampapír-állomány az augusztus–szeptemberi hozamemelkedést követően ismét növekedni kezdett. Az állampapírok arányának növekedéséhez jelentős mértékben az is hozzájárult, hogy az év utolsó napjaiban a Postabank feltőkésítését részben államkötvényekkel oldották meg. A tőzsdei események hatására a kereskedési és befektetési céllal vásárolt részvény, illetve kereskedési céllal vásárolt kötvényállományukat jelentős mértékben csökkentették a hitelintézetek. A befektetési célú kötvényállomány részaránya ugyanakkor – a külföldi devizakötvények második félévi állománynövekedésének köszönhetően – több mint egy százalékponttal növekedett.

A mérlegstruktúra alakulása

%

ESZKÖZÖK	1997	1998. I. félév	1998	FORRÁSOK	1997	1998. I. félév	1998
Állampapírok*	14,2	11,3	14,4	Saját forrás	11,5	12,2	11,8
Kereskedési célú kötvények	0,6	0,5	0,3	ebből: céltartalék	0,7	0,7	1,2
Kereskedési célú részvények	0,6	1,1	0,8	Betétek	53,4	49,7	52,5
Befektetési célú kötvények	0,3	0,3	1,4	ebből: költségvetés	3,8	3,1	3,2
Befektetési célú részvények	0,6	0,3	0,1	vállalkozók	17,9	16,1	16,7
Hitelek	36,9	36,4	36,0	lakosság	31,8	30,5	32,6
ebből: költségvetés	2,0	1,7	1,8	Hitelezői jogot megtestesítő értékpapírok	1,3	1,2	1,4
vállalkozók	31,4	31,5	30,9	Szektorálisan nem bontható betéti okirat	1,8	1,4	1,2
lakosság	3,6	3,2	3,3	Külföldi forrás	15,8	19,2	17,5
Külföldi kihelyezés	7,4	7,3	9,3	Jegybanki forrás	3,3	2,7	2,7
Jegybanki kihelyezés**	19,7	19,7	17,4	Bankközi forrás	8,1	7,9	8,6
Bankközi kihelyezés	6,1	6,5	7,8	Egyéb passzívák	4,8	5,8	4,4
Vagyoni érdekeltségek	2,7	3,5	2,9	**Források összesen**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Pénztár és elszámolási számlák	6,2	7,9	6,4				
Céltartalékok	–1,6	–1,4	–2,5				
Egyéb aktívák	6,3	6,6	5,7				
Eszközök összesen	**100,0**	**100,0**	**100,0**				

* Államkötvény, kincstárjegy, konszolidációs kötvény.
** Jegybanki kötvénnyel együtt.

A forint- és devizakihelyezések és -források állományának alakulása

	1997. december 31.			1998. június 30.			1998. szeptember 30.			1998. december 31.		
	forint	deviza	deviza-arány	forint	deviza	deviza-arány	forint	deviza	deviza-arány	forint	deviza	deviza-arány
	milliárd forint		%	milliárd forint		%	milliárd forint		%	milliárd forint		%
Eszköz	3808	1768	31,7	4282	1830	29,9	4039,4	2226,0	35,5	4200	2356	35,9
Forrás	3581	1995	35,8	3726	2385	39,0	3843,4	2422,0	38,7	4143	2413	36,8

A mérlegstruktúrában történt elmozdulások tükröződtek a bankok devizaeszközeinek és -forrásainak arányában is.

A hitelintézetek devizaforrás-többlete az első félév végén már meghaladta az 550 milliárd forintot. A jelentős nagyságrendű, mérleg szerinti nyitott devizapozíció júliusban kismértékben csökkent, majd augusztus végén ismét 530 milliárd forint fölé emelkedett. Az orosz eseményekkel összefüggő tőkekivonás hatására a szeptember végi nyitott pozíció jelentősen – mintegy 200 milliárd forintra – mérséklődött. A pozíciók zárása ezután is folytatódott, így december végén a devizaforrások állománya már csak 57 milliárd forinttal haladta meg a devizakihelyezések állományát.

A bankrendszer saját forrásai

	1997. december 31.		1998. december 31.		1998/ 1997
	milliárd forint	%	milliárd forint	%	%
Saját tőke	495,7	77,6	571,2	74,0	115,2
Jegyzett tőke	297,4	46,5	326,0	42,2	109,6
Tőketartalék	46,2	7,2	218,5	28,3	472,9
Eredménytartalék	95,1	14,9	124,9	16,2	131,3
Értékelési tartalék	1,1	0,2	0,3	0,0	27,3
Általános tartalék	55,9	8,8	59,7	7,7	106,8
Eredmény	0,0	0,0	–158,2	–20,5	–
Céltartalék	39,5	6,2	75,2	9,7	190,4
Alárendelt kölcsöntőke	103,4	16,2	125,7	16,3	121,6
Saját forrás összesen	638,6	100,0	772,1	100,0	120,9

5.1 Források

5.1.1 Saját források

A bankrendszer saját forrásai 1998-ban 21%-kal emelkedtek, több mint 3 százalékponttal meghaladták a mérlegfőösszeg növekedési ütemét. Ennek következtében részarányuk a forrásokon belül 0,3 százalékponttal nőtt. A saját források összetételén belül azonban jelentős arányeltolódás történt 1997-hez képest. A forrásoldali céltartalékok állománya majdnem a duplájára emelkedett, ami a saját forrásokon belül 3,5 százalékpontos részarány-növekedést eredményezett. A céltartalékokon belül különösen a függő és jövőbeni kötelezettségek után képzett tartalékok állománya nőtt, de jelentősen emelkedett még az egyéb tartalékok állománya is. Az általános kockázati céltartalék-állomány növekedését az okozta, hogy az 1997-ben bevezetett szabályozás értelmében a tartalék teljes összegét 3 év alatt fokozatosan kell megképezni. Az országkockázati céltartalék-képzésre vonatkozó szabályozás is a forrásoldali céltartalékok állományát növelte.

Az 1997-ben lezajlott privatizációkat követően a jegyzett tőke állománya mindössze 29 milliárd forinttal emelkedett 1998-ban, amiből új hitelintézet alapítása 4 milliárd forintot tett ki. Jegyzett tőke növelésére 14 banknál került sor, melynek döntő részét tulajdonosi tőkejuttatás (29 milliárd forint), kisebb részét az 1997. évi eredmény visszaforgatása tette ki. A tőketartalék 173 milliárd forint összegű állománynövekedésének közel 80%-át a postabanki tőkejuttatás eredményezte.

Az alárendelt kölcsöntőke állománya az előző évek tendenciájának megfelelően 1998-ban is növekedett, azonban ennek mértéke lényegesen kisebb volt, mint a korábbi években.

A bankrendszer – előzetes pozitív eredményadatokkal számított – tőkemegfelelési mutatója 1998 végén 17% volt. (A mutató számításánál az 1997. évinek megfelelő 30%-os osztalékfizetési arányt vettünk figyelembe.) Amennyiben figyelembe vesszük az auditálás alapján esetlegesen megképzendő céltartalékokat, akkor minimális mértékű csökkenés várható.

5.1.2 Idegen források

1998-ban a bankrendszer idegen forrásainak[4] állománya az inflációt meghaladó mértékben, 17%-kal növekedett. Az idegen forrásokon belül a forintforrások állománya reálértékben 3%-kal, míg a devizaforrásoké – a forint leértékelési ütemével korrigálva – 10,1%-kal növekedett. A betétállomány lejárati szerkezetét tekintve az éven túli állomány reálértékben 1997-hez hasonlóan 1998-ban is csökkent, és részaránya a mérlegfőösszegen belül már csak mindössze 2,7%-ot tett ki.

A hosszú lejáratú betétek különösen a költségvetési szektorban csökkentek, az amúgy is csekély nagyságrendű állomány 1998-ban is nominális csökkenést mutatott.

Az alacsony vállalkozói betétállomány az 1996–1997. évi 24–26%-os növekedés után 1998-ban kedvezőtlenül alakult. Bár az első félévi nominális csökkenés után a második félévben 11%-kal növekedett az állomány, azonban az év egészében reálértékben 0,7%-kal csökkent. Különösen a rövid lejáratú állományt, ezen belül pedig a devizabetétek állományát érintette.

A betétállomány első félévi nominális csökkenése részben azzal magyarázható, hogy a vállalatok a csökkenő banki kamatok miatt – a lakossághoz hasonlóan – szabad pénzeszközeiket inkább a magasabb hozamot biztosító befektetési formákba helyezték, vagy a reálgazdasági beruházások növekedésével összhangban vállalkozásaik fejlesztésére fordították. A második félévi állomány alakulásában ugyanakkor szerepet játszhatott, hogy az oroszországi események, valamint a tőzsdei folyamatok hatása miatt számos vállalat rosszabb pénzügyi helyzet-

[4] Összes forrás-saját forrás.

A források összegének és változásának alakulása

	1997	1998. március	1998. június	1998. szeptember	1998. december	1998/1997
	milliárd forint					%
Saját forrás*	638,5	669,6	743,4	646,7	772,1	120,9
Betétek éven túli**	164,1	172,8	166,0	169,2	182,3	111,1
Betétek éven belüli**	2815,3	2772,0	2868,0	3005,1	3257,5	115,7
Hitelezői jogot megtestesítő értékpapírok	74,6	73,8	73,7	90,6	90,6	121,4
Szektorálisan nem bontható okiratok	98,7	90,1	87,9	81,6	81,2	82,3
Külföldi források	882,3	1037,5	1173,1	1164,3	1144,0	129,7
Jegybanki forrás	182,6	173,8	162,2	194,1	175,6	96,2
Bankközi forrás	449,7	432,9	481,7	490,0	564,3	125,5
Egyéb passzívák***	270,1	337,3	353,3	424,3	288,0	106,6
Összes forrás	5575,9	5759,8	6109,3	6265,9	6555,6	117,6

* Céltartalékkal és alárendelt kölcsöntőkével együtt.
** Költségvetés, vállalkozók, lakosság.
*** Kamatelhatárolással együtt.

be került, melynek következtében az állomány lényegesen kisebb ütemben növekedett, mint az előző év hasonló időszakában.

A lakosság hitelintézeti betétállománya 1998-ban 20%-kal növekedett. A forint-betétállomány 272 milliárd forinttal, reálértékben 11,5%-kal, a devizabetéteké pedig – a forint leértékelési ütemével korrigálva – 7,5%-kal emelkedett. A mintegy 93 milliárd forintot kitevő devizamegtakarításból 31 milliárd forint volt a tranzakciós hatás, a növekmény többi részét a keresztárfolyamok, illetve az árfolyamszint hatása eredményezte.

Az éven túli lakossági betétállomány, – melynek döntő része forintmegtakarítás – az előző évek tendenciájának megfelelően reálértékben csökkent. Ebben jelentős szerepet játszott, hogy a lakosság éven túli lejáratra a bankbetétek helyett 1998-ban is a nem hitelintézeti megtakarítási formákat preferálta. Ennek formái is különböztek a két félévben: míg az első félévben a nem banki befektetések hozamelőnye volt a fő motiváció, addig a második félévben a piaci bizonytalanságok hatására a lakosság állampapír-portfóliója mutatott kiugró növekedési ütemet.

A rövid lejáratú betéteken belül a hagyományos formában lekötött betétfajták, illetve az okiratban lekötött betétek rovására folyamatosan nőtt a folyószámlákon elhelyezett megtakarítások összege. Ezek állománya 1998-ban közel 90 milliárd forinttal emelkedett, ami majdnem 50%-os növekedési ütemnek felelt meg. Emellett mintegy 29%-os – 240 milliárd forintos – növekedés mutatkozott a folyószámlán lekötött betétek állományában is. 1998-ban a lakosság lakáscélú megtakarításai is növekedtek, az állomány reálértékben 18%-kal, közel 12 milliárd forinttal emelkedett.

Jelentős – mintegy 18%-os – állománycsökkenés jelentkezett ugyanakkor a szektorálisan nem bontható betéti okiratoknál, melyek döntő része – korábbi becslések szerint mintegy 90%-a – ugyancsak lakossági megtakarításnak minősül. Az állomány csökkenése mögött – banki tájékoztatás szerint – részben elszámolástechnikai okok álltak, miután a lejáró állomány helyébe lépő új termékvásárlás már valamilyen szektorba besorolásra került.

Bár a lakossági forrásgyűjtés terén továbbra is jellemző a koncentráltság, folyamatosan nőtt a lakossági piacra belépő bankok köre, a már jelen lévő bankok pedig folyamatosan bővítik termék- és szolgáltatáskínálatukat. A lakossági forrásokért folytatott intenzív verseny eredményeként 1998-ban is növekedett a bankok által kibocsátott bankkártyák száma, és a kártyákkal igénybe vehető szolgáltatások köre. Az új kártyák jelentős része egy-egy ügyfélkör részéről felmerülő speciális igények kielégítését szolgálja.

A bankrendszer forrásain belül az elmúlt évben is a külföldi források állománya növekedett a legdinamikusabban, a forint leértékelési ütemével korrigálva több mint 19%-kal. A forrásbevonás különösen az első félévben volt jelentős – mintegy 290 milliárd forint –, ami csaknem az 1997. évi teljes állománynövekménnyel egyezett meg. Az oroszországi események hatására a második félévben közel 30 milliárd forint állománycsökkenés történt, döntő részben a rövid lejáratú forrásoknál.

Az éven túli állomány az év során folyamatosan, mintegy 166 milliárd forinttal növekedett. Ezzel az éven túli források aránya az 1997. év végi 31%-ról 1998-ban 39%-ra nőtt.

A hitelintézetek jegybanki finanszírozásának csökkenése tovább folytatódott 1998-ban, az összes idegen forráson belül már csak 3%-ot tett ki.

5.2 Kihelyezések

A bankrendszer által nyújtott hitelek[5] állománya 1998 során 14,5%-kal emelkedett. Az első félévi növekedés csaknem 8%-ot tett ki, míg a második félévi már csak 6%-ot.

[5] Költségvetés, vállalkozások, lakosság.

A bankrendszer kihelyezései 1998-ban

	1997	1998. március	1998. június	1998. szeptember	1998. december	1998/1997
	milliárd forint					%
Állampapírok*	791,9	689,5	688,4	810,4	947,2	119,6
Kötvények, részvények, vagyoni érdekszféra*	264,6	281,9	354,8	369,9	354,7	134,1
Éven túli hitelek**	1007,9	1025,6	1098,3	1207,6	1275,5	126,6
Éven belüli hitelek**	1051,0	1052,8	1125,0	1140,4	1081,4	102,9
Jegybankkal szembeni követelés	1096,2	1253,1	1203,8	997,0	1142,9	104,3
Külföldi kihelyezés	414,4	415,3	444,8	595,9	611,1	147,5
Bankközi kihelyezés	339,5	352,0	398,0	461,9	512,7	151,0
Egyéb aktívák és pénzeszközök***	700,5	776,2	884,4	901,0	795,8	113,6
Céltartalék	-90,0	-86,6	-88,2	-218,2	-165,7	184,1
Eszközök összesen	5576,0	5759,8	6109,3	6265,9	6555,6	117,6

* Jegybanki kötvény nélkül.
** Költségvetés, vállalkozások, lakosság.
*** Elhatárolt kamatokkal együtt.

A vállalkozóknak nyújtott hitelek állománya a termelői árindex növekedését (7,1%) jóval meghaladó ütemben, 15,7%-kal, 275 milliárd forinttal emelkedett. A növekedés jelentősen elmaradt az 1997. évi 36,5%-os (reálértékben 14,3%-os) dinamikától. A forinthitelek állománya reálértékben mindössze 0,7%-kal, míg a devizahiteleké – a forint leértékelési ütemével korrigálva – 16,9%-kal nőtt. Ezzel a forinthitelek aránya a hitelállományon belül az 1997. évi növekedés után ismét csökkent.

A hitelállomány lejárati szerkezetében a beruházások növekedésének hatására további eltolódás történt az éven túli hitelek irányába. Az éven túli hitelek állománya az 1997. évi 60%-os növekedés után 1998-ban 34%-kal növekedett, míg az éven belüli állomány – mind a forint-, mind a devizahiteleknél – csak mérsékelten emelkedett (reálértékben csökkent). Így az éven túli hitelek aránya a fennálló hitelállománynak már majdnem a felét tette ki.

1998-ban mintegy 174 milliárd forint, az 1997. évinél 31%-kal – 42 milliárd forinttal – több beruházási hitel folyósítására került sor. Az MNB által nyújtott refinanszírozási hitelek állományának további visszaesésével párhuzamosan ugyanakkor közel 15 milliárd forinttal csökkent a vállalkozóknak nyújtott kedvezményes hitelek állománya. Említésre méltó – mintegy 2 milliárd forint – növekedés gyakorlatilag csak a Start hitelek állományánál mutatkozott.

Az eseti hitelek állománya 1998-ban 4 milliárd forinttal csökkent, míg a folyószámlahiteleknél reálértékben 15%-os (41 milliárd forintos) növekedés következett be.

A vállalkozói hitelállományon belül a kisvállalkozói hitelállomány az elmúlt évek tendenciájával ellentétben reálértékben 17%-kal emelkedett, azonban részaránya az összes hitelállományon belül még mindig csak 3%-ot tett ki. A lakossági hitelek állománya az első félévi nominális csökkenés után a második félévben emelkedett, az éves szinten mindössze 8%-os bővülés azonban ellentétes folyamatok eredőjeként jött létre.

Számos bank jelent meg a lakossági hitelpiacon különböző áruvásárlási, folyószámlához kapcsolódó, illetve személyihitel-konstrukcióval. Külön említést érdemel a kiemelten gépjármű-finanszírozással foglalkozó bankok tevékenységének bővülése. A lakossági kereslet növekedése, illetve a bankok megnövekedett aktivitásának eredményeként, mind a folyószámla, mind az egyéb célra nyújtott hitelek állománya 60–60%-kal – összesen mintegy 24 milliárd forinttal – emelkedett, az áruvásárlásra nyújtott hitelállomány pedig az év során megduplázódott, és meghaladta a 21 milliárd forintot. A jelzálog típusú lakáshitel-, és az értékpapír-vásárlásra nyújtott hitelállomány viszont jelentősen csökkent.

A bankok tárcájában lévő államkötvény-állomány első félévi közel 80 milliárd forintos csökkenését az államkötvények március–áprilisban bekövetkezett hozamesése eredményezte, majd az állomány a második félévben, különösen augusztus–szeptemberben ismét növekedésnek indult. (Július vége és szeptember vége között az állomány növekménye 150 milliárd forintot tett ki.) E folyamat az állományban az év egészében összességében 5%-os reálnövekedést eredményezett.

A diszkont kincstárjegyek állománya meglehetősen hektikusan mozgott az egyes hónapok során, az augusztus–szeptemberi kiugró növekedés után év végén gyakorlatilag az év elejei – közel 150 milliárd forintos – szintre állt be.

A konszolidációs kötvényállomány, a velük kötött határidős ügyletek eredményeként ugyancsak jelentős havi ingadozást mutatott az év során, majd a Postabanki tőkeemelés eredményeként év végére az állomány közel 80 milliárd forinttal emelkedett, és meghaladta a 280 milliárd forintot.

A hitelintézetek jegybankkal szembeni aktivitása eltérően alakult a két félévben, míg az első félévben részben hozammegfontolásokból, részben a vállalkozói hitelkereslet szezonalitásával összefüggésben jegybanki forintbetéteik növelésére törekedtek, a második félévben a forint sávon belüli gyengülésének hatására jelentős mértékben csökkentették forintbetéteik állományát. (A betétállomány szeptemberben egy hónap alatt több mint 370 milliárd forinttal csökkent.)

A külföldi források és kihelyezések állománya

	1997	1998. március	1998. június	1998. szeptember	1998. december	1998/1997
	milliárd forint					%
Hitelintézeti kihelyezés	335,6	321,7	321,2	475,4	461,7	137,6
Nem hitelintézeti kihelyezés	78,8	93,6	123,6	120,5	149,4	189,6
Összes külföldi kihelyezés	**414,4**	**415,3**	**444,8**	**595,9**	**611,1**	**147,3**
Hitelintézeti forrás*	535,3	675,4	796,5	783,2	748,3	139,8
Nem hitelintézeti forrás	347,0	362,1	376,6	381,1	395,7	114,0
Összes külföldi forrás	**882,3**	**1037,5**	**1173,1**	**1164,3**	**1144,0**	**129,7**
Nettó külföldi forrásbevonás	**467,9**	**622,2**	**728,3**	**568,4**	**533,5**	**114,0**

* Nemzetközi intézményekkel és külföldi kormányokkal együtt.

A jegybanki devizabetétek állománya – a júliusi növekedéstől eltekintve – augusztus végéig folyamatosan csökkent, majd ezt követően – bár a forintbetétek csökkenésénél kisebb mértékben – ismét növekedésnek indult. Az év egészét tekintve az állomány növekedése – a forint leértékelési ütemével korrigálva – közel 40%-ot tett ki. A bankok tárcájában lévő jegybanki devizakötvények állománya – kisebb-nagyobb havi ingadozások után – viszonylagos stabilitást mutatott az év során, az állomány 1997 végéhez képest reálértékben gyakorlatilag nem változott.

A forint-kötvényállomány az áprilisi növekedést követően egészen októberig 110–130 milliárd forint között ingadozott – kivéve júliust, amikor egy nagyobb csökkenés történt –, majd év végére 96 milliárd forint körül stabilizálódott. Ez 1997 végéhez képest közel 40 milliárd forintos növekedést jelentett.

A külföldi kihelyezések állománya az 1996-ban elindult tendencia folytatásaként – a forintleértékelés hatását kiszűrve – 1998-ban 31,5%-kal növekedett. Az állomány az első félévben még csak 30 milliárd forinttal, majd a második félévben 166 milliárd forinttal nőtt. A kihelyezések döntő részét kitevő bankközi betétek aránya az év elejei 81%-ról 76%-ra csökkent. A nem hitelintézetekhez történő kihelyezések állománya 71 milliárd forinttal emelkedett, ez reálértékben mintegy 80%-os növekedést jelentett. A bankközi kihelyezések mindössze 5%-a éven túli kihelyezés, míg a nem hitelintézeti kihelyezéseknél ez az arány 58%.

5.3 A bankrendszer mérlegen kívüli tevékenysége

A bankrendszer 1998. évi mérlegen kívüli tevékenysége az 1996–1997. évi tendenciától eltérően alakult, amelyet alapvetően az *oroszországi válság, illetve ennek következtében a magyarországi pénz- és tőkepiacokon bekövetkezett változások* okozták. A mérlegen kívüli tételek 1998. évi növekedési üteme messze elmaradt az 1996–1997-ben tapasztalttól. *A hitelintézeti rendszer teljes mérlegen kívüli kötelezettségállománya* (kötési névértéken) *14%-kal emelkedett* (1996: 114%, 1997: 86,3%). A *mérlegfőösszeg arányos mérlegen kívüli állomány* (a részvénytársasági formában működő hitelintézeteket tekintve) *44%-ra* (1997: 45,5%) csökkent. Ezek az összesített mutatók 1998-ban nem hordoztak túl sok információt, mivel egyrészt a függő és jövőbeni kötelezettségek eltérő módon alakultak, másrészt jelentősen különböztek a két félév folyamatai. A teljes évet tekintve a *függő kötelezettségek 30%-kal emelkedtek*, míg a *jövőbeni kötelezettségek közel 4%-kal csökkentek*. A mérlegfőösszeg-arányos függő kötelezettségállomány 25,8%-ra (1997: 22%) nőtt, a mérlegfőösszeg arányos jövőbeni kötelezettségállomány pedig 18%-ra (1997: 22%) csökkent 1998 végére. A *határidős ügyletek szerkezetében* nem történt lényegi változás, *1998 végén is 77%-ot tett ki a devizaügyletek aránya.*

A mérlegen kívüli tételek alakulása

Bankcsoportok	Mérlegen kívüli tételek			Megoszlás		Mérlegen kívüli tételek/ mérlegfőösszeg	
	1997	1998	változás	1997	1998	1997	1998
	milliárd forint			%			
Nagybankok	1140	1353	119	47	49	31	32
Középbankok	1103	1172	106	46	42	84	70
Kisbankok	176	264	150	7	9	44	62

A függő és jövőbeni kötelezettségek alakulása a kereskedelmi bankoknál

Bankcsoportok	Függő kötelezettségek			Jövőbeni kötelezettségek		
	1997	1998	változás	1997	1998	változás
	milliárd forint		%	milliárd forint		%
Nagybankok	543	757	139	597	596	100
Középbankok	585	769	131	518	403	78
Kisbankok	74	99	134	102	164	161
Kereskedelmi bankok	1202	1625	135	1217	1164	96

1998 első félévében a bankok mérlegen kívüli tevékenysége a megelőző néhány évre jellemző dinamika szerint alakult, a teljes mérlegen kívüli állomány 33%-kal növekedett június végéig. Hat hónap alatt a függő kötelezettségek állománya 23%-kal, a jövőbeni kötelezettségek állománya pedig 43%-kal emelkedett. A függő kötelezettségek (amelyek zömében hitelkeretek és garanciák) alakulása a hitelállomány alakulásával függ össze. Az első félévben a határidős ügyletekben valószínűsíthetően felerősödött a spekulánsok szerepe, mivel az előző két évhez képest a piaci szereplők körében erőteljesebben jelent meg egy árfolyamsáv-szélesítési várakozás.

A második félévben a függő kötelezettségek mindössze 6%-kal növekedtek. A jövőbeni kötelezettségek júliustól decemberig 33%-kal mérséklődtek. Októberben 300 milliárd forint, novemberben 60 milliárd forint, decemberben 180 milliárd forint csökkenés következett be. A zuhanás az oroszországi válság miatti részvényáresés és a megnövekedett árfolyam-volatilitás indukálta pozíciózárásoknak és pozíció meg nem újításoknak volt köszönhető. Ez is mutatja, hogy a bankok által kötött határidős ügyletek egy jelentékeny része szigorúan véve nem fedezeti célokat szolgált, hanem a forint- és a külföldi devizabefektetések közötti kamatkülönbözet megnyerésére irányult. A második félévben a piaci kockázaton túl az ügyfélkockázat is komoly veszteségeket okozott a brókercégeknek és ezen keresztül az anyabankoknak.

6. A bankrendszer portfóliójának minősége

A bankrendszer összes minősített kihelyezéseinek és vállalt kötelezettségeinek állománya 1998-ban 6887,2 milliárd forint volt, az 1997. évinél 20%-kal magasabb. Ezen belül a minősített követelések állománya közel 263 milliárd forintos – 58%-os – növekedést mutatott, amely egyértelműen a portfólió jelentős mértékű romlásáról tanúskodik. Ebben jelentős szerepe volt annak, hogy a Postabanknál és a Reálbanknál a korábbi években felhalmozott rossz portfólió kimutatására, az egyes portfólióelemek reális értékelésére csak az elmúlt évben került sor, az MFB-nél pedig a könyvvizsgálók értékelése alapján átminősítésre került a befektetési és hitelportfólió jelentős része. Ezért a bankrendszer portfóliójának alakulásáról pontosabb képet kapunk, ha az elemzés során e három bank adatait nem vesszük figyelembe.

A bankrendszer (fentieknek megfelelően korrigált) összes minősítendő mérlegen belüli követeléseinek és mérlegen kívül vállalt kötelezettségeinek állománya az év végén 6384,6 milliárd forintot, 1997 végéhez viszonyítva 20%-kal többet tett ki. Az összes minősített állomány ennél nagyobb mértékben – 36,7%-kal – emelkedett, ami mögött nem kis részben az orosz események, valamint az oda exportáló vállalkozások romló pénzügyi kilátásai, illetve ennek következtében a bankok szigorúbb minősítési politikája áll.

A portfólió minőségének alakulása

	1997. dec. 31.	Megoszlás	1998. dec. 31.	Megoszlás	1998/1997
	milliárd forint	%	milliárd forint	%	
Problémamentes	4888,6	92,8	5867,9	91,9	120,0
Külön figyelendő	240,7	4,6	337,7	5,3	140,3
Átlag alatti	44,4	0,8	65,0	1,0	146,4
Kétes	30,6	0,6	56,7	0,9	185,3
Rossz	62,4	1,2	57,3	0,9	91,8
Összes kihelyezés	5266,7	100,0	6384,6	100,0	121,2
Összes minősített	378,1	7,2	516,7	8,1	136,7
Összes céltartalék*	89,6	–	97,2	–	108,5
Céltartalék/összes kintlévőség	1,7	–	1,5	–	–
Céltartalék/min. kintlévőség	23,7	–	18,8	–	–

* Csak az ügyfélminősítés alapján képzett tartalékokat és az országkockázati céltartalékot tartalmazza. Ez utóbbit teljes egészében a mérlegtételeknél vettük figyelembe.

A minősített állományon belül a legnagyobb mértékű növekedés a külön figyelendő és a kétes kintlévőségek kategóriájánál mutatkozott. Ez utóbbinál az állomány 31 milliárd forintról 57 milliárd forintra, vagyis majdnem a duplájára növekedett. A növekedés gyakorlatilag minden bankcsoportra jellemző volt.

Reálisabb képet kapunk a portfólió minőségének alakulásáról, ha az egyes kategóriákhoz tartozó állományokat súlyozzuk a kategóriához tartozó céltartalékolási sáv középértékével, és az így korrigált minősített állományt viszonyítjuk az összes kihelyezésállományhoz. Ez esetben azt tapasztaljuk, hogy mérlegben lévő portfólió kategóriánkénti összetételében nem mutatható ki a rosszabb kategóriák felé való elmozdulás, a portfólió minősége gyakorlatilag az 1997-es szinten maradt. (Megfelelő adatbázis hiányában a mérlegen kívüli tételek esetében ezt a korrekciót nem tudjuk elvégezni.)

Az előző évvel ellentétes tendencia, hogy a minősítésbe bevont portfólión belül a mérlegen kívüli tételek állománya – az 1997. évi több mint kétszeres növekedéssel szemben – mindössze 9,5%-kal emelkedett. A mérsékelt növekedés annak köszönhető, hogy a jövőbeni kötelezettségek állománya – a korábbiakban már említett oroszországi válság miatti pozíciózárásoknak és pozíció meg nem újításoknak köszönhetően – több mint 10%-kal visszaesett. Döntően ennek eredményeként a kihelyezés állományon belül a mérlegtételek aránya ismét növekedett, az 1997. év végi 54%-kal szemben 58%-ot tett ki az év végén.

Az egyes bankcsoportokat tekintve az oroszországi, illetve a tőzsdei események hatása leginkább a nagybankok, a középbankok és a speciális hitelintézetek portfóliójának romlásában mutatkozott meg. A minősített állomány növekedési üteme mindhárom bankcsoportnál

A bankcsoportok portfóliójának alakulása

	Nagybankok			Középbankok			Kisbankok			Speciális bankok			Lakás-takarékpénztárak		
	1997	1998		1997	1998		1997	1998		1997	1998		1997	1998	
	milliárd forint		%	milliárd forint		%	milliárd forint		%	milliárd forint		%	milliárd forint		%
Problémamentes	2550,2	3039,7	119,2	1846,2	2214,9	120,0	379,9	533,5	140,4	111,7	79,1	70,8	0,4	0,7	175,0
Külön figyelendő	178,1	242,5	136,2	27,3	55,4	202,9	27,6	34,6	125,4	7,8	5,2	66,7	0,0	0,0	
Átlag alatti	34,2	46,2	135,1	6,0	13,4	223,3	3,9	2,9	74,4	0,3	2,4	800,0	0,0	0,0	
Kétes	21,2	31,0	146,2	5,0	17,2	344,0	4,3	2,8	65,1	0,1	5,6	5600,0	0,0	0,0	
Rossz	48,7	39,7	81,5	10,0	9,4	94,0	2,9	4,3	148,3	0,6	3,8	633,3	0,2	0,1	50,0
Összes kihelyezés	2832,4	3399,1	120,0	1894,5	2310,3	121,9	418,6	578,1	138,1	120,5	96,1	79,8	0,6	0,8	133,3
Összes minősített	282,2	359,4	127,4	48,3	95,4	197,5	38,7	44,6	115,2	8,8	17,0	193,2	0,2	0,1	50,0

meghaladta az összes kihelyezésállomány növekedési ütemét. Jelentős mértékű portfólióromlás mutatkozott a középbankoknál, ahol az összes kihelyezésre jutó minősített állomány az 1997. évi 2,5%-ról 4,1%-ra nőtt. Néhány középbanknál a minősített állomány növekedését a minősítési, illetve monitoring rendszer átalakítása, szigorítása eredményezte.

Bár a mérlegtételek után megképzett céltartalékok állománya összességében 28%-kal emelkedett, a minősített – az előzőekben már említett módon korrigált – portfólió céltartalékkal való fedezettsége nem változott 1997-hez képest. A mérlegen kívüli tételek közül a függő kötelezettségek után megképzett tartalékok állományában történt visszaesés, annak ellenére, hogy mind a – tőkemegfelelési mutató számításánál figyelembe vett – ügylettípus, illetve ügyfélcsoport szempontjából kockázatos állomány, mind pedig az egyedi ügyfélkockázat alapján minősített állomány növekedett 1997-hez viszonyítva.

7. A bankrendszer eredménye

A bankrendszer 1998-ban 139,6 milliárd forint veszteséggel zárta az évet, melynek döntő részét a Postabank, a Reálbank és az MFB vesztesége tette ki. A Postabank és a Reálbank vesztesége több év alatt halmozódott fel, de tényleges nagyságrendjük a bankok „kreatív számvitele" következtében éveken át rejtve maradt. A bankrendszer 1998. évi eredményéről ennek következtében pontosabb képet kapunk, ha az elemzés során nem vesszük figyelembe e három bank adatait.

A bankrendszer – fentiek szerint korrigált – 1998. évi adózott eredménye 40 milliárd forintot, az előző évinél 31,7%-kal kevesebbet tett ki. 1997-ben 6 bank és 3 lakás-takarékpénztár, 1998-ban 13 kereskedelmi bank és 3 lakás-takarékpénztár zárta veszteséggel az évet, a veszteség együttes összege 17,5 milliárd forintot ért el. Az eredmény romlása egyértelműen az év második felében következett be, miután az első félévi 41 milliárd forint nyereséggel szemben a bankok a második félévben 1 milliárd forint veszteséget realizáltak. Mivel a bankok nettó kamat[6]- és jutalékjövedelme a két félévben megközelítően azonos nagyságrendű volt, az eredmény második félévi romlásában egyértelműen a céltartalékképzés játszott elsődleges szerepet.

A jövedelmezőség első félévi kedvező alakulását egyrészt a bővülő tevékenységhez kapcsolódó bevételek, és a portfólió kedvező megítélése határozta meg,

A bankrendszer eredménye

	1997	1998	Változás
	milliárd forint		%
Kamat- és kamat jellegű bevétel	717,5	832,1	116,0
Kamat- és kamat jellegű költség	503,9	566,5	112,4
Kamatkülönbözet	213,6	265,6	124,3
Kapott osztalék	2,8	3,5	125,0
Céltartalék változása	–3,7	30,3	–
Egyéb pénzügyi és befektetési szolgáltatás eredménye	71,0	69,5	97,9
ebből: jutalék	43,8	54,1	123,5
Egyéb eredmény	–45,5	–32,3	71,0
Bruttó pénzügyi és befektetési szolgáltatás eredménye	245,6	276,1	112,4
Működési költségek	171,8	217,4	126,5
Pénzügyi és befektetési szolgáltatás eredménye	73,8	58,7	79,5
Egyéb nem pénzügyi és befektetési szolgáltatás eredménye	–0,1	0,7	–
Szokásos vállalkozási eredmény	73,7	59,4	80,6
Rendkívüli bevétel	29,8	33,7	113,1
Rendkívüli ráfordítás	30,3	39,7	131,0
Adózás előtti eredmény	73,2	53,4	73,0
Adófizetési kötelezettség	14,5	13,3	91,7
Adózott eredmény	58,7	40,1	68,3

[6] Tekintettel arra, hogy a bankok a határidős ügyletek bevételeit és ráfordításait egyrészt máshol számolják el (a bevételeket kamatként, a ráfordításokat pedig az egyéb eredménytételek között), másrészt az eredménykimutatásban nem egységes módon mutatják ki, reálisabb képet kapunk az eredmény alakulásáról, ha a határidős ügyleteknek, valamint az árfolyamváltozásnak az eredményét a kamatjövedelemmel együtt vizsgáljuk.

másrészt az, hogy a bankok a külföldi és a jegybanknál lévő devizaforrások konvertálásával és forinteszközökbe való kihelyezésével komoly eredményt realizáltak.

A második félévben a piaci bizonytalanságok rontották a portfólió megítélését, valamint a forint árfolyamának volatilitásnövekedése hatására a konverzióból fakadó bevételek is jelentősen csökkentek. Emellett az országkockázati céltartalékolásra vonatkozó szabályok bevezetése miatti céltartalékképzés, valamint a tőzsdei eseményekkel összefüggő – a nehéz helyzetbe került banki brókercégek és befektetési alapok miatti – veszteségek elszámolása is jelentősen rontotta a bankrendszer jövedelmezőségét.

Az eredmény jelentős arányú csökkenése következtében mind a tőke-, mind pedig az eszközarányos jövedelmezőség romlott 1997-hez képest. A tőkearányos jövedelmezőség az előző évinél 7,7 százalékponttal alacsonyabb, 9% volt az év végén. A bankrendszer eszközarányos jövedelmezősége az 1997. évi 1,7%-ról 1,1%-ra csökkent.

Az első félévben a kamatbevételek és a kamatozó eszközök növekedési üteme gyakorlatilag megegyezett a kamatkiadások és kamatozó források növekedési ütemével, melynek hatására a spread szinten maradt. A második félévben a kamatozó eszközök és kamatozó források átlagos állománya közel azonos mértékben változott, azonban a kamatkiadások növekedési üteme meghaladta a kamatbevételek növekedési ütemét, ami a spread újbóli csökkenését eredményezte.

1998 első felében bevételi oldalon a jegybanki forintbetételhelyezés növekedésével összhangban jelentősen megnövekedett az MNB-től származó kamatbevételek aránya.

A hitelezésből származó kamatbevételek részaránya a hitelállomány növekedése ellenére a hitelkamatok csökkenése következtében kissé visszaesett. A betétek után fizetett kamatok részaránya ugyanakkor a betétállomány nominális csökkenése ellenére a félévben növekedett.

A második félévben, bár a hitelállomány mérsékeltebben növekedett, a hitelezésből származó bevételek összege és aránya emelkedett. A növekedés döntően az éven túli lejáratú hitelek utáni kamatbevételeknél következett be. (A rövid lejáratú hitelállomány a második félévben nominál értékben csökkent, ami az ezek utáni kamatbevétel mérsékeltebb ütemű növekedését eredményezte.) Az állampapír-állomány és a külföldi kihelyezések növekedésével összhangban emelkedett az ezekből származó kamatbevételek aránya is.

Kiadási oldalon a betétállomány mérsékelt növekedése és a betéti kamatok csökkenése eredményeként az első félévhez képest a betétek utáni kamatkiadások aránya csökkent.

A spread alakulása

	1997	1998. I. félév	1998	Változás 1998/ 1997
	milliárd forint			%
Kamatozó eszközök átlagos állománya	3990,1	5016,9	4937,4	123,7
Kamatozó források átlagos állománya	3752,7	4675,6	4595,7	122,5
Kamatbevétel	717,5	412,0	832,1	116,0
Kamatkiadás	503,9	275,8	566,5	112,4
	%			
Kamatbevétel/kamatozó eszköz	18,0	8,2	16,8	93,3
Kamatkiadás/kamatozó forrás	13,4	5,9	12,3	91,8
Spread	4,6	2,3	4,5	97,8

A kamatbevételek és -kiadások belső összetétele

	1997	1998. I. félév	1998. II. félév	1998
	%			
Kamatbevételek	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
– hitelek	38,4	38,0	41,6	39,9
– értékpapírok	32,2	32,1	36,9	34,4
– MNB-betét*	14,4	16,6	12,7	14,7
– hitelintézeti betét	6,5	6,6	7,6	7,1
– határidős + egyéb	8,5	6,6	1,2	3,9
Kamatkiadások	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
– betétek	50,8	51,5	52,5	52,5
– értékpapírok	23,7	5,3	5,7	5,6
– MNB-forrás	5,1	3,2	2,7	2,9
– hitelintézeti forrás	13,6	13,3	15,4	14,8
– határidős + egyéb**	6,8	26,7	23,7	24,2

* Határidős ügyletek nélkül.
** A megváltozott adatszolgáltatás miatt 1998-ban ezen a soron szerepel az értékpapírok.
*** Vételárában lévő kamat összege.

Az év mindkét félévére jellemző volt a kamatjellegű bevételekhez, illetve kiadásokhoz kapcsolódó határidős ügyletek bevételeinek csökkenése, illetve ráfordításainak növekedése.

A bankrendszer kamatjövedelme az elmúlt évben 24,3%-kal növekedett, ez 13,3 százalékponttal haladta meg az 1997. évi növekedési ütemet. Ha a kamatjövedelmet – a 6. sz. lábjegyzetben említett okok miatt – korrigáljuk a nem kamatjellegű jövedelmek között kimutatott határidős ügyletek 11 milliárd forintos veszteségével, illetve a devizakereskedelem és árfolyamváltozás 16 milliárd forintos eredményével, akkor valamivel kisebb – 19,5%-os – a növekedési ütem.

Az egyéb pénzügyi- és befektetési szolgáltatások eredményén belül a bankrendszer nettó jutalékbevételei az 1997. évi 11%-os növekedési ütemmel szemben 23,5%-kal emelkedtek, azonban a mérlegfőösszegre vetített arányuk nem változott. Az értékpapír-forgalmazás mintegy 1 milliárd forint veszteséget mutatott, ugyanak-

kor az értékpapírok árfolyamváltozása mintegy 2,6 milliárd forinttal növelte a bankrendszer eredményét.

A bankok a minősítések, illetve újraminősítések során 1998-ban 105 milliárd forint céltartalékot képeztek, ami 24 milliárd forinttal haladta meg az 1997-ben megképzett céltartalék összegét.

A portfólióelemek értékesítése, a hiteltörlesztések, illetve az átminősítések következtében ugyanakkor 52 milliárd forint céltartalék felszabadításra került. Összességében a céltartalékképzés és -felszabadítás eredménycsökkentő hatása 53 milliárd forint volt 1998-ban, szemben az 1997. évi 37 milliárd forinttal. A portfóliótisztítás mintegy 9 milliárd forinttal javította a bankrendszer eredményét.

A bankok üzleti költségei az inflációs rátát jóval meghaladó mértékben, 26,5%-kal emelkedtek. Miután a működési költségek növekedése jelentősen meghaladta a bruttó pénz- és befektetési szolgáltatás eredményét, a bankrendszer költséghatékonysága az előző évek tendenciájához hasonlóan tovább romlott.

IX. Az MNB emissziós tevékenysége

1. Új bankjegysorozat

A Magyar Nemzeti Bank 1998. évben 4 bankjegycímlet forgalomba hozatalával folytatta az új bankjegysorozat kibocsátását.

Az 1997. július 1-jén kibocsátott tízezerforintos bankjeggyel együtt, év végére ötre emelkedett a forgalomban lévő új címletek száma.

Az év folyamán kibocsátott bankjegyek közül a kétszáz- és a kétezerforintosok egyben új címletértéket is jelentettek, míg az ötszáz- és az ezer forintosok a forgalomban lévő azonos címleteket kezdték helyettesíteni.

A kétezerforintos bankjegyet a Magyar Nemzeti Bank 1998. február 1-jén bocsátotta ki. A következő címlet az 1998. május 1-jén megjelent kétszázforintos volt, amelyet 1998. szeptember 1-jén az ezerforintos követett. Az új ötszázforintos bankjegy 1998. december 1-jén került forgalomba.

Az új sorozat hatodik tagja, az ötezerforintos bankjegy 1999. év első felében jelenik meg. A régi típusú bankjegyeket e sorozat címletei teljes mértékben 2001-ig váltják fel.

2. A forgalomban lévő készpénz

2.1 Készpénzállomány

A forgalomban lévő készpénz értéke 1998. év végén 736,0 milliárd forint volt, 18,5%-kal magasabb az előző évinél. A készpénzállomány értékének 97,4%-a bankjegyből, 2,6%-a érméből állt.

A forgalomban lévő készpénz értékének növekedési üteme 1998-ban is elmaradt a folyó áras GDP növekedési ütemétől.

Így a forgalomban lévő készpénzmennyiség GDP-hez viszonyított aránya az elmúlt években csökkent, s 1998. év végén 7,2% volt. Az Európai Unió országainak többségében ez az arány 3 és 7% között mozgott.

A forgalomban lévő készpénzállomány éven belüli változása a korábbi évekéhez hasonló szezonalitást mu-

A forgalomban lévő készpénz és a GDP növekedési üteme 1994. évi bázison

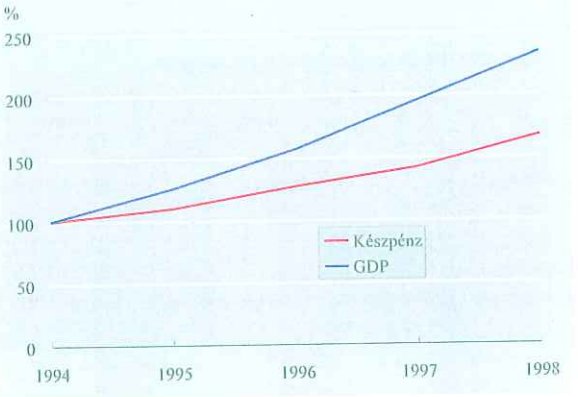

A forgalomban lévő készpénzmennyiség és a GDP aránya

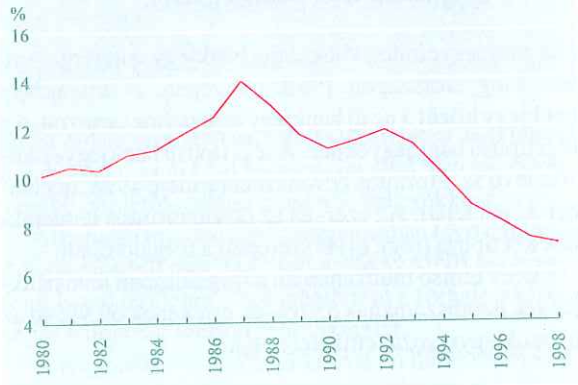

Forgalomban lévő készpénzmennyiség

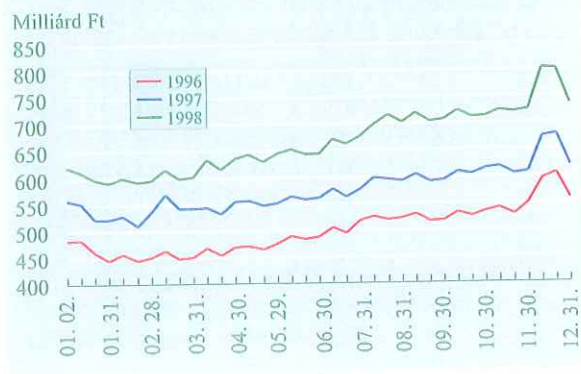

tatott. Az év elejei visszaesést követően a második negyedévtől folyamatos növekedés következett be, ami a turistaszezon idején határozottabbá vált, majd a karácsonyt megelőző dekádokban érte el csúcspontját.

Az év végi bevásárlások készpénzigénye 75–80 milliárd forinttal haladta meg a november végi szintet.

1998-ban egy lakosra átlagosan 72 754 forint összegű készpénz, 20 darab bankjegy és 153 darab érme (megközelítőleg 0,5 kg) jutott. Az előző évhez viszonyítva az egy főre jutó bankjegyek darabszáma eggyel, az érmék száma tizenöttel emelkedett. (1990-ben, az ötezerforintos bankjegy kibocsátását megelőző évben az egy főre jutó bankjegyek száma 38, az érméké pedig 310 volt.)

Forgalomban lévő készpénz az év utolsó munkanapján

	1997	1998	Változás	
	milliárd forint			%
Bankjegyek	600,5	717,1	+116,6	119,4
Érmék	19,5	17,7	−1,8	90,8
Forgalmi készpénz-állomány	**620,0**	**734,8**	**+114,8**	**118,5**
Emlékérmék	1,0	1,2	+0,2	120,0
Forgalomban lévő készpénz	**621,0**	**736,0**	**+115,0**	**118,5**

2.2 Forgalomban lévő bankjegyek

Hét bankjegycímlet, kilencfajta bankjegy volt forgalomban Magyarországon 1998. év végén. A kilencfajta bankjegy közül 5 az új bankjegysorozathoz tartozott, 4 a régi típusú bankjegyekhez. A régi típusú bankjegyek között lévő százforintos bevonási határideje 1998. december 31-én lejárt. Az ezer- és az ötszázforintos címleteknek két típusa (régi, új) is szerepelt a forgalomban.

Az év utolsó munkanapján a forgalomban lévő bankjegyek darabszámának 55,6%-át, értékének 69,9%-át az új bankjegysorozat címletei adták.

A forgalomban lévő bankjegyek értékének előző évhez viszonyított 19,4%-os növekedése – az új bankjegysorozat új címletértéket képviselő tagjainak köszönhetően – a bankjegyek darabszámának mindössze 3,7%-os emelkedése mellett következett be.

A tízezerforintos bankjegyek mennyisége a kibocsátásuk óta eltelt időszakban folyamatosan és dinamikusan bővült. 1998. december 31-én a teljes forgalmi bankjegyállomány értékének több mint felét ez a címlet adta, miközben az ötezerforintosok értékének aránya az előző év végéhez viszonyítva felére csökkent.

Az új bankjegysorozat kétezer- és kétszázforintos címleteinek kibocsátásával javultak az átváltási arányok. A már addig is forgalomban lévő címletek (ezer-, ötszázforintos bankjegyek) új típusú bankjegyekre cserélése kedvezően befolyásolta a forgalomban lévő bankjegyállomány minőségét.

A Magyar Nemzeti Bank az ezerforintos bankjegyek darabszámának kétharmadát a kibocsátás óta eltelt négy hónap alatt, az ötszázforintosok közel egyharmadát december végéig újakra cserélte.

Az új bankjegysorozat címleteinek kibocsátásával egy időben a Magyar Nemzeti Bank meghirdette az azonos címletű, régi típusú bankjegyek forgalomból történő kivonását. Az ezer- és az ötszázforintos bankjegyek forgalomból történő kivonásának dátuma az azonos címletű új bankjegyek kibocsátásától számított 2 év, az elévülési idő a bevonást követő 2 év. Az elévülési időszakban a Magyar Nemzeti Bank, a hitelintézetek és a Posta pénztárai a bevont bankjegyeket forgalomban lévő(k)re cserélik be.

2.3 Forgalomban lévő érmék

A Magyar Nemzeti Bank kivonta a forgalomból a régi, sárgaréz-nikkel alapanyagú százforintos és az ezüst kétszázforintos érméket elsősorban azért, hogy könnyebben kezelhető, kevesebb címletből álló érmesor legyen forgalomban. A forgalomból kivont százforintos

Forgalomban lévő bankjegyek 1998. december 31-én

Címletek (forint)	Mennyiség, millió darab	Érték, milliló forint	Megoszlás, %	
			darab	forint
10 000	43,8	437 518	21,5	61,0
5 000	37,9	189 445	18,6	26,4
2 000	10,7	21 452	5,3	3,0
új 1 000	35,0	35 001	17,2	4,9
régi 1 000	17,6	17 599	8,6	2,4
új 500	6,6	3 303	3,2	0,5
régi 500	14,6	7 305	7,2	1,0
200	17,2	3 443	8,4	0,5
100	20,3	2 031	10,0	0,3
Összesen	**203,7**	**717 097**	**100,0**	**100,0**

1998. december 31-én forgalomban lévő érmék

Címletek (forint9	Mennyiség, millió darab	Érték, millió forint	Megoszlás, %	
			darab	forint
100 bicolor	87,1	8 710	5,6	49,2
100	16,1	1 611	1,0	9,1
50	43,3	2 165	2,8	12,2
20	104,9	2 098	6,8	11,8
10	121,6	1 216	7,9	6,9
5	137,5	688	8,9	3,9
2	344,5	689	22,2	3,9
1	397,4	397	25,7	2,2
50 fillér	295,8	148	19,1	0,8
Összesen	**1548,2**	**17 722**	**100,0**	**100,0**

érmét 1999. december 31-ig, a kétszázforintost 1999. április 1-jéig lehet forgalomképes fizetőeszközre cserélni.

A forgalomból 1998. december 31-i dátummal kivont, régi típusú százforintos érmével együtt kilenc érmecímlet volt forgalomban 1998. év végén.

A forgalomban lévő érmék száma az előző évhez viszonyítva 10,3%-kal nőtt, év végére meghaladta a másfél milliárd darabot. A forgalomban lévő érmék darabszámának kétharmad részét a három legkisebb címlet (ötvenfilléres, egyforintos, kétforintos) adta, ugyanakkor az értékadatokat tekintve, e három címlet részesedése mindössze 6,9% volt.

A forgalomban lévő érmék értéke 9%-kal (közel 2 milliárd forinttal) csökkent az elmúlt évhez viszonyítva, elsősorban az ezüst kétszázforintosok bevonása miatt.

A mennyiségi és az értékadatok elmúlt évhez viszonyított változásának eltérő mértéke ezen túlmenően a kisebb címletek iránti igény növekedését is jelzi.

Készpénzkifizetések az MNB pénztáraiból (értékadatok)

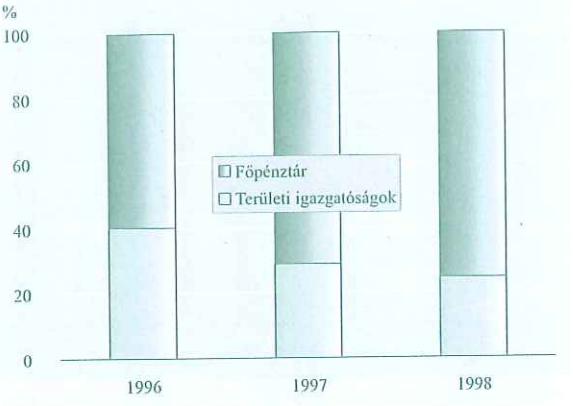

Készpénzbefizetések az MNB pénztáraiból (értékadatok)

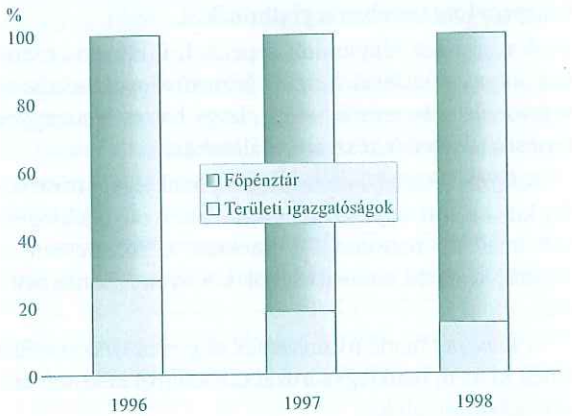

3. Készpénzforgalom, feldolgozási tevékenység

A Magyar Nemzeti Bank egyik alapvető feladata a készpénzforgalom megfelelő mennyiségű, minőségű és címletösszetételű készpénzzel történő ellátása. Ennek a feladatának a jegybank 1998. évben mind Budapesten a Főpénztárban, mind a nyolc területi igazgatóságán maradéktalanul eleget tett.

1998-ban a Magyar Nemzeti Bank pénztáraiból több mint 1900 milliárd forint készpénz áramlott ki, 16%-kal több, mint az előző évben.

Az előző években megfigyelhető tendencia, a készpénzforgalom Budapestre koncentrálódása tovább folytatódott, a kiáramló készpénz 75%-a Budapesten, a Főpénztáron keresztül került forgalomba.

A Magyar Nemzeti Bank pénztáraiba befizetett készpénz összege 1998-ban meghaladta az 1800 milliárd forintot, 10%-kal volt több, mint az előző évben.

Az elmúlt két év alatt 13 százalékponttal nőtt a Főpénztár részesedése a befizetési forgalomból, így 1998. évben 85%-ra emelkedett.

A készpénzforgalom alakulását nagymértékben befolyásolták az 1998 októberében bevezetett készpénzkezelési díjak. Az év utolsó három hónapjában a díjak bevezetésének hatására az MNB pénztáraiban bonyolított készpénzforgalom 4%-kal mérséklődött az előző év azonos időszakához viszonyítva, miközben az év első háromnegyed részében 20%-os növekedés mutatkozott.

Miközben az MNB és az ügyfelei közötti készpénzforgalom értéke összességében 13%-kal emelkedett az előző évhez viszonyítva, a ki- és a befizetett bankjegyek darabszáma, az új bankjegysorozat által biztosított kedvezőbb címletösszetétel miatt 4%-kal csökkent.

Átlagosan minden egyes forgalomban lévő bankjegy 2,5-szer fordult meg az év folyamán az MNB bankjegyfeldolgozó területén, ahol megtörtént a forgalomképesség és valódiság szerinti felülvizsgálat.

A jegybank – a minőségi készpénzellátás szempontjainak figyelembevételével – folytatta készpénzfeldolgozási tevékenységének korszerűsítését. A bankjegyeket és az érméket modern feldolgozó gépekkel, egységes szempontok szerint dolgozták fel mind Budapesten, mind a területi igazgatóságokon. Az 1998. év folyamán megsemmisített selejt bankjegyeknek mindössze 0,4%-a tartozott az új bankjegysorozathoz.

4. Hamisítványok

A forintbankjegy-hamisítások eset- és darabszáma 1998. évben növekedett az előző évhez viszonyítva. Ennek ellenére a forgalomban lévő bankjegyek darabszámához képest elenyésző volt a lefoglalt hamisítvá-

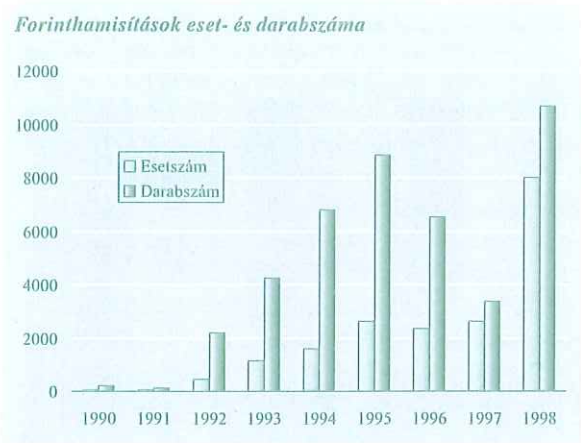

nyok száma (1 millió darab forgalomban lévő bankjegyre 54 darab hamisítvány jutott). A hamisítványok közel 30%-át a rendőrség foglalta le, a fennmaradó 70%-ot a készpénzforgalomban regisztrálták.

A nagyrészt fénymásológépekkel, illetve kis számban síknyomtatással készült hamisítványok alacsony színvonala nem tette lehetővé, hogy hamis bankjegyek tartósan vegyenek részt a forgalomban.

Kedvezőek a tapasztalatok az új bankjegysorozat eddig kibocsátott tagjaival kapcsolatban. Az új bankjegyeken található biztonsági elemeknek köszönhetően az ezekről készített hamisítványok könnyen felismerhetőek.

A lefoglalt hamisítványoknak alig másfél százalékát tették ki az új bankjegysorozat címleteiről készített színes fénymásolatok.

Az összes hamisítvány megközelítőleg 80%-a a forgalomban lévő ötezerforintos címletről, elsősorban színes fénymásolóval készült. A lefoglalt valutahamisítványok száma az előző évhez viszonyítva jelentősen, 36%-kal visszaesett, a lefoglalási esetszámok 16%-kal csökkentek.

5. Emlékérme-kibocsátás

A Magyar Nemzeti Bank az 1998. év folyamán egy arany, hét ezüst és egy rézötvözetű emlékérmét bocsátott ki.

- Pest, Buda és Óbuda egyesítésének 125. évfordulójára 10 gramm súlyú, 750 forint névértékű emlékpénzt hozott forgalomba a jegybank, amely 500‰ finomságú ezüstből készült.
- Az 1848–1849. évi forradalom és szabadságharc 150. évfordulója alkalmából három tagból álló sorozatot bocsátott ki a Magyar Nemzeti Bank. A sorozat egy 20 000 forint névértékű, 6,982 gramm súlyú arany, egy 2000 forint névértékű, 31,46 grammsúlyú ezüst és egy 100 forint névértékű, 9,40 gramm súlyú rézötvözetű emlékpénzből áll. A nemesfémből készült érmék alapanyagaként felhasznált arany 986‰, az ezüst 925‰ finomságú.
- Az UNICEF „A világ gyermekeiért" nemzetközi érmeprogram keretében kibocsátott 2000 forint névértékű emlékérme 31,46 gramm súlyú, 925‰ finomságú ezüstből készült. Az érme eladásából származó bevétel egy részét a forgalmazók az UNICEF javára átutalták.
- A WWF „Óvd a természetet" nemzetközi érmeprogramban a világ minden tájáról 36 ország vett részt. Az érmeprogram bevételének egy része a Világ Vadvédelmi Alapot illeti. A programban szereplő érmék a kibocsátó országokban honos legszebb, legismertebb állatokat ábrázolják. Így került a Magyar Nemzeti Bank kibocsátásában megjelenő, 2000 forint névértékű ezüst pénzérmére a fiókáit etető füstifecskepár. Az emlékpénz 31,46 gramm súlyú, 925‰ finomságú ezüstből készült.
- Az 1997-ben „Régi balatoni hajók" elnevezéssel indult sorozat második tagja a Phoenix gályát ábrázolja, amelyet a hajózástörténet a Balaton első és egyik legszebb nagyvitorlásaként tart számon. A 2000 forint névértékű emlékpénz 31,46 gramm súlyú, 925‰ finomságú ezüstből készült.
- A Magyar Nemzeti Bank Eötvös Lóránd (1848–1919) tudományos tevékenységéről a kiváló természettudós születésének 150. évfordulója alkalmából, 2000 forint névértékű, ezüst emlékpénzzel emlékezett meg. Az érme 31,46 gramm súlyú, 925‰ finomságú ezüstből készült.
- Az „Integráció az Európai Unióba, 1998" elnevezésű emlékérme az 1993-ban, nemzetközi program keretében elkezdett sorozat ötödik tagja, amely mind belföldön, mind külföldön gyorsan népszerűvé és keresetté vált. A 2000 forintos emlékpénz 31,46 gramm súlyú, 925‰ finomságú ezüstből készült.

X. Pénz- és elszámolásforgalom

1. Pénzforgalom

1.1 Bankszámlák forgalma

A számlanyitásra kötelezettek (gazdálkodó szervezetek és egyéb szervezetek, valamint egyéni vállalkozók) részére 1998-ban a hitelintézetek 759 756 db pénzforgalmi számlán bonyolítottak le forgalmat, míg a lakosság megbízásából 4 604 184 db forintszámlát vezettek. Az összesen 5 363 940 db, belföldiek megbízásából nyitott forintszámlán felül külföldiek részére 215 569 db konvertibilis forint és 445 297 db nem konvertibilis forint számlát tartottak nyilván.

A belföldi számlatulajdonosok köre a korábbi évekhez képest jelentősen bővült. Az 58%-os növekedés arányaiban és mértékében is elsősorban a lakossági bankszámlákat érintette (60%), de a gazdálkodó szervezetek által nyitott bankszámlák száma is (15%-os) emelkedést mutatott. A tendencia több okra vezethető vissza:

- Az adatszolgáltatás körében 1998. évben figyelembevételre került a takarékszövetkezetek adatszolgáltatása is, így a növekedés egy része (mintegy 23% a pénzforgalmi, valamint közel 9,5% a lakossági bankszámlák körében) ebből adódik.
- Az új Gt. hatálybalépése előtt felgyorsult a gazdaságitársaság-alapítás, mivel a törvény hatálybalépésével a társaságalapításához szükséges törzstőke mértéke jelentősen megemelkedett.
- A közalkalmazottak az illetménykifizetést is szabályozó 2189/1996 (VII.16) Kormányhatározat értelmében 1998 végére már országos viszonylatban is túlnyomó részt számlára történő átutalással kapták meg illetményüket.
- Egyre több hitelintézet kapcsolódott be a lakossági bankszolgáltatások nyújtásába, aktív marketing politikát folytatnak, s így a verseny nyomán növekedett a számlanyitási kedv.

A számlatulajdonosok a megnövekedett számú bankszámlákon megnövekedett forgalmat bonyolítottak le.

A hitelintézetek belföldön forintban lebonyolított pénzforgalma (beleértve a Magyar Államkincstárat is) 1998-ban – a jóváírásokat figyelembe véve – az előző évihez képest mintegy 30%-kal növekedett. A növekedés mértéke az elszámolási forgalom területén átlagosnak mondható (20%), míg a készpénzfizetések körében az átlagosnál nagyobb forgalomnövekedés (41%) következett be, ami nagyrészt a készpénzfizetést korlátozó szabályok alkotmánybírósági eltörlésével magyarázható.[1] Ez, az előző évvel ellentétes tendencia ugyan nem befolyásolta a bankszámlák számának növekedését, a készpénzforgalmi tranzakciók értékének csökkenése (620 ezer forint/tételről 251 ezer forint/tételre) viszont arra utal, hogy elsősorban a kisebb forintfizetések kerültek ki az elszámolásforgalomból.

Az elszámolásforgalmon belül változatlanul az átutalások tömege volt a meghatározó, a teljes forgalom 97%-a. Kismértékben emelkedett a csekkforgalom, és a bankkártyás fizetések elszámolásából eredő forgalom, míg az év utolsó hónapjaiban – bár még jelentős hányadot nem képviselve – erőteljesen megnőtt a csoportos átutalások és beszedések forgalma.

1.2 Készpénz-helyettesítők

1.2.1 Bankkártyaforgalom

A bankkártyák száma az 1988. évi magyarországi megjelenésük óta évről-évre dinamikusan, bár az utóbbi években már fokozatosan lassuló ütemben nő. Az 1998. év végi 2 935 306 darabszám azonban még mindig majdnem másfélszerese a megelőző év végi adatnak (43% volt a növekedés).

Az uralkodó kártyafajta az Europay, amely az összes kártya 60%-át teszi ki, 30% a Visa részesedése, a maradék 10% Diners, Amex és a bankok saját jelzésével kibocsátott bankkártya.

[1] A változások másik része az adatszolgáltatási rendszer változásából ered, mivel 1998. évben gyűjtöttünk először teljes körű pénzforgalmi statisztikai adatokat a hitelintézetektől, szemben a korábbi évek reprezentatív (egy átlagos havi [október]) felmérésével. Az adatszolgáltatás módszerét azért kellett megváltoztatni, mivel a reprezentatív felmérésből számított éves adatok nem mutatták pontosan a pénzforgalom alakulását.

A kártyák jellemzően debit kártyaként funkcionálnak, a hitelkártyák (Europay és Visa logoval) és a charge kártyák (Amex, Diners) aránya egyelőre együttesen sem éri el az 1%-ot.

A készpénzfelvételt segítő ATM-ek (pénzkiadó automaták) számának növekedési üteme nem érte el az előző évit, de még így is 33%-ot tett ki. A 2070 berendezés egyharmada, 662 darab a fővárosban üzemelt, s ez az arány gyakorlatilag megegyezett az egy évvel azelőttivel. Jelentősen, több mint hatszorosára emelkedett viszont az elektronikus készpénzfelvételt biztosító POS-berendezések (elektronikus kereskedői terminálok) száma: 2199 bankfiókban és 3200 postahivatalban összesen 6794 db volt 1998 végén. Ebben az esetben azonban nemcsak a számbeli növekedés érdemel említést, hanem az a tény is, hogy postahivatal a legkisebb hazai településen is van, és így az országban mindenütt lehetővé válik a bankkártyával történő biztonságos, elektronikus készpénzfelvét, még ott is, ahol ATM-et nem lenne gazdaságos üzemeltetni. Nemzetközi viszonylatban szokatlan ez a megoldás, de hazai körülmények között úgy tűnik, hogy bevált.

A kereskedői elfogadóhelyek növekedése kevésbé látványos: az Europay kártyákat elfogadó helyek száma 12%-kal 18 985-re emelkedett, Visa kártyával 16 738 helyen lehetett fizetni, amely 4%-kal csökkent az előző évhez képest, 3200 volt a Diners (10%-os növekedés), 4498 az Amex kártyát (8%-os növekedés) és 7019 a JCB kártyát (3%-os csökkenés) elfogadó helyek száma. Ezek az adatok azonban tájékoztató jellegűek, ugyanis a párhuzamos szerződéskötések következtében átfedések lehetnek. A kereskedői forgalomban használt POS-ok száma 27%-kal emelkedett egy év alatt, jelenleg 18 171 üzemel az üzletek pénztáraiban.

A magyarországi bankkártya forgalom (a magyar kibocsátású kártyákkal itthon, és a külföldi kibocsátású kártyákkal Magyarországon lebonyolított forgalom) 1998-ban 1107 milliárd forintra, közel kétszeresére emelkedett. A hazai kibocsátású kártyákkal lebonyolított forgalom aránya nem változott az egy évvel korábbi állapothoz képest, az érték 92%-a magyarországi kibocsátású kártyával lebonyolított műveletből eredt.

A hazai bankkártya-forgalom alakulása

Év	Kártyák száma, db	ATM-ek száma, db	POS-ok száma, db
1992	137 453	54	0
1993	221 252	188	1
1994	379 459	308	323
1995	750 293	665	3 780
1996	1 348 649	1 089	6 488
1997	2 052 537	1 553	14 348
1998	2 935 306	2 070	24 965

Ugyanez mondható el a készpénzfelvét és a kereskedői forgalom egymáshoz viszonyított arányára is. Az 1018 milliárd forint értékű, hazai kibocsátású kártyával itthon lebonyolított forgalom 94%-a készpénzfelvét volt, amely megegyezett az előző évivel. Egy-egy kártyát éves szinten 22–23 alkalommal használt a birtokosa – ebből 20 alkalommal készpénz felvételére –, amely havi átlag két műveletet jelentett. Az egyes tranzakciók átlagértéke egy év alatt 22%-kal, 12 602 forintról 15 343 forintra emelkedett. Némileg csökkent a kártyahasználat gyakorisága (azok az új ügyfelek, akik a fizetésüket munkabérszámlára kapják, az első időszakban nem használják a kártyáikat), az inflációt valamivel meghaladó mértékben nőtt viszont az egyes műveletek átlagértéke.

A külföldiek hazánkban tavaly 88,5 milliárd forint értékű tranzakciót bonyolítottak, ennek közel a fele (47%-a) volt készpénzfelvét, a többi áru és szolgáltatás ellenértékének a kifizetése.

A magyarok külföldön tavaly 29 milliárd forint (a megelőző évinél 31%-kal nagyobb) értékben hajtottak végre tranzakciókat bankkártyával, amelynek 39%-a (1997-ben 40%-a) volt csupán a készpénzfelvét, a többi kereskedőknél történő vásárlás.

1.2.2 Csekkforgalom

1999 decemberének végéig jár le azoknak a kártyáknak az érvényessége, amelyekhez eurocsekk kapcsolódhat. 1998-ban mindössze 20 millió forint értékű eurocsekket váltottak be a magyar turisták külföldön, kétharmad részben készpénzre, egyharmad részben pedig áru és/vagy szolgáltatás ellenértékének a kifizetésére. A külföldiek magyarországi eurocsekk használata is a felére csökkent. Ebben a változásban nagy jelentősége lehet a postahivatalokban felszerelt POS-oknak, ugyanis most már azokon a helyeken is tud bankkártyával készpénzt felvenni a külföldi turista, ahol nincs ATM, jelentősen csökkent tehát azoknak a településeknek a száma, ahol csekkre van szükség a készpénzhez jutáshoz.

A hazai használatú garantált csekkforgalom is a felére csökkent a megelőző évhez viszonyítva, (3 milliárd forintról 1,5 milliárd forintra). A csökkenést valószínűleg ebben az esetben is a postahivatalokban felszerelt POS-terminálok okozták.

1.3 Szabályozás

Az 1998. év legfontosabb feladata a csoportos fizetések gyakorlatának megvalósítása volt, amelyre az 1997. évi szabályozás – a feladat összetettsége miatt – másfél esztendős átmenetet biztosított olymódon, hogy az új sza-

bályok teljes körben csak 1999. január 1. napjával léptek hatályba.

1998-ban elindultak az évezredváltáshoz kapcsolódó dátumkezelési problémával kapcsolatos előkészületek. A jegybank feladatának érezte, hogy a maga eszközeivel is elősegítse a hitelintézetek ez irányú felkészülését. Ennek szellemében jelent meg a 8/1998. (MK 116.) MNB rendelkezés, amely a hatályos pénzforgalmi rendelkezés bővítésével (kiegészítésével) meghatározta a hitelintézetek, a hitelintézeti elszámolóházak, a postai pénzforgalmi közvetítő szervezet, valamint a hitelintézetekkel elektronikus bankkapcsolatban álló ügyfelek évezredváltással kapcsolatos feladatait.

2. Elszámolásforgalom

2.1 Az elszámolást és kiegyenlítést szolgáló rendszerek

A fizetési tranzakciók bankközi elszámolására a GIRO Elszámolásforgalmi Rt. – mint hitelintézeti elszámolóház –, által üzemeltetett Bankközi Zsiró Rendszerben (BZSR), valamint a jegybank saját számlavezetési rendszerében kerül sor. A BZSR dolgozza fel az összes bankközi elszámolást igénylő ügyfélmegbízást – kivéve a bankkártyaműveleteket –, és egyes, a hitelintézetek közötti ügyletekből fakadó fizetéseket. Az MNB számlavezetési rendszerében alapvetően a hitelintézetek közötti fizetési műveletek és a BZSR, valamint egy bankkártya nettó elszámolási rendszer által megállapított bankközi tartozás-követelés pozíció kiegyenlítése történik. Kizárólag az MNB rendszerében kerülnek feldolgozásra a monetáris politika gyakorlásával kapcsolatos fizetések (ideértve a deviza- és értékpapírműveleteket), valamint az OTC-piacon szállítás ellenében megkötött ügyletek pénzoldalának fizetései is.

A fizetési forgalom lebonyolítását szolgáló mindkét rendszer bruttó elven működik, azaz a megbízások teljesítésének feltétele, hogy a terhelendő bank elégséges fedezettel rendelkezzen. E követelmény a hitelintézetek likviditásának megosztása nélkül teljesíthető, hiszen az éjszakai feldolgozást végző BZSR, illetve az MNB számlavezetési rendszerének üzemideje időben elkülönül.

Párhuzamosságra és likviditás-megosztásra csak kivételes esetben – havonta egy-három alkalommal – kerül sor, amennyiben a BZSR fedezet hiányában nem képes az összes fizetési megbízást feldolgozni éjszaka. Ebben az esetben a BZSR-ben külön fedezet lekötése mellett az MNB üzemidő alatt kerül sor a korábban el nem számolt tételek feldolgozására.

A BZSR a megbízásokat kötegelve, kötegenkénti fedezetvizsgálattal, az MNB számlavezetési rendszere egyenként, tételenkénti fedezetvizsgálat mellett dolgozza fel. Amíg a BZSR-be a megbízásokat kizárólag elektronikus formában lehet eljuttatni, addig a jegybanki mind elektronikus formában, mind pedig papíron érkező megbízásokat dolgoz fel.

A KELER Rt. a magyar pénz- és tőkepiaci infrastruktúra fontos intézménye. Tevékenységi körének összetettsége folytán mindkét tőzsde és a tőzsdén kívüli értékpapírpiac teljes körű kiszolgálására felkészült. Miközben biztosítja a tőzsdei prompt és határidős piacok, valamint az OTC értékpapírügyletek elszámolását, egyben nemzeti értéktár is.

Az általa nyújtott szolgáltatások komplexitása lehetővé teszi számára az elszámolási kockázatok hatékony csökkentését. A KELER vezeti a tőzsdei és OTC elszámolásokban érintett nem bank tőzsdetagok pénzszámláit is. A KELER a monetáris politika végrehajtását szolgáló és egyéb OTC tranzakciókat az ügyletkötés napján (T napon) a DVP elv (szállítás fizetés ellenében) tiszteletben tartásával számolja el, amit az értékpapír-elszámolási rendszer és az MNB banki számlavezetési rendszere között kiépített forró vonalon történő napi többszöri adatcsere tesz lehetővé. Az értékpapírtranszferek feldolgozását végző rendszer kötegelt üzemmódban, napi többszöri feldolgozással működik.

2.2 A lebonyolított forgalom

2.2.1 Bankközi Zsiró Rendszer (BZSR)

Az elszámolásforgalom elvi alapja 1998-ban nem változott, az elszámolásforgalom által kezelt tranzakció fajták köre nem növekedett. A korábbi években végrehajtott fejlesztések azonban ebben az évben hozták meg első gyümölcseiket.

Az elszámolásforgalmi rendszerben 1998 volt az első olyan teljes év, amikor a csoportos fizetési módok elszámolása is lehetővé vált. Mind a csoportos átutalásokhoz, mind a csoportos beszedésekhez valamennyi lakossági számlavezetést végző bank csatlakozott, azaz képes a szükséges szabványos tranzakciók fogadására, a megfelelő válaszok küldésére (279 pénzintézet fogad átutalást és 266 fogad beszedést).

Az elszámolásforgalmi rendszerhez közvetlenül csatlakozók száma 1998-ban lényegében nem változott. Az év elején közvetlen zsirókapcsolattal rendelkező pénzintézetek száma 44 volt, az év végén 1 bank kilépését, illetve két új tag csatlakozását követően 45 klíringtag tartozott a rendszerhez.

A tranzakciószám 1998-ban a korábbi évek dinamikus emelkedését követve elérte a 65 milliót, értéke pedig

A Bankközi Zsiró Rendszer forgalmának alakulása 1995–1998 között

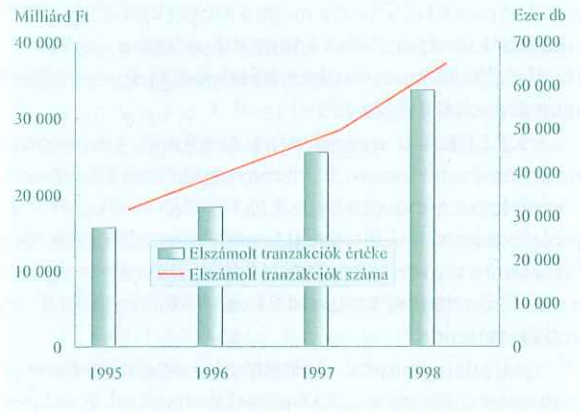

a 33 595 milliárd forintot. A tranzakciók átlagos értéke meghaladta az 510 ezer forintot. Mind az átlagos napok, mind a csúcsnapok értékei jelentős növekedést mutattak a korábbi évhez képest.

Továbbra is az egyszerű átutalások (62,1 millió darab) tették ki a tranzakciók túlnyomó többségét. Az 1997. évi 98,2%-ról egy év alatt csupán 95,6%-ra csökkent arányuk a feldolgozott tételeken belül.

2.2.2 Az MNB számlavezetési rendszere

A hitelintézeteknek közvetlenül az MNB számlavezetési rendszerében lebonyolított pénzforgalma is növekedett 1998-ban. A növekedés ugyan nem érte el a korábbi évek ütemét, de így is jelentősnek mondható, hiszen az 1997. évi forgalmat csaknem 25%-kal meghaladta. A tranzakciók száma meghaladta a 88 ezret, míg a lebonyolított forgalom értéke a 37 000 milliárd forintot. A tételszámok tekintetében a növekedés lelassult, ami

Az MNB elszámolási rendszerének forgalma 1995–1998 között

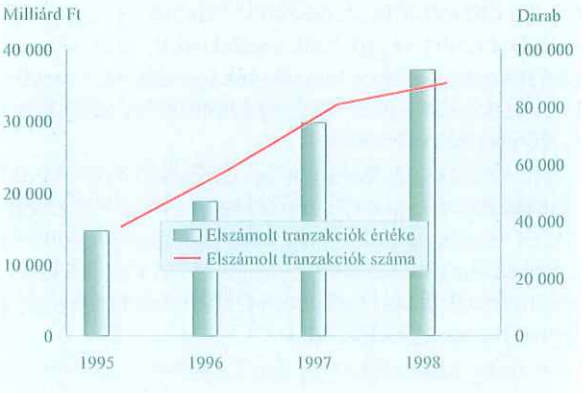

arra utal, hogy a lebonyolított tranzakciók értéke emelkedett, a tranzakciók átlagos értéke 420 millió forintot (az előző évinél 15%-kal nagyobb értéket) ért el.

2.2.3 A bankközi elszámolásforgalom alakulása

1998-ban mind az MNB számlavezetési rendszerében, mind a Bankközi Zsiró Rendszerben lebonyolított elszámolásforgalom volumene nőtt az előző évekhez képest.

A bankközi elszámolásforgalom (MNB+BZSR) alakulása 1995–1998 között

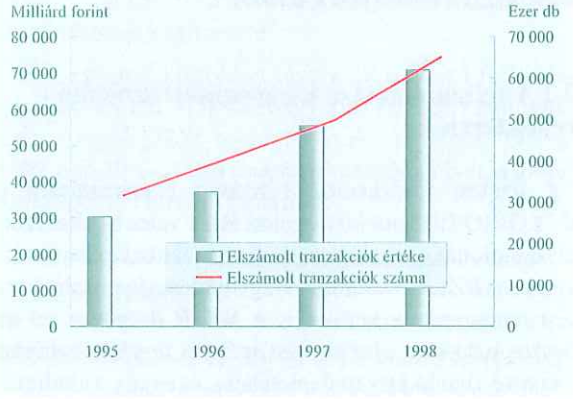

A két elszámolásforgalmi rendszerben az 1998-ban feldolgozott tranzakciók száma az előző évhez képest 31%-os növekedést mutatva, meghaladta a 65 millió darabot. Az elszámolt tételek értéke mintegy 27%-kal nőtt, és meghaladta a 70 000 milliárd forintot. A tranzakciók átlagos értéke 1085 ezer forint volt.

1998-ban e két elszámolási rendszer éves forgalma a GDP csaknem hétszeresét tette ki, ami a közepesen fejlett országokra jellemző arány.

2.2.4 Központi Elszámolóház és Értéktár (KELER)

A KELER értékpapír-elszámolási tevékenysége az elmúlt évben tovább bővült mind a forgalom, mind a szolgáltatások terén.

Az év folyamán a dematerializált értékpapírok befogadására való felkészülés jegyében a számlastruktúra jelentős változáson ment keresztül. Az Ept. és az e tárgyban 1997. év folyamán született kormányrendeletek a korábban (fizikai környezetre) kialakított értékpapír-nyilvántartási struktúrától eltérő rendszer irányába mutatnak. „Kettős számlarend" bevezetését tette szüksé-

gessé az értékpapírszámla, az értékpapírszámla-vezető (forgalmazók és KELER), valamint a központi értékpapírszámla fogalmainak jogszabályi definiálása. A szükséges fejlesztéseket követően 1998 utolsó negyedévében megjelentek az első – egyelőre zárt körben kibocsátott – dematerializált értékpapírok. Várhatóan 1999 folyamán az első nyilvános kibocsátású értékpapírok, állampapírok is bevezetésre kerülnek dematerializált formában.

A Budapesti Értéktőzsde azonnali piacán a forgalom az 1997. évi árfolyamértéken számított forgalom több mint kétszeresére emelkedett, egy millió üzletkötés mellett meghaladva a 13 800 milliárd forintot (kétszeresen számított).

Az év folyamán a T+5 napi elszámolási cikluson belül az előzetes értékpapír-fedezetvizsgálat időpontja T+3 napról T+4 napra változott, ezzel is csökkentve a forgalmazók finanszírozási időszakát és költségeit. Szintén jelentős változás, hogy az új tőzsdei kereskedési rendszer (MMTS) bevezetésével lehetőség nyílt az ún. fix áras ügyletek megkötésére.

A fix áras ügyleteket a KELER bruttó módon számolja el, így ma már az Értéktőzsdén multilaterális nettó elszámolású és bruttó elszámolású ügyletek egyaránt köthetők.

A bruttó elszámolású, tőzsdén kívüli állampapír-forgalom is tovább emelkedett, közel 29 ezer üzlet keretében meghaladta a 9200 milliárd forintot (egyszeres érték). Kiemelendő az azonnali piaci ügyletek növekvő aránya, ahol a vételáron számított forgalom 1998-ban mintegy 85%-kal haladta meg az előző évit, és az összforgalomban betöltött aránya 45%-ról közel 80%-ra nőtt. Az állampapírok piacán, az elsődleges ügyletek terén a KELER, a Magyar Államkincstár, az Államadósság Kezelő Központ és a Magyar Nemzeti Bank együttműködésével sikerült megvalósítani a valós DVP (szállítás fizetés ellenében) elvet. A korábbiakhoz képest ez többek között azt eredményezte, hogy az elsődleges forgalmazók a pénzügyi teljesítés napján már kora délelőtt rendelkezhetnek a megvásárolt állampapírokkal, és azt akár még ugyanazon a napon tovább értékesíthetik.

A határidős értékpapír-elszámolás keretén belül 1998. áprilistól a KELER végzi a BÁT opciós kontraktusainak elszámolását, július elejétől pedig a BÉT egyedi részvénykontraktusainak elszámolását is. 1998 áprilisától a KELER a Chicago Mercantile Exchange által kidolgozott SPAN® marginolási rendszert használja az ügyletek elszámolásához szükséges fedezetek számításához.

Forgalmi adatok, 1997–1998

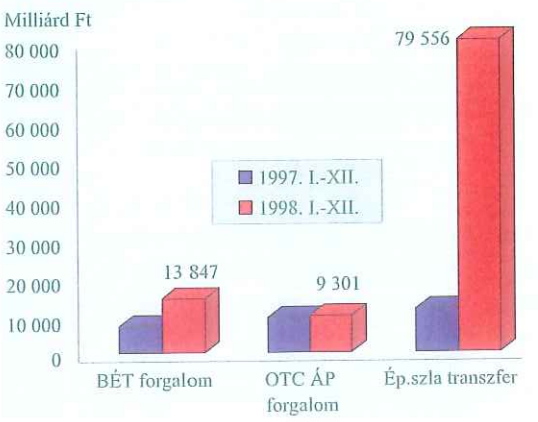

2.3 Folyamatban lévő fejlesztések

A magyarországi fizetési rendszer fejlesztése terén az 1998. év mérföldkőnek számít. Döntés született ugyanis egy valós idejű bruttó elszámolási rendszer bevezetéséről, és kiválasztásra került az a szállító, amely – a bankközösség által támogatott és – az MNB Igazgatósága által elfogadott rendszert (VIBER) megvalósítja.

A megvalósítás végső határideje 1999. szeptember 3., amely egyben az új fizetési rendszer éles indulásának kezdetét jelenti.

A vállalkozás sikerét valószínűsíti, hogy nem egy új fejlesztés megkezdéséről van szó, hanem egy kész rendszer hazai bevezetése a feladat. A VIBER központi elemét képező CAS (Központi Számlavezetési Rendszer) már hat országban működik, melynek az MNB egyedi igényeinek megfelelő „testreszabási" munkálatait kell elvégezni.

A VIBER elsősorban a monetáris politikával, a pénzpiacok működésével kapcsolatos, valamint egyéb, általában nagy értékű forintfizetések lebonyolítására szolgál, ugyanakkor technikailag már most alkalmas a határon átmenő eurófizetések lebonyolítására, mely a jövőbeni EU-csatlakozás egyik feltétele.

A kialakítandó rendszer a fizetési megbízások automatikus lebonyolítását jelenti a SWIFT üzenetközvetítő hálózat használatával, melyek az üzleti nap folyamán a benyújtást követően véglegesen és visszavonhatatlanul teljesülnek. Erről az érintett felek valós időben értesítést is kapnak, mely a mainál rugalmasabb likviditás menedzselést tesz lehetővé és szükségessé: a bankokat képessé teszi arra, hogy a mainál jóval kisebb kötelező tartalék mellett is számottevően nagyobb forgalmat bonyolítsanak le.

Bár az új fizetési rendszer az őszi indulást követően először csak a bankári tételek teljesítésére szolgál, a későbbiekben a bankok ügyfelei által benyújtott nagy összegű, sürgős fizetések valós idejű teljesítését is szolgálja, ami a bankok számára egy új szolgáltatás bevezetését jelenti.

A VIBER az országos fizetési forgalmat a már 1994 óta jól működő BZSR-rel együtt fogja lebonyolítani, amely továbbra is a nagy tömegű, kis összegű, kevésbé időfüggő fizetésekel számolását végzi.

Az értékpapír-elszámolások fejlesztésére a KELER Rt. az MNB-vel párhuzamosan fejleszti a saját valós idejű rendszerét, mely a tervek szerint együtt indul a VIBER-rel.

Ezzel lehetővé válik a mainál fejlettebb, biztonságosabb, tételenkénti DVP (szállítás fizetés ellenében) elvű, valós idejű értékpapír-elszámolás a VIBER-tagok számára.

XI. Magyarország kapcsolatai a nemzetközi intézményekkel

1. Magyarország kapcsolatai a nemzetközi pénzügyi intézményekkel

1.1 Nemzetközi Valutalap (IMF)

Magyarország 1982. május 6-án csatlakozott a Nemzetközi Valutaalaphoz, a belga országcsoport tagjaként. Az IMF Magyarország kvótáját 375 millió SDR-ben állapította meg, mely a belépés óta történt három általános kvótaemelés következtében 1999. február 8-án 1038,4 millió SDR-re emelkedett. Magyarország 1996. január 1-jétől eleget tesz az Alapokmány VIII. cikkelye szerinti, a folyó fizetési mérleg tételekre vonatkozó konvertibilitás követelményeinek.

Magyarország hitelmegállapodásai a Nemzetközi Valutaalappal

Dátum	Típus	Időtartam	Összeg	Lehívás
			millió SDR	
1982. dec. 8.	készenléti megállapodás	13 hó	75,0	475,0
1982. dec. 15.	kompenzációs megállapodás	egyszeri lehívás		72,0
1984. jan. 13.	készenléti megállapodás	12 hó	425,0	425,0
1988. máj. 6.	készenléti megállapodás	12 hó	265,35	215,4*
1990. márc. 14.	készenléti megállapodás	12 hó	159,0	127,4**
1991. jan. 16.	kompenzációs megállapodás	egyszeri lehívás		265,0***
1991. febr. 20.	kiterjesztett megállapodás	36 hó	1114,0	557,2****
1993. szept. 15.	készenléti megállapodás	15 hó	340,0	56,7+
1996. márc. 15.	készenléti megállapodás	23 hó	264,18	– ++

* 50 millió SDR-t a teljesítménykritériumok nem teljesítése miatt nem hívhattunk le; 1990. március elején téves adatközlés miatt 150 millió SDR visszafizetésére került sor.
** Az utolsó 31,84 millió SDR összegű részlet az új hároméves megállapodás miatt törölve.
*** 1992 márciusában túlkompenzálás miatt visszafizetés történt 90,1 millió SDR összegben.
**** Összesen 557,2 millió SDR-t hívtunk le; a megállapodás az új készenléti hitel miatt törölve.
+ Ez a jóváhagyáskor lehívott első részlet; több lehívás nem történt.
++ A megállapodás megkötésekor a magyar kormány jelezte, hogy nem áll szándékában lehívni a hitelt.

Magyarország belépése óta 2193,7 millió SDR hitelt vett igénybe a Valutaalaptól, a felvett hiteleket 1998 februárjáig – részben rendkívüli, határidő előtti törlesztéssel (1995, 1996, 1998) – teljes mértékben visszafizette.

A Valutaalap 1998. december 10.-én az 1999. február 28-ra vonatkozó működési költségvetésébe felvette Magyarországot, s ezzel bekerült azon tagországok körébe, amelyek gazdasági helyzetét és nemzetközi tartalékainak szintjét a Valutaalap olyan erősnek ítéli meg, hogy az lehetővé teszi az illető ország devizájának az általa használt körbe történő bekapcsolását.

Magyarország az elsők között csatlakozott 1996-ban azokhoz a tagországokhoz, akik önként alkalmazzák a Valutaalapnak az ún. Különleges Adatközzétételi Szabványait (SDDS). Ennek egyik eredményeként a magyar gazdasági és pénzügyi statisztikai mutatók tartalmára, publikálására vonatkozó információk megtalálhatók a Valutaalap által az Interneten üzemeltetett Adatközzétételi Szabványok című információs táblán. Magyarország folyamatosan teljesíti a szabványok alkalmazására vállalt kötelezettségeit.

A Valutaalap évente folytat gazdaságpolitikai konzultációt Magyarországgal az Alapokmány IV. cikkelye alapján. A Valutaalap 1998. évi szakértői jelentésének igazgatósági vitájáról szóló összefoglalót a Valutaalap 1999. március 4-én tette közzé. (Public Information Notice No. 99/16.)

1.2 Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank (Világbank, WB)

Az 1982. évi csatlakozás óta 40 kölcsönmegállapodás jött létre a Világbankkal. Ezek több mint 3,5 milliárd dollár kölcsön felvételét tették, illetve teszik lehetővé. A kölcsönöket a Világbank az államnak, vagy állami garanciával, kedvező (de nem kedvezményes) piaci feltételekkel nyújtja. E kölcsönökből, amelyek általában a beruházások megvalósulásának üteme szerint vehetők igénybe, 1998. december 31-ig 3 milliárd dollár lehívása történt meg. 1998-ban több mint 351,7 millió dollár lehívására került sor. Ebből 112,5 millió dollár a gazdaságpolitikai vállalásokon alapuló, 1997-ben aláírt Vál-

lalati és pénzügyi szektor szerkezetkiigazítási kölcsön (EFSAL) második részletének lehívása volt; 150 millió dollár az 1998-ban aláírt gazdaságpolitikai alapú kölcsön (PSAL) lehívása, a többi pedig a beruházási programokhoz kapcsolódott. A világbanki finanszírozású programok közül 27 program megvalósítása befejeződött. A befejezett programokhoz kapcsolódó tartozást mind az MNB, mind a magyar állam teljes mértékben, a közvetlen kölcsönfelvevő vállalatok nagyrészt előtörlesztették, mivel kedvezőbb feltételű piaci források álltak rendelkezésre. A még folyamatban lévő 13 programra vonatkozóan 1998 végén a lehívott állomány 800 millió dollár volt, a törlesztett összeg 124 millió dollár.

1998 folyamán két új kölcsönegyezmény megkötésére került sor, összesen 295,1 millió dollár értékben. Az állam által felvett 150 millió dollár összegű, egy részletben lehívható Államháztartási reform kölcsön (PSAL) a nyugdíjreform terén megtett lépéseket támogatja. Egy másik, az állam által felvett, 145,1 millió dollár értékű kölcsön a felsőoktatás fejlesztésére szolgál. 1998-ban folytatódott több önkormányzati környezetvédelmi program előkészítése.

A Világbankkal évek óta széles körű közgazdasági együttműködés folyik. Ez tanulmányok készítésében, megvitatásában és általában a közgazdasági környezet megfelelő kialakítását elősegítő szakmai konzultációkban ölt testet, amelyek a Világbank kölcsönnyújtási tevékenységét is megalapozzák. 1998 elején fogadta el a Világbank a többéves kölcsönnyújtási együttműködési programot rögzítő országtámogatási stratégiát. Megkezdődött a 2–3 évenként szokásos országtanulmány előkészítése.

Átfogó tanulmány készült a magyar tőkepiacról és folyamatban van egy átfogó önkormányzati finanszírozási tanulmány készítése.

1.3 Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD)

Az EBRD 1991-ben kezdte meg működését regionális fejlesztési bankként. Célja, hogy a közép- és kelet-európai országokban előmozdítsa a piacgazdaság megteremtését, illetve fejlesztését, valamint támogassa a magán- és vállalkozói kezdeményezést.

Kölcsönöket nyújthat mind állami, mind magánvállalatok számára, tőkebefektetést végezhet, és garanciavállalással elősegítheti a kedvezményezett országokba irányuló egyéb források áramlását. Magyarország az EBRD alapító tagja.

Az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank tevékenységét az Igazgatótanács által elfogadott, az illető országra vonatkozó „országstratégia" alapján végzi. A Magyarországra vonatkozó országstratégiát először 1991-ben hagyták jóvá, majd 1–2 évente, legutóbb 1997-ben aktualizálták. Újabb áttekintés 1999-ben várható. Az EBRD több mint 50 programot finanszírozott Magyarországon, túlnyomó részüket a magánszektorban.

1998-ban került aláírásra a MÁV kereskedelmi vasúti üzletágának fejlesztéseit finanszírozó 40 millió ECU összegű kölcsön, állami garanciával. Emellett 20 millió dollár tőkét fektet az EBRD a Második Magyar Alapba, és 22,7 millió ECU tőkét nyújt a Fővárosi Csatornázási Műveknek.

1.4 Európai Beruházási Bank (EIB)

Az EIB, mely főleg az Európai Unión belüli nagyobb infrastrukturális beruházások finanszírozásával foglalkozó intézmény, magyarországi tevékenységét 1990-ben, a Magyar Nemzeti Bankkal kötött keretmegállapodás alapján kezdte meg. 1994-ben létrejött a Magyar Köztársaság és az EIB között a pénzügyi együttműködésről szóló keretmegállapodás. 1997-ben került aláírásra a Magyar Köztársaság és az EIB közötti legújabb, a korábbiaknál átfogóbb, az EIB magyarországi tevékenységéről szóló keretmegállapodás.

1990 óta az EIB 19 magyar projekthez nyújtott kölcsönt, összesen 1172 millió ECU értékben. Az EIB kölcsönök elsősorban infrastrukturális és energiaszektorbeli programok finanszírozására szolgálnak, valamint széles körben megpályázható hitelkeretek. 1998-ban a lehívások értéke mintegy 100 millió dollár volt.

1998-ban a magyar állam 60 millió ECU kölcsönt vett fel egyes MÁV pályaszakaszok rehabilitációjának finanszírozására; 50 millió ECU összegű kölcsönmegállapodást írt alá a Főváros – állami garanciával – a 4. metróvonal finanszírozására, 125 millió ECU kölcsönt vett fel a MOL Rt. – nemzetközi kereskedelmi banki garanciával – a termékstruktúra fejlesztésére. A K&H Bank 30 millió ECU értékű hitelkeretről írt alá megállapodást az anyabank garanciájával.

Kötvényprogramja keretében 1998 áprilisában zárt körben bocsátott ki 2 milliárd forint értékű, 5 éves lejáratú kötvényt az EIB, decemberben pedig nyilvános kibocsátásként 5 milliárd forint értékű, ugyancsak 5 éves lejáratú kötvényt. Az így befolyt összeget az EIB magyarországi hitelprogramjainak forintfinanszírozására fordítják.

1.5 Nemzetközi Pénzügyi Társaság (IFC)

A Nemzetközi Pénzügyi Társaság a Világbank csoport tagja. Magyarország 1985-ben csatlakozott az IFC-hez. A társaság 1987–1998 között mintegy 30 programot fi-

nanszírozott Magyarországon, összesen mintegy 350 millió dollár értékben. 1998-ban két kisebb összegű tőkebefektetésben vett részt az IFC a pénzügyi szektorban.

1.6 Nemzetközi Fejlesztési Társulás (IDA)

A Nemzetközi Fejlesztési Társulás (IDA) ugyancsak a Világbank csoport tagja. A legszegényebb fejlődő országoknak nyújt segély jellegű hiteleket. Magyarország 1985-ben donorországként csatlakozott a társuláshoz. Az IDA hitelnyújtási tevékenységét elsősorban a donor országok által három évente teljesített, vissza nem térítendő hozzájárulásokból feltöltött alapokból fedezi.

1998 novemberében sikeresen lezárultak a szervezet 12. alapfeltöltéséről folytatott tárgyalások, melyen Magyarország is részt vett.

A donorországok képviselői ezúttal 8,6 milliárd SDR-rel javasolták feltölteni az alapot. A Világbank Ügyvezetősége, majd a Kormányzótanács várhatóan 1999 tavaszán tűzi napirendjére a határozati javaslat elfogadását. Az előzetes számítások szerint Magyarország a 12. alapfeltöltésben – az előző alapfeltöltésben vállalt részarányát megőrizve – 0,06%-kal vesz részt. Erről az Országgyűlés várhatóan 1999 első félévében dönt.

1.7 Globális Környezetvédelmi Alap (GEF)

A Világbank és az ENSZ két környezetvédelmi témával foglalkozó, szakosított intézménye, az UNDP és az UNEP által 1991 októberében létrehozott GEF célja a regionális környezetvédelmi problémák kialakulásának megelőzése és hatásaik mérséklése. A GEF ügyeit a három nemzetközi szervezet intézi, de jogi értelemben a GEF a Világbank keretében működik oly módon, hogy a donorországok által biztosított pénzügyi keretből vissza nem térítendő támogatásokat nyújt a kiemelt környezetvédelmi célokat szolgáló programokra. Magyarország – nem donorként – 1993 májusában csatlakozott a GEF-hez azzal, hogy kedvezményezett országként kaphat segély jellegű támogatást környezetvédelmi kiadásokhoz. Az első magyarországi GEF támogatási program 6,9 millió dollárt biztosított az ózonkárosító anyagok kiváltására. A program 1998-ban befejeződött. 1997-ben pedig 5 millió ECU értékű garanciaalapot hozott létre a GEF az IFC által Magyarországon finanszírozott energiatakarékossági projektek támogatására. 1998-ban a keret terhére 185 ezer dollár garanciavállalás történt. Várható a GEF részvétele további, a Világbank vagy IFC által finanszírozott környezetvédelmi programokban is.

2. *Magyarország kapcsolatai a nemzetközi gazdasági szervezetekkel*

2.1 Magyarország és a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD)

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) a fejlett ipari országok legfontosabb gazdaságpolitikai fóruma, amelynek Magyarország 1996. május 7-től vált tagjává.

Az OECD illetékes bizottságai 1998. június 24-i ülésükön – az újonnan felvett tagországok mindegyeke esetében sorra kerülő ún. csatlakozás utáni felülvizsgálat keretében – megvitatták Magyarország által a tőkemozgások és az ún. folyó láthatatlan tételek területén megtett (a csatlakozási egyezményben konkrétan rögzített, illetve az azokon túlmutató) liberalizációs intézkedéseket. A bizottságok elismerésüket fejezték ki az elmúlt években megvalósított liberalizáció, a külföldi működőtőke beáramlását segítő szabályozási rendszer továbbfejlesztése, továbbá a privatizáció és a pénzügyi szektor átalakítása terén elért eredményekért, valamint javaslatokat fogalmaztak meg a további intézkedésekre. A bizottsági jelentést az OECD Tanácsa 1999. február 17-i ülésén hagyta jóvá.

1998-ban – részben a csatlakozáskor vállalt kötelezettségnek megfelelően – a következő liberalizációs lépésekre került sor: 1998. január elsejétől Magyarországon lehetővé vált külföldi vállalkozások számára a fiókalapítás; a devizabelföldiek számára lehetővé vált, hogy szabadon vásárolhassanak külföldön ingatlant, valamint lehetőségük nyílt arra, hogy az OECD-országokban székhellyel rendelkező vállalkozások külföldi pénznemben denominált részvényeit és (egy éves vagy annál hosszabb lejáratú) kötvényeit függetlenül azok befektetési minősítésétől megvásárolhassák, illetve ezek a külföldi vállalkozások kibocsáthassanak és forgalomba hozhassanak Magyarországon ilyen értékpapírokat.

1998 decemberében vitatta meg az OECD illetékes bizottsága (EDRC) a szervezet Magyarországról készített 5. országjelentését. A bizottsági vitát követően a tanulmány 1999 februárjában került publikálásra (OECD Economic Surveys 1999 – Hungary).

Az OECD szervezésében a multilaterális beruházási megállapodásról (MAI) 1995-től folyamatban lévő tárgyalások nem vezettek a várt eredményre, és 1998 októberében megszakadtak.

Az OECD által 1997-ben elfogadott, a köztisztviselők megvesztegetése elleni fellépésről szóló nemzetközi egyezményt – amelynek néhány OECD-n kívüli ország is részese – a magyar országgyűlés 1998 szeptemberében erősítette meg, és a megerősítést Magyarország 1998 decemberében helyezte letétbe az OECD-nél. A megállapodásban előírt számú megerősítés elhelyezését követően az egyezmény 1999. február 15-én lépett hatályba.

2.2 Magyarország és az Európai Unió (EU)

Magyarország 1991-ben kötött társulási megállapodást az Európai Közösségekkel. A kölcsönös kapcsolatok erősödését eredményező, 10 évre szóló megállapodás a ratifikálást követően, 1994-ben lépett hatályba. 1998-ban gyakorlatilag lezárult a társulási megállapodás első ötéves szakasza, és 1999 februárjától a második szakaszra előírt kölcsönös kötelezettségek léptek életbe.

1993 novembere óta Európai Unió elnevezést viselő szervezethez hazánk már a társulási megállapodás hatályba lépését követően benyújtotta a teljes jogú tagságra vonatkozó felvételi kérelmét. A tagállamok állam- és kormányfőiből álló Európai Tanács 1997. decemberi luxemburgi határozata szerint 1998 márciusától az EU Magyarországgal, másik négy társult országgal (Csehország, Észtország, Lengyelország és Szlovénia), valamint Ciprussal megkezdte a csatlakozási tárgyalásokat.

A csatlakozási folyamat első lépéseként Magyarország (és a többi csatlakozni kívánó ország) 1998. április 27-én kezdte meg a közösségi és a hazai joganyag összehasonlító elemzését („screening"). Ennek során 31 előzetesen kiválasztott területen kerül sor a közösségi jogszabályok átvételével kapcsolatos szakértői tárgyalásokra. Magyarország 1998-ban számos fejezet tekintetében már befejezte a screeninget, köztük a statisztika, a gazdasági és monetáris unió, illetve a tőkemozgások területén, ahol a Magyar Nemzeti Bank szakértői is közreműködtek. A screening a tervek szerint 1999 júliusában minden területen lezárul.

1998. november 10-én a már korábban „átvilágított" 7 fejezet vonatkozásában megkezdődtek Magyarország és az EU közötti érdemi csatlakozási tárgyalások, amelyeknek során három fejezet lezárásra is került.

1998 végén hozta nyilvánosságra az Európai Bizottság az először 1997 nyarán kiadott országvélemények aktualizált változatát, amely a csatlakozási érettség tekintetében Magyarországot illetően megerősítette az egy évvel korábbi, összességében pozitív értékelést.

1998 második felében a magyar kormányzati szakértők átfogó felülvizsgálatnak vetették alá a csatlakozási stratégia egyik pillérének tekinthető, az „Acquis Átvételének Nemzeti Programja" című dokumentum korábban elkészített változatát. A csatlakozási tárgyalások minden fejezetére/szektorára kiterjedő Nemzeti Programban konkrét jogalkotási és intézményfejlesztési feladatok fogalmazódnak meg, évekre lebontott ütemezéssel és pontos költségigénnyel, illetve finanszírozási szerkezettel. A felülvizsgált Nemzeti Program várhatóan 1999 áprilisában kerül benyújtásra az Európai Unió részére. Ezt követően várható a magyar kormány és az Európai Bizottság együttműködésében készülő ún. Közös Értékelés (Joint Assessment) véglegesítése, amely a középtávú makrogazdasági pálya főbb összefüggéseit, illetve egyes szektorok ágazati fejlesztési terveit rögzíti.

Az EU-ban az euró bevezetésére való felkészülés 1998 folyamán elérte csúcspontját. 1998 májusában az Európai Tanács brüsszeli ülésének döntése alapján 11 tagállam érett meg a közös európai valuta bevezetésére. 1998 június 1-én megalapították az Európai Központi Bankot és létrejött a Központi Bankok Európai Rendszere. 1998 december 31-én visszavonhatatlanul rögzítették a 11 nemzeti valuta és az euró közötti átváltási arányokat, 1999. január 1-jén bevezették az eurót, és ezzel egyidőben kezdetét vette a Gazdasági és Monetáris Unió harmadik szakasza, melyben a 11 résztvevő tagország egységes monetáris politikát folytat.

A Magyar Nemzeti Bank folyamatosan figyelemmel kísérte az euró bevezetése kapcsán elfogadott közösségi joganyagokat és intézkedéseket, illetve a piaci résztvevők által kialakított konvenciók módosulását. Magyarországon az euró bevezetéséből adódó feladatok sikeres megoldását a Magyar Nemzeti Bankban egy több mint egyéves felkészülési időszak előzte meg.

A valutakosár összetételének megváltoztatásáról született döntés szerint 1999. január 1-jétől a valutakosár 70 százalékban eurót, 30 százalékban dollárt tartalmaz. Az MNB az euróra hivatalos árfolyamot, az eurót bevezető országok devizáira tájékoztató árfolyamot közöl. Az MNB korábbi értékpapír-kibocsátásait nem szándékozik redenominálni, a 2002 után esedékes kamatfizetéseket és tőketörlesztéseket természetesen euróban teljesíti.

XII. Az MNB közreműködésével készült jelentősebb pénzügyi jellegű jogszabályok

- 1998. évi XIV. tv. a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. tv. módosításáról
- 1998. évi XXIV. tv., valamint az 1998. évi LIX. tv. a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 1997. évi CIII. tv. módosításáról
- 1998. évi XXXIII. tv. az adótörvények, a számviteli törvény és egyes más törvények módosításáról
- 1998. évi XXXIV. tv. a kockázati tőkebefektetésekről, a kockázati tőketársaságokról, valamint a kockázati tőkealapokról
- 1998. évi XLVIII. tv. a Magyar Köztársaság 1997. évi költségvetésének végrehajtásáról
- 1998. évi LVIII. tv. a közraktározásról szóló 1996. évi XLVIII. tv. módosításáról
- 1998. évi LX. tv. az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. tv. módosításáról
- 1998. évi LXII. tv. az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. tv. módosításáról
- 1998. évi LXIII. tv. a gépjárműadóról szóló 1991. évi LXXXII. tv. módosításáról
- 1998. évi LXIV. tv. az általános forgalmi adóról szóló 1992. évi LXXIV. tv. módosításáról
- 1998. évi LXV. tv. a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. tv. módosításáról
- 1998. évi LXVII. tv. a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. tv. módosításáról
- 1998. évi LXXXII.tv. a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. tv. módosításáról
- 1998. évi LXXXVII. tv. a bűntető jogszabályok módosításáról
- 1998. évi XC. tv. a Magyar Köztársaság 1999. évi költségvetéséről
- 3/1998. (I. 12.) Korm. r., valamint a 202/1998. (XII. 19.) Korm. r. a lakáscélú támogatásokról szóló 106/1988. (XII. 26.) MT. rendelet módosításáról
- 76/1998. (IV. 24.) Korm. r. az egyes adótörvények alkalmazásában a készpénzzel történő fizetés összeghatáráról szóló 224/1996. (XII. 26.) Korm. r. módosításáról (az alaprendelkezést az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek ítélte)
- 78/1998. (IV. 29.) Korm.r. a központi költségvetési szervek központosított közbeszerzéseinek részletes szabályairól szóló 125/1996. (VII. 24.) Korm. r. módosításáról
- 84/1998. (V. 6.) Korm. r. a Magyar Export-Hitel Biztosító Rt. által vállalható biztosítások tárgyáról, valamint a központi költségvetés terhére a Kormány készfizető kezessége mellett vállalható nem piacképes kockázatú biztosítások feltételeiről és a biztosítási eseményekről
- 85/1998. (V. 6.) Korm. r. a Magyar Export-Import Bank Rt. kamatkiegyenlítési rendszeréről
- 89/1998. (V. 8.) Korm. r. a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség szervezetéről, feladat és hatásköréről, valamint a fogyasztóvédelmi bírság felhasználásáról
- 93/1998.(V.3.) Korm. r. és a 144/1998. (IX.9.) Korm. r., valamint a 214/1998.(XII.24.) Korm r. a devizáról szóló 1995. évi XCV. tv. végrehajtásáról rendelkező 161/1995(XII.26.) Korm r. módosításáról
- 167/1998. (X. 6.) Korm. r. a Gazdaságbiztonsági Tartalékról szóló 84/1994. (V. 27.) Korm. r. módosításáról
- 181/1998. (XI. 11.) Korm. r. a vámjogról, vámeljárásról, valamint a vámigazgatásról szóló 1995. évi C. tv. végrehajtásáról szóló 45/1996. (III. 25.) Korm. r. módosításáról
- 206/1998. (XII. 23.) Korm.r. a közraktárak éves beszámolókészítési, könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 13/1997. (I. 30.) Korm. r. módosításáról
- 207/1998. (XII. 23.) Korm. r. a kockázati tőketársaságok, kockázati tőkealapok éves beszámolókészítési, könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól
- 208/1998. (XII. 23.) Korm. r. az önkéntes nyugdíjpénztárak beszámolókészítési, könyvvezetési kötelezettségeinek sajátosságairól szóló 269/1997. (XII. 22.) Korm. r. módosításáról
- 209/1998. (XII. 23.) Korm. r. a magánnyugdíjpénztárak éves beszámolókészítési, könyvvezetési kötele-

zettségének sajátosságairól szóló 173/1997. (X. 6.) Korm. r. módosításáról
- 219/1998. (XII. 30.) Korm. r. a számviteli törvény szerinti egyéb szervezetek éves beszámolókészítési, könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól
- 220/1998. (XII. 30.) Korm. r. a hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások éves beszámolókészítési, és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 198/1996. (XII. 22.) Korm. r. módosításáról
- 11/1998. (III. 23.) PM. r. az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztáraknál a pénzforgalmi szemléletű kettős könyvvezetésről az üzemgazdasági szemléletű kettős könyvvezetésre való áttérés szabályairól
- 13/1998. (IV. 30.) PM. r., valamint a 38/1998. (XII. 21.) PM. r. a jövedéki termékek veszteségnormáiról szóló 43/1997. (XII. 30.) PM. r. módosításáról
- 14/1998. (IV. 30.) PM. r. az adójegy igénylésére, visszavételére vonatkozó részletes szabályokról és az ezt módosító 37/1998. (XII. 21.) PM. r.
- 17/1998. (VI. 26.) PM. r. a helyszínen kívüli ellenőrzéshez az ÁPTF részére szolgáltatandó adatok köréről és az adatszolgáltatás módjáról
- 21/1998. (VIII. 4.) PM. r. az értékpapírkód elemeinek tartalmi meghatározásáról szóló 37/1996. (XII. 28.) PM. r. módosításáról
- 25/1998. (X. 9.) PM. r. az országkockázat kezeléséről
- 29/1998. (X. 21.) PM. r. a kockázati tőketársaságok, a kockázati tőkealap kezelők és a kockázati tőkealapok kockázati tőkebefektetési tevékenységéhez kapcsolódó adatszolgáltatási kötelezettségről az ÁPTF részére 1049/1998. (IV. 8.) Korm. hat. az engergiahordozók beszerzéséhez kapcsolódó állami kezességvállalásról
- 1161/1998. (XII. 17.) Korm. hat. a mikro-, kis- és középvállalkozások fejlesztésének középtávú stratégiájáról

1998. évi LXXXVII. tv. a büntető jogszabályok módosításáról

A Btk. módosítás során a bankkártyákkal kapcsolatos rendelkezéseket is felülvizsgálták.

Ezek szerint a jövőben a bankkártyahamisításra irányuló előkészület is bűncselekmény. Bővült továbbá a bankkártyával való visszaélés lehetséges elkövetési magatartása is, hiszen míg 1999. március 1-ig csak a hamis, illetve meghamisított bankkártyák jogtalan haszonszerzés céljából történő felhasználása volt bűncselekmény, 1999. március 1-től a bankkártya jogosulatlan felhasználása és a hamis, a hamisított vagy a jogosulatlanul használt bankkártyával történő fizetés elfogadása is bűncselekmény, ha az említett magatartás kárt okoz.

1998. évi XC. tv. a Magyar Köztársaság 1999. évi költségvetéséről

Az *Áht.* módosításával lehetővé válik a monetáris és adósságkezelési funkció szétválasztása, amelynek megfelelően az MNB-vel kapcsolatos költségvetési elszámolások nem az adósságszolgálati előirányzatok között jelennek meg, hanem a Pénzügyminisztérium fejezet ún. nemzetgazdasági kiadásai, illetve bevételei sorában.

A módosítás részletesen rendezi a helyi önkormányzatoknak a központi költségvetéssel szembeni elszámolási szabályait.

Az *Ept*-re vonatkozó módosítások a törvényhez tartozó részletszabályok megalkotásához szükséges felhatalmazásokat tartalmazzák, valamint a törvény rendelkezése értelmében 1999. január 1-jével hatályon kívül helyezésre kerül az Ept. 8. § (9) bekezdése, mely a bankokat a befektetési szolgáltatási tevékenységek teljes körének végzésére jogosította volna fel.

A *Hpt*-re vonatkozó módosítások a magyar gazdaság nemzetközi integrációjának erősítése érdekében az ellenőrző részesedéssel rendelkező vállalkozások és az ellenőrzött vállalkozások közötti kapcsolatokat szabályozza újra, a szektorban lezajló folyamatok elemzése és tervezése érdekében módosítja azok körét, akiknek az üzleti titokhoz hozzáférési lehetőségük van, valamint – az ügyfelek védelme érdekében – kiegészíti a felhatalmazások körét.

A *Gt.* módosításában a részvénytársaság tulajdonában álló saját részvények együttes névértékének összegét az alaptőke 10%-ában maximálja.

A jövőben a kincstári körbe tartozó szervezetek a jogszabályban meghatározott, nemzetközi szerződések alapján külföldről beérkező pénzeszközök befogadására és azok felhasználásának lebonyolítására devizaszámlát nyithatnak a Magyar Államkincstárban.

MÁSODIK RÉSZ

I. A Magyar Nemzeti Bank 1998. évi mérlege és eredménye

1. Az MNB mérlegét és eredményét meghatározó makrogazdasági folyamatok

A *Magyar Nemzeti Bank mérlegének és eredményének alakulását* alapvetően a *monetáris politika fő céljai* és ezek *eléréséhez szükséges eszközeinek hatásai* határozzák meg. A jegybank nem profitorientált intézmény, hanem a monetáris politika fő alakítója, ezért számára a kitűzött makrogazdasági célok (természetesen a költséghatékonyság és a takarékos gazdálkodás követelményeinek érvényesítése mellett) elérése az elsődleges fontosságú, a jegybanki eredmény, illetve a költségvetési befizetések pedig ennek következményeként adódnak.

Az MNB mérlegét és eredményét 1998-ban, az előző évekhez hasonlóan, elsősorban a fizetési mérleg alakulása, különösen a külföldiek magyarországi tőkebefektetéseihez kapcsolódó ellentétes irányú devizapiaci hatások befolyásolták. A forint iránti devizapiaci kereslet/kínálat alakulása a jelenlegi árfolyamrendszerben az árfolyamsáv szélein devizaeladást/vásárlást tesz szükségessé.

A sávszéli devizavásárlások/-eladások a mérlegre és az eredményre alapvetően három módon hatottak:

- Az év elejét jellemző devizavásárlás következtében az év során mintegy 220 milliárd forinttal nőtt az MNB nettó devizakövetelése (a devizakövetelések és -kötelezettségek egyenlege), amelyen a bank jelentős nettó devizakamatbevételt realizált.
- Az 1998. évi, illetve korábbi sávszéli devizavásárlásból származó magas nettó devizakövetelés a forintleértékelés miatti átértékelődés révén az MNB legfontosabb eredményalakító tényezőjévé lépett elő. A forint 1998. évi 12,8%-os tényleges leértékelődése nagymértékben növelte a nettó devizapozíció forintban kifejezett értékét, ezáltal az MNB eredményét is. Az előző évinél kevesebb mint két százalékkal alacsonyabb forintleértékelődés és a jelentősen megnőtt nettó devizapozíció együttes hatása kiemelkedően magas devizaárfolyam-változásból származó nyereséget eredményezett.
- A jelenlegi csúszó leértékelésen alapuló árfolyamrendszerben a jegybank a jegybanki devizavásárlás során keletkezett többletforint-likviditás inflációs hatásának elkerülése érdekében semlegesítette ennek egy részét, ezért az ilyen többletlikviditást lekötő (ún. „sterilizációs") konstrukciók állománya és az ezzel kapcsolatos ráfordítások az előző évhez képest jelentősen megemelkedtek.

A tőkebeáramlás intenzitásának nézőpontjából 1998 négy markánsan elkülönülő szakaszra bontható, ame-

A forint árfolyamának intervenciós sávon belüli ingadozása és az intervenció nagysága 1998-ban

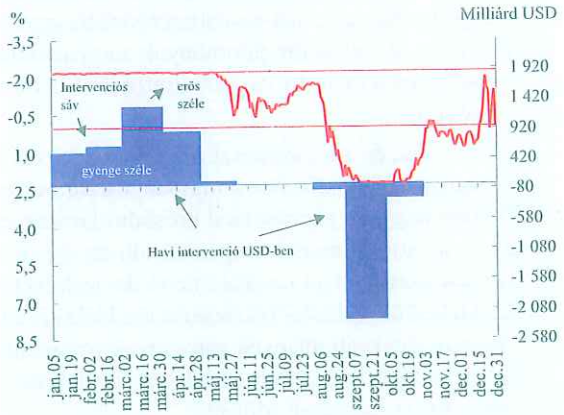

A nettó devizapozíció és a forint árfolyamának alakulása 1998 vizsgált szakaszaiban

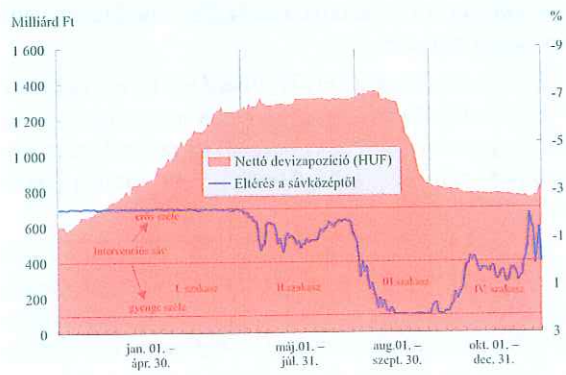

lyekben a vázolt összefüggésekből következően eltérően alakultak az MNB főbb eredménytényezői:

- Az első szakasz május végéig tartott és az erőteljes tőkebeáramlással járó 1997. évi folyamatok folytatásának tekinthető: a jegybank közel 3,4 milliárd USD értékben vásárolt devizát, a forint az árfolyamsáv erős szélére tapadt, a sterilizációs eszközök állománya 1998 június végére 1997 decemberéhez képest több mint 410 milliárd forinttal nőtt. A tartós tőkebeáramlás miatt a kamategyenleg júliusig folyamatosan romlott, míg az átértékelési eredmény ehhez hasonló mértékben növekedett.
- a második szakaszt a választások idején mindenütt szokásos bizonytalanság hatására megtorpanó tőkebeáramlás határozta meg. A devizatartalék állománya, illetve az MNB devizapozíciója főként csak a forint árfolyamváltozása következtében módosult, és a forintlikviditást lekötő konstrukciók állománya lényegesen nem változott.
- A harmadik, viszonylag rövid szakaszt a tőkekiáramlás jellemezte: a forint erőteljesen gyengült, ezért az MNB-nek kiemelkedően magas árfolyamnyeresége keletkezett. A forint védelmében a jegybanknak közel 2 milliárd USD eladásával interveniálnia kellett, ami csökkentette a nettó deviza pozíciót, ezáltal a deviza-kamatbevételeket, ugyanakkor a sterilizációs állományok nagymértékű esése révén a nettó forint-kamatráfordítás is mérséklődött.
- a negyedik, év végi szakaszt a konszolidáció és a lassan újrainduló tőkebeáramlás jellemezte. Az árfolyam nagy ingadozásokkal erősödni kezdett és az év az árfolyamsáv közepén zárult, amely enyhén csökkenő, majd stagnáló nettó devizakövetelés mellett átértékelési veszteséget eredményezett. A sterilizációs állományok alacsonyak voltak, így az év korábbi időszakaihoz képest kisebb volt a nettó forint-kamatráfordítás.

A tőkebeáramlás 1998 egészét tekintve meghaladta a kora őszi tőkekiáramlást, ezért az MNB-nek 133,4 milliárd forint devizaátértékelésből származó eredménye keletkezett, amit tovább növelt az 51,2 milliárd forint nettó deviza-kamatbevétel.

Ezzel szemben állt a 90,2 milliárd forint összegű nettó forint-kamatráfordítás, valamint a kamatjellegű, banküzemi, pénzforgalmi és céltartalékképzésből származó eredmény ráfordítás jellegű tételei, amelyekről a későbbiekben lesz szó.

Mindezen tényezők eredőjeként az eredmény az 1997. évi 6,1 milliárd forintnál 14 milliárd forinttal magasabb, 20,1 milliárd forint lett. A jegybank 1998. évi teljes pénzforgalmi szemléletű költségvetési befizetése az előző évhezképest emelkedett, 41,9 milliárd forintot tett ki.

2. A mérleg és az eredmény alakulása

A mérleg és az eredmény alakulása egy-egy összevont, a gazdasági folyamatok hatását jól tükröző mérleg- és eredménykimutatás alapján elemezhető:

Az MNB összevont mérlege

Milliárd forint

	1997. dec. 31.*	1998. dec. 31.	Eltérés	1998/97, %
ESZKÖZÖK				
I. Követelések forintban	1163,1	1006,3	–156,8	86,5
Ebből: központi költségvetéssel szembeni követelések	967,3	811,8	–155,5	83,9
II. Követelések devizában	3876,2	4644,9	768,7	119,8
Ebből: arany- és devizatartalék	1729,8	2048,8	319,0	118,4
központi költségvetéssel szembeni követelések	1886,7	2118,2	231,5	112,3
III.+IV. Egyéb eszközök	298,8	279,3	–19,5	93,5
V. Eszközök összesen	**5338,1**	**5930,5**	**592,4**	**111,1**
FORRÁSOK				
VI. Kötelezettségek forintban	1797,2	1808,0	10,8	100,6
Ebből: hitelintézetek bankszámlabetétei	232,4	295,7	63,3	127,2
pénzpiaci betétek és MNB-forintkötvények	682,6	666,3	–16,3	97,6
forgalomban lévő bankjegy és érme	621,3	736,0	114,7	118,5
VII. Kötelezettségek devizában	3289,2	3835,4	546,2	116,6
Ebből: külföldi kötvények és hitelek	2742,7	3030,6	287,9	110,5
VIII.+IX.+X. Egyéb források	200,0	227,4	27,4	113,7
XI. Saját tőke	51,7	59,7	8,0	115,4
XII. Források összesen	**5338,1**	**5930,5**	**592,4**	**111,1**

* Az 1998. évi szerkezetnek megfelelően, de a visszavásárolt saját kötvény nettó módon szerepel.

Az MNB összevont eredménykimutatása

Milliárd forint

Eredménykimutatás sora	Megnevezés	1997*	1998	Eltérés
I.– IX.	Nettó forint kamat- és kamatjellegű bevétel	–7,7	–90,5	–82,8
II. – X.	Nettó deviza kamat- és kamatjellegű bevétel	8,2	43,0	34,8
III.– XI.	Deviza árfolyamváltozásból származó eredmény	12,5	136,4	123,9
VI.– XIV.	Nettó céltartalék-felszabadítás	–2,8	–44,7	–41,9
IV.+V.+VII.–XII.–XIII.–XV.	Egyéb eredmény	–4,1	–24,1	–20,0
XVII.	**Tárgyévi eredmény**	**6,1**	**20,1**	**14,0**

* 1997. évi eredmény 1998. évi szerkezetben.

2.1 A nettó forintkamatok és kamatjellegű ráfordítások alakulásának meghatározó tényezői

A *nettó forint kamatbevételek* alakulásának meghatározó tényezője bevételi oldalról az *állampapírok kamatbevétele*, ráfordításoldalról a *többlet-forintlikviditás lekötésének költsége* volt.

A forint-kamatbevételek – az előző évi tendencia folytatódásaként – elsősorban az átlagállományok és az általános kamatcsökkenési tendencia hatására mérséklődtek. Az MNB 1998-ban az irányadó jegybanki kamatot (az egyhónapos pénzpiaci betétek kamatát) – az infláció trendjét, valamint a bankközi kamatok mérséklődését követve – öt lépésben 19,5%-ról 16,75%-ra csökkentette.

A költségvetéssel szembeni követelések az év során – elsősorban az ütemezett lejáratok miatt – összesen 155,5 milliárd forinttal csökkentek. Az állampapírok átlagkamata az 1997. évihez képest 2,3 százalékponttal mérséklődött, az éven túli hitelek kamata pedig a magasabb kamatköltségű (jegybanki alapkamatozású) hitelek 1997. évi törlesztése miatt csökkent. A két folyamat hatására a költségvetéstől származó kamatbevétel 1997-hez képest 40,7 milliárd forinttal lett kisebb.

A központi költségvetés betéteinek éves átlagállománya – nagymértékű havi és szezonális ingadozások mellett – 236,5 milliárd forint volt. Átlagkamata 2,75 százalékponttal mérséklődött, de még így is 5,8%-kal magasabb volt, mint a költségvetéssel szembeni követelések átlagos kamata. Összességében az MNB a központi költségvetés részére 1998-ban 43,8 milliárd forint kamatot fizetett ki.

A hitelintézetek átlagos hitelállománya – jellemzően a régi konstrukciók lejárata következtében – 34,1 milliárd forinttal csökkent. Az ezzel párhuzamosan végbement kamatcsökkenés hatására a hitelintézetektől származó kamatbevétel 1998-ban 9,1 milliárd forinttal mérséklődött.

Az MNB 1998. február 16-tól egységesítette és az év során kétszer 1–1 százalékponttal csökkentette a devizaés forintforrások után képzett tartalékokra fizetett ka-

A követelések, illetve kötelezettségek átlagos állománya és kamatozása

	1997			1998		
	átlagállomány	átlagkamatláb	kamatösszeg	átlagállomány	átlagkamatláb	kamatösszeg
	milliárd forint	%	milliárd forint	milliárd forint	%	milliárd forint
KAMATBEVÉTELEK						
I. Forint						
1. Költségvetés összesen	1098,1	14,4	158,0	920,4	12,7	117,3
2. Hitelintézetek	202,5	16,1	32,7	168,4	14,0	23,6
3. Egyéb			0,1			0,7
Forint mindösszesen	**1300,6**	**14,7**	**190,8**	**1088,8**	**13,0**	**141,6**
II. Deviza						
1. Költségvetés összesen	1875,0	9,0	168,9	2084,9	9,0	188,1
2. Hitelintézet	10,7	5,6	0,6	9,5	5,5	0,5
3. Egyéb összesen	1831,2	3,9	71,4	2316,7	4,6	105,8
ebből: devizatartalék	*1654,5*	*4,3*	*71,4*	*2044,5*	*5,1*	*104,6*
Deviza mindösszesen	**3716,9**	**6,5**	**240,9**	**4411,1**	**6,7**	**294,4**
KAMATBEVÉTELEK ÖSSZESEN	**5017,5**	**8,6**	**431,7**	**5499,9**	**7,9**	**436,0**
KAMATRÁFORDÍTÁSOK						
I. Forint						
1. Központi költségvetés	290,4	21,6	62,8	236,5	18,5	43,8
2. Hitelintézetek összesen	702,1	17,8	125,2	861,1	15,1	130,3
ebből: pénzpiaci betétek	*148,9*	*20,7*	*30,8*	*460,7*	*18,6*	*85,5*
3. MNB-kötvény	52,6	20,0	10,5	296,2	19,0	56,4
4. Egyéb			0,5	4,2		1,6
Forint mindösszesen	**1045,1**	**19,0**	**199,0**	**1398,0**	**16,6**	**232,1**
II. Deviza						
1. Központi költségvetés	120,3	7,7	9,3	110,6	7,5	8,3
2. Hitelintézet	359,3	5,4	19,3	287,6	5,2	15,0
3. Egyéb összesen	2972,3	7,6	226,3	3048,4	7,5	229,6
Deviza mindösszesen	**3451,9**	**7,4**	**254,9**	**3446,6**	**7,3**	**252,9**
KAMATRÁFORDÍTÁS ÖSSZESEN	**4497,0**	**10,1**	**453,9**	**4844,6**	**10,0**	**485,0**

Megjegyzés: a határidős fedezeti ügyleteket a fedezett ügyletekhez kapcsolva értékeltük. Az MNB által külföldön kibocsátott, majd később visszavásárolt saját kötvényeket az 1998. évi számviteli szabályok szerint – a korábbi gyakorlattal ellentétben – nem tartozáscsökkenésként, hanem követelésként kell kimutatni, az összehasonlíthatóság kedvéért azonban a táblázatban a korábbi gyakorlatnak megfelelően szerepel.

matot. Így a hitelintézetek kötelező jegybanki tartalékaira 1997-hez képest – átlagosan 64,4 milliárd forinttal magasabb kötelező tartalékállomány mellett – 3,8 milliárd forinttal kevesebb kamatot térített.

A *jelenlegi árfolyamrendszer keretei között* a jegybank – az árfolyam ingadozási sávon belül tartása érdekében – a forint iránt megnövekvő keresletet úgy elégíti ki, hogy a külföldről beáramló devizát forintra váltja. Az ennek következtében *kiáramló többletlikviditás egy részét semlegesítenie kell*, nehogy a pénzkínálat túl gyors növekedése az infláció gyorsulásához és a folyó fizetési mérleg egyenlegének romlásán keresztül a külső eladósodás növekedéséhez vezessen.

A bankrendszerben megjelenő többletlikviditás lekötésére a jegybank 1998-ban jellemzően két eszközt használt: a pénzpiaci betéteket és az egy éves lejáratú MNB-kötvényeket. Ezekkel az év során összesen átlagosan mintegy 751 milliárd forint likviditást kötött le, a lekötött állományok éven belüli alakulása nagy ingadozást mutatott: az első negyedév végéig dinamikus növekedés, majd az utolsó négy hónapban nagymértékű visszaesés következett be.

A likviditás lekötésének költségére a megnövekedett átlagállományon kívül a kamatok alakulása és a lekötött állományok belső szerkezetének átrendeződése is hatott. A rövid lejáratú pénzpiaci betétek átlagos kamata 1997-hez képest nagyobb mértékben csökkent, mint az MNB-kötvények átlagos kamata. A kamatcsökkenés eltérő mértékének hatását felerősítette a magasabb átlagos hozamú MNB-kötvények részarányának növekedése. A likviditáslekötés összköltsége így a teljes évre 141,9 milliárd forint volt.

2.2 A devizakamat- és kamatjellegű eredményt meghatározó tényezők

A *nettó devizakamat- és kamatjellegű eredményt elsősorban a nettó devizapozíció növekedése* befolyásolta: a deviza-kamatráfordítások enyhe csökkenése mellett a kamatbevételek több mint 54 milliárd forinttal nőttek. A forintleértékelődés hatása szintén jelentős volt: mind a nettó devizapozíció összetevőinek, mind a hozzájuk kapcsolódó kamatoknak a forintban kifejezett értéke – a nettó devizapozíció növekedésének hatásától eltekintve is – általában emelkedett.

A központi költségvetésnek nyújtott devizahitel és az ahhoz kapcsolódó fedezeti ügyletek átlagállományának mintegy 210 milliárd forint és a kamatok 19,2 milliárd forint növekedését alapvetően a forint leértékelése okozta: az átlagos kamatláb gyakorlatilag nem változott.

A táblázatban az „egyéb devizakövetelések" között szereplő devizatartalék 1998 áprilisáig az intervenciós devizavásárlások miatt folyamatosan növekedett, majd az őszi intervenciós devizaeladások miatt jelentősen csökkent, 1998 egészét tekintve 319 milliárd forinttal növekedett (ebből 249,5 milliárd forintot a forint leértékelése magyaráz). Év végén a devizatartalékok állománya elérte a 2048,8 milliárd forintot (9,4 milliárd USD). A devizatartalék átlagos kamatának növekedése a devizaárfolyam-változás és az összetételváltozás piaci kamatok csökkenését ellensúlyozó hatásának tudható be. Az átlagállomány növekedésének hatására a devizatartalék kamatbevétele az előző évinél közel 24 milliárd forinttal magasabb volt: elérte a 113,3 milliárd forintot.

Az egyéb devizakötelezettségek részét képező külföldi tartozások (hitelek és kötvények) 275,1 milliárd forinttal nőttek, mert a devizakötelezettség forintban kifejezett értékének leértékelés miatti, mintegy 438 milliárd forint növekedését csak részben ellensúlyozta az összességében 163,3 milliárd forint értékű állománycsökkenés. Az állománycsökkenés az első félévi 283,0 milliárd forint hitelelőtörlesztés, a lejáratok, valamint – a devizatartalék-kezelési célú – újabb forrásbevonások egyenlegeként alakult ki.

A Pénzügyminisztériummal egyetértésben meghatározott devizaszerkezet eléréséhez kötött fedezeti ügyletek kamatát is figyelembe véve – a nettó devizapozíció növekedésének következtében – 1998-ban 41,5 milliárd forint nettó deviza kamatbevétel keletkezett az 1997. évi 14 milliárd forint nettó kamatráfordítással szemben.

A deviza-értékpapírokkal és a nem fedezeti határidős ügyletekkel kapcsolatos kamattartalmú nettó árfolyamnyereség együttesen mintegy 1,5 milliárd forint volt, így a nettó deviza kamat- és kamatjellegű nyereség összesen 43 milliárd forintot ért el.

2.3 A deviza árfolyamváltozásból származó eredmény

A jegybanktörvény és az MNB számvitelét szabályozó kormányrendelet értelmében az MNB *devizaeszközeit, -forrásait*, valamint az ezekhez kapcsolódó *fedezeti ügyleteket* a mindenkori *hivatalos árfolyamon értékeli* és a *teljes árfolyamváltozásból származó eredményt elszámolja a tárgyévi eredményben*. Az átértékelési eredmény nagyságát elsősorban a forint árfolyamának változása, valamint a nettó devizapozíció átlagos nagysága befolyásolja.

Az átértékelésből származó eredmény az év első harmadában egyenletesen növekedett a hivatalos leértékelési ütemnek megfelelő 0,9%-os árfolyamcsökkenés és az intervenció következtében folyamatosan növekvő nettó pozíció miatt. A nettó pozíció áprilisig a kétszeresére nőtt, s így az MNB eredménye jóval érzékenyebb lett az árfolyammozgásokra. Mindezek eredőjeként nagymértékű eredményingadozás jelentkezett: pl. júliusról augusztusra mintegy 54 milliárd forinttal nőtt az átérté-

kelési eredmény. Szeptemberben a nagymértékű nettó pozíció csökkenés ellenére a forintleértékelődés ennél is erőteljesebb hatása miatt még mindig az átlagosnál magasabb volt az átértékelési eredmény. Az év ezt követő szakaszában, a konszolidációs időszakban az árfolyam inkább erősödött, így az átértékelési veszteség vált jellemzővé.

Éves szinten az átértékelési eredmény az MNB eredményének legjelentősebb tényezője lett; nagysága 1998-ban meghaladta a 133 milliárd forintot. Az előző évinél jóval magasabb értéket a nettó devizapozíció magasabb átlagos állománya és a forintleértékelődés tényleges mértéke eredményezte.

A devizakonverziók több mint 3 milliárd forintos nettó nyereségének figyelembevételével 1998-ban a devizaárfolyam változásából származó eredmény 136,4 milliárd forint volt.

2.4 Az eredményt meghatározó egyéb tényezők

Az MNB bécsi leánybankjával kapcsolatos kötelezettségvállalások miatt több mint 34 milliárd forint nettó céltartalékképzésre került sor, amit technikai okokból növelt (de az eredményt nem változtatta) az 1997-ben a várható privatizációs költségekre elhatárolt 14,3 milliárd forint céltartalékká minősítése. Az egyéb nettó céltartalékképzést is figyelembe véve összesen 44,7 milliárd forinttal csökkentette az MNB eredményét a céltartalékok állományváltozása.

A táblázatban az „egyéb eredménytényezők" soron a pénzforgalommal kapcsolatos bevételek és ráfordítások, a banküzem költségei és az egyéb bevételek és ráfordítások egyenlege szerepel.

A pénzforgalomból 1998-ban nettó 5 milliárd forint ráfordítástöbblet származott, ami túlnyomórészt a bankjegy- és érmegyártás, az 1997-ben indult bankjegycsere költségeit tükrözte.

Az egyéb bevételek és ráfordítások 6,7 milliárd forint nettó ráfordítását elsősorban a forintban és devizában kapott, illetve fizetett jutalékok és költségek mintegy 4 milliárd forint nettó ráfordítása (jelentős részben kötvénykibocsátási költség) határozta meg. Az 1997. évi magas értéket a CIB bankban lévő MNB-részesedés értékesítéséből származó nyereség magyarázza.

Az MNB a jegybanki funkciókhoz nem kapcsolódó külföldi érdekeltségeit a CW bank kivételével értékesítette. A jegybank belföldi érdekeltségi körébe kizárólag olyan társaságok tartoznak, amelyek megfelelnek a Magyar Nemzeti Bankról szóló 1991. évi LX. törvény azon előírásának, mely szerint az MNB csak olyan belföldi gazdasági társaságban rendelkezhet részesedéssel, amely a jegybank tevékenységével összefügg, illetve a hitelintézetek közötti elszámolásforgalom lebonyolítására, az értékpapír- és tőzsdeügyletek elszámolására, valamint az értékpapírok kezelésére és tárolására szolgál. A belföldi érdekeltségek eredményre gyakorolt hatása nem számottevő.

A banküzem 1,5 milliárd forint éves bevételei mellett a működési költségek átlag mintegy havi 1,1 milliárd forinttal csökkentették az eredményt, ebből adódóan 1998-ban a működési költségek és ráfordítások 12,4 milliárd forinttal mérsékelték a jegybank eredményét. Az 1997. évi banküzemi eredményt még javította a CIB osztaléka.

II. Fejlesztés, üzemgazdaság, az 1998. évi belső gazdálkodásról általában

Az MNB fejlesztési és működési ráfordításainak elsődleges célja, hogy a Magyar Nemzeti Bank korszerű és a gazdasági környezet változásaihoz gyorsan alkalmazkodó jegybankként működjön, elősegítve ezzel a monetáris politika céljainak hatékonyabb elérését. Az MNB 1998. évi fejlesztési tevékenysége a következő területekre irányult:

- *az egységes és integrált informatikai infrastruktúra kialakítása*, amely a megfelelő színvonalú banki munkavégzés elengedhetetlen feltételeit teremti meg: növeli az adatbiztonságot, gyorsítja és pontosítja az információk előállítását, elhárítja az elavult rendszerek miatti adatvesztés katasztrófaveszélyét, s nem utolsósorban gördülékenyebbé teszi a feladatok végrehajtását;
- *a bankközi elszámolások modernizációja (VIBER: Valós Idejű Bruttó Elszámolási Rendszer)*, amely a fizetési megbízások gyorsabb és megbízhatóbb bonyolításán túl a magyar bankrendszer európai integrációjának egyik alapfeltételét is megteremti.

A korábbi évek funkciótisztulással és az intézményi struktúrák viszonylagos megszilárdulásával járó intézkedései – valamint az informatikai fejlesztések részeredményei – által *1998-ban konszolidálódtak az üzemeltetés*

Általános működési költségek

	1994	1995	1996	1997	1998	1998/1994 %
	millió forint					
Általános működési költség (folyó áron, ÁFA nélkül)	2864	3284	3499	3574	3728	130,2
Változás (előző év = 100%)		+15	+6	+2	+4	
Átlagos fogyasztó árszínvonal változás (előző év = 100%)	–	128,2	123,6	118,3	114,3	214,3
Általános működési költség reálértéke 1994. évi árakon (ÁFA nélkül) millió forintban	2864	2562	2208	1906	1740	60,8
Változás (előző év = 100%)		–11	–14	–14	–9	

Megjegyzés: az 1997. és 1998. évi adatok kalkulált összegek (a számviteli törvény szerint 1997. január 1-jétől a költségeknek részét képezi az ÁFA is).

Az MNB fejlesztési és banküzemi működési költségei 1996–1998 között

	1996	1997	Index (1997/1996)	1998	Index (1998/1997)
	millió forint		%	millió forint	%
BERUHÁZÁSOK ÖSSZESEN	**2 792**	**3 196**	**114,5**	**2 770**	**86,7**
BANKÜZEMI MŰKÖDÉSI KÖLTSÉG*					
Általános működési költségek	4 024**	4 124	102,5	4 439	107,6
Bér- és bérjellegű egyéb költség	3 786	3 857	101,9	4 458	115,6
Bérköltségek járulékai	1 863	1 750	93,9	2 018	115,3
Jóléti költségek	363	282	77,7	269	95,4
Értékcsökkenés és egyéb költség	1 388	1 529	110,2	1 962	128,3
Összehasonlítható tartalmú banküzemi költség összesen	**11 424**	**11 542**	**101,0**	**13 146**	**113,9**
Banküzemi költség reálértékben			**85,4**		**99,4**
Munkaadói járulék	–	–	–	208***	–
BANKÜZEMI KÖLTSÉG ÖSSZESEN	**11 424**	**11 542**	**101,0**	**13 354**	**115,7**

* A banküzemi működési költségek a tervezés fő fejezetei szerint rendszerezve kerülnek bemutatásra, amelyek tartalma nem minden esetben felel meg teljesen a költségek számviteli szempontú csoportosításának.

** Ebből ténylegesen működési költségként elszámolva: 3.499 millió forint, ÁFA: 525 millió forint [kalkulált összeg; 1996-ban az ÁFA még nem képezte részét a beszerzési árnak, több más tétellel együtt ráfordításként került elszámolásra].

*** 1998-tól a számviteli előírások változásából adódóan új eleme a banküzemi működési költségeknek a korábban ráfordításként elszámolt munkaadói járulék.

és belső pénzgazdálkodás feltételei. Az üzemeltetés tekintetében ez abban is megnyilvánult, hogy *a banküzem 1998. évi működési költségeinek az előző évhez viszonyított, folyó áron számított (az összehasonlítható tartalmú kiadásokat tekintve 13,9%-os) növekedése nem érte el az árszínvonal-emelkedés mértékét.*

A kontrolling rendszer továbbfejlesztése (a bankszervek és a felső vezetés gyakoribb és bővebb körű tájékoztatásával) javította az információáramlást és – ellátottságot, és tovább fokozta az évközi gazdálkodás ellenőrzöttségét, a költséghatékonysági szempontok érvényesíthetőségét.

Egyes, 1999. január 1-jétől életbe lépő szervezeti változások már az 1998. évi fejlesztési és működési költségek alakulását is befolyásolták. A területi hálózat átszervezése 1998-ban még ellentétes irányú költséghatásokkal járt: a megszűnő igazgatóságokon az eredeti tervekben még szereplő – de az átszervezéssel szükségtelenné vált – beszerzések és szolgáltatások elhagyása a kiadásokat mérsékelte, ugyanakkor az érintett igazgatóságok felszámolása, illetve a kirendeltségként történő továbbműködés feltételeinek előkészítése (részben megteremtése) többletköltségeket okozott. Folytatva a szervezetracionalizálás és profiltisztítás keretében 1995-ben megkezdett folyamatot, a zürichi, párizsi és New York-i képviselet bezárása után 1999-től frankfurti képviseletét is megszüntette az MNB. Az ezzel kapcsolatos feladatok és kifizetések többsége az 1998. évet terhelte. *Mindkét döntés költségmegtakarító hatása 1999-től jelentkezik.*

A banküzemi költségeken belül az általános működési (üzemeltetési és dologi) költségek tényleges összege 1994 és 1998 között – az összehasonlíthatóság érdekében nettó (ÁFA nélküli) összegben bemutatva – folyó áron és reálértékben a 129. oldalon lévő tábla szerint alakult.

A költségalakulás terén az intézményfejlesztés (profiltisztítás, szervezetátalakítás, létszámleépítés) és a korszerű technológiákat bevezető beruházások eredményei is érezhetők. A költségek reálértéke 1996-ban és 1997-ben jelentősen mérséklődött, mivel azokban az években éreztette hatását a munkavállalók, a szervezeti egységek és az épületek számának csökkenése.

Összességében az MNB fejlesztési és banküzemi működési költségei 1996–1998 között az előző oldalon lévő tábla szerint alakultak.

A jelentős létszámcsökkenéssel és funkciótisztulással járó szervezeti változások miatt 1997-ben a banküzemi működési költségek reálértékben igen erőteljesen (14,6%-kal) csökkentek, 1998-ban – a feladatkörök és a munkakörülmények viszonylagos állandósága mellett – az 1997-hez viszonyított, folyó áron számított (az összehasonlítható tartalmú kiadásokat tekintve 13,9%-os) növekedés sem érte el az árszínvonal-emelkedés nagyságát.

A banküzemi költségeken belül az általános működési (üzemeltetési) költségek reálértékben csökkentek, s a bér- és bérjellegű egyéb költségek is csak kismértékben emelkedtek. A jóléti kiadások nominálértékben is mérséklődtek. A tárgyi eszközök és immateriális javak értékcsökkenésének az átlagosnál magasabb növekedése alapvetően a közelmúlt informatikai és emissziós fejlesztéseinek – az évek óta elmaradt pótlások megvalósításának –, valamint ezen eszközök gyorsabb amortizálódásának (magasabb leírási kulcsának) következménye.

Az elmúlt évek funkciótisztulással járó folyamatai, a főképpen a monetáris politika igényeihez alkalmazkodó informatikai háttérre koncentráló fejlesztések, illetve a banküzem működési költségeinek reálértékben erőteljes csökkenése után az elkövetkező években egy korszerű jegybanknak megfelelő konszolidált gazdálkodás várható.

III. Humánpolitikai rendszer

1. A humánpolitikai rendszer korszerűsítése

A Magyar Nemzeti Bank szervezeti korszerűsítési folyamata maga után vonta a bank humánpolitikai rendszerének formai és tartalmi megújítását is, mely 1998-ban tovább folytatódott. Az előző évben megkezdődött folyamatok – a humánpolitika valódi tartalmának megfogalmazása, a feladatok hangsúlyának újraértékelése, változásmenedzselés – tovább koncentrálódtak, részletezettebb kifejtést kaptak. A rendszer egyes elemeinek működtetésével (újfajta, teljes körű „humán tanácsadás" úgy az alkalmazottak, mint a vezetők felé; új felvételi és kiválasztási rendszer bevezetése) sikerült elindítani a jegybank funkciójával és céljaival összhangban lévő humánpolitikai koncepció rendszerét. Fontos szerepet kapott a bankon belüli kommunikációs és együttműködési folyamat fejlesztése.

A változási folyamat részeként került sor az MNB korábbi erkölcsi elismerési rendszerének felülvizsgálatára, és a bank sajátosságainak figyelembe vételével egy hosszabb távon alkalmazható rendszer alapjainak kidolgozására, melynek bevezetésére 1999-ben kerül sor.

Az utóbbi években bekövetkezett változások szükségessé teszik egy munkakör-értékelésen alapuló besorolási rendszer kidolgozását, melynek feltáró, anyaggyűjtő szakasza saját erőforrásaink igénybevételével megkezdődött, de bevezetése átnyúlik 1999-re is. E rendszer alapját fogja képezni az értékelési rendszer átgondolásának is.

A humánpolitikai feladatok hátterét 1998 januárjától az SAP humánpolitikai modulja biztosítja.

2. Létszám- és bérgazdálkodás

Az MNB létszáma 1998-ban tovább csökkent. Folytatódott a területi igazgatóságok átszervezése, 1999-től négy területi igazgatóságon megszűnt az emissziós tevékenység. E helyeken a bankellenőrzési feladatok ellátása kirendeltségi szervezeti keretben történik. Az év folyamán bekövetkezett létszámcsökkenés (az 1997. december 31-i 1468 főről év végére 1423 főre) nagyrészt annak következménye, hogy munkatársaink az átszervezés közzétételét követően elkezdtek munkahelyet keresni, és aki talált, annak munkaviszony-megszüntetéséhez az MNB hozzájárult.

A hálózat átszervezése mellett folytatódott a központban is a főosztályok létszámának felülvizsgálata, a feladatellátás rendjének racionalizálása (Számítástechnikai főosztály, Emissziós főosztály, Likviditási főosztály, Számviteli és pénzügyi főosztály, Devizaengedélyezési és ellenőrzési főosztály, Szabályozási főosztály, Nemzetközi fejlesztési intézmények főosztálya, Nemzetközi tőkepiaci főosztály). E felülvizsgálatok létszámot érintő – nem számottevő – hatása 1999-ben fog jelentkezni.

A Magyar Nemzeti Bank 1998. évi jóváhagyott bérköltsége 4415 millió Ft, 14,5%-kal magasabb az előző évinél. A jóváhagyott bérköltség keretei között alkalmazottaink bérszínvonala 15,0%-kal, keresetszínvonala 18,1%-kal növekedett.

A Magyar Nemzeti Bank bérintézkedései 1998-ban is az ÉT-ajánlás keretei között maradtak, nem érték el a nemzetgazdasági szinten – különösen a pénzügyi szektor szintjén – kialakult arányokat.

3. Oktatás-továbbképzés

Az oktatás-továbbképzés területén 1998-ban folytatódtak azok a folyamatok, amelyek 1997-ben megkezdődtek. Ezek lényege, hogy a bankot emberi erőforrás tekintetében is felkészítsük az új évezred elvárásaira. Tartalmát tekintve ez a tevékenység három nagy területre koncentrálódik:

- Továbbra is az oktatás – költségét és létszámát tekintve is – legnagyobb részét képezi a nyelvoktatás, hiszen a munkakörökre előírt nyelvtudás megszerzése a bank alkalmazottainak nagy hányadát érinti.
- A számítástechnikai tanfolyamok jelentősége az MNB infrastruktúrájának megváltoztatásával to-

Az egyes oktatási területek megoszlásának alakulása

%

	1996	1997	1998
Esti, levelező oktatás	1,91	1,00	0,78
Posztgraduális	4,47	2,43	1,37
Középiskolai képzés	0,06	0,00	0,00
Szakirányú, képesítést nyújtó közép-, felsőfokú oktatás	5,44	1,40	1,02
Nyelvtanfolyamok	20,54	48,01	43,51
Konferenciák, szerződés nélküli tanfolyamok	8,83	4,73	8,42
Bankárképzős szakmai tanfolyamok	10,16	13,26	9,59
Számítástechnikai képzés	14,33	18,06	14,54
FEBI és banktanácsadói képzés	21,97	4,73	2,85
Egyéb (főosztályi szakmai tanfolyamok, hétvégék, FIBASZ hétvégék, Kincstár megalakulásához kapcsolódó tanfolyamok, szállások stb.)	12,29	6,37	6,02
Menedzserképzés	–	–	11,90
Összesen	100,00	100,00	100,00

vább nőtt, és a Windows NT rendszerre való átállásban gyakorlatilag minden felhasználó érdekelt.

– Az együttműködés és belső kommunikáció terén belül 1998-ban is fontos szerep jutott a pályakezdők integrációjának, és nagy hangsúlyt kapott a felsővezetői kör képzése.

Az oktatások szervezésénél elsődleges szempontként a gazdaságosság, költségtakarékosság elve került figyelembevételre.

A külföldi technikai segítségnyújtás keretében szervezett tapasztalatcserék 1998-ban is folytak, azonban szinte teljes mértékben csak azokra a szemináriumokra kaptunk meghívást, ahol a részt vevő országok körét az EU-államok teszik ki.

Különösen figyelemre méltó a Bank of England új kezdeményezése, ahol folyamatos, „Academic workshop"-ok keretében adnak lehetőséget fiatal, tehetséges szakembereinknek a hazai és nemzetközi összehasonlító közgazdasági kutatásokra. Felmerült annak a lehetősége is, hogy a jegybank ezen túl az átalakulás periódusában lévő országok felé donorországként is szerepeljen.

4. Szociális és jóléti rendszer

A szociális és jóléti célú ráfordítások 1995 óta folyamatosan csökkenő tendenciát mutatnak, s tovább folytatódott a támogatás jellegű költségek visszaszorulása.

A szociális és jóléti ráfordítások alakulása

	Intézmények költségei	Juttatások, támogatások	Összesen	Változás
	millió forint			%
1995	117,4	235,7	353,1	
1996	123,5	240,0	363,5	2,9
1997	58,8	222,9	281,7	–22,5
1998	66,2	202,6	268,8	–4,6

A változás döntően az üdülők igénybevételének racionalizálásából, az alkalmazottak szűk körét érintő gyermekintézményi és sportköri támogatások csökkenéséből származott. Az ellátási rendszer ugyanakkor fokozottabban odafigyel az aktív munkaerő megtartására, közérzetére. Ennek fontos eleme az egészségügyi ellátás, melynek preventív jellege tovább erősödött, s a korábbiak mellett további szűrővizsgálatokkal (urológia, bőrgyógyászat, reumatológia) egészült ki.

Az MNB Bankjóléti Kft. közreműködésével négy hazai üdülő nyújt lehetőséget a pihenésre; a támogatás mértékének megállapítása 1998-tól a banki alkalmazott bére alapján történik.

Az alkalmazottak lakásgondjainak megoldását a bank munkáltatói kölcsönökkel segítette, azonban a kölcsönök odaítélésénél messzemenően szem előtt tartotta az MNB céljait, a bank számára fontos munkaerő megtartását, a biztonságos, kockázatmentes visszafizetést.

IV. Független könyvvizsgálói jelentés, a közgyűlés határozatai

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Kft.
H-1077 Budapest
Wesselényi u. 16.
H-1438 Budapest, P.O.Box 517
HUNGARY
Telephone: (36-1) 461-9100
Facsimile: (36-1) 461-9101
Internet: www.pwcglobal.com/hu

A Magyar Nemzeti Bank Igazgatósága és tulajdonosa részére

A Nemzetközi Könyvvizsgálati Szabványoknak megfelelően elvégeztük a Magyar Nemzeti Bank 1998. december 31-én végződött évre vonatkozó éves beszámolójának vizsgálatát, amely alapját képezte a jelen rövidített éves beszámolónak. Az éves beszámolóról 1999. május 5-én korlátozás nélküli hitelesítő záradékot adtunk ki.

Véleményünk szerint a mellékelt rövidített éves beszámoló egészében véve konzisztens az éves beszámolóval, amelyről hitelesítő záradékot adtunk ki, kivéve, hogy hiányozik belőle a kiegészítő mellékletben bemutatott adatok jelentős része.

A Bank pénzügyi helyzetének, éves eredményének és az általunk végzett könyvvizsgálat terjedelmének pontosabb megértéséhez a rövidített éves beszámolót az éves beszámolóval és az arról szóló könyvvizsgálói jelentéssel összhangban kell értelmezni.

Budapest, 1999. május 5.

Bontovics Károly
Bejegyzett könyvvizsgáló
003019

L. Michael Birch, OBE
Üzlettárs
Pricewaterhouse Coopers Kft.

I. MÉRLEG

Millió forint

ESZKÖZÖK	1997. dec. 31.*	1998. dec. 31.	Eltérés
I. KÖVETELÉSEK FORINTBAN (A+B)	**1 163 141**	**1 006 329**	**–156 812**
A. FORINTKÖVETELÉSEK (1+2+3+4)	1 167 457	1 009 538	–157 919
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSEL SZEMBENI KÖVETELÉSEK	967 322	811 775	–155 547
a) éven belüli lejáratú követelések	464 845	376 876	–87 969
b) éven túli lejáratú követelések	502 477	434 899	–67 578
2. HITELINTÉZETEKKEL SZEMBENI KÖVETELÉSEK	169 488	167 078	–2 410
a) éven belüli lejáratú követelések	903	22 185	21 282
b) éven túli lejáratú követelések	168 585	144 893	–23 692
3. PÉNZKIBOCSÁTÁSBÓL, PÉNZFORGALOMBÓL SZÁRMAZÓ KÖVETELÉSEK	30 000	30 000	0
a) Magyar Postával szembeni követelések	30 000	30 000	0
b) úton lévő tételek	0	0	0
4. EGYÉB KÖVETELÉSEK	647	685	38
a) éven belüli lejáratú követelések	22	3	–19
b) éven túli lejáratú követelések	625	682	57
B. FORINTKÖVETELÉSEK CÉLTARTALÉKA (1+2)	–4 316	–3 209	1 107
1. HITELINTÉZETEKKEL SZEMBENI KÖVETELÉSEK CÉLTARTALÉKA	–4 294	–3 209	1 085
2. EGYÉB FORINTKÖVETELÉSEK CÉLTARTALÉKA	–22	0	22
II. KÖVETELÉSEK DEVIZÁBAN (A+B)	**3 876 242**	**4 644 889**	**768 647**
A. DEVIZAKÖVETELÉSEK (1+2+3+4)	3 881 106	4 648 377	767 271
1. ARANY- ÉS DEVIZATARTALÉK	1 729 825	2 048 804	318 979
2. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSEL SZEMBENI KÖVETELÉSEK	1 886 709	2 118 180	231 471
a) éven belüli lejáratú követelések	0	0	0
b) éven túli lejáratú követelések	1 886 709	2 118 180	231 471
3. HITELINTÉZETEKKEL SZEMBENI KÖVETELÉSEK	15 923	11 427	–4 496
a) éven belüli lejáratú követelések	3 925	342	–3 583
b) éven túli lejáratú követelések	11 998	11 085	–913
4. EGYÉB DEVIZAKÖVETELÉSEK	248 649	469 966	221 317
a) éven belüli lejáratú követelések	5 237	180 378	175 141
b) éven túli lejáratú követelések	243 412	289 588	46 176
B. DEVIZAKÖVETELÉSEK CÉLTARTALÉKA (1+2)	–4 864	–3 488	1 376
1. HITELINTÉZETEKKEL SZEMBENI KÖVETELÉSEK CÉLTARTALÉKA	–3	0	3
2. EGYÉB DEVIZAKÖVETELÉSEK CÉLTARTALÉKA	–4 861	–3 488	1 373
III. BANKÜZEMI ESZKÖZÖK	**43 340**	**31 491**	**–11 849**
A. ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	44 660	32 508	–12 152
1. Befektetett eszközök	30 652	30 577	–75
2. Értékhelyesbítés	0	0	0
3. Pénzeszközök	3	3	0
4. Egyéb eszközök	14 005	1 928	–12 077
B. BANKÜZEMESZKÖZÖK CÉLTARTALÉKA	–1 320	–1 017	303
IV. AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	**255 413**	**247 746**	**–7 667**
ebből: devizatartaléknak minősülő eszközök után járó kamatok és kamatjellegű bevételek		62 900	62 900
V. ESZKÖZÖK ÖSSZESEN (I+II+III+IV)	**5 338 136**	**5 930 455**	**592 319**

* Az 1998. évi szerkezetnek megfelelően, de a visszavásárolt saját kötvény állománya nettó módon szerepel. (1998-ban a módosított MNBr. szerint bruttó módon kell kimutatni.)

Millió forint

FORRÁSOK	1997. dec. 31.*	1998. dec. 31.	Eltérés
VI. KÖTELEZETTSÉGEK FORINTBAN (1+2+3+4)	**1 797 182**	**1 807 975**	**10 793**
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS BETÉTEI	209 844	93 416	–116 428
a) éven belüli lejáratú betétek	209 803	93 416	–116 387
b) éven túli lejáratú betétek	41	0	–41
2. HITELINTÉZETEK BETÉTEI	740 588	634 658	–105 930
a) éven belüli lejáratú betétek	740 588	634 658	–105 930
b) éven túli lejáratú betétek	0	0	0
3. PÉNZKIBOCSÁTÁSBÓL, PÉNZFORGALOMBÓL SZÁRMAZÓ KÖTELEZETTSÉGEK	625 500	736 280	110 780
a) forgalomban lévő bankjegyek és érme	621 288	735 998	114 710
b) úton lévő tételek	4 212	282	–3 930
4. EGYÉB BETÉTEK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK	221 250	343 621	122 371
a) éven belüli lejáratú betétek	218 985	342 487	123 502
b) éven túli lejáratú betétek	2 265	1 134	–1 131
VII. KÖTELEZETTSÉGEK DEVIZÁBAN (1+2+3)	**3 289 221**	**3 835 382**	**546 161**
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS BETÉTEI	118 543	100 658	–17 885
a) éven belüli lejáratú betétek	2 728	6 320	3 592
b) éven túli lejáratú betétek	115 815	94 338	–21 477
2. HITELINTÉZETEK BETÉTEI	318 885	473 013	154 128
a) éven belüli lejáratú betétek	201 707	358 622	156 915
b) éven túli lejáratú betétek	117 178	114 391	–2 787
3. EGYÉB KÖTELEZETTSÉGEK DEVIZÁBAN	2 851 793	3 261 711	409 918
a) éven belüli lejáratú kötelezettségek	16 169	46 982	30 813
b) éven túli lejáratú kötelezettségek	2 835 624	3 214 729	379 105
VIII. CÉLTARTALÉK	**21 004**	**68 476**	**47 472**
a) kötelezettségek után	21 004	68 476	47 472
b) egyéb	0	0	0
IX. BANKÜZEM EGYÉB FORRÁSAI	**16 561**	**4 122**	**–12 439**
X. PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	**162 427**	**154 768**	**–7 659**
XI. SAJÁT TŐKE (1+2+3+4+5+6)	**51 741**	**59 732**	**7 991**
1. Jegyzett tőke	10 000	10 000	0
2. Tőketartalék	89	89	0
3. Eredménytartalék	37 509	45 500	7 991
4. Értékelési tartalék	0	0	0
5. Általános tartalék	4 143	4 143	0
6. Mérleg szerinti eredmény	0	0	0
XII. FORRÁSOK ÖSSZESEN (VI+VII+VIII+IX+X+XI)	**5 338 136**	**5 930 455**	**592 319**

* Az 1998. évi szerkezetnek megfelelően, de a visszavásárolt saját kötvény állománya nettó módon szerepel. (1998-ban a módosított MNBr. szerint bruttó módon kell kimutatni.)

Budapest, 1999. május 12.

Járai Zsigmond
pénzügyminiszter

Dr. Surányi György
a Magyar Nemzeti Bank elnöke

II. EREDMÉNYKIMUTATÁS

Millió forint

BEVÉTELEK	Január–december
I. FORINTBAN ELSZÁMOLT KAMAT- ÉS KAMATJELLEGŰ BEVÉTELEK	141 629
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSEL SZEMBEN FENNÁLLÓ KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELE	117 137
a) éven belüli lejáratú követelések után	78 115
b) éven túli lejáratú követelések után	39 022
2. HITELINTÉZETEKKEL SZEMBENI KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELEI	23 552
a) éven belüli lejáratú követelések után	1 929
b) éven túli lejáratú követelések után	21 623
3. EGYÉB KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELEI	172
a) éven belüli lejáratú követelések után	6
b) éven túli lejáratú követelések után	166
4. FORINTBAN ELSZÁMOLT KAMATJELLEGŰ BEVÉTELEK	768
II. DEVIZÁBAN ELSZÁMOLT KAMAT- ÉS KAMATJELLEGŰ BEVÉTELEK	491 721
1. DEVIZATARTALÉKOK UTÁNI KAMATBEVÉTELEK	113 288
2. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSEL SZEMBEN FENNÁLLÓ KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELE I	149 143
a) éven belüli lejáratú követelések után	0
b) éven túli lejáratú követelések után	149 143
3. HITELINTÉZETEKKEL SZEMBEN FENNÁLLÓ KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELEI	526
a) éven belüli lejáratú követelések után	8
b) éven túli lejáratú követelések után	518
4. EGYÉB KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELEI	15 935
a) éven belüli lejáratú követelések után	14 742
b) éven túli lejáratú követelések után	1 193
5. DEVIZÁBAN ELSZÁMOLT KAMATJELLEGŰ BEVÉTELEK	212 829
III. DEVIZA-ÁRFOLYAMVÁLTOZÁSBÓL SZÁRMAZÓ BEVÉTELEK	182 134
1. Devizaállományok átértékeléséből származó eredmény	133 375
2. Konverziós árfolyamnyereség	48 759
IV. PÉNZFORGALOMMAL KAPCSOLATOS BEVÉTELEK	934
V. EGYÉB BEVÉTELEK	25943
1. Forintban kapott jutalékok és díjak	1 457
2. Devizában kapott jutalékok és díjak	1 053
3. Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli bevételek	23 433
VI. CÉLTARTALÉK-FELHASZNÁLÁS	77 425
VII. BANKÜZEM BEVÉTELEI	1 485
VIII. BEVÉTELEK ÖSSZESEN (I+II+III+IV+V+VI+VII)	921 271

Millió forint

RÁFORDÍTÁSOK	Január–december
IX. FORINTBAN ELSZÁMOLT KAMAT- ÉS KAMATJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	**232 088**
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS BETÉTEINEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	43 791
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	43 791
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	0
2. HITELINTÉZETI BETÉTEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	128 850
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	128 850
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	0
3. EGYÉB KÖTELEZETTSÉGEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	58 369
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	58 310
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	59
4. FORINTBAN ELSZÁMOLT KAMATJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	1 078
X. DEVIZÁBAN ELSZÁMOLT KAMAT- ÉS KAMATJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	**448 762**
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS BETÉTEINEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	8 286
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	165
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	8 121
2. HITELINTÉZETI BETÉTEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	14 954
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	7 290
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	7 664
3. EGYÉB KÖTELEZETTSÉGEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	204 374
a) éven belüli lejáratú kötelezettségek utáni kamatráfordítások	710
b) éven túli lejáratú kötelezettségek utáni kamatráfordítások	203 664
4. DEVIZÁBAN ELSZÁMOLT KAMATJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	221 148
XI. DEVIZA-ÁRFOLYAMVÁLTOZÁSBÓL SZÁRMAZÓ RÁFORDÍTÁSOK	**45 708**
1. Devizaállományok átértékeléséből származó eredmény	0
2. Konverziós árfolyam veszteség	45 708
XII. PÉNZFORGALOMMAL KAPCSOLATOS RÁFORDÍTÁSOK	**5 969**
XIII. EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK	**32 682**
1. Forintban elszámolt jutalékok és költségek	12
2. Devizában elszámolt jutalékok és költségek	6 575
3. Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli ráfordítások	26 095
XIV. CÉLTARTALÉKKÉPZÉS	**122 110**
XV. BANKÜZEM MŰKÖDÉSI KÖLTSÉGEI ÉS RÁFORDÍTÁSAI	**13 840**
XVI. RÁFORDÍTÁSOK ÖSSZESEN (IX+X+XI+XII+XIII+XV)	**901 159**
XVII. TÁRGYÉVI EREDMÉNY	**20 112**
XVIII. FIZETETT (JÓVÁHAGYOTT) OSZTALÉK	**20 112**
XIX. MÉRLEG SZERINTI EREDMÉNY (XV–XVII)	**0**
XX. MINDÖSSZESEN (XV+XVI)	**921 271**

Budapest, 1999. május 12.

Járai Zsigmond
pénzügyminiszter

Dr. Surányi György
a Magyar Nemzeti Bank

II/b

Millió forint

BEVÉTELEK	1997	1998*	Eltérés
I. FORINTBAN ELSZÁMOLT KAMAT- ÉS KAMATJELLEGŰ BEVÉTELEK	190 766	141 015	-49 751
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSEL SZEMBEN FENNÁLLÓ KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELE	157 968	117 291	-40 677
a) éven belüli lejáratú követelések után	101 046	78 269	-22 777
b) éven túli lejáratú követelések után	56 922	39 022	-17 900
2. HITELINTÉZETEKKEL SZEMBENI KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELEI	32 669	23 552	-9 117
a) éven belüli lejáratú követelések után	324	1 929	1 605
b) éven túli lejáratú követelések után	32 345	21 623	-10 722
3. EGYÉB KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELEI	129	172	43
a) éven belüli lejáratú követelések után	2	6	4
b) éven túli lejáratú követelések után	127	166	39
II. DEVIZÁBAN ELSZÁMOLT KAMAT- ÉS KAMATJELLEGŰ BEVÉTELEK	430 940	458 530	27 590
1. DEVIZATARTALÉKOK UTÁNI KAMATBEVÉTELEK	89 519	114 383	24 864
2. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSEL SZEMBEN FENNÁLLÓ KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELE	253 513	263 905	10 392
a) éven belüli lejáratú követelések után	1 730	1 684	-46
b) éven túli lejáratú követelések után	251 783	262 221	10 438
3. HITELINTÉZETEKKEL SZEMBEN FENNÁLLÓ KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELE	1 205	581	-624
a) éven belüli lejáratú követelések után	598	62	-536
b) éven túli lejáratú követelések után	607	519	-88
4. EGYÉB KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELEI	86 703	79 661	-7 042
a) éven belüli lejáratú követelések után	7 116	3 828	-3 288
b) éven túli lejáratú követelések után	79 587	75 833	-3 754
III. DEVIZA-ÁRFOLYAMVÁLTOZÁSBÓL SZÁRMAZÓ BEVÉTELEK	10 306	133 375	123 069
IV. PÉNZFORGALOMMAL KAPCSOLATOS BEVÉTELEK	905	934	29
V. EGYÉB BEVÉTELEK	72 230	33 587	-38 643
1. Forintban kapott jutalékok és díjak	1 828	1 457	-371
2. Devizában kapott jutalékok és díjak	775	1 053	278
3. Egyéb üzletági nyereségek	34 122	7 644	-26 478
4. Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli bevételek ebből költségvetési veszteségtérítés	35 505	23 433	-12 072
VI. CÉLTARTALÉK-FELHASZNÁLÁS	13 245	77 425	64 180
VII. BANKÜZEM BEVÉTELEI	4 397	1 485	-2 912
VIII. BEVÉTELEK ÖSSZESEN (I+II+III+IV+V+VI+VII)	722 789	846 351	123 562

* Az 1997. évi szerkezetnek megfelelően.

Millió forint

RÁFORDÍTÁSOK	1997	1998*	Eltérés
IX. FORINTBAN ELSZÁMOLT KAMATRÁFORDÍTÁSOK	**199 040**	**231 010**	**31 970**
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS BETÉTEINEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	62 761	43 791	–18 970
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	62 761	43 791	–18 970
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	0	0	0
2. HITELINTÉZETI BETÉTEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	125 338	128 850	3 512
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	125 246	128 850	3 604
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	92	0	–92
3. EGYÉB KÖTELEZETTSÉGEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	10 941	58 369	47 428
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő)	10 941	58 310	47 369
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő)	0	59	59
X. DEVIZÁBAN ELSZÁMOLT KAMATRÁFORDÍTÁSOK	**444 905**	**417 003**	**–27 902**
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS BETÉTEINEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	89 812	84 072	–5 740
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő)	3 579	1 831	–1 748
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő)	86 233	82 241	–3 992
2. HITELINTÉZETI BETÉTEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	19 296	14 954	–4 342
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő)	9 247	7 290	–1 957
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő)	10 049	7 664	–2 385
3. EGYÉB KÖTELEZETTSÉGEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	335 797	317 977	–17 820
a) éven belüli lejáratú kötelezettségek után	24 797	13 427	–11 370
b) éven túli lejáratú kötelezettségek után	311 000	304 550	–6 450
XI. PÉNZFORGALOMMAL KAPCSOLATOS RÁFORDÍTÁSOK	**4 892**	**5 969**	**1 077**
XII. EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK	**39 445**	**36 375**	**–3 070**
1. Forintban elszámolt jutalékok és költségek	13	12	–1
2. Devizában elszámolt jutalékok és költségek	4 799	6 575	1 776
3. Egyéb üzletági veszteségek	9 132	3 624	–5 508
4. Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli ráfordítások	25 501	26 164	663
XIII. CÉLTARTALÉKKÉPZÉS	**16 046**	**122 110**	**106 064**
XIV. BANKÜZEM MŰKÖDÉSI KÖLTSÉGEI ÉS RÁFORDÍTÁSAI	**12 345**	**13 771**	**1 426**
XV. RÁFORDÍTÁSOK ÖSSZESEN (IX+X+XI+XII+XIII+XIV)	**716 673**	**826 238**	**109 565**
XVI. TÁRGYÉVI EREDMÉNY	**6 116**	**20 112**	**13 996**
XVII. FIZETETT (JÓVÁHAGYOTT) OSZTALÉK	**6 116**	**20 112**	**13 996**
XVIII. MÉRLEG SZERINTI EREDMÉNY (XV–XVII)	**0**	**0**	**0**
XIX. MINDÖSSZESEN (XV+XVI)	**722 789**	**846 351**	**123 562**

* Az 1997. évi szerkezetnek megfelelően.

A KÖZGYŰLÉS HATÁROZATAI

1/1999. számú közgyűlési határozat:

A Közgyűlés a Magyar Nemzeti Bank 1998-as üzleti évéről szóló beszámolót elfogadta.

2/1999. számú közgyűlési határozat:

1. A Magyar Nemzeti Bank 1999. évi rendes Közgyűlése
   – az 1998. december 31-ei mérleget és az 1998. évi eredménykimutatást elfogadta.
   – A Magyar Nemzeti Bank
   a) 1998. december 31-ei mérlegének főösszegét

5 930 455 millió forintban,

azaz: Ötbillió-kilencszázharmincmilliárd-négyszázötvenötmillió forintban,

   b) 1998. évi eredményét

20 112 millió forintban,

azaz: húszmilliárd-százhuszonkétmillió forintban

   állapította meg.

2. A Közgyűlés úgy határozott, hogy a nyereség teljes összegét,

20 112 039 ezer forintot,

azaz: húszmilliárd-százhuszonkétmillió-harminckilencezer forintot

a Magyar Nemzeti Bank osztalékként fizesse meg a Magyar Államnak, így az MNB mérleg szerinti eredménye O Ft.

3. A Közgyűlés hozzájárult ahhoz, hogy a Magyar Nemzeti Bank 1999-ben a korábban nyújtott kedvezményes kamatozású, illetve kamatmentes lakásépítési célú kölcsönök törlesztéséből befolyó összegen túl, eredménytartaléka terhére lakásépítési támogatásként munkavállalói részére kedvezményes kamatozású és kamatmentes kölcsön nyújtására további

45 000 000 forintot,

azaz: negyvenötmillió forintot

használjon fel.

A Közgyűlés 3/1999. évi határozata:

A Közgyűlés a Magyar Nemzeti Bank Alapszabályát az előterjesztett javaslat szerint módosította.

A Közgyűlés 4/1999. évi határozata:

A Közgyűlés a Felügyelő bizottság új ügyrendjét tudomásul vette.

5/1999. számú közgyűlési határozat:

A Közgyűlés az Alapszabálynak megfelelően három évre, azaz a 2002-ben artandó évi rendes Közgyűlésig terjedő időszakra Kissné Ladányi Éva és Neményi Judit ügyvezető igazgatókat a Magyar Nemzeti Bank igazgatóságának tagjaivá ismételten megválasztotta.

6/1999. számú közgyűlési határozat:

A Közgyűlés az egyes tisztségviselők javadalmazását a vonatkozó előterjesztésben foglaltak szerint jóváhagyta.

FÜGGELÉK

AZ IGAZGATÓSÁGI ÜLÉSEK NAPIRENDI PONTJAI

1998. január 16.

- Előterjesztés a deviza-betétcsere konstrukció megszüntetéséről és a kiváltására alkalmas piaci instrumentum létrejötte érdekében tehető jegybanki lépésekről
- Előterjesztés az MNB devizapozíciója nagyságának meghatározásáról az Államkincstár Államadósság Kezelő Központja által kezelt külső adósság devizaszerkezetével összhangban
- Előterjesztés az MNB alapítványokhoz való hozzájárulásának és a közérdekű kötelezettségvállalásra nyújtott támogatásának 1998. évi összegéről

1998. január 23.

- A jegybanktörvény EU-kompatibilitásához szükséges lépésekről és a csatlakozási tárgyalásokon magyar részről elhangzó Opening Statement MNB-t és árfolyampolitikát érintő részletének szövegjavaslatáról

1998. február 17.

- Az MNB devizatartalék kezelési politikája
- Előterjesztés az MNB 1998. évre vonatkozó forrásbevonási tervéről

1998. március 16.

- Beszámoló az 1997. évi jegybanki és devizahatósági ellenőrzések tapasztalatairól
- Javaslat az 1998. évi jegybanki és devizahatósági ellenőrzések koncepciójára vonatkozóan
- Előterjesztés az MNB-n belül az EU-val foglalkozó főosztályok közötti munkamegosztással kapcsolatos kérdésekről
- Előterjesztés az MNB tulajdonosi érdekeltségeivel kapcsolatos hosszú távú stratégiáról – a nemzetközi tapasztalatok figyelembevételével

1998. április 3.

- A külső adósságkezelés intézményrendszere Magyarországon 1999-től
- Az Ellenőrzési főosztály beszámolója az előző évi ellenőrzési tapasztalatokról

1998. április 9.

- Az MNB 1997. évi mérlege és eredménykimutatása
- Előterjesztés és jelentés az MNB Közgyűlésének az 1997. évi gazdasági-pénzügyi folyamatok alakulásáról

1998. május 4.

- Előterjesztés az MNB Ügyrendjének módosításáról

1998. május 22.

- A pénzintézeti rendszer 1997. évi tevékenysége
- Felkészülés az évezredváltásra

1998. június 19.

- Előterjesztés az MNB területi hálózatának működéséről
- Előterjesztés a jegybanki és a devizahatósági ellenőrzés továbbfejlesztéséről az MNB területi hálózatának átszervezéséhez kapcsolódóan
- Előterjesztés az igazgatóság 1998. II. félévre szóló munkatervéről, javaslat a jegybanktanács 1998. II. félévi üléstervére
- Tájékoztató az igazgatóság számára az „Egységes informatikai és rendszer-integrálási infrastruktúra kialakítása" projekt pénzügyi előirányzatának növelése tárgyában

1998. július 3

- A monetáris politika aktuális kérdései
- Előterjesztés az MNB Ügyrendjének módosításáról

1998. augusztus 28.

- A leértékelési ütemmel kapcsolatos MNB-álláspont

1998. szeptember 4.

- Az euró bevezetésével kapcsolatban a jegybankra háruló feladatok megvalósításának állása
- Az euró bevezetésének 1999. január 1-jén kezdődő szakaszával kapcsolatos MNB-feladatok
- Előterjesztés az MNB Ügyrendjének módosításáról

1998. szeptember 25.

- Előterjesztés az 1999. évi bankjegy- és érmemegrendelésről
- Előterjesztés az MNB 1999. évi emlékérme programjáról

1998. október 1.

- Előterjesztés a Valós Idejű Bruttó Elszámolási Rendszer (VIBER) megvalósításáról

1998. október 27.

- Előterjesztés a kötelező tartalék szabályozásának aktuális kérdéseiről
- Jelentés az infláció alakulásáról

1998. november 13.

- Várható gazdasági folyamatok 1998-ban és az 1999. évi prognózis
- Előterjesztés az 1999. évi monetáris politikai irányelvekről
- Előterjesztés az EU-hoz történő csatlakozással összefüggésben a következő öt évben folytatni kívánt devizaliberalizációs politikáról
- Előterjesztés az MNB fennállása 75 éves évfordulójának megünnepléséről
- Az MNB elnökének rendelkezése a külföldi pénznemben és külföldiekkel, forintban végzett pénzügyi szolgáltatások és kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységről szóló 15/1995. (P.K. 18.) MNB-rendelkezés módosításáról
- Különfélék:
  a) Előterjesztés a CWAG esetleges értékesítésének előkészítéséhez szükséges teendőkről
  b) Előterjesztés a CWAG-val kapcsolatos követelés értékesítéséről

1998. december 4.

- A hosszú lejáratú források tartalékmentességének kérdései
- Összefoglaló jelentés az évezredváltásra való felkészülésről
- Tájékoztató a Magyar Nemzeti Bank területi hálózatának átszervezéséről
- Tájékoztató a VIBER-vállalkozó kiválasztásáról és a megvalósítási szakaszról
- Az MNB 1999. évi emlékérme programjának kiegészítése
- Az MNB Ügyrendjének módosítása

1998. december 11.

- Az MNB 1999. évi fejlesztési és általános működési költségterve
- Az MNB Kollektív Szerződésének módosítása
- Előterjesztés az EU számára történő jegybanki statisztikai adatszolgáltatás uniós metodikával konform módszertanáról és az adatszolgáltatás rendjéről
- Az igazgatóság 1999. I. félévi munkaterve, javaslat a jegybanktanács 1999. I. félévi üléstervére
- Előterjesztés az MNB 75 éves jubileumának megünnepléséről
- Tájékoztató az igazgatóság részére a területi igazgatóságok 1999. január 1-jei hatályú átszervezésének személyi vonatkozásairól

2. sz. függelék

A JEGYBANKTANÁCS ÜLÉSEINEK NAPIRENDI PONTJAI 1998-BAN

1998. március 30.

- Szóbeli elnöki tájékoztató a gazdaság helyzetének a jegybank általi értékeléséről (Háttéranyag: Jelentés az MNB 1997. évi üzletévéről – Összefoglaló /előzetes változat/)
- A devizabetét fedezete mellett nyújtott refinanszírozási hitelkonstrukció
- Államadósság-kezelési stratégia
- A jegybanktanács 1998. I. félévi munkaterve

1998. április 20.

- Tájékoztató a jegybanktanács részére az MNB-kötvény aukciós kibocsátásáról
- Jelentés az MNB 1998. évi Közgyűlésének az 1997. évi gazdasági-pénzügyi folyamatok alakulásáról

1998. július 6.

- A monetáris politika aktuális kérdései
- A költségvetési hiány, a folyó fizetési mérleg és a növekedés összefüggései
- Az 1998. I. félévi monetáris folyamatok
- Várható gazdasági folyamatok 1998-ban
- Elgondolások az 1999. évi gazdaságpolitika kapcsán
- A jegybanktanács ügyrendjének módosítása

1998. augusztus 28.

- A leértékelési ütemmel kapcsolatos MNB-álláspont

1998. november 17.

- Várható gazdasági folyamatok 1998-ban és az 1999. évi prognózis
- Az 1999. évi Monetáris Politikai Irányelvek

3. sz. függelék

A FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉNEK TÉMÁI 1998-BAN:

1998. január 5.

- Tájékoztató a CWAG privatizációjának lehetőségeiről, konkrét helyzetéről, illetve várható fejleményeiről
- Az MNB-nek az államháztartással fenntartott kapcsolatai, azaz a Jegybanktörvény 19. paragrafusa által előírt szabályok betartása
- A deviza-államadósság kezelésében az MNB és az ÁKK között létrejött munkamegosztás, illetve annak változásai, új szervezeti rendje
- Az MNB Ellenőrzési főosztálya által az ezüstügyletek elszámolásáról készített vizsgálati jelentés megtárgyalása
- Az MNB belső ellenőrzési tevékenysége tervezési rendszerének újragondolása

1998. január 26.

- A Felügyelő bizottság 1998. I. félévi munkaterve
- Az MNB Ellenőrzési főosztálya által 310/96. számmal a külföldön felvett és nyújtott hitelek garanciavállalásairól, a külföldi segélyekről készített vizsgálati jelentés megtárgyalása
- Az MNB Ellenőrzési főosztálya által 907/465/97. számmal a céltartalékok alapjául szolgáló ügyletekről készített jelentés megtárgyalása
- Az MNB Ellenőrzési főosztálya által 1340/1065/97. számmal a kötelező tartalék nem teljesítésének szankcionálásáról készített vizsgálati jelentés megtárgyalása
- Az MNB Ellenőrzési főosztálya által 1414/1180/97. számmal az emissziós adatszolgáltatásokról készített vizsgálati jelentés megtárgyalása

1998. február 23.

- Szóbeli tájékoztatás az ÁSZ által az államadósság ellenőrzéséről készített „Jelentés"-nek az MNB-t érintő megállapításairól
- Az MNB alkalmazottainak munkabérszámlája és hitelezése
- Az MNB létszám- és bérhelyzetének alakulása az 1995–1997. években
- Az MNB Területi Igazgatóságainak megváltozott szerepe. Célkitűzések és teljesülésük.
- Az MNB Ellenőrzési főosztályának beszámolója 1997. évi ellenőrzési tapasztalatairól
- Az MNB Ellenőrzési főosztályának 1998. évi munkaterve

1998. március 23.

- Közbenső tájékoztatás az MNB 1997. évi mérlegbeszámolójáról
- Az MNB 2000 megvalósításának helyzete
- Az ALCO tevékenysége 1996–1997-ben. A működés értékelése.
- A cenzúraeljárás 1995–1997. évi tapasztalatai

1998. április 21.

- Előterjesztés és jelentés az MNB 1998. évi rendes Közgyűlésének a Magyar Nemzeti Bank 1997. évi üzletévéről (a jegybank mérlege és eredménykimutatása)
- Az FB javaslata az MNB Közgyűlésének az 1997. évi mérleg és eredménykimutatás jóváhagyásával kapcsolatban

1998. június 2.

- Tájékoztató a CWAG pénzügyi helyzetéről és tervezett privatizációjának fejleményeiről
- Az MNB által a Világbanktól felvett hitelek elszámolási rendszerének sajátosságai
- Tájékoztató az ezüstügyletek elszámolásával kapcsolatban még megválaszolatlan kérdésekről (a január 5-i ülésen elhangzott tájékoztató kiegészítése), és az MNB által lebonyolított egyéb nemesfém (elsősorban arany) ügyletek elszámolási rendszerének sajátosságairól
- Szóbeli kiegészítés az APEH-ellenőri vizsgálattal kapcsolatban az FB számára korábban megküldött tájékoztatóhoz

1998. június 15.

- A Felügyelő bizottság tagjainak jelentése az Országgyűlésnek az éves munkáról (1997. május – 1998. május) – a jelentés tervezetének megvitatása

1998. július 27.

- Önrevízió az idegen kötvények nyilvántartási értékében
- Szóbeli tájékoztató az MNB területi hálózatának átszervezéséről az igazgatóság június19-ei ülésén született határozataiban rögzített feladatokról
- Tájékoztató az MNB szervezetének a nemzetközi szakterületeket érintő átalakításáról

1998. szeptember 7.

- További teendők a Felügyelő bizottság 1998. július 27-i ülésének jegyzőkönyve alapján az idegen kötvények értékelésében elkövetett hiba önrevíziója kapcsán
- Az MNB területi hálózatának átalakításáról készült előterjesztés meghallgatása
- Az Ellenőrzési főosztály 4/1998. sz. vizsgálati jelentése a saját forrásból az E-hitelekhez, az MRP-hez kapcsolódó E-hitelhez és a felszámolási hitelekhez nyújtott forint hitelek lebonyolításából adódó, bankon belüli feladatok ellátásáról
- Szóbeli tájékoztató a bankjegyhamisítások alakulásáról

1998. október 20.

- A Magyar Nemzeti Bank 1998. I. félévi mérlege és eredménykimutatása
- Tájékoztató a Central Wechsel- und Creditbank helyzetéről

1998. november 4.

- A CW és a PricewaterhouseCoopers között kötendő szerződés

4. sz. függelék

A Magyar Nemzeti Bank vezető testületeinek tagjai

1998. december 31-én

Az MNB igazgatóságának tagjai:
Dr. Surányi György elnök
Kovács Álmos alelnök
Riecke Werner alelnök
Dr. Szapáry György alelnök
Dr. Farkas Ádám ügyvezető igazgató
Karvalits Ferenc ügyvezető igazgató
Kissné Ladányi Éva ügyvezető igazgató
Neményi Judit ügyvezető igazgató
Dr. Török László ügyvezető igazgató

A jegybanktanács tagjai:

Dr. Surányi György elnök
Kovács Álmos alelnök
Riecke Werner alelnök
Dr. Szapáry György alelnök
Dr. Erdős Tibor
Dr. Kornai János
Dr. Száz János

A Felügyelő bizottság személyi összetétele:

Elnök:
Dr. Kelemen László
Tagok:
Adamecz Péter (1999. február 15-től)
Akar László
Dr. László Csaba
Vattay Antal
Dr. Várhegyi Éva

Szervezeti felépítés
1998. december 1.

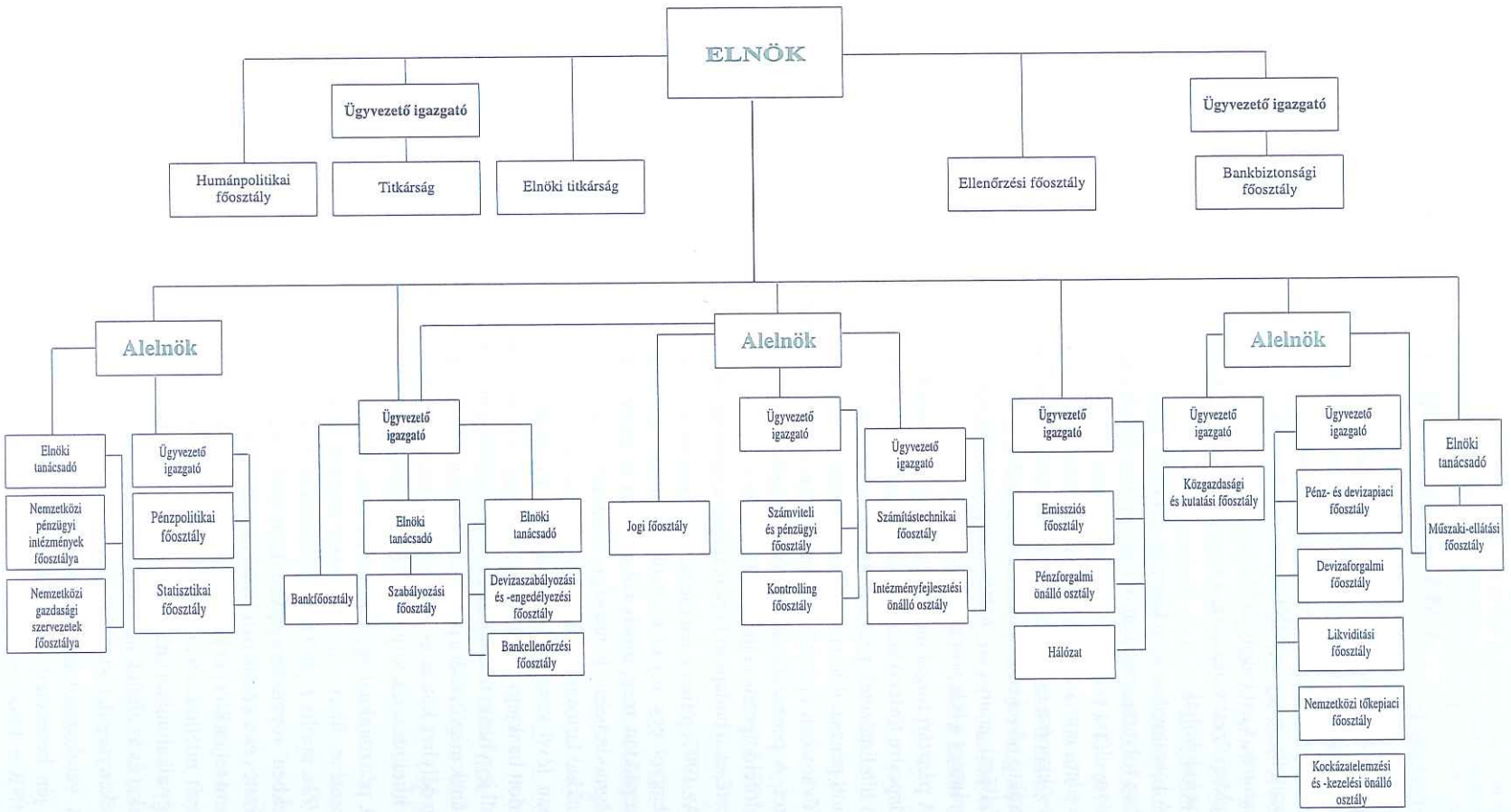

6.sz. függelék

A MAGYAR NEMZETI BANK TERÜLETI HÁLÓZATA

Az MNB Igazgatósága 1998. folyamán áttekintette a területi hálózat 1997. január 1-jei fordulónappal végrehajtott átszervezése után eltelt időszak tapasztalatait. Megállapította, hogy az MNB emissziós tevékenységében, valamint az azt befolyásoló tényezőkben bekövetkezett és előrejelzett változások a szervezeti felépítés kiigazítását indokolják:

- A forgalomban lévő készpénz értéke az elmúlt években folyamatosan nőtt. Ezzel együtt az MNB által lebonyolított pénztári be- és kifizetések értéke is emelkedett, ami a területi hálózat forgalmának fokozatos csökkenése és a budapesti főpénztári forgalom dinamikus növekedése eredőjeként alakult ki. 1997-ben a hálózat aránya az MNB készpénzforgalmán belül mintegy a fele volt az 1994. évinek.
- A pénztári forgalom – egyre nagyobb mértékű – Budapestre történő koncentrálódásának az az oka, hogy a hitelintézetek pénzfeldolgozással az erre szakosodott pénzszállító szervezeteket bízták meg, melyek a fővárosban építették ki pénzfeldolgozó telephelyeiket. A pénzszállítók a vidéken begyűjtött készpénzt előfeldolgozás céljából Budapestre szállítják, a befizetések a budapesti Főpénztárban csapódnak le.
- Az 1997. július 1-jén megjelent tízezerforintos bankjeggyel egy olyan új bankjegysorozat kibocsátása kezdődött meg, amelynek címletei amellett, hogy a legmodernebb biztonsági elemeket tartalmazzák, sokkal tartósabbak is. Nem jelenti tehát a forgalomban lévő készpénz minőségének romlását, ha egy adott bankjegy egy évben – átlagosan – ritkábban kerül jegybanki feldolgozásra. A pénzminőség stabilitásának megőrzését a pénzfeldolgozási tevékenység engedélyhez kötése és a jogosult szervezetek, valamint a hitelintézetek folyamatos ellenőrzése biztosítja.
- A pénztáraknál egyre növekvő várakozási idő csökkentése, illetve megszüntetése érdekében az MNB 1998. április 1-jétől megváltoztatta és „Üzleti feltételekben" rögzítette a jegybankhoz történő készpénzbefizetés és a készpénzfelvétel módját. A szabályozás a nem teljes köteget kitevő bankjegymennyiség befizetését hitelintézetenként és befizető helyenként napi egy alkalomban limitálta. Az intézkedés a hitelintézeteket és az általuk megbízott szállító szervezeteket tevékenységük koordinálására ösztönzi.
- A várakozásoknak megfelelően, az 1998. október 1-jén bevezetett készpénzkezelési díj – amivel az MNB a készpénzkezelés és -feldolgozás költségét ezen szolgáltatás igénybevevőjére hárítja – jelentősen csökkentette az MNB-nél lebonyolódó készpénzforgalmat. Formálódóban van egy olyan belföldi forintkereskedelmi rendszer, amelyben kínálatként megjelenik a hitelintézetek készpénzfeleslege. Aktív közvetítő, koordináló szerepvállalással felértékelődik a pénzfeldolgozást és szállítást végző szervezetek és a Magyar Posta tevékenysége a hitelintézetek készpénzellátásában.

Ezek alapján kijelenthető, hogy a magyar gazdaság szereplőinek – a hitelintézeteken, a Magyar Postán és a Magyar Államkincstáron keresztül – megfelelő minőségű készpénzzel történő ellátása kevesebb helyen való rendelkezésre állással is maradéktalanul biztosítható. Az MNB Igazgatósága – tehát elsősorban emissziós szakmai szempontok alapján – úgy döntött, hogy 1998. december 31-ével megszűnik a Miskolci, a Szegedi, a Pécsi és a Zalaegerszegi Területi Igazgatóság.

A hálózati bankszervek bankellenőrzési és devizahatósági tevékenységében, szakmai felügyeletében nem történt változás. Az egyes megszűnt területi igazgatóságok székhelyén – a legközelebbi területi igazgatósághoz tartozó osztályként – jegybanki kirendeltségek működnek, munkájukhoz a személyi és a tárgyi feltételek az átszervezés után is biztosítottak.

1999. január 1-jétől az MNB pénztárszolgálattal a budapesti Főpénztár mellett a Debreceni, a Győri, a Kecskeméti és a Székesfehérvári Területi Igazgatóságon számlatulajdonosai, megbízásos pénztárszolgálat keretében a Magyar Államkincstár ügyfelei, forintpénzváltás, csonka és hamisgyanús fizetőeszközök átvétele tekintetében személyi korlátozás nélkül rendelkezésre áll. A megszűnt területi igazgatóságok székhelyén a Magyar Államkincstár kialakította és 1998. december 1-jén elindította saját pénztárszolgálatát.

A Magyar Nemzeti Bank és a Magyar Államkincstár kapcsolata a hálózatban

Az MNB négy területi igazgatóságán változatlanul megbízásos pénztárszolgálatot lát el a Kincstár számára. A korábban megszűnt 10 megyei igazgatóság mellett 1998. december 1-jétől a megszűnt négy területi igazgatóságon a Kincstár teljesít kifizetéseket forintban a dolgozói munkabér- és devizaszámlák terhére.

Az MNB és a Kincstár elnöke – a Pénzügyminiszter jóváhagyásával – keretmegállapodásban rögzítette a feladatok, a vagyon és a személyi állomány átadásának / átvételének feltételeit. A kirendeltségeken dolgozók elhe-

lyezésére alkalmas ingatlanrészek az MNB tulajdonában maradtak, a fennmaradó rész tulajdonjogáról az MNB – térítésmentes átadással – 1999. január 1-jén lemondott a Magyar Állam javára. Ettől kezdve az épületek üzemeltetője a – többségi tulajdonos – Kincstár. Az ingatlan használatával kapcsolatos jogokat és kötelezettségeket az MNB területi igazgatósága és a kincstári fiók együttműködési megállapodásban rögzítette.

Az MNB a megszűnt négy területi igazgatóságon feleslegessé vált, a pénztárszolgálat zavartalan kialakításához szükséges tárgyi eszközöket térítésmentesen a Kincstár helyi fiókja rendelkezésére bocsátotta, s 1998. november 30-án könyveiből kivezette.

Az ingatlanok térítésmentes átruházása az MNB 1999. évi folyó eredményét mintegy 184 millió, a tárgyi eszközök átadása az 1998. évi folyó eredményét hozzávetőlegesen 40 millió forinttal terheli (egyúttal a Kincstár vagyonát ennyivel növeli).

Az MNB és a Kincstár között 1998 októberében a pénz- és értékkezelési tevékenységhez kapcsolódó, megfelelő tapasztalatokkal rendelkező személyi állomány átadásáról / átvételéről megállapodás jött létre.

A négy megszűnt területi igazgatóság 104 fős létszámából az átszervezés után 24 fő maradt a négy kirendeltségen. A Kincstárhoz 12 fő került, közös megegyezéssel és nyugdíjazás miatt megszűnt munkaviszonnyal rendelkezőkön, illetve más bankszervhez kerülőkön felül 48 fő munkaviszonya szűnt meg felmondással.

Az átszervezésben érintett munkatársak tájékoztatása időben és korrekt módon megtörtént. A helyi média előzetes érdeklődése esetére egységes tájékoztató anyagot kaptak a területi igazgatóságok, az emissziós tevékenységben 1998. december 1-jétől bekövetkezett változások sajtótájékoztatón kerültek ismertetésre. A pénztárszolgálati rendelkezésre állás szűküléséről a bank számlatulajdonosai és szakmai partnerei (ÁPTF, OBA, Bankszövetség, pénzszállítók stb.) levélben értesültek.

A területi hálózat átszervezéséről a pénzügyminiszter tájékoztatást kapott, az MNB és a Kincstár között létrejött keretmegállapodást jóváhagyta. Az Igazgatóság 1998. december 4-ei ülésére tájékoztató készült az átszervezéssel összefüggésben összeállított ütemtervben foglalt feladatok teljesüléséről. Az MNB Felügyelő bizottsága, az Országgyűlés Gazdasági, valamint Költségvetési és pénzügyi bizottságai számára külön tájékoztató anyag készült.

Mellékletek

Összeállította
az MNB Statisztikai főosztálya

TARTALOM

I. A bruttó hazai termék (GDP)

1. A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexei 160
2. A hozzáadott érték ágazatonként 161
3. A bruttó hazai termék (GDP) felhasználása 162
4. Egy lakosra jutó bruttó hazai termék (GDP/fő) 162

II. Gazdasági folyamatok

1. A vállalkozások főbb típusainak száma az év végén 164
2. Ipari termelési és értékesítési indexek (összehasonlító áron) 165
3. Ipari termelési és értékesítési indexek (összehasonlító áron, szezonálisan kiigazítva) 166
4. Az építőipar teljesítménye 167
5. A mezőgazdasági termékek felvásárlási volumenindexei 168
6. Kiskereskedelmi eladási forgalom 168
7. Áruszállítási adatok 170
8. A beruházások volumenindexe 171
9. A beruházások teljesítményértéke 171

III. Külkereskedelem, idegenforgalom

1. A vámstatisztikai külkereskedelmi termékforgalom és a nettó vámstatisztikai egyenleg alakulása havonként 174
2. A külkereskedelmi termékforgalom országcsoportok szerint 175
3. A külkereskedelmi termékforgalom érték- és volumenindexei országcsoportok szerint 176
4. A külkereskedelmi termékforgalom árufőcsoportok és országcsoportok szerint 177
5. A külkereskedelmi termékforgalom szerkezete árufőcsoportok szerint 178
6. A külkereskedelmi termékforgalom szerkezete országcsoportok szerint 179
7. A külkereskedelmi termékforgalom értékindexei árufőcsoportok és országcsoportok szerint 180
8. A külkereskedelmi termékforgalom érték- és volumenindexei árufőcsoportok és országcsoportok szerint 181
9. A külkereskedelmi termékforgalom országok szerint 182
10. A külkereskedelmi forgalom megoszlása devizanemenként 183
11. Fontosabb idegenforgalmi adatok 184

IV. Foglalkoztatottság, munkanélküliség és keresetek

1. A 15–74 éves népesség gazdasági aktivitása (a nemzetközi gyakorlat szerint) 186
2. A foglalkoztatottak létszáma (ágazati, korcsoportos bontás) 188
3. A munkanélküliségi ráta alakulása nemenként és legmagasabb iskolai végzettség szerint 189
4. A munkanélküliségi ráta alakulása területenként (a nemzetközi gyakorlat szerint) 190
5. A bejelentett betöltetlen álláshelyek, a regisztrált munkanélküliek és a munkanélküli-ellátásban részesülők számának alakulása 191

6. A teljes munkaidőben foglalkoztatottak bruttó átlagkeresete és létszáma 192
7. A teljes munkaidőben foglalkoztatottak nettó átlagkeresete 193

V. Munkaerő, foglalkoztatás, keresetek és háztartások megtakarítása

1. A háztartások nettó pénzügyi vagyona 196
2. A háztartások nettó pénzügyi megtakarítása 198

VI. Államháztartás

1. A központi költségvetés mérlege 202
2. Az Egészségbiztosítási Alap pénzforgalma 204
3. A Nyugdíjbiztosítási Alap pénzforgalma 205
4. Az államháztartás pénzügyi követeléseinek és tartozásának változása, az egyenleg finanszírozása . . 206
5. A diszkont kincstárjegyek értékesítésének és átlagos éves hozamának alakulása 207
6. A diszkont kincstárjegyek állományának alakulása 208
7. Az 1998-ban forgalomban lévő, nyilvánosan kibocsátott állam- és állami garanciális kötvények főbb adatai 209
8. Az 1998-ban forgalomban lévő zárt kibocsátású állam- és állami garanciás kötvények főbb adatai . . 211

VII. Fizetési mérleg és külső finanszírozás

1. Magyarország fizetési mérlege évente, 1988–1995 215
2. Magyarország fizetési mérlege, 1996 216
3. Magyarország fizetési mérlege, 1997 218
4. Magyarország fizetési mérlege, 1998 220
5. A portfólió és egyéb befektetések jövedelmeinek szektorbontása, 1997 222
6. A portfólió és egyéb befektetések jövedelmeinek szektorbontása, 1998 224
7. A portfólió és egyéb befektetések szektor és lejárat szerinti bontása, 1996–1997 226
8. A portfólió és egyéb befektetések szektor és lejárat szerinti bontása, 1998 228
9. Magyarország bruttó külföldi adóssága, 1988–1995 230
10. Magyarország nemzetközi tartalékai és egyéb külföldi követelései, 1988–1995 230
11. Magyarország külfölddel kapcsolatos követelései és tartozásai, 1995–1997 231
12. A kormányzati szektor és az MNB külfölddel kapcsolatos követelései és tartozásai, 1995–1997 232
13. Magyarország külfölddel kapcsolatos követelései és tartozásai, 1998 233
14. A kormányzati szektor és az MNB külfölddel kapcsolatos követelései és tartozásai, 1995–1997 234
15. Magyarország portfólió- és egyéb befektetéseinek állománya szektor és lejárat szerinti bontásban, 1995–1997 235
16. Magyarország portfólió- és egyéb befektetéseinek állománya szerktor és lejárat szerinti bontásban, 1998 238
17. Magyarország éven túli lejáratú adósságának lejárati bontása szektoronként 241
18. Magyarország adósságszolgálati mutatói, 1990–1998 242
19. Az MNB külföldi kötvénykibocsátásai, 1995–1998 243

VIII. Árak

1. Fogyasztói árindex kiadási főcsoportok szerint 246
2. Az ipar belföldi értékesítésének árindexe rendeltetés szerint 247
3. Az ipar árindexei 248
4. A feldolgozóipar belföldi értékesítési árindexei 248
5. Beruházási árindexek anyagi-műszaki összetétel szerint 249
6. Az építési-szerelési tevékenység árindexei az építőiparban 250

7. A mezőgazdasági termékek felvásárlási árindexei 250
8. Külkereskedelmi árindexek és cserearány-mutatók országcsoportok szerint 251

IX. Árfolyamok
1. Időszaki átlagos devizaárfolyamok 254
2. Devizaárfolyamok az év utolsó napján 255
3. Árfolyam-intézkedések 256
4. Árfolyammutatók 257

X. Az MNB nettó belföldi kihelyezései
1. A Magyar Nemzeti Bank belföldi követelései 260
2. A pénzintézetek nettó pozíciója a jegybankkal szemben 261
3. A Magyar Nemzeti Bank kihelyezései a pénzintézetekhez 262
4. A pénzintézeteknek a Magyar Nemzeti Banknál kezelt betétei és követelései 264

XI. A bankrendszer összevont mérlege és a pénzaggregátumok
1. A bankrendszer összevont mérlege 268
2. A monetáris aggregátumok alakulása 272
3. Az M1 és a kvázipénz összetevői 273
4. A bankjegy- és érmeállomány 275

XII. Értékpapír-állomány tulajdonosi szektorok szerinti megoszlása
1. Tulajdonosi szektorok állampapír portfóliója piaci értéken 278
2. Tőzsdén jegyzett részvények tulajdonosi szektorok szerinti megoszlása piaci értéken 279
3. Tőzsdei részvények állományváltozásának összetevői 280
4. Főbb tulajdonosi szektorok tulajdonában lévő befektetési jegyek 281

XIII. Kamatok
1. A Magyar Nemzeti Banknál meghirdetett forinthitel- és betéti kamatok 284
2. Az értékpapír-visszavásárlási megállapodások során érvényesített jegybanki kamatok (repókamatok) és a pénzpiaci betéti kamatok 286
3. A kötelező tartalék mértéke és a kötelező tartalék után fizetett kamat 287
4. A bankközi pénzmozgások kamatai havonta 288
5. A vállalkozói szektor piaci kamatlábainak alakulása (pénzintézetek összesen) 290
6. A lakossági betétek, értékpapírok és hitelek kamatainak alakulása 292
7. A lakossági éven belül lekötött betétek kamatainak alakulása 294

XIV. Tőzsdeindexek
1. A Budapexti Értéktőzsde Részvényindexe (BUX) 298
2. A Közép-Európai Részvényindex (CESI) 299
3. Magyar Államkötvény Index (MAX) 300

XV. Mérleg- és eredménykimutatás
1. A Magyar Nemzeti Bank mérlege, 1998 302
2. A Magyar Nemzeti Bank eredménykimutatása, 1998 303

I. A BRUTTÓ HAZAI TERMÉK

I/1. melléklet

A BRUTTÓ HAZAI TERMÉK (GDP) VOLUMENINDEXEI

%

Év	Bruttó hazai termék (GDP)	Ebből			Belföldi felhasználás	Ebből	
		ipar[a]	építőipar	mezőgazdaság és erdőgazdálkodás		végső fogyasztás	bruttó felhalmozás
	1980 = 100						
1985	109,1	112,2	93,4	116,4	100,3	107,6	82,5
1986	110,7	111,9	93,5	120,8	104,2	110,2	89,6
1987	115,2	115,4	100,8	116,8	107,5	113,8	92,5
1988	115,1	113,7	95,3	126,4	104,4	110,6	89,4
1989	115,9	111,4	103,2	124,8	105,3	111,5	90,5
1990	111,8	103,0	80,6	119,1	102,0	108,5	86,7
1991	98,5	84,7	68,5	109,5	92,7	103,0	68,4
1992	95,5	79,0	69,8	91,4	89,4	103,6	54,4
1993	94,8	81,4	66,0	84,2	98,3	109,2	72,0
1994	97,5	86,3	69,1	83,9	100,5	106,7	86,3
1995	99,0	92,2	69,2	86,2	97,4	99,6	93,4
1996	100,3	95,2	64,2	89,7	98,2	96,7	105,4
1997	104,9	105,9	69,5	89,2	102,1	99,0	114,4
1998[c]	110,3	118,4	77,9	87,9	..	..	..
	Előző év = 100						
1986	101,5	99,7	100,1	103,8	103,9	102,4	108,6
1987	104,1	103,2	107,8	96,7	103,2	103,3	103,2
1988	99,9	98,5	94,5	108,2	97,1	97,2	96,7
1989	100,7	98,0	108,3	98,7	100,9	100,8	101,2
1990	96,5	92,4	78,1	95,4	96,9	97,3	95,8
1991	88,1	82,2	85,0	91,9	90,9	94,9	78,9
1992	96,9	93,3	101,9	83,5	96,4	100,6	79,6
1993	99,4	103,0	94,5	92,1	109,9[b]	105,4[b]	132,3
1994	102,9	106,0	104,7	99,6	102,2	97,7	119,8
1995	101,5	107,0	100,2	102,7	96,9	93,4	108,2
1996	101,3	103,2	92,8	104,1	100,8	97,1	112,8
1997	104,6	111,3	108,2	99,5	104,0	102,3	108,6
1998[c]	105,1	111,8	112,1	98,5	..	..	..

Forrás: KSH

[a] 1992-től az új TEÁOR szerinti bontásban.

[b] 1993-ban az adósságtörlesztésként kapott orosz hadieszközimporttal együtt.

[c] Előzetes adatok.

I/2. melléklet

A HOZZÁADOTT ÉRTÉK ÁGAZATONKÉNT

Nemzetgazdasági ágazat[a]	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1992/1991	1993/1992	1994/1993	1995/1994	1996/1995	1997/1996	1998[b]/1997
	folyó áron, milliárd forint							volumenindex, %						
Mezőgazdaság, vad- és erdőgazdálkodás, halászat	195,1	189,9	206,0	262,3	332,9	402,4	445,1	83,5	92,1	99,6	102,7	104,1	99,5	98,5
Bányászat	81,8	32,2	20,1	20,0	22,9	25,9	33,9	36,8	56,2	87,5	100,5	97,1	103,5	..
Feldolgozóipar	494,2	583,0	688,4	848,2	1111,1	1360,9	1804,5	101,6	105,9	106,7	108,2	104,0	113,4	..
Villamosenergia-, gáz-, hő- és vízellátás	90,5	102,0	115,9	125,3	162,5	204,6	285,3	99,3	102,0	104,8	99,9	98,8	97,7	
Építőipar	123,5	153,9	167,4	201,5	227,8	260,7	345,9	101,9	94,5	104,7	100,2	92,8	108,2	112,1
Kereskedelem, javítás, karbantartás	307,2	284,0	353,8	420,6	557,0	683,9	866,8	82,0	96,7	96,1	97,2	99,5	106,2	105,1
Szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás	48,5	57,6	63,7	73,2	98,8	120,7	150,6	95,8	93,1	96,3	94,3	100,2	108,3	105,6
Szállítás, raktározás, posta és távközlés	209,9	245,2	277,0	333,7	442,8	556,1	736,2	95,7	94,6	101,4	112,4	103,1	109,2	107,5
Pénzügyi tevékenység és kiegészítő szolgáltatás	101,8	109,1	145,6	245,1	259,0	312,3	341,9	85,4	113,8	128,1	82,3	99,7	94,8	99,9
Ingatlanügyletek, bérbeadás és gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás	234,8	317,3	412,2	525,2	706,1	963,7	1105,0	103,4	103,0	105,6	97,7	108,2	96,4	..
Közigazgatás, kötelező társadalombiztosítás	147,1	187,4	235,8	290,3	351,0	417,0	525,9	103,6	101,4	102,6	99,9	102,3	101,8	..
Oktatás	110,0	141,7	175,8	223,0	253,4	277,8	348,7	104,2	101,5	104,1	96,6	100,0	104,5	..
Egészségügyi és szociális ellátás	95,8	123,8	151,1	189,2	228,4	272,7	337,4	104,3	104,3	103,5	96,5	103,2	105,1	..
Egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás	58,7	97,0	129,5	161,8	179,2	202,7	228,8	129,1	110,9	105,7	81,1	92,5	96,9	..
ÁGAZATOK ÖSSZESEN (alapáron)	**2298,9**	**2624,3**	**3142,3**	**3919,4**	**4932,9**	**6061,3**	**7556,0**	**94,9**	**100,6**	**104,3**	**100,5**	**102,2**	**104,7**	..
Pénzközvetítés fel nem osztott szolgáltatási díja	–107,7	–100,6	–124,4	–199,1	–219,3	–218,9	–241,8							
BRUTTÓ HAZAI TERMÉK (alapáron)	**2191,3**	**2523,7**	**3017,9**	**3720,3**	**4713,6**	**5842,4**	**7314,2**	**95,9**	**100,3**	**102,9**	**101,5**	**103,1**	**105,1**	..
Termékadók egyenlege	**307,0**	**419,0**	**530,4**	**644,5**	**900,4**	**1051,5**	**1226,5**	**104,2**	**93,5**	**102,9**	**101,1**	**92,1**	**101,4**	..
BRUTTÓ HAZAI TERMÉK (piaci áron)	**2498,3**	**2942,6**	**3548,3**	**4364,8**	**5614,0**	**6893,9**	**8540,7**	**96,9**	**99,4**	**102,9**	**101,5**	**101,3**	**104,6**	**105,1**

Forrás: KSH

[a] 1992-től a MOL Rt. bányászati tevékenysége a vegyiparban van elszámolva. 1993-tól a villamosenergia-ipari integrációhoz tartozó szénbányák termelése a villamosenergia-, gáz-, hő- és vízellátás ágazatban van elszámolva.

[b] Előzetes adatok.

I/3. melléklet

A BRUTTÓ HAZAI TERMÉK (GDP) FELHASZNÁLÁSA

Megnevezés	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1992/1991	1993/1992	1994/1993	1995/1994	1996/1995	1997/1996	1998[b]/1997
	folyó áron, milliárd forint							volumenindex, %						
Összes végső fogyasztás	**2011,5**	**2477,5**	**3131,3**	**3678,8**	**4341,6**	**5119,5**	**6198,3**	**100,6**	**105,4**	**97,7**	**93,4**	**97,1**	**102,3**	..
Ebből:														
háztartások fogyasztása	1746,3	2141,1	2639,9	3151,7	3724,0	4415,9	5297,5	100,0	101,9	99,8	92,9	97,3	101,7	103,8
közösségi fogyasztás[a]	264,6	336,4	491,4	527,1	617,6	703,6	900,8	104,9	127,5	87,3	95,9	95,8	105,7	..
Állóeszköz-felhalmozás	522,9	584,7	670,0	878,5	1125,4	1475,5	1898,9	97,4	102,0	112,5	95,7	106,7	109,2	111,4
Készletváltozás és egyéb, nem specifikált felhasználás	–11,9	–111,6	38,0	90,1	218,3	373,8	457,1							
Összes felhalmozás	**511,0**	**473,1**	**708,0**	**968,6**	**1343,7**	**1849,4**	**2356,0**	**79,6**	**132,3**	**119,8**	**108,2**	**112,8**	108,6	..
BELFÖLDI FELHASZNÁLÁS	**2522,5**	**2950,6**	**3839,4**	**4647,4**	**5685,3**	**6968,8**	**8554,3**	**96,4**	**109,9**	**102,2**	**96,9**	**100,8**	**104,0**	..
Export	818,4	925,3	937,0	1262,5	2091,8	2678,7	3885,6	102,1	89,9	113,7	113,4	108,4	126,4	116,0
Import[a]	842,6	933,3	1228,1	1545,1	2163,1	2753,6	3925,2	100,2	120,2	108,8	99,3	106,6	125,5	122,2
Külkereskedelmi egyenleg	–24,2	–8,0	–291,1	–282,6	–71,3	–74,9	–39,6							
BRUTTÓ HAZAI TERMÉK (GDP) ÖSSZESEN	**2498,3**	**2942,6**	**3548,3**	**4364,8**	**5614,0**	**6893,9**	**8540,7**	**96,9**	**99,4**	**102,9**	**101,5**	**101,3**	**104,6**	**105,1**

Forrás: KSH
[a] 1993-ban és 1994-ben az adósságtörlesztésként kapott orosz hadieszközimporttal együtt (áfa és vám nélkül).
[b] Előzetes adatok.

I/4. melléklet

EGY LAKOSRA JUTÓ BRUTTÓ HAZAI TERMÉK (GDP/FŐ)

(mindenkori folyó áron)

Megnevezés	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
US dollár[a]	3 228	3 608	3 745	4 046	4 367	4 433	4 504
Forint	241 476	285 040	344 707	425 365	548 836	676 315	841 039
Átlagárfolyam, Ft/US dollár[b]	74,81	79,00	92,03	105,13	125,69	152,57	186,75

Forrás: KSH
[a] Hivatalos valutaárfolyamon számolva.
[b] MNB hivatalos deviza-középárfolyam.

II. Gazdasági folyamatok

II/1. melléklet

A VÁLLALKOZÁSOK FŐBB TÍPUSAINAK SZÁMA AZ ÉV VÉGÉN

Időszak végén	Korlátolt felelősségű társaság	Részvénytársaság	Szövetkezet	Közkereseti társaság	Betéti társaság	Átalakulásra kötelezett szervezet[a]	Gazdasági munkaközösség[b]	Egyéni vállalkozás
	Regisztrált szervezet							
1990. december	18 317	646	7132	418	5 789	2363	20 600	393 450
1991. december	41 206	1072	7232	463	22 977	2233	19 999	510 459
1992. december	57 262	1712	7694	1187	41 218	1733	17 595	606 207
1993. december	72 897	2375	8175	2492	67 301	1130	15 323	688 843
1994. december	87 957	2896	8252	3348	89 045	821	13 416	778 036
1995. december	102 697	3186	8321	3951	107 106	761	11 832	791 496
1996. december	122 044	3536	8362	4394	127 725	683	10 871	745 247
1997. december	143 109	3929	8330	4509	140 043	655	9 721	659 690
1998. december	157 990	4251	8230	5006	161 857	619	9 357	648 701
	Működő szervezet[c]							
1995. december	85 349	2903	4879	2935	80 950	425	7 690	417 587
1996. december	104 166	3232	4858	3558	107 782	335	7 169	460 163
1997. december	124 192	3573	4989	3565	118 419	262	6 100	465 049
1998. december	134 107	3736	5668	4063	140 449	141	5 939	458 355

Forrás: KSH

[a] Átalakulásra kötelezett állami vállalatok és egyéb gazdasági szervezet (leányvállalat, egyes jogi személyek vállalata, szövetkezeti vállalat és egyéb átalakulásra kötelezett gazdálkodási forma).

[b] Megszűnő gazdálkodási forma.

[c] Működőnek számítanak azok a vállalkozások, amelyek a tárgyévben, illetve az előző év során adóbevallást (társasági adó, áfa stb.) teljesítettek; amelyek a tárgyévben alakultak. Regisztráltnak, de nem működőnek számítanak azok a vállalkozások, amelyek megszűntek, de adminisztratív okokból a bejelentési kötelezettség elmulasztása miatt a nyilvántartásban szerepelnek; amelyek több éve felszámolás alatt állnak, gazdasági tevékenységet nem folytatnak; amelyek tevékenységüket szüneteltetik vagy még nem kezdték meg; amelyek elsődlegesen nem vállalkozási célból alakultak (építőközösségek, társasházak, lakásszövetkezetek, víziközmű-társulatok); amelyek vállalkozói tevékenységet csak esetlegesen végeznek (egyéni vállalkozások egy része).

II/2. melléklet

IPARI TERMELÉSI ÉS ÉRTÉKESÍTÉSI INDEXEK
(összehasonlító áron)

%

Időszak, ágazat	Termelés	Értékesítés összesen	Ebből	
			belföldre	exportcélra
	1980 = 100			
1987	115,4	111,8	108,7	122,9
1988	114,1	111,5	107,5	129,5
1989	108,4	106,7	103,2	128,2
1990	98,3	94,8	90,8	113,9
1991	80,3	77,5	75,0	86,9
1992	72,6	72,1	70,1	83,9
1993	75,5	74,2	72,7	84,1
1994	82,7	81,5	77,3	101,8
1995	86,5	84,6	76,1	120,9
1996	89,4	88,1	75,0	142,2
1997	99,4	97,1	73,9	191,2
1998[a]	111,9	110,1	76,2	245,8
	Előző év = 100			
1987	102,4	102,7	103,3	102,9
1988	98,9	99,7	98,9	105,4
1989	95,0	95,7	96,0	99,0
1990	90,7	88,9	88,0	88,8
1991	81,7	81,7	82,6	76,3
1992	90,3	93,1	93,4	96,6
1993	104,0	102,9	103,7	100,2
1994	109,6	109,8	106,4	121,0
1995	104,6	103,8	98,4	118,8
1996	103,4	104,3	98,5	117,6
1997	111,1	110,3	98,5	134,5
1998[a]	112,6	113,3	103,1	128,9
Ebből:[b]				
Bányászat	81,8	82,1	79,2	142,7
Élelmiszer, ital és dohánytermékek	100,8	101,7	104,2	94,0
Textília, ruházat és bőrtermék	110,6	110,7	101,5	116,7
Fa-, papír- és nyomdatermék	105,4	105,5	103,0	115,0
Vegyipar	103,2	104,0	109,9	95,7
Nemfém ásványi termék	112,6	111,9	103,9	134,8
Kohászat, fémfeldolgozás	102,8	103,0	97,4	109,9
Gépipar	141,4	143,6	109,1	153,5
Egyéb feldolgozóipar	124,1	123,6	121,7	126,2
Feldolgozóipar	116,2	117,2	105,4	129,5
Villamosenergia-, gáz-, hő-,vízellátás	99,6	99,5	99,9	86,1

Forrás: KSH
[a] Előzetes adatok.
[b] Az ágazati adatok a 10 főnél többet foglalkoztató vállalkozásokra vonatkoznak.

II/3. melléklet

IPARI TERMELÉSI ÉS ÉRTÉKESÍTÉSI INDEXEK
(összehasonlító áron, szezonálisan kiigazítva)

%

Időszak	Termelés	Értékesítés	Ebből:	
			belföldre	exportcélra
	1992. év havi átlaga = 100			
1997. január	131,3	130,1	106,0	228,7
február	132,0	130,6	105,2	214,4
március	121,8	120,8	96,7	196,6
április	133,3	129,8	102,0	234,1
május	130,2	126,6	103,7	190,9
június	137,0	134,2	105,7	222,7
július	141,7	137,9	110,7	218,3
augusztus	131,8	127,6	102,7	210,0
szeptember	147,8	148,5	110,3	264,7
október	147,5	144,4	110,3	247,7
november	143,8	142,2	106,4	252,0
december	142,0	140,5	109,0	241,3
1998. január	143,5	145,3	104,0	314,0
február	146,8	145,0	104,4	280,2
március	146,9	147,3	105,7	279,7
április	145,7	142,8	101,8	295,7
május	153,2	148,0	108,7	260,9
június	155,9	155,9	110,9	295,7
július	164,5	160,1	118,4	285,0
augusztus	149,4	142,8	106,9	261,9
szeptember	165,6	162,7	113,0	314,9
október	159,5	160,8	108,7	319,9
november	158,9	157,7	110,7	302,5
december	157,1	159,2	113,8	305,6
	Előző év átlaga = 100			
1997. január	106,5	106,4	98,8	134,8
február	107,1	106,8	98,0	126,3
március	98,8	98,8	90,1	115,9
április	108,1	106,2	95,0	138,0
május	105,6	103,6	96,6	112,5
június	111,1	109,8	98,5	131,2
július	114,9	112,8	103,1	128,6
augusztus	106,9	104,4	95,7	123,8
szeptember	119,9	121,5	102,8	156,0
október	119,6	118,1	102,8	146,0
november	116,6	116,3	99,1	148,5
december	115,2	114,9	101,5	142,2
1998. január	103,1	106,1	96,8	119,7
február	104,3	106,2	97,1	119,4
március	112,8	112,5	104,7	124,5
április	107,3	108,2	99,3	122,1
május	111,3	110,6	102,4	120,4
június	114,4	115,2	105,3	129,8
július	117,8	115,8	108,4	130,5
augusztus	113,5	113,7	103,7	130,1
szeptember	117,6	117,3	104,9	136,9
október	113,5	116,0	99,8	138,3
november	117,1	116,9	106,5	135,1
december	118,4	120,5	107,0	140,9

Forrás: KSH

II/4. melléklet

AZ ÉPÍTŐIPAR TELJESÍTMÉNYE

Időszak	Magas-építőipar	Mélyépítőipar	Építési szak- és szerelőipar	Épületfenntartás és korszerűsítés	Építőipar összesen
	A termelés értéke folyó áron, millió forint				
1992	62 118	49 498	78 690	16 313	206 619
1993	68 621	65 989	89 162	14 731	238 503
1994	77 528	106 110	107 331	16 068	307 037
1995	93 546	100 970	123 007	17 800	335 323
1996	113 339	117 992	162 428	21 628	415 387
1997	174 774	149 964	192 942	27 291	544 971
1998[a)]	200 190	207 674	248 371	20 845	677 080
	Volumenindexek: 1980 = 100				
1990	50,2	60,0	160,6	349,9	76,7
1991	41,4	60,5	142,0	284,5	67,0
1992	36,2	75,5	168,0	206,8	68,0
1993	35,7	88,6	171,6	167,1	69,8
1994	35,5	122,8	181,6	159,6	78,2
1995	30,8	97,3	161,1	116,7	66,0
1996	30,4	89,6	173,5	116,5	65,9
1997	34,9	94,3	190,0	123,8	72,3
1998[a)]	36,3	118,8	221,3	90,7	81,8
	Előző év = 100				
1990	82,1	86,3	91,7	84,5	86,2
1991	82,6	100,9	88,4	81,3	87,4
1992	87,3	124,7	118,3	72,7	101,5
1993	98,6	117,4	102,2	80,8	102,6
1994	99,4	138,6	105,8	95,5	112,1
1995	87,0	79,2	88,7	73,1	84,3
1996	98,5	92,1	107,7	99,9	99,9
1997	114,8	105,3	109,5	106,2	109,7
1998[a)]	104,1	126,0	116,5	73,3	113,1

Forrás: KSH
[a)] Előzetes adatok.

II/5. melléklet

A MEZŐGAZDASÁGI TERMÉKEK FELVÁSÁRLÁSI VOLUMENINDEXEI[a]

%

Időszak	Növény-termesztési és kertészeti termékek	Ebből				Élő állatok és állati termékek	Összesen
		növényi termékek[b]	zöldségfélék	gyümölcsök	borszőlő, must, bor		
	1980 = 100						
1987	99,8	104,4	106,1	94,2	75,6	105,1	102,8
1988	102,5	111,2	98,9	95,6	69,1	102,3	102,4
1989	92,2	107,1	80,7	84,3	37,1	99,0	96,1
1990	79,6	88,4	78,4	69,1	42,6	92,9	87,3
1991	71,1	88,7	65,3	40,2	20,6	75,4	73,6
1992	68,2	88,5	39,6	47,0	22,9	60,9	63,7
1993	39,1	47,9	30,1	29,2	17,6	49,8	44,6
1994	41,5	51,3	37,7	27,3	14,5	44,1	42,6
1995	49,7	62,9	49,1	18,4	21,9	48,6	48,7
1996	50,9	61,8	46,5	32,5	22,0	52,3	51,2
1997	48,2	57,2	46,6	28,8	29,0	50,6	49,1
1998[c]	68,5	83,0	78,3	14,7	25,7	55,6	62,2
	Előző év = 100						
1987	93,4	91,9	114,6	93,5	81,1	102,4	98,5
1988	102,7	106,5	93,2	101,5	91,4	97,4	99,6
1989	90,0	96,4	81,6	88,2	53,7	96,7	93,8
1990	86,3	82,5	97,2	82,0	114,9	93,8	90,8
1991	89,3	100,3	83,3	58,2	48,4	81,2	84,3
1992	95,9	99,8	60,7	116,9	111,1	80,8	86,6
1993	57,4	54,2	76,0	62,1	76,8	81,8	70,0
1994	106,0	106,9	125,1	93,7	82,4	88,7	95,6
1995	119,7	122,6	130,2	67,5	151,0	110,2	114,4
1996	99,6	94,9	94,8	173,7	100,6	107,6	103,9
1997[c]	94,7	92,5	100,1	88,7	131,9	96,7	95,8
1998[c]	142,3	145,1	168,2	51,1	88,5	109,9	126,7

Forrás: KSH

[a] A volumenindexek a mezőgazdasági termék-nagykereskedelemhez tartozó, valamint az élelmiszergyártó ágazatok gazdálkodó szervezeteinek felvásárlási adatai alapján készülnek.

[b] Gabonafélék, hüvelyesek, ipari növények, burgonya, szálastakarmányok, magvak.

[c] Előzetes adatok.

II/6. melléklet

KISKERESKEDELMI ELADÁSI FORGALOM[a]

Megnevezés	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998[b]
	Folyó áron, milliárd forint								
Kiskereskedelem és vendéglátás összesen	**1078,8**	**1320,5**	**1569,5**	**1967,3**	**2047,9**	**2396,5**	**2793,2**	**3197,6**	**3865,0**
Bolti kiskereskedelem	948,3	1173,9	1387,5	1744,6	1908,4	2225,3	2594,0	2949,0	3561,9
Vendéglátás	130,5	146,6	182,1	222,7	139,4	171,2	199,2	248,6	303,1
	Előző év = 100								
Folyó árak alapján									
Bolti kiskereskedelem	118,7	123,8	118,2	125,7	..	116,6	116,6	113,7	120,8
Vendéglátás	126,5	112,3	124,2	122,3	..	122,8	116,4	124,8	121,9
Összesen	**119,6**	**122,4**	**118,9**	**125,3**	**104,1**	**117,0**	**116,6**	**114,5**	**120,9**
	Előző év = 100								
Összehasonlító árak alapján									
Bolti kiskereskedelem	..	71,2	96,3	103,2	..	91,7	95,1	98,4	108,7
Vendéglátás	..	77,1	106,8	100,1	..	99,1	92,5	106,8	104,6
Összesen	**92,4**	**71,8**	**97,5**	**102,8**	**93,9**	**92,2**	**94,9**	**99,0**	**108,4**

Forrás: KSH

[a] Az adatgyűjtési és becslési módszer változása miatt az adatok 1994-től nem hasonlíthatók össze a korábbi érték üzlettípusonkénti adataival.

[b] Előzetes adatok.

II/7. melléklet

ÁRUSZÁLLÍTÁSI ADATOK[a]

Időszak	Szállított áruk tömege	Ebből:		Árutonnakilométer-teljesítmény	Ebből:	
		vasúti	közúti		vasúti	közúti
	ezer tonna			millió tkm		
1988	347 818	111 760	210 747	47 806,0	21 057,0	7 180,0
1989	312 944	104 537	184 076	46 660,0	19 820,0	6 977,0
1990	230 112	87 722	111 605	42 071,9	16 781,0	6 921,0
1991	171 579	67 088	81 917	26 793,9	11 937,6	4 435,2
1992	130 356	53 118	52 188	22 900,2	10 015,2	3 379,1
1993[b]	107 454	43 573	39 752	16 456,7	7 708,2	3 009,0
1994	112 300	48 238	40 916	15 248,7	7 706,8	2 641,5
1995	179 626	51 032	104 618	23 674,7	8 421,9	9 954,6
1996	164 022	49 035	90 527	24 873,7	7 633,5	10 181,7
1997	166 474	52 005	90 057	24 789,2	8 148,7	10 429,9
1998[c]	199 094	52 285	120 946	27236,2	8 104,1	12 847,0
	Előző év = 100					
1989	90,0	93,5	87,3	97,6	94,1	97,2
1990	73,5	83,9	60,6	90,2	84,7	99,2
1991	74,6	76,5	73,4	63,7	71,1	64,1
1992	76,0	79,2	63,7	85,5	83,9	76,2
1993[b]	82,4	82,0	76,2	71,9	77,0	89,0
1994	104,5	110,7	102,9	92,7	100,0	87,8
1995	..	105,8	..	..	109,3	..
1996	91,3	96,1	86,5	105,1	90,6	102,3
1997	101,5	106,1	99,5	99,7	106,7	102,4
1998[c]	119,6	100,5	134,3	109,9	99,5	123,2

Forrás: KSH

[a] Az adatok 1995-től tartalmazzák az 50 főt vagy kevesebbet foglalkoztató vállalkozások teljesítményeit is. 1994-ig az adatok az 50 főnél többet foglalkoztató vállalkozásokra vonatkoznak, ezért a két időszak adatai nem összehasonlíthatók. A csővezetékes szállításnál az ágazaton kívüli tevékenységet is tartalmazza.

[b] A Magyarországon bejegyzett vállalkozások tengeri szállítási tevékenysége 1993 júniusától megszűnt.

[c] Előzetes adatok.

II/8. melléklet

A BERUHÁZÁSOK VOLUMENINDEXEI

Év	Beruházások	
	1980 = 100	előző év = 100
1981	94,8	94,8
1982	92,7	97,8
1983	89,9	97,0
1984	87,3	97,1
1985	85,3	97,7
1986	87,3	102,3
1987	93,9	107,6
1988	86,7	92,3
1989	90,5	104,4
1990	81,6	90,2
1991	71,6	87,7
1992	70,5	98,5
1993	72,3	102,5
1994	81,2	112,3
1995	76,9	94,7
1996	80,9	105,2
1997	87,5	108,2
1998[a)]	96,5	110,2

Forrás: KSH
[a)] Előzetes adatok.

II/9. melléklet

A BERUHÁZÁSOK TELJESÍTMÉNYÉRTÉKE

	1997	1998	Előző év azonos időszaka = 100
	millió forint		
Nemzetgazdasági beruházások összesen	**1 709 876**	**2 093 768**	**110,2**
Gazdasági ágak szerint			
Mezőgazdaság, vad- és erdőgazdálkodás, halászat	61 833	76 798	105,1
Bányászat	5 360	6 417	105,3
Feldolgozóipar	396 018	544 293	127,6
Villamosenergia-, gáz-, hő- és vízellátás	115 046	149 886	132,4
Építőipar	29 177	38 860	129,8
Kereskedelem, közúti jármű és közszükségleti cikk javítása, karbantartása	109 137	148 931	120,6
Szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás	16 439	20 675	109,4
Szállítás, raktározás, posta és távközlés	323 930	394 743	107,7
Pénzügyi tevékenység és kiegészítő szolgáltatásai	42 880	70 505	144,1
Ingatlanügyletek, bérbeadás és gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás	386 857	377 108	87,7
Közigazgatás, kötelező társadalombiztosítás	66 194	74 860	135,5
Oktatás	36 735	38 703	114,4
Egészségügyi és szociális ellátás	43 657	52 592	122,0
Egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás	76 613	99 397	124,7
Anyagi-műszaki összetétel szerint			
Építés	889 886	1 006 167	102,1
Gép	662 328	900 151	121,7
Belföldi gép	291 851	63 445	112,5
Import gép	370 477	95 744	118,4
Egyéb	177 662	187 450	107,4

Forrás: KSH

III. KÜLKERESKEDELEM, IDEGENFORGALOM

III/1. melléklet

A VÁMSTATISZTIKAI KÜLKERESKEDELMI TERMÉKFORGALOM ÉS A NETTÓ VÁMSTATISZTIKAI EGYENLEG ALAKULÁSA[a] HAVONKÉNT

Millió dollár

Időszak	1997				1998			
	Export	Import	Egyenleg	Nettó egyenleg	Export	Import	Egyenleg	Nettó egyenleg
Január	1 221,8	1 446,6	–224,8	–178,2	1 528,6	1 759,2	–230,6	–199,4
Február	1 534,5	1 505,0	29,6	54,2	1 769,1	1 932,0	–162,9	–136,0
Március	1 354,4	1 793,1	–438,7	–390,6	1 971,7	2 113,3	–141,6	–103,7
I. negyedév	**4 110,8**	**4 744,7**	**–634,0**	**–514,6**	**5 269,4**	**5 804,5**	**–535,1**	**–439,2**
Április	1 574,3	1 834,3	–260,0	–142,6	1 832,9	2 075,1	–242,2	–187,2
Május	1 490,4	1 643,9	–153,5	–57,6	1 888,9	2 089,7	–200,8	–141,2
Június	1 564,6	1 780,0	–215,4	–109,3	1 888,2	2 218,8	–330,7	–226,6
II. negyedév	**4 629,3**	**5 258,3**	**–629,0**	**–309,5**	**5 610,0**	**6 383,7**	**–773,7**	**–555,0**
I. félév	**8 740,0**	**10 003,0**	**–1262,9**	**–824,1**	**10 879,4**	**12 188,2**	**–1308,8**	**–994,1**
Július	1 646,9	1 871,5	–224,6	–176,7	1 910,4	2 214,9	–304,5	–268,7
Augusztus	1 343,5	1 443,9	–100,4	–74,3	1 529,8	1 825,5	–295,6	–265,9
Szeptember	1 751,2	1 858,6	–107,3	–66,1	2 196,6	2 276,1	–79,5	–46,1
III. negyedév	**4 741,6**	**5173,9**	**–432,3**	**–317,1**	**5 636,8**	**6 316,5**	**–679,6**	**–580,7**
Október	1 780,4	1 908,3	–128,0	–47,8	2 182,8	2 399,9	–217,0	–135,4
November	2 005,7	2 028,5	–22,8	37,1	2 176,2	2 397,7	–221,5	–148,4
December	1 830,2	2 120,3	–290,1	–202,3	2 130,1	2 404,2	–274,1	–166,5
IV. negyedév	**5 616,3**	**6 057,1**	**–440,8**	**–213,0**	**6 489,1**	**7 201,8**	**–712,7**	**–450,4**
II. félév	**10 357,9**	**11 231,0**	**–873,1**	**–530,1**	**12 125,9**	**13 518,2**	**–1392,3**	**–1031,1**
Összesen	**19 097,9**	**21 234,0**	**–2136,1**	**–1354,2**	**23 005,3**	**25 706,4**	**–2701,1**	**–2025,2**

Forrás: GM, KSH

[a] A fizetési mérleg áruforgalom sora tartalmának megfelelő egyenleg.

III/2. melléklet

A KÜLKERESKEDELMI TERMÉKFORGALOM ORSZÁGCSOPORTOK SZERINT

Milliárd forint

Év	Fejlett országok	Kelet- és közép-európai országok[a]	Fejlődő országok	Összesen
		Kivitel		
1981	81,2	170,5	32,9	284,6
1982	78,8	182,8	40,0	301,6
1983	93,8	201,1	43,5	338,4
1984	113,3	221,3	44,4	379,0
1985	119,1	248,0	43,1	410,3
1986	122,5	251,7	31,9	406,2
1987	152,7	244,6	35,3	432,6
1988	198,0	251,9	42,4	492,3
1989	252,7	270,4	48,2	571,3
1990	327,2	227,3	49,1	603,6
1991	519,3	180,2	64,3	764,3
1992	601,1	196,7	45,0	843,6
1993	553,6	207,1	45,4	810,9
1994	807,2	253,6	45,4	1116,8
1995	1124,4	396,5	63,2	1622,0
1996[b]	1820,2	475,9	77,0	2392,3
1997[b]	2762,7	684,3	95,3	3566,8
1998[b]	3962,9	782,8	160,1	4934,5
		Behozatal		
1981	122,1	158,0	20,1	300,2
1982	115,4	168,7	15,9	300,0
1983	120,7	190,1	16,8	327,6
1984	132,7	202,2	18,7	353,6
1985	155,5	220,1	19,1	394,7
1986	164,4	238,6	22,0	425,0
1987	185,5	235,4	23,0	444,0
1988	202,9	227,3	30,7	460,9
1989	260,0	232,2	31,3	523,5
1990	289,9	201,0	54,0	544,9
1991	569,6	205,8	67,7	855,6
1992	612,3	222,3	37,0	878,5
1993	753,8	339,4	51,5	1153,5
1994	1084,7	356,8	69,5	1525,1
1995	1363,2	465,4	107,8	1936,4
1996[b]	1973,0	586,7	166,4	2763,9
1997[b]	2880,0	735,0	282,0	3961,2
1998[b]	4116,5	831,7	461,4	5511,5
		Egyenleg		
1981	–40,9	12,5	12,8	–15,6
1982	–36,6	14,1	24,1	1,6
1983	–26,9	10,9	26,8	10,8
1984	–19,4	19,1	25,7	25,5
1985	–36,4	27,9	24,0	15,5
1986	–41,9	13,2	9,9	–18,8
1987	–32,8	9,1	12,3	–11,3
1988	–4,9	24,6	11,7	31,4
1989	–7,3	38,2	16,9	47,8
1990	37,3	26,3	–4,9	58,7
1991	–50,3	–25,7	–3,4	–91,4
1992	–11,2	–25,6	8,0	–34,9
1993	–200,2	–132,2	–6,2	–342,5
1994	–277,5	–103,2	–24,0	–408,3
1995	–238,8	–68,9	–44,6	–314,4
1996[b]	–152,8	–110,8	–89,4	–371,6
1997[b]	–117,3	–50,7	–186,7	–394,3
1998[b]	–153,6	–48,9	–301,2	–577,0

Forrás: KSH

[a] 1996 előtt átalakuló és nem piacgazdálkodású, illetve volt szocialista országok.

[b] Ipari vámszabadterületekkel együtt.

III/3. melléklet

A KÜLKERESKEDELMI TERMÉKFORGALOM ÉRTÉK- ÉS VOLUMENINDEXEI ORSZÁGCSOPORTOK SZERINT
(előző év =100)

%

Év	Fejlett országok	Kelet- és közép-európai országok[a]	Fejlődő országok	Összesen
		Kivitel		
		Értékindex		
1990	129,6	84,1	101,8	105,7
1991	145,4	86,2	132,1	124,3
1992	115,7	109,2	70,0	110,4
1993	92,2	109,9	99,0	97,2
1994	146,6	120,8	99,4	137,7
1995	139,3	156,4	139,0	145,2
1996	124,3	122,9	115,2	123,4
1997[b]	151,8	143,8	123,8	149,1
1998[b]	143,4	114,4	168,0	138,3
		Volumenindex		
1990	112,1	79,3	94,7	95,9
1991	121,7	55,6	105,6	95,1
1992	105,5	98,6	68,8	101,0
1993	84,3	93,8	87,1	86,9
1994	123,3	104,0	85,5	116,6
1995	103,2	120,2	101,5	108,4
1996	105,7	103,5	96,2	104,6
1997[b]	132,3	125,2	106,4	129,9
1998[b]	125,5	104,7	151,6	122,1
		Behozatal		
		Értékindex		
1990	111,4	86,6	172,6	104,1
1991	171,3	121,5	125,3	153,9
1992	107,5	103,6	54,6	101,6
1993	123,2	156,7	137,3	132,3
1994	143,8	105,8	136,2	132,2
1995	125,7	130,4	155,1	127,0
1996	124,7	134,8	130,0	127,5
1997[b]	146,0	125,3	169,5	143,3
1998[b]	142,9	113,2	163,6	139,1
		Volumenindex		
1990	96,5	86,1	141,9	94,8
1991	132,5	56,6	108,7	105,5
1992	93,6	98,9	60,1	92,4
1993	110,1	148,8	127,1	120,9
1994	124,0	92,3	114,2	114,5
1995	96,0	95,9	115,6	96,1
1996	104,2	109,2	105,9	105,5
1997[b]	130,8	105,3	146,8	126,4
1998[b]	125,0	112,1	150,9	124,9

Forrás: KSH
Megjegyzés: az időközbeni esetleges módszertani változások következtében az értékindexek nem minden esetben állíthatók elő automatikusan két egymást követő év értékadataiból.
[a] 1997 előtt volt szocialista országok.
[b] Ipari vámszabadterületekkel együtt.

III/4. melléklet

A KÜLKERESKEDELMI TERMÉKFORGALOM ÁRUFŐCSOPORTOK ÉS ORSZÁGCSOPORTOK SZERINT, 1998. JANUÁR–DECEMBER

Millió dollár

Országcsoport (származás/rendeltetés szerint)	Élelmiszerek, italok, dohány	Nyers-anyagok	Energia-hordozók	Feldolgozott termékek	Gépek, szállító-eszközök	Összesen
			Kivitel			
Összesen	**2424,2**	**676,6**	**435,1**	**7 522,1**	**11 947,3**	**23 005,3**
Ebből:						
Fejlett országok	1199,3	452,7	297,9	5 711,9	10 808,7	**18 470,4**
EU országai	1054,3	423,9	296,4	5 161,5	9 845,5	**16 781,6**
EFTA országai	48,1	12,9	0,8	164,0	84,3	**310,1**
Kelet-közép-európai országok	1054,6	198,2	130,1	1 593,6	679,3	**3 655,7**
CEFTA országai	499,4	72,9	76,7	981,9	408,2	**2 039,1**
FÁK országai	359,9	86,7	9,0	388,3	198,6	**1 042,6**
Fejlődő országok	128,6	12,1	7,0	158,8	438,9	**745,4**
Máshova nem sorolt országok	41,8	13,7	0,1	57,8	20,4	**133,8**
			Behozatal			
Összesen	**959,9**	**762,4**	**1691,0**	**10 330,2**	**11 962,9**	**25 706,4**
Ebből:						
Fejlett országok	483,9	331,8	204,3	8 073,6	10 105,9	**19 199,6**
EU országai	372,9	284,9	202,1	7 066,0	8 553,2	**16 479,1**
EFTA országai	13,8	6,2	0,3	301,8	149,3	**471,5**
Kelet-közép-európai országok	129,8	292,3	1480,6	1 522,3	460,4	**3 885,4**
CEFTA országai	107,3	111,5	217,0	989,7	340,7	**1 766,3**
FÁK országai	7,4	177,8	1246,5	444,2	95,1	**1 970,9**
Fejlődő országok	336,1	116,5	5,0	536,2	1 152,9	**2 146,6**
Máshova nem sorolt országok	10,0	21,9	1,2	198,1	243,7	**474,9**

Forrás: GM

III/5. melléklet

A KÜLKERESKEDELMI TERMÉKFORGALOM SZERKEZETE ÁRUFŐCSOPORTOK SZERINT, 1998. JANUÁR–DECEMBER

%

Országcsoport (származás/rendeltetés szerint)	Élelmiszerek, italok, dohány	Nyers-anyagok	Energia-hordozók	Feldolgozott termékek	Gépek, szállító-eszközök	Összesen
	A kivitel termékcsoportok szerinti megoszlása					
Összesen	**10,5**	**2,9**	**1,9**	**32,7**	**51,9**	**100,0**
Ebből:						
Fejlett országok	6,5	2,5	1,6	30,9	58,5	**100,0**
EU országai	6,3	2,5	1,8	30,8	58,7	**100,0**
EFTA országai	15,5	4,2	0,3	52,9	27,2	**100,0**
Kelet-közép-európai országok	28,8	5,4	3,6	43,6	18,6	**100,0**
CEFTA országai	24,5	3,6	3,8	48,2	20,0	**100,0**
FÁK országai	34,5	8,3	0,9	37,2	19,0	**100,0**
Fejlődő országok	17,2	1,6	0,9	21,3	58,9	**100,0**
Máshová nem sorolt országok	31,2	10,2	0,1	43,2	15,3	**100,0**
	A behozatal termékcsoportok szerinti megoszlása					
Összesen	**3,7**	**3,0**	**6,6**	**40,2**	**46,5**	**100,0**
Ebből:						
Fejlett országok	2,5	1,7	1,1	42,1	52,6	**100,0**
EU országai	2,3	1,7	1,2	42,9	51,9	**100,0**
EFTA országai	2,9	1,3	0,1	64,0	31,7	**100,0**
Kelet-közép-európai országok	3,3	7,5	38,1	39,2	11,9	**100,0**
CEFTA országai	6,1	6,3	12,3	56,0	19,3	**100,0**
FÁK országai	0,4	9,0	63,2	22,5	4,8	**100,0**
Fejlődő országok	15,7	5,4	0,2	25,0	53,7	**100,0**
Máshová nem sorolt országok	2,1	4,6	0,2	41,7	51,3	**100,0**

Forrás: GM

III/6. melléklet

A KÜLKERESKEDELMI TERMÉKFORGALOM SZERKEZETE ORSZÁGCSOPORTOK SZERINT, 1998. JANUÁR–DECEMBER

%

Országcsoport (származás/rendeltetés szerint)	Élelmiszerek, italok, dohány	Nyers-anyagok	Energia-hordozók	Feldolgozott termékek	Gépek, szállító-eszközök	Összesen
	A kivitel országcsoportok szerinti megoszlása					
Összesen	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Ebből:						
Fejlett országok	49,5	66,9	68,5	75,9	90,5	**80,3**
EU országai	43,5	62,7	68,1	68,6	82,4	**72,9**
EFTA országai	2,0	1,9	0,2	2,2	0,7	**1,3**
Kelet-közép-európai országok	43,5	29,3	29,9	21,2	5,7	**15,9**
CEFTA országai	20,6	10,8	17,6	13,1	3,4	**8,9**
FÁK országai	14,8	12,8	2,1	5,2	1,7	**4,5**
Fejlődő országok	5,3	1,8	1,6	2,1	3,7	**3,2**
Máshová nem sorolt országok	1,7	2,0	0,0	0,8	0,2	**0,6**
	A behozatal országcsoportok szerinti megoszlása					
Összesen	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Ebből:						
Fejlett országok	50,4	43,5	12,1	78,2	84,5	**74,7**
EU országai	38,9	37,4	11,9	68,4	71,5	**64,1**
EFTA országai	1,4	0,8	0,0	2,9	1,2	**1,8**
Kelet-közép-európai országok	13,5	38,3	87,6	14,7	3,8	**15,1**
CEFTA országai	11,2	14,6	12,8	9,6	2,8	**6,9**
FÁK országai	0,8	23,3	73,7	4,3	0,8	**7,7**
Fejlődő országok	35,0	15,3	0,3	5,2	9,6	**8,4**
Máshová nem sorolt országok	1,0	2,9	0,1	1,9	2,0	**1,8**

Forrás: GM

III/7. melléklet

A KÜLKERESKEDELMI TERMÉKFORGALOM ÉRTÉKINDEXEI ÁRUFŐCSOPORTOK ÉS ORSZÁGCSOPORTOK SZERINT, 1998. JANUÁR–DECEMBER

(dolláralapon, előző év azonos időszaka =100)

%

Országcsoport (származás/rendeltetés szerint)	Élelmiszerek, italok, dohány	Nyersanyagok	Energiahordozók	Feldolgozott termékek	Gépek, szállító- eszközök	Összesen
	Kivitel					
Összesen	**98,2**	**92,9**	**85,8**	**110,8**	**138,8**	**120,4**
Ebből:						
Fejlett országok	103,6	101,0	91,1	112,7	138,6	**124,8**
EU országai	104,4	101,9	91,1	113,4	134,9	**123,4**
Kelet-közép-európai országok	90,4	77,8	75,4	110,4	109,1	**99,9**
CEFTA országai	121,4	62,2	65,2	123,4	155,1	**119,6**
Fejlődő országok	131,9	73,5	94,2	72,8	258,5	**146,3**
Máshova nem sorolt országok	90,4	149,5	116,9	98,7	128,1	**102,9**
	Behozatal					
Összesen	**107,1**	**109,6**	**82,5**	**118,6**	**134,7**	**121,1**
Ebből:						
Fejlett országok	110,2	102,2	87,9	117,9	133,2	**124,4**
EU országai	107,1	101,3	88,9	116,4	133,7	**123,7**
Kelet-közép-európai országok	121,4	105,2	81,5	109,1	127,5	**98,2**
CEFTA országai	130,7	97,6	73,8	119,9	156,1	**115,1**
Fejlődő országok	100,9	186,8	1362,4	182,0	141,6	**142,7**
Máshova nem sorolt országok	58,6	70,2	72,2	112,4	210,1	**138,8**

Forrás: GM

III/8. melléklet

A KÜLKERESKEDELMI TERMÉKFORGALOM ÉRTÉK- ÉS VOLUMENINDEXEI ÁRUFŐCSOPORTOK ÉS ORSZÁGCSOPORTOK SZERINT, 1998. JANUÁR–DECEMBER[a]

(forintalapon, előző év azonos időszaka = 100)

%

Árufőcsoportok	Élelmiszerek, italok, dohány		Nyersanyagok		Energiahordozók		Feldolgozott termékek		Gépek, szállítóeszközök		Összesen	
	érték-index	volumen-index	érték-index	volumen-index	érték-index	volumen-index	érték-index	volumen-index	érték-index	volumen-index	érték-index	volumen-index
	Kivitel											
Összesen	**112,4**	**108,0**	**106,7**	**91,7**	**99,0**	**94,7**	**127,7**	**112,1**	**159,1**	**137,9**	**138,3**	**122,1**
Ebből:												
Fejlett országok	118,6	111,0	116,1	103,8	105,2	99,1	130,1	113,7	158,9	137,5	**143,4**	**125,5**
EU országai	119,8	111,3	117,1	104,5	105,3	99,2	130,9	114,2	154,6	133,9	**141,8**	**124,1**
Kelet-közép-európai országok	103,7	102,7	89,1	71,5	86,8	86,2	126,5	112,5	124,4	109,3	**114,4**	**104,7**
CEFTA országai[b]	139,0	136,0	71,9	60,5	74,9	76,3	141,8	127,9	176,4	153,7	**137,2**	**125,8**
Fejlődő országok	147,3	141,5	84,4	77,9	108,0	104,1	83,7	74,7	299,1	263,3	**168,0**	**151,6**
	Behozatal											
Összesen	**122,9**	**113,9**	**125,9**	**108,5**	**95,4**	**105,8**	**136,6**	**120,1**	**154,2**	**135,7**	**139,1**	**124,9**
Ebből:												
Fejlett országok	126,3	113,2	117,5	101,0	101,7	101,2	135,9	118,2	152,5	133,8	**142,9**	**125,0**
EU országai	122,8	111,4	116,5	101,4	102,9	102,6	134,1	116,7	153,2	133,0	**142,1**	**123,8**
Kelet-közép-európai országok	137,9	121,7	120,9	103,8	94,3	106,1	125,3	115,6	147,0	127,7	**113,2**	**112,1**
CEFTA országai[b]	148,0	131,0	111,9	94,9	85,1	85,8	137,6	123,7	179,7	158,5	**132,2**	**120,1**
Fejlődő országok	116,3	114,7	213,1	186,4	..	..	210,8	189,2	161,4	147,9	**163,6**	**150,9**

Forrás: KSH, GM

[a] A KSH által publikált január–decemberi egységértékindexek alapján.

[b] Romániával együtt.

III/9. melléklet

KÜLKERESKEDELMI TERMÉKFORGALOM ORSZÁGOK SZERINT[a)]

Országok	Kivitel		Behozatal	
	1998. jan.–dec., millió dollár	index: 1998. jan.–dec. / 1997. jan.–dec.	1998. jan.–dec., millió dollár	index: 1998. jan.–dec. / 1997. jan.–dec.
Összes forgalom	**23 005,3**	**120,4**	**25 706,4**	**121,1**
EU-országok	**16 781,6**	**123,4**	**16 479,1**	**123,7**
Ebből: Németország	8 419,5	118,5	7 248,8	126,7
Ausztria	2 445,2	111,8	2 469,0	110,1
Olaszország	1 323,2	112,6	1 941,0	124,4
Franciaország	875,5	121,9	1 248,3	134,9
Nagy-Britannia	819,1	128,2	876,2	120,8
Hollandia	1 085,6	202,2	649,0	118,4
Belgium	604,0	130,0	636,6	127,6
Spanyolország	380,4	132,7	406,5	149,2
Svédország	209,7	142,9	303,7	115,9
EFTA-országok	**310,1**	**116,1**	**471,5**	**121,2**
Ebből: Svájc	265,9	120,7	433,4	118,7
CEFTA-országok	**2 039,1**	**119,6**	**1 766,3**	**115,1**
Ebből: Lengyelország	529,4	103,7	459,5	128,3
Csehország	372,1	115,7	553,0	108,5
Szlovákia	332,3	125,3	428,1	106,7
Románia	564,3	178,2	185,7	119,9
Szlovénia	241,0	82,9	140,0	127,7
FÁK-országok	**1 042,6**	**75,5**	**1 970,9**	**84,9**
Ebből: Oroszország	660,7	68,2	1 666,0	84,9
Ukrajna	219,9	88,0	226,4	79,4
Egyéb fontosabb külkereskedelmi partnerek				
Egyesült Államok	1 045,3	169,0	992,8	124,5
Japán	93,9	92,6	987,5	142,9
Kína	18,9	119,4	435,0	150,6

Forrás: GM

[a)] Az összes közvetlen termékforgalomra vonatkozó vámstatisztikai adat, folyó áron, hivatalos devizaárfolyamon, határparitáson.

III/10. melléklet

A KÜLKERESKEDELMI TERMÉKFORGALOM MEGOSZLÁSA DEVIZANEMENKÉNT

Devizanem	Külföldi pénznem	Forintegyenérték	Megoszlás, %
	millió egység		
	1998. január–december		
	Kivitel		
Összesen		**5 012 714,0**	**100,0**
Ebből:			
US dollár	6 674,3	**1 430 245,8**	28,5
Német márka	21 478,3	**2 624 454,0**	52,4
Osztrák schilling	19 025,9	**329 429,8**	6,6
Olasz líra	1 517 414,1	**187 130,5**	3,7
Francia frank	3 338,0	**121 265,6**	2,4
Japán jen	2 071,9	**3 378,4**	0,1
Angol font	235,8	**83 586,4**	1,7
	Behozatal		
Összesen		**5 511 517,1**	**100,0**
Ebből:			
US dollár	6 945,4	**1 485 715,8**	27,0
Német márka	20 064,4	**2 453 590,6**	44,5
Osztrák schilling	29 277,2	**507 414,7**	9,2
Olasz líra	1 981 097,0	**245 205,2**	4,4
Francia frank	5 302,2	**192 407,1**	3,5
Japán jen	26 085,0	**42 398,8**	0,8
Angol font	293,9	**104 256,1**	1,9

Forrás: GM

III/11. melléklet

FONTOSABB IDEGENFORGALMI ADATOK

Időszak	Magyarországra érkező külföldiek	Ebből: turisták	Kereskedelmi szálláshelyek külföldi vendégéjszakái	Szállodák külföldi vendégéjszakái	Külföldre látogató magyarok
	ezer fő		száma (ezerben)		ezer fő
1988	17 965	10 563	15 902	6029	10 797
1989	24 919	14 490	16 829	6580	14 476
1990	37 632	20 510	13 451	6279	13 253
1991	33 265	21 860	11 501	5735	14 317
1992	33 491	20 188	10 398	5627	12 803
1993	40 599	22 804	10 502	5877	12 115
1994	39 836	21 425	10 536	6341	14 374
1995	39 240	20 690	9 998	6323	13 083
1996	39 833	20 674	10 676	6770	12 064
1997	37 315	17 248	10 656	6906	12 173
1998[a]	33 624	..	10 022	6909	12 317
	Előző év =100				
1988	94,8	..	90,8	94,4	150,0
1989	138,7	137,2	105,8	109,1	134,1
1990	151,0	141,5	79,9	95,4	91,6
1991	88,4	106,6	85,5	91,3	108,0
1992	100,7	92,4	90,4	98,1	89,4
1993	121,2	113,0	101,0	104,4	94,6
1994	98,1	94,0	100,3	107,9	118,6
1995	98,5	96,6	94,9	99,7	91,0
1996	101,5	99,9	106,8	107,1	92,2
1997	93,7	83,4	99,0	101,4	100,9
1998[a]	90,1	..	94,1	100,0	101,2

Forrás: KSH
[a] Előzetes adatok.

IV. Foglalkoztatottság, munkanélküliség és keresetek

IV/1. melléklet

A 15–74 ÉVES NÉPESSÉG GAZDASÁGI AKTIVITÁSA
(a nemzetközi gyakorlat szerint)

Negyedév	Foglalkoztatottak száma[a]	Munkanélküliek száma	Gazdaságilag aktívak	Gazdaságilag nem aktívak[b]	Ebből: passzív munkanélküliek	15–74 éves népesség	Aktivitási arány	Munkanélküliségi ráta
	ezer fő						%	
1993. I.	3823,0	546,5	4369,5	3391,4	118,5	7760,9	56,3	12,5
II.	3844,2	518,1	4362,3	3400,2	111,3	7762,5	56,2	11,9
III.	3831,1	517,0	4348,1	3415,8	119,1	7763,9	56,0	11,9
IV.	3811,1	494,1	4305,2	3461,3	117,1	7766,5	55,4	11,5
1994. I.	3711,9	482,1	4194,0	3586,3	116,4	7780,3	53,9	11,5
II.	3746,8	448,5	4195,3	3585,4	107,9	7780,7	53,9	10,7
III.	3784,9	435,8	4220,7	3558,6	106,7	7779,3	54,3	10,3
IV.	3763,5	431,2	4194,7	3582,3	101,1	7777,0	53,9	10,3
1995. I.	3640,4	432,0	4072,4	3746,1	100,6	7818,5	52,1	10,6
II.	3665,0	410,6	4075,6	3745,3	107,9	7820,9	52,1	10,1
III.	3693,8	415,4	4109,2	3710,8	110,3	7820,0	52,5	10,1
IV.	3716,2	408,1	4124,3	3695,3	108,0	7819,6	52,7	9,9
1996. I.	3593,6	422,4	4016,0	3790,2	107,4	7806,2	51,4	10,5
II.	3627,8	399,3	4027,1	3780,7	102,3	7807,8	51,6	9,9
III.	3658,5	403,6	4062,1	3747,3	102,1	7809,4	52,0	9,9
IV.	3712,2	375,2	4087,4	3721,3	95,2	7808,7	52,3	9,2
1997. I.	3604,0	372,1	3976,1	3821,2	101,4	7797,3	51,0	9,4
II.	3615,5	367,5	3983,0	3818,7	89,5	7801,7	51,1	9,2
III.	3654,7	345,9	4000,6	3800,1	89,6	7800,7	51,3	8,6
IV.	3710,9	309,8	4020,7	3779,7	98,4	7800,4	51,5	7,7
1998. I.[c]	3641,1	346,6	3987,7	3776,2	117,6	7763,9	51,4	8,7
II.	3663,5	319,2	3982,7	3777,4	114,8	7760,1	51,3	8,0
III.	3716,3	302,8	4019,1	3734,8	105,0	7753,9	51,8	7,5
IV.	3770,0	283,6	4053,6	3692,1	104,2	7745,7	52,3	7,0

Forrás: KSH
[a] Gyeden, gyesen lévők nélkül, sorkatonákkal.
[b] Gyeden, gyesen lévőkkel együtt.
[c] Mintabővítés és súlyozásváltozás miatt az 1998-as adatok közvetlenül nem vethetőek össze a korábbi évek adataival.

IV/1. melléklet (folytatás)

A 15–74 ÉVES NÉPESSÉG GAZDASÁGI AKTIVITÁSA

(szezonálisan kiigazított[a] adatok a nemzetközi gyakorlat szerint)

Negyedév	Foglalkoztatottak száma[b]	Munkanélküliek száma	Gazdaságilag aktívak	Gazdaságilag nem aktívak[c]	15–74 éves népesség	Aktivitási arány	Munkanélküliségi ráta
	ezer fő					%	
1993. I.	3823,0	546,5	4369,5	3391,4	7760,9	56,3	12,5
II.	3844,2	518,1	4362,3	3400,2	7762,5	56,2	11,9
III.	3831,1	517,0	4348,1	3415,8	7763,9	56,0	11,9
IV.	3811,1	494,1	4305,2	3461,3	7766,5	55,4	11,5
1994. I.	3711,9	482,1	4194,0	3586,3	7780,3	53,9	11,5
II.	3746,8	448,5	4195,3	3585,4	7780,7	53,9	10,7
III.	3784,9	435,8	4220,7	3558,6	7779,3	54,3	10,3
IV.	3763,5	431,2	4194,7	3582,3	7777,0	53,9	10,3
1995. I.	3640,4	432,0	4072,4	3746,1	7818,5	52,1	10,6
II.	3665,0	410,6	4075,6	3745,3	7820,9	52,1	10,1
III.	3693,8	415,4	4109,2	3710,8	7820,0	52,5	10,1
IV.	3716,2	408,1	4124,3	3695,3	7819,6	52,7	9,9
1996. I.	3593,6	422,4	4016,0	3790,2	7806,2	51,4	10,5
II.	3627,8	399,3	4027,1	3780,7	7807,8	51,6	9,9
III.	3658,5	403,6	4062,1	3747,3	7809,4	52,0	9,9
IV.	3712,2	375,2	4087,4	3721,3	7808,7	52,3	9,2
1997. I.	3604,0	372,1	3976,1	3821,2	7797,3	51,0	9,4
II.	3615,5	367,5	3983,0	3818,7	7801,7	51,1	9,2
III.	3654,7	345,9	4000,6	3800,1	7800,7	51,3	8,6
IV.	3710,9	309,8	4020,7	3779,7	7800,4	51,5	7,7
1998. I.	3687,0	324,1	4011,1	3748,6	7759,8	51,7	8,1
II.	3692,1	315,0	4007,1	3754,8	7761,9	51,6	7,9
III.	3698,2	309,9	4008,1	3750,3	7758,4	51,7	7,7
IV.	3716,5	303,1	4019,6	3726,1	7745,7	51,9	7,5

Forrás: KSH

[a] A szezonális kiigazításhoz felhasznált idősor a KSH munkaerő-felmérése 1998-as módszertani változtatásainak (mintabővítés, súlyozásváltozás) visszamenőleges figyelembevételével készült, így az idősor adatai időben összevethetőek.

[b] Gyeden, gyesen lévők nélkül, sorkatonákkal.

[c] Gyeden, gyesen lévőkkel együtt.

IV/2. melléklet

A FOGLALKOZATOTTAK LÉTSZÁMA[a] ÁGAZATONKÉNT

Nemzetgazdasági ágak	1997	1998	Változás[b]	
	ezer fő		%	ezer fő
Mezőgazdaság, halászat	298,1	282,9	94,9	–15,2
Bányászat	26,4	25,2	95,5	–1,2
Feldolgozóipar	879,7	909,0	103,3	29,3
Villamos energia, gáz-, hő- és vízellátás	96,4	103,5	107,4	7,1
Építőipar	223,5	233,4	104,4	9,9
Kereskedelem, közúti jármű, közszükségleti cikk javítása, karbantartása	504,0	477,1	94,7	–26,9
Szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás	123,0	122,7	99,8	–0,3
Szállítás, raktározás, posta és távközlés	316,1	305,5	96,6	–10,6
Pénzügyi tevékenység és kiegészítő szolgáltatás	83,5	84,4	101,1	0,9
Ingatlanügyek, bérbeadás	146,4	163,8	111,9	17,4
Közigazgatás és kötelező társadalombiztosítás	298,1	304,2	102,0	6,1
Oktatás	298,5	304,5	102,0	6,0
Egészségügy és szociális ellátás	232,0	238,1	102,6	6,1
Egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás	174,4	170,2	97,6	–4,2
Foglalkoztatottak összesen	**3700,1**	**3724,5**	**100,7**	**24,4**

Forrás: KSH
[a] Gyeden, gyesen lévők nélkül, sorkatonákkal.
[b] Az összehasonlítható adatok az eredeti mintán és az átsúlyozás hatásának figyelembevételével készültek.

IV/2. melléklet (folytatás)

A FOGLALKOZATOTTAK LÉTSZÁMA[a] KORCSOPORTONKÉNT

Korcsoport (éves)	1997	1998	Változás[b]	
	ezer fő		%	ezer fő
15–19	11,0	85,1	773,6	74,1
20–24	456,5	485,6	106,4	29,1
25–29	468,3	480,6	102,6	12,3
30–39	919,0	907,2	98,7	–11,8
40–54	1569,4	1571,5	100,1	2,1
55–59	154,8	143,8	92,9	–11,0
60–74	53,9	50,7	94,1	–3,2
Foglalkoztatottak összesen	**3632,9**	**3724,5**	**102,5**	**91,6**

Forrás: KSH
[a] Gyeden, gyesen lévők nélkül, sorkatonákkal.
[b] Az összehasonlítható adatok az eredeti mintán és az átsúlyozás hatásának figyelembevételével készültek.

IV/3. melléklet

A MUNKANÉLKÜLISÉGI RÁTA ALAKULÁSA NEMENKÉNT ÉS LEGMAGASABB ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT

%

Negyedév	Nemek szerint[a]		Iskolai végzettség szerint[b]				
						ebből:	
	férfi	nő	felsőfokú	középfokú	általános iskola	8 általánosnál kevesebb	8 általános
1993. I.	13,9	10,9	3,0	16,2	18,4	27,7	17,5
II.	13,2	10,2	2,9	11,5	17,4	27,8	16,4
III.	13,1	10,4	3,1	11,7	16,9	26,5	15,9
IV.	12,7	10,0	3,1	11,1	16,7	27,6	15,8
1994. I.	12,8	9,8	3,1	11,0	17,4	26,9	16,6
II.	11,7	9,4	2,9	10,3	16,0	24,5	15,4
III.	11,2	9,3	3,1	9,9	15,4	24,0	14,8
IV.	11,3	8,9	3,1	9,7	15,8	25,4	15,1
1995. I.	12,1	8,6	3,0	10,0	16,7	26,7	16,0
II.	11,4	8,3	2,7	9,6	16,0	25,4	15,4
III.	11,0	9,0	3,4	9,6	15,6	26,1	14,9
IV.	10,7	8,9	2,7	9,6	15,3	26,3	14,6
1996. I.	11,7	9,0	3,2	10,1	16,3	33,8	15,1
II.	10,6	9,0	2,8	9,5	15,9	32,0	14,7
III.	10,5	9,2	3,0	9,6	15,5	30,7	14,5
IV.	10,0	8,2	2,1	8,9	14,9	29,7	13,9
1997. I.	10,4	8,0	1,4	8,7	16,0	33,1	15,1
II.	10,0	8,2	1,9	8,7	16,0	32,7	15,0
III.	9,3	7,8	2,0	7,9	14,8	28,8	14,0
IV.	8,3	7,0	1,9	6,7	13,5	29,3	12,6
1998. I.[c]	9,4	7,8	2,1	8,0	14,9	34,5	13,9
II.	8,7	7,1	2,0	7,4	13,7	34,1	12,7
III.	8,2	6,7	1,9	7,1	12,5	29,2	11,7
IV.	7,6	6,3	1,7	6,7	11,7	29,2	10,9

Forrás: KSH

[a] Gyeden, gyesen lévők nélkül, sorkatonákkal.

[b] Gyeden, gyesen lévők és sorkatonák nélkül.

[c] Mintabővítés és súlyozásváltozás miatt az 1998-as adatok közvetlenül nem vethetőek össze a korábbi évek adataival.

IV/4. melléklet

A MUNKANÉLKÜLISÉGI RÁTA ALAKULÁSA TERÜLETENKÉNT

(a nemzetközi gyakorlat szerint)[a]

%

Főváros, megye	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998[b]
Budapest	6,7	9,4	8,9	7,2	8,4	7,0	5,5
Baranya	8,0	12,0	11,5	11,9	7,8	9,0	8,5
Bács-Kiskun	12,1	14,1	12,3	9,0	9,2	7,6	7,8
Békés	9,9	10,0	9,3	10,0	9,4	7,9	8,1
Borsod-Abaúj-Zemplén	13,3	16,3	15,5	16,2	15,6	15,3	13,8
Csongrád	7,8	11,9	9,4	8,9	6,4	6,4	7,1
Fejér	9,7	12,5	9,7	9,8	8,8	8,4	7,1
Győr-Moson-Sopron	7,3	8,9	7,4	6,4	6,7	6,2	5,1
Hajdú-Bihar	11,3	14,6	14,2	12,8	13,3	11,6	9,7
Heves	14,5	14,1	13,0	13,2	14,2	11,3	9,7
Jász-Nagykun-Szolnok	13,1	13,9	12,0	14,5	13,3	11,2	11,8
Komárom-Esztergom	13,1	13,2	10,5	12,3	13,3	9,7	6,5
Nógrád	14,9	17,1	16,1	18,7	15,7	13,2	10,8
Pest	8,8	10,5	8,3	7,5	7,5	6,6	5,9
Somogy	10,6	14,6	12,4	12,1	9,7	10,7	10,3
Szabolcs-Szatmár-Bereg	12,7	15,1	14,3	13,8	12,5	12,8	11,8
Tolna	10,7	11,2	11,6	11,8	11,1	10,1	9,5
Vas	6,5	7,0	4,9	5,7	5,5	4,2	5,5
Veszprém	12,0	11,7	11,6	10,7	9,6	6,3	6,4
Zala	7,7	10,5	10,7	8,6	8,9	7,4	7,9
Összesen	**9,8**	**11,9**	**10,7**	**10,2**	**9,9**	**8,7**	**7,8**

Forrás: KSH

[a] Gyeden, gyesen lévők nélkül, sorkatonákkal.

[b] Mintabővítés és súlyozásváltozás miatt az 1998-as adatok közvetlenül nem vethetőek össze a korábbi évek adataival.

IV/5. melléklet

A BEJELENTETT BETÖLTETLEN ÁLLÁSHELYEK, A REGISZTRÁLT MUNKANÉLKÜLIEK ÉS A MUNKANÉLKÜLI-ELLÁTÁSBAN RÉSZESÜLŐK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA

Időpont	Álláshelyek száma		Regisztrált munkanélküliek száma		Munkanélküli-ellátásban részesülők zárólétszáma		Jövedelempótló támogatásban részesülők zárólétszáma	
	db	láncindex, % (előző hónap = 100)	fő	láncindex, % (előző hónap = 100)	fő	láncindex, % (előző hónap = 100)	fő	láncindex, % (előző hónap = 100)
1992. december	24 097	–	663 027	–	476 962	–	41 250	–
1993. december	28 089	–	632 050	–	326 618	–	141 451	–
1994. december	30 806	–	519 592	–	191 593	–	206 655	–
1995. december[a)]	26 756	–	495 893	–	198 903	–	193 022	–
1996. december	35 540	–	477 459	–	139 408	–	211 615	–
1997. december[b)]	36 317	–	463 962	–	136 707	–	194 522	–
1998. január	37 401	103,0	481 847	103,9	149 345	109,2	202 775	104,2
február	41 253	110,3	471 700	97,9	147 547	98,8	202 110	99,7
március	50 157	121,6	459 600	97,4	139 058	94,2	206 586	102,2
április	48 358	96,4	438 114	95,3	130 821	94,1	202 146	97,9
május	47 006	97,2	421 202	96,1	124 678	95,3	193 918	95,9
június	51 258	109,0	406 386	96,5	121 280	97,3	186 595	96,2
július	52 872	103,1	409 745	100,8	121 607	100,3	179 831	96,4
augusztus	52 704	99,7	401 922	98,1	119 836	98,5	172 539	95,9
szeptember	55 480	105,3	398 482	99,1	119 834	100,0	167 788	97,2
október	54 774	98,7	391 930	98,4	123 969	103,5	158 580	94,5
november	46 905	85,6	392 429	100,1	129 112	104,1	154 589	97,5
december	40 952	87,3	404 094	103,0	141 601	109,7	157 964	102,2
Bázisindex, % (1997. december = 100)	112,8		87,1		103,6		81,2	

Forrás: OMMK

[a)] 1995 májusától a regisztrált munkanélküliek száma nem tartalmazza a munkavégzésre átmenetileg rendelkezésre nem álló keresőket (pl. gyes, sorkatonai szolgálat).

[b)] 1997. január elsejétől a regisztrált munkanélküliek száma nem tartalmazza a jövedelempótló támogatásukat ideiglenesen szüneteltetőket, mert ők ezen idő alatt munkaközvetítésre nem állnak rendelkezésre (pl. közhasznú munkavégzés, sorkatonai, polgári szolgálat).

IV/6. melléklet

A TELJES MUNKAIDŐBEN FOGLALKOZTATOTTAK BRUTTÓ ÁTLAGKERESETE ÉS LÉTSZÁMA

Év, gazdasági ág	Fizikai, forint/fő	Előző év = 100[a]	Szellemi, forint/fő	Előző év = 100[a]	Összesen, forint/fő	Előző év = 100[a]	Átlagos állományi létszám, ezer fő
1988	-	-	-	-	8 968	109,8	4197,7
1989	-	-	-	-	10 571	117,9	4091,2
1990	-	-	-	-	13 446	128,6	3829,0
1991[b]	14 189	127,4	24 519	130,8	17 934	130,0	3381,9
1992	17 239	121,6	30 596	125,9	22 294	125,1	2890,3
1993	20 856	121,0	36 832	120,4	27 173	121,9	2653,0
1994	25 507	122,3	45 336	123,1	33 309	124,9	2461,4
1995[c]	29 203	116,6	52 250	115,5	38 900	116,8	2585,3
1996	35 305	120,9	62 309	119,3	46 837	120,4	2402,4
1997	42 419	120,2	77 202	123,9	57 270	122,3	2350,9
1998	49 423	116,5	92 711	120,1	67 764	118,3	2519,6
Ebből:							
Mezőgazdaság, halászat	41 115	115,3	77 811	117,8	48 762	115,5	150,5
Bányászat	72 065	111,3	138 398	106,2	84 977	110,4	9,7
Feldolgozóipar	53 908	116,5	118 989	119,1	67 169	116,6	703,6
Élelmiszer, ital, dohánytermékek gyártása	51 060	115,2	115 247	119,9	65 068	117,5	127,1
Textilipar, ruházat, bőrtermékek gyártása	37 160	115,1	82 666	117,9	42 209	115,1	130,5
Fa-, papír, nyomdaipari termékek gyártása	52 745	114,2	105 741	113,9	65 682	111,6	46,0
Vegyipar	72 013	116,9	147 799	115,9	96 847	116,3	81,8
Nemfém ásványi termékek gyártása	59 477	117,4	120 542	116,2	70 902	117,6	33,0
Kohászat, fémfeldolgozás	58 476	114,8	113 405	121,5	69 108	116,4	66,8
Gépipar	60 043	119,0	122 943	122,3	72 687	118,6	195,8
Egyéb feldolgozóipar	40 121	116,1	81 720	119,8	47 224	116,1	22,6
Villamosenergia-, gáz-, hő- és vízellátás	72 890	118,4	128 646	119,7	90 305	119,2	82,6
Ipar összesen	55 899	116,3	120 690	118,9	69 839	116,6	795,9
Építőipar	42 937	115,5	92 179	113,9	54 123	115,4	88,6
Kereskedelem, közúti jármű, közszükségleti cikkek javítása, karbantartása	39 344	114,1	97 009	119,4	62 688	116,7	197,7
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	34 683	113,5	76 985	116,1	46 437	113,2	62,3
Szállítás, raktározás, posta és távközlés	59 222	118,7	101 707	120,6	76 108	120,3	218,8
Pénzügyi tevékenység és kiegészítő szolgáltatás	75 118	113,9	143 947	124,9	142 432	124,8	59,7
Ingatlanügyek, bérbeadás	43 468	120,5	118 360	133,0	81 125	132,7	107,7
Közigazgatás és kötelező társadalombiztosítás	47 429	117,3	98 028	120,1	75 671	118,2	303,4
Oktatás	33 886	115,4	64 813	118,1	59 822	118,1	230,0
Egészségügy és szociális ellátás	37 308	115,6	60 113	116,3	52 781	116,3	229,5
Egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás	44 675	115,5	83 599	117,0	63 896	117,2	75,5

Forrás: KSH

[a] Összehasonlítható adatokból számítva.

[b] 1991-ig az átlagkereseti adatok a gazdálkodó szervezetek teljes körére vonatkoznak.

[c] 1995-től a 10 fő feletti gazdasági szervezetek adatai.

IV/7. melléklet

A TELJES MUNKAIDŐBEN FOGLALKOZTATOTTAK NETTÓ ÁTLAGKERESETE

Év, gazdasági ág	Fizikai, forint/fő	Előző év = 100[a]	Szellemi, forint/fő	Előző év = 100[a]	Összesen, forint/fő	Előző év = 100[a]
1988	–	–	–	–	6 985	–
1989	–	–	–	–	8 165	116,9
1990	–	–	–	–	10 108	121,7
1991[b]	10 862	124,3	16 617	125,3	12 948	125,5
1992	12 854	118,4	20 168	122,3	15 628	121,3
1993	15 031	116,9	23 544	116,6	18 397	117,7
1994	18 778	124,9	29 704	126,2	23 049	127,3
1995[c]	21 015	113,9	32 603	110,2	25 891	112,6
1996	24 833	118,2	38 207	116,3	30 544	117,4
1997	30 152	120,8	48 873	126,9	38 145	124,1
1998	35 330	117,2	58 536	119,8	45 162	118,4
Ebből:						
Mezőgazdaság, halászat	30 914	116,4	50 670	118,0	35 031	116,4
Bányászat	47 629	112,6	82 569	106,8	54 430	111,5
Feldolgozóipar	37 760	117,2	72 261	118,7	44 791	117,0
Élelmiszer, ital, dohánytermékek gyártása	36 283	116,1	70 158	119,4	43 676	117,6
Textilipar, ruházat, bőrtermékek gyártása	28 526	116,2	53 061	118,0	31 249	116,1
Fa-, papír, nyomdaipari termékek gyártása	36 892	115,4	65 365	114,4	43 843	113,0
Vegyipar	47 423	117,2	87 536	115,5	60 568	116,3
Nemfém ásványi termékek gyártása	40 808	117,8	73 041	116,0	46 838	117,7
Kohászat, fémfeldolgozás	40 277	115,8	69 306	120,9	45 895	116,8
Gépipar	41 247	119,1	74 388	121,6	47 909	118,6
Egyéb feldolgozóipar	30 170	117,1	52 527	119,5	33 987	117,0
Villamosenergia-, gáz-, hő- és vízellátás	48 070	118,5	77 229	119,3	57 178	119,1
Ipar összesen	38 842	116,9	73 140	118,5	46 221	116,9
Építőipar	31 552	116,4	57 881	114,3	37 533	116,1
Kereskedelem, közúti jármű, közszükségleti cikkek javítása, karbantartása	29 605	115,5	60 894	119,2	42 271	117,1
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	27 009	115,1	50 070	116,4	33 417	114,5
Szállítás, raktározás, posta és távközlés	40 875	118,8	63 151	120,1	49 729	119,9
Pénzügyi tevékenység és kiegészítő szolgáltatás	48 937	114,6	85 864	124,1	85 052	124,1
Ingatlanügyek, bérbeadás	32 051	120,5	72 365	131,0	52 321	130,3
Közigazgatás és kötelező társadalombiztosítás	34 393	117,9	61 121	119,7	49 311	118,2
Oktatás	26 834	116,4	43 964	118,4	41 200	118,4
Egészségügy és szociális ellátás	28 859	116,7	41 483	117,1	37 424	117,1
Egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás	32 782	116,7	53 646	117,3	43 085	117,6

Forrás: KSH

[a] Összehasonlítható adatokból számítva.

[b] 1991-ig az átlagkereseti adatok a gazdálkodó szervezetek teljes körére vonatkoznak.

[c] 1995-től a 10 fő feletti gazdasági szervezetek adatai.

V. A HÁZTARTÁSOK NETTÓ PÉNZÜGYI VAGYONA ÉS PÉNZÜGYI MEGTAKARÍTÁSA

V/1. melléklet

A HÁZTARTÁSOK NETTÓ PÉNZÜGYI VAGYONA

Milliárd forint

Időszak végén	Pénzügyi eszközök								
	készpénz	forintbetét és banki értékpapír			deviza-betét	nem hitelintézeti értékpapír			
		lakossági	kisvállalkozói	összesen		befektetési jegy	államkötvény[a]	kincstárjegy	részvény
1990. december	165,8	340,6	36,6	377,2	71,5	–	–	–	44,9
1991. december	189,0	447,3	57,5	504,8	129,5	1,7	0,1	8,7	56,7
1992. december	246,1	620,7	61,8	682,5	152,6	5,2	1,0	17,7	64,7
1993. január 1.[c]	246,1	620,7	28,2	648,9	152,6	5,2	1,0	17,7	64,7
1993. december	294,7	692,5	33,2	725,7	204,7	14,0	2,1	26,8	73,4
1994. december	333,2	798,3	32,0	830,3	293,7	32,0	28,0	67,3	107,9
1995. január 1.[d]	333,2	798,3	32,0	830,3	293,7	32,0	28,0	69,3	107,9
1995. december	380,4	933,5	33,9	967,4	439,0	40,4	53,1	96,8	119,6
1996. december	425,1	1232,4	48,6	1281,0	484,8	77,5	79,0	139,1	135,0
1997. január 1.[e]	439,3	1354,0	48,6	1402,6	474,9	98,2	105,4	171,5	108,1
január	422,2	1389,1	48,5	1437,6	478,7	103,4	98,8	197,8	142,9
február	431,4	1392,8	51,0	1443,8	478,6	119,1	98,4	210,7	142,8
március	441,3	1388,9	50,1	1439,0	474,8	130,0	95,4	224,7	141,5
április	456,3	1415,1	48,5	1463,6	477,4	140,5	89,3	235,1	156,4
május	451,9	1426,4	54,1	1480,5	480,6	148,3	88,2	238,4	167,3
június	452,7	1448,6	53,8	1502,4	484,5	163,8	86,9	256,4	188,9
július	466,3	1477,7	57,2	1534,9	491,9	177,8	62,3	276,2	219,0
augusztus	479,9	1504,0	64,7	1568,7	500,0	186,7	57,7	291,1	201,1
szeptember	478,9	1528,1	63,4	1591,5	504,7	192,4	56,2	305,4	214,8
október	497,2	1555,9	64,9	1620,8	510,1	196,2	58,1	318,8	213,1
november	495,3	1567,3	73,3	1640,6	515,3	197,3	57,9	334,3	244,3
december	496,9	1637,0	66,8	1703,8	522,8	206,2	61,1	348,3	303,8
1998. január	478,5	1651,1	67,4	1718,5	531,3	190,1	64,1	375,2	291,3
február	485,8	1672,8	69,5	1742,3	534,8	202,6	68,2	392,8	333,0
március	489,4	1678,0	68,7	1746,7	538,6	220,5	65,8	414,0	398,9
április	521,3	1693,3	68,3	1761,6	541,6	232,6	69,9	422,1	400,8
május	522,4	1702,8	74,7	1777,5	553,0	238,2	68,0	437,5	355,7
június	521,4	1728,4	75,4	1803,8	562,1	246,5	73,8	443,7	411,3
július	549,1	1774,5	76,6	1851,1	560,1	271,8	72,4	449,8	446,0
augusztus	573,7	1801,8	84,5	1886,3	588,6	269,6	73,4	447,4	301,4
szeptember	569,2	1826,5	81,1	1907,6	602,6	243,7	75,0	454,1	274,3
október	579,3	1856,5	81,7	1938,2	607,4	252,4	76,5	464,5	308,1
november	583,7	1879,1	88,1	1967,2	610,1	257,1	76,1	493,5	325,7
december	589,5	1969,1	80,9	2050,0	618,1	268,1	79,7	491,7	331,6

V/1. melléklet (folytatás)

A HÁZTARTÁSOK NETTÓ PÉNZÜGYI VAGYONA

Milliárd forint

Pénzügyi eszközök				Pénzügyi eszközök összesen (I)	Tartozások		Tartozások összesen (II)	Nettó pénzügyi vagyon (I – II)	Időszak végén
nem hitelintézeti értékpapír		életbiztosítási díjtartalék	nyugdíjpénztári követelés[b]		lakossági	kisvállalkozói			
vállalati kötvény	összesen								
1,1	46,0	30,5	–	691,0	368,9	44,0	412,9	278,1	1990. december
1,8	69,0	37,3	–	929,6	241,0	61,4	302,4	627,2	1991. december
2,9	91,5	41,3	–	1214,0	252,3	76,2	328,5	885,5	1992. december
2,9	91,5	41,3	–	1180,4	252,3	68,6	320,9	859,5	1993. január 1.[c]
0,4	116,7	52,1	–	1393,9	282,8	85,7	368,5	1025,4	1993. december
2,6	237,8	58,6	–	1753,6	317,3	89,2	406,5	1347,1	1994. december
2,6	239,8	58,6	0,2	1755,8	317,3	94,4	411,7	1344,1	1995. január 1.[d]
10,6	320,5	79,0	5,7	2192,0	298,7	70,8	369,5	1822,5	1995. december
20,7	451,3	112,5	21,1	2775,8	277,6	62,9	340,5	2435,3	1996. december
20,7	503,9	112,5	21,1	2954,3	277,6	62,9	340,5	2613,8	1997. január 1.[e]
18,9	561,8	114,2	22,4	3036,9	270,5	61,1	331,6	2705,3	január
21,7	592,7	116,4	23,8	3086,7	269,7	61,6	331,3	2755,4	február
24,1	615,7	118,2	25,5	3114,5	267,2	61,6	328,8	2785,7	március
22,9	644,2	120,2	27,6	3189,3	266,1	63,0	329,1	2860,2	április
23,3	665,5	121,0	29,8	3229,3	273,6	63,2	336,8	2892,5	május
23,4	719,4	128,9	32,2	3320,1	274,9	63,1	338,0	2982,1	június
22,8	758,1	131,7	34,6	3417,5	277,3	65,2	342,5	3075,0	július
21,7	758,3	134,4	37,0	3478,3	280,6	64,9	345,5	3132,8	augusztus
20,5	789,3	138,1	39,5	3542,0	283,7	64,3	348,0	3194,0	szeptember
20,1	806,3	142,8	43,0	3620,2	291,5	64,4	355,9	3264,3	október
19,4	853,2	144,1	48,5	3697,0	319,0	65,8	384,8	3312,2	november
20,1	939,5	154,0	54,8	3871,8	320,9	63,8	384,7	3487,1	december
17,4	938,1	154,2	57,8	3878,4	309,2	70,8	380,0	3498,4	1998. január
16,1	1012,7	155,9	61,2	3992,7	305,4	72,8	378,2	3614,5	február
14,6	1113,8	158,7	65,6	4112,8	312,2	76,0	388,2	3724,6	március
14,3	1139,7	160,0	71,8	4196,0	301,2	78,4	379,6	3816,4	április
14,2	1113,6	163,8	78,2	4208,5	304,4	80,8	385,2	3823,3	május
14,1	1189,4	171,0	84,8	4332,5	310,2	83,0	393,2	3939,3	június
14,1	1254,1	173,7	90,0	4478,1	312,5	86,0	398,5	4079,6	július
14,8	1106,6	174,6	95,5	4425,3	318,0	86,6	404,6	4020,7	augusztus
16,2	1063,3	182,1	101,5	4426,3	322,8	88,2	411,0	4015,3	szeptember
18,6	1120,1	186,8	107,5	4539,3	325,5	89,5	415,0	4124,3	október
20,2	1172,6	188,5	114,5	4636,6	335,6	89,8	425,4	4211,2	november
21,2	1192,3	202,8	124,5	4777,2	314,5	92,1	406,6	4370,6	december

Forrás: MNB

[a] MNB kötvénnyel együtt

[b] Tartalmazza az önkéntes pénztárakat (nyugdíjpénztárak, egészségpénztárak és önsegélyező pénztárak) és 1998-tól a magánnyugdíjpénztárakat.

[c] Klasszifikációs változások miatt 1993. január 1-jétől a kisvállalkozói betétek a korábbi adatokkal nem teljeskörűen összehasonlíthatóak.

[d] 1995. január 1-jétől
- a kisvállalkozói hiteladatok tartalmazzák az esedékes, de nem kifizetett kamatok és jutalékok miatti követelések állományát
- a nem hitelintézeti értékpapír adatok tartalmazzák a diszkont kincstárjegyek elsődleges kibocsátásának lakossági állományát.

[e] 1997. január 1-jétől az egyes pénzügyi eszköz-adatok módszertani változások miatt a korábbi adatokkal nem hasonlíthatók össze
- a devizabetét állományt piaci árfolyamon számítjuk át forintra (1996. december 31-ig az MNB hivatalos árfolyama az intervenciós sávközép volt)
- az egyes pénzügyi instrumentumok háztartás szektor és egyéb szektorok közötti megosztására alkalmazott arányok pontosításra kerültek
- az értékpapírokat és betéteket eredményszemléletben számoljuk el és piaci áron értékeljük
- a részvény-adat a tőzsdei részvények háztartásoknál lévő állományát tartalmazza, nem tartalmazza a nem tőzsdei részvényeket és a nem részvény formában fennálló tulajdonosi követeléseket.

V/2. melléklet

A HÁZTARTÁSOK NETTÓ PÉNZÜGYI MEGTAKARÍTÁSA[a)]

Milliárd forint

Időszak végén	Pénzügyi eszközök								
	készpénz	forintbetét és banki értékpapír			deviza-betét	nem hitelintézeti értékpapír			
		lakossági	kisvállal-kozói	összesen		befektetési jegy	államkötvény	kincstárjegy	részvény
1991	23,2	106,7	20,9	127,6	58,0	–	–	–	22,3
1992	57,1	173,4	4,3	177,7	23,1	3,5	0,9	9,0	8,0
1993	48,6	71,8	5,0	76,8	52,1	8,8	1,1	9,1	8,7
1994	38,5	105,8	–1,2	104,6	89,0	18,0	25,9	40,5	34,5
1995	47,2	135,2	1,9	137,1	145,3	8,4	25,1	27,5	11,7
1996	44,7	298,9	14,7	313,6	45,8	37,1	25,9	42,3	15,4
1997. január	–17,1	35,1	–0,1	35,0	–1,1	4,1	–7,2	26,1	0,0
február	9,2	3,7	2,5	6,2	–6,8	15,7	–0,1	12,9	0,0
március	9,9	–3,9	–0,9	–4,8	–8,2	11,1	–2,7	14,4	0,0
április	15,0	26,2	–1,6	24,6	–4,3	10,6	–5,8	10,6	0,0
május	–4,4	11,3	5,6	16,9	–2,9	7,9	–0,9	3,5	8,8
június	0,8	22,2	–0,3	21,9	–1,2	14,5	–1,2	17,8	0,0
július	13,6	29,1	3,4	32,5	0,1	13,3	–24,5	19,8	0,0
augusztus	13,6	26,3	7,5	33,8	4,0	10,0	–4,5	15,1	0,0
szeptember	–1,0	24,1	–1,3	22,8	0,3	5,6	–1,3	14,3	0,6
október	18,3	27,8	1,5	29,3	–1,8	4,9	1,9	13,4	11,5
november	–1,9	11,4	8,4	19,8	–0,2	2,9	–0,1	15,6	44,7
december	1,6	53,5	–6,5	47,0	2,5	4,8	3,2	13,7	2,7
1998. január	–18,4	30,3	0,6	30,9	3,5	–14,4	3,0	26,5	0,4
február	7,3	21,7	2,1	23,8	–0,5	10,1	4,2	17,8	–0,1
március	3,6	5,2	–0,8	4,4	–2,2	15,5	–2,6	21,0	14,3
április	31,9	15,3	–0,4	14,9	0,0	11,4	4,1	7,4	15,2
május	1,1	9,5	6,4	15,9	–1,6	12,5	–2,1	15,3	10,1
június	–1,0	25,6	0,7	26,3	4,0	4,1	5,8	6,4	9,6
július	27,7	46,1	1,2	47,3	1,3	22,5	–1,3	5,8	5,0
augusztus	24,6	27,3	7,9	35,2	5,2	15,4	1,4	–2,5	3,7
szeptember	–4,5	24,7	–3,4	21,3	8,0	–17,8	2,5	8,2	1,5
október	10,1	30,0	0,6	30,6	6,9	1,4	0,6	10,0	–14,3
november	4,4	22,6	6,4	29,0	2,5	2,0	–0,4	29,1	–18,0
december	5,8	64,0	–7,2	56,8	6,7	7,2	3,4	–2,5	–13,0

V/2. melléklet (folytatás)

A HÁZTARTÁSOK NETTÓ PÉNZÜGYI MEGTAKARÍTÁSA[a)]

Milliárd forint

Pénzügyi eszközök				Pénzügyi eszközök összesen (I)	Tartozások		Tartozások összesen (II)	Nettó pénzügyi vagyon (I – II)	
nem hitelintézeti értékpapír		életbiztosítási díjtartalék	nyugdíjpénztári követelés		lakossági	kisvállalkozói			Időszak végén
vállalati kötvény	összesen								
0,7	23,0	6,8	–	238,6	–127,9	17,4	–110,5	349,1	1991
1,1	22,5	4,0	–	284,4	11,3	14,8	26,1	258,3	1992
–2,5	25,2	10,8	–	213,5	30,5	17,1	47,6	165,9	1993
2,2	121,1	6,5	–	359,7	34,5	3,5	38,0	321,7	1994
8,0	80,7	20,4	5,5	436,2	–18,6	–23,6	–42,2	478,4	1995
10,1	130,8	33,5	15,4	583,8	–21,1	–7,9	–29,0	612,8	1996
–1,8	21,2	1,7	1,3	41,0	–7,1	–1,7	–8,8	49,8	1997. január
2,8	31,3	2,2	1,4	43,5	–0,8	0,5	–0,3	43,8	február
2,4	25,2	1,8	1,7	25,6	–2,5	0,2	–2,3	27,9	március
–1,2	14,2	2,0	2,1	53,6	–1,1	1,4	0,3	53,3	április
0,4	19,7	0,8	2,2	32,3	7,5	0,5	8,0	24,3	május
0,1	31,2	7,9	2,2	62,8	1,3	0,3	1,6	61,2	június
–0,6	8,0	2,8	2,4	59,4	2,4	2,2	4,6	54,8	július
–1,1	19,5	2,7	2,4	76,0	3,3	0,0	3,3	72,7	augusztus
–1,2	18,0	3,7	2,5	46,3	3,1	–0,4	2,7	43,6	szeptember
–0,4	31,3	4,7	3,5	85,3	7,8	1,7	9,5	75,8	október
–0,7	62,4	1,3	5,5	86,9	27,5	1,6	29,1	57,8	november
0,7	25,1	9,9	4,7	90,8	1,9	–1,2	0,7	90,1	december
–2,7	12,8	0,2	3,0	32,0	–11,7	7,0	–4,7	36,7	1998. január
–1,3	30,7	1,7	3,4	66,4	–3,8	2,0	–1,8	68,2	február
–1,5	46,7	2,8	4,4	59,7	6,8	3,4	10,2	49,5	március
–0,3	37,8	1,3	6,2	92,1	–11,0	2,5	–8,5	100,6	április
–0,1	35,7	3,8	6,4	61,3	3,2	2,4	5,6	55,7	május
–0,1	25,8	7,2	6,6	68,9	5,8	2,4	8,2	60,7	június
0,0	32,0	2,7	5,2	116,2	2,3	3,0	5,3	110,9	július
0,7	18,7	0,9	5,5	90,1	5,5	0,6	6,1	84,0	augusztus
1,4	–4,2	7,5	6,0	34,1	4,8	1,7	6,5	27,6	szeptember
2,4	0,1	4,7	6,0	58,4	2,7	1,3	4,0	54,4	október
1,6	14,3	1,7	7,0	58,9	10,1	0,6	10,7	48,2	november
1,0	–3,9	14,3	10,0	89,7	–21,1	2,3	–18,8	108,5	december

Forrás: MNB

[a)] 1997-től a háztartások pénzügyi megtakarítása nem tartalmazza a devizabetétek és az értékpapírok árfolyamváltozásból adódó átértékelődését, a kisvállalkozói hitelek hiteleladásból-, leírásból származó egyéb volumenváltozását, valamint a rendkívüli korrekciókból adódó egyéb volumenváltozásokat. 1997-ig a háztartások pénzügyi vagyonának változását tekintettük pénzügyi megtakarításnak. 1997. január 1-jétől az adatok módszertani változások miatt (lásd V/1. melléklet "e" lábjegyzet) a korábbi adatokkal teljeskörűen nem hasonlíthatók össze.

VI. Államháztartás

VI/1. melléklet

A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS MÉRLEGE[a)]

Bevételek	1997. évi tény	1998. évi előirányzat	1998. évi tény	Teljesítés az előirányzat százalékában
	millió forint			
GAZDÁLKODÓ SZERVEK BEFIZETÉSEI				
Társasági adó (pénzintézetek nélkül)	144 716	180 000	199 232	110,68
Bányajáradék	16 820	14 022	11 554	82,40
Vám- és importbefizetések	159 904	104 000	130 582	125,56
Játékadó	11 867	14 600	14 437	98,88
Egyéb befizetések	18 711	22 710	21 350	94,01
Összesen	352 017	335 332	377 155	112,47
FOGYASZTÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ ADÓK				
Általános forgalmi adó	674 770	761 000	796 921	104,72
Fogyasztási adó	267 512	301 850	320 602	106,21
Összesen	942 282	1 062 850	1 117 523	105,14
LAKOSSÁGI BEFIZETÉSEK				
Személyi jövedelemadó	424 504	431 010	477 534	110,79
Adóbefizetések	4 028	5 200	3 255	62,60
Illetékbefizetések	32 063	40 000	39 663	99,16
Összesen	460 595	476 210	520 453	109,29
KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSI SZERVEKTŐL SZÁRMAZÓ BEFIZETÉSEK	311 570	258 198	380 307	147,29
ÖNKORMÁNYZATI KÖLTSÉGVETÉSI SZERVEKTŐL SZÁRMAZÓ BEFIZETÉSEK	2 382	3 800	4 150	109,21
ELVONÁS ELKÜLÖNÍTETT ÁLLAMI ALAPOKBÓL	5 599	19 400	18 910	97,47
NEMZETKÖZI PÉNZÜGYI KAPCSOLATOKBÓL SZÁRMAZÓ BEVÉTELEK	45 693	38 128	45 234	118,64
KINCSTÁRI VAGYONNAL KAPCSOLATOS BEFIZETÉS	12 611	15 944	10 036	–
PÉNZINTÉZETEK NYERESÉGADÓJA ÉS OSZTALÉKA	19 439	31 500	18 060	57,33
MNB BEFIZETÉSE	358	62 000	41 933	–
EGYÉB BEVÉTELEK	4 371	6 700	14 086	210,23
ADÓSSÁGSZOLGÁLATTAL KAPCSOLATOS BEVÉTELEK	193 455	64 760	78 351	120,99
BEVÉTELEK FŐÖSSZEGE	**2 350 372**	**2 374 822**	**2 626 198**	**110,59**
KIADÁSOK FŐÖSSZEGE	**2 692 454**	**2 801 855**	**2 998 067**	**113,50**
EGYENLEG PRIVATIZÁCIÓS BEVÉTEL NÉLKÜL	**–342 083**	**–427 033**	**–371 869**	**129,70**
PRIVATIZÁCIÓS BEVÉTEL	**160 854**	**8 000**	**11 970**	**149,62**

VI/1. melléklet (folytatás)

A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS MÉRLEGE[a)]

Kiadások	1997. évi tény	1998. évi előirányzat	1998. évi tény	Teljesítés az előirányzat százalékában
	millió forint			
GAZDÁLKODÓ SZERVEK TÁMOGATÁSA				
Egyedi és normatív támogatás	45 992	56 030	59 910	106,93
Reorganizációs program	–	–	–	–
Egyéb támogatás	582	1 000	242	24,16
Piacrajutási támogatás	38 565	41 000	44 404	108,30
Agrárpiaci, agrártermelési támogatás	18 550	31 730	30 223	95,25
Összesen	103 689	129 760	134 779	103,87
FOGYASZTÓI ÁRKIEGÉSZÍTÉS	55 235	61 000	66 579	109,15
FELHALMOZÁSI KIADÁSOK				
Központi beruházások költségvetési fedezete	90 610	110 924	89 825	80,98
Magánerőből való lakásépítés támogatása	53 208	46 600	42 951	92,17
Összesen	143 818	157 524	132 777	84,29
A TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL FOLYÓSÍTOTT ELLÁTÁSOK				
Családi pótlék, várandósági támogatás	147 934	156 600	162 978	104,07
Egyéb juttatások és térítések	73 231	107 470	111 191	103,46
Összesen	221 165	264 070	274 169	103,82
KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSI SZERVEK TÁMOGATÁSA	901 339	961 479	1 127 585	117,28
ÖNKORMÁNYZATOK TÁMOGATÁSA	348 692	409 956	405 693	98,96
ELKÜLÖNÍTETT ÁLLAMI PÉNZALAPOK TÁMOGATÁSA	110	–	–	–
NEMZETKÖZI PÉNZÜGYI KAPCSOLATOKBÓL EREDŐ KIADÁS	36 447	22 901	23 904	104,38
ADÓSSÁGSZOLGÁLAT, KAMATTÉRÍTÉS	835 035	734 467	761 396	103,67
EGYÉB KIADÁSOK	9 488	9 658	9 438	97,72
ÁLTALÁNOS ÉS CÉLTARTALÉK	0	15 900	0	–
RENDKÍVÜLI KIADÁSOK	23 353	23 370	53 898	230,63
GARANCIAVÁLLALÁS	14 083	11 770	7 850	66,69
KIADÁSOK FŐÖSSZEGE	**2 692 454**	**2 801 855**	**2 998 067**	**107,00**

Forrás: MÁK

[a)] Az 1998-as kiadások nem tartalmazzák az év végén a Postabanknak transzferként átadott 132 milliárd forint államkötvényt és az ÁPV Rt. kezelésébe adott 50 milliárd forint államkötvényt. Tartalmazzák viszont az MFB Rt.-nek adott 37,7 milliárd forint transzfert.

VI/2. melléklet

AZ EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÁSI ALAP PÉNZFORGALMA 1998-BAN

Millió forint

Megnevezés	1998.évi előirány-zat	I. negyedév	II. negyedév	III. negyedév	IV. negyedév	Január–december	Előirány-zat = 100
I. BEVÉTELEK							
1. Járulékbevételek és hozzájárulások összesen	**539 879**	**128 027**	**130 271**	**134 748**	**141 064**	**534 109**	**98,9%**
Munkáltatói járulékok	357 879	85 727	85 399	89 178	94 441	354 745	99,1%
Megállapodás alapján fizetők	–	67	131	95	109	402	–
Munkanélküli-ellátás után fizetett járulék	4 962	1 208	1 183	1 105	1 169	4 664	94,0%
Nem biztosított egészségbiztosítási járulék (11,5%)	–	156	210	243	242	851	–
Egyéni egészségügyi járulék	61 571	15 756	15 853	15 523	15 532	62 662	101,8%
Baleseti járulék	1 496	268	209	223	260	960	64,2%
Munkáltatói táppénz-hozzájárulás	9 000	2 153	2 031	2 445	2 870	9 499	105,5%
Egészségügyi hozzájárulás	96 171	20 626	23 395	24 101	24 471	92 592	96,3%
Közteherjegy után elszámolt járulék	–	2	4	4	3	12	–
Késedelmi pótlék	8 800	2 065	1 858	1 832	1 968	7 722	87,7%
2. Behajtási tevékenység	**20 000**	**3 616**	**2 839**	**3 361**	**5 658**	**15 474**	**77,4%**
3. TB tevékenységgel kapcsolatos bevételek	**4 158**	**573**	**577**	**589**	**608**	**2 347**	**56,4%**
4. Egészségügyi feladatok ellátásával kapcsolatos központi költségvetési hozzájárulás	**2 500**	**625**	**625**	**625**	**625**	**2 500**	**100,0%**
5. Működési célú bevételek	**2 840**	**1 002**	**1 309**	**946**	**–385**	**2 872**	**101,1%**
6. Vagyonhasznosításból és értékesítésből származó bevétel	**1 797**	**27**	**477**	**844**	**563**	**1 911**	**106,3%**
7. Kórházi adósságcsökkentés visszatérítéséből eredő bevétel	**2 000**	**410**	**749**	**508**	**333**	**2 000**	**100,0%**
I. BEVÉTELEK ÖSSZESEN	**573 174**	**134 279**	**136 848**	**141 620**	**148 466**	**561 213**	**97,9%**
II. KIADÁSOK							
1. Az egészségbiztosítási alap ellátási kiadásai	**572 876**	**138 722**	**147 934**	**154 123**	**158 853**	**599 633**	**104,7%**
Természetbeni ellátások	423 704	102 724	111 485	114 863	118 863	447 935	105,7%
Gyógyító-megelőző ellátások	298 300	69 019	74 188	78 451	77 434	299 092	100,3%
Gyógyfürdő-szolgáltatás	1 950	364	513	481	508	1 866	95,7%
Anyatejellátás	300	42	47	40	45	175	58,2%
Gyógyszertámogatás	102 580	28 109	30 922	30 794	35 136	124 960	121,8%
Gyógyászati segédeszközök támogatása	17 593	4 684	5 240	4 574	5 120	19 618	111,5%
Utazási költségtérítés	2 981	505	575	523	621	2 224	74,6%
Pénzbeli ellátások	146 942	35 560	36 101	38 892	39 175	149 729	101,9%
Terhességi, gyermekágyi segély	7 200	1 501	1 696	1 887	1 840	6 924	96,2%
Táppénz	42 068	9 269	9 718	10 581	11 687	41 255	98,1%
Korhatár alatti rokkant és baleseti ellátások	95 822	24 415	24 310	26 075	25 198	99 997	104,4%
Betegséggel kapcsolatos segélyek	930	166	147	114	213	640	68,8%
Kártérítési járadék	922	209	230	234	238	912	98,9%
Kifizetőhelyeket megillető költségtérítés	500	85	89	98	109	381	76,3%
Postaköltség és egyéb kiadások	1 730	343	258	270	286	1 157	66,9%
KESZ igénybevétele miatti kamatkiadás	0	10	0	0	420	430	–
2. Működésre fordított kiadások	**21 150**	**5 059**	**5 358**	**4 891**	**6 036**	**21 345**	**100,9%**
3. Vagyongazdálkodással kapcsolatos ráfordítás	**8**	**23**	**24**	**49**	**33**	**129**	**1618,5%**
4. Postabank garanciális kötelezettség teljesítés	**130**	**55**	**28**	**27**	**143**	**254**	**195,3%**
5. APEH–OEP együttműködéssel összefüggésben átadott összeg	**100**	**0**	**0**	**0**	**12**	**12**	**12,3%**
6. Önkormányzati kórházak csődjével összefüggő visszatérítés	**1 000**	**0**	**0**	**79**	**122**	**201**	**20,1%**
II. KIADÁSOK ÖSSZESEN	**595 264**	**143 860**	**153 345**	**159 69**	**165 200**	**621 574**	**104,4%**
III. EGYENLEG (I–II)	**–22 090**	**–9 581**	**–16 497**	**–17 549**	**–16 734**	**–60 361**	**–**

Forrás: TB

VI/3. melléklet

A NYUGDÍJBIZTOSÍTÁSI ALAP PÉNZFORGALMA 1998-BAN

Millió forint

Megnevezés	1998. évi előirányzat	I. negyedév	II. negyedév	III. negyedév	IV. negyedév	Január–december	Előirányzat = 100
I. BEVÉTELEK							
1. Járulékbevételek és hozzájárulások összesen	**718 048**	**176 447**	**176 246**	**180 021**	**188 424**	**721 139**	**100,4%**
Munkáltató által fizetett járulékok	564 945	137 548	137 236	143 285	152 309	570 378	101,0%
GYES-ben részesülők utáni központi költségvetés térítése	8 000	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	100,0%
Munkanélküliek után fizetett járulék	7 608	1 932	1 893	1 768	1 870	7 462	98,1%
Nyugdíjjárulék	125 495	32 390	32 715	30 588	29 659	125 352	99,9%
Magánnyugdíjpénztárak átutalása	0	0	2	–1	25	26	–
Késedelmi pótlék, bírság	12 000	2 577	2 401	2 381	2 561	9 921	82,7%
2. Kintlévőség behajtásából eredő bevétel	**32 000**	**4 684**	**3 749**	**4 539**	**7 435**	**20 408**	**63,8%**
3. TB tevékenységgel kapcsolatos egyéb bevételek	**2 247**	**134**	**226**	**222**	**3 987**	**4 569**	**203,3%**
4. Működési célú bevételek	**2 165**	**220**	**364**	**423**	**995**	**2 003**	**92,5%**
Központi költségvetés működési célú térítése	680	174	170	213	232	790	116,1%
Államháztartáson kívülről érkező működési költségtérítés	65	14	40	24	38	116	177,7%
Társadalombiztosítás informatikai programjának támogatása	1 390	0	28	80	452	559	40,3%
Egyéb működési célú bevételek	30	32	127	106	273	538	1793,5%
5. Vagyonhasznosításból és értékesítésből származó bevétel	**11 830**	**1 318**	**1 306**	**9 036**	**983**	**12 642**	**106,9%**
6. A magánnyugdíjpénztárba átlépők miatti költségvetési térítés	**20 100**	**0**	**0**	**0**	**20 100**	**20 100**	**100,0%**
BEVÉTELEK ÖSSZESEN	**786 390**	**182 804**	**181 891**	**194 240**	**221 925**	**780 861**	**99,3%**
II. KIADÁSOK							
1. Nyugellátások	**766 538**	**191 554**	**191 859**	**203 006**	**195 430**	**781 849**	**102,0%**
Korhatár fölött saját jogú nyugdíjak	640 410	159 100	158 308	168 267	161 412	647 086	101,0%
Hozzátartozói ellátások	102 469	27 070	27 568	28 470	27 938	111 045	108,4%
Korhatár alatti rokkant nyugdíjak	23 659	5 385	5 984	6 270	6 079	23 718	100,2%
2. Működési célú kiadások	**19 280**	**4 163**	**4 371**	**4 017**	**5 744**	**18 295**	**94,9%**
Postaköltség és egyéb kiadások	3 000	690	705	846	677	2 919	97,3%
Működésre fordított kiadások	16 280	3 473	3 666	3 171	5 067	15 377	94,5%
3. KESZ igénybevétele miatti kamatkiadás	–	–	–	–	**204**	**204**	–
4. Vagyongazdálkodással kapcsolatos kiadások	**252**	**78**	**13**	**59**	**66**	**216**	**85,8%**
5. Postabank garanciális kötelezettségteljesítés	**320**	**73**	**70**	**68**	**358**	**569**	**177,8%**
II. KIADÁSOK ÖSSZESEN	**786 390**	**195 869**	**196 313**	**207 151**	**201 802**	**801 134**	**101,9%**
III. EGYENLEG	–	**–13 065**	**–14 422**	**–12 910**	**20 123**	**–20 274**	–

Forrás: TB

VI/4. melléklet

AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS PÉNZÜGYI KÖVETELÉSEINEK ÉS TARTOZÁSAINAK VÁLTOZÁSA, AZ EGYENLEG FINANSZÍROZÁSA[a]

Milliárd forint

Az államháztartási alrendszerek követelései és tartozásai	Állomány, 1997. dec. 31.	Állomány, 1998. dec. 31.	Állományváltozás	Ebből:		
				tranzakció (egyenlegfinanszírozás)	átértékelődés	egyéb állományváltozás
Központi költségvetés az elkülönített állami pénzalapokkal és az ÁPV Rt-vel együtt						
Követelések	**614,8**	**484,2**	**–199,1**	**–121,0**	**17,6**	**–95,7**
Betétek MNB-nél[b]	328,3	194,1	–134,2	–105,5	9,0	–37,7
Betétek hitelintézeteknél	7,6	4,5	–3,1	–3,7	0,5	0,0
Belföldre nyújtott államháztartáson kívüli hitelek[c]	82,2	73,3	–8,9	–8,9	0,0	0,0
Társadalombiztosításnak nyújtott hitel	76,0	101,8	25,8	81,5	0,0	–55,7
Külföldre nyújtott hitelek	120,7	110,5	–10,2	–16,0	8,1	–2,3
Részvények és egyéb tulajdonosi követelések	...	...	–68,5	–68,5	...	...
Tartozások	**5722,0**	**6450,0**	**728,0**	**319,2**	**276,7**	**132,1**
Társadalombiztosítás betéte	7,4	0,0	–7,4	–7,4	0,0	0,0
MNB-hitel, felhalmozott kamatokkal	2461,8	2635,1	173,3	–75,9	249,2	0,0
Hitelintézeti hitelek	42,4	29,8	–12,6	–12,6	0,0	0,0
Külföldi hitelek	275,0	251,4	–23,6	–52,3	28,6	0,1
Állampapírok, felhalmozott kamatokkal[d]	2916,4	3528,6	612,2	474,5	5,7	132,0
Kárpótlási jegyek	13,5	5,5	–8,0	–1,2	–6,8	0,0
Társadalombiztosítás által nyújtott előleg	5,4	6,7	1,3	1,3	0,0	0,0
Munkabér-tartozás[e]	0,0	–7,2	–7,2	–7,2	0,0	0,0
Nettó pénzügyi követelés	**–5107,2**	**–5965,8**	**–927,1**	**–440,2**	**–259,1**	**–227,8**
Társadalombiztosítási Alapok						
Követelések	**38,3**	**35,6**	**–12,6**	**–12,6**	**0,0**	**0,0**
Betét kincstárnál	7,4	0,0	–7,4	–7,4	0,0	0,0
Államkötvény	5,7	4,9	–0,8	–0,8	0,0	0,0
Előlegnyújtás	25,2	30,7	5,6	5,6	0,0	0,0
Részvények és egyéb tulajdonosi követelések	...	...	–10,0	–10,0	...	...
Tartozások	**76,0**	**101,8**	**25,8**	**81,5**	**0,0**	**–55,7**
Hitel a központi költségvetéstől[f]	76,0	101,8	25,8	81,5	0,0	–55,7
Nettó pénzügyi követelés	**–37,8**	**–66,2**	**–38,4**	**–94,1**	**0,0**	**55,7**
Helyi önkormányzatok						
Követelések	**212,6**	**226,5**	**–1,8**	**–1,9**	**0,1**	**0,0**
Hitelintézeti betétek	115,8	123,5	7,7	7,6	0,1	0,0
Állampapírok, felhalmozott kamatokkal	87,7	84,0	–3,7	–3,7	0,0	0,0
MNB-kötvények	7,1	16,3	9,2	9,2	0,0	0,0
Befektetési jegyek	2,0	2,7	0,7	0,7	0,0	0,0
Részvények és egyéb tulajdonosi követelések	...	...	–15,7	–15,7	...	...
Tartozások	**58,2**	**84,4**	**26,2**	**24,8**	**2,5**	**–1,1**
Külföldieknél lévő kötvények	0,0	19,6	19,6	18,2	1,4	0,0
Belföldieknél lévő kötvények	...	...	...	...	...	...
Hitelintézeti hitelek	30,3	44,4	14,1	14,1	0,0	0,0
Külföldiek által nyújtott hitelek	17,1	7,0	–10,1	–10,1	1,1	–1,1
Belföldiek által nyújtott egyéb hitelek	...	...	...	...	...	...
Társadalombiztosítás által nyújtott előleg	10,8	13,4	2,6	2,6	0,0	0,0
Nettó pénzügyi követelés	**154,4**	**142,1**	**–28,0**	**–26,6**	**–2,5**	**1,1**
Államháztartás összesen[g]						
Követelések	**672,6**	**535,4**	**–231,3**	**–209,1**	**17,7**	**–40,0**
Tartozások	**5673,7**	**6438,6**	**764,9**	**354,7**	**279,2**	**131,0**
Nettó pénzügyi követelés	**–5001,1**	**–5903,1**	**–996,2**	**–563,7**	**–261,5**	**–171,0**

Forrás: ÁKK

[a] Bizonyos követelések és tartozások esetében nem állnak rendelkezésre az állományokra, illetve az állományváltozásokra vonatkozó adatok. Ilyen esetekben három ponttal (...) jeleztük az adatok hiányát. Az összesített állományok természetesen nem tartalmazhatják a hiányzó adatokat. A részvények és egyéb tulajdonosi követelések esetében csak a tranzakciókra vannak adatok, az átértékelődésekre és az egyéb állományváltozásokra nincsenek. Ezeknél az instrumentumoknál az állományváltozást a tranzakcióknak feleltettük meg.

[b] Az MFB Rt.-nek nyújtott transzfert (37,7 milliárd forint) egyéb volumenváltozásként számoltuk el.

[c] A belföldi hitelkövetelések állományának megállapításánál az 1996. december 31-i állományt vettük alapul, amelyet a MÁK által közzétett költségvetési beszámolókban megjelent tranzakciókkal módosítottunk.

[d] Az ÁPV Rt. kezelésébe december végén átadott 50 milliárd forint állampapírt nem tekintettük államadósságnak. A Postabanknak december végén átadott 132 milliárd forint államkötvényt egyéb volumenváltozásként vettük figyelembe.

[e] Korrekciós tétel, amely a januárban esedékes bérek decemberi átutalásához kapcsolódik. A bevétel és kiadás oldaláról számított egyenleg és a finanszírozás tartalmi összhangja miatt szükséges.

[f] Az állomány tartalmazza a kincstári egyszámláról igénybevett hitelt és a központi költségvetéstől kapott előleget.

[g] Az államháztartás követeléseit és tartozásait, illetve azok változását konszolidálva mutatja, vagyis nem tartalmazza az államháztartási alrendszerek egymással szembeni követeléseit és tartozásait, illetve azok változását.

VI/5. melléklet

A DISZKONT KINCSTÁRJEGYEK ÉRTÉKESÍTÉSÉNEK ÉS ÁTLAGOS ÉVES HOZAMÁNAK ALAKULÁSA

Időszak	1	3	6	12	Együtt	1	3	6	12
	hónapos lejáratú diszkont kincstárjegyek összes értékesítése[a]					hónapos lejáratú diszkont kincstárjegyek átlagos évi hozama[b]			
	milliárd forint					%			
1994. március	36,0	18,0	15,0	–	69,0	22,2	23,6	24,9	–
június	32,8	8,0	7,7	15,0	63,5	24,0	24,9	25,0	25,0
szeptember	42,0	46,5	5,0	5,0	98,5	29,4	30,4	30,4	29,0
december	12,7	60,0	15,0	15,0	102,7	26,1	31,6	32,1	31,8
1995. március	11,0	75,0	12,5	3,0	101,5	30,0	33,0	34,4	34,0
június	4,5	59,0	28,0	5,5	97,0	28,9	32,8	34,7	35,5
szeptember	3,2	45,0	27,0	23,0	98,2	29,3	31,8	33,6	34,1
december	4,0	34,0	24,0	24,0	86,0	29,4	30,1	30,5	31,3
1996. március	4,0	24,0	30,0	56,5	114,5	25,2	25,0	25,2	25,8
június	4,0	24,0	44,2	44,2	116,4	24,0	24,0	24,5	25,0
szeptember	4,0	20,0	31,0	21,0	76,0	22,5	22,5	22,7	22,5
december	4,0	18,5	27,0	31,0	80,5	21,8	21,7	21,7	21,6
1997. január	5,0	25,0	44,5	51,5	126,0	21,90	21,80	21,20	20,90
február	4,0	20,0	29,0	34,5	87,5	21,48	20,90	20,58	20,30
március	4,0	20,0	34,0	36,5	94,5	21,33	20,71	20,59	20,19
április	5,0	25,0	39,5	40,5	110,0	21,30	20,79	20,79	20,42
május	4,0	20,0	37,0	43,0	104,0	21,08	20,58	20,68	20,36
június	4,0	20,0	37,0	44,5	105,5	20,99	20,48	20,58	20,29
július	4,0	25,0	53,5	66,0	148,5	20,07	19,67	19,61	19,70
augusztus	4,0	20,0	32,0	34,0	90,0	19,84	19,51	19,72	19,73
szeptember	4,0	20,0	33,0	41,0	98,0	19,92	19,41	19,69	19,67
október	5,0	25,0	33,0	40,5	103,5	19,74	19,26	19,22	19,10
november	4,0	20,0	33,0	38,0	95,0	19,52	19,24	19,21	19,20
december	5,0	25,0	49,5	57,0	136,5	19,61	19,20	19,15	19,05
1998. január	4,0	20,0	39,0	44,0	107,0	19,76	19,28	19,18	19,21
február	4,0	20,0	41,0	45,0	110,0	19,51	19,18	19,19	19,20
március	4,0	20,0	41,0	45,0	110,0	19,19	19,03	19,01	19,13
április	4,0	25,0	39,0	43,0	111,0	18,70	18,38	18,23	18,21
május	4,0	20,0	39,0	43,0	106,0	18,30	17,46	17,48	17,51
június	4,0	20,0	37,0	43,0	104,0	18,01	17,44	17,51	17,64
július	2,0	25,0	43,5	64,5	135,0	17,75	17,05	17,02	17,01
augusztus	–	20,0	32,5	40,5	93,0	–	16,17	16,09	16,07
szeptember	–	20,4	27,0	33,0	80,4	–	16,64	17,04	17,10
október	–	20,0	25,0	34,5	79,5	–	18,70	18,76	18,80
november	–	20,0	37,5	47,5	105,0	–	17,38	17,49	17,65
december	–	25,0	68,5	96,0	189,5	–	17,19	17,04	17,02

Forrás: ÁKK

[a] Névértéken.

[b] Az aukciókon elfogadott ajánlatok összegével súlyozott átlaghozam.

VI/6. melléklet

A DISZKONT KINCSTÁRJEGYEK ÁLLOMÁNYÁNAK ALAKULÁSA

Milliárd forint

Időszak végén	1	3	6	12	Együtt
	hónapos lejáratú diszkont kincstárjegyek állománya névértéken				
1994. március	30,6	55,2	59,9	28,9	174,6
június	34,8	57,0	77,7	51,3	220,8
szeptember	42,0	137,3	60,2	55,7	295,2
december	12,7	143,0	43,4	68,0	267,1
1995. március	11,0	190,6	75,4	62,9	339,9
június	4,5	179,0	110,0	44,4	337,9
szeptember	3,2	166,5	168,5	75,4	413,6
december	4,0	108,0	168,0	130,4	410,4
1996. március	4,0	81,0	168,8	236,2	490,0
június	4,0	78,0	216,9	350,9	649,8
szeptember	5,0	75,0	249,0	430,3	759,3
december	4,0	63,5	213,9	445,3	726,7
1997. január	4,0	63,5	191,4	453,5	712,4
február	4,0	63,5	185,5	454,0	707,0
március	4,0	65,0	188,5	452,5	710,0
április	4,0	65,0	199,0	454,0	722,0
május	4,0	65,0	209,0	458,0	736,0
június	4,0	65,0	219,0	458,0	746,0
július	4,0	65,0	230,0	461,9	760,9
augusztus	4,0	65,0	236,0	474,0	779,0
szeptember	4,0	65,0	235,0	494,0	798,0
október	4,0	65,0	228,5	503,5	801,0
november	4,0	65,0	224,5	510,5	804,0
december	4,0	65,0	218,5	521,0	808,5
1998. január	4,0	65,0	222,5	529,0	820,5
február	4,0	65,0	228,5	539,5	837,0
március	4,0	65,0	236,5	548,5	854,0
április	4,0	65,0	242,5	551,0	862,5
május	4,0	65,0	265,0	572,5	906,5
június	4,0	65,0	250,5	549,5	869,0
július	1,0	65,0	248,5	548,0	862,5
augusztus	–	65,0	240,0	544,5	849,5
szeptember	–	60,4	226,0	536,5	822,9
október	–	60,4	212,0	520,5	792,9
november	–	60,4	212,5	530,0	802,9
december	–	65,0	225,5	569,0	859,5

Forrás: ÁKK

VI/7. melléklet

AZ 1998-BAN FORGALOMBAN LÉVŐ NYILVÁNOSAN KIBOCSÁTOTT ÁLLAM- ÉS ÁLLAMI GARANCIÁS KÖTVÉNYEK FŐBB ADATAI

Megnevezés	Kibocsátás időpontja	Tőzsdei bevezetés időpontja[a]	Kibocsátási összeg (milliárd Ft)[b]	Futamidő (év)	Kamatfizetés dátuma	Éves kamatozás (%)
1998/A	1993.03.17.	1993.04.02.	10,0	5	03.17.	6 DKJ átlaghozamai+1[c]
1998/D	1994.11.23.	1994.12.27.	50,0	4	05.23., 11.23.	1, 3, 6 DKJ átlaghozamai+1,75[d]
1998/G	1995.09.29.	1995.11.13.	14,0	3	03.29., 09.29.	6 DKJ átlaghozamai+0,5[d]
1998/G2	1995.12.13.	1995.11.13.	10,0	közel 3	03.29., 09.29.	6 DKJ átlaghozamai+0,5[d]
1998/H I-II.	1996.03.21.	1996.05.06.	41,7	2	03.21., 09.21.	24
1998/I I-IV.	1996.05.17.	1996.07.12.	50,8	2	05.17., 11.17.	23,5
1998/J I-III.	1996.07.25.	1996.09.06.	18,7	2	01.25., 07.25.	23,5
1998/K I-V.	1996.10.03.	1996.12.19.	58,7	2	04.03., 10.03.	21,5
1999/B I-II.	1996.01.05.	1996.02.12.	16,0	3	07.05., 01.05.	6 DKJ átlaghozamai+0,5[d]
1999/C I-V.	1996.05.06.	1996.09.27.	40,8	3	06.11., 05.06.	23
1999/D I-III.	1996.10.31.	1996.12.30.	38,8	3	04.24., 10.24.	21
1999/E I-II.	1997.01.09.	1997.02.04.	62,9	2	07.12.,0 1.12.	19,5
1999/F I-VI.	1997.03.03.	1997.06.05.	71,2	2	10.12., 04.12.	16,5
1999/G I-VI.	1997.06.23.	1997.10.09.	79,7	2	01.24., 07.24.	16,5
1999/H I-IV.	1997.10.16.	1997.12.12.	46,8	2	04.24., 10.24.	16,5
2000/B	1995.06.15.	1996.07.20.	3,0	5	12.15., 06.15.	DWIX+2,25
2000/C	1995.08.25.	1995.10.03.	3,0	5	08.25.	fogyasztói árindex+3,5[e]
2000/D I-II.	1997.01.20.	1997.02.27.	65,3	3	08.12., 02.12.	18,5
2000/E I-V.	1997.04.18.	1997.07.03.	40,2	3	11.12.,0 5.12.	16
2000/F I-III.	1997.07.07.	1997.08.28.	51,1	3	02.24.,0 8.24.	16
2000/G -I.	1997.09.04.	1997.09.05.	6,5	3	05.24., 11.24.	16
-II.	1997.09.04.	1997.10.03.	6,5	3	05.24., 11.24.	16
-III.	1997.09.04.	1997.10.31.	6,6	3	05.24., 11.24.	16
-III.	1997.09.04.	1997.11.06.	0,1	3	05.24., 11.24.	16
-IV.	1997.09.04.	1997.11.28.	11,0	3	05.24., 11.24.	16
-V.	1997.09.04.	1997.12.29.	5,5	3	05.24., 11.24.	16
-VI.	1997.09.04.	1998.01.08.	0,1	3	05.24., 11.24.	16
	1997.09.04.	1998.10.16.	6,6	3	05.24., 11.24.	16
	1997.09.04.	1998.11.13.	16,5	3	05.24., 11.24.	16
	1997.09.04.	1998.12.11.	21,6	3	05.24., 11.24.	16
2000/ H-I.	1998.01.08.	1998.01.09.	24,0	2	07.12.,0 1.12.	16
	1998.01.08.	1998.02.06.	27,5	2	07.12., 01.12.	16
	1998.01.08.	1998.03.06.	23,1	2	07.12., 01.12.	16
	1998.01.08.	1998.03.19.	0,1	2	07.12., 01.12.	16
2000/I	1998.04.02.	1998.04.03.	30,0	2	10.12., 04.12.	16
	1998.04.02.	1988.05.04.	27,5	2	10.12., 04.12.	16
	1998.04.02.	1988.05.21.	0,2	2	10.12., 04.12.	16
	1998.04.02.	1988.05.29.	22,0	2	10.12.,0 4.12.	16
2000/J	1998.06.25.	1998.06.26.	30,0	2	01.24., 07.24.	15,5
	1998.06.25.	1998.07.24.	27,5	2	01.24., 07.24.	15,5
	1998.06.25.	1998.07.24.	20,9	2	01.24., 07.24.	15,5
	1998.06.25.	1998.09.18.	16,5	2	01.24., 07.24.	15,5
2001/C I-VII.	1997.02.03.	1997.06.24.	33,1	5	06.12., 12.12.	15
2001/D	1998.01.22.	1998.01.23.	24,0	3	08.12.,0 2.12.	16
	1998.01.22.	1998.02.19.	0,3	3	08.12., 02.12.	16
	1998.01.22.	1998.02.20.	11,0	3	08.12., 02.12.	16
	1998.01.22.	1998.03.20.	13,8	3	08.12., 02.12.	16
2001/E	1998.04.16.	1998.04.17.	22,5	3	11.12., 05.12.	15,5
	1998.04.16.	1998.04.24.	0,1	3	11.12., 05.12.	15,5
	1998.04.16.	1988.05.15.	18,7	3	11.12.,0 5.12.	15,5
	1998.04.16.	1998.06.12.	11,0	3	11.12., 05.12.	15,5
	1998.04.16.	1998.06.19.	0,1	3	11.12., 05.12.	15,5
	1998.04.16.	1998.07.10.	19,8	3	11.12., 05.12.	15,5

VI/7. melléklet (folytatás)

AZ 1998-BAN FORGALOMBAN LÉVŐ NYILVÁNOSAN KIBOCSÁTOTT ÁLLAM- ÉS ÁLLAMI GARANCIÁS KÖTVÉNYEK FŐBB ADATAI

Megnevezés	Kibocsátás időpontja	Tőzsdei bevezetés időpontja[a]	Kibocsátási összeg (milliárd Ft)[b]	Futamidő (év)	Kamatfizetés dátuma	Éves kamatozás (%)
2001/F	1998.08.06.	1998.08.07.	18,5	3	01.24.,07.24.	15
	1998.08.06.	1998.09.04.	13,2	3	01.24., 07.24.	15
	1998.08.06.	1998.10.30.	10,8	3	01.24., 07.24.	15
	1998.08.06.	1998.11.27.	18,0	3	01.24., 07.24.	15
	1998.08.06.	1998.12.28.	22,5	3	01.24., 07.24.	15
2002/F I-IX.	1997.07.24.	1997.12.12.	32,9	5	12.24., 06.24.	14
2002/G -I.	1998.01.08.	1998.01.09.	6,0	5	06.12., 12.12.	14
	1998.01.08.	1998.02.05.	0,1	5	06.12., 12.12.	14
	1998.01.08.	1998.02.06.	3,9	5	06.12., 12.12.	14
	1998.01.08.	1998.03.06.	3,3	5	06.12., 12.12.	14
	1998.01.08.	1998.03.19.	0,1	5	06.12., 12.12.	14
	1998.01.08.	1998.04.03.	5,5	5	06.12., 12.12.	14
	1998.01.08.	1998.05.04.	8,3	5	06.12., 12.12.	14
	1998.01.08.	1998.05.21.	0,1	5	06.12., 12.12.	14
	1998.01.08.	1998.05.29.	5,5	5	06.12., 12.12.	14
	1998.01.08.	1998.06.26.	6,6	5	06.12., 12.12.	14
2003/F I-VI.	1996.10.17.	1997.02.27.	49,3	7	09.24.	fogyasztói árindex+3[f]
2003/H	1998.03.19.	1998.03.20.	15,0	5	03.12. ,09.12.	6 DKJ átlaghozamai[h]
	1998.03.19.	1998.04.17.	13,8	5	03.12., 09.12.	6 DKJ átlaghozamai[h]
	1998.03.19.	1998.04.24.	0,1	5	03.12., 09.12.	6 DKJ átlaghozamai[h]
	1998.03.19.	1998.06.12.	13,8	5	03.12., 09.12.	6 DKJ átlaghozamai[h]
	1998.03.19.	1998.08.07.	11,0	5	03.12., 09.12.	6 DKJ átlaghozamai[h]
	1998.03.19.	1998.10.30.	7,5	5	03.12., 09.12.	6 DKJ átlaghozamai[h]
	1998.03.19.	1998.11.27.	9,6	5	03.12., 09.12.	6 DKJ átlaghozamai[h]
	1998.03.19.	1998.12.28.	6,0	5	03.12., 09.12.	6 DKJ átlaghozamai[h]
2003/I	1998.07.23.	1998.07.24.	6,0	5	01.24., 07.24.	13
	1998.07.23.	1998.08.24.	8,3	5	01.24., 07.24.	13
	1998.07.23.	1998.09.18.	4,4	5	01.24., 07.24.	13
	1998.07.23.	1998.10.16.	3,9	5	01.24., 07.24.	13
	1998.07.23.	1998.11.13.	8,3	5	01.24., 07.24.	13
	1998.07.23.	1998.12.11.	7,5	5	01.24., 07.24.	13
2004/F I-VII.	1997.03.18.	1997.07.03.	25,8	7	03.12.	fogyasztói árindex+3[f]
2004/G-I.	1997.07.07.	1997.07.08.	7,5	7	03.24.	fogyasztói árindex+3[f]
-II.	1997.07.07.	1997.08.06.	5,5	7	03.24.	fogyasztói árindex+3[f]
-III.	1997.07.07.	1997.08.28.	0,2	7	03.24.	fogyasztói árindex+3[f]
-III.	1997.07.07.	1997.09.05.	5,5	7	03.24.	fogyasztói árindex+3[f]
-IV.	1997.07.07.	1997.10.03.	5,5	7	03.24.	fogyasztói árindex+3[f]
-VI.	1997.07.07.	1997.10.31.	4,4	7	03.24.	fogyasztói árindex+3[f]
-VI.	1997.07.07.	1997.11.06.	0,1	7	03.24.	fogyasztói árindex+3[f]
-VII.	1997.07.07.	1997.11.28.	5,5	7	03.24.	fogyasztói árindex+3[f]
-VIII.	1997.07.07.	1997.12.29.	5,5	7	03.24.	fogyasztói árindex+3[f]
-X.	1997.07.07.	1998.01.08.	0,1	7	03.24.	fogyasztói árindex+3[f]
	1997.07.07.	1998.01.23.	2,6	7	03.24.	fogyasztói árindex+3[f]
	1997.07.07.	1998.02.19.	0,1	7	03.24.	fogyasztói árindex+3[f]
2005/C	1995.08.11.	1995.09.18.	1,2	10	08.11.	első évben 29,5, utána DWIX+1[g]
2005/D	1998.05.14.	1998.05.15.	6,0	7	03.12.	inflációs kompenzáció+4[i]
	1998.05.14.	1998.06.19.	0,2	7	03.12.	inflációs kompenzáció+4[i]
	1998.05.14.	1998.07.10.	5,5	7	03.12.	inflációs kompenzáció+4[i]
	1998.05.14.	1998.07.15.	0,1	7	03.12.	inflációs kompenzáció+4[i]
	1998.05.14.	1998.09.04.	4,4	7	03.12.	inflációs kompenzáció+4[i]

Forrás: ÁKK

[a] Az összevontan közölt sorozatoknál az utolsó sorozat tőzsdei bevezetésének időpontja.
[b] Az Államadósság Kezelő Központnál lévő állománnyal együtt.
[c] A félévenkénti kamatmegállapítást megelőző félév alapján.
[d] A félévenkénti kamatmegállapítást megelőző egy naptári hónap alapján.
[e] Az előző 12 hónap alapján.
[f] A félévenkénti kamatmegállapítást megelőző naptári hónapnak az előző év azonos hónapjához mért fogyasztói árindexe alapján a kamatperiódusra előre.
[g] De 23%, ha a DWIX 18–23% között van.
[h] A félévenkénti kamatmegállapítást megelőző három aukció alapján.
[i] Tőkeindexált kötvény. Az Államadósság Kezelő Központ havonta közzéteszi a következő hónap minden munkanapjára a tőkenövekmény napi értékeit. A tőkenövekmény számítása a két hónappal korábbi hó/hó típusú fogyasztói árindexek alapján történik.

VI/8. melléklet

AZ 1998-BAN FORGALOMBAN LÉVŐ ZÁRT KIBOCSÁTÁSÚ ÁLLAM- ÉS ÁLLAMI GARANCIÁS KÖTVÉNYEK FŐBB ADATAI

Megnevezés	Kibocsátás időpontja	Kibocsátási összeg (milliárd Ft)[a]	Futamidő (év)	Kamatfizetés dátuma[b] évente	Éves kamatozás (%)
98/B	1993. 01. 01.	0,9	6	12.31.	8
99/A	1994. 03. 10.	10,0	5	09.10., 03.10.	1, 3, 6 DKJ átlaghozamai+1,75[f]
2000/A	1993. 01. 01.	5,0	8	12.31.	8
2001/A Bankr.	1987. 12. 15.	9,0	15	12.31.	10
2001/B	1994. 12. 21.	10.6[c]	7	12.21.	9 5/8
2002/A	1992. 03. 02.	30,0	10	03.02., 09.02.	jegybanki alapkamat
2002/B	1992. 12. 01.	5,0	10	06.01., 12.01.	19
2002/C	1992. 12. 15.	1,0	10	06.15., 12.15.	18
2002/D	1992. 12. 31.	8,0	10	12.31.	8,4
2002/E	1994. 11. 01.	0,5	7,5	03.25.	25, 24, 24, 21, 21, 18, 18, 18
2003/A TB	1993. 07. 01.	1,0	10	07.01.	16,5
2003/B TB	1993. 07. 01.	4,0	10	07.01.	21, 17, 14, utána[d]
2003/C TB	1993. 10. 29.	1,0	10	10.29.	23, 23, utána 2., 4., 7. év végén[d]
2003/D TB	1993. 12. 22.	2,0	10	12.22.	23, 23, 23, 19, 19, 17, 17, 16, 16, 16
2003/E TB	1993. 12. 30.	8,0	10	12.30.	1, 3, 6 DKJ átlaghozamai[f]+3; 3.,6.,8. év végén[e]
2003/G	1996. 12. 15.	3,0	7	12,15	23, 23, 23, 23, 15, 15, 15, de 4.év végén[e]
2004/A Lakásf.	1989. 07. 01.	19,1	15	02.15.	legh. lej. KJ kamata hónapokkal súlyozva
2004/B TB	1994. 03. 28.	0,5	10	03.28., 09.28.	1, 3, 6 DKJ átlaghozamai+1,75[f]
2004/C Áll.ad.[j]	1994. 05. 29.	30,0	10	11.29., 05.29.	1, 3, 6 DKJ átlaghozamai[f]
2004/D TB	1994. 08. 17.	0,5	10	02.17., 08.17.	DWIX+1.75
2004/E	1994. 10. 26.	0,8	10	10.26.	23
2005/A	1993. 12. 29.	1,2	12	3., 6., 9., 12. hó 20.	19
2005/B Áll.ad[j]	1995. 08. 04.	36,0	10	(1995.12.27.) 08.04., 02.04.	1, 3, 6 DKJ átlaghozamai[f]
2006/A Áll.ad	1996. 02. 28.	50,0	10	(1997.02.28.) 02.28.	3 és 6 DKJ átlaghozamai[f]
2006/B Áll.ad	1996. 05. 24.	78,0	10	01.24.	3 és 6 DKJ átlaghozamai[f]
2006/C Áll.ad	1996. 05. 24.	78,0	10	(1997.07.24.) 07.24.	3 és 6 DKJ átlaghozamai[f]
2006/D	1998. 12. 30.	10,0	8	(1999.08.12.) 02.12., 08.12.	6 DKJ átlaghozamai[f]
2007/A	1992. 12. 31.	20,0	15	12.31.	8,4
2007/B	1998. 12. 30.	24,0	9	06.12, 12.12	6 DKJ átlaghozamai[f]
2007/C	1998. 12. 30.	10,0	9	(1999.08.12.) 02.12, 08.12	6 DKJ átlaghozamai[f]
2008/A	1998. 12. 30.	55,0	10	04.24, 10.24	6 DKJ átlaghozamai[f]
2008/B	1998. 12. 30.	10,0	10	(1999.08.12.) 02.12, 08.12	6 DKJ átlaghozamai[f]
2009/A	1998. 12. 30.	10,0	11	(1999.08.12.) 02.12, 08.12	6 DKJ átlaghozamai[f]
2010/A	1998. 12. 30.	10,0	12	(1999.08.12.) 02.12, 08.12	6 DKJ átlaghozamai[f]
2012/A	1992. 12. 31.	20,3	20	12.31.	8,4
2013/A Hitelk.	1993. 03. 20.	150,0	20	03.20.	3 DKJ átlaghozamai[g]
2013/C Hitelk.	1993. 12. 20.	150,0	20	06.20., 12.20.	3 DKJ átlaghozamai[g]
2014/A Hitelk.	1994. 05. 02.	50,0	20	05.02., 11.02.	3 DKJ átlaghozamai[g]
2014/B Hitelk.	1994. 12. 20.	35,0	20	06.20., 12.20.	3 DKJ átlaghozamai[g]
2016/A Kincs[h]	1992. 01. 01.	83,2	25	3., 6., 9., 12. hó végén	[i]
2016/B	1996. 01. 02.	10,0	20	(1997.01.02.) 01.02., 07.02.	3 DKJ átlaghozamai[f]
2024/A Áll.ad.[j]	1994. 05. 29.	29,1	30	(1994.05.29.) 01.29., 05.29.	1, 3, 6 DKJ átlaghozamai[f]
2025/A Áll.ad.[j]	1995. 08. 04.	36,0	30	(1995.12.27.) 08.04., 02.04.	1, 3, 6 DKJ átlaghozamai[f]
2026/A Áll.ad.	1996. 02. 28.	51,2	30	(1997.02.28.) 02.28.	3 és 6 DKJ átlaghozamai[f]
2026/B Áll.ad.	1996. 05. 24.	80,0	30	04.24.	3 és 6 DKJ átlaghozamai[f]
2026/C Áll.ad.[k]	1996. 05. 24.	80,0	30	(1997.10.24.) 10.24.	3 és 6 DKJ átlaghozamai[f]

Forrás: ÁKK

[a] A Pénzügyminisztériumnál lévő állománnyal együtt.
[b] A zárójelben lévő dátum az első, illetve utolsó kamatfizetést jelöli.
[c] 150 DEM kibocsátáskori Ft/DEM árfolyamon.
[d] Opciós jog, hogy fix marad vagy változó lesz.
[e] Opciós jog.
[f] A félévenkénti kamatmegállapítást megelőző egy naptári hónap alapján.
[g] A félévenkénti kamatmegállapítást megelőző félév alapján.
[h] 25 sorozatból álló kötvényrendszer, 1–25 év futamidővel.
[i] Változó, a kamatláb minden negyedévben megegyezik a negyedév elejét tekintve legutolsó kibocsátású, leghosszabb lejáratú kamatozó kincstárjegyeknek az esedékes negyedév első napján érvényben lévő kamatlábával.
[j] Az MNB és az állam közötti adósságcsere kapcsán 1997. január 2-i értéknappal megszüntetett államadósági kötvény.
[k] A kötvényből az MNB és az állam közötti adósságcsere kapcsán 1997. január 2-i értéknappal 65,1 milliárd forint névértékű állomány szűnt meg.
[l] Megelőző 3 aukció alapján.

Rövidítések:
Áll.ad. = Államadósági
Bankr. = Bankrendszer-konszolidációs
Hitelk. = Hitelkonszolidációs
Kincs. = Kincstári államkötvény
Lakásf. = Lakásalap fedezeti
TB = Társadalombiztosítási

VII. Fizetési mérleg és külső finanszírozás

VII/1. melléklet

MAGYARORSZÁG FIZETÉSI MÉRLEGE ÉVENTE, 1988–1995

(konvertibilis devizákban)

Millió dollár

Megnevezés	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Export	5505	6446	6346	9258	10 028	8 094	7 613	12 810
Import	5016	5909	5998	9069	10 076	11 340	11 248	15 252
Kereskedelmi mérleg	489	537	348	189	–48	–3 247	–3 635	–2 442
Szolgáltatások és jövedelmek								
Árufuvar és -szállítmányozás, nettó	–300	–309	–164	–80	–116	–106	–176	–186
Kormányzati fizetések, nettó	–76	–57	17	63	78	–17	–12	–13
Szolgáltatások, nettó	..	..	302	67	103	–104	–55	195
Idegenforgalmi bevételek	670	738	818	1006	1 231	1 181	1 428	1 714
kiadások	629	1087	473	446	641	739	925	1 056
egyenleg	41	–349	345	560	590	442	503	659
Közvetlen tőkebefektetések jövedelmei, nettó	0	0	–24	–32	–45	–56	–117	–194
Kamatok és pénzügyi befektetések jövedelmei								
bevétel	230	218	230	297	420	456	661	758
kiadás	1307	1605	1644	1628	1 636	1 586	1 947	2 357
egyenleg	–1077	–1387	–1414	–1331	–1 216	–1 130	–1 286	–1 599
Munkából és tulajdonból származó jövedelmek, nettó	2	2	18	–20	9	–6	–43	–52
Viszonzatlan átutalások, nettó	114	126	727	860	859	732	909	1 127
Egyéb fizetések, nettó	..	..	–28	–9	110	38	1	25
FOLYÓ FIZETÉSI MÉRLEG EGYENLEGE	**–807**	**–1437**	**127**	**267**	**324**	**–3 455**	**–3 911**	**–2 480**
Tőkemozgások mérlege	807	1437	–127	–267	–324	3 455	3 911	2 480
Közép- és hosszú lejáratú tőkemozgás	555	1411	204	3070	432	5 632	2 295	5 601
Követelések, nettó[a)]	–27	32	–76	–57	–145	237	36	118
Tartozások, nettó	568	1192	–31	1668	–894	3 066	1 161	1 072
Felvét	2773	3156	2516	4077	2 204	6 388	5 429	7 131
Törlesztés	2205	1964	2547	2409	3 098	3 322	4 267	6 058
Közvetlen tőkebefektetések								
Magyarországon, nettó	14	187	311	1459	1 471	2 339	1 146	4 453
Külföldön, nettó[a)]	..	..	..	..	..	–11	–49	–43
ALAPMÉRLEG EGYENLEGE	**–252**	**–26**	**331**	**3337**	**756**	**2 177**	**–1 616**	**3 121**
Rövid lejáratú tőkemozgás	288	–44	–893	–617	5	459	960	1 411
Követelések[a)]	–3	–137	–324	141	–152	–165	189	–9
Tartozások	291	93	–569	–758	157	624	771	1 420
TELJES FIZETÉSI MÉRLEG EGYENLEGE	**36**	**–70**	**–562**	**2720**	**761**	**2 635**	**–656**	**4 532**
Tartalékok[a)]	–36	70	562	–2720	–761	–2 635	656	–4 532

Forrás: MNB

[a)] – = növekedés.

VII/2. melléklet

MAGYARORSZÁG FIZETÉSI MÉRLEGE, 1996

Millió dollár

Megnevezés	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.–dec.
1. Áruk, egyenleg	**–302**	**–339**	**–180**	**47**	**–161**	**–259**	**–244**	**–324**	**–166**	**–164**	**–136**	**–417**	**–2 645**
1.1 Export	1056	920	1115	1294	1232	1149	1151	974	1203	1409	1283	1395	14 183
1.2 Import	1358	1258	1295	1247	1393	1409	1396	1298	1370	1574	1419	1812	16 828
2. Szolgáltatások összesen, egyenleg	**39**	**33**	**109**	**119**	**154**	**95**	**201**	**283**	**172**	**150**	**62**	**8**	**1 426**
2.1 Építési-szerelési szolgáltatások, egyenleg	–1	–3	0	1	1	1	0	–1	0	1	–35	–2	–39
2.2 Kereskedelmi szolgáltatások, egyenleg	6	11	17	17	16	11	29	17	15	20	9	21	190
2.3 Fuvarozás és szállítmányozás, egyenleg	23	1	10	8	10	–5	17	5	6	9	11	7	102
2.4 Idegenforgalmi bevételek	103	100	134	145	185	188	278	308	214	228	205	157	2 246
kiadások	92	60	68	69	71	91	98	78	80	83	77	91	957
egyenleg	12	40	66	76	115	97	180	230	134	145	128	66	1 288
2.5 Üzleti szolgáltatások, egyenleg	–3	–12	24	3	9	–5	3	5	–1	–11	3	–24	–8
2.6 Technikai és kulturális szolgáltatások, egyenleg	4	–2	–9	19	8	–2	–26	29	16	–27	–56	–60	–107
2.7 Kormányzati szolgáltatások, egyenleg	–1	–3	1	–4	–4	–4	–2	–1	2	13	3	0	0
3. Jövedelmek egyenlege	**–116**	**–115**	**–220**	**–148**	**–62**	**–164**	**–100**	**–153**	**–122**	**–90**	**–46**	**–119**	**–1 454**
3.1 Egy évnél rövidebb ideig alkalmazottak díjazása, egyenleg	–4	–1	–1	–1	0	–1	0	–2	–3	–2	–4	–2	–20
3.2 Közvetlen tőkebefektetések jövedelmei, egyenleg	–7	–5	–10	–34	–40	–29	–6	–16	–35	–16	–5	–53	–256
ebből: 3.2.1 Felosztott és átutalt jövedelmek, bevételek	0	0	0	1	2	8	8	1	0	0	0	0	21
kiadások	7	5	10	29	43	37	12	16	35	14	5	45	258
egyenleg	–7	–5	–9	–28	–41	–29	–4	–15	–35	–14	–5	–45	–238
3.2.2 Tulajdonosi hitelek kamata, bevételek	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2
kiadások	1	0	0	6	0	1	2	0	1	3	0	8	21
egyenleg	–1	0	0	–6	2	–1	–2	0	–1	–3	0	–8	–19
3.3 Portfólióbefektetések jövedelmei, bevételek	75	37	58	44	54	47	37	45	46	38	23	91	597
kiadások	139	81	188	68	37	121	88	91	137	137	77	52	1 215
egyenleg	–64	–44	–129	–24	18	–74	–51	–46	–91	–99	–53	39	–618
3.4 Egyéb befektetések jövedelmei, bevételek	35	39	10	46	28	18	49	45	78	125	43	31	547
kiadások	75	104	90	135	68	78	93	135	70	97	27	134	1 106
egyenleg	–40	–65	–80	–90	–39	–60	–44	–89	7	27	16	–103	–559
4. Viszonzatlan folyó átutalások egyenlege	83	82	90	70	95	92	119	99	69	51	50	21	922
5. Egyéb folyó fizetések egyenlege	1	25	–18	–11	–17	40	–7	–5	8	33	18	5	73
I. Folyó fizetési mérleg egyenlege (1+2+3+4+5)	**–294**	**–313**	**–219**	**78**	**10**	**–196**	**–33**	**–99**	**–38**	**–20**	**–53**	**–501**	**–1 678**

VII/2. melléklet (folytatás)

MAGYARORSZÁG FIZETÉSI MÉRLEGE, 1996

Millió dollár

Megnevezés	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.–dec.
II. Tőkemérleg egyenlege (6+7+8)	**20**	**8**	**3**	**8**	**7**	**20**	**17**	**20**	**14**	**8**	**17**	**13**	**156**
6. Kormányzati szektor viszonzatlan tőke átutalásai, egyenleg	8	0	0	0	0	7	1	10	0	–1	0	–2	23
7. Egyéb szektorok viszonzatlan tőke átutalásai, egyenleg	13	8	3	8	7	13	16	9	14	9	17	15	134
8. Nem termelt, nem pénzügyi javak forgalma, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	–1
III. Pénzügyi mérleg egyenlege (9+10+11)[a]	**512**	**–533**	**–470**	**–1 069**	**–161**	**308**	**–670**	**157**	**757**	**–360**	**–288**	**471**	**–1347**
9. Közvetlen tőkebefektetések egyenlege	**220**	**140**	**101**	**77**	**113**	**83**	**176**	**246**	**183**	**301**	**89**	**257**	**1987**
9.1 Külföldön	–1	0	0	–4	–1	–1	–34	57	–1	–5	–7	0	3
9.1.1 Részvény és egyéb tulajdonosi részesedés, egyenleg	–1	0	0	–4	–1	–1	–34	57	–1	–5	–7	0	3
9.1.2 Tulajdonosi hitelek, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9.1.2.1 Követelések, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9.1.2.2 Tartozások, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9.2 Magyarországon	221	140	101	82	114	84	210	189	184	306	96	257	1983
9.2.1 Részvény és egyéb tulajdonosi részesedés, egyenleg	219	128	105	63	131	78	202	172	137	237	95	221	1788
9.2.2 Tulajdonosi hitelek, egyenleg	2	13	–3	19	–17	6	8	17	46	69	1	36	195
9.2.2.1 Követelések, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9.2.2.2 Tartozások, egyenleg	2	13	–3	19	–17	6	8	17	46	69	1	36	195
10. Portfólióbefektetések	**397**	**–170**	**–113**	**–52**	**193**	**–82**	**44**	**–91**	**–349**	**–102**	**–167**	**83**	**–407**
10.1 Követelések egyenlege	–5	–7	–9	11	–3	–7	–17	0	23	9	–8	–6	–18
10.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	0	–7	–14	–7	0	–6	–17	0	23	13	0	0	–15
10.1.2 Kötvények, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10.1.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	–5	0	5	0	–3	–1	1	0	0	–3	–8	–6	–20
10.1.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0	0	18	0	0	0	0	0	0	0	0	18
10.2. Tartozások, egyenlege	403	–163	–104	–62	196	–74	61	–91	–372	–112	–159	89	–389
10.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok egyenleg	1	31	53	42	13	75	80	43	4	–7	8	16	358
10.2.2 Kötvények, egyenleg	352	–192	–155	–119	181	–64	–29	–122	–337	–89	–177	63	–688
10.2.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	50	–2	–2	15	3	–85	9	–12	–39	–16	10	11	–58
10.2.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	–1	0	–1
11. Egyéb befektetések egyenlege	**–106**	**–504**	**–458**	**–1 095**	**–467**	**306**	**–890**	**2**	**924**	**–559**	**–210**	**130**	**–2927**
11.1. Követelések	210	66	–7	–413	96	–15	–317	–180	175	–465	–241	–178	–1270
11.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú, egyenleg	214	–38	–8	–407	–89	–32	–327	–181	169	–421	–258	–203	–1580
11.1.2 Éven túli lejáratú, egyenleg	–4	104	0	–6	185	17	10	1	6	–44	17	25	311
11.2. Tartozások	–316	–570	–451	–682	–563	321	–573	182	749	–94	31	308	–1657
11.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú, egyenleg	–112	–33	–106	7	21	472	–538	137	379	47	211	84	568
11.2.2 Éven túli lejáratú, egyenleg	–203	–537	–345	–688	–584	–152	–35	45	370	–140	–180	224	–2225
IV. Tévedések és kihagyások egyenlege	**155**	**181**	**62**	**29**	**97**	**166**	**127**	**247**	**48**	**209**	**41**	**50**	**1410**
V. Teljes fizetési mérleg egyenlege (I+II+III+IV)	**393**	**–657**	**–624**	**–955**	**–47**	**297**	**–559**	**324**	**782**	**–163**	**–283**	**33**	**–1458**
VI. A nemzetközi tartalékok változása	**–393**	**657**	**624**	**955**	**47**	**–297**	**559**	**–324**	**–782**	**163**	**283**	**–33**	**1458**

Forrás: MNB

[a] A nemzetközi tartalékok változása nélkül.

VII/3. melléklet

MAGYARORSZÁG FIZETÉSI MÉRLEGE, 1997

Millió dollár

	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.–dec.
1. Áruk, egyenleg	**–210**	**–229**	**37**	**–204**	**–53**	**–301**	**–201**	**–111**	**–34**	**–95**	**–47**	**–287**	**–1 734**
1.1 Export	1459	1348	1682	1779	1550	1561	1660	1466	1650	1802	1739	1941	19 637
1.2 Import	1669	1577	1645	1983	1603	1862	1861	1576	1683	1897	1786	2228	21 371
2. Szolgáltatások összesen, bevétel	**294**	**389**	**387**	**443**	**426**	**452**	**475**	**449**	**421**	**421**	**341**	**373**	**4 871**
kiadás	**269**	**343**	**306**	**347**	**285**	**346**	**321**	**250**	**310**	**300**	**284**	**333**	**3 694**
egyenleg	**25**	**46**	**82**	**96**	**141**	**106**	**154**	**199**	**112**	**122**	**57**	**40**	**1 177**
2.1 Építési-szerelési szolgáltatások, bevétel	2	4	5	4	4	2	4	4	6	6	6	14	60
kiadás	4	3	4	11	4	4	5	6	7	7	5	7	67
egyenleg	–2	1	1	–7	–1	–3	–1	–1	–1	–1	1	7	–76
2.2 Kereskedelmi szolgáltatások, bevétel	20	18	32	22	24	24	23	16	24	24	23	24	274
kiadás	11	12	11	11	13	11	10	7	11	10	11	11	129
egyenleg	9	7	21	11	11	13	13	9	13	14	13	12	144
2.3 Fuvarozás és szállítmányozás, bevétel	41	28	33	46	50	45	49	37	45	42	44	42	503
kiadás	28	25	33	59	33	48	45	25	33	29	30	39	426
egyenleg	13	3	1	–12	17	–3	5	11	12	13	14	4	76
2.4 Idegenforgalom, bevétel	94	180	171	214	219	232	280	309	262	254	176	192	2 582
kiadás	69	135	81	91	82	99	103	92	117	94	96	94	1 153
egyenleg	25	44	89	123	137	133	177	216	145	160	80	98	1 428
2.5 Üzleti szolgáltatások, bevétel	33	67	33	34	22	13	36	21	15	11	16	19	322
kiadás	30	37	43	36	29	21	38	19	26	21	17	27	344
egyenleg	3	30	–10	–2	–7	–8	–2	3	–11	–11	0	–8	–22
2.6 Technikai és kulturális szolgáltatások, bevétel	100	87	110	119	104	132	79	59	65	80	70	77	1 083
kiadás	121	126	126	133	120	157	117	95	112	135	121	149	1 513
egyenleg	–21	–39	–16	–14	–16	–25	–38	–36	–47	–55	–51	–72	–430
2.7 Kormányzati szolgáltatások, bevétel	4	5	3	4	4	4	5	2	4	5	5	6	48
kiadás	5	4	7	6	3	5	5	6	4	4	4	7	61
egyenleg	–2	0	–4	–2	0	–1	0	–4	0	1	1	–1	–13
3. Jövedelmek, bevétel	**110**	**145**	**188**	**165**	**51**	**99**	**119**	**89**	**101**	**69**	**87**	**158**	**1 380**
kiadás	**228**	**183**	**358**	**252**	**89**	**296**	**222**	**198**	**306**	**211**	**106**	**350**	**2 800**
egyenleg	**–118**	**–39**	**–170**	**–87**	**–38**	**–197**	**–103**	**–110**	**–205**	**–142**	**–20**	**–193**	**–1 421**
3.1 Egy évnél rövidebb ideig alkalmazottak díjazása, bevétel	2	3	3	3	3	2	3	3	3	4	3	5	38
kiadás	5	2	2	5	3	3	2	3	4	4	3	3	39
egyenleg	–3	1	0	–2	0	0	1	1	–1	–1	0	2	–1
3.2 Közvetlen tőkebefektetések jövedelmei, bevétel	1	6	1	1	4	1	4	1	1	1	1	1	23
kiadás	6	13	4	28	36	63	17	14	100	15	14	143	454
egyenleg	–5	–6	–3	–27	–32	–62	–13	–13	–99	–14	–14	–142	–431
3.2.1 Felosztott és átutalt jövedelmek, bevétel	1	0	1	1	4	1	3	1	1	1	1	1	15
kiadás	5	12	2	28	35	63	16	13	100	13	8	141	437
egyenleg	–5	–12	–2	–26	–31	–62	–13	–12	–99	–12	–8	–140	–421
3.2.2 Tulajdonosi hitelek kamata, bevétel	0	6	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	8
kiadás	1	1	2	0	1	0	1	1	1	2	6	3	17
egyenleg	–1	5	–2	0	–1	0	0	–1	–1	–2	–6	–2	–9
3.3 Portfólióbefektetések jövedelmei, bevétel	56	51	38	24	34	49	90	69	81	47	46	133	718
kiadás	136	62	141	58	35	131	133	130	147	165	48	119	1 306
egyenleg	–80	–11	–103	–34	–1	–82	–43	–60	–66	–117	–3	14	–588
3.3.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, bevétel	0	0	1	3	0	6	0	2	0	1	0	0	15
kiadás	0	0	1	0	5	29	9	5	2	5	1	2	61
egyenleg	0	0	0	3	–5	–24	–9	–3	–2	–5	–1	–2	–46
3.3.2 Kötvények, bevétel	0	2	1	1	6	10	0	0	0	0	0	8	28
kiadás	135	61	139	57	29	99	71	57	100	105	47	55	955
egyenleg	–135	–59	–138	–57	–23	–89	–71	–57	–100	–105	–47	–47	–927
3.3.3 Pénzpiaci eszközök és pénzügyi derivatívák, bevétel	56	50	36	20	28	33	89	67	80	47	45	125	675
kiadás	1	1	1	0	1	3	54	68	45	54	0	62	290
egyenleg	55	48	35	20	27	30	36	–1	35	–8	45	63	385
3.4 Egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	51	84	147	136	10	47	22	15	16	16	37	19	600
kiadás	81	106	211	161	15	99	69	52	54	26	41	85	1001
egyenleg	–30	–23	–64	–24	–5	–52	–48	–37	–38	–10	–3	–66	–401
4. Viszonzatlan folyó átutalások, egyenleg	**3**	**24**	**73**	**84**	**91**	**75**	**140**	**119**	**117**	**116**	**80**	**74**	**996**
4.1 Kormányzati szektor, egyenleg	–3	–1	3	–1	2	–3	0	0	1	–4	6	–4	–5
4.2 Egyéb szektorok, egyenleg	6	24	70	85	89	78	141	119	116	120	75	78	1 001
I. Folyó fizetési mérleg egyenlege (1+2+3+4)	**–300**	**–198**	**21**	**–110**	**142**	**–317**	**–11**	**97**	**–10**	**1**	**71**	**–367**	**–981**

VII/3. melléklet (folytatás)

MAGYARORSZÁG FIZETÉSI MÉRLEGE, 1997

Millió dollár

	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.–dec.
II. Tőkemérleg egyenlege (5 + 6 + 7)	**10**	**10**	**10**	**11**	**13**	**–14**	**10**	**11**	**12**	**11**	**14**	**17**	**117**
5. Kormányzati szektor viszonzatlan tőkeátutalásai, egyenleg	–1	1	0	2	0	0	0	3	5	0	1	1	11
6. Egyéb szektorok viszonzatlan tőkeátutalásai, egyenleg	11	10	10	10	13	10	11	8	7	11	8	20	129
7. Nem termelt, nem pénzügyi javak forgalma, egyenleg	0	0	–1	0	0	–24	–1	0	0	0	5	–3	–23
III. Pénzügyi mérleg egyenlege (8 + 9 + 10)[a]	**18**	**–92**	**–131**	**–242**	**–25**	**75**	**187**	**–70**	**60**	**453**	**121**	**44**	**398**
8. Közvetlen tőkebefektetések egyenlege	**141**	**146**	**168**	**188**	**63**	**18**	**299**	**–69**	**102**	**191**	**214**	**194**	**1653**
8.1 Külföldön	1	–15	–5	–2	–24	–63	–71	–110	–11	–32	–46	–54	–431
8.1.1 Részvény és egyéb tulajdonosi részesedés, egyenleg	0	–15	–4	–2	–24	–63	–7	–110	–5	0	–20	–36	–286
8.1.2 Tulajdonosi hitelek, egyenleg	1	0	–1	0	0	0	–64	0	–6	–31	–26	–18	–146
8.1.2.1 Követelések, egyenleg	0	0	0	0	0	0	–65	0	–6	–31	–26	–18	–147
8.1.2.2 Tartozások, egyenleg	1	0	–1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
8.2 Magyarországon	140	160	173	191	87	81	370	40	113	222	260	248	2085
8.2.1 Részvény és egyéb tulajdonosi részesedés, egyenleg	84	131	156	185	91	62	322	26	58	191	255	250	1811
8.2.2 Tulajdonosi hitelek, egyenleg	56	30	17	5	–3	19	48	15	55	31	4	–3	274
8.2.2.1 Követelések, egyenleg	2	0	1	0	0	–10	0	0	0	0	0	0	–8
8.2.2.2 Tartozások, egyenleg	54	30	16	6	–3	29	48	15	56	31	5	–3	282
9. Portfólióbefektetések	**–157**	**–481**	**212**	**8**	**–87**	**–37**	**–182**	**148**	**–324**	**–128**	**193**	**–213**	**–1047**
9.1 Követelések egyenlege	–2	–27	0	–7	–32	–9	–17	–15	–9	–9	–4	7	–121
9.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	0	0	0	–3	–6	–7	–2	–10	–2	0	0	–2	–32
9.1.2 Kötvények, egyenleg	2	–23	0	0	–13	0	–4	4	–4	–14	0	1	–53
9.1.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	–3	–3	0	–4	–13	–3	–11	–8	–3	6	–4	–2	–49
9.1.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	11	12
9.2 Tartozások egyenlege	–155	–454	212	15	–55	–28	–165	163	–315	–119	197	–220	–926
9.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	–129	–80	4	34	340	10	73	74	–10	53	462	173	1003
9.2.2 Kötvények, egyenleg	–7	–318	228	–24	–390	–38	–236	38	–301	–171	–264	–389	–1871
9.2.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	–19	–57	–20	5	–4	–1	–1	52	–4	0	0	–4	–53
9.2.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0	0	0	–1	0	0	–1	0	–1	–1	0	–4
10. Egyéb befektetések egyenlege	**33**	**243**	**–510**	**–438**	**–2**	**94**	**70**	**–148**	**282**	**390**	**–286**	**64**	**–208**
10.1 Követelések	285	–12	–244	72	–103	–31	–257	–107	–187	282	–355	87	–570
10.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú, egyenleg	249	–24	–243	58	–109	0	–224	31	–172	277	–314	9	–461
10.1.2 Éven túli lejáratú, egyenleg	36	12	–1	13	6	–31	–33	–137	–15	4	–42	78	–109
10.2 Tartozások	–252	254	–266	–510	101	126	327	–42	469	108	39	–24	361
10.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú, egyenleg	–210	236	128	–15	84	172	81	21	290	57	32	41	916
10.2.2 Éven túli lejáratú, egyenleg	–42	18	–393	–495	17	–47	246	–63	179	52	7	–64	–555
IV. Tévedések és kihagyások egyenlege	**–5**	**160**	**23**	**–104**	**124**	**185**	**33**	**8**	**–143**	**–31**	**3**	**43**	**296**
V. Teljes fizetési mérleg egyenlege (I +II + III + IV)	**–277**	**–120**	**–77**	**–445**	**253**	**–72**	**219**	**48**	**–81**	**434**	**209**	**–262**	**–170**
VI. A nemzetközi tartalékok változása	**277**	**120**	**77**	**445**	**–253**	**72**	**–219**	**–48**	**81**	**–434**	**–209**	**262**	**170**

Forrás: MNB

[a] A nemzetközi tartalékok változása nélkül.

VII/4. melléklet

MAGYARORSZÁG FIZETÉSI MÉRLEGE, 1998

Millió dollár

	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.–dec.
1. Áruk, egyenleg	**–175**	**–16**	**–112**	**–71**	**–85**	**–237**	**–264**	**–159**	**–263**	**–188**	**–252**	**–300**	**–2 121**
1.1 Export	1609	1485	1647	1766	1662	1615	1761	1528	1654	1936	1963	2123	20 749
1.2 Import	1784	1500	1758	1838	1746	1852	2025	1687	1918	2124	2215	2422	22 870
2. Szolgáltatások összesen, bevétel	**321**	**308**	**395**	**389**	**387**	**465**	**491**	**508**	**424**	**421**	**387**	**413**	**4 908**
kiadás	**330**	**287**	**352**	**326**	**302**	**372**	**384**	**318**	**392**	**372**	**324**	**471**	**4 230**
egyenleg	**–9**	**21**	**43**	**63**	**84**	**93**	**107**	**190**	**31**	**49**	**63**	**–58**	**678**
2.1 Építési-szerelési szolgáltatások, bevétel	4	5	5	6	5	4	7	5	11	7	32	14	108
kiadás	6	4	12	12	5	6	12	8	10	15	7	26	123
egyenleg	–1	1	–7	–6	1	–2	–5	–2	1	–9	25	–12	–15
2.2 Kereskedelmi szolgáltatások, bevétel	53	50	52	46	28	30	41	36	42	52	63	68	561
kiadás	34	45	38	32	23	26	36	30	39	48	41	57	450
egyenleg	19	5	14	14	5	3	5	7	2	5	21	11	112
2.3 Fuvarozás és szállítmányozás, bevétel	71	42	70	46	49	52	55	51	51	54	50	57	648
kiadás	33	27	39	36	36	43	37	38	39	38	34	52	452
egyenleg	38	14	31	10	13	9	18	12	13	16	15	5	196
2.4 Idegenforgalom, bevétel	110	137	179	197	222	237	303	334	230	214	165	176	2 504
kiadás	87	68	90	97	96	114	131	86	133	98	82	122	1 205
egyenleg	22	69	89	100	126	123	171	247	96	117	83	54	1 298
2.5 Üzleti szolgáltatások, bevétel	12	7	24	9	13	26	11	16	15	25	11	17	186
kiadás	27	20	33	28	24	42	23	30	26	31	26	42	350
egyenleg	–15	–14	–9	–19	–10	–15	–12	–14	–11	–6	–14	–25	–164
2.6 Technikai és kulturális szolgáltatások, bevétel	67	65	61	81	65	113	69	62	72	65	63	78	861
kiadás	139	117	137	116	115	137	139	122	138	137	128	166	1 591
egyenleg	–71	–53	–76	–35	–50	–24	–71	–59	–66	–71	–65	–88	–730
2.7 Kormányzati szolgáltatások, bevétel	4	3	4	4	3	3	4	3	3	3	3	4	40
kiadás	5	5	4	5	3	4	5	4	7	5	5	6	59
egyenleg	–2	–2	–1	–1	–1	–2	0	–1	–4	–2	–3	–2	–19
3. Jövedelmek, bevétel	**108**	**68**	**67**	**56**	**61**	**90**	**135**	**106**	**139**	**133**	**40**	**108**	**1 112**
kiadás	**198**	**136**	**231**	**201**	**111**	**519**	**241**	**174**	**337**	**201**	**100**	**534**	**2 984**
egyenleg	**–89**	**–68**	**–164**	**–145**	**–50**	**–429**	**–106**	**–69**	**–198**	**–68**	**–60**	**–426**	**–1 872**
3.1 Egy évnél rövidebb ideig alkalmazottak díjazása, bevétel	4	3	4	4	4	4	5	4	4	3	3	4	45
kiadás	1	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	3	21
egyenleg	3	3	2	2	2	3	3	2	2	1	0	1	24
3.2 Közvetlen tőkebefektetések jövedelmei, bevétel	2	1	0	1	1	1	10	1	1	2	0	3	24
kiadás	5	15	13	50	47	262	38	11	131	28	12	346	960
egyenleg	–3	–15	–13	–49	–46	–262	–28	–10	–130	–26	–12	–342	–936
3.2.1 Felosztott és átutalt jövedelmek, bevétel	1	1	0	1	1	1	9	1	1	1	0	3	19
kiadás	3	14	6	48	45	258	37	9	127	28	10	336	922
egyenleg	–2	–13	–6	–47	–45	–257	–27	–8	–126	–27	–10	–333	–902
3.2.2 Tulajdonosi hitelek kamata, bevétel	2	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	5
kiadás	2	2	7	2	2	4	2	2	3	1	2	10	38
egyenleg	0	–2	–7	–2	–2	–4	0	–2	–3	1	–2	–9	–33
3.3 Portfólióbefektetések jövedelmei, bevétel	61	37	48	34	41	65	93	65	115	97	14	43	714
kiadás	161	70	155	105	40	192	158	111	142	103	56	104	1 397
egyenleg	–100	–33	–107	–71	1	–127	–65	–45	–27	–6	–42	–61	–683
3.3.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, bevétel	0	1	0	0	0	0	2	0	0	2	0	1	6
kiadás	1	1	1	1	9	37	6	3	1	3	0	3	66
egyenleg	–1	0	–1	–1	–8	–37	–5	–2	–1	–1	0	–2	–60
3.3.2 Kötvények, bevétel	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	9	12
kiadás	114	42	109	69	31	95	84	56	86	53	55	32	827
egyenleg	–114	–42	–109	–69	–31	–94	–83	–56	–86	–53	–55	–23	–815
3.3.3 Pénzpiaci eszközök és pénzügyi derivatívák, bevétel	61	37	48	33	41	64	90	65	115	95	14	33	696
kiadás	46	28	45	35	1	60	67	52	55	47	0	68	504
egyenleg	14	9	3	–2	40	4	23	13	60	48	14	–35	192
3.4 Egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	41	27	15	18	15	21	27	35	20	30	23	58	329
kiadás	31	50	61	44	22	63	44	50	63	68	30	82	606
egyenleg	11	–23	–46	–26	–7	–43	–16	–16	–43	–38	–8	–24	–277
4. Viszonzatlan folyó átutalások, egyenleg	**64**	**46**	**77**	**91**	**68**	**94**	**97**	**98**	**104**	**98**	**90**	**90**	**1 018**
4.1 Kormányzati szektor, egyenleg	–2	–3	–1	–3	–4	–6	–4	–3	–4	–1	–3	–11	–45
4.2 Egyéb szektorok, egyenleg	65	50	78	94	72	100	101	102	108	100	93	100	1 063
I. Folyó fizetési mérleg egyenlege (1 + 2 + 3 + 4)	**–210**	**–16**	**–155**	**–63**	**18**	**–478**	**–167**	**61**	**–326**	**–108**	**–159**	**–694**	**–2 298**

VII/4. melléklet (folytatás)

MAGYARORSZÁG FIZETÉSI MÉRLEGE, 1998

Millió dollár

	Jan	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.–nov.
II. Tőkemérleg egyenlege (5 + 6 + 7)	**12**	**16**	**14**	**19**	**18**	**24**	**27**	**10**	**44**	**–17**	**30**	**–9**	**188**
5. Kormányzati szektor viszonzatlan tőkeátutalásai, egyenleg	0	2	1	3	7	3	4	5	13	1	7	4	52
6. Egyéb szektorok viszonzatlan tőkeátutalásai, egyenleg	12	14	19	14	14	35	15	13	16	–11	20	–7	156
7. Nem termelt nem pénzügyi javak forgalma, egyenleg	0	0	–6	2	–4	–14	9	–8	14	–8	2	–6	–19
III. Pénzügyi mérleg egyenlege (8 + 9 + 10)[a]	**550**	**350**	**678**	**361**	**44**	**–15**	**231**	**–500**	**–645**	**–404**	**763**	**1261**	**2674**
8. Közvetlen tőkebefektetések egyenlege	**95**	**190**	**45**	**65**	**–28**	**494**	**142**	**–22**	**50**	**109**	**70**	**245**	**1453**
8.1 Külföldön	–9	–77	–53	15	–106	140	–153	–70	–10	–28	–88	–41	–481
8.1.1 Részvény és egyébt ulajdonosirészesedés, egyenleg	–10	–27	–14	–2	–86	–15	–166	–19	–8	–44	–37	–34	–462
8.1.2 Tulajdonosi hitelek, egyenleg	1	–50	–39	17	–20	155	14	–51	–2	16	–51	–7	–19
8.1.2.1 Követelések, egyenleg	1	–50	–39	17	–20	155	14	–51	–2	16	–51	–7	–19
8.1.2.2 Tartozások, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8.2 Magyarországon	103	266	98	50	78	354	295	48	60	137	158	286	1935
8.2.1 Részvény és egyéb tulajdonosi részesedés, egyenleg	78	228	106	68	60	155	254	38	63	99	108	154	1410
8.2.2 Tulajdonosi hitelek, egyenleg	25	39	–7	–18	19	199	41	10	–3	38	50	132	525
8.2.2.1 Követelések, egyenleg	0	0	0	0	1	–1	0	0	0	0	0	81	81
8.2.2.2 Tartozások, egyenleg	25	39	–7	–18	18	200	41	10	–3	38	50	51	444
9. Portfólióbefektetések	**156**	**219**	**624**	**759**	**–23**	**–323**	**349**	**–503**	**–366**	**–508**	**722**	**876**	**1983**
9.1 Követelések egyenlege	–11	–21	–3	–10	–37	3	28	–21	36	101	6	20	92
9.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	–2	0	–2	0	–23	0	–5	–3	–1	–4	–2	–2	–46
9.1.2 Kötvények, egyenleg	0	0	–7	–12	–17	–4	–9	–19	–19	–1	10	–4	–82
9.1.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	–9	–21	6	1	2	6	42	1	4	0	–1	1	34
9.1.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	1	0	0	0	1	0	0	52	105	0	25	185
9.2 Tartozások egyenlege	167	240	627	769	14	–326	321	–482	–401	–609	716	856	1892
9.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	6	75	368	67	–161	–110	97	–55	–32	51	86	162	554
9.2.2 Kötvények, egyenleg	166	165	262	703	175	–215	274	–423	–364	–653	643	698	1432
9.2.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	–5	0	0	0	0	0	–50	0	0	0	–1	0	–56
9.2.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0	–2	0	0	–1	0	–4	–5	–7	–13	–4	–38
10. Egyéb befektetések egyenlege	**299**	**–59**	**8**	**–464**	**96**	**–187**	**–260**	**25**	**–329**	**–5**	**–29**	**141**	**–763**
10.1 Követelések	244	–143	174	–61	–189	–4	–206	–32	–444	206	156	–210	–508
10.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú, egyenleg	244	–145	192	–55	–188	40	–222	–33	–453	186	178	–197	–451
10.1.2 Éven túli lejáratú, egyenleg	0	3	–18	–7	–1	–44	16	1	9	20	–22	–13	–57
10.2 Tartozások	55	84	–165	–402	285	–183	–54	57	115	–210	–185	350	–254
10.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú, egyenleg	84	204	216	130	164	–1	–52	23	–113	–235	–212	45	253
10.2.2 Éven túli lejáratú, egyenleg	–29	–121	–382	–533	121	–182	–2	34	228	25	28	305	–508
IV. Tévedések és kihagyások egyenlege	**–56**	**94**	**–9**	**75**	**79**	**77**	**–41**	**77**	**22**	**–47**	**–3**	**–35**	**232**
V. Teljes fizetési mérleg egyenlege (I + II + III + IV)	**296**	**444**	**527**	**392**	**158**	**–392**	**51**	**–352**	**–905**	**–576**	**630**	**524**	**797**
VI. A nemzetközi tartalékok változása	**–296**	**–444**	**–527**	**–392**	**–158**	**392**	**–51**	**352**	**905**	**576**	**–630**	**–524**	**–797**

Forrás: MNB

[a] A nemzetközi tartalékok változása nélkül.

VII/5. melléklet

A PORTFÓLIÓ- ÉS EGYÉB BEFEKTETÉSEK JÖVEDELMEINEK SZEKTORBONTÁSA, 1997

Millió dollár

	Január–december
I. Kormányzati szektor és MNB összesen (A + B)	
1. Portfólió- és egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**835**
kiadás	**1698**
egyenleg	**–863**
1.1 Portfólióbefektetések jövedelmei, bevétel	**671**
kiadás	**1209**
egyenleg	**–538**
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok,	
bevétel	0
kiadás	0
egyenleg	0
1.1.2 Kötvények, bevétel	5
kiadás	930
egyenleg	–925
1.1.3 Pénzpiaci eszközök és pénzügyi derivatívák,	
bevétel	666
kiadás	280
egyenleg	387
1.2 Egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**164**
kiadás	**489**
egyenleg	**–325**
A. Kormányzati szektor	
1. Portfólió- és egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**6**
kiadás	**126**
egyenleg	**–120**
1.1 Portfólióbefektetések jövedelmei, bevétel	**3**
kiadás	**38**
egyenleg	**–35**
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok,	
bevétel	0
kiadás	0
egyenleg	0
1.1.2 Kötvények, bevétel	1
kiadás	38
egyenleg	–37
1.1.3 Pénzpiaci eszközök és pénzügyi derivatívák,	
bevétel	1
kiadás	0
egyenleg	1
1.2 Egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	3
kiadás	**88**
egyenleg	**–85**
B. Magyar Nemzeti Bank	
1. Portfólió- és egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**829**
kiadás	**1572**
egyenleg	**–742**
1.1 Portfólióbefektetések jövedelmei, bevétel	**668**
kiadás	**1171**
egyenleg	**–503**
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok,	
bevétel	0
kiadás	0
egyenleg	0
1.1.2 Kötvények, bevétel	3
kiadás	892
egyenleg	–888
1.1.3 Pénzpiaci eszközök és pénzügyi derivatívák,	
bevétel	665
kiadás	280
egyenleg	385
1.2 Egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**161**
kiadás	**401**
egyenleg	**–240**

VII/5. melléklet (folytatás)

A PORTFÓLIÓ- ÉS EGYÉB BEFEKTETÉSEK JÖVEDELMEINEK SZEKTORBONTÁSA, 1997

Millió dollár

	Január–december
II. Magánszektor összesen (C + D)	
1. Portfólió- és egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**483**
kiadás	**609**
egyenleg	**–126**
1.1 Portfólióbefektetések jövedelmei, bevétel	**46**
kiadás	**96**
egyenleg	**–50**
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, bevétel	15
kiadás	61
egyenleg	–46
1.1.2 Kötvények, bevétel	23
kiadás	25
egyenleg	–2
1.1.3 Pénzpiaci eszközök és pénzügyi derivatívák, bevétel	9
kiadás	11
egyenleg	–2
1.2 Egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**436**
kiadás	**513**
egyenleg	**–76**
C. Hitelintézetek	
1. Portfólió- és egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**410**
kiadás	**470**
egyenleg	**–60**
1.1 Portfólióbefektetések jövedelmei, bevétel	**22**
kiadás	**56**
egyenleg	**–34**
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, bevétel	4
kiadás	34
egyenleg	–29
1.1.2 Kötvények, bevétel	10
kiadás	13
egyenleg	–3
1.1.3 Pénzpiaci eszközök és pénzügyi derivatívák, bevétel	8
kiadás	9
egyenleg	–2
1.2 Egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**388**
kiadás	**414**
egyenleg	**–26**
D. Vállalkozói és egyéb szektorok	
1. Portfólió- és egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**73**
kiadás	**139**
egyenleg	**–66**
1.1 Portfólióbefektetések jövedelmei, bevétel	**24**
kiadás	**40**
egyenleg	**–16**
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, bevétel	10
kiadás	27
egyenleg	–17
1.1.2 Kötvények, bevétel	13
kiadás	12
egyenleg	1
1.1.3 Pénzpiaci eszközök és pénzügyi derivatívák, bevétel	1
kiadás	1
egyenleg	0
1.2 Egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**49**
kiadás	**98**
egyenleg	**–50**

Forrás: MNB

VII/6. melléklet

A PORTFÓLIÓ- ÉS EGYÉB BEFEKTETÉSEK JÖVEDELMEINEK SZEKTORBONTÁSA, 1998

Millió dollár

	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.–dec.
I. Kormányzati szektor és MNB összesen (A + B)													
1. Portfólió- és egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**81**	**54**	**52**	**38**	**45**	**65**	**94**	**83**	**117**	**103**	**20**	**69**	**817**
kiadás	**166**	**103**	**188**	**116**	**37**	**174**	**144**	**141**	**162**	**139**	**64**	**105**	**1540**
egyenleg	**–86**	**–49**	**–137**	**–79**	**8**	**–109**	**–50**	**–58**	**–46**	**–36**	**–44**	**–37**	**–723**
1.1 Portfólióbefektetések jövedelmei, bevétel	**60**	**36**	**47**	**32**	**41**	**63**	**89**	**65**	**114**	**95**	**14**	**32**	**686**
kiadás	**160**	**70**	**153**	**99**	**31**	**151**	**136**	**107**	**140**	**99**	**55**	**88**	**1289**
egyenleg	**–99**	**–34**	**–107**	**–66**	**9**	**–89**	**–47**	**–42**	**–26**	**–4**	**–41**	**–56**	**–603**
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, bevétel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kiadás	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.2 Kötvények, bevétel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kiadás	113	42	109	68	31	95	76	56	86	53	55	23	807
egyenleg	–113	–42	–109	–68	–31	–94	–76	–56	–86	–53	–55	–23	–807
1.1.3 Pénzpiaci eszközök és pénzügyi derivatívák, bevétel	60	36	47	32	40	62	89	65	114	95	14	32	686
kiadás	46	28	44	30	0	57	59	52	54	46	0	64	481
egyenleg	14	9	2	2	40	6	29	13	60	48	14	–33	204
1.2 Egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**20**	**18**	**5**	**5**	**4**	**2**	**5**	**18**	**3**	**8**	**6**	**37**	**131**
kiadás	**7**	**34**	**35**	**18**	**5**	**22**	**8**	**33**	**22**	**40**	**9**	**18**	**251**
egyenleg	**14**	**–16**	**–30**	**–12**	**–1**	**–20**	**–3**	**–16**	**–19**	**–32**	**–3**	**19**	**–120**
A. Kormányzati szektor													
1. Portfólió- és egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**16**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**7**	**0**	**0**	**0**	**12**	**37**
kiadás	**8**	**2**	**17**	**22**	**17**	**37**	**37**	**32**	**8**	**14**	**12**	**26**	**233**
egyenleg	**8**	**–2**	**–16**	**–22**	**–16**	**–37**	**–37**	**–25**	**–8**	**–14**	**–12**	**–14**	**–196**
1.1 Portfólióbefektetések jövedelmei, bevétel	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
kiadás	**5**	**0**	**3**	**20**	**17**	**21**	**33**	**11**	**2**	**11**	**12**	**11**	**147**
egyenleg	**–5**	**0**	**–3**	**–20**	**–16**	**–21**	**–33**	**–11**	**–2**	**–11**	**–12**	**–11**	**–147**
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, bevétel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kiadás	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.2 Kötvények, bevétel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kiadás	5	0	3	20	17	21	33	11	2	11	12	11	147
egyenleg	–5	0	–3	–20	–16	–21	–33	–11	–2	–11	–12	–11	–147
1.1.3 Pénzpiaci eszközök és pénzügyi derivatívák, bevétel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kiadás	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2 Egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**16**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**7**	**0**	**0**	**0**	**12**	**37**
kiadás	**3**	**2**	**14**	**2**	**0**	**16**	**3**	**21**	**7**	**3**	**0**	**15**	**86**
egyenleg	**13**	**–2**	**–13**	**–2**	**0**	**–16**	**–3**	**–14**	**–7**	**–3**	**0**	**–3**	**–50**
B. Magyar Nemzeti Bank													
1. Portfólió- és egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**64**	**54**	**50**	**38**	**45**	**64**	**94**	**76**	**117**	**103**	**20**	**57**	**780**
kiadás	**158**	**101**	**171**	**94**	**20**	**137**	**107**	**109**	**154**	**125**	**52**	**79**	**1307**
egyenleg	**–94**	**–47**	**–121**	**–56**	**25**	**–72**	**–13**	**–33**	**–37**	**–22**	**–32**	**–23**	**–526**
1.1 Portfólióbefektetések jövedelmei, bevétel	**60**	**36**	**47**	**32**	**40**	**62**	**89**	**65**	**114**	**95**	**14**	**32**	**686**
kiadás	**154**	**70**	**150**	**78**	**15**	**130**	**102**	**96**	**138**	**88**	**43**	**76**	**1142**
egyenleg	**–94**	**–34**	**–103**	**–46**	**26**	**–68**	**–13**	**–31**	**–24**	**7**	**–30**	**–45**	**–456**
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, bevétel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kiadás	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.2 Kötvények, bevétel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kiadás	108	42	106	48	15	73	43	44	84	42	43	12	660
egyenleg	–108	–42	–106	–48	–15	–73	–43	–44	–84	–42	–43	–12	–660
1.1.3 Pénzpiaci eszközök és pénzügyi derivatívák, bevétel	60	36	47	32	40	62	89	65	114	95	14	32	686
kiadás	46	28	44	30	0	57	59	52	54	46	0	64	481
egyenleg	14	9	2	2	40	6	29	13	60	48	14	–33	204
1.2 Egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**4**	**18**	**4**	**5**	**4**	**2**	**5**	**11**	**3**	**8**	**6**	**25**	**95**
kiadás	**4**	**31**	**21**	**16**	**5**	**7**	**5**	**12**	**16**	**37**	**9**	**3**	**165**
egyenleg	**0**	**–13**	**–18**	**–10**	**–1**	**–5**	**0**	**–2**	**–13**	**–29**	**–3**	**22**	**–70**

VII/6. melléklet (folytatás)

A PORTFÓLIÓ- ÉS EGYÉB BEFEKTETÉSEK JÖVEDELMEINEK SZEKTORBONTÁSA, 1998

Millió dollár

	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.–dec.
II. Magánszektor összesen (C + D)													
1. Portfólió- és egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**22**	**10**	**12**	**14**	**11**	**21**	**27**	**18**	**18**	**25**	**17**	**32**	**226**
kiadás	**25**	**17**	**28**	**33**	**25**	**81**	**57**	**20**	**43**	**32**	**22**	**80**	**463**
egyenleg	**–4**	**–7**	**–16**	**–19**	**–14**	**–60**	**–31**	**–3**	**–25**	**–7**	**–5**	**–48**	**–237**
1.1 Portfólióbefektetések jövedelmei, bevétel	**1**	**1**	**2**	**2**	**1**	**2**	**4**	**0**	**1**	**2**	**0**	**11**	**28**
kiadás	**2**	**1**	**2**	**7**	**9**	**40**	**22**	**3**	**2**	**4**	**1**	**16**	**108**
egyenleg	**–1**	**1**	**0**	**–5**	**–8**	**–38**	**–18**	**–3**	**–1**	**–1**	**0**	**–5**	**–80**
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, bevétel	0	1	0	0	0	0	2	0	0	2	0	1	6
kiadás	1	1	1	1	9	37	6	3	1	3	0	3	66
egyenleg	–1	0	–1	–1	–8	–37	–5	–2	–1	–1	0	–2	–60
1.1.2 Kötvények, bevétel	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	9	12
kiadás	0	0	0	1	0	0	8	1	0	0	0	9	20
egyenleg	0	0	0	–1	0	0	–7	0	0	0	0	0	–8
1.1.3 Pénzpiaci eszközök és pénzügyi derivatívák, bevétel	0	0	1	1	1	2	1	0	1	0	0	1	10
kiadás	0	0	0	5	1	3	8	0	1	0	0	4	22
egyenleg	0	9	1	–4	0	–1	–7	0	0	0	0	–3	–12
1.2 Egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**21**	**0**	**10**	**12**	**11**	**19**	**22**	**17**	**17**	**22**	**17**	**21**	**197**
kiadás	**24**	**16**	**25**	**26**	**16**	**41**	**35**	**17**	**40**	**28**	**21**	**64**	**355**
egyenleg	**–3**	**–7**	**–16**	**–14**	**–6**	**–22**	**–13**	**0**	**–23**	**–6**	**–5**	**–43**	**–157**
C. Hitelintézetek													
1. Portfólió- és egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**17**	**8**	**9**	**12**	**9**	**19**	**22**	**17**	**16**	**22**	**15**	**27**	**193**
kiadás	**17**	**13**	**20**	**21**	**18**	**46**	**34**	**15**	**29**	**22**	**15**	**37**	**287**
egyenleg	**0**	**–5**	**–12**	**–9**	**–8**	**–27**	**–12**	**2**	**–13**	**0**	**0**	**–11**	**–94**
1.1 Portfólióbefektetések jövedelmei, bevétel	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**	**2**	**2**	**0**	**0**	**0**	**0**	**9**	**16**
kiadás	**1**	**0**	**1**	**5**	**7**	**20**	**13**	**1**	**0**	**0**	**0**	**9**	**58**
egyenleg	**–1**	**0**	**0**	**–4**	**–7**	**–18**	**–11**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**–42**
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, bevétel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
kiadás	1	0	0	1	7	17	0	0	0	0	0	0	26
egyenleg	–1	0	0	0	–7	–17	0	0	0	0	0	0	–25
1.1.2 Kötvények, bevétel	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	9	11
kiadás	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	9	15
egyenleg	0	0	0	0	0	0	–4	0	0	0	0	0	–5
1.1.3 Pénzpiaci eszközök és pénzügyi derivatívák, bevétel	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	4
kiadás	0	0	0	5	0	3	8	0	0	0	0	0	16
egyenleg	0	0	0	–4	0	–1	–7	0	0	0	0	0	–12
1.2 Egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**17**	**7**	**8**	**11**	**9**	**17**	**21**	**16**	**16**	**21**	**15**	**18**	**177**
kiadás	**16**	**13**	**20**	**15**	**11**	**26**	**22**	**14**	**28**	**22**	**15**	**28**	**230**
egyenleg	**1**	**–5**	**–11**	**–4**	**–2**	**–9**	**–1**	**2**	**–12**	**–1**	**0**	**–10**	**–52**
D. Vállalkozói és egyéb szektorok													
1. Portfólió- és egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**4**	**2**	**3**	**2**	**2**	**2**	**4**	**1**	**2**	**3**	**2**	**6**	**33**
kiadás	**8**	**4**	**7**	**12**	**8**	**36**	**23**	**6**	**14**	**10**	**6**	**42**	**176**
egyenleg	**–4**	**–2**	**–4**	**–10**	**–6**	**–34**	**–19**	**–5**	**–12**	**–7**	**–5**	**–37**	**–143**
1.1 Portfólióbefektetések jövedelmei, bevétel	**0**	**1**	**2**	**0**	**0**	**1**	**2**	**0**	**1**	**2**	**0**	**2**	**13**
kiadás	**0**	**0**	**1**	**1**	**2**	**20**	**9**	**3**	**2**	**3**	**0**	**7**	**51**
egyenleg	**0**	**1**	**0**	**–1**	**–2**	**–20**	**–7**	**–2**	**–1**	**–1**	**0**	**–5**	**–38**
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, bevétel	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2	0	0	6
kiadás	0	0	1	0	2	20	6	3	1	3	0	3	40
egyenleg	0	0	–1	0	–2	–20	–5	–2	–1	–1	0	–3	–35
1.1.2 Kötvények, bevétel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
kiadás	0	0	0	1	0	0	3	0	0	0	0	0	4
egyenleg	0	0	0	–1	0	0	–3	0	0	0	0	1	–3
1.1.3 Pénzpiaci eszközök és pénzügyi derivatívák, bevétel	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	6
kiadás	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	4	6
egyenleg	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	–3	0
1.2 Egyéb befektetések jövedelmei, bevétel	**4**	**1**	**1**	**2**	**2**	**2**	**2**	**1**	**1**	**1**	**1**	**3**	**20**
kiadás	**8**	**3**	**6**	**11**	**5**	**15**	**14**	**3**	**12**	**6**	**6**	**36**	**125**
egyenleg	**–4**	**–2**	**–4**	**–9**	**–4**	**–14**	**–12**	**–2**	**–11**	**–5**	**–4**	**–32**	**–105**

Forrás: MNB

VII/7. melléklet

A PORTFÓLIÓ- ÉS EGYÉB BEFEKTETÉSEK SZEKTOR ÉS LEJÁRAT SZERINTI BONTÁSA, 1996–1997

Millió dollár

	1996. jan.–dec.	1997. jan.–dec.
I. Kormányzati szektor és MNB összesen (A + B)	**–783**	**–1886**
1. Portfólióbefektetések egyenlege	**18**	**2**
1.1 Követelések egyenlege	0	0
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	0	0
1.1.2 Kötvények, egyenleg	0	0
1.1.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	18	2
1.1.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	–801	–1887
1.2 Tartozások egyenlege	0	0
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	–688	–1868
1.2.2 Kötvények, egyenleg	–112	–16
1.2.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	–1	–4
1.2.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	–2738	–752
2. Egyéb befektetések egyenlege	**58**	**191**
2.1 Követelések	4	2
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	54	189
2.1.2 Éven túli lejáratú	–2797	–942
2.2 Tartozások	–251	–34
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	–2546	–909
2.2.2 Éven túli lejáratú		
3. Nemzetközi tartalékok változása	**1458**	**170**
A. Kormányzati szektor		
1. Portfólióbefektetések egyenlege	**108**	**143**
1.1 Követelések egyenlege	0	0
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	0	0
1.1.2 Kötvények, egyenleg	0	0
1.1.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	0	0
1.1.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0
1.2 Tartozások egyenlege	108	144
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	0	0
1.2.2 Kötvények, egyenleg	220	159
1.2.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	–112	–16
1.2.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0
2. Egyéb befektetések egyenlege	**–284**	**87**
2.1 Követelések	44	189
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	0	2
2.1.2 Éven túli lejáratú	44	187
2.2 Tartozások	–328	–102
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	0	0
2.2.2 Éven túli lejáratú	–328	–102
B. Magyar Nemzeti Bank		
1. Portfólióbefektetések egyenlege	**–891**	**–2029**
1.1 Követelések egyenlege	18	2
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	0	0
1.1.2 Kötvények, egyenleg	0	0
1.1.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	0	0
1.1.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	18	2
1.2 Tartozások egyenlege	–909	–2031
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	0	0
1.2.2 Kötvények, egyenleg	–908	–2027
1.2.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	0	0
1.2.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	–1	–4
2. Egyéb befektetések egyenlege	**–2454**	**–839**
2.1 Követelések	14	1
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	4	0
2.1.2 Éven túli lejáratú	10	1
2.2 Tartozások	–2468	–840
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	–251	–34
2.2.2 Éven túli lejáratú	–2218	–807
3. Nemzetközi tartalékok változása	**1458**	**170**

VII/7. melléklet (folytatás)

A PORTFÓLIÓ- ÉS EGYÉB BEFEKTETÉSEK SZEKTOR ÉS LEJÁRAT SZERINTI BONTÁSA, 1996–1997

Millió dollár

	1996. jan.–dec.	1997. jan.–dec.
II. Magánszektor összesen (C + D)		
1. Portfólióbefektetések egyenlege	**376**	**839**
1.1 Követelések egyenlege	–36	–123
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	–15	–32
1.1.2 Kötvények, egyenleg	0	–53
1.1.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	–20	–49
1.1.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	10
1.2 Tartozások egyenlege	412	962
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	358	1003
1.2.2 Kötvények, egyenleg	0	–3
1.2.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	53	–37
1.2.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	–1
2. Egyéb befektetések egyenlege	**–188**	**543**
2.1 Követelések	–1328	–760
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	–1584	–463
2.1.2 Éven túli lejáratú	256	–297
2.2 Tartozások	1139	1304
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	818	950
2.2.2 Éven túli lejáratú	321	354
C. Hitelintézetek		
1. Portfólióbefektetések egyenlege	**–4**	**115**
1.1 Követelések egyenlege	–9	–81
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	0	0
1.1.2 Kötvények, egyenleg	0	–33
1.1.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	–9	–48
1.1.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0
1.2 Tartozások egyenlege	5	197
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	5	148
1.2.2 Kötvények, egyenleg	0	–1
1.2.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	0	50
1.2.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	–1
2. Egyéb befektetések egyenlege	**–747**	**308**
2.1 Követelések	–1141	–823
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	–1398	–546
2.1.2 Éven túli lejáratú	257	–277
2.2 Tartozások	394	1132
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	588	933
2.2.2 Éven túli lejáratú	–194	198
D. Magyar Nemzeti Bank		
1. Portfólióbefektetések egyenlege	**380**	**723**
1.1 Követelések egyenlege	–27	–42
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	–15	–32
1.1.2 Kötvények, egyenleg	0	–19
1.1.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	–12	–1
1.1.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	10
1.2 Tartozások egyenlege	407	765
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	354	855
1.2.2 Kötvények, egyenleg	0	–2
1.2.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	53	–87
1.2.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0
2. Egyéb befektetések egyenlege	**559**	**235**
2.1 Követelések	–186	63
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	–186	83
2.1.2 Éven túli lejáratú	0	–20
2.2 Tartozások	745	172
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	230	17
2.2.2 Éven túli lejáratú	515	155

Forrás: MNB

VII/8. melléklet

A PORTFÓLIÓ- ÉS EGYÉB BEFEKTETÉSEK SZEKTOR ÉS LEJÁRAT SZERINTI BONTÁSA, 1998

Millió dollár

	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.–dec.
I. Kormányzati szektor és MNB összesen (A + B)													
1. Portfólióbefektetések egyenlege	**167**	**169**	**266**	**693**	**162**	**–215**	**322**	**–626**	**–314**	**–546**	**635**	**733**	**1445**
1.1 Követelések egyenlege	0	1	0	0	–15	1	1	0	51	105	0	40	185
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.2 Kötvények, egyenleg	0	0	0	0	–15	0	0	0	0	0	0	15	0
1.1.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
1.1.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	1	0	0	0	1	0	0	51	105	0	25	185
1.2 Tartozások egyenlege	166	168	266	693	177	–215	321	–626	–365	–652	635	693	1260
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.2 Kötvények, egyenleg	166	168	266	693	177	–215	321	–622	–364	–652	643	693	1275
1.2.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0	0	0	0	–1	0	–4	–1	0	–8	0	–15
2. Egyéb befektetések egyenlege	**–53**	**–165**	**–415**	**–631**	**107**	**–11**	**–110**	**3**	**168**	**104**	**–134**	**30**	**–1107**
2.1 Követelések	3	9	3	36	7	7	2	3	8	9	11	–19	79
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	–1	0	–4	5	0	0	0	–7	1	–3	5	–8	–11
2.1.2 Éven túli lejáratú	4	9	7	31	7	7	2	10	6	12	6	–11	90
2.2 Tartozások	–56	–174	–418	–667	100	–17	–113	0	160	95	–145	49	–1185
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	–36	–1	0	–1	0	13	–15	0	175	112	–150	11	109
2.2.2 Éven túli lejáratú	–20	–173	–418	–667	100	–30	–98	0	–15	–17	5	37	–1295
3. Nemzetközi tartalékok változása	**–296**	**–444**	**–527**	**–392**	**–158**	**392**	**–51**	**352**	**905**	**576**	**–630**	**–524**	**–797**
A. Kormányzati szektor													
1. Portfólióbefektetések egyenlege	**155**	**82**	**384**	**472**	**174**	**–68**	**344**	**–605**	**–446**	**–80**	**300**	**240**	**952**
1.1 Követelések egyenlege	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.2 Kötvények, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2 Tartozások egyenlege	155	82	384	472	174	–68	344	–605	–446	–80	300	240	952
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.2 Kötvények, egyenleg[a)]	155	82	384	472	174	–68	344	–605	–446	–80	300	240	952
1.2.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Egyéb befektetések egyenlege	**–5**	**–7**	**–375**	**40**	**119**	**–7**	**2**	**4**	**10**	**12**	**24**	**–24**	**–207**
2.1 Követelések	3	9	6	31	7	7	2	3	8	12	6	–19	75
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	–1	0	–1	0	0	0	0	–7	1	0	0	–8	–15
2.1.2 Éven túli lejáratú	4	9	7	31	7	7	2	10	6	12	6	–11	90
2.2 Tartozások	–8	–16	–381	9	112	–14	0	1	2	–1	18	–4	–283
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.2 Éven túli lejáratú	–8	–16	–381	9	112	–14	0	1	2	–1	18	–4	–283
B. Magyar Nemzeti Bank													
1. Portfólióbefektetések egyenlege	**12**	**87**	**–118**	**220**	**–12**	**–147**	**–22**	**–21**	**132**	**–466**	**334**	**493**	**493**
1.1 Követelések egyenlege	0	1	0	0	–15	1	1	0	51	105	0	40	185
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.2 Kötvények, egyenleg	0	0	0	0	–15	0	0	0	0	0	0	15	0
1.1.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
1.1.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	1	0	0	0	1	0	0	51	105	0	25	185
1.2 Tartozások egyenlege	11	87	–118	220	3	–148	–23	–21	81	–571	334	453	307
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.2 Kötvények, egyenleg	11	87	–118	220	3	–147	–23	–17	82	–571	343	453	323
1.2.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0	0	0	0	–1	0	–4	–1	0	–8	0	–15
2. Egyéb befektetések egyenlege	**–48**	**–158**	**–40**	**–671**	**–12**	**–4**	**–112**	**–1**	**159**	**93**	**–158**	**53**	**–899**
2.1 Követelések	0	0	–3	5	0	0	0	0	0	–3	5	0	4
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	0	0	–3	5	0	0	0	0	0	–3	5	0	4
2.1.2 Éven túli lejáratú	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2 Tartozások	–48	–158	–37	–676	–12	–3	–112	–1	159	96	–162	53	–903
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	–36	–1	0	–1	0	13	–15	0	175	112	–150	11	109
2.2.2 Éven túli lejáratú	–11	–157	–37	–676	–12	–16	–97	–2	–17	–16	–13	42	–1012
3. Nemzetközi tartalékok változása	**–296**	**–444**	**–527**	**–392**	**–158**	**392**	**–51**	**352**	**905**	**576**	**–630**	**–524**	**–797**
[a)] Ebből: forintban denominált kötvények	155	82	384	472	174	–68	261	–605	–446	–80	300	240	869

VII/8. melléklet (folytatás)

A PORTFÓLIÓ- ÉS EGYÉB BEFEKTETÉSEK SZEKTOR ÉS LEJÁRAT SZERINTI BONTÁSA, 1998

Millió dollár

	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.–dec.
II. Magánszektor összesen (C + D)													
1. Portfólióbefektetések egyenlege	**–10**	**51**	**358**	**66**	**–186**	**–108**	**27**	**123**	**–52**	**38**	**87**	**143**	**538**
1.1 Követelések egyenlege	–11	–21	–3	–11	–23	2	27	–21	–16	–5	6	–20	–94
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	–2	0	–2	0	–23	0	–5	–3	–1	–4	–2	–2	–46
1.1.2 Kötvények, egyenleg	0	0	–7	–12	–2	–4	–9	–19	–19	–1	10	–19	–82
1.1.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	–9	–21	6	1	2	6	42	1	4	0	–1	1	33
1.1.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
1.2 Tartozások egyenlege	1	72	361	77	–163	–110	0	144	–36	43	81	163	632
1.2.1Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	6	75	368	67	–161	–110	97	–55	–32	51	86	162	554
1.2.2 Kötvények, egyenleg	0	–3	–4	10	–2	0	–47	199	0	–1	0	5	157
1.2.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	–5	0	0	0	0	0	–50	0	0	0	–1	0	–56
1.2.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0	–2	0	0	0	0	0	–4	–7	–4	–4	–22
2. Egyéb befektetések egyenlege	**352**	**106**	**423**	**167**	**–11**	**–176**	**–150**	**22**	**–497**	**–109**	**106**	**111**	**344**
2.1 Követelések	241	–152	171	–97	–196	–11	–208	–35	–451	196	145	–191	–587
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	245	–146	197	–60	–188	40	–222	–26	–454	188	174	–189	–440
2.1.2 Éven túli lejáratú	–4	–6	–25	–38	–8	–51	14	–9	3	8	–28	–2	–147
2.2 Tartozások	111	258	252	265	185	–165	58	57	–46	–305	–40	301	931
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	120	205	217	131	164	–14	–37	23	–289	–347	–63	34	144
2.2.2 Éven túli lejáratú	–9	52	36	134	21	–152	95	34	243	41	23	268	787
C. Hitelintézetek													
1. Portfólióbefektetések egyenlege	**–10**	**–21**	**3**	**3**	**–10**	**3**	**–60**	**154**	**–16**	**–8**	**–2**	**–13**	**24**
1.1 Követelések egyenlege	–9	–21	7	2	0	3	38	–17	–7	0	–3	–10	–17
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.2 Kötvények, egyenleg	0	0	1	1	–2	–4	–5	–19	–11	0	–5	–11	–55
1.1.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	–9	–21	6	1	2	7	43	1	4	0	1	1	37
1.1.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2 Tartozások egyenlege	–1	0	–4	0	–10	0	–97	171	–9	–8	2	–3	41
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	–1	0	0	0	–10	0	0	0	–4	0	6	1	–8
1.2.2 Kötvények, egyenleg	0	0	–2	0	0	0	–47	171	0	–1	0	0	121
1.2.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	0	0	0	0	0	0	–50	0	0	0	0	0	–50
1.2.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0	–2	0	0	0	0	0	–4	–7	–4	–4	–22
2. Egyéb befektetések egyenlege	**382**	**125**	**449**	**192**	**77**	**–11**	**–265**	**95**	**–616**	**–150**	**124**	**–142**	**261**
2.1 Követelések	270	–110	191	–66	–76	–10	–215	74	–463	225	153	–335	–361
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	278	–101	221	–29	–64	49	–227	84	–460	215	182	–330	–185
2.1.2 Éven túli lejáratú	–7	–9	–29	–37	–11	–58	12	–10	–3	10	–29	–5	–176
2.2 Tartozások	112	235	257	258	152	–1	–50	21	–153	–375	–28	193	622
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	120	198	208	121	145	–7	–46	22	–275	–346	–58	28	109
2.2.2 Éven túli lejáratú	–9	38	50	137	7	6	–4	0	122	–29	30	165	513
D. Vállalkozói és egyéb szektorok													
1. Portfólióbefektetések egyenlege	**–1**	**72**	**355**	**64**	**–176**	**–111**	**87**	**–31**	**–36**	**46**	**89**	**156**	**514**
1.1 Követelések egyenlege	–2	0	–11	–13	–23	–1	–10	–3	–8	–5	9	–10	–77
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	–2	0	–2	0	–23	0	–5	–3	–1	–4	–2	–2	–46
1.1.2 Kötvények, egyenleg	0	0	–8	–13	0	0	–4	0	–8	–1	14	–7	–27
1.1.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	0	0	0	0	0	0	–1	0	0	0	–2	0	–4
1.1.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2 Tartozások egyenlege	2	72	366	76	–153	–110	97	–27	–28	51	79	166	591
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, egyenleg	7	75	368	66	–151	–110	97	–55	–28	51	80	161	561
1.2.2 Kötvények, egyenleg	0	–3	–2	10	–2	0	0	28	0	0	0	5	36
1.2.3 Pénzpiaci eszközök, egyenleg	–5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	–1	0	–6
1.2.4 Pénzügyi derivatívák, egyenleg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Egyéb befektetések egyenlege	**–30**	**–20**	**–25**	**–25**	**–88**	**–165**	**115**	**–73**	**119**	**41**	**–19**	**253**	**83**
2.1 Követelések	–29	–42	–20	–32	–120	–1	7	–109	11	–28	–7	144	–226
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	–32	–44	–24	–31	–124	–9	5	–109	6	–26	–8	141	–255
2.1.2 Éven túli lejáratú	3	2	4	–1	3	8	2	1	5	–2	1	3	29
2.2 Tartozások	–1	22	–5	7	33	–164	108	36	107	69	–12	109	309
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	0	7	9	10	19	–6	9	1	–13	–1	–5	6	36
2.2.2 Éven túli lejáratú	–1	15	–14	–3	13	–158	99	35	121	70	–7	103	274

Forrás: MNB

VII/9. melléklet

MAGYARORSZÁG BRUTTÓ KÜLFÖLDI ADÓSSÁGA, 1988–1995[a]

(az időszak végén)

Millió dollár

Időszak	Eredeti lejárat szerint		Típus szerint				Összesen
	rövid lejáratú	közép- és hosszú lejáratú	financiális hitelek	kereskedelmi hitelek	kormányközi hitelek	egyéb[b] hitelek	
	Konvertibilis devizában						
1988	3363	16 239	17 469	1626	–	508	19 603
1989	3306	17 084	18 060	1763	–	567	20 390
1990	2941	18 329	17 587	1980	472	1231	21 270
1991	2177	20 481	18 135	1777	1512	1234	22 658
1992	2286	19 152	16 984	3008	1446	–	21 438
1993	2005	22 555	19 990	2557	2013	–	24 560
1994	2397	26 124	23 777	2488	2257	–	28 521
1995	3203	28 453	27 148	2477	2021	–	31 655
	Nem konvertibilis devizában						
1988	120	463	136	–	439	8	583
1989	87	274	88	–	260	13	361
1990	80	155	71	–	140	24	235
1991	38	116	35	–	104	15	154
1992	16	190	13	3	190	–	206
1993	6	0	4	2	0	–	6
1994	5	0	3	2	0	–	5
1995	5	0	3	2	0	–	5

Forrás: MNB

[a] 1992. december 31-étől tükrözi a fizetési mérleg módszertanának változását.

[b] 1992. december 31-étől az egyéb hitelek kategória specifikálásra került.

VII/10. melléklet

MAGYARORSZÁG NEMZETKÖZI TARTALÉKAI ÉS EGYÉB KÜLFÖLDI KÖVETELÉSEI, 1988–1995

(az időszak végén)

Millió dollár

Időszak	Nemzetközi tartalékok				Egyéb külföldi követelések[a]					
	konvertibilis devizák			nem konvertibilis devizák	konvertibilis devizák			nem konvertibilis devizák		
	arany[b]	deviza	együtt		rövid lejáratú	hosszú lejáratú	együtt	rövid lejáratú	hosszú lejáratú	együtt
1988	510	1 466	1 976	202	2201	1459	3660	69	433	502
1989	479	1 246	1 725	567	2356	1409	3765	169	500	669
1990	97	1 069	1 166	803	2740	1426	4166	108	483	591
1991	82	3 935	4 017	706	2606	1480	4086	117	399	516
1992	34	4 347	4 381	48	2596	1185	3781	79	1099	1178
1993	45	6 691	6 736	45	1952	945	2897	17	635	652
1994	42	6 727	6 769	12	1650	1167	2817	18	538	556
1995	43	11 968	12 011	12	2066	762	2828	16	458	474

Forrás: MNB

[a] 1992. december 31-étől tükrözi a fizetési mérleg módszertanának változását.

[b] 1988–1991 között az arany 320 US$/uncia áron, 1992-től londoni áron számítva.

VII/11. melléklet

MAGYARORSZÁG KÜLFÖLDDEL KAPCSOLATOS KÖVETELÉSEI ÉS TARTOZÁSAI, 1995–1997

Millió dollár

	1995. dec.	1996. dec.	1997. dec.
1. Nemzetközi tartalékok és egyéb követelések	**15 815**	**13 861**	**13 340**
1.1 Nemzetközi tartalékok	12 010	9 718	8 429
ebből: arany	43	37	29
1.2 Közvetlen tőkebefektetések	491	474	900
1.2.1 Részvény és egyéb tulajdonosi részesedés külföldön	491	473	719
1.2.2 Tulajdonosi hitelek	0	1	181
1.3 Portfólióbefektetések összesen	9	215	171
1.3.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	8	1	32
1.3.2 Kötvények	0	31	80
1.3.3 Pénzpiaci eszközök	1	12	58
1.3.4 Pénzügyi derivatívák	0	171	0
1.4 Egyéb külföldi követelések	3 304	3 454	3 841
Eredeti lejárat szerint:			
1.4.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	2 093	2 264	2 551
1.4.2 Éven túli lejáratú	1 212	1 190	1 290
2. Összes külföldi tartozás	**43 586**	**41 862**	**40 529**
2.1 Közvetlen tőkebefektetések	12 829	14 668	15 882
2.1.1 Részvény és egyéb tulajdonosi részesedés Magyarországon	11 926	13 280	14 200
2.1.2 Tulajdonosi hitelek	903	1 388	1 681
2.2 Portfólióbefektetések összesen	15 900	14 524	12 946
2.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	211	965	2 582
2.2.2 Kötvények	15 317	12 974	9 784
2.2.3 Pénzpiaci eszközök	272	193	130
2.2.4 Pénzügyi derivatívák	100	391	450
2.3 Egyéb külföldi tartozások	14 857	12 671	11 702
Eredeti lejárat szerint:			
2.3.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	2 800	3 184	3 299
2.3.2 Éven túli lejáratú	12 057	9 487	8 402
3. Nettó külföldi tartozás (2–1)	**27 771**	**28 001**	**27 189**
4. A nettó külföldi adósság (tulajdonosi hitelekkel) (4.2–4.1)	**16 134**	**14 229**	**11 157**
4.1 Arany és a nem rezidensek adósságában megtestesülő követelések (1.–1.2.1–1.3.1)	15 316	13 387	12 590
4.2 Rezidensek adósságaként megtestesülő tartozások (2.-2.1.1–2.2.1)	31 449	27 617	23 747
5. A nettó külföldi adósság (tulajdonosi hitelek nélkül) (5.2–5.1)	**15 231**	**12 843**	**9 657**
5.1 Arany és a nem rezidensek adósságában megtestesülő követelések (1.–1.2.1–1.2.2–1.3.1)	15 316	13 386	12 409
5.2 Rezidensek adósságaként megtestesülő tartozások (2.–2.1.1–2.1.2–2.2.1)	30 546	26 229	22 065

Forrás: MNB

VII/12. melléklet

A KORMÁNYZATI SZEKTOR ÉS AZ MNB KÜLFÖLDDEL KAPCSOLATOS KÖVETELÉSEI ÉS TARTOZÁSAI, 1995–1997

Millió dollár

	1995. dec.	1996. dec.	1997. dec.
1. Nemzetközi tartalékok és egyéb követelések	**12 736**	**10 643**	**9 147**
1.1 Nemzetközi tartalékok	12 010	9 718	8 429
ebből: arany	43	37	29
1.2 Közvetlen tőkebefektetések			
1.2.1 Részvény és egyéb tulajdonosi részesedés külföldön	179	115	92
1.3 Portfólióbefektetések összesen	0	0	0
1.3.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0	0
1.3.2 Kötvények	0	0	0
1.3.3 Pénzpiaci eszközök	0	0	0
1.3.4 Pénzügyi derivatívák	0	0	0
1.4 Egyéb külföldi követelések	547	810	625
Eredeti lejárat szerint:			
1.4.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	12	41	38
1.4.2 Éven túli lejáratú	535	768	586
2. Összes külföldi tartozás	**23 220**	**18 275**	**13 791**
2.1 Közvetlen tőkebefektetések			
2.1.1 Részvény és egyéb tulajdonosi részesedés Magyarországon	0	0	0
2.2 Portfólióbefektetések összesen	15 389	13 223	10 093
2.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0	0
2.2.2 Kötvények	15 146	12 816	9 652
2.2.3 Pénzpiaci eszközök	143	15	0
2.2.4 Pénzügyi derivatívák	100	391	441
2.3 Egyéb külföldi tartozások	7 831	5 052	3 698
Eredeti lejárat szerint:			
2.3.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	368	117	78
2.3.2 Éven túli lejáratú	7 463	4 935	3 620
3. Nettó külföldi tartozás (2–1)	**10 484**	**7 632**	**4 644**
4. A nettó külföldi adósság (tulajdonosi hitelekkel) (4.2–4.1)	**10 663**	**7 747**	**4 737**
4.1 Arany és a nem rezidensek adósságában megtestesülő követelések (1.–1.2.1–1.3.1)	12 557	10 528	9 054
4.2 Rezidensek adósságaként megtestesülő tartozások (2.-2.2.1–2.3.1)	23 220	18 275	13 791

Forrás: MNB

VII/13. melléklet

MAGYARORSZÁG KÜLFÖLDDEL KAPCSOLATOS KÖVETELÉSEI ÉS TARTOZÁSAI, 1998

Millió dollár

	1997. dec.	1998											
		jan.	febr.	márc.	ápr.	máj.	jún.	júl.	aug.	szept.	okt.	nov.	dec.
1. Nemzetközi tartalékok és egyéb követelések	**13 340**	**13 372**	**14 103**	**14 377**	**14 979**	**15 442**	**14 787**	**15 319**	**15 085**	**15 173**	**14 466**	**14 798**	**15 658**
1.1 Nemzetközi tartalékok	8 429	8 631	9 123	9 526	10 033	10 153	9 634	9 774	9 424	8 816	8 273	8 728	9 341
ebből: arany	29	30	30	39	31	30	30	29	28	30	30	30	29
1.2 Közvetlen tőkebefektetések	900	904	982	1 031	1 023	1 129	987	1 144	1 216	1 231	1 239	1 318	1 286
1.2.1 Részvény és egyéb tulajdonosi részesedés külföldön	719	724	753	763	772	859	871	1 041	1 062	1 075	1 098	1 127	1 169
1.2.2 Tulajdonosi hitelek	181	180	229	268	251	270	116	102	154	156	140	191	117
1.3 Portfólióbefektetések összesen	171	222	209	222	251	252	249	227	249	278	284	274	301
1.3.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	32	34	37	38	39	62	62	67	70	72	82	83	87
1.3.2 Kötvények	80	80	79	86	98	115	119	129	148	170	174	162	178
1.3.3 Pénzpiaci eszközök	58	73	92	78	79	75	69	31	31	28	28	28	29
1.3.4 Pénzügyi derivatívák	0	35	1	19	35	0	0	0	0	8	0	0	9
1.4 Egyéb külföldi követelések	3 841	3 616	3 789	3 598	3 673	3 908	3 917	4 174	4 197	4 848	4 669	4 478	4 730
Eredeti lejárat szerint:													
1.4.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	2 551	2 322	2 499	2 303	2 366	2 593	2 563	2 833	2 869	3 517	3 364	3 157	3 390
1.4.2 Éven túli lejáratú	1 290	1 294	1 291	1 295	1 306	1 315	1 353	1 341	1 328	1 331	1 306	1 321	1 339
2. Összes külföldi tartozás	**40 529**	**40 143**	**41 320**	**41 284**	**42 366**	**42 042**	**41 731**	**43 005**	**41 152**	**42 098**	**42 439**	**42 542**	**45 053**
2.1 Közvetlen tőkebefektetések	15 882	15 768	16 180	16 029	16 402	16 305	16 512	17 139	16 795	17 429	17 896	17 760	18 255
2.1.1 Részvény és egyéb tulajdonosi részesedés Magyarországon	14 200	14 083	14 425	14 330	14 688	14 559	14 590	15 159	14 795	15 316	15 691	15 586	15 989
2.1.2 Tulajdonosi hitelek	1 681	1 685	1 755	1 698	1 715	1 746	1 922	1 980	2 000	2 113	2 205	2 174	2 265
2.2 Portfólióbefektetések összesen	12 946	12 721	13 342	13 910	14 835	14 312	14 054	14 700	13 097	12 944	12 752	13 410	14 546
2.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	2 582	2 350	2 687	3 124	3 187	2 420	2 524	2 789	1 665	1 449	1 755	2 023	2 317
2.2.2 Kötvények	9 784	9 959	10 235	10 165	11 044	11 062	10 771	11 002	10 633	10 712	10 778	11 010	12 141
2.2.3 Pénzpiaci eszközök	130	124	124	123	125	124	123	75	73	75	76	74	76
2.2.4 Pénzügyi derivatívák	450	289	295	498	480	707	637	834	727	708	143	303	11
2.3 Egyéb külföldi tartozások	11 702	11 654	11 798	11 346	11 128	11 425	11 165	11 166	11 260	11 724	11 791	11 371	12 253
Eredeti lejárat szerint:													
2.3.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	3 299	3 355	3 574	3 751	3 939	4 087	4 061	4 034	4 067	4 059	3 869	3 603	3 700
2.3.2 Éven túli lejáratú	8 402	8 299	8 224	7 594	7 189	7 338	7 105	7 132	7 193	7 666	7 922	7 768	8 553
3. Nettó külföldi tartozás (2–1)	**27 189**	**26 771**	**27 217**	**26 907**	**27 386**	**26 600**	**26 944**	**27 686**	**26 067**	**26 925**	**27 974**	**27 743**	**29 396**
4. A nettó külföldi adósság (tulajdonosi hitelekkel) (4.2–4.1)	**11 157**	**11 096**	**10 894**	**10 255**	**10 323**	**10 542**	**10 764**	**10 847**	**10 740**	**11 306**	**11 708**	**11 345**	**12 344**
4.1 Arany és a nem rezidensek adósságában megtestesülő követelések (1.–1.2.1–1.3.1)	12 590	12 615	13 313	13 576	14 168	14 521	13 854	14 211	13 953	14 026	13 285	13 588	14 403
4.2 Rezidensek adósságaként megtestesülő tartozások (2.–2.2.1–2.3.1)	23 747	23 711	24 207	23 830	24 491	25 064	24 618	25 058	24 693	25 332	24 993	24 933	26 747
5. A nettó külföldi adósság (tulajdonosi hitelek nélkül) (5.2–5.1)	**9 657**	**9 591**	**9 368**	**8 824**	**8 859**	**9 067**	**8 957**	**8 969**	**8 893**	**9 349**	**9 644**	**9 362**	**10 196**
5.1 Arany és a nem rezidensek adósságában megtestesülő követelések (1.–1.2.1–1.2.2–1.3.1)	12 409	12 435	13 085	13 307	13 917	14 251	13 738	14 108	13 799	13 870	13 145	13 397	14 286
5.2 Rezidensek adósságaként megtestesülő tartozások (2.–2.2.1–2.2.2–2.3.1)	22 065	22 026	22 453	22 132	22 777	23 318	22 696	23 078	22 693	23 219	22 789	22 758	24 481

Forrás: MNB

VII/14. melléklet

A KORMÁNYZATI SZEKTOR ÉS AZ MNB KÜLFÖLDDEL KAPCSOLATOS KÖVETELÉSEI ÉS TARTOZÁSAI, 1998

Millió dollár

	1997. dec.	1998											
		jan.	febr.	márc.	ápr.	máj.	jún.	júl.	aug.	szept.	okt.	nov.	dec.
1. Nemzetközi tartalékok és egyéb követelések	**9 147**	**9 343**	**9 826**	**10 220**	**10 692**	**10 819**	**10 289**	**10 428**	**10 073**	**9 462**	**8 904**	**9 346**	**9 978**
1.1 Nemzetközi tartalékok	8 429	8 631	9 123	9 526	10 033	10 153	9 634	9 774	9 424	8 816	8 273	8 728	9 341
ebből: arany	29	30	30	39	31	30	30	29	28	30	30	30	29
1.2 Közvetlen tőkebefektetések													
1.2.1 Részvény és egyéb tulajdonosi részesedés külföldön	92	91	92	91	92	92	92	92	93	96	97	95	100
1.3 Portfólióbefektetések összesen	0	0	0	0	0	15	15	15	15	15	15	15	9
1.3.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3.2 Kötvények	0	0	0	0	0	15	15	15	15	15	15	15	0
1.3.3 Pénzpiaci eszközök	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3.4 Pénzügyi derivatívák	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9
1.4 Egyéb külföldi követelések	625	621	611	602	567	559	548	546	542	535	520	508	528
Eredeti lejárat szerint:													
1.4.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	38	39	39	38	34	33	32	31	38	37	39	34	42
1.4.2 Éven túli lejáratú	586	581	572	564	533	526	516	515	504	498	480	474	485
2. Összes külföldi tartozás	**13 791**	**13 736**	**13 859**	**13 518**	**13 727**	**14 047**	**13 670**	**13 996**	**13 338**	**13 618**	**13 266**	**13 477**	**14 415**
2.1 Közvetlen tőkebefektetések													
2.1.1 Részvény és egyéb tulajdonosi részesedés Magyarországon	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2 Portfólióbefektetések összesen	10 093	10 119	10 400	10 534	11 381	11 614	11 268	11 732	11 060	11 112	10 584	10 998	11 829
2.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.2 Kötvények	9 652	9 830	10 104	10 036	10 901	10 920	10 631	10 916	10 340	10 404	10 467	10 707	11 829
2.2.3 Pénzpiaci eszközök	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.4 Pénzügyi derivatívák	441	289	295	498	480	694	637	816	720	708	117	291	0
2.3 Egyéb külföldi tartozások	3 698	3 618	3 460	2 984	2 346	2 433	2 402	2 264	2 277	2 506	2 681	2 479	2 586
Eredeti lejárat szerint:													
2.3.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	78	41	40	40	44	44	56	41	41	219	333	182	194
2.3.2 Éven túli lejáratú	3 620	3 577	3 419	2 944	2 302	2 389	2 346	2 223	2 236	2 286	2 349	2 297	2 392
3. Nettó külföldi tartozás (2–1)	**4 644**	**4 393**	**4 034**	**3 299**	**3 035**	**3 227**	**3 381**	**3 569**	**3 265**	**4 156**	**4 362**	**4 131**	**4 437**
4. A nettó külföldi adósság (tulajdonosi hitelekkel) (4.2–4.1)	**4 737**	**4 485**	**4 126**	**3 390**	**3 127**	**3 320**	**3 473**	**3 661**	**3 358**	**4 252**	**4 458**	**4 226**	**4 538**
4.1 Arany és a nem rezidensek adósságában megtestesülő követelések (1.–1.2.1–1.3.1)	9 054	9 252	9 734	10 129	10 600	10 727	10 197	10 335	9 980	9 366	8 808	9 251	9 878
4.2 Rezidensek adósságaként megtestesülő tartozások (2.–2.1.1–2.2.1)	13 791	13 736	13 859	13 518	13 727	14 047	13 670	13 996	13 338	13 618	13 266	13 477	14 415

Forrás: MNB

VII/15. melléklet

MAGYARORSZÁG PORTFÓLIÓ- ÉS EGYÉB BEFEKTETÉSEINEK ÁLLOMÁNYA SZEKTOR ÉS LEJÁRAT SZERINTI BONTÁSBAN, 1995–1997

Millió dollár

	1995. december	1996. december	1997. december
I. Kormányzati szektor és MNB összesen (A + B)			
1. Portfólióbefektetések, nettó (1.2–1.1)	**15 389**	**13 223**	**10 093**
1.1 Követelések	0	0	0
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0	0
1.1.2 Kötvények	0	0	0
1.1.3 Pénzpiaci eszközök	0	0	0
1.1.4 Pénzügyi derivatívák	0	0	0
1.2 Tartozások	15 389	13 223	10 093
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0	0
1.2.2 Kötvények	15 146	12 816	9 652
1.2.3 Pénzpiaci eszközök	143	15	0
1.2.4 Pénzügyi derivatívák	100	391	441
2. Egyéb befektetések, nettó (2.2–2.1)	**7 284**	**4 242**	**3 073**
2.1 Követelések	547	810	625
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	12	41	38
2.1.2 Éven túli lejáratú	535	768	586
2.2 Tartozások	7 831	5 052	3 698
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	368	117	78
2.2.2 Éven túli lejáratú	7 463	4 935	3 620
3. Nemzetközi tartalékok	**12 010**	**9 718**	**8 429**
A. Kormányzati szektor			
1. Portfólióbefektetések, nettó (1.2–1.1)	**223**	**296**	**363**
1.1 Követelések	0	0	0
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0	0
1.1.2 Kötvények	0	0	0
1.1.3 Pénzpiaci eszközök	0	0	0
1.1.4 Pénzügyi derivatívák	0	0	0
1.2 Tartozások	223	296	363
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0	0
1.2.2 Kötvények	80	281	363
1.2.3 Pénzpiaci eszközök	143	15	0
1.2.4 Pénzügyi derivatívák	0	0	0
2. Egyéb befektetések, nettó (2.2–2.1)	**1 295**	**1 072**	**1 042**
2.1 Követelések	513	775	593
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	0	18	15
2.1.2 Éven túli lejáratú	513	758	578
2.2 Tartozások	1 808	1 847	1 635
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	0	0	0
2.2.2 Éven túli lejáratú	1 808	1 847	1 635
B. Magyar Nemzeti Bank			
1. Portfólióbefektetések, nettó (1.2–1.1)	**15 167**	**12 927**	**9 730**
1.1 Követelések	0	0	0
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0	0
1.1.2 Kötvények	0	0	0
1.1.3 Pénzpiaci eszközök	0	0	0
1.1.4 Pénzügyi derivatívák	0	0	0
1.2 Tartozások	15 167	12 927	9 730
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0	0
1.2.2 Kötvények	15 067	12 536	9 289
1.2.3 Pénzpiaci eszközök	0	0	0
1.2.4 Pénzügyi derivatívák	100	391	441
2. Egyéb befektetések, nettó (2.2–2.1)	**5 989**	**3 170**	**2 031**
2.1 Követelések	34	35	32
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	12	24	23
2.1.2 Éven túli lejáratú	22	11	8
2.2 Tartozások	6 022	3 205	2 062
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	368	117	78
2.2.2 Éven túli lejáratú	5 655	3 087	1 985
3. Nemzetközi tartalékok	**12 010**	**9 718**	**8 429**

VII/15. melléklet (folytatás)

MAGYARORSZÁG PORTFÓLIÓ- ÉS EGYÉB BEFEKTETÉSEINEK ÁLLOMÁNYA SZEKTOR ÉS LEJÁRAT SZERINTI BONTÁSBAN, 1995–1997

Millió dollár

	1995. december	1996. december	1997. december
II. Magánszektor összesen (C + D)			
1. Portfólióbefektetések, nettó (1.2–1.1)	**502**	**1086**	**2683**
1.1 Követelések	9	215	170
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	8	1	32
1.1.2 Kötvények	0	31	80
1.1.3 Pénzpiaci eszközök	1	12	58
1.1.4 Pénzügyi derivatívák	0	171	0
1.2 Tartozások	511	1301	2853
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	211	965	2582
1.2.2 Kötvények	171	158	132
1.2.3 Pénzpiaci eszközök	129	178	130
1.2.4 Pénzügyi derivatívák	0	0	9
2. Egyéb befektetések, nettó (2.2–2.1)	**4269**	**4974**	**4788**
2.1 Követelések	2757	2644	3216
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	2081	2223	2513
2.1.2 Éven túli lejáratú	677	421	703
2.2 Tartozások	7026	7619	8004
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	2432	3066	3222
2.2.2 Éven túli lejáratú	4594	4552	4782
C. Hitelintézetek			
1. Portfólióbefektetések, nettó (1.2–1.1)	**181**	**–10**	**259**
1.1 Követelések	1	183	92
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	1	1
1.1.2 Kötvények	0	10	44
1.1.3 Pénzpiaci eszközök	1	0	48
1.1.4 Pénzügyi derivatívák	0	171	0
1.2 Tartozások	182	172	351
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	11	15	161
1.2.2 Kötvények	171	158	131
1.2.3 Pénzpiaci eszközök	0	0	50
1.2.4 Pénzügyi derivatívák	0	0	9
2. Egyéb befektetések, nettó (2.2–2.1)	**1775**	**1972**	**1948**
2.1 Követelések	921	1531	2403
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	599	1464	2039
2.1.2 Éven túli lejáratú	321	67	364
2.2 Tartozások	2696	3503	4351
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	1405	2245	2916
2.2.2 Éven túli lejáratú	1290	1258	1435
D. Vállalkozói és egyéb szektorok			
1. Portfólióbefektetések, nettó (1.2–1.1)	**320**	**1096**	**2423**
1.1 Követelések	8	32	78
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	8	0	31
1.1.2 Kötvények	0	21	36
1.1.3 Pénzpiaci eszközök	0	11	11
1.1.4 Pénzügyi derivatívák	0	0	0
1.2 Tartozások	328	1128	2501
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	199	951	2421
1.2.2 Kötvények	0	0	1
1.2.3 Pénzpiaci eszközök	129	178	80
1.2.4 Pénzügyi derivatívák	0	0	0
2. Egyéb befektetések, nettó (2.2–2.1)	**2493**	**3002**	**2840**
2.1 Követelések	1837	1113	813
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	1481	759	474
2.1.2 Éven túli lejáratú	355	354	339
2.2 Tartozások	4330	4116	3653
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	1027	821	306
2.2.2 Éven túli lejáratú	3304	3294	3347

VII/15. melléklet (folytatás)

MAGYARORSZÁG PORTFÓLIÓ- ÉS EGYÉB BEFEKTETÉSEINEK ÁLLOMÁNYA SZEKTOR ÉS LEJÁRAT SZERINTI BONTÁSBAN, 1995–1997

Millió dollár

	1995. december	1996. december	1997. december
III. Nemzetgazdaság (I + II)			
1. Portfólióbefektetések, nettó (1.2–1.1)	**15 891**	**14 309**	**12 776**
1.1 Követelések	9	215	171
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	8	1	32
1.1.2 Kötvények	0	31	80
1.1.3 Pénzpiaci eszközök	1	12	58
1.1.4 Pénzügyi derivatívák	0	171	0
1.2 Tartozások	15 900	14 524	12 946
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	211	965	2 582
1.2.2 Kötvények	15 317	12 974	9 784
1.2.3 Pénzpiaci eszközök	272	193	130
1.2.4 Pénzügyi derivatívák	100	391	450
2. Egyéb befektetések, nettó (2.2–2.1)	**11 552**	**9 217**	**7 861**
2.1 Követelések	3 304	3 454	3 841
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	2 093	2 264	2 551
2.1.2 Éven túli lejáratú	1 212	1 190	1 290
2.2 Tartozások	14 857	12 671	11702
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	2 800	3 184	3 299
2.2.2 Éven túli lejáratú	12 057	9 487	8 402
3. Nemzetközi tartalékok	**12 010**	**9 718**	**8 429**

Forrás: MNB

VII/16. melléklet

MAGYARORSZÁG PORTFÓLIÓ- ÉS EGYÉB BEFEKTETÉSEINEK ÁLLOMÁNYA SZEKTOR ÉS LEJÁRAT SZERINTI BONTÁSBAN, 1998

Millió dollár

	1997. dec.	1998											
		jan.	febr.	márc.	ápr.	máj.	jún.	júl.	aug.	szept.	okt.	nov.	dec.
I. Kormányzati szektor és MNB összesen (A + B)													
1. Portfólióbefektetések, nettó (1.2–1.1)	**10 093**	**10 118**	**10 400**	**10 534**	**11 381**	**11 599**	**11 253**	**11 718**	**11 046**	**11 098**	**10 570**	**10 983**	**11 820**
1.1 Követelések	0	0	0	0	0	15	15	15	15	15	15	15	9
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.2 Kötvények	0	0	0	0	0	15	15	15	15	15	15	15	0
1.1.3 Pénzpiaci eszközök	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.4 Pénzügyi derivatívák	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9
1.2 Tartozások	10 093	10 119	10 400	10 534	11 381	11 614	11 268	11 732	11 060	11 112	10 584	10 998	11 829
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.2 Kötvények	9 652	9 830	10 104	10 036	10 901	10 920	10 631	10 916	10 340	10 404	10 467	10 707	11 829
1.2.3 Pénzpiaci eszközök	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.4 Pénzügyi derivatívák	441	289	295	498	480	694	637	816	720	708	117	291	0
2. Egyéb befektetések, nettó (2.2–2.1)	**3 073**	**2 997**	**2 848**	**2 382**	**1 779**	**1 874**	**1 854**	**1 718**	**1 735**	**1 971**	**2 162**	**1 971**	**2 058**
2.1 Követelések	625	621	611	602	567	559	548	546	542	535	520	508	528
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	38	39	39	38	34	33	32	31	38	37	39	34	42
2.1.2 Éven túli lejáratú	586	581	572	564	533	526	516	515	504	498	480	474	485
2.2 Tartozások	3 698	3 618	3 460	2 984	2 346	2 433	2 402	2 264	2 277	2 506	2 681	2 479	2 586
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	78	41	40	40	44	44	56	41	41	219	333	182	194
2.2.2 Éven túli lejáratú	3 620	3 577	3 419	2 944	2 302	2 389	2 346	2 223	2 236	2 286	2 349	2 297	2 392
3. Nemzetközi tartalékok	**8 429**	**8 631**	**9 123**	**9 526**	**10 033**	**10 153**	**9 634**	**9 774**	**9 424**	**8 816**	**8 273**	**8 728**	**9 341**
A. Kormányzati szektor													
1. Portfólióbefektetések, nettó (1.2–1.1)	**363**	**512**	**619**	**990**	**1 475**	**1 675**	**1 614**	**1 978**	**1 312**	**899**	**829**	**1 109**	**1 358**
1.1 Követelések	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.2 Kötvények[a]	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.3 Pénzpiaci eszközök	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.4 Pénzügyi derivatívák	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2 Tartozások	363	512	620	990	1 476	1 675	1 614	1978	1 312	899	829	1 109	1 358
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.2 Kötvények	363	512	620	990	1 476	1 675	1 614	1978	1 312	899	829	1 109	1 358
1.2.3 Pénzpiaci eszközök	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.4 Pénzügyi derivatívák	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Egyéb befektetések, nettó (2.2–2.1)	**1 042**	**1 020**	**1 021**	**625**	**675**	**798**	**790**	**797**	**807**	**840**	**876**	**881**	**875**
2.1 Követelések	593	589	580	573	542	534	523	521	517	510	492	485	505
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	15	16	16	17	17	16	15	14	21	20	20	20	28
2.1.2 Éven túli lejáratú	578	573	564	556	525	518	508	507	495	490	472	465	477
2.2 Tartozások	1 635	1 609	1 601	1 198	1 217	1 332	1 313	1 318	1 324	1 350	1 368	1 366	1 380
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.2 Éven túli lejáratú	1 635	1 609	1 601	1 198	1 217	1 332	1 313	1 318	1 324	1 350	1 368	1 366	1 380
B. Magyar Nemzeti Bank													
1. Portfólióbefektetések, nettó (1.2–1.1)	**9 730**	**9 606**	**9 780**	**9 544**	**9 906**	**9 924**	**9 639**	**9 740**	**9 734**	**10 198**	**9 740**	**9 874**	**10 462**
1.1 Követelések	0	0	0	0	0	15	15	15	15	15	15	15	9
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.2 Kötvények	0	0	0	0	0	15	15	15	15	15	15	15	0
1.1.3 Pénzpiaci eszközök	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.4 Pénzügyi derivatívák	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9
1.2 Tartozások	9 730	9 606	9 780	9 544	9 906	9 939	9 654	9 755	9 748	10 213	9 755	9 889	10 471
1.2.1Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.2 Kötvények	9 289	9 317	9 485	9 045	9 425	9 245	9 017	8 939	9 028	9 505	9 638	9 598	10 471
1.2.3 Pénzpiaci eszközök	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.4 Pénzügyi derivatívák	441	289	295	498	480	694	637	816	720	708	117	291	0
2. Egyéb befektetések, nettó (2.2–2.1)	**2 031**	**1 977**	**1 827**	**1 757**	**1 104**	**1 076**	**1 064**	**921**	**928**	**1 130**	**1 285**	**1 091**	**1 184**
2.1 Követelések	32	32	32	30	25	25	25	25	25	26	28	23	23
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	23	24	24	22	17	17	17	17	17	17	19	14	15
2.1.2 Éven túli lejáratú	8	8	8	8	8	8	8	8	8	9	9	8	8
2.2 Tartozások	2 062	2 009	1 859	1 786	1 129	1 101	1 089	946	953	1 156	1 313	1 114	1 207
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	78	41	40	40	44	44	56	41	41	219	333	182	194
2.2.2 Éven túli lejáratú	1 985	1 968	1 818	1 747	1 085	1 058	1 033	904	912	936	981	931	1 012
3. Nemzetközi tartalékok	**8 429**	**8 631**	**9 123**	**9 526**	**10 033**	**10 153**	**9 634**	**9 774**	**9 424**	**8 816**	**8 273**	**8 728**	**9 341**
[a] Ebből: forintban denominált kötvények	363	512	620	990	1 476	1 675	1 614	1 893	1 231	810	739	1 021	1 269

VII/16. melléklet (folytatás)

MAGYARORSZÁG PORTFÓLIÓ- ÉS EGYÉB BEFEKTETÉSEINEK ÁLLOMÁNYA SZEKTOR ÉS LEJÁRAT SZERINTI BONTÁSBAN, 1998

Millió dollár

	1997. dec.	1998											
		jan.	febr.	márc.	ápr.	máj.	jún.	júl.	aug.	szept.	okt.	nov.	dec.
II. Magánszektor összesen (C + D)													
1. Portfólióbefektetések, nettó (1.2–1.1)	**2683**	**2381**	**2733**	**3154**	**3204**	**2461**	**2552**	**2755**	**1803**	**1568**	**1898**	**2154**	**2424**
1.1 Követelések	170	221	209	221	251	237	234	213	234	264	270	259	293
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	32	34	36	38	39	62	62	67	70	72	82	83	87
1.1.2 Kötvények	80	80	79	86	98	100	104	114	134	156	160	147	178
1.1.3 Pénzpiaci eszközök	58	73	92	78	79	75	69	31	31	28	28	28	29
1.1.4 Pénzügyi derivatívák	0	35	1	19	35	0	0	0	0	8	0	0	0
1.2 Tartozások	2853	2603	2942	3376	3454	2699	2786	2968	2037	1832	2168	2413	2717
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	2582	2350	2687	3124	3187	2420	2524	2789	1665	1449	1755	2023	2317
1.2.2 Kötvények	132	129	130	129	143	142	140	86	293	308	311	303	312
1.2.3 Pénzpiaci eszközök	130	124	124	123	125	124	123	75	73	75	76	74	76
1.2.4 Pénzügyi derivatívák	9	0	0	0	0	14	0	19	7	0	26	13	11
2. Egyéb befektetések, nettó (2.2–2.1)	**4788**	**5041**	**5160**	**5366**	**5677**	**5644**	**5395**	**5275**	**5327**	**4906**	**4960**	**4922**	**5465**
2.1 Követelések	3216	2995	3178	2996	3106	3349	3368	3628	3655	4312	4150	3970	4202
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	2513	2283	2460	2265	2333	2559	2531	2801	2831	3480	3324	3123	3348
2.1.2 Éven túli lejáratú	703	713	719	731	773	789	837	826	825	832	825	848	854
2.2 Tartozások	8004	8037	8339	8361	8782	8992	8763	8902	8982	9218	9110	8892	9667
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	3222	3314	3533	3712	3895	4044	4004	3993	4025	3839	3537	3421	3506
2.2.2 Éven túli lejáratú	4782	4723	4805	4650	4887	4948	4758	4910	4957	5379	5573	5471	6161
C. Hitelintézetek													
1. Portfólióbefektetések, nettó (1.2–1.1)	**259**	**182**	**213**	**210**	**200**	**209**	**206**	**163**	**258**	**233**	**280**	**273**	**271**
1.1 Követelések	92	142	129	133	147	111	108	76	93	111	105	106	119
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
1.1.2 Kötvények	44	44	43	43	42	43	48	53	72	85	87	90	103
1.1.3 Pénzpiaci eszközök	48	63	82	68	68	64	58	19	18	15	14	13	13
1.1.4 Pénzügyi derivatívák	0	35	1	19	35	0	0	0	0	8	0	0	0
1.2 Tartozások	351	324	341	343	347	320	315	238	351	343	385	379	389
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	161	145	161	165	166	124	135	144	89	75	88	102	110
1.2.2 Kötvények	131	128	130	127	131	132	130	76	255	269	271	264	267
1.2.3 Pénzpiaci eszközök	50	50	50	50	50	50	50	0	0	0	0	0	0
1.2.4 Pénzügyi derivatívák	9	0	0	0	0	14	0	19	7	0	26	13	11
2. Egyéb befektetések, nettó (2.2–2.1)	**1948**	**2264**	**2376**	**2738**	**3008**	**3041**	**2982**	**2703**	**2814**	**2163**	**2038**	**2098**	**1998**
2.1 Követelések	2403	2162	2302	2148	2215	2338	2362	2624	2551	3186	2988	2823	3187
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	2039	1784	1915	1744	1771	1874	1843	2114	2030	2654	2463	2274	2629
2.1.2 Éven túli lejáratú	364	378	387	404	444	464	519	510	521	532	524	549	557
2.2 Tartozások	4351	4426	4678	4886	5224	5379	5344	5327	5365	5349	5025	4921	5185
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	2916	3011	3220	3393	3563	3693	3662	3640	3672	3490	3169	3063	3135
2.2.2 Éven túli lejáratú	1435	1415	1459	1493	1660	1686	1682	1687	1693	1859	1857	1857	2050
D. Vállalkozói és egyéb szektorok													
1. Portfólióbefektetések, nettó (1.2–1.1)	**2423**	**2199**	**2521**	**2944**	**3004**	**2253**	**2346**	**2592**	**1545**	**1336**	**1618**	**1881**	**2153**
1.1 Követelések	78	79	80	89	103	126	126	137	141	153	165	153	174
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	31	33	33	35	36	59	59	64	67	69	79	80	83
1.1.2 Kötvények	36	36	36	43	57	57	56	61	61	71	73	57	75
1.1.3 Pénzpiaci eszközök	11	11	11	10	11	11	11	12	12	13	13	15	16
1.1.4 Pénzügyi derivatívák	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2 Tartozások	2501	2279	2601	3033	3107	2379	2471	2729	1686	1489	1783	2034	2327
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	2421	2205	2526	2958	3021	2296	2389	2645	1576	1375	1667	1921	2207
1.2.2 Kötvények	1	1	1	2	12	10	10	10	38	39	40	39	45
1.2.3 Pénzpiaci eszközök	80	73	74	73	74	73	73	74	72	75	76	74	75
1.2.4 Pénzügyi derivatívák	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Egyéb befektetések, nettó (2.2–2.1)	**2840**	**2778**	**2784**	**2628**	**2668**	**2602**	**2413**	**2572**	**2513**	**2743**	**2923**	**2824**	**3467**
2.1 Követelések	813	833	876	848	890	1011	1006	1004	1104	1127	1162	1147	1015
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	474	499	545	521	561	685	689	688	800	826	861	848	719
2.1.2 Éven túli lejáratú	339	335	331	327	329	326	317	316	304	300	301	299	296
2.2 Tartozások	3653	3611	3660	3476	3558	3613	3419	3575	3618	3870	4084	3971	4483
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	306	304	314	319	332	351	342	352	353	349	368	357	371
2.2.2 Éven túli lejáratú	3347	3308	3346	3157	3226	3262	3077	3223	3265	3520	3716	3614	4112

VII/16. melléklet (folytatás)

MAGYARORSZÁG PORTFÓLIÓ- ÉS EGYÉB BEFEKTETÉSEINEK ÁLLOMÁNYA SZEKTOR ÉS LEJÁRAT SZERINTI BONTÁSBAN, 1998

Millió dollár

	1997. dec.	1998											
		jan.	febr.	márc.	ápr.	máj.	jún.	júl.	aug.	szept.	okt.	nov.	dec.
III. Nemzetgazdaság (I + II)													
1. Portfólióbefektetések, nettó (1.2–1.1)	**12 776**	**12 499**	**13 133**	**13 688**	**14 585**	**14 060**	**13 805**	**14 473**	**12 849**	**12 666**	**12 467**	**13 137**	**14 244**
1.1 Követelések	171	222	209	222	251	252	249	227	249	278	284	274	301
1.1.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	32	34	37	38	39	62	62	67	70	72	82	83	87
1.1.2 Kötvények	80	80	79	86	98	115	119	129	148	170	174	162	178
1.1.3 Pénzpiaci eszközök	58	73	92	78	79	75	69	31	31	28	28	28	29
1.1.4 Pénzügyi derivatívák	0	35	1	19	35	0	0	0	0	8	0	0	9
1.2 Tartozások	12 946	12 721	13 342	13 910	14 835	14 312	14 054	14 700	13 097	12 944	12 752	13 410	14 546
1.2.1 Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok	2 582	2 350	2 687	3 124	3 187	2 420	2 524	2 789	1 665	1 449	1 755	2 023	2 317
1.2.2 Kötvények	9 784	9 959	10 235	10 165	11 044	11 062	10 771	11 002	10 633	10 712	10 778	11 010	12 141
1.2.3 Pénzpiaci eszközök	130	124	124	123	125	124	123	75	73	75	76	74	76
1.2.4 Pénzügyi derivatívák	450	289	295	498	480	707	637	834	727	708	143	303	11
2. Egyéb befektetések, nettó (2.2–2.1)	**7 861**	**8 039**	**8 009**	**7 748**	**7 455**	**7 517**	**7 249**	**6 992**	**7 063**	**6 877**	**7 122**	**6 893**	**7 524**
2.1 Követelések	3 841	3 616	3 789	3 598	3 673	3 908	3 917	4 174	4 197	4 848	4 669	4 478	4 730
2.1.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	2 551	2 322	2 499	2 303	2 366	2 593	2 563	2 833	2 869	3 517	3 364	3 157	3 390
2.1.2 Éven túli lejáratú	1 290	1 294	1 291	1 295	1 306	1 315	1 353	1 341	1 328	1 331	1 306	1 321	1 339
2.2 Tartozások	11 702	11 654	11 798	11 346	11 128	11 425	11 165	11 166	11 260	11 724	1 1791	11 371	12 253
2.2.1 Egy évnél nem hosszabb lejáratú	3 299	3 355	3 574	3 751	3 939	4 087	4 061	4 034	4 067	4 059	3 869	3 603	3 700
2.2.2 Éven túli lejáratú	8 402	8 299	8 224	7 594	7 189	7 338	7 105	7 132	7 193	7 666	7 922	7 768	8 553
3. Nemzetközi tartalékok	**8 429**	**8 631**	**9 123**	**9 526**	**10 033**	**10 153**	**9 634**	**9 774**	**9 424**	**8 816**	**8 273**	**8 728**	**9 341**

Forrás: MNB

VII/17. melléklet

MAGYARORSZÁG ÉVEN TÚLI LEJÁRATÚ ADÓSSÁGÁNAK LEJÁRATI BONTÁSA SZEKTORONKÉNT[a)]

(1998. december 31.)

Millió dollár

A lejárat éve	Kormányzati szektor	Magyar Nemzeti Bank	Hitelintézetek	Vállalkozói és egyéb szektor (garantált hitelek)	Összesen
1999. I. negyedév	53	613	110	14	791
1999. II. negyedév	123	68	14	11	216
1999. III. negyedév	125	820	18	14	977
1999. IV. negyedév	111	368	4	6	488
1999	412	1 869	147	44	2 472
2000. I. negyedév	159	799	113	13	1 085
2000. II. negyedév	316	462	0	11	789
2000. III. negyedév	98	143	23	13	276
2000. IV. negyedév	112	218	84	11	425
2000	685	1 622	220	48	2 575
2001	487	1 380	586	59	2 513
2002	262	1 042	431	65	1 799
2003	306	2 184	479	47	3 016
2004	98	1 363	106	37	1 603
2005	94	912	226	52	1 284
2006	91	56	52	46	245
2007	86	428	44	54	612
2008	104	180	11	48	343
2009	77	4	10	9	100
Később	35	443	6	91	576
Összesen	**2738**	**11 483**	**2317**	**600**	**17 138**

Forrás: MNB

[a)] Vállakozói és egyéb szektorok garantált hiteleivel.

VII/18. melléklet

MAGYARORSZÁG ADÓSSÁGSZOLGÁLATI MUTATÓI[a]

(a fizetési mérleg alapján)

Megnevezés	Konvertibilis devizákban						Konvertibilis és nem konvertibilis devizákban			
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1995	1996	1997	1998
	Millió dollár									
Bruttó külföldi adósság (tulajdonosi hitelekkel)	21 270	22 658	21 438	24 560	28 521	31 655	31 660	27 552	23 747	26 747
Bruttó külföldi adósság (tulajdonosi hitelek nélkül)[b]	..	..	..	24 167	27 922	30 752	30 757	26 164	22 065	24 481
Devizában fennálló bruttó külföldi adósság (tulajdonosi hitelek nélkül)[b]	..	..	..	24 167	27 802	30 530	30 535	25 874	21 702	23 212
Nettó külföldi adósság (tulajdonosi hitelekkel)	15 938	14 555	13 052	14 927	18 935	16 817	16 336	14 184	11 157	12 344
Nettó külföldi adósság (tulajdonosi hitelek nélkül)[b]	..	..	..	14 534	18 336	15 914	15 433	12 797	9 657	10 196
Devizában fennálló nettó külföldi adósság (tulajdonosi hitelek nélkül)[b]	..	..	..	14 534	18 216	15 692	15 211	12 507	9 294	8 927
Tartalék (RES)	1 166	4 017	4 381	6 736	6 769	12 010	12 010	9 751	8 429	9 341
Nettó tartalék (NRES)[c]	80	3 631	4 259	6 571	6 592	11 642	11 642	9 632	8 352	9 147
GDP	33 059	33 395	37 248	38 552	41 669	44 665	44 665	45 185	45 733	47 668
Árudeviza-import	5 998	9 069	10 076	11 340	11 248	15 252	15 289	16 828	21 371	22 870
Árudeviza- és szolgáltatásexport (XGS)	8 466	11 621	13 332	10 898	10 674	17 028	17 089	19 189	24 508	25 657
Adósságszolgálat, devizában (TDS) (1996-tól tulajdonosi hitelek nélkül)[d]	4 191	4 037	4 733	4 908	6 209	8 200	8 201	9 341	9 119	7 608
Adósságszolgálat, devizában (TDS) (1996-tól tulajdonosi hitelek nélkül)[e]	3 961	3 740	4 314	4 452	5 548	7 442	7 433	8 197	7 808	6 567
Bruttó kamatkiadás	1 644	1 628	1 635	1 586	1 947	2 357	2 357	2 320	2 263	1 975
Nettó kamatkiadás	1 414	1 331	1 216	1 130	1 286	1 599	1 589	1 177	952	934
Folyó fizetési mérleg egyenlege	127	267	324	–3 455	–3 911	–2 480	–2 465	–1 678	–981	–2 298
Előtörlesztések	42	296	568	699	1 016	964	964	1 687	1609	1 742
	Százalék									
Bruttó külföldi adósság (tulajdonosi hitelekkel)/GDP	64,3	67,8	57,6	63,7	68,4	70,9	70,9	61,0	51,9	56,1
Bruttó külföldi adósság (tulajdonosi hitelek nélkül)[b]/GDP	..	..	..	62,7	67,0	68,8	68,9	57,9	48,2	51,4
Devizában fennálló bruttó külföldi adósság (tulajdonosi hitelek nélkül)[b] /GDP	..	..	..	62,7	66,7	68,4	68,4	57,3	47,5	48,7
Nettó külföldi adósság (tulajdonosi hitelekkel)/GDP	48,2	43,6	35,0	38,7	45,4	37,7	36,6	31,4	24,4	25,9
Nettó külföldi adósság (tulajdonosi hitelek nélkül)[b]/GDP	..	..	..	37,7	44,0	35,6	34,6	28,3	21,1	21,4
Devizában fennálló nettó külföldi adósság (tulajdonosi hitelek nélkül)[b] /GDP	..	..	..	37,7	43,7	35,1	34,1	27,7	20,3	18,7
Adósságszolgálat, devizában (TDS) (1996-tól tulajdonosi hitelek nélkül)[d]/GDP	12,5	11,2	11,2	10,9	12,5	16,2	16,2	16,9	16,4	12,3
Adósságszolgálat, devizában (TDS) (tulajdonosi hitelek nélkül)[c] /GDP	11,9	10,3	10,1	9,7	10,9	14,5	14,5	14,4	13,6	10,1
Folyó fizetési mérleg egyenlege/GDP	0,4	0,8	0,9	–9,0	–9,4	–5,6	–5,5	–3,7	–2,1	–4,8
Devizában fennálló bruttó külföldi adósság (tulajfonosi hitel nélkül)[b]/XGS	..	..	..	221,8	260,5	179,3	178,7	134,8	88,6	90,5
Devizában fennálló nettó külföldi adósság (tulajdonosi hitel nélkül)[b]/XGS	..	..	..	133,4	170,7	92,2	89,0	65,2	37,9	34,8
Adósságszolgálat, devizában (TDS) (1996-tól tulajdonosi hitelek nélkül)[d] /XGS	49,0	32,2	31,2	38,6	48,7	42,5	42,3	39,9	30,6	22,9
Adósságszolgálat, devizában (TDS) (1996-tól tulajdonosi hitelek nélkül)[e]/XGS	46,3	29,6	28,1	34,4	42,5	38,0	37,9	33,9	25,3	18,8
Bruttó kamatkiadás/XGS	19,4	14,0	12,3	14,6	18,2	13,8	13,8	12,1	9,2	7,7
Nettó kamatkiadás/XGS	16,7	11,5	9,1	10,4	12,0	9,4	9,3	6,1	3,9	3,6
	Hónap									
Importfedezeti mutató (hónap) (RES)	2,3	5,3	5,2	7,1	7,2	9,4	9,4	7,0	4,7	4,9
Importfedezeti mutató (hónap) (NRES)	0,2	4,8	5,1	7,0	7,0	9,2	9,1	6,9	4,7	4,8

Forrás: MNB

[a] Az adósságszolgálati mutatók az előtörlesztéseket nem tartalmazzák. 1998-ra a GDP MNB-becslés.

[b] 1993-ra és 1994-re becsült adatok.

[c] (NRES) Tartalék az MNB rövid lejáratú tartozásának levonása után.

[d] (TDS) A középlejáratú hiteltörlesztés és bruttó kamatkiadás.

[e] (TDS) A középlejáratú hiteltörlesztés és a nettó kamatkiadás.

VII/19. melléklet

AZ MNB KÜLFÖLDI KÖTVÉNYKIBOCSÁTÁSAI, 1995–1998

Fő szervező	Összeg	Kamat, %	Kibocsátási ár, %	Lejárat	Kibocsátás
Creditanstalt-Raiffeisen Zentralbank	750 millió osztrák schilling	9,63	100,40	2002	1995. január 24.
Nomura Securities Co.	25 milliárd japán jen	6,75	99,90	2005	február 8.
Nomura Securities Co.	15 milliárd japán jen	3,70	100,00	1998	április 27.
Nomura Securities Co.	15 milliárd japán jen	6,90	100,00	2010	április 27.
Daiwa Securities	30 milliárd japán jen	6,00	100,00	2007	június 19.
Deutsche Bank	500 millió német márka	9,00	101,88	2001	június 27.
Deutsche Bank	250 millió német márka	9,00	101,63	2001	június 27.
Nomura International Co.	25 milliárd japán jen	5,20	100,00	2005	július 18.
Daiwa Europe	30 milliárd japán jen	5,00	99,30	2005	szeptember 12.
Credit Suisse	200 millió svájci frank	6,75	102,50	2000	október 18.
Daiwa Securities	10 milliárd japán jen	6,00	100,00	2015	október 19.
Daiwa Securities	30 milliárd japán jen	5,00	100,00	2007	október 19.
Nomura Securities Co.	25 milliárd japán jen	5,00	100,00	2008	november 14.
Daiwa Securities	40 milliárd japán jen	5,20	100,00	2011	1996. január 10.
West LB	500 millió német márka	LIBOR+0,9	99,90	2002	május 21.
Daiwa Securities	50 milliárd japán jen	2,75	100,00	2004	1997. március 24.
DG Bank Frankfurt	750 millió német márka	3 hónapos LIBOR+0,375	99,735	2003	1998. február 11.
ABN-AMRO Salomon	300 millió US dollár	6,50 fix	99,707	2003	április 8.
DG Bank Frankfurt	500 millió német márka	3 hónapos LIBOR+0,375	98,670	2003	november 11.
ABN-AMRO Salomon	200 millió US dollár	6,5% fix	102,271	2003	november 27.
ABN-AMRO Salomon	150 millió US dollár	6,5% fix	101,90	2003	december 23.
Deutsche Bank Frankfurt	500 millió német márka	4,625% fix	102,185	2005	december 29.

Forrás: MNB

VIII. Árak

VIII/1. melléklet

FOGYASZTÓI ÁRINDEX KIADÁSI FŐCSOPORTOK SZERINT

%

Időszak	Élelmiszerek[a]	Szeszes ital, dohány	Ruházkodási cikkek	Tartós fogyasztási cikkek	Háztartási energia, fűtés	Egyéb cikkek, üzemanyagok	Szolgáltatások	Összesen
	1980 = 100							
1987	151,1	157,9	175,6	134,1	160,9	160,6	176,1	159,1
1988	175,0	180,5	210,7	145,5	181,5	186,8	206,9	183,8
1989	206,0	200,5	249,0	171,1	202,2	228,6	241,2	215,0
1990	278,5	262,1	307,0	206,7	258,0	294,7	302,9	277,1
1991	339,5	327,8	405,6	272,2	467,0	422,6	429,8	374,1
1992	405,4	392,0	498,9	311,1	668,7	537,5	541,5	460,1
1993	523,8	464,9	582,2	345,3	804,5	653,6	672,0	563,6
1994	646,4	541,1	675,9	386,0	898,6	777,8	808,4	669,6
1995	847,4	649,9	812,4	478,6	1347,9	990,1	1018,6	858,4
1996	994,0	822,8	1020,4	570,5	1786,0	1244,6	1287,5	1061,0
1997	1168,0	978,3	1211,2	619,0	2320,0	1445,0	1534,7	1255,0
1998	1237,5	1111,6	1368,4	668,0	2538,5	1577,5	1761,7	1384,4
	Előző év = 100							
1987	109,2	113,5	109,7	102,3	106,5	106,2	109,0	108,6
1988	115,8	114,3	120,0	108,5	112,8	116,3	117,5	115,5
1989	117,7	111,1	118,2	117,6	111,4	122,4	116,6	117,0
1990	135,2	130,7	123,3	120,8	127,6	128,9	125,6	128,9
1991	121,9	125,1	132,1	131,7	181,0	143,4	141,9	135,0
1992	119,4	119,6	123,0	114,3	143,2	127,2	126,0	123,0
1993	129,2	118,6	116,7	111,0	120,3	121,6	124,1	122,5
1994	123,4	116,4	116,1	111,8	111,7	119,0	120,3	118,8
1995	131,1	120,1	120,2	124,0	150,0	127,3	126,0	128,2
1996	117,3	126,6	125,6	119,2	132,5	125,7	126,4	123,6
1997	117,5	118,9	118,7	108,5	129,9	116,1	119,2	118,3
1998	114,4	115,3	114,1	108,1	117,9	110,7	116,2	114,3

Forrás: KSH

[a] 1992-től kávéval, teával, üdítőitalokkal együtt.

VIII/2. melléklet

AZ IPAR BELFÖLDI ÉRTÉKESÍTÉSÉNEK ÁRINDEXE RENDELTETÉS SZERINT

%

Év	Energiahordozók, víz	Anyagok, félkész termékek	Beruházási eszközök	Fogyasztási cikkek
	Előző év = 100			
1994	102,6	112,8	111,9	113,5
1995	121,5	131,8	118,1	126,9
1996	126,6	124,5	113,4	120,7
1997	134,0	116,3	116,9	119,7
	Energiatermelő ágazatok	Továbbfelhasználásra termelő ágazatok	Beruházási javakat gyártó ágazatok	Fogyasztási cikkeket gyártó ágazatok
1998[a)]	111,8	108,8	108,5	111,7
	Előző év decembere = 100			
1994	104,6	117,2	117,2	116,4
1995	128,7	135,4	116,2	127,0
1996	123,8	120,4	109,1	121,8
1997	138,9	112,6	118,9	116,5
	Energiatermelő ágazatok	Továbbfelhasználásra termelő ágazatok	Beruházási javakat gyártó ágazatok	Fogyasztási cikkeket gyártó ágazatok
1998[a)]	104,6	106,5	108,2	107,6

Forrás: KSH

[a)] 1998-tól a rendeltetési csoportok nem a termékcsoportok alapján, hanem a szakágazatoknak megfelelve jönnek létre.

VIII/3. táblázat

AZ IPAR ÁRINDEXEI[a)]

%

Időszak	Termelői árak	Belföldi értékesítési árak	Ebből			Külkereskedelmi értékesítési árak
			bányászat	feldolgozó-ipar	villamosenergia-ipar és víztermelés	
	Előző év = 100					
1988	104,7	104,1	–	–	–	106,0
1989	115,4	113,4	–	–	–	118,2
1990	122,0	124,2	–	–	–	112,4
1991	132,6	131,9	–	–	–	130,2
1992	112,3	109,7	104,2	110,4	106,1	116,0
1993	110,8	110,5	106,4	111,0	109,2	112,5
1994	111,3	110,2	109,0	112,8	102,1	115,0
1995	128,9	127,3	121,5	126,1	127,3	134,0
1996	121,8	122,6	118,8	122,3	124,8	119,7
1997	120,4	120,8	120,5	117,8	134,1	119,5
1998	111,3	110,6	115,5	108,6	117,8	112,5

Forrás: KSH.
[a)] 1992-től az új ágazati rendszer (TEÁOR) szerint.

VIII/4. melléklet

A FELDOLGOZÓIPAR BELFÖLDI ÉRTÉKESÍTÉSI ÁRINDEXEI

%

Év	Élelmiszer, ital és dohánytermék	Textília, ruházati, bőrtermék	Fa-, papír- és nyomdatermék	Vegyipar	Nemfém ásványi termék	Kohászat, fémfeldolgozás	Gépipar	Egyéb feldolgozóipar
	Előző év = 100							
1992	112,0	110,2	113,0	105,2	112,1	105,0	117,8	112,1
1993	116,7	108,8	113,5	106,5	112,0	102,7	109,3	111,9
1994	118,2	108,3	111,5	109,1	114,8	110,6	108,9	111,2
1995	122,2	125,2	138,5	129,7	123,7	132,0	119,8	122,3
1996	124,3	123,0	116,3	128,5	121,9	116,9	114,5	122,5
1997	122,4	115,6	109,4	116,6	119,4	113,3	117,6	114,4
1998	108,7	112,9	110,1	104,0	110,1	114,1	109,3	110,7

Forrás: KSH

VIII/5. melléklet

BERUHÁZÁSI ÁRINDEXEK ANYAGI–MŰSZAKI ÖSSZETÉTEL SZERINT

%

Év	Építés	Gép	Egyéb	Összesen
	1980 = 100			
1981	104,1	101,7	102,2	102,9
1982	110,5	104,9	107,9	107,9
1983	117,6	110,4	119,3	114,8
1984	125,8	114,8	122,6	120,8
1985	134,1	119,6	126,0	127,0
1986	141,7	126,2	129,7	133,9
1987	151,6	132,8	136,1	142,1
1988	160,5	135,1	141,8	147,6
1989	177,7	152,8	158,4	165,2
1990	206,8	177,7	187,9	192,5
1991	244,6	225,1	243,3	235,2
1992	282,5	254,8	283,7	269,8
1993	319,2	282,3	320,3	302,4
1994	377,9	327,5	384,7	355,6
1995	482,2	403,8	484,0	446,3
1996	601,8	480,1	607,4	547,2
1997	721,0	550,7	728,9	644,6
1998	798,4	615,0	807,4	716,3
	Előző év = 100			
1988	105,9	101,7	104,2	103,9
1989	110,7	113,1	111,7	111,9
1990	116,4	116,3	118,6	116,5
1991	118,3	126,7	129,5	122,2
1992	115,5	113,2	116,6	114,7
1993	113,0	110,8	112,9	112,1
1994	118,4	116,0	120,1	117,6
1995	127,6	123,3	125,8	125,5
1996	124,8	118,9	125,5	122,6
1997	119,8	114,7	120,0	117,8
1998	110,7	111,7	110,8	111,1

Forrás: KSH

VIII/6. melléklet

AZ ÉPÍTÉSI-SZERELÉSI TEVÉKENYSÉG ÁRINDEXEI AZ ÉPÍTŐIPARBAN

%

Év	Összesen	Magasépítő-ipar[a]	Mélyépítőipar	Építési szak- és szerelő-ipar	Épületfenntartás és -korszerűsítés
	Előző év = 100				
1988	105,8	106,0	105,0	105,7	–
1989	109,6	109,5	110,2	108,8	–
1990	116,3	116,5	115,7	116,3	–
1991	119,2	122,0	114,4	116,2	–
1992	117,2	114,2	121,7	116,3	117,2
1993	112,0	112,1	113,5	110,9	111,8
1994	114,5	113,7	116,0	113,8	114,2
1995	126,6	125,7	128,7	125,6	127,3
1996	124,8	123,4	127,9	123,1	122,5
1997	119,9	119,5	121,5	118,9	119,0
1998	110,7	110,9	110,8	111,1	105,1

Forrás: KSH
[a] 1991-ig az épületfenntartással és korszerűsítéssel együtt.

VIII/7. melléklet

A MEZŐGAZDASÁGI TERMÉKEK FELVÁSÁRLÁSI ÁRINDEXEI

%

Időszak	Növénytermesztési és kertészeti termékek	Ebből				Élő állatok és állati termékek	Összesen
		növényi termékek[a]	zöldségfélék	gyümölcsök	borszőlő, must, bor		
	Előző év = 100						
1989	114,2	114,0	151,5	105,2	85,3	122,8	119,1
1990	135,0	143,0	125,9	119,6	95,8	124,4	128,5
1991	96,3	94,9	92,3	144,6	80,1	101,5	99,1
1992	101,7	104,1	111,6	76,1	99,3	113,8	108,6
1993	122,7	125,1	132,4	98,7	106,1	115,5	118,5
1994	118,8	118,9	106,4	131,4	122,4	129,2	124,9
1995	124,8	121,7	108,0	187,3	148,0	128,8	127,1
1996	152,2	163,8	126,9	74,7	127,0	111,6	128,4
1997	101,0	97,0	124,0	126,1	107,1	124,7	113,4
1998	95,1	93,2	96,2	109,5	108,4	113,8	104,3

Forrás: KSH
[a] Gabonafélék, hüvelyesek, ipari növények, burgonya, szálastakarmányok, magvak.

VIII/8. melléklet

KÜLKERESKEDELMI ÁRINDEXEK ÉS CSEREARÁNY-MUTATÓK ORSZÁGCSOPORTOK SZERINT

(előző év=100)

%

Év	Fejlett országok	Kelet- és közép-európai országok[a]	Fejlődő országok	Összesen
	Kiviteli árindex (K)			
1981	99,6	106,1	104,3	103,8
1982	99,7	101,5	101,0	101,1
1983	105,7	104,9	106,9	105,3
1984	107,4	102,7	107,4	104,6
1985	103,3	103,5	100,3	102,9
1986	98,6	102,9	95,3	101,2
1987	111,4	97,9	108,5	103,1
1988	113,8	100,0	120,4	106,6
1989	117,1	114,3	114,1	115,6
1990	115,6	106,1	107,5	110,2
1991	119,5	155,1	125,1	130,7
1992	109,7	110,8	101,8	109,3
1993	109,4	117,2	113,7	111,9
1994	118,9	116,2	116,3	118,1
1995	135,0	130,1	137,0	133,9
1996	117,6	118,8	119,8	118,0
1997	114,7	114,9	116,3	114,8
1998	114,3	109,3	110,8	113,3
	Behozatali árindex (B)			
1981	99,7	109,4	98,8	104,6
1982	100,8	106,9	91,7	103,4
1983	108,6	107,8	107,6	108,1
1984	107,6	105,7	111,7	106,9
1985	103,0	105,1	99,9	103,9
1986	104,9	104,8	112,9	105,0
1987	112,1	95,1	102,3	102,1
1988	114,0	95,4	115,4	104,1
1989	115,4	109,4	107,7	112,4
1990	115,5	100,6	121,6	109,8
1991	129,3	214,8	115,3	145,9
1992	114,8	104,8	90,9	109,9
1993	111,9	105,3	108,0	109,4
1994	116,0	114,6	119,3	115,5
1995	131,0	136,0	134,2	132,2
1996	119,7	123,4	122,8	120,8
1997	111,6	119,0	115,5	113,4
1998	114,3	101,0	108,4	111,4
	Cserearány-mutató (K/B)			
1981	99,9	97,0	105,6	99,2
1982	98,9	94,9	110,1	97,8
1983	97,3	97,3	99,3	97,4
1984	99,8	97,2	96,2	97,8
1985	100,3	98,5	100,4	99,0
1986	94,0	98,2	84,4	96,4
1987	99,4	102,9	106,1	101,0
1988	99,8	104,8	104,3	102,4
1989	101,5	104,5	105,9	102,8
1990	100,1	105,5	88,4	100,4
1991	92,4	72,2	108,5	89,6
1992	95,6	105,7	112,0	99,5
1993	97,8	111,3	105,3	102,3
1994	102,5	101,4	97,5	102,3
1995	103,1	95,7	102,1	101,3
1996	98,2	96,3	97,6	97,7
1997	102,8	96,6	100,7	101,2
1998	100,0	108,2	102,2	101,7

Forrás: KSH

[a] 1997 előtt átalakuló és nem piacgazdálkodású, illetve volt szocialista országok.

IX. Árfolyamok

IX/1. melléklet

IDŐSZAKI ÁTLAGOS DEVIZAÁRFOLYAMOK

(középárfolyam forintban,[a] eltérő jelölés hiányában egy egységre)

Időszak	US dollár	Német márka	Osztrák schilling[b] (100)	Francia frank	Japán jen (100)	Angol font	Svájci frank	ECU	Cseh korona	Szlovák korona	Lengyel zloty
1988	50,42	28,74	408,73	8,47	39,36	89,73	34,51	59,60	–	–	–
1989	59,10	31,47	447,06	9,27	42,85	96,72	36,15	65,07	–	–	–
1990	63,20	39,14	556,31	11,62	43,77	112,56	45,61	80,48	–	–	–
1991	74,81	45,18	641,97	13,28	55,65	132,10	52,27	92,70	–	–	–
1992	79,00	50,60	719,02	14,93	62,34	139,25	56,22	102,10		–	–
1993	92,03	55,63	790,92	16,23	83,33	138,21	62,33	107,50	–	–	–
1994	105,13	65,04	9,25	19,01	103,12	161,14	77,23	124,78	–	–	–
1995	125,69	87,84	12,49	25,23	134,20	198,30	106,62	162,65	–	–	–
1996	152,57	101,40	14,41	29,83	140,27	238,41	123,52	191,15	–	–	–
1997	186,75	107,68	15,30	31,99	154,69	305,96	128,74	210,93	–	–	–
1998	214,45	122,15	17,36	36,44	164,64	355,37	148,28	240,98	6,68	6,08	61,47
1997. január	166,10	103,58	14,72	30,70	140,97	275,79	119,39	201,10	–	–	–
február	173,32	103,55	14,72	30,67	140,99	281,75	119,35	201,03	–	–	–
március	176,83	104,27	14,82	30,91	144,22	284,13	120,73	202,41	–	–	–
április[c]	179,77	105,13	14,94	31,21	143,18	292,96	123,02	205,09	6,00	5,40	57,60
május	181,40	106,60	15,15	31,61	153,23	296,28	126,91	207,77	5,83	5,42	57,18
június	185,04	107,18	15,23	31,75	161,92	304,19	128,34	209,43	5,71	5,53	57,18
július	191,91	107,22	15,24	31,78	166,73	320,82	129,62	211,48	5,71	5,61	56,55
augusztus	197,89	107,44	15,27	31,88	167,83	317,50	130,72	211,44	5,79	5,68	56,81
szeptember	195,96	109,51	15,56	32,58	162,23	313,56	133,06	214,83	5,83	5,70	56,66
október	195,59	111,43	15,83	33,21	161,70	319,06	134,86	218,90	5,95	5,81	57,06
november	196,19	113,22	16,09	33,82	156,79	331,06	139,39	224,03	5,91	5,84	56,07
december	201,47	113,34	16,11	33,86	155,74	334,72	140,00	224,29	5,80	5,83	57,05
1998. január	206,26	113,56	16,15	33,91	159,55	337,34	139,82	224,33	5,82	5,86	58,40
február	207,78	114,53	16,28	34,17	165,27	340,57	141,88	226,17	6,03	5,88	58,73
március	210,55	115,29	16,39	34,40	163,29	349,63	141,50	228,66	6,19	6,00	60,87
április	211,56	116,62	16,58	34,79	160,31	353,69	140,47	231,17	6,27	6,05	61,88
május	210,69	118,79	16,88	35,43	156,09	344,95	142,60	234,01	6,48	6,16	61,68
június	215,89	120,49	17,13	35,94	153,83	356,28	144,51	238,09	6,48	6,19	62,13
július	217,72	121,10	17,21	36,12	154,85	357,92	143,84	239,30	6,83	6,23	62,95
augusztus	221,43	123,91	17,61	36,96	152,90	361,69	148,27	244,39	6,89	6,28	62,32
szeptember	220,44	129,46	18,40	38,61	163,96	370,34	157,22	254,59	7,21	6,31	61,33
október	215,70	131,72	18,73	39,29	178,65	365,56	161,37	259,53	7,39	6,00	61,67
november	217,67	129,51	18,41	38,62	180,92	361,63	157,36	254,63	7,29	6,02	63,14
december	217,13	130,18	18,50	38,82	185,36	362,67	159,88	255,51	7,23	6,00	62,26

Forrás: MNB

[a] Munkanapokkal súlyozva.

[b] 1994. január 1-jétől egy egységre.

[c] 1997 áprilisától az MNB által hivatalosan jegyzett devizák köre megváltozott. Egyrészt a hivatalosan jegyzett devizák közé került a cseh és a szlovák korona, illetve a lengyel zloty, másrészt az ír font és a kuvaiti dínár jegyzése megszűnt.

IX/2. melléklet

DEVIZAÁRFOLYAMOK A HÓNAP UTOLSÓ NAPJÁN[a)]

(középárfolyam forintban, eltérő jelölés hiányában egy egységre)

Devizanemek	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
US dollár	62,54	61,45	75,62	83,97	100,70	110,69	139,47	164,93	203,50	219,03
Német márka	36,87	40,47	49,83	51,96	58,06	71,47	97,38	106,17	113,59	130,65
Osztrák schilling	5,24	5,75	7,07	7,39	8,26	10,16	13,84	15,09	16,15	18,57
Olasz líra (1000)	49,21	53,63	65,84	56,83	58,81	68,17	88,02	107,99	115,63	130,73
Francia frank	10,78	11,89	14,58	15,24	17,08	20,73	28,48	31,49	33,95	38,95
Japán jen (100)	43,52	45,24	60,35	67,32	90,22	111,05	135,39	141,74	156,50	192,42
Angol font	100,23	116,58	141,48	127,03	148,90	173,11	215,40	280,30	337,22	362,3
Ír font	97,01	107,50	132,20	136,63	142,15	171,00	222,38	277,16	–	–
Svéd korona	10,06	10,79	13,63	11,88	12,08	14,85	20,94	23,94	25,74	26,95
Svájci frank	40,43	47,41	55,85	57,61	68,11	84,46	121,19	122,22	139,82	158,94
Belga frank (100)	175,29	195,67	241,83	252,96	279,26	347,64	473,95	515,41	550,60	633,4
Holland forint	32,65	35,84	44,21	46,24	51,87	63,82	86,98	94,58	100,78	115,94
Spanyol peseta (100)	57,04	63,25	78,75	73,29	70,64	84,10	114,86	125,87	134,12	153,51
Finn márka	15,4	16,75	18,29	16,00	17,40	23,38	32,03	35,52	37,50	42,97
Dán korona	9,47	10,48	12,79	13,44	14,88	18,20	25,15	27,75	29,82	34,28
Norvég korona	9,47	10,32	12,64	12,12	13,40	16,36	22,07	25,64	27,67	28,79
Kanadai dollár	54,02	52,94	65,46	66,19	75,81	78,82	102,27	120,37	142,00	141,38
Ausztrál dollár	49,48	47,40	57,50	57,76	68,35	85,91	103,77	131,37	132,89	134,44
Portugál escudo (100)	41,46	45,26	56,17	57,18	57,07	69,58	93,32	105,41	111,11	127,39
Kuwaiti dínár	213,60	215,33	265,80	276,85	337,69	369,34	465,99	549,95	–	–
ECU	74,21	82,96	101,22	101,38	112,44	135,76	178,80	204,89	224,54	255,7
Cseh korona	–	–	–	–	–	–	–	–	5,90	7,27
Szlovák korona	–	–	–	–	–	–	–	–	5,84	5,94
Lengyel zloty	–	–	–	–	–	–	–	–	57,76	62,48

Forrás: MNB

[a)] 1997 áprilisától az MNB által hivatalosan jegyzett devizák köre megváltozott. Egyrészt a hivatalosan jegyzett devizák közé került a cseh és a szlovák korona, illetve a lengyel zloty, másrészt az ír font és a kuvaiti dínár jegyzése megszűnt.

IX/3. melléklet

ÁRFOLYAM-INTÉZKEDÉSEK

Dátum	Valutakosár összetétele	Árfolyam-intézkedések mértéke a valutakosárhoz képest, %	USD	DEM	ECU
			hivatalos napi középárfolyam, forintban		
	1991. december 18-ig az előző év külkereskedelmi forgalmának devizaösszetétele alapján				
1991. december 9.	50% USD–50% ECU		77,08	48,92	99,30
1992. március 16.		1,90	80,60	48,23	98,56
június 24.		1,60	79,09	50,67	103,90
november 9.		1,90	83,11	52,17	102,55
1993. február 12.		1,90	86,58	52,52	102,10
március 26.		2,90	88,95	54,25	105,23
június 7.		1,90	89,96	55,34	108,11
július 9.		3,00	95,23	55,49	108,34
augusztus 2.	50% USD–50% DEM		96,25	55,55	104,92
szeptember 29.		4,50	97,00	60,19	114,27
1994. január 3.		1,00	101,71	58,64	113,59
február 16.		2,60	104,15	60,31	116,64
május 13.		1,00	103,53	61,90	119,43
május 16.	70% ECU–30% USD		103,67	61,88	119,35
június 10.		1,20	104,56	62,67	120,99
augusztus 5.		8,00	109,90	69,18	132,17
október 11.		1,10	109,03	70,59	134,74
november 29.		1,00	111,14	71,09	135,55
1995. január 3.		1,40	112,53	72,20	137,51
február 14.		2,00	113,62	74,66	140,84
március 13.		9,00	120,03	85,45	155,57
március 16.	Előre bejelentett csúszó leértékelés rendszerének bevezetése	napi mérték			
március 16.		0,060	119,28	85,64	156,39
július 1.		0,042	126,22	87,94	163,16
1996. január 1.		0,040	139,58	97,40	178,84
1997. január 1.	70% DEM–30% USD		164,11	106,59 centrum árfolyam	
április 1.		0,036	180,01	107,64	
augusztus 15.		0,033	202,40	109,91	
1998. január 1.		0,030	208,59	116,05	
június 15.		0,026	219,64	121,37	
október 1.		0,023	213,85	128,02	

Forrás: MNB

IX/4. mellélklet

ÁRFOLYAMMUTATÓK: ÉVES ÁTLAGOK

(előző év átlaga = 100)

%

1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
A forint valutakosárral szembeni árfolyamszint-változása												
5,4	14,3	8,7	12,0	16,4	16,4	7,9	10,8	15,6	26,8	19,0	15,1	13,8
A forint reáleffektív árfolyamindexe[a] ipari árindexalapon számolva[b]												
89,1 (112,2)	87,6 (114,2)	93,3 (107,2)	99,1 (100,9)	99,8 (100,2)	105,5 (94,8)	99,6 (100,4)	103,8 (96,3)	95,3 (105,0)	94,1 (106,3)	103,8 (96,3)	105,4 (94,9)	96,3 (103,8)

Forrás: MNB

[a] Az első sorban szereplő indexek a nemzetközi publikációs gyakorlatnak megfelelőek, míg a zárójelben lévők a magyar gyakorlatban eddig közismert reciprok mutatók.

[b] 1997-től feldolgozóipari árindexalapon számolva.

X. AZ MNB NETTÓ BELFÖLDI KIHELYEZÉSEI

X/1. melléklet

A MAGYAR NEMZETI BANK BELFÖLDI KÖVETELÉSEI

Milliárd forint

Időszak végén	I. Az államháztartással szembeni követelések					II. A pénzintézetekkel szembeni követelések	III. Egyéb hitelek[b]	Mindösszesen (I + II + III)
	kihelyezések az államháztartás részére[a]	államadóssági kötvény	kamatmentes adósság	devizatartozás	összesen			
1991. december	844,1	–	777,9	–	1622,0	417,5	2,0	2041,5
1992. december	953,0	–	888,9	–	1841,9	293,4	3,4	2138,7
1993. december	984,8	–	1182,0	–	2166,8	368,8	4,0	2539,6
1994. december	1059,1	59,1	1440,1	–	2558,3	405,8	43,8	3007,9
1995. december	990,3	131,1	2023,3	–	3144,7	302,6	28,2	3475,5
1996. december	812,7	526,9	1563,3	–	2902,9	229,9	27,1	3159,9
1997. január[c]	799,4	340,6	–	1777,4	2917,4	234,9	25,0	3177,3
február	796,4	340,6	–	1771,4	2908,4	230,0	49,8	3188,2
március	788,2	340,6	–	1787,6	2916,4	228,4	30,0	3174,8
április	782,9	340,6	–	1811,7	2935,2	229,7	30,0	3194,9
május	778,2	340,6	–	1830,2	2949,0	223,6	30,0	3202,6
június	752,9	340,6	–	1855,8	2949,3	217,6	30,0	3196,9
július	746,3	340,6	–	1876,6	2963,5	212,8	30,0	3206,3
augusztus	738,7	340,6	–	1889,8	2969,1	204,9	30,0	3204,0
szeptember	719,2	340,6	–	1908,9	2968,7	196,5	30,0	3195,2
október	719,7	340,6	–	1935,5	2995,8	196,8	30,0	3222,6
november	719,7	340,6	–	1955,5	3015,8	193,2	30,0	3239,0
december	634,1	333,2	–	1886,7	2854,0	185,4	30,0	3069,4
1998. január	632,4	333,2	–	1902,8	2868,4	179,4	30,0	3077,8
február	632,4	333,2	–	1917,7	2883,3	178,4	30,0	3091,7
március	597,0	333,2	–	1935,8	2866,0	176,9	30,0	3072,9
április	594,7	331,5	–	1945,5	2871,7	174,8	30,0	3076,5
május	594,6	331,5	–	1996,6	2922,7	170,2	30,0	3122,9
június	578,0	331,5	–	2011,0	2920,5	164,7	30,2	3115,4
július	578,0	331,5	–	2004,9	2914,4	164,2	30,0	3108,6
augusztus	578,0	331,5	–	2087,7	2997,2	166,2	30,0	3193,4
szeptember	560,8	331,5	–	2120,3	3012,6	197,1	30,0	3239,7
október	560,8	331,5	–	2113,8	3006,1	193,5	30,0	3229,6
november	543,1	331,5	–	2110,1	2984,7	190,7	30,0	3205,4
december[d]	525,7	286,1	–	2118,2	2930,0	178,5	30,0	3138,5

Forrás: MNB

[a] 1996. áprilistól tartalmazza a forintátértékelésből eredő tartozás állampapírrá való alakítását (állampapír-kibocsátások 5%-a).

[b] Tartalmazza a pénzintézetek saját fejlesztéseit finanszírozó jegybanki hiteleket és az MNB egyéb belföldi hiteleit.

[c] Az 1996. december 31-ei és az 1997. január 31-ei állományi adatok számbavétele között eltérés van az alábbi változások miatt:

– 1997 elejétől az MNB a hivatalos deviza-árfolyamokat a piaci árfolyamok alapján állapítja meg, így a devizában denominált mérlegtételek a piaci árfolyamokon átszámított összeggel szerepelnek,

– január 1-jétől a CIB (Közép-Európai Nemzetközi Bank) átkerült a rezidens bankok közé, azaz az MNB mérlegében CIB-bel kapcsolatos tételek a külföld helyett a belföldi pénzintézeti adatok közé kerültek,

– 1997. január 2-án megtörtént az államháztartás forintátértékelésből eredő adósság devizahitelre való átalakítása.

[d] Előzetes adat.

X/2. melléklet

A PÉNZINTÉZETEK NETTÓ POZÍCIÓJA A JEGYBANKKAL SZEMBEN

Milliárd forint

Időszak végén	I. Kihelyezések a pénzintézetekhez			II. A pénzintézetek betétei a jegybanknál[a]	III. A pénzintézetek nettó pozíciója a jegybankkal szemben (II – I)[b]	IV. A betétek-nek a kihelyezések-hez viszonyított aránya (II : I)
	hitelek	viszontleszámított váltók	összesen			
1991. december	412,8	4,7	417,5	510,5	93,0	1,2
1992. december	291,7	1,7	293,4	530,3	236,9	1,8
1993. december	367,4	1,4	368,8	600,4	231,6	1,6
1994. december[c]	404,3	1,5	405,8	721,6	315,8	1,8
1995. december	301,7	0,9	302,6	1029,3	726,7	3,4
1996. december	229,6	0,3	229,9	1098,5	868,6	4,8
1997. január[d]	234,5	0,4	234,9	1117,5	882,6	4,8
február	229,6	0,4	230,0	1154,3	953,1	5,0
március	228,0	0,4	228,4	1181,5	953,1	5,2
április	229,2	0,5	229,7	1219,4	989,7	5,3
május	223,1	0,5	223,6	1274,2	1050,6	5,7
június	217,3	0,3	217,6	1284,0	1066,4	5,9
július	212,2	0,6	212,8	1308,7	1096,0	6,2
augusztus	204,3	0,6	204,9	1302,3	1097,4	6,4
szeptember	196,3	0,2	196,5	1307,8	1111,3	6,7
október	196,4	0,4	196,8	1383,6	1186,8	7,0
november	192,6	0,6	193,2	1313,0	1119,8	6,8
december	185,3	0,1	185,4	1340,3	1154,9	7,2
1998. január	179,2	0,2	179,4	1340,9	1161,5	7,5
február	178,1	0,3	178,4	1442,3	1263,9	8,1
március	176,7	0,2	176,9	1571,3	1394,4	8,9
április	174,6	0,2	174,8	1593,1	1418,3	9,1
május	169,5	0,7	170,2	1615,7	1445,5	9,5
június	164,2	0,5	164,7	1608,8	1444,1	9,8
július	164,1	0,1	164,2	1590,4	1426,2	9,7
augusztus	166,0	0,2	166,2	1521,3	1355,1	9,2
szeptember	196,8	0,3	197,1	1353,4	1156,3	6,9
október	193,3	0,2	193,5	1375,2	1181,7	7,1
november	190,4	0,3	190,7	1483,7	1293,0	7,8
december[c]	178,4	0,1	178,5	1461,9	1283,4	8,2

Forrás: MNB

[a] Korrigált adat. Nem tartalmazza a biztosítók és egyéb, nem pénzintézetek betéteit.

[b] – = nettó hitelfelvevő, + = nettó betételhelyező.

[c] 1994. január 1-jétől a betétek tartalmazzák a pénzintézetek egyéb jegybanki befektetéseit is.

[d] Az 1996. december 31-ei és az 1997. január 31-ei állományi adatok számbavétele között módszertani eltérés van az alábbi változások miatt:

– 1997 elejétől az MNB a hivatalos deviza-árfolyamokat a piaci árfolyamok alapján állapítja meg, így a devizában denominált mérlegtételek a piaci árfolyamokon átszámított összeggel szerepelnek,

– január 1-jétől a CIB (Közép-Európai Nemzetközi Bank) átkerült a rezidens bankok közé, azaz az MNB mérlegében CIB-bel kapcsolatos tételek a külföld helyett a belföldi pénzintézeti adatok közé kerültek.

[e] Előzetes adat.

X/3. melléklet

A MAGYAR NEMZETI BANK KIHELYEZÉSEI A PÉNZINTÉZETEKHEZ

Milliárd forint

Időszak végén	A) A pénzintézeteknek nyújtott jegybankhitelek						
	I. Refinanszírozási és egyéb hitelek						II. Deviza-hitelek
	éven belüli hitelek				éven túli hitelek	összesen	
	eseti hitelek	szállítást megelőlegező ex-portrefinanszírozási hitelek	egyéb hitelek[a]	együtt			
1991. december	0,5	23,2	15,7	39,4	200,1	239,5	32,6
1992. december	1,1	9,5	29,2	39,8	199,5	239,3	16,6
1993. december	1,7	0,5	1,6	3,8	212,1	215,9	9,3
1994. december	–	–	2,6	2,6	222,4	225,0	7,0
1995. december	0,1	–	1,6	1,7	208,4	210,1	8,4
1996. december	2,0	–	0,7	2,7	143,2	145,9	6,4
1997. január[b]	2,0	–	0,4	2,4	139,7	142,1	10,8
február	2,0	–	0,5	2,5	139,8	142,3	10,9
március	2,0	–	0,5	2,5	138,2	140,7	11,2
április	2,0	–	0,6	2,6	137,4	140,0	11,9
május	0,4	–	0,5	0,9	135,2	136,1	12,5
június	0,4	–	0,6	1,0	130,9	131,9	12,3
július	0,4	–	0,7	1,1	130,6	131,7	13,0
augusztus	0,4	–	0,7	1,1	131,2	132,3	12,9
szeptember	0,5	–	0,5	1,0	128,6	129,6	11,9
október	0,4	–	0,4	0,8	127,5	128,3	12,5
november	0,4	–	0,4	0,8	122,3	123,1	12,7
december	0,4	–	0,4	0,8	119,6	120,4	15,9
1998. január	2,0	–	0,3	2,3	118,9	121,2	12,4
február	2,0	–	0,3	2,3	118,6	120,9	10,9
március	2,0	–	0,3	2,3	115,1	117,4	9,9
április	2,0	–	0,3	2,3	113,0	115,3	10,2
május	2,0	–	0,3	2,3	107,6	109,9	10,0
június	2,0	–	0,3	2,3	103,2	105,5	10,0
július	2,0	–	0,3	2,3	103,2	105,5	9,9
augusztus	2,0	–	0,3	2,3	103,4	105,7	11,7
szeptember	2,0	–	31,1	33,1	100,9	134,0	10,6
október	2,0	–	31,2	33,2	100,3	133,5	10,7
november	2,0	–	31,1	33,1	97,1	130,2	10,7
december[c]	2,0	–	20,0	22,0	94,4	116,4	11,4

X/3. melléklet (folytatás)

A MAGYAR NEMZETI BANK KIHELYEZÉSEI A PÉNZINTÉZETEKHEZ

Milliárd forint

A) A pénzintézeteknek nyújtott jegybankhitelek					B) Viszont-leszámított váltók	Az MNB kihelyezései a pénz-intézetekhez (A + B)	Időszak végén
III. Devizabetét ellenében nyújtott hitelek			IV. Vissza-vásárlási megállapodások	Mindösszesen (I + II + III + IV)			
éven belüli hitelek	éven túli hitelek	összesen					
133,9	6,8	140,7	0,0	412,8	4,7	417,5	1991. december
28,6	7,2	35,8	0,0	291,7	1,7	293,4	1992. december
–	20,6	20,6	121,6	367.4	1,4	368,8	1993. december
–	129,8	129,8	42,5	404,3	1,5	405,8	1994. december
–	79,4	79,4	3,8	301,7	0,9	302,6	1995. december
–	77,3	77,3	0,0	229,6	0,3	229,9	1996. december
–	81,6	81,6	0,0	234,5	0,4	234,9	1997. január [b]
–	76,4	76,4	0,0	229,6	0,4	230,0	február
–	76,1	76,1	0,0	228,0	0,4	228,4	március
–	77,3	77,3	0,0	229,2	0,5	229,7	április
–	74,5	74,5	0,0	223,1	0,5	223,6	május
–	73,1	73,1	0,0	217,3	0,3	217,6	június
–	67,5	67,5	0,0	212,2	0,6	212,8	július
–	59,1	59,1	0,0	204,3	0,6	204,9	augusztus
–	54,8	54,8	0,0	196,3	0,2	196,5	szeptember
–	55,6	55,6	0,0	196,4	0,4	196,8	október
–	56,8	56,8	0,0	192,6	0,6	193,2	november
–	49,0	49,0	0,0	185,3	0,1	185,4	december
–	45,6	45,6	0,0	179,2	0,2	179,4	1998. január
–	46,3	46,3	0,0	178,1	0,3	178,4	február
–	49,4	49,4	0,0	176,7	0,2	176,9	március
–	49,1	49,1	0,0	174,6	0,2	174,8	április
–	49,6	49,6	0,0	169,5	0,7	170,2	május
–	48,7	48,7	0,0	164,2	0,5	164,7	június
–	48,7	48,7	0,0	164,1	0,1	164,2	július
–	48,6	48,6	0,0	166,0	0,2	166,2	augusztus
–	49,4	49,4	2,8	196,8	0,3	197,1	szeptember
–	49,1	49,1	0,0	193,3	0,2	193,5	október
–	49,5	49,5	0,0	190,4	0,3	190,7	november
–	50,6	50,6	0,0	178,4	0,1	178,5	december [c]

Forrás: MNB

[a] Exportokmány-leszámítolás refinanszírozása, devizában nyújtott hitelek, 1993. június 30-ig az MNB-közvetítésű bankközi kihelyezések stb.

[b] Az 1996. december 31-i és az 1997. január 31-i állományi adatok számbavétele között módszertani eltérés van az alábbi változások miatt:

– 1997 elejétől az MNB a hivatalos deviza-árfolyamokat a piaci árfolyamok alapján állapítja meg, így a devizában denominált mérlegtételek a piaci árfolyamokon átszámított összeggel szerepelnek,

– január 1-jétől a CIB (Közép-Európai Nemzetközi Bank) átkerült a rezidens bankok közé, azaz az MNB mérlegében CIB-bel kapcsolatos tételek a külföld helyett a belföldi pénzintézeti adatok közé kerültek.

[c] Előzetes adat.

X/4. melléklet

A PÉNZINTÉZETEKNEK A MAGYAR NEMZETI BANKNÁL KEZELT BETÉTEI ÉS KÖVETELÉSEI

Milliárd forint

Időszak végén	I. Belföldi pénzintézetek saját betétei									
	éven belül lekötve[a]			kötelező tartalék[b]			éven túl lekötve			összesen
	bank-számla betét	deviza-betét	együtt	forint-betétek után	deviza-betétek után	együtt	forint-betét	deviza-betét	együtt	
1991. december	29,9	221,1	251,0	124,9	41,4	166,3	0,2	71,1	71,3	488,6
1992. december	34,7	214,5	249,2	183,3	20,8	204,1	3,0	65,2	68,2	521,5
1993. december	25,4	296,2	321,6	169,5	10,1	179,6	0,0	91,0	91,0	592,2
1994. december	166,5	315,6	482,1	–	–	0,0	0,0	203,4	203,4	685,5
1995. december	236,0	482,8	718,8	–	–	0,0	0,0	192,6	192,6	911,4
1996. december	95,2	323,4	418,6	–	–	0,0	0,0	173,7	173,7	592,3
1997. január[e]	333,9	248,9	582,8	–	–	0,0	0,3	176,4	176,7	759,5
február	316,1	292,6	608,7	–	–	0,0	0,2	180,4	180,6	789,3
március	317,8	111,2	429,0	–	–	0,0	0,0	171,8	171,8	600,8
április	291,1	230,9	522,0	–	–	0,0	0,0	166,0	166,0	688,0
május	283,9	235,3	519,2	–	–	0,0	0,0	152,0	152,0	671,2
június	294,3	157,8	452,1	–	–	0,0	0,0	149,3	149,3	601,4
július	290,2	192,9	483,1	–	–	0,0	0,0	147,3	147,3	630,4
augusztus	396,6	180,7	577,3	–	–	0,0	0,0	132,2	132,2	709,5
szeptember	327,7	124,9	452,6	–	–	0,0	0,0	127,3	127,3	579,9
október	299,9	184,8	484,7	–	–	0,0	0,0	127,0	127,0	611,7
november	423,2	144,3	567,5	–	–	0,0	0,0	130,0	130,0	697,5
december	232,4	201,7	434,1	–	–	0,0	0,0	117,2	117,2	551,3
1998. január	385,0	171,4	556,4	–	–	0,0	0,0	116,1	116,1	672,5
február	354,5	126,9	481,4	–	–	0,0	0,0	112,9	112,9	594,3
március	300,4	78,6	379,0	–	–	0,0	0,0	120,9	120,9	499,9
április	368,4	81,4	449,8	–	–	0,0	0,0	119,9	119,9	569,7
május	371,3	70,6	441,9	–	–	0,0	0,0	121,0	121,0	562,9
június	385,7	46,5	432,2	–	–	0,0	0,0	122,0	122,0	554,2
július	377,1	99,3	476,4	–	–	1,2	0,0	110,8	110,8	588,4
augusztus	357,5	54,6	412,1	–	–	0,0	0,0	114,6	114,6	526,7
szeptember	344,0	282,1	626,1	–	–	0,0	0,0	114,4	114,4	740,5
október	347,0	306,2	653,2	–	–	0,4	0,0	113,3	113,3	766,9
november	498,5	394,5	893,0	–	–	0,5	0,0	114,6	114,6	1008,1
december[f]	295,7	358,6	654,3	–	–	1,0	0,0	114,4	114,4	769,7

X/4. melléklet (folytatás)

A PÉNZINTÉZETEKNEK A MAGYAR NEMZETI BANKNÁL KEZELT BETÉTEI ÉS KÖVETELÉSEI

Milliárd forint

II. Egyéb követelések[c]	III. Visszavásárlási megállapodások[d]	Mindösszesen (I + II + III)	Ebből: devizabetétek	Időszak végén
11,8	10,1	510,5	292,2	1991. december
7,2	1,6	530,3	279,7	1992. december
8,2	0,0	600,4	387,2	1993. december
30,8	5,3	721,6	519,0	1994. december
63,1	54,8	1029,3	675,4	1995. december
80,3	425,9	1098,5	497,1	1996. december
125,3	230,7	1115,5	425,3	1997. január[e]
130,3	234,3	1153,9	473,0	február
136,4	444,3	1181,5	283,0	március
146,9	384,3	1219,2	396,9	április
152,2	451,3	1274,7	387,3	május
161,0	521,6	1284,0	307,1	június
211,9	466,4	1308,7	340,2	július
208,0	384,8	1302,3	312,9	augusztus
225,1	502,8	1307,8	252,2	szeptember
239,9	532,0	1383,6	311,8	október
258,0	357,4	1312,9	274,3	november
281,7	508,2	1341,2	318,9	december
313,0	355,4	1340,9	287,5	1998. január
313,7	534,3	1442,3	239,8	február
366,3	705,1	1571,3	199,5	március
344,8	678,6	1593,1	201,3	április
363,0	689,8	1615,7	191,6	május
347,5	707,1	1608,8	168,5	június
307,7	659,3	1555,4	210,1	július
366,6	628,0	1521,3	169,2	augusztus
365,5	251,1	1357,1	396,5	szeptember
356,2	252,1	1375,2	419,5	október
341,8	133,8	1483,7	509,1	november
354,2	338,0	1461,9	473,0	december[f]

Forrás: MNB

[a] Látra szóló betétekkel együtt.

[b] 1994 októberétől a kötelező tartalék állománya a bankszámlabetétnél szerepel. A kötelező tartalék oszlopában a szankciós kötelező tartalékbetét állománya szerepel.

[c] 1993. június 3-ig az MNB-közvetítésű bankközi betétek állománya, 1990. január 31-től 1992. november 30-ig a külkereskedelmi célbetét és import-forint-fedezeti betét is, 1993. december 31-től a pénzintézetek egyéb jegybanki befektetései is.

[d] 1992. november 30-ig az állományok a kibocsátott letéti jegyeket tartalmazzák. 1997. januártól a pénzintézetek által elhelyezhető, fel nem bontható betétállomány is itt szerepel.

[e] Az 1996. december 31-ei és az 1997. január 31-ei állományi adatok számbavétele között módszertani eltérés van az alábbi változások miatt:
– 1997 elejétől az MNB a hivatalos deviza-árfolyamokat a piaci árfolyamok alapján állapítja meg, így a devizában denominált mérlegtételek a piaci árfolyamokon átszámított összeggel szerepelnek,
– január 1-jétől a CIB (Közép-Európai Nemzetközi Bank) átkerült a rezidens bankok közé, azaz az MNB mérlegében CIB-bel kapcsolatos tételek a külföld helyett a belföldi pénzintézeti adatok közé kerültek.

[f] Előzetes adat.

XI. A BANKRENDSZER ÖSSZEVONT MÉRLEGE ÉS A PÉNZAGGREGÁTUMOK

XI/1. melléklet

A BANKRENDSZER ÖSSZEVONT MÉRLEGE[a]

A) ESZKÖZ

Milliárd forint

Időszak végén	A kormányzat nettó hitelei[b),k)]	Ebből:		Helyi önkormányzatok hitelei	Nem nyereségérdekeltségű szervezetek hitelei	Vállalati hitelek		
		kamatmentes adósság és államadósági kötvényállomány	devizahitel			forinthitelek	devizahitelek[j)]	összesen
1989. december	1187,3	460,7	–	13,4	4,8	462,6	11,3	473,9
1990. december	1215,2	519,2	–	15,7	6,2	564,3	27,8	592,1
1991. december	1540,2	777,9	–	13,6	9,4	656,6	47,3	703,9
1992. december[e)]	1949,8	888,9	–	13,0	6,0	630,0	61,8	691,8
1993. január 1.[f)]	1916,7	888,9	–	13,0	6,0	575,2	60,2	635,4
1993. december	2410,2	1182,0	–	22,7	6,4	610,6	65,6	676,2
1994. december	2860,1	1499,2	–	47,6	13,4	687,9	92,6	780,5
1995. december[g)]	3302,5	2154,4	–	49,9	15,0	707,2	217,8	925,0
1996. december	3413.3	2090.2	–	38,5	19,8	847,1	350,1	1197,2
1997. január[i)]	3274,5	331,6	1777,4	32,8	23,2	864,6	401,9	1266,5
február	3354,0	332,6	1771,4	31,6	22,5	886,8	396,8	1283,6
március	3399,5	333,6	1787,6	29,9	22,4	914,8	411,1	1325,9
április	3351,9	334,6	1811,7	28,7	22,6	943,5	416,3	1359,8
május	3316,8	335,6	1830,2	28,9	24,8	991,2	426,7	1417,9
június	3332,9	336,6	1855,8	28,3	26,7	1026,0	429,3	1455,3
július	3364,1	337,6	1876,6	28,8	27,2	1045,7	446,7	1492,4
augusztus	3390,4	338,6	1889,8	28,7	27,0	1071,5	466,9	1538,4
szeptember	3380,4	339,6	1908,9	26,9	27,9	1076,6	484,6	1561,2
október	3416,8	340,6	1935,5	27,2	33,0	1131,2	494,0	1625,2
november	3371,1	340,6	1955,5	27,3	32,9	1163,4	500,3	1663,7
december	3463,5	333,2	1886,7	30,3	33,5	1196,3	513,0	1709,3
1998. január	3338,9	333,2	1902,8	28,7	33,7	1196,2	511,4	1707,6
február	3364,3	333,2	1917,7	28,6	34,7	1181,7	519,9	1701,6
március	3425,0	333,2	1935,8	29,6	33,6	1217,5	538,2	1755,7
április	3320,8	331,5	1945,5	31,7	36,1	1245,3	544,1	1789,4
május	3336,3	331,5	1996,6	32,9	35,8	1255,8	588,3	1844,1
június	3346,9	331,5	2011,0	39,0	36,6	1276,8	603,1	1879,9
július	3260,8	331,5	2004,9	35,9	36,1	1277,8	609,8	1887,6
augusztus	3504,9	331,5	2087,7	37,0	36,7	1292,7	651,0	1943,7
szeptember	3665,3	331,5	2120,3	35,6	39,0	1363,0	629,9	1992,9
október	3638,6	331,5	2113,8	36,5	40,7	1400,2	637,5	2037,7
november	3605,0	331,5	2110,1	40,3	44,4	1408,5	651,5	2060,0
december[h)]	3853,9	331,5	2118,2	44,4	43,3	1341,7	636,3	1978,0

XI/1. melléklet (folytatás)

A BANKRENDSZER ÖSSZEVONT MÉRLEGE[a]

A) ESZKÖZ

Milliárd forint

Háztartások hitelei			Egyéb pénzintézeti hitelek	Belföldi hitelállomány összesen[d]	Egyéb eszközök, nettó	Nettó belföldi eszközök	Időszak végén
lakosság hitelei[c]	kisvállalkozók hitelei[j]	összesen					
313,5	18,7	332,2	0,0	2011,6	–217,0	1794,6	1989. december
330,0	44,0	374,0	1,2	2245,6	–211,9	1992,5	1990. december
202,0	61,4	263,4	1,9	2642,4	–138,2	2394,2	1991. december
209,1	76,2	285,3	0,3	2946,2	–87,5	2858,7	1992. december[e]
209,1	68,6	277,7	0,3	2963,5	–110,3	2738,9	1993. január 1.[f]
239,7	85,7	325,4	0,2	3583,7	–221,8	3219,3	1993. december
273,8	89,2	363,0	0,4	4229,9	–181,8	3883,2	1994. december
254,5	70,8	325,6	2,2	4770,3	–335,2	4284,8	1995. december[g]
233,7	62,9	296,6	7,4	5080,2	–298,1	4674,7	1996. december
224,7	61,1	285,8	3,7	4993,5	–210,3	4676,2	1997. január[i]
222,3	61,6	283,9	7,7	5090,4	–197,6	4785,7	február
218,5	61,6	280,1	7,1	5162,7	–264,9	4799,9	március
215,8	63,0	278,8	11,2	5153,1	–273,1	4779,8	április
217,0	63,5	280,5	10,2	5179,8	–300,7	4778,3	május
216,3	63,1	279,4	18,3	5243,6	–307,8	4833,1	június
216,6	65,2	281,8	20,1	5320,4	–343,3	4871,1	július
218,2	64,9	283,1	15,8	5389,5	–370,9	4912,6	augusztus
219,5	64,3	283,8	21,9	5427,8	–397,0	4905,1	szeptember
219,7	64,4	284,1	21,4	5534,2	–439,0	4968,5	október
220,8	65,8	286,7	27,8	5538,4	–485,9	4923,5	november
238,0	63,8	301,8	31,4	5569,8	–436,1	5133,7	december
227,4	72,4	299,9	30,1	5438,9	–506,5	4932,5	1998. január
224,1	73,6	297,7	27,8	5454,7	–544,3	4910,4	február
225,4	76,9	302,2	30,0	5576,1	–636,5	4939,7	március
227,5	79,4	306,9	34,7	5519,6	–698,3	4821,2	április
234,9	81,4	316,4	40,0	5605,5	–714,0	4891,5	május
241,1	83,7	324,8	36,6	5663,8	–650,5	5013,3	június
242,4	86,0	328,3	47,6	5596,3	–663,8	4932,5	július
247,8	86,6	334,3	55,0	5911,6	–693,9	5217,7	augusztus
252,9	88,2	341,1	53,8	6127,7	–781,6	5346,1	szeptember
254,5	89,5	344,0	52,6	6150,1	–751,5	5398,6	október
272,8	89,8	362,6	59,0	6171,3	–775,0	5396,2	november
265,2	91,9	357,1	56,6	6333,3	–716,6	5616,7	december[h]

Forrás: MNB

[a] A Magyar Nemzeti Bank és a hitelintézetek adatai. Az adatok 1991. december 31-től az MNB mérlegében 1991 végével végrehajtott strukturális változásokat is tükrözik.

[b] A forint árfolyamváltozásából származó adósságával és a költségvetés speciális zárolt devizabetétével együtt. 1991. április 30-tól tartalmazza a régi kedvezményes lakásépítési hitelek állam által átvállalt állományát, 1992. december 31-től az állam által átvett rubel- követelések fejében kibocsátott 48,3 milliárd forint összegű államkötvényt, 1993. január 1-jétől a hitelkonszolidáció során kibocsátott hitelkonszolidációs államkötvények állományát, 1994. decembertől pedig az ÁV Rt. illetve az ÁPV Rt., betétét is.

[c] A régi kedvezményes lakásépítési hitelek költségvetés által átvállalt állománya nélkül.

[d] A forint árfolyamváltozásából származó adóssággal együtt. 1992. december 31-től tartalmazza az állam által átvett rubelkövetelések fejében kibocsátott 48,3 milliárd forint összegű államkötvényt. 1993. január 1-jétől a konszolidációs államkötvényeket.

[e] Az adatok nem tükrözik a hitelkonszolidáció hatását.

[f] Klasszifikációs változások miatt 1993. január 1-jétől az üzleti szféra hitelállománya a korábbi adatokkal nem teljes körűen összehasonlítható. 1993. január 1-jétől az adatok tükrözik a hitelkonszolidáció, 1993 végétől az adós- és bankkonszolidáció hatását is.

[g] 1995. január 1-jétől a hiteladatok tartalmazzák az esedékes, de nem kifizetett kamatok és jutalékok miatti követelések állományát is. Ezek döntő többsége a vállalkozókkal szembeni követeléseket növelte.

[h] Előzetes adatok.

[i] 1996 végéhez képest a következő változások következtek be: 1997 elejétől az MNB a hivatalos deviza-árfolyamokat a piaci árfolyamok alapján állapítja meg, így a táblázat a devizában denominált mérlegtételeket 1997. január 1-jétől a piaci árfolyamokon átszámított összeggel tartalmazza. Ugyancsak január 1-jétől a CIB (Közép-Európai Nemzetközi Bank) átkerült a rezidens bankok közé.

[j] 1998. januártól a kisvállalkozók devizahitelei átkerültek a vállalati devizahitelekből a kisvállalkozók hitelei közé.

[k] A továbbiakban a költségvetés speciális zárolt devizabetétét a kormányzat nettó hitelei között mutatjuk ki. Az idősorokat visszamenőleg is eszerint korrigáltuk.

XI/1. melléklet (folytatás)

A BANKRENDSZER ÖSSZEVONT MÉRLEGE[a]

B) FORRÁS

Milliárd forint

Időszak végén	Nettó külföldi tartozások[b),j)]	Tágabb értelemben vett pénzállomány (M3)								
		bankokon kívüli bankjegy és érme			vállalati betétek			háztartások betétei		
								lakosság betétei		
		háztartások[c)]	egyéb	együtt	forint[d)]	deviza[i)]	együtt[d)]	forint	deviza	összesen
1989. december	1019,4	146,8	33,8	180,6	166,2	13,7	179,9	252,9	20,5	273,4
1990. december	983,1	165,8	44,0	209,8	228,2	49,5	277,7	261,3	62,5	323,8
1991. december	1024,4	189,0	71,2	260,2	258,6	65,9	324,5	302,5	129,5	432,0
1992. december	1110,4	246,1	76,1	322,2	332,3	63,2	395,5	429,8	152,6	582,4
1993. január 1.[d)]	995,5	246,1	76,1	322,2	361,0	63,2	424,2	429,8	152,6	582,4
1993. december	1202,8	294,7	76,5	371,2	374,7	125,0	499,7	491,3	204,7	696,0
1994. december	1604,1	333,2	77,4	410,6	406,2	112,1	518,3	572,7	293,7	866,4
1995. december	1548,4	380,4	63,5	443,9	422,8	187,5	610,3	640,7	439,0	1079,7
1996. december	1323,6	425,1	72,6	497,7	545,2	204,6	749,8	857,9	484,8	1342,7
1997. január[g)]	1414,9	422,2	54,4	476,5	456,8	204,3	661,1	870,6	478,7	1349,3
február	1490,4	431,4	81,2	512,6	469,1	196,0	665,1	872,6	478,6	1351,2
március	1496,6	441,3	58,5	499,8	475,6	202,0	677,6	884,0	474,8	1358,8
április	1472,7	456,3	56,7	513,0	468,9	203,6	672,5	908,9	477,4	1386,2
május	1367,2	451,9	56,7	508,5	525,5	221,8	747,3	915,9	480,6	1396,4
június	1398,5	452,7	59,3	512,0	548,0	203,2	751,2	935,1	484,5	1419,6
július	1339,7	466,3	58,7	524,9	566,5	240,1	806,6	963,2	491,9	1455,2
augusztus	1315,3	479,9	60,8	540,7	607,2	213,5	820,7	981,0	500,0	1481,0
szeptember	1274,4	478,9	62,1	541,0	584,8	226,4	811,2	997,2	504,7	1501,8
október	1249,5	497,2	61,3	558,5	619,0	239,5	858,5	1018,8	510,1	1529,0
november	1182,8	495,4	63,0	558,4	642,9	230,2	873,1	1024,3	515,3	1539,6
december	1127,2	496,9	65,7	562,6	719,6	234,6	954,3	1140,4	522,8	1663,2
1998. január[h)]	1123,8	478,5	60,3	538,8	600,4	224,4	824,9	1581,6	530,0	2111,6
február[h)]	1054,8	485,8	61,4	547,2	628,4	216,2	844,5	1595,2	533,0	2128,3
március[h)]	1006,9	489,4	62,3	551,7	654,8	227,0	881,8	1598,4	536,8	2135,2
április[h)]	882,5	521,3	63,0	584,3	623,4	237,0	860,5	1610,3	540,0	2150,3
május[h)]	883,0	522,4	65,2	587,6	665,2	226,4	891,6	1612,6	551,3	2163,8
június[h)]	932,9	521,4	66,3	587,7	709,2	233,9	943,1	1623,6	560,1	2183,7
július[h)]	811,3	549,1	66,1	615,2	706,5	230,7	937,1	1663,5	558,2	2221,7
augusztus[h)]	964,8	573,6	69,0	642,6	734,2	242,8	977,1	1683,5	586,4	2270,0
szeptember[h)]	1074,2	569,2	71,3	640,6	713,9	232,0	945,9	1704,5	600,6	2305,0
október[h)]	1097,7	579,3	70,1	649,4	696,6	250,9	947,5	1729,8	605,1	2334,9
november[h)]	1018,2	583,7	78,2	661,9	741,6	241,0	982,5	1747,6	608,1	2355,7
december[f),h)]	1001,5	589,5	77,1	666,6	804,0	229,0	1032,9	1889,1	615,6	2504,7

XI/1. melléklet (folytatás)

A BANKRENDSZER ÖSSZEVONT MÉRLEGE[a]

B) FORRÁS

Milliárd forint

Tágabb értelemben vett pénzállomány, (M3)											Nettó források	Időszak végén
háztartások betétei		egyéb betétek				értékpapírok[e]				összesen		
kisvállalkozói betétek[d),i)]	együtt[d)]	helyi önkormányzatok	nem nyereségérdekeltségű szervezetek	egyéb	együtt	takaréklevelek	letéti jegyek	kötvények és egyéb értékpapírok[e)]	együtt			
23,9	297,3	35,3	5,6	9,0	49,9	32,4	13,4	21,7	67,5	775,2	1794,6	1989. december
36,6	360,4	43,6	10,8	12,0	66,4	33,6	33,6	25,9	95,1	1009,4	1992,5	1990. december
57,5	489,5	58,7	26,0	24,1	108,8	48,6	82,3	55,9	186,8	1369,8	2394,2	1991. december
61,8	644,2	73,5	46,6	23,8	143,9	74,5	91,0	77,0	242,5	1748,3	2858,7	1992. december
28,2	610,6	73,5	46,6	23,8	143,9	74,5	91,0	77,0	242,5	1743,4	2738,9	1993. január 1.[d)]
33,2	729,2	74,7	53,3	30,6	158,6	83,2	91,7	82,9	257,8	2016,5	3219,3	1993. december
32,0	898,4	69,4	58,3	33,0	160,7	85,9	91,8	113,4	291,1	2279,1	3883,2	1994. december
34,1	1113,8	80,7	67,9	37,5	186,1	86,9	–	295,4	382,3	2736,4	4284,8	1995. december
48,6	1391,3	86,2	81,0	47,9	215,1	96,1	–	401,1	497,2	3351,1	4674,7	1996. december
48,5	1397,8	89,5	84,9	40,5	214,9	96,8	–	414,2	511,0	3261,3	4676,2	1997. január[g)]
51,0	1402,2	87,7	86,6	36,0	210,3	96,7	–	408,4	505,1	3295,3	4785,7	február
50,2	1408,9	107,0	85,2	42,5	234,7	97,3	–	385,0	482,3	3303,3	4799,9	március
48,6	1434,8	86,0	84,8	38,3	209,1	97,1	–	380,7	477,7	3307,1	4779,8	április
54,2	1450,6	103,9	85,4	41,0	230,3	96,6	–	377,7	474,3	3411,0	4778,3	május
53,8	1473,4	97,0	87,4	42,1	226,5	96,6	–	374,8	471,4	3434,5	4833,1	június
57,2	1512,4	87,0	89,4	46,9	223,4	96,5	–	367,7	464,2	3531,5	4871,1	július
64,7	1545,7	93,9	90,3	41,7	225,9	96,1	–	368,1	464,2	3597,2	4912,6	augusztus
63,0	1564,9	113,7	89,0	46,5	249,2	95,9	–	368,5	464,4	3630,7	4905,1	szeptember
64,9	1593,9	99,2	92,5	52,6	244,3	95,7	–	368,2	463,9	3719,1	4968,5	október
73,3	1612,9	97,6	90,9	43,0	231,5	95,6	–	369,1	464,7	3740,6	4923,5	november
66,8	1730,0	115,8	91,7	69,7	277,2	108,9	–	376,4	485,2	4006,6	5133,7	december
69,3	2181,0	98,3	94,0	32,2	224,6	–	–	37,0	37,0	3808,8	4932,5	1998. január[h)]
71,2	2199,5	97,8	95,5	33,2	226,5	–	–	35,9	35,9	3855,5	4910,4	február[h)]
70,4	2206,0	112,4	97,7	48,1	258,2	–	–	34,9	34,9	3932,8	4939,7	március[h)]
69,9	2220,7	96,4	98,2	44,6	239,2	–	–	34,0	34,0	3938,7	4821,2	április[h)]
76,4	2240,7	94,7	97,4	62,9	255,1	–	–	33,5	33,5	4008,5	4891,5	május[h)]
77,4	2261,0	93,1	97,6	65,0	255,7	–	–	32,9	32,9	4080,4	5013,3	június[h)]
78,5	2300,2	84,4	98,7	53,0	236,1	–	–	32,6	32,6	4121,2	4932,5	július[h)]
86,7	2356,7	87,8	99,4	57,1	244,3	–	–	32,2	32,2	4252,9	5217,7	augusztus[h)]
83,3	2388,3	113,3	99,0	53,1	265,3	–	–	31,8	31,8	4271,9	5346,1	szeptember[h)]
84,0	2418,8	99,0	104,1	50,8	253,9	–	–	31,2	31,2	4300,8	5398,6	október[h)]
90,1	2445,9	93,4	103,2	60,6	257,2	–	–	30,5	30,5	4378,0	5396,2	november[h)]
98,6	2603,3	123,5	87,9	72,0	283,4	–	–	28,9	28,9	4615,1	5616,7	december[f),h)]

Forrás: MNB

[a)] A Magyar Nemzeti Bank és a hitelintézetek adatai. Az adatok 1991. december 31-től az MNB mérlegében 1991 végével végrehajtott strukturális változásokat is tükrözik.

[b)] Folyó árfolyamon. 1992. december 31-től nem tartalmazza az állam által átvett 48,3 milliárd forint értékű rubelkövetelés összegét.

[c)] 1991-től a háztartások készpénzállománya új módszertan szerint került számbavételre.

[d)] Klasszifikációs változások miatt 1993. január 1-jétől a vállalati és a kisvállalkozói betétek, valamint az egyéb betétek állománya – ebből következően a tágabb értelemben vett pénzállomány – a korábbi adatokkal nem teljes körűen összehasonlítható.

[e)] 1995. januártól tartalmazza a letéti jegyek állományát is.

[f)] Előzetes adatok.

[g)] 1996 végéhez képest a következő változások következtek be: 1997 elejétől az MNB a hivatalos deviza-árfolyamokat a piaci árfolyamok alapján állapítja meg, így a táblázat a devizában denominált mérlegtételeket 1997. január 1-jétől a piaci árfolyamokon átszámított összeggel tartalmazza. Ugyancsak január 1-jétől a CIB (Közép-Európai Nemzetközi Bank) átkerült a rezidens bankok közé.

[h)] 1998. januártól az értékpapírok csak a kötvényeket és a letéti jegyeket tartalmazzák. Az eddig értékpapír jellegű betétnek tekintett okiratban lekötött betétek (takaréklevelek stb.) a megfelelő szektorok betétállományának részét képezik.

[i)] 1998. januártól a kisvállalkozók devizabetétei átkerültek a vállalati devizabetétekből a kisvállalkozói betétek közé.

[j)] A továbbiakban a költségvetés speciális zárolt devizabetétét a kormányzat nettó hitelei között mutatjuk ki. Az idősorokat visszamenőleg is eszerint korrigáltuk.

XI/2. melléklet

A MONETÁRIS AGGREGÁTUMOK ALAKULÁSA

Milliárd forint

Időszak végén	M1	Kvázipénz[c]	M2 = M1 + kvázipénz[c]	Pénzintézeti értékpapírok[d]	M3[e]	Bankrendszeren kívüli állampapírok és MNB belföldi kötvény bankrendszeren kívüli állománya	M4 = M3 + bankrendszeren kívüli állampapírok + bankrendszeren kívüli MNB-kötvény
1990. december	517,5	396,8	914,3	95,1	1009,4	–	–
1991. december	611,7	571,3	1183,0	186,8	1369,8	–	–
1992. december	810,0	695,8	1505,8	242,5	1748,3	71,8	1820,1
1993. január 1.[b]	802,1	698,8	1500,9	242,5	1743,4	71,8	1815,2
1993. december	901,9	856,8	1758,7	257,8	2016,5	207,0	2223,4
1994. december	973,9	1014,1	1988,0	291,1	2279,1	346,8	2625,9
1995. december	1036,3	1317,8	2354,1	382,3	2736,4	549,1	3285,5
1996. december	1237,2	1616,7	2853,9	497,2	3351,1	803,5	4154,6
1997. január	1114,0	1636,2	2750,2	511,0	3261,2	892,6	4153,8
február	1142,7	1647,5	2790,2	505,1	3295,3	915,6	4210,9
március	1155,0	1666,0	2821,0	482,3	3303,3	980,1	4283,4
április	1133,9	1695,6	2829,5	477,7	3307,2	1048,5	4355,7
május	1205,5	1731,3	2936,8	474,3	3411,1	1064,5	4475,6
június	1226,2	1736,9	2963,1	471,4	3434,5	1095,0	4537,5
július	1256,0	1811,2	3067,2	464,2	3531,4	1124,6	4691,8
augusztus	1311,8	1821,1	3133,0	464,2	3597,2	1143,6	4790,8
szeptember	1318,8	1847,4	3166,3	464,4	3630,7	1171,3	4868,6
október	1360,1	1895,0	3255,1	463,9	3719,0	1191,5	4980,8
november	1365,8	1910,2	3276,0	464,7	3740,7	1229,5	5049,0
december	1517,6	1998,4	3516,0	484,0	4000,0	1189,1	5257,1
1998. január[c]	1337,1	–	–	37,0	3808,3	1301,7	5197,4
február	1377,1	–	–	35,9	3853,1	1356,1	5318,6
március	1434,8	–	–	34,9	3932,7	1351,0	5449,4
április	1426,2	–	–	34,0	3938,7	1361,1	5508,0
május	1480,6	–	–	33,5	4008,5	1357,8	5581,6
június	1528,4	–	–	32,9	4080,4	1572,3	5652,7
július	1538,4	–	–	32,6	4121,3	1637,8	5759,1
augusztus	1596,2	–	–	32,2	4252,9	1666,8	5919,7
szeptember	1602,8	–	–	31,8	4271,8	1701,4	5973,2
október	1588,5	–	–	31,2	4300,8	1705,7	6006,5
november	1638,8	–	–	30,5	4378,0	1748,9	6126,9
december[a]	1791,7	–	–	28,9	4615,1	1720,2	6335,3

Forrás: MNB

[a] Előzetes adatok.

[b] Klasszifikációs változások miatt 1993. január 1-jétől a vállalati és a kisvállalkozói betétek, valamint az egyéb betétek állománya – ebből következően az egyes pénzaggregátumok – a korábbi adatokkal nem teljes körűen összehasonlíthatók.

[c] 1998. januártól az értékpapírok csak a kötvényeket és a letéti jegyeket tartalmazzák. Az eddig értékpapír jellegű betétnek tekintett okiratban lekötött betétek (takaréklevelek stb.) a megfelelő szektorok betétállományának részét képezik.

[d] 1998. januártól az értékpapírok csak a kötvényeket és a letéti jegyeket tartalmazzák. Az eddig értékpapír jellegű betétnek tekintett okiratban lekötött betétek (takaréklevelek stb.) a megfelelő szektorok betétállományának részét képezik.

[e] A tágabb értelemben vett pénzállomny (M3) bontása a XI/1. mellékletben látható.

XI/3. melléklet

AZ M1 ÉS A KVÁZIPÉNZ ÖSSZETEVŐI

Milliárd forint

Időszak végén	Bankrendszeren kívüli készpénz	Vállalati betét	Kisvállalkozói betét	Lakossági betét (folyószámla+látraszóló)	Helyi önkormányzatok betétei	Nem nyereségérdekeltségű szervek betétei	Bankközi forintbetét	Postai úton lévő tételek	**Pénzállomány (M1) összesen**
1990. december	209,8	166,4	33,6	57,3	30,5	7,9	12,4	–0,4	**517,5**
1991. december	260,2	152,4	55,7	76,9	41,1	5,1	16,6	3,7	**611,7**
1992. december	322,2	229,5	57,5	111,4	50,6	21,2	14,4	3,2	**810,0**
1993. január 1.[a]	322,2	255,4	23,7	111,4	50,6	21,2	14,4	3,2	**802,1**
1993. december	371,2	276,6	27,4	131,1	52,4	25,2	10,2	7,8	**901,9**
1994. december	410,6	293,0	28,9	138,8	56,8	29,5	11,4	4,9	**973,9**
1995. december	443,9	294,8	30,4	148,0	67,0	31,5	16,9	3,8	**1036,3**
1996. december	497,7	361,7	40,9	199,4	64,0	37,1	35,1	0,0	**1237,4**
1997. január	476,5	277,1	41,2	194,1	60,0	37,3	27,8	0,0	**1114,0**
február	512,6	280,3	43,3	188,9	56,6	38,2	22,9	0,0	**1142,7**
március	499,8	285,3	42,2	187,3	73,9	37,9	28,6	0,0	**1155,0**
április	513,0	265,8	40,5	201,8	50,0	36,9	25,8	0,0	**1133,9**
május	508,5	315,1	46,5	201,5	66,4	38,8	28,7	0,0	**1205,5**
június	512,0	328,6	46,1	209,8	60,7	40,4	28,6	0,0	**1226,2**
július	524,9	338,7	49,1	218,9	49,5	41,0	34,0	0,0	**1256,0**
augusztus	540,7	365,0	56,4	223,0	55,7	42,3	28,8	0,0	**1311,8**
szeptember	541,0	351,4	54,3	224,4	73,3	40,9	33,4	0,0	**1318,8**
október	558,5	370,1	55,5	234,0	57,3	44,5	40,1	0,0	**1360,1**
november	558,4	380,9	63,3	228,9	59,7	42,9	31,7	0,0	**1365,8**
december	562,6	454,9	56,8	263,7	81,7	43,9	56,4	0,0	**1520,0**
1998. január	538,8	354,5	57,0	266,7	65,3	45,7	9,1	0,0	**1336,9**
február	547,2	378,7	59,0	269,8	65,4	47,0	10,1	0,0	**1377,1**
március	547,2	404,4	58,0	277,3	77,2	46,7	19,5	0,0	**1434,8**
április	551,7	369,2	56,9	290,6	61,7	46,2	16,9	0,0	**1425,8**
május	584,3	401,5	63,8	290,5	60,5	47,3	29,0	0,0	**1480,3**
június	587,6	438,4	63,4	296,0	64,2	47,8	30,8	0,0	**1528,4**
július	587,7	417,7	64,3	316,5	55,7	48,6	20,0	0,0	**1537,9**
augusztus	615,2	442,1	72,0	313,1	61,2	48,6	16,1	0,0	**1595,6**
szeptember	642,6	428,0	68,5	318,3	83,9	48,4	13,6	0,0	**1601,4**
október	649,4	421,1	68,4	319,9	67,4	51,0	10,8	0,0	**1588,1**
november	661,9	452,6	75,1	313,1	66,3	49,6	19,6	0,0	**1638,2**
december[b]	666,6	525,2	78,2	361,1	98,5	40,9	21,1	0,0	**1791,7**

[a] Klasszifikációs változások miatt 1993. január 1-jétől a vállalati és a kisvállalkozói betétek, valamint az egyéb betétek állománya – ebből következően az egyes pénzaggregátumok – a korábbi adatokkal teljes körűen nem összehasonlítható.
[b] Előzetes adatok.

XI/3. melléklet (folytatás)

AZ M1 ÉS A KVÁZIPÉNZ ÖSSZETEVŐI

Milliárd forint

Időszak végén	Vállalati betét	Kisvállalkozói betét	Lakossági betét	Helyi önkormányzatok betétei	Nem nyereségérdekeltségű szervek betétei	Bankközi devizabetét	**Kvázi pénzállomány összesen**[b]
1990. december	111,3	3,0	266,5	13,1	2,9	0,0	**396,8**
1991. december	172,1	1,8	355,1	17,6	20,9	3,8	**571,3**
1992. december	166,0	4,3	471,0	22,9	25,4	6,2	**695,8**
1993. január 1.[a]	168,8	4,5	471,0	22,9	25,4	6,2	**698,8**
1993. december	223,1	5,8	564,9	22,3	28,1	12,6	**856,8**
1994. december	225,3	3,1	727,6	12,6	28,8	16,7	**1014,1**
1995. december	315,5	3,7	931,7	13,7	36,4	16,8	**1317,8**
1996. december	388,1	6,4	1143,3	22,2	43,9	12,8	**1616,7**
1997. január	384,0	7,3	1155,1	29,5	47,6	12,8	**1636,2**
február	384,8	7,7	1162,3	31,1	48,4	13,1	**1647,5**
március	392,2	8,0	1171,5	33,1	47,3	13,8	**1666,0**
április	406,7	8,0	1184,4	36,0	47,9	12,5	**1695,6**
május	432,2	7,7	1194,9	37,6	46,6	12,2	**1731,3**
június	422,6	7,7	1209,8	36,4	47,0	13,5	**1736,9**
július	467,9	8,1	1236,3	37,5	48,4	12,9	**1811,2**
augusztus	455,7	8,4	1257,9	38,1	48,0	12,9	**1821,1**
szeptember	459,8	8,7	1277,4	40,4	48,1	13,1	**1847,4**
október	488,3	9,4	1295,0	41,9	47,9	12,5	**1895,0**
november	492,2	10,0	1310,7	37,9	48,0	11,3	**1910,2**
december	495,2	10,0	1399,4	34,1	47,7	11,8	**1998,4**

Forrás: MNB

[a] Klasszifikációs változások miatt 1993. január 1-jétől a vállalati és a kisvállalkozói betétek, valamint az egyéb betétek állománya – ebből következően az egyes pénzaggregátumok – a korábbi adatokkal teljes körűen nem összehasonlítható.

[b] 1998. januártól a Kvázi pénz pénzkategóriát nem publikáljuk.

XI/4. melléklet

A BANKJEGY- ÉS ÉRMEÁLLOMÁNY

Milliárd forint

Időszak végén	A) Forgalomban levő bankjegy és érme			B) Pénzintézeteknél levő bankjegy és érme	Teljes készpénzállomány (A + B)
	háztartásoknál	egyéb	együtt		
1991. december	189,0	71,2	260,2	26,5	286,7
1992. december	246,1	76,1	322,2	27,3	349,5
1993. december	294,7	76,5	371,2	29,5	400,7
1994. december	333,2	77,4	410,7	27,6	438,2
1995. december	380,4	63,5	443,9	37,6	481,5
1996. december	425,1	72,6	497,7	58,6	556,5
1997. január	422,2	54,4	476,5	44,4	520,9
február	431,4	81,2	512,6	58,5	571,1
március	441,3	58,5	499,8	41,8	541,6
április	456,3	56,7	513,0	40,5	553,5
május	451,9	56,7	508,5	42,0	550,5
június	452,7	59,3	512,0	48,3	560,3
július	466,3	58,7	523,4	37,9	575,8
augusztus	479,9	60,8	540,7	51,1	591,8
szeptember	478,9	62,1	541,0	52,2	593,2
október	497,2	61,3	558,5	53,6	612,1
november	495,4	63,0	558,4	49,9	608,3
december	496,9	65,7	562,6	58,7	621,3
1998. január	478,5	60,3	538,8	51,5	590,3
február	485,8	61,4	547,2	44,1	591,3
március	489,4	62,3	551,7	49,3	601,0
április	521,3	63,0	584,3	51,5	635,8
május	522,4	65,2	587,6	54,4	642,0
június	521,4	66,3	587,7	55,6	643,3
július	549,1	66,1	615,2	60,0	675,2
augusztus	573,6	69,0	642,6	59,4	702,0
szeptember	569,2	71,3	640,6	65,5	706,1
október	579,3	70,1	649,4	64,2	713,6
november	583,7	78,2	661,9	63,7	725,6
december	589,5	77,1	666,6	69,4	736,0

Forrás: MNB

XII. Értékpapír-állomány tulajdonosi szektorok szerinti megoszlása

XII/1. melléklet

TULAJDONOSI SZEKTOROK ÁLLAMPAPÍR-PORTFÓLIÓJA PIACI ÉRTÉKEN

(negyedév végi állományi adatok)

Millió forint

	Államkötvények					MNB-kötvények				
	1997. dec.	1998				1997. dec.	1998			
		márc.	jún.	szept.	dec.		márc.	jún.	szept.	dec.
Nem pénzügyi vállalatok	123 586	150 439	150 426	154 642	118 166	33 375	63 235	56 399	62 552	52 313
MNB	512 388	476 819	473 274	472 838	406 260	0	0	0	0	0
Hitelintézetek	695 615	597 706	547 804	696 625	870 246	81 245	176 960	158 216	160 933	129 679
Befektetési alapok	120 626	135 757	128 092	176 353	179 488	6 265	8 800	29 169	41 550	34 312
Biztosítók pénztárak	196 093	189 904	210 966	264 997	281 876	11 808	35 486	46 153	35 572	43 288
Egyéb pénzügyi vállalatok	33 322	38 383	45 018	63 033	40 950	4 892	14 450	14 731	11 792	9 795
Pénzügyi vállalatok összesen	1 558 044	1 438 570	1 405 154	1 673 846	1 778 820	104 209	235 696	248 270	249 848	217 073
Önkormányzatok	36 225	36 178	39 835	43 621	46 959	7 081	20 734	16 912	26 763	16 321
Egyéb államháztartás	13 108	8 752	7 698	5 877	6 211	75	1222	154	675	157
Államháztartás összesen	49 334	44 931	47 533	49 499	53 170	7 155	21 957	17 066	27 439	16 479
Háztartások	53 872	52 770	58 715	61 120	70 687	5 819	10 021	11 761	10 760	9 595
Házt. segítő nonprofit intézmények	16 242	20 578	19 681	25 518	28 803	1 906	3 790	6 884	2 995	2 636
Külföld (nem rezidensek)	78 747	224 750	367 646	177 462	299 269	0	0	0	0	0
Összes állomány	1 879 825	1 932 037	2 049 155	2 142 087	2 348 915	152 464	334 698	340 379	353 593	298 097

Millió forint

	Kincstárjegyek					Összesen				
	1997. dec.	1998				1997. dec.	1998			
		márc.	jún.	szept.	dec.		márc.	jún.	szept.	dec.
Nem pénzügyi vállalatok	135 825	152 137	157 597	145 854	137 753	292 786	365 811	364 423	363 047	308 231
MNB	6 523	10	11	0	0	518 911	476 829	473 285	472 838	406 260
Hitelintézetek	223 339	204 555	214 602	244 010	236 529	1 000 199	979 220	920 622	1 101 569	1 236 454
Befektetési alapok	54 745	75 551	93 627	60 817	78 953	181 635	220 108	250 888	278 720	292 753
Biztosítók, pénztárak	76 038	74 217	70 234	61 295	92 567	283 938	299 606	327 354	361 863	417 731
Egyéb pénzügyi vállalatok	54 127	57 071	47 742	43 846	32 907	92 341	109 905	107 491	118 671	83 651
Pénzügyi vállalatok összesen	414 771	411 403	426 217	409 969	440 956	2 077 024	2 085 669	2 079 640	2 333 661	2 436 849
Önkormányzatok	51 505	51 063	42 888	41 634	37 059	94 811	107 976	99 635	112 019	100 339
Egyéb államháztartás	7 490	2 911	1 287	2 405	2 120	20 673	12 886	9 139	8 957	8 488
Államháztartás összesen	58 995	53 974	44 176	44 039	39 179	115 484	120 862	108 774	120 976	108 827
Háztartások	348 307	413 990	443 743	442 502	480 674	407 998	476 781	514 219	514 381	560 956
Házt. segítő nonprofit intézmények	10 569	15 021	16 054	16 879	15 921	28 717	39 388	42 619	45 392	47 361
Külföld (nem rezidensek)	0	0	0	0	0	78 747	224 750	367 646	177 462	299 269
Összes állomány	968 467	1 046 525	1 087 787	1 059 243	1 114 483	3 000 757	3 313 260	3 477 321	3 554 919	3 761 493

Forrás: MNB, Befektetési vállalkozások és hitelintézetek, ÁKK, KELER.

XII/2. melléklet

TŐZSDÉN JEGYZETT RÉSZVÉNYEK TULAJDONOSI SZEKTOROK SZERINTI MEGOSZLÁSA PIACI ÉRTÉKEN

(negyedév végi állományi adatok)

	Részvények állománya, millió forint					Részvények megoszlása, %				
	1997. dec.	1998				1997. dec.	1998			
		márc.	jún.	szept.	dec.		márc.	szept.	szept.	dec.
Nem pénzügyi vállalatok	718 018	926 441	896 685	665 177	842 083	23,9	27,0	28,0	31,4	28,4
Hitelintézetek	20 675	28 995	23 157	16 789	19 357	0,7	0,8	0,7	0,8	0,7
Befektetési alapok	26 591	44 085	53 400	24 054	29 755	0,9	1,3	1,6	1,1	1,0
Biztosítók, pénztárak	29 929	29 897	37 162	29 833	50 307	1,0	0,9	1,1	1,4	1,6
Egyéb pénzügyi vállalatok	49 442	58 991	51 436	40 207	35 788	1,6	1,7	1,6	1,9	1,2
Pénzügyi vállalatok összesen	126 638	161 968	165 155	110 884	135 207	4,2	4,7	5,1	5,2	4,5
Önkormányzatok	29 680	30 390	20 189	9 738	14 739	1,0	0,9	0,6	0,5	0,5
Egyéb államháztartás	378 151	394 972	339 426	207 738	292 874	12,6	11,5	10,6	9,8	9,8
Államháztartás összesen	407 830	425 361	359 615	217 477	307 612	13,6	12,4	11,2	10,3	10,3
Háztartások	303 839	382 469	411 268	274 297	331 587	10,1	11,2	12,8	12,9	11,2
Házt. szolg. nonprofit intézmények	1 170	1 441	1 036	730	1 825	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Külföld (nem rezidensek)	1 444 614	1 531 897	1 365 070	850 325	1 351 353	48,1	44,7	42,6	40,1	45,5
Összes állomány	3 002 108	3 429 578	3 198 829	2 118 890	2 969 667	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: MNB, Befektetési vállalkozások és hitelintézetek, ÁKK, KELER.

XII/3. melléklet

TŐZSDEI RÉSZVÉNYEK ÁLLOMÁNYVÁLTOZÁSÁNAK ÖSSZETEVŐI

Millió forint

		1998	
		III. negyedév	IV. negyedév
Nem pénzügyi vállalatok	Piaci állományváltozás	–231 508	176 906
	Tranzakció	–1 877	–10 290
	Átértékelődés	–229 630	185 230
	Egyéb volumenváltozás	–	1 966
Hitelintézetek	Piaci állományváltozás	–6 368	2 568
	Tranzakció	3 232	–4 395
	Átértékelődés	–9 600	6 674
	Egyéb volumenváltozás	–	289
Befektetési alapok	Piaci állományváltozás	–29 346	5 701
	Tranzakció	–8 706	–3 421
	Átértékelődés	–20 640	7 818
	Egyéb volumenváltozás	–	1 304
Biztosítók, pénztárak	Piaci állományváltozás	–7 329	20 474
	Tranzakció	12 588	3 950
	Átértékelődés	–19 917	15 433
	Egyéb volumenváltozás	–	1 092
Egyéb pénzügyi vállalatok	Piaci állományváltozás	–11 229	–4 420
	Tranzakció	276	–10 598
	Átértékelődés	–11 505	5 558
	Egyéb volumenváltozás	–	620
Pénzügyi vállalatok összesen	Piaci állományváltozás	–54 272	24 323
	Tranzakció	7 389	–14 464
	Átértékelődés	–61 661	35 483
	Egyéb volumenváltozás	–	3 305
Önkormányzatok	Piaci állományváltozás	–10 451	5 001
	Tranzakció	–2 572	1 248
	Átértékelődés	–7 879	2 473
	Egyéb volumenváltozás	–	1 279
Egyéb államháztartás	Piaci állományváltozás	–131 688	85 135
	Tranzakció	–9 866	2 167
	Átértékelődés	–121 821	78 132
	Egyéb volumenváltozás	–	4 836
Államháztartás összesen	Piaci állományváltozás	–142 138	90 136
	Tranzakció	–12 438	3 415
	Átértékelődés	–129 700	80 606
	Egyéb volumenváltozás	–	6 115
Háztartások	Piaci állományváltozás	–136 971	57 290
	Tranzakció	10 231	–45 308
	Átértékelődés	–147 202	96 506
	Egyéb volumenváltozás	–	6 092
Házt. szolg. nonprofit intézmények	Piaci állományváltozás	–306	1 095
	Tranzakció	88	664
	Átértékelődés	–394	406
	Egyéb volumenváltozás	–	25
Külföld (nem rezidensek)	Piaci állományváltozás	–514 744	501 028
	Tranzakció	3 340	67 892
	Átértékelődés	–518 084	320 613
	Egyéb volumenváltozás	–	112 522

Forrás: MNB, Befektetési vállalkozások és hitelintézetek, ÁKK, KELER.

XII/4. melléklet

FŐBB TULAJDONOSI SZEKTOROK TULAJDONÁBAN LÉVŐ BEFEKTETÉSI JEGYEK

(negyedév végi állományi adatok)

	Nettó eszközértéken, millió forint					Nettó eszközértéken megoszlás, %				
	1997. dec.	1998				1997. dec.	1998			
		márc.	jún.	szep.	dec.		márc.	jún.	szept.	dec.
Hitelintézetek	4 244	4 518	6 759	5 381	7 083	1,7	1,6	2,1	1,7	2,1
Egyéb jogi személyek	35 865	45 869	62 387	56 023	55 165	14,1	16,4	19,3	18,0	16,3
Háztartások	206 205	220 461	246 513	243 654	268 117	81,3	78,8	76,3	78,1	79,4
Külföld (nem rezidensek)	7 205	8 995	7 319	6 839	7 253	2,8	3,2	2,3	2,2	2,1
Összesen	253 519	279 842	322 979	311 897	337 618	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: Befektetési alapkezelők.

XIII. Каматок

XIII/1. melléklet

A MAGYAR NEMZETI BANKNÁL MEGHIRDETETT FORINTHITEL- ÉS BETÉTI KAMATOK[a]

Évi kamatláb, %

Hitel- és betétfajták	1997							
	jan. 1.	jan. 16.	febr. 16.	márc. 1.	jún. 16.	júl. 1.	szept. 15.	dec. 16.
I. Jegybanki (refinanszírozási) kölcsönök kamatlába								
A jegybanki alapkamat mértéke	23,00	22,50	22,50	21,50	21,50	21,00	20,50	20,50
1. Alapkamatozású és hosszú lejáratú refinanszírozási hitelek								
a) Az állami költségvetést 1991. évtől finanszírozó hitelek[b]	23,00	22,50	22,50	21,50	21,50	21,00	20,50	20,50
b) Az állami költségvetés részére nyújtott forgóalapszámla likviditási hitel[b]	23,00	22,50	22,50	21,50	21,50	21,00	20,50	20,50
c) A pénzintézetek 1 évnél hosszabb lejáratú refinanszírozási hitelei	23,00	22,50	22,50	21,50	21,50	21,00	20,50	20,50
d) Devizabetét ellenében nyújtott éven túli refinanszírozási hitelek								
– ha a lejárat a 15 hónapot meghaladja, de a 3 évet nem éri el	...[f]	...[f]	...[f]	...[f]	...[f]	...[f]	...[f]	...[f]
– ha a lejárat legalább 3 év (megegyezik az alapkamattal)	–	–	–	–	–	–	–	–
– kizárólag projektfinanszírozásra, a lejárat minimum 5 év (megegyezik az alapkamattal)	23,00	22,50	22,50	21,50	21,50	21,00	20,50	20,50
2. Váltók viszontleszámítolása esetén, ha a viszontleszámítolás és az esedékesség közötti idő[c] 0–90 nap	21,75[h]	21,25[h]	21,25[h]	21,25[h]	21,25[h]	20,00[h]	19,50[h]	19,50[h]
3. Kedvezményes kamatozású refinanszírozási hitelek								
a) Export céghitelek[f]								
180 napig terjedő lejárat esetén	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
180 napon túli, de 1 éven belüli lejáratnál	11,00	11,00	11,00	11,00	11,00	11,00	11,00	11,00
éven túli lejáratnál	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00
b) Forgatható exportokmányok leszámítolása[d]	8,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50
c) Export-előfinanszírozásra nyújtott forinthitel[e]	–	–	–	–	–	–	–	–
d) Idegenforgalmi konstrukció keretében folyósított kölcsönök (a jegybanki alapkamat 70%-a)[f]	16,10	15,75	15,75	15,05	15,05	15,05	14,35	14,35
e) Egzisztencia hitel refinanszírozására nyújtott hitelek	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
f) Start és japán hitel refinanszírozására nyújtott hitelek (a jegybanki alapkamat 75%-a)	17,25	16,875	16,875	16,125	16,125	15,75	15,375	15,375
g) Újrakezdők és pályakezdők kölcsönei (a jegybanki alapkamat 75%-a)[f]	17,25	16,875	16,875	16,125	16,125	15,75	15,375	15,375
4. Egyéb hitelek								
Az állami költségvetés 1991. évet megelőzően keletkezett államadóssága után[b]	8,18	8,18	8,18	8,18	8,18	8,18	8,18	8,18
II. Jegybanknál saját elhatározás alapján elhelyezett betétek után térített kamatok								
– Nem hatósági letét után fizetett kamat	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
– Biztosítók és más, nem pénzintézetek részére fizetett kamat legalább 1 hónapos lekötés esetén	–	–	–	–	–	–	–	–
III. Az állami forgóalapszámla után[b]	–	–	–	–	–	–	–	–
IV. Kincstári egyszámla[i]	23,00	22,50	22,50	21,50	21,50	20,00	20,50	20,50
V. Költségvetési intézmények betétei[i]								
Legalább 1 hónapos lekötés esetén	–	–	–	–	–	–	–	–
VI. A jegybanki büntető kamat legmagasabb mértéke	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00

XIII/1. melléklet (folytatás)

A MAGYAR NEMZETI BANKNÁL MEGHIRDETETT FORINTHITEL- ÉS BETÉTI KAMATOK[a]

Évi kamatláb, %

Hitel- és betétfajták	1998									
	jan. 1.	febr. 1.	febr. 16.	ápr. 1.	ápr. 8.	ápr. 14.	jún. 1.	aug. 1.	szept. 22.	dec. 15.
I. Jegybanki (refinanszírozási) kölcsönök kamatlába										
A jegybanki alapkamat mértéke	20,50	20,00	20,00	20,00	19,50	19,50	19,00	18,00	18,00	17,00
1. Alapkamatozású és hosszú lejáratú refinanszírozási hitelek										
a) Az állami költségvetést 1991. évtől finanszírozó hitelek[b]	20,50	20,00	20,00	20,00	19,50	19,50	19,00	18,00	18,00	17,00
b) Az állami költségvetés részére nyújtott forgóalapszámla likviditási hitel[b]	20,50	20,00	20,00	20,00	19,50	19,50	19,00	18,00	18,00	17,00
c) A pénzintézetek 1 évnél hosszabb lejáratú refinanszírozási hitelei	20,50	20,00	20,00	20,00	19,50	19,50	19,00	18,00	18,00	17,00
d) Devizabetét ellenében nyújtott éven túli refinanszírozási hitelek										
– ha a lejárata 15 hónapot meghaladja, de a 3 évet nem éri el	...[i]	...[i]	...[i]	...[i]	...[i]	...[i]	...[i]	...[i]	...[i]	...[i]
– ha a lejárat legalább 3 év (megegyezik az alapkamattal)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– kizárólag projekt finanszírozásra, a lejárat minimum 5 év (megegyezik az alapkamattal)	– 20,50	– 20,00	– 20,00	– 20,00	– 19,50	– 19,50	– 19,00	– 18,00	– 18,00	– 17,00
2. Váltók viszontleszámítolása esetén, ha a viszontleszámítolás és az esedékesség közötti idő[c] 0–90 nap	19,50[h]	19,00[h]	19,00[h]	19,00[h]	19,00[h]	19,00[h]	19,00[h]	19,00[h]	20,00[h]	20,00[h]
3. Kedvezményes kamatozású refinanszírozási hitelek										
a) Export céghitelek										
– 180 napig terjedő lejárat esetén	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
– 180 napon túli, de 1 éven belüli lejáratnál	11,00	11,00	11,00	11,00	11,00	11,00	11,00	11,00	11,00	11,00
– éven túli lejáratnál	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00
b) Forgatható exportokmányok leszámítolása[d]	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50
c) Export-előfinanszírozásra nyújtott forinthitel[e]	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
d) Idegenforgalmi konstrukció keretében folyósított kölcsönök (a jegybanki alapkamat 70%-a)[f]	14,35	14,00	14,00	14,00	13,65	13,65	13,30	12,60	12,60	11,90
e) Egzisztencia hitel refinanszírozására nyújtott hitelek	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
f) Start és japán hitel refinanszírozására nyújtott hitelek (a jegybanki alapkamat 75%-a)	15,375	15,000	15,000	15,000	14,625	14,625	14,25	13,50	13,50	12,75
g) Újrakezdők és pályakezdők kölcsönei (a jegybanki alapkamat 75%-a)[f]	15,375	15,000	15,000	15,000	14,625	14,625	14,25	13,50	13,50	12,75
4. Egyéb hitelek										
Az állami költségvetés 1991. évet megelőzően keletkezett államadóssága után[b]	8,05	8,05	8,05	8,05	8,05	8,05	8,05	8,05	8,05	8,05
II. Jegybanknál saját elhatározás alapján elhelyezett betétek után térített kamatok										
– Nem hatósági letét után fizetett kamat	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
– Biztosítók és más, nem pénzintézetek részére fizetett kamat legalább 1 hónapos lekötés esetén	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
III. Az állami forgóalapszámla után[b]	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
IV. Kincstári egyszámla[i]	19,75	19,75	19,50	18,875	18,875	18,625	18,375	17,500	18,00	17,00
V. Költségvetési intézmények betétei[i]										
– Legalább egy hónapos lekötés esetén	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
VI. A jegybanki büntető kamat legmagasabb mértéke	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00

Forrás: MNB

[a] E kamatfeltételek nem vonatkoznak a hitelaukciókon, illetve a jegybank által közvetített bankközi pénzpiacon kialakuló kamatlábakra.

[b] Az 1994. évi IV. törvény („A Magyar Nemzeti Bankról szóló 1991. évi LX. törvény és a központi költségvetés gazdálkodása egyes szabályainak módosításáról") alapján.

[c] Rediszkontláb.

[d] A meglévő szerződések alapján még fennálló hitelállományok kifutásáig az 1991. május 1-jéig érvényes kamatfeltételek szerint, kivéve ahol kikötöttük a változtatást.

[e] A konstrukció 1993. április 1-jétől megszűnt. Új szerződés nem köthető. Az 1993. április 1-je előtt kötött szerződések lejáratig az eredeti feltételek szerint állnak fenn.

[f] Új szerződés nem köthető.

[g] A 15 hónapot meghaladó lejárat esetében 1994. szeptember 29-től a g) lábjegyzet érvényes.

[h] A rediszkontláb megállapításánál a megállapítás időpontját megelőző legutolsó négy 3 hónapos diszkontkincstárjegy-aukción kialakult átlaghozam számtani átlaga az irányadó. A rediszkontlábat az MNB negyedévente vizsgálja felül.

[i] 1997. évi CXLVI. törvény alapján 1998. január 1-jétől a kincstári egyszámlára az egy hónapos jegybanki passzív műveletekre meghirdetett kamatot fizeti az MNB. Ez a tábla 1998-tól csak az egyéb jegybanki kamatváltozások időpontjaiban tartalmazza a kincstári egyszámlára érvényes kamatlábakat. Teljes idősora 1998. január 1-től a XIII/2. melléklet 1 hónapos passzív műveletek adatainál található.

XIII/2. melléklet

AZ ÉRTÉKPAPÍR-VISSZAVÁSÁRLÁSI MEGÁLLAPODÁSOK SORÁN ÉRVÉNYESÍTETT JEGYBANKI KAMATOK (REPÓKAMATOK) ÉS A PÉNZPIACI BETÉTI KAMATOK

Évi kamatláb, %

Időszak	1 napos	1 hetes	2 hetes	1 hónapos	3 hónapos	Kiegészítő repó[a]	
	Aktív kamatok						
1997. január 24.	27,50	27,50	–	–	–	35,00	
február 17.	27,00	27,00	–	–	–	35,00	
április 26.	26,75	26,75	–	–	–	35,00	
június 6.	26,25	26,25	–	–	–	35,00	
július 7.	26,00	26,00	–	–	–	35,00	
szeptember 30.	25,75	25,75	–	–	–	35,00	
december 1.	25,25	25,25	–	–	–	35,00	
1998. február 6.	25,00	25,00	–	–	–	35,00	
március 2.	24,75	24,75	–	–	–	35,00	
március 23.	24,375	24,375	–	–	–	35,00	
április 14.	24,125	24,125	–	–	–	35,00	
május 25.	23,875	23,875	–	–	–	35,00	
június 15.	23,50	23,50	–	–	–	35,00	
július 10.	23,00	23,00	–	–	–	35,00	
augusztus 3.	22,50	22,50	–	–	–	35,00	
augusztus 15.[e]	20,50	–	–	–	–	28,00	
szeptember 22.	21,50	–	–	–	–	28,00	
november 11.	21,00	–	–	–	–	28,00	
november 24.	20,75	–	–	–	–	28,00	
december 11.	19,75	–	–	–	–	28,00	
december 21.	19,50	–	–	–	–	28,00	
	Passzív kamatok					*Pénzpiaci betéti kamatok*[b]	
						6 hónapos	*12 hónapos*
1997. január 14.	17,50	21,75	–	22,25	–	21,25	–
január 24.	17,50	21,50	–	22,00	–	20,75	–
február 17.	17.50	21.00	-	21.50	–	20.75	–
március 24.	17.50	21.00	-	21.50	–	21.00	20.50
április 26.	17,25	20,75	–	21,25	–	21,00	20,50
június 6.	17,25	20,25	–	20,75	–	21,00	20,50
június 13.	17,25	20,25	–	20,75	–	20,50	20,25
július 7.	17,25	20,00	–	20,50	–	–	–
szeptember 30.	14,50	19,75	–	20,25	–	–	–
október 6.[c]	14,50	19,75	–	20,25	–	–	–
december 1.	14,50	19,25	–	19,75	–	–	–
1998. január 1.[d]	14,50	19,00	–	19,50	–	–	–
február 6.	14,50	19,00	–	19,50	–	–	–
március 2.	14,50	18,75	–	19,25	–	–	–
március 23.	14,50	18,375	–	18,875	–	–	–
április 14.	14,50	18,125	–	18,625	–	–	–
május 25.	14,50	17,875	–	18,375	–	–	–
június 15.	14,50	17,50	–	18,00	–	–	–
július 10.	14,50	17,00	–	17,50	–	–	–
augusztus 3.	14,50	16,50	–	17,00	–	–	–
augusztus 15.[e]	13,50	–	–	17,00	–	–	–
szeptember 22.	14,50	–	–	18,00	–	–	–
november 11.	14,50	–	–	17,75	–	–	–
november 24.	14,25	–	–	17,50	–	–	–
december 11.	14,25	–	–	17,00	–	–	–
december 21.	14,00	–	–	16,75	–	–	–

Forrás: MNB

[a] Egy napos lejáratú, a repolimiten felüli, kiegészítő jellegű – egyedi megállapodásokon alapuló – repóigénybevételi lehetőség.

[b] A kereskedelmi bankok és szakosított hitelintézetek számára meghirdetett hat, illetve tizenkét hónap fix futamidejű, fel nem mondható betéti konstrukció.

[c] 1997. október 6-tól megszűnt az MNB óvadék típusú passzív repóval történő rendelkezésre állása. Helyette a kereskedelmi bankoktól és a szakosított hitelintézetektől fix futamidejű, fel nem mondható betétek elfogadása történik az óvadék típusú passzív repóéval megegyező lejárati és kamatfeltételek mellett.

[d] 1997. évi CXLVI. törvény alapján 1998. január 1-jétől a kincstári egyszámlára is az egy hónapos jegybanki passzív műveletekre meghirdetett kamatot fizeti az MNB.

[e] 1998. augusztus 15-től a monetáris politikai eszköztár módosításának következtében megszűnt az egyhetes aktív és passzív oldali konstrukció, az egy hónapos betéti konstrukciónál pedig az MNB áttért a szakaszos rendelkezésre állásra.

XIII/3. melléklet

A KÖTELEZŐ TARTALÉK MÉRTÉKE ÉS A KÖTELEZŐ TARTALÉK UTÁN FIZETETT KAMAT

%

Időponttól	Kötelező tartalékráta[a]	
	általános	egyéb[b]
1991. szeptember 15.	16,00	–
1992. január 1.	16,00	10,00
1993. január 16.	14,00	7,00
1994. március 1.	13,00	6,00
május 1.	12,00	6,00
1995. február 1.	14,00	7,00
április 1.	15,00	7,50
május 1.	16,00[c]	8,00[c]
június 1.	17,00[d]	8,50[d]
1996. február 1.	16,80[d]	8,50[d]
március 1.	16,00[d]	8,50[d]
április 1.	15,30[d]	8,50[d]
április 16.	13,30	8,50
május 1.	12,70	8,50
június 1.	12,00	8,50
1997. január 1.	12,00[e]	8,00[e]

%

Időponttól	A kötelező tartalék után fizetett kamat	
	a forintforrások	a devizaforrások
	alapján képzett tartalék után	
1991. július 1.	15,4	34,8
október 1.	15,4	35,2
október 15.	11,0	29,0
1992. március 16.	11,0	22,0
május 27.	9,0	20,0
június 24.	8,0	18,0
október 5.	3,0	12,0
1993. január 1.	2,0	11,0
1994. március 1.	2,0	18,0
június 15.	6,0	18,0
október 1.	8,0	18,0
1995. február 1.	12,0	24,0
április 16.	14,0	29,0
május 16.	15,5	29,5
szeptember 16.	15,5	28,0
november 16.	15,5	26,0
1996. február 1.	15,5	24,0
március 1.	14,5	21,0
szeptember 1.	14,0	19,5
október 16.	14,0	18,0
1997. január 16.	14,0	17,0
február 16.	14,0	16,0
június 16.	13,5	15,0
szeptember 15.	13,0	14,0
december 16.	12,5	13,0
1998. február 16.	12,0	12,0
április 1.	11,0	11,0
augusztus 1.	10,0	10,0

Forrás: MNB

[a] A forint- és devizaforrások után forintban elhelyezendő kötelező tartalék.

[b] 1996. végéig a befektetési bankokra, 1997. január 1-jétől a lakás-takarékpénztárakra és a Magyar Fejlesztési Bank Rt.-re vonatkozó tartalékolási követelmény.

[c] Tartalmazza a kötelező tartalékolási követelmény 1%-ának (a b) lábjegyzetben szereplők esetében 0,5%-ának) állampapírban teljesíthető részét is.

[d] Tartalmazza a kötelező tartalékolási követelmény 2%-ának (a b) lábjegyzetben szereplők esetében 1%-ának) állampapírban teljesíthető részét is.

[e] A tartalékképzés alapja a jelenleg érvényes 1/1996.(PK.1.) MNB-rendelkezés 1998. szeptember 1-jétől hatályos előírásai szerint a hitelintézet összes forint- és devizaforrása (beleértve a nem valódi penziós ügylet alapján fennálló kötelezettségeket is). Kivételt képeznek ez alól:

– a saját tőke, a céltartalék, az alárendelt kölcsöntőke,

– a működési engedéllyel rendelkező más belföldi hitelintézettől, az MNB-től és a külföldről származó források, valamint az azokkal kapcsolatos passzív elszámolások és időbeli elhatárolások összege, valamint

– a legalább ötéves lejáratra kibocsátott jelzáloglevél útján gyűjtött források.

XIII/4. melléklet

A BANKKÖZI PÉNZMOZGÁSOK KAMATAI HAVONTA[a)]

Évi kamatláb, %

Időszak	1–2 nap			3–7 nap			1 hét–2 hét			2 hét–1 hó		
	min.	max.	átlag	min.	max.	átlag	min.	max.	átlag	min.	max.	átlag
1993. december	7,0	23,5	21,8	3,0	23,6	21,1	18,5	22,8	22,1	11,0	24,0	21,8
1994. december	20,0	65,0	30,8	10,0	56,0	31,2	28,5	31,8	31,0	30,5	31,9	31,3
1995. december	19,5	33,8	28,8	19,0	34,5	28,0	27,3	32,1	29,5	1,0	30,8	27,8
1996. december	17,5	28,3	23,3	18,0	27,5	23,2	21,8	27,5	23,3	22,0	24,8	23,2
1997. január	20,4	30,0	24,5	21,0	28,0	24,0	21,3	25,0	22,0	21,8	23,1	22,2
február	18,0	23,9	21,6	17,5	24,3	21,6	21,3	21,8	21,6	21,1	22,5	21,9
március	19,9	24,5	22,0	17,5	24,5	21,1	20,8	23,5	21,3	21,0	22,5	21,4
április	18,5	26,0	21,0	19,8	23,3	21,2	21,0	21,8	21,2	20,0	21,9	21,4
május	19,0	21,5	20,8	19,3	21,5	20,9	20,8	21,1	21,0	21,0	21,7	21,2
június	17,3	21,8	20,4	18,0	21,9	20,7	20,2	21,3	20,6	19,8	21,3	20,9
július	18,0	35,0	20,0	19,5	21,3	20,2	20,0	21,3	20,4	20,1	21,0	20,6
augusztus	18,6	22,4	19,9	17,3	20,6	20,1	19,9	20,5	20,2	20,4	20,8	20,5
szeptember	18,3	21,8	19,8	18,2	22,0	20,0	20,1	20,3	20,2	19,8	20,5	20,4
október	17,6	20,4	19,4	18,1	20,5	20,0	19,6	20,3	20,2	18,9	20,5	19,9
november	18,6	20,9	19,8	18,5	20,5	19,8	19,8	20,1	20,0	19,0	20,4	20,2
december	16,0	29,3	20,4	18,3	22,0	19,4	18,9	19,8	19,5	19,4	20,3	19,7
1998. január	17,9	29,3	20,4	18,3	22,0	19,4	19,3	19,9	19,5	19,4	20,0	19,7
február	17,5	20,6	19,1	17,6	20,0	19,0	18,5	19,7	19,2	19,0	19,9	19,6
március	14,5	20,8	18,6	17,2	20,1	18,6	18,6	19,2	18,9	18,2	19,5	19,1
április	14,5	22,5	18,3	17,2	22,0	18,5	18,4	18,6	18,5	17,9	18,9	18,7
május	14,5	23,9	18,3	17,2	23,9	18,4	17,9	18,8	18,3	18,0	19,6	18,6
június	14,5	19,6	17,5	16,3	18,5	17,6	17,6	18,1	17,9	17,9	18,5	18,1
július	14,5	18,6	17,5	16,4	18,3	17,4	17,0	17,8	17,7	17,5	18,4	17,7
augusztus	13,3	17,5	16,0	13,5	17,0	16,2	16,3	16,9	16,8	16,2	17,5	17,0
szeptember	13,5	22,5	17,5	15,5	22,5	18,0	16,5	21,5	17,5	16,8	21,0	17,4
október	14,0	22,0	17,3	14,5	21,8	17,1	15,5	21,6	17,8	17,0	20,9	18,4
november	14,0	22,0	19,7	14,6	21,5	19,7	16,3	21,4	19,0	17,5	21,3	18,3
december	13,0	18,5	15,8	14,0	18,3	16,3	15,8	17,8	16,7	16,8	18,6	17,3

XIII/4. melléklet (folytatás)

A BANKKÖZI PÉNZMOZGÁSOK KAMATAI HAVONTA[a)]

Évi kamatláb, %

1 hó–3 hó			3 hó–6 hó			6 hó–1 év			1 éven túl			Időszak
min.	max.	átlag	min.	max.	átlag	min.	max.	átlag	min.	max.	átlag	
23,0	24,5	23,8	11,0	25,1	23,9	26,0	26,0	26,0	23,5	23,5	23,5	1993. december
31,0	32,0	31,5	31,9	32,3	32,0	–	–	–	–	–	–	1994. december
25,0	31,0	27,6	–	–	–	31,0	31,0	31,0	–	–	–	1995. december
21,5	24,5	22,2	22,0	22,0	22,0	23,7	23,7	23,7	–	–	–	1996. december
21,5	23,0	22,1	20,8	22,0	21,0	–	–	–	–	–	–	1997. január
21,0	22,1	21,5	20,8	22,0	20,8	20,8	20,8	20,8	–	–	–	február
20,9	21,9	21,2	18,3	21,3	20,5	18,3	21,0	20,7	–	–	–	március
20,1	21,5	21,2	20,3	21,3	20,9	0,0	21,0	20,3	–	–	–	április
20,5	21,5	20,9	20,5	21,5	21,0	19,5	22,2	21,0	–	–	–	május
20,5	21,2	20,8	20,2	21,0	21,0	19,5	21,0	20,4	–	–	–	június
19,8	21,3	20,1	19,0	20,3	20,0	19,5	19,9	19,7	–	–	–	július
18,8	21,0	20,2	19,0	20,8	19,5	19,6	19,8	19,7	–	–	–	augusztus
17,5	20,7	20,0	18,5	20,8	20,1	19,3	19,3	19,3	–	–	–	szeptember
18,9	20,5	20,2	18,3	19,9	19,4	20,3	20,3	20,3	–	–	–	október
18,5	20,3	19,8	19,0	20,5	19,5	19,4	20,5	20,1	–	–	–	november
18,6	20,1	19,8	19,0	20,6	19,2	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	december
19,1	19,9	19,6	17,7	21,0	18,7	–	–	–	20,0	20,0	20,0	1998. január
18,6	19,6	19,1	18,0	19,4	18,8	18,9	18,9	18,9	–	–	–	február
18,1	19,3	18,5	18,3	19,4	18,7	18,4	18,7	18,6	–	–	–	március
17,7	19,0	18,2	17,3	18,2	17,7	–	–	–	–	–	–	április
17,0	18,5	17,9	17,4	17,4	17,4	–	–	–	–	–	–	május
17,1	18,2	17,7	17,0	17,6	17,3	17,2	17,2	17,2	–	–	–	június
17,0	17,9	17,4	16,6	17,5	17,1	–	–	–	–	–	–	július
16,0	17,0	16,6	16,0	16,4	16,2	16,6	16,6	16,6	–	–	–	augusztus
16,3	20,6	17,4	16,1	20,6	17,2	16,1	20,6	17,2	–	–	–	szeptember
17,6	20,4	18,7	17,8	20,0	18,8	–	–	–	–	–	–	október
17,9	19,0	18,2	17,9	18,5	18,0	–	–	–	–	–	–	november
16,4	18,5	17,6	16,5	18,5	17,5	–	–	–	–	–	–	december

Forrás: MNB

[a)] Az MNB által közvetített bankközi pénzmozgásokat is tartalmazza.

XIII/5. melléklet

A VÁLLALKOZÓI SZEKTOR PIACI KAMATLÁBAINAK ALAKULÁSA (PÉNZINTÉZETEK ÖSSZESEN)[a]

A) HITELKAMATLÁBAK

Évi kamatláb, %

Időszak	Éven belüli lejárat			Éven túli lejárat			Leszámított váltók		
	min.	max.	súlyozott átlag	min.	max.	súlyozott átlag	min.	max.	súlyozott átlag
1991. december	26,0	45,0	35,5	23,5	46,0	34,3	24,0	47,9	36,1
1992. december	17,0	39,0	28,8	20,0	40,0	25,4	22,0	38,0	27,4
1993. december	17,8	37,0	25,6	19,5	36,0	25,2	20,0	32,0	25,1
1994. december	18,5	41,0	29,7	19,0	38,5	26,7	26,5	35,5	29,8
1996. december	21,5	35,0	24,0	19,3	38,7	25,6	20,1	34,9	22,6
1997. január	20,0	36,0	23,4	18,9	38,1	25,3	21,1	34,9	23,3
február	19,5	37,0	22,8	21,5	38,9	24,4	20,7	34,9	22,2
március	17,1	38,7	22,4	18,1	34,0	24,3	19,7	34,9	22,0
április	17,1	33,0	22,3	17,7	32,6	22,8	19,9	28,3	22,7
május	20,1	32,5	22,0	18,0	34,3	23,0	17,4	34,9	22,4
június	20,0	33,0	22,0	18,0	33,0	23,2	19,7	28,9	21,6
július	18,5	35,0	21,5	17,6	34,0	22,5	20,1	27,0	22,8
augusztus	17,8	32,5	21,2	16,6	34,0	22,7	18,6	26,5	21,3
szeptember	17,7	31,8	21,0	15,4	34,3	22,2	19,8	28,0	22,5
október	17,7	32,0	21,0	15,4	32,0	21,8	17,8	26,5	21,6
november	14,6	31,0	20,8	14,8	31,0	22,0	17,4	28,0	21,6
december	13,4	34,2	20,8	15,8	28,5	21,7	17,5	27,9	21,0
1998. január	10,9	32,0	20,3	8,8	28,5	21,1	17,9	31,0	21,1
február	15,4	31,7	20,3	17,0	32,0	21,3	18,2	27,8	21,1
március	15,4	31,7	20,3	17,0	32,0	21,3	18,2	27,8	21,1
április	14,6	31,3	19,7	14,6	28,5	20,5	18,3	22,5	21,1
május	16,6	31,5	19,4	16,6	31,5	20,3	18,2	27,7	23,4
június	14,3	31,5	18,8	14,3	30,5	19,4	18,5	28,2	20,6
július	14,6	31,4	18,8	15,3	30,5	19,9	16,7	26,1	19,0
augusztus	13,5	30,5	18,3	12,6	30,5	18,9	16,5	25,5	19,4
szeptember	9,4	28,1	18,3	13,5	30,5	20,3	16,8	25,0	19,9
október	9,5	29,8	19,2	11,9	30,5	19,7	18,7	25,0	19,3
november	9,5	30,5	19,1	15,0	30,5	20,4	17,2	26,0	19,1
december	8,7	29,5	18,8	6,3	30,5	18,8	16,2	25,0	19,4

XIII/5. melléklet (folytatás)

A VÁLLALKOZÓI SZEKTOR PIACI KAMATLÁBAINAK ALAKULÁSA (PÉNZINTÉZETEK ÖSSZESEN)[a]

B) BETÉTI KAMATLÁBAK

Évi kamatláb, %

Egy hónapon belül lekötött			Egy éven belül lekötött[b]			Éven túl lekötött			Elszámolási betét		Időszak
min.	max.	súlyozott átlag	min.	max.	súlyozott átlag	min.	max.	súlyozott átlag	min.	max.	
10,0	40,0	25,1	15,0	40,0	31,1	20,0	38,0	33,0	5,0	24,0	1991. december
5,0	34,0	12,9	6,0	26,0	17,6	9,0	25,0	19,5	0,0	17,0	1992. december
3,0	26,0	15,5	7,0	27,0	17,2	13,0	25,0	18,7	3,0	10,0	1993. december
10,0	30,0	22,5	14,0	29,0	23,6	15,0	27,0	22,3	0,0	14,0	1994. december
10,0	29,5	23,8	10,0	30,5	26,1	17,0	30,0	25,9	3,0	20,0	1995. december
10,0	28,0	18,3	13,0	28,5	20,1	16,0	23,0	20,6	3,0	19,5	1996. december
2,0	29,2	19,0	6,5	36,0	19,6	14,0	29,0	20,9	3,0	22,0	1997. január
2,0	29,2	18,2	2,0	27,5	19,5	13,0	24,3	20,5	3,0	22,0	február
2,0	28,0	17,9	2,0	24,3	19,2	10,0	24,3	19,7	3,0	22,0	március
7,0	22,0	17,6	7,5	25,0	19,0	6,0	21,5	18,5	3,0	24,0	április
6,5	21,0	17,7	7,0	23,5	19,1	15,3	25,5	20,2	3,0	24,0	május
6,0	22,3	17,5	14,0	25,0	18,7	14,0	21,5	18,1	3,0	24,0	június
6,0	23,5	17,1	8,0	23,5	18,3	15,0	20,5	17,3	3,0	22,3	július
4,0	22,5	17,3	11,0	22,5	18,0	14,5	25,0	16,8	2,5	21,0	augusztus
5,0	22,0	17,2	12,0	25,5	17,8	14,8	18,5	16,9	2,5	24,0	szeptember
5,5	21,6	16,9	6,0	22,5	18,0	14,0	18,5	16,5	2,5	24,0	október
5,5	20,5	16,5	5,0	25,0	17,7	13,3	24,5	18,3	2,5	21,0	november
5,5	20,5	16,8	5,0	23,5	17,6	13,5	24,5	18,2	2,5	18,0	december
5,5	21,0	16,7	10,0	21,5	17,3	14,0	21,0	18,2	2,5	21,0	1998. január
5,5	20,0	16,4	7,0	21,5	17,3	14,5	20,0	17,0	2,5	24,0	február
5,0	20,5	16,1	12,5	23,5	17,1	14,5	24,7	16,6	2,5	17,0	március
7,5	20,5	16,0	10,5	22,0	16,1	14,2	19,6	16,8	2,5	24,0	április
6,3	20,5	15,8	9,0	22,0	16,4	7,8	21,0	16,1	2,5	17,3	május
7,0	20,5	15,2	7,8	23,5	16,1	7,8	21,0	16,0	1,0	17,0	június
5,8	20,5	14,9	9,8	22,0	15,8	13,5	19,6	16,0	2,5	24,0	július
6,0	20,5	14,4	9,8	20,4	15,3	10,0	21,4	15,2	2,5	17,0	augusztus
6,0	20,5	14,3	6,0	24,8	15,3	10,0	20,8	15,1	1,0	18,0	szeptember
5,8	20,5	14,7	8,0	22,0	15,7	10,0	21,7	14,7	1,0	18,0	október
5,3	20,0	14,6	5,5	19,5	15,5	12,8	21,5	14,9	1,0	18,0	november
4,8	19,0	14,3	4,3	25,4	15,4	13,0	21,4	15,0	1,0	18,0	december

Forrás: MNB

[a] A kereskedelmi bankok és a szakosított pénzintézetek tárgyhónapban, piaci feltételek mellett vállalkozókkal kötött egyedi szerződéseinek adatai. A hitelkamatlábak nem tartalmazzák a mellékköltségeket (pl. jutalékot).

[b] Az egy hónapon túli, éven belüli lekötésű betétek kamatai.

XIII/6. melléklet

A LAKOSSÁGI BETÉTEK, ÉRTÉKPAPÍROK ÉS HITELEK KAMATAINAK ALAKULÁSA

Évi kamatláb, %

Időszak	Látra szóló betétek			Éven belül			Éven túl			Hitelek	
				lekötött betétek						építési	fogyasztási
	min.	max.	átlagkamat[a]	min.	max.	átlagkamat[a]	min.	max.	átlagkamat[a]	átlagkamat[a]	
	Bankrendszer összesen										
1997. január	3,0	20,4	9,1	8,0	22,5	18,0	14,6	22,8	19,2	31,8	27,8
február	3,0	20,4	9,1	8,0	22,0	17,9	14,6	22,8	18,9	31,5	27,5
március	3,0	20,4	8,9	8,0	22,9	17,7	14,6	22,8	18,8	31,4	27,2
április	3,0	20,4	8,9	8,0	22,6	17,7	14,6	22,8	18,8	28,8	27,4
május	3,0	20,4	9,1	8,0	20,9	17,3	14,6	22,8	18,7	28,7	27,1
június	3,0	20,0	8,2	8,0	20,9	17,1	14,6	22,8	18,5	28,7	27,4
július	3,0	19,6	8,2	8,0	20,4	17,0	15,0	20,0	18,3	27,3	26,4
augusztus	3,0	19,6	8,3	8,0	20,4	16,8	15,0	20,1	17,1	27,2	26,2
szeptember	3,0	19,6	8,6	8,0	20,0	16,7	14,0	20,0	17,1	27,0	26,1
október	3,0	19,6	7,6	8,0	20,0	16,8	14,0	19,0	17,1	27,1	26,1
november	3,0	19,6	7,1	8,0	20,0	16,8	14,0	19,0	16,9	27,0	25,3
december	3,0	19,0	7,0	8,0	20,0	16,4	14,0	18,6	16,5	27,1	25,8
1998. január	3,0	18,7	7,2	8,0	19,2	16,2	13,5	18,2	16,6	27,3	25,5
február	3,0	18,7	7,1	8,0	19,4	16,1	13,5	18,2	16,7	26,5	26,0
március	3,0	18,7	7,0	8,0	19,4	16,0	13,5	18,2	16,4	27,1	25,7
április	3,0	19,5	7,0	9,0	20,5	15,6	13,3	20,0	16,0	26,7	25,4
május	3,0	19,5	7,0	9,0	20,4	15,6	13,0	18,5	14,9	26,6	25,3
június	3,0	19,5	7,0	7,5	20,3	15,4	12,6	20,1	15,0	26,3	25,6
július	3,0	18,0	6,9	7,5	20,5	15,3	12,5	19,2	15,0	26,5	25,3
augusztus	3,0	19,0	6,9	7,5	20,2	14,9	12,0	18,1	14,8	26,4	25,0
szeptember	3,0	19,0	6,7	7,5	19,6	14,7	12,0	19,1	14,9	26,4	25,4
október	3,0	18,0	6,7	7,5	20,5	14,8	12,6	18,6	14,4	26,2	25,5
november	3,0	18,0	6,7	7,0	20,6	14,7	12,0	18,0	14,4	26,2	25,2
december	3,0	18,0	6,7	7,0	18,0	14,6	10,0	18,7	14,3	26,3	25,5
	Nagybankok										
1997. január	3,0	17,5	8,6	8,0	21,0	17,7	16,0	21,5	18,9	31,5	27,3
február	3,0	17,5	8,6	8,0	21,0	17,7	16,5	21,0	18,8	31,5	27,2
március	3,0	17,0	8,4	8,0	21,0	17,6	16,0	21,0	18,7	31,5	27,2
április	3,0	17,0	8,4	8,0	20,0	17,5	16,0	19,8	18,8	28,8	27,2
május	3,0	17,0	8,5	8,0	20,0	17,0	16,0	19,5	18,7	28,7	27,1
június	3,0	17,0	7,2	8,0	20,0	16,8	16,0	19,5	18,4	28,7	27,2
július	3,0	17,0	7,2	8,0	20,0	16,7	15,5	19,5	18,5	27,2	26,0
augusztus	3,0	17,0	7,2	8,0	20,0	16,6	15,5	19,5	16,9	27,1	25,8
szeptember	3,0	17,0	7,5	8,0	20,0	16,5	15,5	19,0	17,0	26,9	25,9
október	3,0	17,0	6,9	8,0	20,0	16,6	15,3	18,5	16,4	27,0	25,9
november	3,0	17,0	6,6	8,0	20,0	16,6	15,3	18,6	16,7	27,0	25,8
december	3,0	17,1	6,6	8,0	20,0	16,3	14,9	18,6	16,4	27,0	25,8
1998. január	3,0	17,1	6,6	8,0	19,0	15,9	14,5	18,0	16,0	27,1	25,7
február	3,0	17,1	6,6	8,0	18,3	15,9	14,5	17,3	15,9	26,4	25,7
március	3,0	17,1	6,6	8,0	18,3	15,8	14,5	17,3	15,8	27,1	25,8
április	3,0	17,5	6,5	11,5	18,0	15,3	13,3	18,0	15,6	26,6	25,9
május	3,0	17,5	6,5	11,0	18,0	15,4	13,3	18,0	14,4	26,5	25,8
június	3,0	17,0	6,5	11,0	18,0	15,2	13,0	16,5	14,5	26,3	25,8
július	3,0	17,0	6,4	11,0	18,0	15,2	12,5	16,5	14,4	26,5	26,2
augusztus	3,0	16,5	6,3	11,0	18,0	14,7	12,0	16,5	14,5	26,4	25,9
szeptember	3,0	16,0	6,3	11,0	17,5	14,7	12,0	16,5	14,4	26,3	26,0
október	3,0	16,0	6,3	11,0	17,5	14,6	13,3	15,8	14,3	26,3	26,2
november	3,0	16,0	6,3	11,0	17,0	14,5	12,0	15,5	14,2	26,2	25,7
december	3,0	16,0	6,3	11,0	17,0	14,5	10,0	16,0	14,2	26,2	26,2

XIII/6. melléklet (folytatás)

A LAKOSSÁGI BETÉTEK, ÉRTÉKPAPÍROK ÉS HITELEK KAMATAINAK ALAKULÁSA

Évi kamatláb, %

Időszak	Látra szóló betétek			Éven belül lekötött betétek			Éven túl lekötött betétek			Hitelek	
										építési	fogyasztási
	min.	max.	átlagkamat[a]	min.	max.	átlagkamat[a]	min.	max.	átlagkamat[a]	átlagkamat[a]	
	Közép- és kisbankok										
1997. január	4,0	20,4	12,2	14,0	22,5	18,9	18,5	21,0	19,5	–	27,7
február	3,0	20,4	11,3	14,0	21,8	18,6	18,2	21,0	19,1	–	27,0
március	3,0	20,4	10,9	14,0	21,8	18,4	16,0	20,0	19,0	–	26,3
április	3,0	20,4	11,0	13,0	20,9	18,3	16,0	19,5	18,8	–	26,8
május	3,0	20,4	11,2	13,0	20,9	18,3	16,0	19,5	18,8	–	26,6
június	3,0	20,0	11,5	13,0	20,9	18,1	15,0	19,5	18,7	–	27,2
július	3,0	19,6	11,0	12,0	20,4	17,7	15,0	19,5	17,6	–	26,5
augusztus	3,0	19,6	10,9	12,0	20,4	17,7	15,0	19,5	17,7	–	26,2
szeptember	3,0	19,6	11,2	12,0	19,8	17,4	14,0	19,0	17,2	–	25,8
október	3,0	19,6	11,6	12,0	19,8	17,4	14,0	19,0	17,4	–	25,8
november	3,0	19,6	10,4	12,0	19,8	17,4	14,0	19,0	17,3	–	24,4
december	3,0	19,0	10,8	12,0	19,2	17,2	14,0	18,3	17,3	–	25,1
1998. január	3,0	18,7	11,2	12,0	19,2	17,1	13,5	18,0	17,4	–	24,7
február	3,0	18,7	11,2	12,0	19,2	16,8	13,5	18,0	17,9	–	26,2
március	3,0	18,7	10,7	12,0	19,2	16,7	13,5	18,0	17,4	–	24,9
április	5,0	19,5	11,1	9,0	20,5	16,4	16,1	20,0	17,6	–	24,5
május	4,5	19,5	10,8	9,0	20,4	16,1	16,1	18,5	17,7	–	24,2
június	4,0	19,5	10,9	7,5	20,3	16,0	15,5	20,1	17,3	–	25,1
július	5,0	18,0	11,2	7,5	20,5	15,7	15,5	19,2	17,2	–	23,5
augusztus	5,0	19,0	10,8	7,5	20,2	15,4	14,5	18,1	16,6	–	23,1
szeptember	5,0	19,0	10,2	7,5	19,6	15,0	14,5	19,1	16,5	–	23,9
október	5,0	18,0	10,0	7,5	20,5	15,1	14,5	18,6	15,4	–	23,9
november	4,1	18,0	10,0	7,0	20,6	15,1	14,5	18,0	15,4	–	23,8
december	3,0	18,0	10,4	7,0	18,0	14,8	14,5	18,7	15,4	–	23,7
	Takarékszövetkezetek[b]										
1997. január	5,0	17,0	10,9	13,0	22,0	18,8	14,6	22,8	19,3	32,0	33,8
február	5,0	17,0	10,7	14,0	22,0	18,5	14,6	22,8	18,7	30,7	33,3
március	5,0	17,0	10,9	14,0	22,9	18,2	14,6	22,8	18,2	30,7	32,5
április	5,0	17,0	11,4	14,0	22,6	18,0	14,6	22,8	18,6	29,8	32,3
május	5,0	17,0	11,2	14,0	20,4	17,8	14,6	22,8	18,6	30,1	31,9
június	5,0	15,0	10,8	14,0	20,1	17,7	14,6	22,8	17,6	29,0	31,5
július	5,0	14,0	10,6	13,0	19,7	17,5	16,0	20,0	17,6	29,5	31,8
augusztus	5,0	15,0	10,3	13,0	19,7	16,8	15,0	20,1	16,5	29,6	31,6
szeptember	5,0	15,0	10,1	13,0	19,0	16,7	15,0	20,0	17,1	28,7	31,0
október	5,0	15,0	10,4	13,0	19,0	16,5	15,0	19,0	17,2	29,1	32,8
november	5,0	15,0	10,4	12,0	19,2	16,4	15,0	18,0	16,8	28,2	30,8
december	5,0	15,0	10,1	12,0	19,2	16,3	15,0	18,0	16,5	28,5	30,6
1998. január	5,0	15,0	9,7	12,0	19,2	16,3	14,7	18,2	16,1	28,5	28,7
február	5,0	15,0	9,7	12,0	19,4	16,0	14,0	18,2	16,1	28,1	29,1
március	5,0	15,0	9,4	12,0	19,4	16,0	14,0	18,2	16,1	28,4	29,9
április	4,0	15,0	9,3	12,0	19,1	15,9	14,0	18,3	15,4	27,9	28,8
május	3,0	15,0	9,1	10,0	19,6	15,6	13,0	18,0	14,9	27,8	28,9
június	3,0	15,0	9,1	10,0	20,2	15,3	12,6	17,0	14,6	27,6	28,9
július	3,0	15,0	9,2	10,0	19,6	15,3	12,6	18,3	14,4	27,8	28,9
augusztus	3,0	14,0	8,4	10,0	18,4	14,9	12,6	16,0	14,9	27,7	28,0
szeptember	3,0	14,0	8,6	10,0	16,9	14,8	12,6	17,0	14,8	28,1	28,3
október	3,0	14,0	8,4	10,0	16,9	14,9	12,6	17,0	14,8	27,4	28,6
november	3,0	13,0	8,6	10,0	16,9	14,8	12,6	16,0	14,9	26,8	28,1
december	3,0	13,0	8,7	9,0	16,9	14,6	12,6	16,0	14,2	27,7	27,2

Forrás: MNB

[a] Az adott időpontban ténylegesen érvényesülő kamatok az adott havi betételhelyezéssel (hitelnyújtással) súlyozva.

[b] 19 takarékszövetkezet adata alapján.

XIII/7. melléklet

A LAKOSSÁGI ÉVEN BELÜL LEKÖTÖTT BETÉTEK KAMATAINAK ALAKULÁSA

Évi kamatláb, %

Időszak	1 hónapon belül			1–3 hónapra			3–6 hónapra			6–12 hónapra		
	lekötött betétek											
	min.	max.	átlag-kamat[a]	min.	max.	átlag-kamat[a]	min.	max.	átlag-kamat[a]	min.	max.	átlag-kamat[a]
	Bankrendszer összesen											
1997. január	8,0	20,5	17,5	10,0	21,0	18,4	13,0	22,0	19,0	14,9	22,5	18,6
február	8,0	19,8	17,4	10,0	21,0	18,2	13,0	22,0	19,0	14,9	21,8	18,5
március	8,0	19,8	17,4	10,0	22,4	18,1	13,0	21,0	18,4	14,9	22,9	18,3
április	8,0	19,8	17,3	10,0	22,4	18,1	13,0	20,3	18,5	14,9	22,6	18,3
május	8,0	19,8	16,8	10,0	20,0	17,8	13,0	20,3	18,1	14,9	20,9	18,2
június	8,0	19,5	16,7	10,0	20,0	17,4	13,0	20,3	17,9	14,9	20,9	18,3
július	8,0	19,0	16,6	10,0	19,5	17,2	13,0	20,0	17,7	14,2	20,4	18,1
augusztus	8,0	18,9	16,5	10,0	19,5	17,1	13,0	20,0	17,5	14,2	20,4	17,8
szeptember	8,0	18,5	16,5	10,0	19,5	17,0	13,0	19,5	17,5	14,0	19,8	17,7
október	8,0	18,5	16,5	10,0	19,3	17,0	13,0	19,3	17,5	14,0	19,8	17,7
november	8,0	18,5	16,5	10,0	19,3	17,0	13,0	19,3	17,4	14,0	19,8	17,7
december	8,0	18,3	16,3	10,0	18,8	16,9	12,0	19,0	17,3	12,8	19,2	16,4
1998. január	8,0	18,3	15,9	10,0	18,8	16,6	13,0	18,5	16,6	12,8	19,2	16,7
február	8,0	18,0	15,9	10,0	18,5	16,4	13,0	18,5	16,6	12,8	19,4	16,5
március	8,0	18,0	15,8	10,0	18,5	16,4	13,0	18,5	16,6	12,8	19,4	16,6
április	9,0	18,0	15,4	12,0	20,5	16,0	13,0	19,3	16,3	12,8	19,1	16,3
május	9,0	17,5	15,4	10,0	20,4	16,0	11,0	19,3	16,0	10,0	19,6	16,3
június	7,5	17,4	15,2	10,0	20,3	15,9	11,0	19,7	15,8	10,9	20,3	15,8
július	7,5	17,1	15,1	10,0	20,5	15,7	11,0	19,3	15,5	10,9	19,6	16,2
augusztus	7,5	17,1	14,6	10,0	20,2	15,4	11,0	19,3	15,1	10,9	18,4	15,7
szeptember	7,5	16,6	14,5	10,0	17,8	15,0	11,0	19,6	14,9	10,0	17,5	15,6
október	7,5	17,2	14,6	10,0	20,5	15,0	11,0	19,9	14,9	11,0	17,5	15,2
november	7,0	17,2	14,5	10,0	20,6	14,9	11,0	18,0	14,9	12,0	17,0	15,4
december	7,0	16,9	14,4	9,0	17,8	14,8	10,0	18,0	14,7	11,0	17,2	15,4
	Nagybankok											
1997. január	8,0	19,8	17,3	10,0	20,5	17,9	13,0	21,0	18,7	16,5	21,0	18,4
február	8,0	19,8	17,3	10,0	20,5	18,0	13,0	21,0	18,6	16,5	21,0	18,3
március	8,0	19,3	17,2	10,0	20,5	18,0	13,0	21,0	18,2	16,5	21,0	18,0
április	8,0	19,0	17,2	10,0	20,0	17,9	13,0	20,0	18,2	16,5	19,5	18,0
május	8,0	18,8	16,5	10,0	20,0	17,6	13,0	20,0	17,7	16,5	19,5	18,0
június	8,0	18,5	16,4	10,0	20,0	17,1	13,0	20,0	17,6	16,5	19,5	18,0
július	8,0	18,5	16,4	10,0	19,5	16,9	13,0	19,0	17,5	16,5	19,0	18,0
augusztus	8,0	18,5	16,3	10,0	19,5	16,7	13,0	19,0	17,3	16,3	19,0	17,6
szeptember	8,0	18,5	16,3	10,0	19,5	16,5	13,0	19,0	17,3	16,3	19,0	17,6
október	8,0	17,8	16,3	10,0	18,8	16,5	13,0	19,0	17,3	16,0	19,0	17,5
november	8,0	17,8	16,3	10,0	18,8	16,6	13,0	19,0	17,3	16,0	19,0	17,6
december	8,0	17,8	16,2	10,0	18,8	16,5	13,0	19,0	17,2	15,5	19,0	16,3
1998. január	8,0	17,7	15,7	10,0	18,8	16,0	13,0	18,0	16,4	14,0	19,0	16,5
február	8,0	17,2	15,7	10,0	18,3	15,9	13,0	18,0	16,3	14,0	18,0	16,4
március	8,0	17,2	15,7	10,0	18,3	15,9	13,0	18,0	16,2	14,0	18,0	16,3
április	11,5	16,8	15,2	12,0	17,2	15,5	13,0	17,5	15,8	13,0	18,0	16,0
május	11,0	16,7	15,3	11,5	17,0	15,6	12,5	17,2	15,8	13,0	18,0	15,9
június	11,0	16,5	15,1	11,5	16,7	15,4	12,5	17,0	15,5	13,0	18,0	15,7
július	11,0	16,3	15,0	11,5	16,5	15,2	12,5	17,0	15,2	13,0	18,0	16,3
augusztus	11,0	15,9	14,5	11,5	16,3	15,0	12,5	17,0	14,7	12,8	18,0	15,8
szeptember	11,0	15,6	14,5	11,0	15,9	14,7	12,0	16,1	14,6	12,0	17,5	15,7
október	11,0	16,1	14,6	11,0	15,9	14,5	11,5	17,0	14,5	12,0	17,5	15,3
november	11,0	15,8	14,4	11,0	16,2	14,5	12,0	16,5	14,6	12,0	17,0	15,6
december	11,0	15,6	14,4	11,0	16,2	14,5	11,0	16,6	14,5	11,0	17,0	15,6

XIII/7. melléklet (folytatás)

A LAKOSSÁGI ÉVEN BELÜL LEKÖTÖTT BETÉTEK KAMATAINAK ALAKULÁSA

Évi kamatláb, %

Időszak	1 hónapon belül			1–3 hónapra			3–6 hónapra			6–12 hónapra		
	lekötött betétek											
	min.	max.	átlag-kamat[a]	min.	max.	átlag-kamat[a]	min.	max.	átlag-kamat[a]	min.	max.	átlag-kamat[a]
	Közép- és kisbankok											
1997. január	14,0	20,5	18,3	16,0	21,0	19,6	17,5	21,5	19,6	18,0	22,5	19,4
február	14,0	19,8	17,9	16,0	20,5	19,2	17,0	20,8	19,5	17,0	21,8	19,2
március	14,0	19,8	17,9	16,0	20,3	18,8	16,0	20,8	19,3	16,0	21,8	19,0
április	13,0	19,8	17,8	15,0	20,3	18,6	16,0	20,3	19,2	16,0	20,9	19,1
május	13,0	19,8	17,9	15,0	20,0	18,6	16,0	20,3	19,2	16,0	20,9	18,9
június	13,0	19,5	17,7	15,0	20,0	18,4	15,0	20,3	19,0	15,0	20,9	18,9
július	12,0	19,0	17,3	14,0	19,5	18,0	15,0	20,0	18,5	15,0	20,4	18,4
augusztus	12,0	18,9	17,3	14,0	19,5	18,0	15,0	20,0	18,4	15,0	20,4	18,2
szeptember	12,0	18,5	17,0	14,0	19,3	17,8	14,5	19,5	18,4	14,0	19,8	18,1
október	12,0	18,5	17,0	14,0	19,3	17,8	14,5	19,3	18,2	14,0	19,8	18,2
november	12,0	18,5	17,0	14,0	19,3	17,7	14,5	19,3	18,0	14,0	19,8	18,0
december	12,0	18,3	16,9	14,0	18,8	17,6	14,5	19,0	17,7	14,0	19,2	17,4
1998. január	12,0	18,3	16,7	14,0	18,5	17,6	14,0	18,5	17,5	13,5	19,2	17,9
február	12,0	18,0	16,4	13,7	18,5	17,4	14,0	18,5	17,4	13,5	19,2	17,6
március	12,0	18,0	16,2	13,7	18,5	17,1	14,0	18,5	17,3	13,5	19,2	18,0
április	9,0	17,7	15,9	15,8	20,5	16,9	15,5	19,3	17,1	15,0	18,9	17,4
május	9,0	17,5	15,7	15,0	20,4	16,8	15,5	19,3	17,0	15,0	18,5	17,4
június	7,5	17,4	15,7	14,1	20,3	16,7	13,6	19,7	16,7	12,0	20,3	16,1
július	7,5	17,1	15,3	14,1	20,5	16,5	13,6	19,3	16,4	12,0	18,9	15,9
augusztus	7,5	17,1	14,9	14,1	20,2	16,3	13,6	19,3	16,2	14,3	17,7	15,3
szeptember	7,5	16,6	14,7	14,1	17,8	15,5	13,6	19,6	15,7	14,0	17,4	15,1
október	7,5	17,2	14,9	14,1	20,5	15,7	13,6	19,9	15,7	14,0	17,1	14,8
november	7,0	17,2	14,9	13,5	20,6	15,6	12,8	18,0	15,7	14,0	17,0	14,9
december	7,0	16,9	14,5	12,9	17,8	15,4	12,8	18,0	15,3	11,0	17,2	14,8
	Takarékszövetkezetek[b]											
1997. január	15,0	18,0	16,8	15,9	20,5	18,8	13,0	22,0	19,0	14,9	21,1	19,1
február	15,0	17,0	15,4	14,0	21,0	18,4	16,0	22,0	18,6	14,9	21,0	18,9
március	15,0	17,0	15,3	14,0	22,4	18,2	16,0	21,0	18,6	14,9	22,9	18,7
április	15,4	18,0	15,2	14,0	22,4	17,9	15,0	19,9	18,2	14,9	22,6	18,5
május	14,0	15,5	14,6	14,0	19,3	17,7	15,0	19,8	18,0	14,9	20,4	18,2
június	14,0	15,5	14,7	14,0	19,3	17,7	14,5	19,0	17,3	14,9	20,1	18,1
július	13,0	15,5	14,3	13,0	19,0	17,6	13,5	19,0	17,5	14,2	19,7	17,5
augusztus	13,0	16,0	14,6	13,0	18,0	16,8	13,5	19,0	17,3	14,2	19,6	16,7
szeptember	13,0	16,0	14,3	13,0	17,9	16,7	13,5	19,0	17,2	14,2	19,0	16,5
október	13,0	16,0	14,3	13,0	18,0	16,5	14,0	18,2	16,9	14,2	19,0	16,5
november	13,0	16,0	14,3	12,0	17,7	16,5	13,0	18,2	16,5	14,2	19,2	16,1
december	13,0	16,0	14,2	12,0	17,7	16,5	12,0	18,2	16,7	12,8	19,2	15,9
1998. január	13,0	16,0	14,2	12,0	18,0	16,4	13,0	18,2	16,7	12,8	19,2	15,8
február	13,0	15,2	14,1	12,0	18,0	16,0	13,0	18,2	16,6	12,8	19,2	16,1
március	13,0	15,2	14,1	12,0	18,0	16,1	13,0	18,2	16,5	12,8	19,2	15,8
április	13,0	18,0	14,4	12,0	17,0	15,9	13,0	17,0	16,5	12,8	19,1	15,7
május	12,0	16,3	13,7	10,0	17,5	15,7	11,0	17,0	16,0	10,0	19,6	15,4
június	12,0	16,3	13,6	10,0	17,5	15,5	11,0	16,8	14,5	10,9	20,2	15,3
július	12,0	16,3	13,8	10,0	19,0	15,5	11,0	17,6	14,9	10,9	19,6	14,9
augusztus	12,0	16,0	13,7	10,0	16,3	15,1	11,0	16,5	14,3	10,9	18,4	14,9
szeptember	12,0	16,0	13,7	10,0	16,3	15,0	11,0	16,5	14,3	10,0	16,9	14,4
október	12,0	16,0	13,4	10,0	16,3	15,0	11,0	16,5	14,4	12,5	16,9	14,8
november	12,0	16,0	14,0	10,0	16,3	15,0	11,0	16,6	14,3	12,5	16,9	14,7
december	12,0	16,0	14,0	9,0	16,3	14,8	10,0	16,7	14,2	12,5	16,9	14,4

Forrás: MNB

[a] Az adott időpontban ténylegesen érvényesülő kamatok az adott havi betételhelyezéssel súlyozva.

[b] 19 takarékszövetkezet adata alapján.

XIV. Tőzsdeindexek

XIV/1. melléklet

A BUDAPESTI ÉRTÉKTŐZSDE RÉSZVÉNYINDEXE (BUX)

(1991. január 2. = 1000)

Nap	1997	1998											
	dec.	jan.	febr.	márc.	ápr.	máj.	jún.	júl.	aug.	szept.	okt.	nov.	dec.
1	6806,67				8804,59			7858,54		5260,56	4101,16		5609,44
2	6912,08		7573,44	8401,24	8837,95		7180,13	7834,31		5415,31	4017,47	5801,38	5584,97
3	6917,73		7605,01	8375,96	8880,43		7718,28	7858,11	8075,44	5098,02		5767,61	5465,43
4	7126,56		7600,14	8432,67		8740,12	7917,69		8089,78	4891,65		6012,26	5665,62
5	7270,02		7671,23	8241,36		8609,96	8114,50		7935,95		4031,92	5954,42	
6			7937,21	8342,49	8754,91	8562,29		7861,82	7886,43		4051,67	5740,76	
7		8347,94			8770,54	8611,38		7809,03	7855,52	4958,38	4000,88		5810,31
8	7400,77	8218,14			8751,33	8678,67	8213,57	7785,96		5051,10	3857,00		5758,48
9	7485,75	8001,87	8209,70	8321,27	8830,11		8136,05	7717,16		5067,55	3969,16	5743,39	5784,03
10	7405,33		8269,97	8375,60	8909,24		7996,75	7639,21	7748,98	4820,67		5529,87	5892,85
11	6958,40		8150,37	8448,78		8466,48	7744,68		7146,72	4278,62		5612,18	5815,53
12	7124,62	7280,79	7921,18	8401,03		8176,72	7739,14		7370,42		4120,85	5578,61	
13		7513,76	7996,88	8423,98		7951,86		7752,38	7028,60		4265,53	5632,09	
14		7681,40			8970,70	7927,68		8039,79	7215,76	4597,31	4352,71		5887,10
15	7195,41	7537,97			8827,96	8139,63	7506,62	8120,20		4385,40	4542,92		5820,76
16	7377,02	7639,04	7887,05	8450,60	8832,58		7458,86	8127,32		4501,64	4590,09	5736,64	5893,58
17	7616,87		7990,98	8474,01	8759,54		7649,48	8183,18	6986,99	4224,67		5754,92	5804,73
18	7612,73		7954,52	8507,69		7829,73	7673,66		6984,01	4162,08		5747,34	5897,82
19	7501,77	7823,21	7930,64	8586,58		7911,36	7825,99		7189,28		4634,11	5872,42	
20		7851,62	7941,19	8786,63	8874,62	7995,58		8234,74			4827,31	5972,01	
21		7709,00			8891,61	8142,71		8290,25		3775,02	4705,38		6111,20
22	7511,96	7517,97			8980,60	7967,05	7729,86	8222,16		3831,60	4711,50		6307,50
23	7592,76	7576,30	8090,91	8694,59	9016,36		7836,97	8194,43		4019,41		6134,79	6340,59
24			8065,95	8711,25	8921,71		7828,69	8254,49	6713,78	4605,69		6042,04	
25			8239,96	8765,61		7274,34	7922,57		6770,46	4381,36		6043,90	
26		7359,92	8170,31	8698,07		7407,50	7826,09		6386,36		4908,39	6046,52	
27		7506,58	8256,93	8667,83	8807,27	7154,82		8250,48	5467,96		5143,13	6002,80	
28		7560,33			8587,56	7049,35		8232,35	5167,71	4633,92	5030,45		6368,80
29	7735,65	7439,41			8502,80	7057,13	7754,73	8265,77		4648,51	5060,06		6371,44
30	7999,10	7421,65		8612,25	8552,17		7805,72	8313,10		4571,13	5312,05	5976,32	6307,67
31				8656,24				8215,26	5252,47				

Forrás: BÉT

XIV/2. melléklet

A KÖZÉP-EURÓPAI RÉSZVÉNYINDEX (CESI)

(1995. június 30. = 1000)

Nap	1997	1998											
	dec.	jan.	febr.	márc.	ápr.	máj.	jún.	júl.	aug.	szept.	okt.	nov.	dec.
1	1290,54				1561,60			1485,08		1058,38	1034,02		1151,59
2	1323,24		1361,26	1539,52	1565,66		1377,86	1506,18		1122,40	981,27	1271,41	1144,14
3	1336,27		1376,23	1541,28	1563,72		1438,31	1534,17	1583,38	1106,92		1286,07	1125,95
4	1348,95		1374,75	1528,32		1656,26	1480,94		1588,83	1098,98		1286,47	1146,37
5	1356,86	1394,50	1398,10	1499,56		1662,94	1481,66		1563,12		994,25	1291,11	
6		1385,18	1434,37	1497,03	1555,47	1645,89		1546,69	1559,33		971,45	1277,19	
7		1380,67			1570,55	1634,83		1539,47	1542,83	1141,13	993,27		1181,91
8	1360,16	1380,78			1571,17	1640,63	1507,12	1518,13		1165,44	975,51		1186,28
9	1363,18	1356,09	1476,69	1535,83	1578,67		1484,46	1498,15		1173,82	969,67	1253,48	1189,09
10	1360,55		1490,98	1556,46	1579,73		1450,58	1481,30	1529,96	1149,34		1214,45	1211,38
11	1330,16		1484,07	1578,15		1633,51	1427,58		1443,46	1081,92		1220,83	1199,84
12	1318,51	1290,34	1460,41	1566,72		1601,58	1411,38		1433,42		1019,39	1195,68	
13		1307,60	1441,64	1575,84		1566,65		1525,10	1376,82		1020,61	1202,47	
14		1319,09			1609,32	1560,12		1586,05	1395,27	1108,23	1048,45		1199,24
15	1333,16	1310,07			1606,25	1568,19	1366,10	1609,44		1104,77	1067,25		1193,48
16	1356,67	1326,27	1437,45	1577,05	1602,73		1375,74	1604,74		1110,96	1104,92	1265,71	1206,27
17	1388,43		1435,88	1586,20	1589,29		1411,88	1634,73	1365,93	1075,67		1256,72	1206,81
18	1375,68		1445,21	1583,88		1527,87	1447,57		1384,47	1058,94		1244,31	1218,50
19	1363,92	1347,07	1457,71	1589,67		1508,90	1429,76		1393,60		1089,66	1237,71	
20		1342,75	1465,23	1612,46	1588,26	1521,17		1649,23			1096,89	1242,13	
21		1332,22			1583,06	1563,14		1669,44		1023,11	1099,60		1239,95
22	1349,48	1346,05			1602,85	1549,30	1439,10	1636,97		1034,74	1098,59		1239,95
23	1362,30	1327,66	1493,44	1611,49	1621,69		1462,08	1616,32		1058,48		1255,53	1272,94
24			1492,20	1596,64	1643,32		1473,33	1618,37	1302,84	1127,46		1239,68	
25			1494,34	1597,11		1495,98	1479,98		1305,25	1105,95		1223,58	
26		1331,36	1517,59	1599,18		1464,66	1465,53		1242,47		1147,23	1223,06	
27		1335,23	1525,56	1586,37	1649,00	1415,08		1607,79	1130,33		1173,75	1207,00	
28		1333,80			1616,64	1415,39		1607,90	1082,03	1125,22	1166,06		1277,56
29	1374,57	1328,80			1624,72	1404,87	1449,23	1610,64		1127,73	1175,20		1293,60
30	1407,43	1333,75		1574,64	1629,27		1479,37	1632,63		1092,36	1198,64	1194,19	1284,54
31				1551,66				1624,46	1084,12				

Forrás: BÉT

XIV/3. melléklet

MAGYAR ÁLLAMKÖTVÉNY-INDEX (MAX), 1997. DECEMBER – 1998. DECEMBER

(1996. december 31. = 100,0000)

Nap	1997	1998											
	dec.	jan.	febr.	márc.	ápr.	máj.	jún.	júL	aug.	szept.	okt.	nov.	dec.
1	118,8995				127,2222			134,5328		137,3650	135,6841		142,7546
2	118,9273		122,3605	123,7277	127,4495		131,6826	134,7066		137,4226	133,7259	140,7072	142,8203
3	118,9879		122,3627	123,7909	127,5981		131,8322	134,7686	137,9949	137,7512		141,0489	143,0170
4	119,1463		122,4153	123,8549		130,8182	132,2456		138,2419	137,8019		141,2312	143,0991
5	119,1291	120,8837	122,5891	124,0503		130,8444	132,5602		138,4020		133,5846	141,8418	
6		120,9503	122,6464	124,1508	127,7512	130,8769		134,8810	138,5805		133,8560	142,0506	
7		121,0553			127,9290	130,9642		134,9365	138,6201	137,8641	134,1892		143,1638
8	119,1853	121,1384			128,3631	130,9198	132,8562	134,9627		137,9526	134,6243		143,3551
9	119,2499	121,2455	122,7567	124,2727	128,7349		132,9619	135,1500		138,1063	135,1321	142,2177	143,6219
10	119,3076	121,3413	122,8162	124,3766	129,2225		133,0271	135,2063	138,5499	138,5046		142,1616	144,0881
11	119,5059		122,8748	124,4727		131,0277	133,1649		138,3936	138,3175		142,0346	144,2056
12	119,5365	121,3863	123,0295	124,6236		131,5312	133,3026		138,3899		135,2036	142,2659	
13		121,4431	123,0639	124,7179		131,6139		135,5546	138,3190		135,7641	142,2947	
14		121,4915			129,2299	131,4478		135,7000	138,2580	138,0626	136,2564		145,0984
15	119,6069	121,6450			129,2417	131,5789	133,2725	136,2130	138,4846	138,0539	136,5174		145,3471
16	119,7066	121,6993	123,1223	124,8366	129,3558		133,2965	136,5841		137,1510	137,1841	142,2951	145,7627
17	119,7631		123,2001	124,9062	129,4820		133,3548	136,5722	138,5588	137,3425		142,1874	146,6116
18	119,8402		123,2646	125,0480		131,6280	133,8443		138,7631	136,5755		142,2294	147,2082
19	119,9634	121,7472	123,3450	125,2301		131,6443	133,9121		138,7584		138,1730	142,4061	147,5619
20	120,0478	121,7953	123,4065	125,2773	129,5500	131,6982		136,6694			139,1528	142,3568	
21		121,8164			129,6328	131,8386		136,7979		135,9542	139,7304		147,6599
22	120,3845	121,9788			129,7008	131,8826	133,9492	136,8673		132,9080	140,5033		147,9710
23	120,4343	122,0074	123,4470	125,4680	130,8374		134,0092	137,1123		132,3662		142,3938	148,1896
24			123,4723	125,6339	131,4212		134,0350	137,1671	138,7042	132,0261		142,3207	
25			123,4934	126,0471		131,8724	134,2921		138,7491	132,2025		142,3635	
26		122,0498	123,6491	126,4583		131,7344	134,2921		138,7545		140,9321	142,4913	
27		122,0801	123,6695	126,0471	131,4077	131,7325		137,2009	138,1228		140,9893	142,5362	
28		122,1199			131,4475	131,7023		137,3698	137,2923	132,3210	140,9238		148,2786
29	120,5103	122,2515			130,8775	131,6009	134,4126	137,4319		134,5449	140,7304		148,4294
30	120,7943	122,2820		126,9166	130,7774		134,4567	137,7106		135,6110	140,6679	142,6487	148,5865
31	120,8433			126,9771				137,9386	137,3428				148,9125

Forrás: ÁKK
Megjegyzés: az indexet 1997. december 3-tól publikálják.

XV. MÉRLEG ÉS EREDMÉNYKIMUTATÁS

XV/1. melléklet

A MAGYAR NEMZETI BANK MÉRLEGE, 1998

Millió forint

ESZKÖZÖK	1997. dec. 31.[a]	1998. dec. 31.	Eltérés
I. KÖVETELÉSEK FORINTBAN (A+B)	**1 163 141**	**1 006 329**	**–156 812**
A. FORINTKÖVETELÉSEK (1+2+3+4)	1 167 457	1 009 538	–157 919
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSEL SZEMBENI KÖVETELÉSEK	967 322	811 775	–155 547
a) éven belüli lejáratú követelések	464 845	376 876	–87 969
b) éven túli lejáratú követelések	502 477	434 899	–67 578
2. HITELINTÉZETEKKEL SZEMBENI KÖVETELÉSEK	169 488	167 078	–2 410
a) éven belüli lejáratú követelések	903	22 185	21 282
b) éven túli lejáratú követelések	168 585	144 893	–23 692
3. PÉNZKIBOCSÁTÁSBÓL, PÉNZFORGALOMBÓL SZÁRMAZÓ KÖVETELÉSEK	30 000	30 000	0
a) Magyar Postával szembeni követelések	30 000	30 000	0
b) úton lévő tételek	0	0	0
4. EGYÉB KÖVETELÉSEK	647	685	38
a) éven belüli lejáratú követelések	22	3	–19
b) éven túli lejáratú követelések	625	682	57
B. FORINTKÖVETELÉSEK CÉLTARTALÉKA (1+2)	–4 316	–3 209	1 107
1. HITELINTÉZETEKKEL SZEMBENI KÖVETELÉSEK CÉLTARTALÉKA	–4 294	–3 209	1 085
2. EGYÉB FORINTKÖVETELÉSEK CÉLTARTALÉKA	–22	0	22
II. KÖVETELÉSEK DEVIZÁBAN (A+B)	**3 876 242**	**4 644 889**	**768 647**
A. DEVIZAKÖVETELÉSEK (1+2+3+4)	3 881 106	4 648 377	767 271
1. ARANY- ÉS DEVIZATARTALÉK	1 729 825	2 048 804	318 979
2. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSEL SZEMBENI KÖVETELÉSEK	1 886 709	2 118 180	231 471
a) éven belüli lejáratú követelések	0	0	0
b) éven túli lejáratú követelések	1 886 709	2 118 180	231 471
3. HITELINTÉZETEKKEL SZEMBENI KÖVETELÉSEK	15 923	11 427	–4 496
a) éven belüli lejáratú követelések	3 925	342	–3 583
b) éven túli lejáratú követelések	11 998	11 085	–913
4. EGYÉB DEVIZAKÖVETELÉSEK	248 649	469 966	221 317
a) éven belüli lejáratú követelések	5 237	180 378	175 141
b) éven túli lejáratú követelések	243 412	289 588	46 176
B. DEVIZAKÖVETELÉSEK CÉLTARTALÉKA (1+2)	–4 864	–3 488	1 376
1. HITELINTÉZETEKKEL SZEMBENI KÖVETELÉSEK CÉLTARTALÉKA	–3	0	3
2. EGYÉB DEVIZAKÖVETELÉSEK CÉLTARTALÉKA	–4 861	–3 488	1 373
III. BANKÜZEMI ESZKÖZÖK	**43 340**	**31 491**	**–11 849**
A. ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	44 660	32 508	–12 152
1. Befektetett eszközök	30 652	30 577	–75
2. Értékhelyesbítés	0	0	0
3. Pénzeszközök	3	3	0
4. Egyéb eszközök	14 005	1 928	–12 077
B. BANKÜZEMESZKÖZÖK CÉLTARTALÉKA	–1 320	–1 017	303
IV. AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	**255 413**	**247 746**	**–7 667**
ebből: devizatartaléknak minősülő eszközök után járó kamatok és kamatjellegű bevételek		62 900	62 900
V. ESZKÖZÖK ÖSSZESEN (I+II+III+IV)	**5 338 136**	**5 930 455**	**592 319**
FORRÁSOK			
VI. KÖTELEZETTSÉGEK FORINTBAN (1+2+3+4)	**1 797 182**	**1 807 975**	**10 793**
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS BETÉTEI	209 844	93 416	–116 428
a) éven belüli lejáratú betétek	209 803	93 416	–116 387
b) éven túli lejáratú betétek	41	0	–41
2. HITELINTÉZETEK BETÉTEI	740 588	634 658	–105 930
a) éven belüli lejáratú betétek	740 588	634 658	–105 930
b) éven túli lejáratú betétek	0	0	0
3. PÉNZKIBOCSÁTÁSBÓL, PÉNZFORGALOMBÓL SZÁRMAZÓ KÖTELEZETTSÉGEK	625 500	736 280	110 780
a) forgalomban lévő bankjegyek és érme	621 288	735 998	114 710
b) úton lévő tételek	4 212	282	–3 930
4. EGYÉB BETÉTEK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK	221 250	343 621	122 371
a) éven belüli lejáratú betétek	218 985	342 487	123 502
b) éven túli lejáratú betétek	2 265	1 134	–1 131
VII. KÖTELEZETTSÉGEK DEVIZÁBAN (1+2+3)	**3 289 221**	**3 835 382**	**546 161**
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS BETÉTEI	118 543	100 658	–17 885
a) éven belüli lejáratú betétek	2 728	6 320	3 592
b) éven túli lejáratú betétek	115 815	94 338	–21 477
2. HITELINTÉZETEK BETÉTEI	318 885	473 013	154 128
a) éven belüli lejáratú betétek	201 707	358 622	156 915
b) éven túli lejáratú betétek	117 178	114 391	–2 787
3. EGYÉB KÖTELEZETTSÉGEK DEVIZÁBAN	2 851 793	3 261 711	409 918
a) éven belüli lejáratú kötelezettségek	16 169	46 982	30 813
b) éven túli lejáratú kötelezettségek	2 835 624	3 214 729	379 105
VIII. CÉLTARTALÉK	**21 004**	**68 476**	**47 472**
a) kötelezettségek után	21 004	68 476	47 472
b) egyéb	0	0	0
IX. BANKÜZEM EGYÉB FORRÁSAI	**16 561**	**4 122**	**–12 439**
X. PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	**162 427**	**154 768**	**–7 659**
XI. SAJÁT TŐKE (1+2+3+4+5+6)	**51 741**	**59 732**	**7 991**
1. Jegyzett tőke	10 000	10 000	0
2. Tőketartalék	89	89	0
3. Eredménytartalék	37 509	45 500	7 991
4. Értékelési tartalék	0	0	0
5. Általános tartalék	4 143	4 143	0
6. Mérleg szerinti eredmény	0	0	0
XII. FORRÁSOK ÖSSZESEN (VI+VII+VIII+IX+X+XI)	**5 338 136**	**5 930 455**	**592 319**

Forrás: MNB

[a] Az 1998. évi szerkezetnek megfelelően, de a visszavásárolt saját kötvény nettó módon szerepel. (1998-ban a módosított MNB-rendelet szerint bruttó módon kell kimutatni.)

XV/2. melléklet

A MAGYAR NEMZETI BANK EREDMÉNYKIMUTATÁSA, 1998

Millió forint

BEVÉTELEK	Jan.–dec.
I. FORINTBAN ELSZÁMOLT KAMAT- ÉS KAMATJELLEGŰ BEVÉTELEK	**141 629**
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSEL SZEMBEN FENNÁLLÓ KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELE	117 137
a) éven belüli lejáratú követelések után	78 115
b) éven túli lejáratú követelések utánk	39 022
2. HITELINTÉZETEKKEL SZEMBENI KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELEI	23 552
a) éven belüli lejáratú követelések után	1 929
b) éven túli lejáratú követelések után	21 623
3. EGYÉB KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELEI	172
a) éven belüli lejáratú követelések után	6
b) éven túli lejáratú követelések után	166
4. FORINTBAN ELSZÁMOLT KAMATJELLEGŰ BEVÉTELEK	768
II. DEVIZÁBAN ELSZÁMOLT KAMAT- ÉS KAMATJELLEGŰ BEVÉTELEK	**491 721**
1. DEVIZATARTALÉKOK UTÁNI KAMATBEVÉTELEK	113 288
2. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSEL SZEMBEN FENNÁLLÓ KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELE I	149 143
a) éven belüli lejáratú követelések után	0
b) éven túli lejáratú követelések után	149 143
3. HITELINTÉZETEKKEL SZEMBEN FENNÁLLÓ KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELEI	526
a) éven belüli lejáratú követelések után	8
b) éven túli lejáratú követelések után	518
4. EGYÉB KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELEI	15 935
a) éven belüli lejáratú követelések után	14 742
b) éven túli lejáratú követelések után	1 193
5. DEVIZÁBAN ELSZÁMOLT KAMATJELLEGŰ BEVÉTELEK	212 829
III. DEVIZA-ÁRFOLYAMVÁLTOZÁSBÓL SZÁRMAZÓ BEVÉTELEK	**182 134**
1. Devizaállományok átértékeléséből származó eredmény	133 375
2. Konverziós árfolyamnyereség	48 759
IV. PÉNZFORGALOMMAL KAPCSOLATOS BEVÉTELEK	**934**
V. EGYÉB BEVÉTELEK	**25 943**
1. Forintban kapott jutalékok és díjak	1 457
2. Devizában kapott jutalékok és díjak	1 053
3. Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli bevételek	23 433
VI. CÉLTARTALÉK FELHASZNÁLÁSA	**77 425**
VII. BANKÜZEM BEVÉTELEI	**1 485**
VIII. BEVÉTELEK ÖSSZESEN (I+II+III+IV+V+VI+VII)	**921 271**
RÁFORDÍTÁSOK	
IX. FORINTBAN ELSZÁMOLT KAMAT- ÉS KAMATJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	**232 088**
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS BETÉTEINEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	43 791
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	43 791
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	0
2. HITELINTÉZETI BETÉTEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	128 850
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	128 850
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	0
3. EGYÉB KÖTELEZETTSÉGEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	58 369
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	58 310
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	59
4. FORINTBAN ELSZÁMOLT KAMATJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	1 078
X. DEVIZÁBAN ELSZÁMOLT KAMAT- ÉS KAMATJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	**448 762**
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS BETÉTEINEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	8 286
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	165
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	8 121
2. HITELINTÉZETI BETÉTEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	14 954
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	7 290
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	7 664
3. EGYÉB KÖTELEZETTSÉGEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	204 374
a) éven belüli lejáratú kötelezettségek utáni kamatráfordítások	710
b) éven túli lejáratú kötelezettségek utáni kamatráfordítások	203 664
4. DEVIZÁBAN ELSZÁMOLT KAMATJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	221 148
XI. DEVIZA-ÁRFOLYAMVÁLTOZÁSBÓL SZÁRMAZÓ RÁFORDÍTÁSOK	**45 708**
1. Devizaállományok átértékeléséből származó eredmény	0
2. Konverziós árfolyam veszteség	45 708
XII. PÉNZFORGALOMMAL KAPCSOLATOS RÁFORDÍTÁSOK	**5 969**
XIII. EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK	**32 682**
1. Forintban elszámolt jutalékok és költségek	12
2. Devizában elszámolt jutalékok és költségek	6 575
3. Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli ráfordítások	26 095
XIV. CÉLTARTALÉKKÉPZÉS	**122 110**
XV. BANKÜZEM MŰKÖDÉSI KÖLTSÉGEI ÉS RÁFORDÍTÁSAI	**13 840**
XVI. RÁFORDÍTÁSOK ÖSSZESEN (IX+X+XI+XII+XIII+XV)	**901 159**
XVII. TÁRGYÉVI EREDMÉNY	**20 112**
XVIII.FIZETETT (JÓVÁHAGYOTT) OSZTALÉK	**20 112**
XIX. MÉRLEG SZERINTI EREDMÉNY (XV–XVII)	**0**
XX. MINDÖSSZESEN (XV+XVI)	**921 271**

Forrás: MNB

XV/2. melléklet (folytatás)

A MAGYAR NEMZETI BANK EREDMÉNYKIMUTATÁSA, 1998

Millió forint

BEVÉTELEK	1997	1998[a]	Eltérés
I. FORINTBAN ELSZÁMOLT KAMAT- ÉS KAMATJELLEGŰ BEVÉTELEK	**190 766**	**141 015**	**–49 751**
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSEL SZEMBEN FENNÁLLÓ KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELE	157 968	117 291	–40 677
a) éven belüli lejáratú követelések után	101 046	78 269	–22 777
b) éven túli lejáratú követelések után	56 922	39 022	–17 900
2. HITELINTÉZETEKKEL SZEMBENI KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELEI	32 669	23 552	–9 117
a) éven belüli lejáratú követelések után	324	1 929	1 605
b) éven túli lejáratú követelések után	32 345	21 623	–10 722
3. EGYÉB KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELEI	129	172	43
a) éven belüli lejáratú követelések után	2	6	4
b) éven túli lejáratú követelések után	127	166	39
II. DEVIZÁBAN ELSZÁMOLT KAMAT- ÉS KAMATJELLEGŰ BEVÉTELEK	**430 940**	**458 530**	**27 590**
1. DEVIZATARTALÉKOK UTÁNI KAMATBEVÉTELEK	89 519	114 383	24 864
2. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSEL SZEMBEN FENNÁLLÓ KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELE	253 513	263 905	10 392
a) éven belüli lejáratú követelések után	1 730	1 684	–46
b) éven túli lejáratú követelések után	251 783	262 221	10 438
3. HITELINTÉZETEKKEL SZEMBEN FENNÁLLÓ KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELE	1 205	581	–624
a) éven belüli lejáratú követelések után	598	62	–536
b) éven túli lejáratú követelések után	607	519	–88
4. EGYÉB KÖVETELÉSEK KAMATBEVÉTELEI	86 703	79 661	–7 042
a) éven belüli lejáratú követelések után	7 116	3 828	–3 288
b) éven túli lejáratú követelések után	79 587	75 833	–3 754
III. DEVIZA-ÁRFOLYAMVÁLTOZÁSBÓL SZÁRMAZÓ BEVÉTELEK	**10 306**	**133 375**	**123 069**
IV. PÉNZFORGALOMMAL KAPCSOLATOS BEVÉTELEK	**905**	**934**	**29**
V. EGYÉB BEVÉTELEK	**72 230**	**33 587**	**–38 643**
1. Forintban kapott jutalékok és díjak	1 828	1 457	–371
2. Devizában kapott jutalékok és díjak	775	1 053	278
3. Egyéb üzletági nyereségek	34 122	7 644	–26 478
4. Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli bevételek	35 505	23 433	–12 072
ebből költségvetési veszteségtérítés			
VI. CÉLTARTALÉK FELHASZNÁLÁSA	**13 245**	**77 425**	**64 180**
VII. BANKÜZEM BEVÉTELEI	**4 397**	**1 485**	**–2 912**
VIII. BEVÉTELEK ÖSSZESEN (I+II+III+IV+V+VI+VII)	**722 789**	**846 351**	**123 562**
RÁFORDÍTÁSOK			
IX. FORINTBAN ELSZÁMOLT KAMATRÁFORDÍTÁSOK	**199 040**	**231 010**	**31 970**
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS BETÉTEINEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	62 761	43 791	–18 970
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	62 761	43 791	–18 970
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	0	0	0
2. HITELINTÉZETI BETÉTEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	125 338	128 850	3 512
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	125 246	128 850	3 604
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatok	92	0	–92
3. EGYÉB KÖTELEZETTSÉGEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	10 941	58 369	47 428
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatráfordítások	10 941	58 310	47 369
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatráfordítások	0	59	59
X. DEVIZÁBAN ELSZÁMOLT KAMATRÁFORDÍTÁSOK	**444 905**	**417 003**	**–27 902**
1. KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS BETÉTEINEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	89 812	84 072	–5 740
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatráfordítások	3 579	1 831	–1 748
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatráfordítások	86 233	82 241	–3 992
2. HITELINTÉZETI BETÉTEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	19 296	14 954	–4 342
a) éven belüli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatráfordítások	9 247	7 290	–1 957
b) éven túli lejáratú betétek után fizetett (fizetendő) kamatráfordítások	10 049	7 664	–2 385
3. EGYÉB KÖTELEZETTSÉGEK KAMATRÁFORDÍTÁSAI	335 797	317 977	–17 820
a) éven belüli lejáratú kötelezettségek utáni kamatráfordítások	24 797	13 427	–11 370
b) éven túli lejáratú kötelezettségek utáni kamatráfordítások	311 000	304 550	–6 450
XI. PÉNZFORGALOMMAL KAPCSOLATOS RÁFORDÍTÁSOK	**4 892**	**5 969**	**1 077**
XII. EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK	39 445	36 375	–3 070
1. Forintban elszámolt jutalékok és költségek	13	12	–1
2. Devizában elszámolt jutalékok és költségek	4 799	6 575	1 776
3. Egyéb üzletági veszteségek	9 132	3 624	–5 508
4. Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli ráfordítások	25 501	26 164	663
XIII. CÉLTARTALÉKKÉPZÉS	**16 046**	**122 110**	**106 064**
XIV. BANKÜZEM MŰKÖDÉSI KÖLTSÉGEI ÉS RÁFORDÍTÁSAI	**12 345**	**13 771**	**1 426**
XV. RÁFORDÍTÁSOK ÖSSZESEN (IX+X+XI+XII+XIII+XIV)	**716 673**	**826 238**	**109 565**
XVI. TÁRGYÉVI EREDMÉNY	**6 116**	**20 112**	**13 996**
XVII. FIZETETT (JÓVÁHAGYOTT) OSZTALÉK	**6 116**	**20 112**	**13 996**
XVIII. MÉRLEG SZERINTI EREDMÉNY (XV–XVII)	**0**	**0**	**0**
XIX. MINDÖSSZESEN (XV+XVI)	**722 789**	**846 351**	**123 562**

Forrás: MNB

[a] Az 1997. évi szerkezetnek megfelelően.